

ИСТОЧНИК

ДУХОВНИ ЧАСОПИС

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЈЕТНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКО-ПРАВОСЛАВНОГ СВЕШТЕНСТВА
И НАРОДА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.

Год. XIII.

Сарајево, 15. јануара 1899.

Бр. 1.

ВЛАСНИК:

ЊИХОВА ВИСОКОПРЕОСВЕШТЕНСТВА СРПСКО-ПРАВОСЛАВНИ БОСАНСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКИ
АРХИЈЕРЕЈИ.

УРЕДНИК: ТЕОДОР ЈУНГИЋ, ПРОТОЈЕРЕЈ.

Нова година.

Година за годином одлазе у вјечност, догађаји у животу нижу се један за другим, прилике се мијењају и човјечанство богати се искуством и стјари. Друштво људско прелази из једне фазе у другу и оне форме, које до јуче као неприкосновене важише, данас падају и уступају мјеста другима. Дух времена обара пред собом све, што се са њим не може у склад довести, и прошлост, која у садашњости само траг оставља, важи једино као учитељица за будућност. Силесија разних доживљаја људских, служе у практичном свијету, само као комбинација за будуће догађаје, и пружају на руку правац за будуће успјешније дјеловање.

Нова година јесте у кратком животу људском једна епоха, која се често понавља, и која нас потјеђа на пролазност нашу. У таквим тренуцима човјек и нехотице помишља, да се за још једну годину удаљио од колијевке, и да се још за једну годину прикучио гробу. У таквим осјећајима он са тугом гледа на прохујалу прошлост, а са жељом на скору будућност. У таквом душевном стању, он посматра у својој прошлости свој живот, истина не онако у појединоствима, као трговац своје рачунске књиге, али ипак с онолико дубљине, да му се у души ствара или угодно расположење и мирна савјест о извршеној дужности, или жалост за изгубљеним временом и кајање због борављења на странпутици. Оваково посматрање своје прошлости, неопходно је потребно, јер ако човјек жели себи добра и напретка, он мора водити рачун о свима својим корацима, које у животу учини, он мора

дозивати у памет своје већ стечено искуство и помоћу његовом постављати здраву основу за будуће успјешније дјеловање. Без рачуна без ладног разбора, нема нити може бити сталног напретка.

Овако је код појединца, а овако је и код читавог једног народа. И у народним пословима, тежњама и идејалима, мора и треба да разум води главну ријеч. И народ, као год и појединац треба да се учи из своје прошлости, да из ризнице својих доживљаја богати своје искуство и да ствара правац, како ће успјешније свршавати своје послове, постизавати своје идејале. Па и ако не би у току своје борбе, замијет одушевљењем за своју идеју, могао ладно просуђивати о својим корацима, он би могао макар онда, кад се његове распаљене страсти ма и мало стišају погледати на своју прошлост, и она ће му показати правац, којим он треба да иде, у својим тежњама. И цео један народ дакле треба, да се поучи минулим догађајима и да ствара боље услове за своју будућност.

Овакова самопоука не би могла служити ни једном народу на понижење, и шта више, она би му давала свједоцбу његове способности за усавршавање. Човјек према самој својој природи нерадо слуша савјет другог, он најрадије сам собом све окушава, па је ли се један пут сам освједочио, да у том правцу не може више напријед, он тражи сходнијег начина, да свој циљ постигне, другим ријечма, он сопственим искуством постаје богатији, он се сам усавршава.

Посматрајући живот српског народа у овим крајевима, и нехотице нам се натурују мисли, колико ли је наш народ имовно сиромашан, колико је у образованости изостао иза других народа, који су у прошлости својој у повољнијим приликама живјели, колико ли наш народ још борбе, колика ли још искушења преживјети мора, па да препорођен пође фактичном напретку и срећи. Народ се наш тек почео будити из мртвила, а пред њим се већ отворило широко и магловито поље његове будућности. И у таквом стању правац његовог рада, тежњи и очекивања, тако је разнолик, да би велико искуство и вјештина имали муке, да се на том пољу снађу. За то је баш потребно, да се минулим догађајима, којима је наша скорашња прошлост тако богата, на почетку нове године поучимо и спремимо за успјешнији рад у блиској будућности.

Право се поучити пак моћи ћемо тек онда, ако догађаје будемо посматрали онако, како они у истини јесу.

До времена окупације наш народ у овим покрајинама, био је право робље. Изузев интелегентнију класу, која се бавила трговањем и која је неку сигурност живећи у вароши под непосредном заштитом

државних власти имала, маса народа бијаше изложена свима могућим неприликама. У томе времену, када не само част, имање, слобода, него ни сам живот не бијаше сигуран, не бијаше ни помена о каквом народном животу. Груба сила трпила је поред себе само робље, и то због тога, што јој је исто потребно било. Вјерска нетрпељивост господареће класе осујећавала је и државна побољшања, која би овда-онда државна власт под притиском европске ситуације нашем народу давала. Цркве су на сакривеним мјестима подизате и са дозволама, које су доста и труда и новца стајале, а о школама као засебним јавним заводима или каквим другим институцијама, није смјело бити ни помена. Школе су имале свој почетак у цркви, гдје је свештеник скупљао по нешто дјеце, те их обучавао читању и појању црквеном, а кад би се дјеце намножило, то би какав писмен човјек, тај свештеников посао предузимао. Нарочите дозволе за такве школе нити је било, нити су се смјеле потраживати. Такова школа сматрана је као дио цркве, и само под црквеним планшом могла се даље развијати. Из таквих школа постајала је и множила се народна интелигенција, која није располагала са свјетским знањем, али је била испуњена љубави према народним светињама. Она се старала и водила бригу о мјесној цркви и школи, имајући или врло малу или скоро никакву везу са сусједном црквеном општином. Оваково изоловање, поспјешено грубим притиском, несигурношћу путовања, недостатком саобраћајних ерестава, упливисало је у овим крајевима као нигдје на другом мјесту на развитак локалног патриотизма и будило сујетни и ничим неоправдани понос једне вароши или варошице над другом. Без икакве заједнице са свијетом изван своје општине, свака се варош или варошица постепено претворила у малу црквену републику, у којој су се трговци мијењали по истеку извјесног времена и за које су вријеме они руковали црквом и њеним иметком без икакве контроле и одговорности. Неупуштајући се у испитивање пробитачности оваког система, ипак је и црква и школа напредовала у онолико, у колико то бијаше могуће у онаковим приликама. У такоме стању снажио се уплив трговаца у цркви и црквеној управи, јер они бијаху преставници и цркве и народа према духовној власти (владикама) а сиромашни свештеник био је и према духовним и грађанским властима, као и према народу, само извршник вјерских чинова и ништа више.

Оваково стање наставило се и у првим годинама послје окупације док на архијерејске столице не сједоше људи, који мисле, да им је у дужности да чувају карактер православне цркве неповредим, како га је сам Спаситељ основао, док на парохијална звања не почеше

долазити спремноји људи, који држе, да су и они у црквеном животу неки фактор. Ушљед таковог појимања својих дужности разви се у овим крајевима црквена борба између синова једне те исте цркве.

Овакова борба изазвана сукобом између нових потреба и застарјелих облика има и својих добрих страна, она је оживјела, оснажила љубав нашег варода према својим светињама, она га је пробудила из његовог мртвила, она је учинила, да је и наша интелигентнија класа један велики корак у свом умном напредовању учинила, јер трговачки staleж, — који је стојао на конзервативном становишту, и почео да брани само свој утицај у цркви, своје тобожње „уобичајено право“, т. ј. да могу своје одборске црквене сједнице одржавати без присуства изасланика власти, да могу своје вјероисповједне учитеље постављати без потврђивања земаљ. власти, и да могу без контроле и одговорности управљати црквом и њеним иметком — нашао се у једанпут на либералној стази, да свом црквеном народном животу пружи такову организацију, која би имала осигурати његов напредак у будућности. Овакав пријелаз јесте умна тековина нашег народа и мора од сваког правог пријатеља српског напретка с радошћу поздрављена бити.

Но у колико су ово успјеси, у толико ако не више на другој страни појављују се знаци опасности и за православље а и за српску народност. Ми смо поменули да наша интелигентнија класа не располаже са знањем, па је сасвим и природно и умјесно, да се је у оваком важном питању обратила на искусније људе, да јој ту организацију израде. Стојећи у овој борби на сувише ниском становишту, она је у ерархији и у опште у свима црквеним људима гледала своје природне непријатеље, те нити је са њима хтјела заједнице, нити пак савјета од њих, те је тако дошла до онаких савјетника, који или не знадоше или не хтједоше ништа знати о основним прописима православне цркве, те се тако ове пр. г. појави један монструм под именом „устава“, кога ни сами „уставотворци“ не би примили, кад би они случајно били на оним мјестима, која би судбину тога „устава“ имала ријешити. Овај „устав“ битно се удаљује и од грчке, и од руске, и од србијанске, па и од најлибералније румунске цркве, и бришући из темеља епископалан карактер православне цркве највише се прикључује протестантизму, — изгледа, као да је устројство протестанске цркве био модел, са којег је овај „устав“ преликан. Даље, распаљена страст у овој борби отишла је тако далеко, да је и св. цркву и вјеру православну свукла на полемичко поље. Неуспјеси у покушајима натјерали су их у опструкцију и

према вјери и цркви, те се на по неким мјестима налазе и такови, који нити похађају црквена богослужења, нити пак примају вјерске благодати. Овакав начин борбе носи у себи клицу опасности и за вјеру и за народност, јер одкрене ли се један пут прости народ од цркве, онда ће се послје тешко цркви повратити, па макар то и његове вође учиниле, а шта ће од народа српског постати, кад од светог православља одступи, не ће бити потребно да нагађамо, — историја нам у том погледу позитивног одговора даје. Одговорност за пошљедице пред Богом и српском будућношћу носе на својој души они, који неразумно напуштајући српске светиње, мисле, да ће им тим начином најбоље послужити.

Ово би била слаба али вијерна слика нашег стања у овој културној борби, и сада било би умјесно, да ладно посмотримо њен ток; да проучимо учињене кораке, и да примимо онакав правац у будућем дјеловању нашем, који би нам највише користио, и који не би за собом увекао пропаст и религијозну и народносну.

Рекосмо већ, да у сваком раду нашем, треба да нас разум руководи. Страсти тјесногрудост, надувеност, тврдокорност, тежња за славом, све су то рђави помоћници и приватном човјеку, а у општим народним створима управо произвађају сигурну пропаст. Одушевљење је лијепа особина нашег бића, али ово у неприкладним приликама произвађа несрећу и неуспјех. Нити је патриотски ни цјелисходно, да се као дјеца прћимо и окрећемо од оних светиња, за које се боримо, ни да захтјевамо оно, што нам се дати не ће и не може, те да самој ствари дајемо онакав изглед, као да нам и није стало до тога, да што постигнемо, колико до тога, да ларму и буку правимо; и на пошљетку није ни паметно да напуштамо оно, што имамо, у нади да постигнемо оно, што немамо. И ако би приватан човјек могао оно што има рескирати па да добије више, у народним стварима пак не смије се играти ва banque. Морал овакове борбе требао би да буде: чувај оно што имаш као зеницу око свог, а уложи све силе своје да постигнеш оно што немаш и што ти је потребно. Ово би био начин озбиљних људи, који би и постигли несумњиво оно, што им је потребно, и који би савладали оне сметње, које их на том путу сузорећу. Пркос и истрајање на потрешном становишту само су знаци незрелости за озбиљан и успјешан рад.

Ступајући у нову годину поучимо се недаћама у старој години, помолимо се нашим добром небесном Оцу, да нас сачува од искушења, да нас учврсти у љубави према св. православљу и српском имену, да нас умудри да на овом свијету идемо оном стазом која ће нас одвести

правој срећи и напретку нашег народа, па са оваковим жељама кличемо српском народу:

Сретна ти нова 1899. година!

Одношај Хришћанина према неразумној природи.

Хришћанска нравственост састоји се не на извјесних прописи и правила, но се сва своди на једно, наиме на заповијест: љуби, казљукиши. Но то не значи, да се Хришћанин у своме посведневноме животу и поступцима својим руководити може не вјером, не јеванђељем, већ обичајем и слободном вољом својом. Баш напротив. Неспутан спољашњим правилима Хришћанин сва своја дјела, ријечи и мисли, у којима учешћа има слободна воља његова, потчињава вјери: „Све што није по вјери, grijех је“ (Рим. XIV. 23). Он је привикнут, да све ко славе Божију чини, па шта више и при најприроднијим радњама својим, кад једе и пије (I. Кор. X. 31).

С тога је сасма оправдано, разложно и није ни најмање несасгласно с јеванђељем слободе, ако се Хришћанин запита: какав треба да је не еткф одношај мој према животињама и природи?

Без сваке је сумње, да је човјек веома високо узвишен над осталим створењима. То је већ и сам Спаситељ показао, када је, говорећи о старању Божијем за птице, дао разумјети слушаоцима својим, да је човјек бољи и претежнији од птица (Лука XII. 7, 24). Та цео свијет не вриједи душе човјече! (Мат. XVI. 26.) Но та узвишеност и првенство човјече над осталим свијетом не само да нас не ослобађа дужности односити се спрема животиња с милосрђем и жалењем, но нас чак обвезује и налаже нам, да се понашамо спрема њих милостиво, са пуно љубави и одбране. Немилосрђе спрема животиња умањава првенство и узвишеност нашу над њима и смета нам, да имамо оно осјећање и овај расположеја душевни, што је у Христу (Фил. II. 5).

Сасма је оправдано и истинито, да природа и животиње служе човјеку не као циљ, но као средство. Али добар човјек и спрема оруђа и срстава својих ваља да поступа опрезно, пажљиво и са пуно љубави. Гдје таквих одношаја нема, може срце човјече врло лако да огруби и отупи. Свети Василије Велики, тумачећи Мојсијеве заповиједи о милосрђу према животињама, овако вели: „ја, у колико појмам ово, велим, да овдје закон то за циљ има, да нас од милосрђа спрема твари малозначајних узнесе милосрђу према најважнијим и најсавршенијим. У самој ствари пак, ако смо ми обвезани и дужни, да милостиви бу-

демо и према безгласнима, то тијем виша ваља да је љубав наша спрема онијех, који су с нама једнога рода и достојанства?“ (Слово о љубави спрема невољних.)

И тако сажаљење спрема животиња и чување природе служе човјеку као средство за душевно његово усавршавање. Но осјећај љубави, које чини основу нравствених одношаја човјечјих према тварима разумним и неразумним, побуђује човјека, да се и према свим пошљедњим не као према створу свом, но као према цијељи својој понаша. Св. отац Ј. Сирјанин на питање: шта је оно срце, које милује? — одговара: „Распламтјело, загријано срце у човјека за сва створења, за све људе, за птице, животиње, демоне и за сваки створ. При спомену њихову, при погледу на њих очи у човјека сузе лију. Од велике и силне туге и жалости, што срце обузима, и од великог бола, стезе се срце његово и оно не може да поднесе, не може да гледа, не може да слуша ни за какву повреду људску, па ма она и најмања била. Човјек се и за животиње, и за непријатеље истине, и за оне, који му увреде наносе, сваког часа са сузама у очима у молитви Богу обраћа, да би их сачувао и помиловао; моли се он и за амфибије са жалостићу великом, којом је препуно срце његово.“¹⁾

Тај осјећај љубави спрема створова има несумњиву везу са љубави према Богу, као истинитом и правом творцу и сведржитељу свију живих. Живот је тајанствено дјело Божје, дах свемогућства Његова. „Земаљски живот престања једну потпуно органску систему. У тој системи су ниже и више форме и облици живота. Дуги размак међу једним и другим испуњен је бескрајно разноликим облицима бића и живота, који се облици постепено дижу и узвишују, и који не стоје свако посебно, но тијесно везани једно са другима и са читавим поретком суштства, — испуњен је тако, да нема никаква прескока, нити празнине... Бог, пун љубави, желио је, да би Његова савршенства, која су управо предмет љубави Његове, оставила трага свога у ванбожанственом бићу, то јест у свијету, да би она постала, било дјеломично, било пак у малој мјери, учасницима живих створења, у колико би то одговарало њиховој створеној природи. Слава Божја свемоћно је појављивање божанствених савршенстава у суштствима пролазним; она је неодољиво сједињена са блаженством твари. Слава Божја у природи јесте красота и доброуређеност њена. Неразумна твар у красотама и савршенствима својим, носи на себи печат савршенстава Божјих, ако и у незнању.“²⁾

¹⁾ Слово подвизническія. М. 1858., стр. 299.

²⁾ Проф. А. Бѣлиевъ: „Любовь Божественная“, изд. 2-е, стр. 129 и 122.

Не само pjesници, но и Богом надахнути писци Библије, љубили су природу, одушевљавали се њоме и обраћали се њој оваким ријечима: *Хваљите Господа на небесима . . . хваљите Га, сунце и мјесече, хваљите Га, све звијезде сјајне . . . Хваљите Господа на земљи, велике рибе и све бездане; огњ и грјд, снијег и магла, вјетар силни, који изарује ријек Његову, горе и сви хумови, родна дрвеша и сви кедрѣ, звијери и сви стока, бубине и птице крилате, царевѣ земаљски и сви народи, кнезови и све судије земаљске, момци и дјевојке, старци и дјеца — нека хвале име Господње Све што дише нека хвали Господа! Аминуја!* (Псал. 148, 1, 3, 7—13; 150, 6. српски превод Ђ. Даничића.) *Колико су жељна Њега сва дјела Његова! Сви они живе и вјечно пребивају у свима потребама и сви се Њему покоравају . . . Ништа не има од Њега што је несавршено: једно друго подржава, и ко ће да се насити, гледајући славу његову?* (Сирах. 42, 23—26). Васељена и све твари нијесу дјело Божје напуштено и остављено од свога Творца, нијесу само ради опомињања и сјећања на Њега, но оно, што се на њему не може видјети вјечна сила Његова и божанство од поштова свијета, што се познати и видјети могло на створењима Његовим (Рим. 1, 20). У православним молитвама сликовно се раскрива, да Господа велича и пјева „селице, славите љна“, Њега „всехваломъ звѣздамъ“, Њега „свѣштомъ сектъ и трепицѣмъ кѣздамъ“, свога Творца знају и водене силе, позвају свога Господара и гледајући Га, на људе када се љути, служе Му оруђем за казну, а видјети Га, гдје се смиловао, милост људима припремају.¹⁾

¹⁾ Погл. при тајни крштења прву молитву при водоосвећењу и четврту молитву у молитвослову за крајеме суше.

Религијозно-морални листићи.

Напијешено православној српској младежи и сваком Хришћанину.

Превео и попунио: Јован Петровић, свештеник-катихета и професор у Загребу.

Боље је, казни ме овдје, Господе!

Казни ме овдје, Савицељу
мој, као чојекољубиви и милос
тивни отац, а тамо опрости . . .

Страшне су муке вјечне, — немају краја; не! боље је казни овдје Господе! Ма како да је овдје тешка казна, она је увијек, — милост Божја у сравњењу с муком вјечном! Овдје нас казни Господ, милосрдни отац, а тамо ће осудити као правосудни Бог Овдје у самој казни видимо ми десницу Божју, која нас милује, а тамо ћемо вјечно пити једну горку чашу гњева Божјега. Овдје ма како да је тежак

крет туге, којег Бог шаље, ми ипак можемо имати утјеху, можемо имати наду, да ће Господ казнити и смилovati се, да се неће до крајности расрдити, јер је милостиви Отац наш, да не мрзи грјешнике вјечно. Али тамо — нема наде, нема утјехе! И дим мучења њихова излиће ва вијек вијека. (Апок. 14, 11.) И мучиће се у језеру огњеном ва вијек вијека. Тако говори св. Писмо.

Нама је грјешница тешко изрећи те ријечи: „Боље је казни овдје“; није то лако за наше самољубље; чим само на то помислиш, одмах се у грјешном срцу и јавља грјешна помисао: зар дакле Бог шаље ради мога спасења љуту несрећу? Зар ће то бити лако поднијети?“ ... Заиста, није лако; али, брате мој љубазни, ми с тобом вјерујемо у Господа Бога свезнајућег — па нема сумње да Он зна и за наше слабости боље од нас самих; — вјерујемо у Бога милосрднога, а ако је он милосрдан, он без сумње неће нам послати искушења више него што можемо поднијети; — вјерујемо у Бога свемогућег, може заиста Он и помоћи нама, да поднесемо крет страдања. А без крета, без жалости — нико не може ући у свијетли рај. Такав је закон постављен већ од самога Господа Бога: уска су врата и тјесан је пут, што води у живот вјечни!... И тако, најбоље је, предајмо се вољи Божјој и рецимо Господу: „Ми смо — Твоји; чини с нама, што хоћеш, само нас помиљуј, — казни нас како Ти хоћеш, само нас спаси!“ ... Ову истину добро је схватио онај атонски старац, који се дуго молио Богу, да би га казнио за грјехе овдје, а помиловао га за гробом. Непрестани молитвени плач старчев продоро је најпослије на небо и дошао до Господа Бога. Једном, иза обичне молитве, прилегне старац да се одмори, и тврдо заспа. У првом сну буде он поражен изванредном свјетлошћу, која се просу по хелији. Старац се бојаљиво огледа, а поглед његов заустави се на крсту, на коме бјеше разанет божански страдалник, Господ наш Исус Христос; вијенац од трња бјеше на парањеној глави његовој; из руку, ногу и ребара тецијаше пречиста крв потоком; са лица Искупитељева, са његових кротких погледа сијаше дивна свјетлост. Старац задрхта од радости, паде пред Господом на кољена и обли се сузама... — „Што ти тако горко и непрестано плачеш? што ти желиш од мене?“ — запита кротко Спаситељ с крста старца, који једнаше. — „Господе! — кликну старац скртивши благо руке на груди — Ти знаш, како сам Те ја огорчио; Ти видиш, како ја имам много грјеха; казни мене за њих још у овом животу, како Ти хоћеш, и помиљуј ме последије смрти. Више ништа не молим од Тебе.“ — „Добро! — одговори Господ — биће ти, као што желиш.“ — Виђење се сврши. Старац, силно потресен чувством неопи-

саве радости због слатке бесједе Господње и гледања лица Његова не будећи се још, осјети, да му се утроба некако сва распала; он се пробуди и завета осјети страшну грижу у трбуху, која га не остављаше до смрти. — Кад би ми знали, кад би ми могли видјети прије времена, шта нас чека са гробом и у пошљедње часове живота, заиста би ми, као што говораше један св. отац, пристајали на то, да цијелог вијека просједимо у ћелији, препуној гадних проци, него да пробавимо само неколико часака у паклу. Ја мислим, да сте ви чули, продужује побожни приповједач, како је један ослабљеник, кад су му муке додијале, кроз плач молио Господа, да му прекине страдањички живот. — „Добро!“ рече ббному анђео, који се једном појавио, „Господ по неисказаној својој доброти пристаје на твоју молитву; Он прекраћује твој временити живот, али само под условом, пристајеш ли ти, да мјесто једне године страдања на земљи, кроз која се сваки човјек, као злато у ватри купна, пробавиши три сата у паклу? Твоји грјеси треба да се очисте страдањем властитог твог тијела; ти би још имао бити у тој болести само годину дана. Тај пут досадно ти је већ на земљи; испитај, што значи пакао, куда иду сви грјешници; у осталом испитај само кроз три часа, а тамо ћеш се молитвама св. цркве спасти.“ Страдалник се замисли: „Година страдања на земљи — то је ужасно дуго вријеме! Боље ми је претрпјети три часа“ — рече он сам себи — „него годину.“ — „Пристајем на пакао!“ — рече он најпослије анђелу. Анђео прими тихо на своје руке страдањичку душу и бацивши је у најкрајњи пакао, удаљи се од страдалника, с ријечма: „За три часа доћи ћу опет.“ Свуда мрак као у рогу, стиска, неки нејасни звуци од грјешничких уздицаја, који му допирашу до ушију, гледање духова злобе, у њиховом пакленом одијелу, — све је то било, за несретнога страдаоца као неподношљиви страх и мука. Он је свуда видио и чуо страдање, а ни гласка радости у безграничном бездну пакленом; једне само огњене очи демонске цаклише се у крајњој тами и летише му испред очију њихове исполнске сјенке, готово да га удаве, да га прогутају и спале својим генским дисањем. Биједни страдалац задрхта и дрекну; али на његову крику одговараше само адеки бездан својим умирућим у даљини одзивом и клокотањем генскога пламена, који кључаше и брујаше као у затворену котлу. Њему се чинило, да су већ читава стољећа прошла, од како страда; сваки час очекиваше он свијетлога анђела; али анђела не би. Најпослије страдалац изгуби сву наду у свој рај и стаде очајавати, па шкргутујући зубима, застења и зарика што је могао јаче; али се нико и не осврташе на његов вапај. Сви грјешници, који су се налазили у тами најкрајњој, бијашу

забављени сами са собом, својом властитом само муком, а ужасни де-
моми, у адској радости с хохотом подцикиваху: „То је дивно! пару
и жеравицу за нове госте!“ Најпослије разли се тиха свијетлост анђел-
ске славе над бездном. С рајским осмјехом приступи анђео к нашему
страдаоцу и запита га: „Што, како ти је, брате?“ — „Нијесам ми-
слио, да би у устима анђелским могла бити лаж“ — прошапта стра-
далац гласом, једва да се чује. — „А за што?“ — запита га анђео.
— „Како за што?“ — одврати страдалац — „ти си обећао, да ћеш
ме извадити одавде за три сата, а међутим, чини ми се, да су про-
текле читаве године, стољећа неподношљивих мука!“ ... — „Та иди
какве године, какви вијекови?“ — кротко и с осмијехом одговори анђео
— „тек је један сат прошао, откако овдје сједиш, још имаш просједити
два сата.“ — „Како још два сата?“ — уплашено запита страдалац —
„још два сата? Ох, не могу трпјети, немам снаге! Ако је само могуће
ако је само воља Господња, молим те узми ме одавде! Волим страдати
на земљи године и вијекове, до пошљедњег дана, до сама доласка
Христова на суд, само ме изведи одавде. Неподношљиво! Смилиј ми се!“
— са стењањем промуца страдалац, пружајући руке према свијетлому
анђелу. — „Добро!“ — одговори анђео — „Бог као отац свију блага
и утјехе, даје ти благодат своју.“ На те ријечи отвори страдалник
своје очи и видје, да је као и прије на својој болесничкој постељи.
Сва чувства његова бјеху до крајности ослабила; страдања духа по-
казаше се и на самом тијелу; но он је од тога доба врло радо трпио
и подносио своја страдања, сјећајући се увијек адских мука и захва-
љујући за све милостивому Богу.

Из омититичких препаратаја.

Проповјед на Нову годину.

(Ефесцима гл. 5. и 6.).

Дан за даном, мјесец за мјесецом, а година годинуцу вија, и доћи ће час,
драга браћо моје, кад ћемо једном морати оставити све мило и драго, оставити сву
родбину своју, оставити ову прекрасну природу са свима њеним чарима и милотама;
доћи ће час, кад ћемо очи за навјек заклопити, те више не ћемо гледати сунца
ни мјесеца са сјајаним звијездицама, дивне горе, дубраве и луге, хитре ријеке, не-
сташне потоке, шарно цвијеће, њиве и пољане; доћи ће час, кад ће за нас за
навјек умукнути пјесма славујева, шумор лакога вјетрића, бијесни холуј са громком
пратњом натренога грома, који су нам толико пута потресали душу, те узвикнуемо:
Блэй ми, Господи, и члди дѣлѣ твоѣ! Нама је дакле одређено вријеме, докле ћемо се
задржавати овдје на земљи: ми смо само за вријеме укућани у великом Божијем
дому — свијету.

Па како треба да живимо, како да употребимо то дато нам вријеме за живљење? — Одговара нам св. Апостол: *Некогдашњи криво, али дани објави шта* (Еф. 5. 15). Ваља нам живити не као немудри, него као мудри; ваља нам пазити на вријеме, јер су дани али!

Мислим, не треба да нам о тој много говорим, да су дани, у којима живимо одишта зли, кад је многи од нас, кад смо сви осјетили, како су тешке бригае и невоље овога свијета, како нас на сваком кораку еусрета искушење, те, ко је слабији, подлијеже кушању и сили његовој — изгубљен је... а тек неколико, врло мало њих му се отимају из окриља и челюсти његове. Зар нијесу дани зли, кад се толико тужимо на тешко вријеме? па говоримо, како је некад боље било.

Али, богољубавни моји, није ли та тешкоћа времена само привидна? Може бити нама се само чини, да је вријеме тешко и дани зли? Може бити, дани су они стари добри дани? а ми смо може бити друкчији, те мутним оком свуда видимо само црну тугу и јад?

Испитајте себе добро! Запишите, какво је срце у вас, да како год срце није што ружно и прекојерно зажелило? може бити вола ближњегаша нашега? или слушкињу његову? или жену његову? или ма шта, што је ближњегаша нашега? — Огледајте се у огледало душе своје и савјести, па видите, да вам откуд око ваше не види већи комад у ближњегаша нашега, те се снеселело срце наше, незасићено и незадовољено у жељи својој, и око наше због тога изгуби пут живота, те неки лутају по мрак у незнања, тужени се на вријеме, да је зло, да је тешко, да је некад боље било. О, кад би се такви људи вратили цркви и Христу њеном! Он је пут и истина; Дух би их Његов научио свакој истини...

Јесте ли испитивали срце своје? Јесте ли протрли очи своје? Јелте, да много узрока има и у нама самим, те нам изгледа, да су дани зли. — Али дани су доишта зли, јер брзо теку, и пролазе један за другим, брзо и хитро као мисао у човјека, проћу, прохује, да се никад више не врате... а старост дође, па куцајући нас по челу пита, гдје је била младост? па се најкамо доцније за почињена дјела, тужимо се на вријеме и говоримо, како су тешка времена... а овамо, то је исто оно старо вријеме, које је некад текло у доба благочастивих мужева, хришћанских отаца и светила цркве наше; то је исто оно вријеме, које је провејавало вијек вијерних апостола Христових и апостоличких мужева и мученика за свету вјеру Христову — само ми нијесмо онакви хришћани, какви су они били! Ово је исто оно вријеме, које нас је као невину дјецу из утробе материне примило у наручја своја — само ми више нијесмо невинашчад мала, јер нам је срце пуно злобе, пакости, блуда и пијанства... вријеме је ово исто оно старо вријеме — само се ми изменили, те у времену не познајемо вријеме и не пазимо на њега, а дани су зли!

Тога ради не будите неразумни, него познајте, што је воља Божија. И не опијајте се вином, у коме је блуд, него се испуњавајте духом; и на мјесто скаредних и Богу мрских pjesама, којима су вам уста препуна, говорите међу собом у псалмима, у појању и pjesмама духовним, пјевајући и припијевајући у срцима својима Господу! Жене да слушају своје мужеве, а мужеве да љубе своје жене; дјеца да су послушна родитељима, а родитељи дјецу добро и хришћански да васпитавају! — Слуге! слушајте своје господаре, а ви газде! будите милостиви слугама вањима, оставите пријетње, јер знајте, да је и вама самим и вама господар на небесима, и он не гледа, ко је ко. Обудите се свиколци у оружје Божије, да бисте се могли одржати против лукавства ђаволскога; станите, опасавши бедри своја

истином и обукавши се у оклоп правде; а сврх свега узмите штит вјере, о који ћете моћи погасити све распаљене стријеле нечастивог, који вас буни, дражи и шапуће: вријеме је криво, дани су али.

Познајте, што је воља Божија, шта нас учи благодат Божија, која спасава све људе, учећи нас, да се одречемо безбожности и жеља овога свијета, и да поштено и праведно и побожно поживимо на овоме свијету, чекајући блажена нада и јављена славе великога Бога и Спаса нашега Исуса Христа (Титу 2, 11—14). Воља је Његова, да умножавамо овдје на земљи дани нам талант, да Му га много стручно умножена вратимо, те да се усрећимо чути од Њега ове утјешне ријечи нашем ојађеном срцу: Добри слуго . . . уђи у радост Господа твога! Под тим талантом разумије се такво удешавање нашег земаљског живота, како ћемо моћи достићи своје опредјељење; а опредјељени смо на то, да се по праведном и Богу угодном животу овдје на земљи, сајединимо са Богом у вјечности, и у Њему да живимо.

Па кад је то воља Божија, и кад не знамо, у који ће нас час Бог к Себи позвати онда пазимо, јер Син ће Божији доћи у час, кад и не мислимо (Мат. 24 44); доћи ће, да даде сваком награде за оно, што је тијелом учинио или добро или зло (П. Кор. 5, 10); пазимо и бдијмо, будимо као оно пет мудрих дјевојака, које су женика спремно дочекале са свјетилиницима, пуним уља; пазимо и бдијмо, довикујмо увијек души својој: Блуди, дбни мола, и поље отаготина, како би сваки од нас био онај кључик рача, кога ће женик наћи, ма кад дошао, спремна, готова — будна.

Сјећајте се, браћо, увијек се сјећајте страшнога суда, и не чините зла у овом животу. Употребљавајте вријеме на своју корист, јачајући у врлини и праведном животу, прените се од безаконја и гријеха, јер за сва дјела ћемо одговарати на пошљедњем суду, гдје ће се од онијех, којима је много дано, много и искати (Лук. 12, 48). Ако је који до данас и гријешно, и није на ово поинишљао, покај се, поправи се, прени се макар и у дванаестом часу, приони за науком Христа Спаситеља, који је зато и дошао, да грјешне призове на покајање. Пази на вријеме, у једном се часу много може учинити! сјети се увијек „страшнога часа смрти“, па немој да неспремач одеш пред Судију; сјети се загробног живота, упореди га с овим, и видићеш, да је оно свечаност што љепша буде. Војена музика, војничка одјелења, школека младеж са наставницима власти и непробројни народ, правили су поворку којој се није могао крај догледати. Вријеме је било тако благо, да се скоро не може вјеровати, е смо у сред зиме календарске, па је и то посвјетило, да толика силесија нарочито сеоског свијета ову пријену свечаност својом импозантном множином повелича.

Владислав Боберић.

Р а з н о.

Богојављенско водоосвећење у Сарајеву. И ове године Богојављенско Водоосвећење овдје извршено је са највећом свечанашћу. Послије Архијерејског Богослужења кренула се непрегледна Литија из нове цркве на извор Цјенкавац на Бентбаши, гдје је Водоосвећење извршено. Као и до сад, тако је и овом приликом све учинено, да ова свечаност што љепша буде. Војена музика, војничка одјелења, школека младеж са наставницима власти и непробројни народ, правили су поворку којој се није могао крај догледати. Вријеме је било тако благо, да се скоро не може вјеровати, е смо у сред зиме календарске, па је и то посвјетило, да толика силесија нарочито сеоског свијета ову пријену свечаност својом импозантном множином повелича.

Светосавске прославе. Дан св. Саве прослављен је и ове године широм цијеле домовине наше достојним начином. Овдје у Сарајеву послје Архиепископског Богослужења у новој цркви разишли су се у литијама школска младеж и многи побожни народ у три правца: у српско-правосл. нову школску аграду, гдје је Њ. В. гоеп. Митрополит Николај одржао Водоосвећење и г. М. Пушкар, учитељ на српско-правосл. основној школи сходан говор; у гимназијску и у препарандијску аграду посебно, гдје су од дотичних катихета водиле освешене и сходни говори држати. Светосавске бесједе одржане су скоро по свима ијоле знатнијим мјестима наше домовине, од којих набрајамо овдје она, чије позиве до сад видјесмо: Бања-лука, Бихаћ, Требиње, Зворник, Бугојно, Приједор, Невесиње, Високо, Жупањак, Гацко, Бос. Крупа, Трново, Манастир Озрен, Манастир Гомоница, Опличићи (кот. Столачки), Бијело Поље (код Мостара), Тријебње (кот. Столачки), Нова Варош (Турска), Пуричић Соколац, Сребреница, Столац, Поцрње (Херцеговина). Све ове бесједе биле су с одабраним програмима, прикладним свечаном дану. Тако је српски народ и ове године прослављајући свога Просвјетитеља доказао да зна цијенити и уважавати своје великане.

† Епископ Бачки Герман Опачић. Лицем на Богојављење ове године преминуо је послје дугог и тешког боловања у Бечу епископ Бачки Герман Опачић. Блаженопочиниши епископ, рођен је у Слабини бив. вој. крајини 8. августа 1857. у монашки чин ступио 1888. год., за епископа Бачког изабран, потврђен и устоличен 1894. Земни остаци блаженопочившег епископа пренијети су из Беча у Нови Сад, гдје је у недјељу 10. ов. и у Саборној цркви свечано опојан Њег. Високопреосвештенством гоеп. епископом Будимским Лукијаном Богдановићем уз асистенцију многобројног свештенства и у присуству непрегледне множине народа, те је за тим пренијет у нарочиту гробницу на св. Алмашком гробљу и сарањен.

Књижевне вијести.

Архиастирска посланица православног епископа Нишког Никанора, упућена Богољубивом Свештенству и побожном народу епархије Нишке после канонске визитације у години 1898. Ниш. Штампарија Ђорђа Мунца 1898.

Одговор епископа Никанора на софистичка изијања г. архимандрита Н. Дучића у „Веснику срп. цркве“ свесци IX. стр. 870—878. Прештампано из „Весника српске цркве“. Београд, штампано у електричној штампарији Ђуре Станојева 1898.

Божјића посланица Његове Светости српског Патријарха Георгија Бранковића архидијецези Карловачкој и дијецези Бачкој издана 1898. године. Сремски Карловци, Српска манастирска штампарија 1899.

Ч и т у љ а.

† Ђорђе Магарашевић, архимандрит, умировљени потпресједник АЕ и М. консисторије Дабро-босанске, витез реда гвоздене круне III. ст. преминуо је у Сл. Броду 31. децембра 1898. год. у 74. години живота и 50 своје свештеничке службе.

* * *

У лијепој старости дочекао је архимандрит Магарашевић ону чашу, која нас ни једног не ће мимоћи. Ослабљен тјелом преселио се у вјечност лицем у очи нове године, да новом године отпочне нови — вјечни живот.

Покојни архимандрит Ђорђе, члан је старе свештеничке породице, која је српском народу знатних људи дала. Родно се 1824. године у Дивошу у Сријему. После свршених гимназијских и богословских наука учитељство је неко вријеме, а за тим га је епископ Шагуна рукоположио у Адашаницама за ђакона гдје бијаше и учитељ одакле је доцније дошао у Винковце. 1859. год. по дозволи патријарха Рајачића рукоположио га је епископ Арсеније Стојковић за презвитера, и тада би постављен за пароха у Бјелом Брду (код Осијека), гдје је и обудовио. С ове парохије буде премјештен на парохију Сурчин код Земуна, и тога је времена учинио анатан прилог (400 фор.) фонду срп. вел. гимназије у Срем Карловцима. Као парох Сурчински постављен је био и за члана присједника архијерејске конвентурије Карловачке, у којој је својству остао све до 1882. године, кад је Превишњим рјешењем наименован за правог члана АЕ и М. конвентурије Дабро-босанске. Кад блаженоупокојени Николајевић постаде Митрополитом Дабро-босанским онда и Магарашевић заузео мјесто у конвентурији првога члана и потпресеједника. Године 1887. буде произведен за архимандрита ман. Шишатовца од блаженоспавшег патријарха Германа Анђелића, и као архимандрит и потпресеједник конвентурије Дабро-босанске остао је до његовог умировљења, које је сlijедило крајем 1896. год. У име признања за његов рад одликован је орденом жељезне круне III. степена, и онда кад је одлазео у трајно стање мира, подарена му је потпуна мировина (цјела плата), по коју је само двије године уживао.

Покојник је у круговима у које је долазио својом љубавношћу задобијао поштовање и уважање, те му је и посљедња почаст у лијепој спроводи до вјечне куће указана. Свештенство и грађанство у Сл. Броду, без разлике вјере, као и лијепо број часника војничке посаде, изасланик Дабро-босанске конвентурије, школка младеж са наставницима испратили покојника до гробља. На опјелу оprostио се са покојником преч. госп. Симеон Кајгановић мјесни парох извесавши у кратким потезима живот и рад његов, а на гробљу у име АЕМ конвентурије и свештенства Дабро-босанског оprostио се изасланик конвентурије преч. госп. Симеон Поповић парох из Босанског Брода, и тиме се ова тужна свечаност завршила.

Још један брат остави своју браћу и оде свом небесном Оцу! Господе, прими га у царство Твоје и даруј му рајско насеље!

Бѣчна памѣть!

Званични огласи.

Српско-православна АЕМ. Конвентурија Дабро-босанска.

Број 3494 ек 1898.

Рез. I. број 1388

Едикт.

На молбу Евдокије Егерер, рођене Костић у Сарајеву, расписује се едикт и позива њезин законити супруг Леон Егерер, родом из Вјеличка у Галицији, који је незнано у свијет отишао, да се у року од три мјесеца, рачунајући од дана првог уврштења овог едикта у зва-

ничном листу „Источнику“ и у „Сарајевском листу“ писмено или лично овој консисторији пријави и мјесто свога становања означи, јер ће се у противном поведени брачни процес са службено постављеним заступником продужити и довршити.

У Сарајеву 17. децембра 1898.

АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Српско-православна АЕМ. консисторија Дабро-босанска.

Бр. 3233. ex 1898.

Р. I, бр. 1257.

Е д и к т.

3—2

Овијем се јавља Божки Гавриловићу, глумцу, родом из Приједора, сада непознатог боравишта, да је у брачном процесу Ане рођене Јовановића из Приједора против Боже Гавриловића, код овог духовног суда отпочетом, постављен пречасни прото Илија Р. Зеленика, парох приједорски, да у писменом поступку, службено заступа отсутног Божу Гавриловића, све дотле, док се у смислу расписаног и проглашеног едикта од 30. априла 1898., број 1334, реф. I, бр. 505 сам Божо овом суду пријави, или себи другог заступника назначи, јер ће се у противном процес водити и довршити са службенијем заступником.

Из консисторијалне сједнице.

У Сарајеву, 19. новембра 1898.

АЕМ. консисторија Дабро-босанска.

Српско-православна АЕМ. консисторија Дабро-босанска.

Р. бр. I. 1386.

Број 3479.

Е д и к т.

3—2

На молбу Јове Срдња, тежак из Приог Врха, котара гламочкога, овијем се позива Јовина законита супруга, Станка рођена Глишчевића из Медених Селишта, да се у року од три мјесеца пријави, или мјесто свога становања означи; јер ће се у противном случају приметити брачни процес, са њезинијем службенијем заступником повести и довршити.

Из консисторијалне сједнице.

У Сарајеву, 3. децембра 1898.

АЕМ. консисторија Дабро-босанска

„Источник“ излази два пута и то 15. и пошљедњег дана у мјесецу. Цијена је листу на цијелу годину 4 фор., а на пола године 2 фор.; за стране земље на цијелу годину 5 фор., а на пола године 2.50 фор. Учитељима основних школа и ђацима даваће се лист у пола цијене. Претплата се шаље администрацији листа, а рукописи уредиштво. Рукописи не враћају се.

Прва српска штампарија Ристе Ј. Савића и друга у Сарајеву.

ИСТОЧНИК

ДУХОВНИ ЧАСОПИС

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЈЕТНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКО-ПРАВОСЛАВНОГ СВЕПШТЕНСТВА
И НАРОДА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.

Год. XIII.

Сарајево, 31. јануара 1899.

Бр. 2.

ВЛАСНИК:

ЊИХОВА ВИСОКОПРЕОСВЕШТЕНСТВА СРПСКО-ПРАВОСЛАВНИ БОСАНСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКИ
АРХИЈЕРЕЈИ.

УРЕДНИК: ТЕОДОР ЈУНГИЋ, ПРОТОЈЕРЕЈ.

Одношај Хришћанина према неразумној природи.

(Наставак.)

Љубавни одношај човјека према природи и животињама, не треба да се ограничи ли и једино на бескорисну осјећајност, но ваља и у дјело да се приведе. Када је Бог прве људе створио, Он им је рекао: „*Напуниште земљу и аладајте њом, и будите господари од риба морских и од птица небеских и од свега звијериња, што се миче по земљи.*“ (Постање. I, 28.) Природа живи и развија се, с тога је човјек дужан, да дјела и ради, да увапређује и помаже разваћу природних сила, како би оно потпуно било; дужан је да се стара и брине, да на земљи пустињи не овлада, да земљу красним дрвећем и растињем засади, мочваре да исуши и земљу сухом начини. Све је ово корисно не само по човјека, но и морално, јер одговара оној заповједи Вожјој, даној првим људима у рају. (Пост. II, 15.) Положај човјека на земљи, као господара свега, фактичан је. „Човјек са својим малим и немоћним тијелом, управља и влада природом и држи у својој власти животиње, које су куд и камо јаче и силније од њега.“¹⁾ „Пред човјечјим погледом и у садањем грјеховном стању дрхћу и стрепе силне животиње.“²⁾ „У очима сваког разумног створа огледа се неки неодређен одсјај човјештва, искра неког непојмљивог свијета, у којем се исказује уну-

¹⁾ „Премудрост и благост Божија“, Прот. Ф. А. Голубинскога. Изд. 2, стр. 42.

²⁾ „Љубов божествена“, стр. 142.

тарији живот његов, потпуна жеља достићи велику тајну нашег господства и узвишености над природом и животињама.⁴¹⁾

Из оне бригае и старања човјека око набавке хране говедима и марви својој, из оног лебдења око њих и чувања од разне непогоде и грабљивих животиња — проистиче и право посједа и својине човјека над марвом, право око старања за говеда, право примана производа од њих, право кориштовања њима и најпослије, највеће право, право употребљавати меса њихова за храну себи. У овом посљедњем праву не треба гледати противурјечје задићи човјечјој, која се састоји у оживљавању и обогаћивању природе. Убијајући животиње ради хране своје, човјек претвара живо у мртво и то тамо, гдје живот добива највеће снаге у топлокрвних животиња. Коријен тога противурјечја лежи у грјешности човјека, чији терет на себи носи сваки створ, али право остаје право. Сам Бог обукао је прве људе у одјећу кожнију при изгнању Адама и Еве из раја. Противурјечје човјека задаћи његовој, да буде чувар живота на земљи, православна црква у неколико тиме умањава, што наређује за дане посне човјеку биљну храну.

Заштитнички карактер власти човјечје над природом и животињама јасно је одртан у Старом Завјету. У Поновљеним Закоњима (XX, 19) налазимо ово: *кад околиш каква град и будеш дуго под њим бијући га да би га узео, не квари дрвета његових сјекиром, јер можеш с њих јести, за то их не сијечи, јер дрво пољско је ли човјек да уђе у град исред тебе?* И тако, већ и сама незаштићеност биља и растиња обавезује човјека и налагаје му, да поступа према њима са пуно пажљивости, па чак и у вријеме страшне војне. У закону Мојсијеву налажу се и сама правила, која заштићују и бране животиње, које су без помоћи. Речено је тамо: *Ако наиђеш на вола непријатеља својега, или на магarca његова, гдје је залутао, одведи га к њему. Ако видиш, да је ненавиднику твојему пао магарац под шеретом својим, немој да га оставиш, него му помози.* (Изаз XXIII. 4—5.) *Живинчета својега не пуштај на живинче друге врсте; на засијевај њих своје двојаким сјеменом.* (Лев. XIX, 19.) *Кад наиђеш путем на гнијздо птичије, на дрвету или на земљи, са птицама или с јајцима, а мајка лежи на птицама или јајцима, немој узети мајке са птицама. Него пусти мајку а птице узми, да би ти добро било и да би ти се продужили дани твоји. Не ори на вола и на магarca заједно.* (Поновљ. Закони XXII. 6, 7, 10.) *Немој куцати јасњета у млијеку мајке његове.* (Изаз XXIII. 19.) Цјелисходност тих правила за очување живота на земљи јасна је: није дозвољено уништавати жи-

⁴¹⁾ Рјачић Рескина у С. Смајлову: „Долг.“ Саб. 1882. стр. 353. у „Житија святих“, има доста примјера Божије милости због неспасљивог и неспасљивог антропоцентризма са стоком. Тако је св. Јефрем калсијски био за то, што је краву под бременом испустио из обора.

винче, ни корисно растиње, нити слабити животиње и растиње укрштавањем разних врста, нити убијати птице у добу ране младости, нити орати на животињама неједнаке силе и снаге. То старозавјетно гледиште није застарјело ни данас, и није га зло примијенити на питање о лову и о убијању животиња и живих ради научних интереса и циљева, т. ј. на питање о вивисекцији. (Парање живих тјелеса.)

(Свршиће се.)

Религијозно-морални листићи.

Напијењено православној епиској младежи и сваком Хришћанину.

Превео и допунио: Јован Петровић, свештеник-катихета и професор у Загребу.

Навика на пушење.

„Је ли А, оставио пушење? А ако кад год и тајно припали и задими, не ће бити добро. Желим, да одржи побједу над гадном травом и димом.“ Тако је писао московски светитељ Филарет о једном од потчињених својих, који је имао гадну навик у да пуши дуван.

Тешко вама, браћо, с вашом гадном навиком! А колико их је.... и избројати их не можеш!.... Један не може да савлада свога гњена и срди се на сваку маленкост; други има обичај да се преједе; трећи прекраћује свој живот пијанством, а некоји блудним неуздрицањем.... Код свакога је — његов идол, његова владајућа страст, као што веле св. оци подвижници. И све те страсти имају коријен у грјешној природи човјечјој: човјек је, на примјер, од природе самољубив; ако он не савлада своје самољубље, биће с временом и горд и гњевљив. Но ево жалости, ево стида и срамоте наше; зар имамо мало тих, тако рећи, природних непријатеља наших; ми сами себи измишљамо непријатеље, сами себи прибављамо, и против природи нашој, гадне, грјешне навике у виду пушења отровне траве и постајемо добровољно робовима тих измишљених, штетних, бесмислених навика, и служимо им цијелога живота усрдио, као својим драгим идолима!.... А то не ради ни једна животиња; човјек, разумни створ Божји постаје на тај начин гори од неразумнога скота.... Зар га није стид? Зар то није срамота? Или ће ми, може бити, рећи, да ја претјерујем, што обраћам пажњу на маленкости? На то одговарам ријечима светитеља Филарета: „Окривљујте ме због тога, ако вам је угодно, али отуда не ћете имати користи. Корисније би вам било да помислите, можете ли оправдати сами себе, кад у туђој земљи тражите и паручујете, заиста, луде маленкости као што је на примјер то туђинско лакомство — пушење дувана... А заиста, да ли је то

баш — маленкост? Ти си измислио себи идола, стекао си гадну навику, која се противи и твојој грјешној природи: зар је то маленкост? Ти служиш тому идолу, не жалећи ни времена ни средстава, ни здравља и то ли је маленкост?!... Изброј, колико употребиш минута сваки дан, или, шта ја говорим — минута? Колико ти сати оде на то лакомство у вјетар и у дим отровне траве!... А знај, да ћемо за сваки час, за сваку минуту, коју узалуд проведемо, морати дати одговор Богу! Изброј: колико ти протечеш средстава годишње на ту отровну траву? А знаш, да све што имамо, није наше, већ Божје добро, ми смо само Божји чувари земаљских добара и за сваки новчић морамо Богу — небесному господару рачун полагати! А колико би се за те новчиће, које потрошиш на своје уживање и угодности, могло добра учинити! Кад би ти те новце, што сад одлазе од тебе у дим и вјетар, предао све на богоугодна дјела, на помоћ убогој браћи, питам те, колико би суза осушио, колико би благослова од њих заслужио! Колико би се молитава узносило за тебе Господу Богу, као кадиони тамјан, мјесто тога смрдљивог дима, који се пуши из уста твојих, кујећи ваздух и вријеђајући оне, који не ће да уза те пристану!... А здравље — зар то није дар Божји? Зар није гријех тровати себе отровом, прекраћивати свој живот, — зар није гријех губити свјежину и јачину духа, спутавати себе навиком, забавом, која се никако не слаже с твојом природом?... Или ћеш можда рећи: дуван није штетљив, јер ето многе дуванције доживе дубоку старост. Али чим ћеш ти доказати, да ти поштени старци не би живјели још дуже, да нијесу никако пушили? Ко зна најбоље штету дувана, ако не чувени љекари? Па запитај их, нека ти по савјести кажу, у који разред броји њихова наука дуван? Сваки ће ти љекар казати, да дуван спада по науци — отрову. А сваки отров трује, убија; један — спорије, други — брже. Дуван је — отров: то говори наука, то говоре људи, који познају природу боље од нас. А то значи: дуван трује човјека, премда полако, не од један пут, али ипак га трује, скраћује човјечи живот, који је и без тога кратак. Учени људи правилише покусе са животињама и увјерили се, да је у дувану најјачи отров. Бивало је случајева, да су и људи умирали од пушења дувана, нарочито људи слабих груди и болесна срца, или још и дјеца. А ако је дуван — отров, то пушење зар не значи тровати себе? Није ли то гријех? Зар је то маленкост?!

Не, не обмањуј се, брате Србине, страшни трошацију отровне траве, двоструко ћеш одговарати пред Господом Богом за твоју гадну навику: одговараћеш и за то, што си измислио себи тога идола, усупрот природи својој и правиш насиље тој природи; одговараћеш и за

то, што не жалиш себе сама и у лудо трошиш и вријеме и средства, која ти је Бог дао, на то сујетно и штетно задовољство!

Па да дуван и не би био штетан, ипак је пушење дувана пожуда, похлепа, страст, која спутава човјека. Ето, на примјер, наступио је пост, требало би се уздржати од те страсти макар само једну недјељу, али теби све цури вода на уста, не можеш се уздржати, а да не пушиш; ти најпослије и зажелиш, да у цркву Божју не уносиш мириса од те неугодне траве, да не оскврниш светиње храма Божјега с њезиним гадним мирисом, а тебе непрестано копка да запушиш, — тако те копка, да ти изгубиш власт над собом, не можеш се савладати, на све се срдеш... Суди сад сам: није ли то ропство? Није ли грјешно по разуми Божји створ, да се тако привеже за ту ладну траву? Није ли срамота? И чега ради! Ради тренутнога задовољства — па још каквога задовољства? Омаме!

Жалосно је и помислити, браћо моја, да међу православним хришћанима у опште, а међу Србима на по се, има таквих несретних робова ове пожуде, који се не могу уздржати од пушења ни до литургије; пуше, а по том иду у цркву, стоје код свршивања божествене литургије, цјелују св. крст, свете иконе, пригибају се и к моштима светитељским... Постоји предање, да је преподобни Микеј, собар преподобнога Сергија, кад је видио Матер Божју, да је дошла да посјети свога изабраника у његовој ћелији, пао на земљу и закрио уста своја расом, с тога, што је прије три године испио чашицу вина и бојао се, да не увриједи својим задахом царицу небеску... Ево како су се стидили Божји угодници због најмање слабости! А сада гдјекоји тако задиме, да је тешко уз њега стајати, говорити с њим још теже, а он иде у храм Божји и не устежући се ни мало, дотиче се светиње. Шта више, има их и таквих, хвала Богу не многих дуваницја, који, страшно је и рећи, приступају и светим тајнама послје пушења! Кад би они помислили: каквим смрадом оскврњују они своје тијело прије самога примања Господа Анђела? И то је мјесто тога, што би требало да омију душу своју са сузама, да је окаде благим мирисом молитве и чистоте! О, човјече! Како се можеш тако далеко заборавити! Сјети се: ко си ти, и ко је Господ Бог твој, кога ти тако вријеђаш у светим тајнама Његовим!...

Говорили људи што му драго у обрану те љуте траве, православни Хришћанини не може оправдати њену употребу: то је — сујетна пожуда, измишљена против природе, то је страст, која уништује човјека. За њу нијесу знали ваши побожни преци, она је до-
нешена к нама из туђих крајева; и сада њу сматрају за грјех људи

прости, који не знају дволичити са својом савјести. Истина, и дуван је Богом створен; у њему самом, као и у сваком другом створењу Божјем, нема мане; но мана је — у грјешној страсти, у томе, што ти употребљујеш на зло Божју твар, правиш себи од њега идола, лијеш се уз њега толико, и ради Бога не ћеш да одбациш своју навику — ето у тому је грјех! „Није ли страшно“, говори свети Филарет, „да су сами људи пронашли глад такове врети, за коју природа није знала, и храну новог рода, о којој природа није ни мислила; научили се и постали робовима само неприродне пожуде и тијем умножили број својих потреба?...“ Говоре: многи пуше. Но морају ли паметни људи да слијепо приме обичај, који примениш други без размишљања? Рећи ћеш: предмет је од мале важности, није вриједан толике пажње. Е па за што се ти не одрекнеш тако маловажнога предмета, већ се прилијепиш уз њега и држиш га се као пијан плота, шта више хоћеш, да други не осуђују ту страст због тебе и твоје користи? А саблажњавати ближњег пушењем — зар је то дјело мале важности? Сјети се, што је рекао Христос: „Тешко оном човјеку, кроз којега долази саблазан. (Мат. 18, 7.) А саблазан јест, и то не једна... Саблажњавају се они простаци, који држе да је грјех пушење, па осуђују тебе; саблажњавају се дјеца и младићи и почињу подражавати теби... Да, на ту се траву привикну пушачи већим дијелом још у дјетињству, у младости. Ко се не научи у младости, тај ће ријетко почети пушити у старости... Младић хоће да буде већи, он види, да старији пуше, па и он куша тога зеља. Ето ти навике за цео живот... Ах, младости, младости! Како си неискусна, како си лакомислена!

Дјецо! Младићи! Српчићи мали! Уданицо сриска! Немојте никада покушавати пушити! Ви ћете за тијем цијелога живота држати да сте срећни, што се нијесте научили у дјетињству на ту траву. А ви, љубитељи гадне траве, одбаците своју гадну навику! Знам, да вам није то лако, али не уздајте се у себе! Призовете Бога у помоћ, и ради Бога од један пут неизоставно од један пут — пресијецате то зло! Тешко ће бити, али не ће бити за дуго: недјељу двије, који мјесец, па ћете сами осјетити, да вам се снага обнавља, груди дишу слободније, постајете духом бодрији... Бог вам био у помоћи, браћо моја! Без борбе није Хришћанин — војник, а ми смо сви дужни војевати са својима страстима у име Христово. Царство Божје не добива се бадава, већ се прима са нуждом.

Богојављење у Пријеполу.

(Донис.)

И досад је Богојављење свечано прослављано у Пријеполу, али је ове године надвојило. За ово се има благодарити, високопречасном господину Хаџи Теофилу Стевановићу из Србије,^{*)} који је нарочито позвао из побожних Пријеполчана тог дана свечано службу у Пријеполској цркви и на Лиму воду осветио.

Послије службе Божје, високопречасни господин, крстоносни игуман, Хаџи Теофило, изговорио је живо и веома убједљивим тоном, ову бесједу:

Љубавна браћо,

Кад је Христос Спаситељ пошљао Своје ученике у свијет да проповиједају Његову свету науку, између осталих Својих заповијести и наредаба, које им је давао, казао им је још и ово: „Въ оукѣ аще доидѣ киндѣти, шкѣтъ галголитѣ: Аиѣхъ доидѣ нѣмѣ“. (Лука X. 5.).

Кад је вољи Божјој тако угодно било, а вашој побожности и љубави драго, да сте ме позвали на данашњу општу заједничку вашу молитву, то и ја, налазећи се у чину апостолскоме, дошаоши први пут у овај св. дом на молитву, чиме би другим могао отпочети свој говор с вама и којим би ријечима могао вас поздравити ако не тим истим светим поздравом „Аиѣхъ кинѣ!“¹⁾, којим је Спаситељ заповиједао Апостолима, да поздрављају: сваки град, свако село и сваки дом у који уђу (Мат. X. 11.—12.)

И тако, дакле, мир св. дому овоме! Мир граду овоме! Мир свима вама становницима овога града!

Но може се неко упитати: зашто је Спаситељ употребио за поздрав, баш тај израз „Мир ваи!“ а није узео неки други, или као данас н. пр. добро јутро, добар дан, добро вече, помози Бог и т. под.? За то, љубавни моји, што је мир најпречи, најмилији и најдрагоцјенији за свакога. — Кад је мир у држави и друштву, онда је свако благостање, онда се трговина развија, земљорадња успјева, ијера јача, побожност учвршћује, школе и наука напредују, вјештине усавршавају и свако добро и благослов Божји изобилно излива. Па за то се и св. црква сваки дан моли: „о мирѣ кнѣо мира... крѣпкоу мирѣоу“ (Вел. јектенија), т. ј. да буде мир тишина и спокојство у цијелој свијету. За то су и небеске силе поздравице долазак Спаситељев на земљу небеском прјесмом: „Нека је слава Богу на висини, и неба је мир на земљи, а међу људима слога и љубав.“ (Лука II. 14.) Али, осим овога мира, има још један мир, а то је мир духовни. А мир духовни је онда, кад је човјек у миру с Богом, т. ј. кад живи тако, да Бога не врџаја и против Његових заповијести не гријеша. Да је и овај мир важан за човјека, показује то, што се св. црква и за њега свакодневно моли: „о крѣпкоу мирѣ“ (Вел. јектенија) т. ј. да нам Господ ниспошље горњи, небесни мир, тишину и спокојство, као што је на небу. А то ће рећи, да не буде међу нама злобе ни зависти, пакости ни мржње, као што све то нема у царству небеском, те да у потпуном смислу буде воља Божија и на земљи као и на небу. — Даље, мир је духовни, кад је човјек миран са самим собом, са својом савјешћу, кад га савјест ни за што не мучи

^{*)} То је писац познатог дјела „Позивање цркве или Обредословље“ и „Великописме и вјескрисне свечаности у Јерусалиму“ које је „Б. Х. Источник“ прештампало у својој 2, 3, 4, 5 и 6 свесци, од 1895. год.

и не кори. Колико је, чак ово за човјека важно, ево што Спаситељ вели: „Царство Божије кнезства кнезства — царство је Божије у вама“ (Лука XVII. 21), т. ј. ако сте мирни у души и са својом савјешћу, онда сте срећни, задовољни и спокојни, и живите као да сте у царству небеском. — Мир је духовни још, кад сте у миру и љубави с ближњима својима, јер сте онда спокојни и сигурни, да вам нико не ће никакво зло учинити. А да би човјек могао такво стање и сигурност доживјети и дочекати, где шта Спаситељ препоручује: „Љубите, вели Он, и непријатеље ваше, добрим побјеђујте зло и молите се и за оне, који вас ненавиде и мразе“ (Лука VI. 27, 28 и 35).“

Ето, дакле, у криво, зашто је Спаситељ заповиједао Апостолима да тако поздрављају свакога коме дођу, а не тек из некога обичаја. А да је Мир од велике важности и значаја по нас, то нам свједоче последице и плодови мира. Па за то Спаситељ и кад се растајао са својим ученицима и овим свијетом, Мир оставља у свети аманет. „Мир остављао калџа, мир љубио дао калџа“ (Јов. XIV. 27) вели Он.

Ето видите ли, љубавни моји, како је важан и користан мир и како је многозначајан овакав поздрав у коме се, у двије ријечи, ближњему исказују највеће жеље и добра и препоручује; мир слога и љубав. Бар мир долази од слога, а слога долази од љубави, а љубав долази од Бога, јер Бога љуби калџа — Бог је љубав, вели св. ап. и јеванђ. Јован (I. Посл. IV. 8 и 16).

Па за то, поздрављајући вас данас од срца са свима искреним и добрим жељама, какве се садрже у овом светом поздраву: „Мир калџа!“ желим и свјетљујем вам, да чувате и подржавате мир у домовини нашој и храните и негујете слогу и љубав у друштву нашем. Живите у слози, миру и љубави са свима, не гледајући, који је које вјере, јер смо сви браћа и по корјену и по језику, и по прецима и по крви, — а „брат је мно, ма које вјере био!“ Препоручујући вам ово, у исто вријеме препоручујем вам, да чувате нашу св. православу вјеру, и у њој да budete чврсти, стаљни, непоколебљиви и истрајни. Чувајте народност српску, храните српски језик и подржавајте српске обичаје. Своје недајте, а туђе не примајте, јер ће туђиницима поштемисти наше, те ћемо туђиницима изгубити своје. Славу — крсно име — славите и чувате као зеницу ока, јер је то наше српско обимље. Бадњаке светите, чесницу мијесите, кумовство уважавајте, сродство поштујте, љубав са свима имајте, у слози и миру живите, јер ће се по томе познати да сте прави Срби, да сте потомци св. Немање, да сте чада светитеља Саве. Учите вашу дјецу и млађе, да се Бога боје и све старије слушају и поштују. Будите скромни, мирољубиви и побожни, као што и приличи православним Хришћанима, па на глас звона долазите у овај свети дом, да се Богу заблагодарите, помолите и у хришћанским врлинама научите. Долазите чешће, оvdје је приступ слободан свакоме: и староме и младоме, и ученоме и простоме, и богатоме и сиромашу, и маломе и великоме, и мушкоме и женскоме. Долазите, дакле, и учите се, јер се оvdје слово Божије проповиједа и у јутру, и у подне и у вечер, и ту ћете свагда наћи обилну храну за свој ум и срце, само треба све пажљиво слушати и на све обратити озбиљну пажњу. Шта више, чак и они, који су од природе лишени чула слуха и они могу оvdје у храму, од св. икона и других црквених ствари, да црпе спасоносне поуке за свој ум, јер осим тога, што се у храму Божијем проповиједа слово Божије, овај пресвети лик Христа Спаситеља и ова у сликама престаљена чудна дјела из Његовог земаљског живота, — па ове свете иконе светих Бож. х. угодника и у сликама престаљени њихови духовни подвизи и хришћанске врлине,

— могу да говоре очима вјерујуће душе то исто, што и жива ријеч предаје службу.

Поред свега овога будите послушни претпостављеним властима и вјерни поданици свијетлуме султану, нашем господару, „не само из страха него и по са-вјести“ (Рим. ШХ., 5), јер се они брину око нашег унапређења, поретка, мира, спокојства и реда.

На славама, свадбама, зборонима и другим свечаним приликама веселите се и пјевајте по вашем мјесном обичају, али ваџа у границама српске озбиљности и поноса, тако, да вам кроз пјесму, игру, весеље и пиће, прође образ неокалан, српска част не нарушена, српска свијест и православни хришћански морал неоскрњен.

А сада, на завршетку овога мога поздрава, желим вам да напредујете и учвршћујете се у хришћанским врлинама, да међу вама царује: љубав, слога и мир, да будете добри и прави Срби, да напредујете у вашим добрим предузецима и занимањима, да будете чили и милли сваком брату, срећни и здрави, те да ове и остале свечане и радосне наше хришћанске православне празнике још много и много година здраво и весело срећно дочекујете и празнујете!

Благословице Господње нека буде на вас, кадга њих и прино и ко кћки кћка. Амин!

Послије ове бесједе, која је од народа веома пажљиво саслушана, јер је високопочасни госп. Х. Теофило познат као особит и веома пријамљив говорник — кренула се из цркве свечана литија на ријеку Лим, коју је тамо дочекала упаражена турска и аустријска војска, одавајући јој војничке почести. При водоосвећењу извијесне важне угласе аустријска војска поздрављала је пушчаним мецима а турска војничким знацима почести. Пошто је вода освећена и на све четири стране кретоу благословљено, а водом окропљено, високопочасни господин Хаџи Теофило испео се на спремно узвишено постоље и веома живо, ватрено, дирљиво наговори лијепу бесједу.¹⁾

Послије овога бесједник је отишао и захвалио се команданту аустријске војске на учињеној пажњи и почести нашој религијозној свечаности, а мјесни на-мјесник са предједником општине то је учинио команданту турске војске.

Н.

¹⁾ Ову лијепу бесједу због њеног одношаја на локалне прилике и малог простора овог листа не доносимо.

Ур.

Градња и освећење срп.-правосл. цркве у селу Надинићима, гатачког протопрезвитерата.*)

У дио гатачкога поља лежи сеоце Надинићи у коме има 25 кућа право-главнијех. То сеоце спада по своје положају у најљепша села у Гацку. Један дио од њега зове се: „Јелице“ и ту постоји једна стара рушевина, коју народ зове: „црквица“. Ова је црквица у једној долини, а све су старинске цркве грађене по бреговима, те неки сумњају да је то и била црква, већ да народ ту рушевину онако зове „црквицом“, пошто не зна, шта је друго ту било подигнуто. Да је црква била и то баш православна и у виду лађе о томе не може бити сумње, јер

*) Овај спис доцно примисмо, те због тога не могосмо га раније доијети.

Ур.

јој је олтар био право у исток окренут, што се види по ступцу од часне трапезе, који је до лани био усађен и на коме постоји рупа, гдје су св. мошти полагаће. Покрај ступца лежи часна трапеза, на којој је дивно урезано оно мјесто, које је било на ступац наслоњено. Црква је била дуга: 10 *м.* а широка 6.30 *м.* часна трапеза је дуга: 93 *см.* а широка: 60 *см.*; ступац је дуг 1.16 *м.* Зид је црквени био доста дебео а олтар није био од цркве одијељен. Сада постоје само два реда зида а оно је све дигнуто 1886. год. у цесту, која је тамај поред црквине направљена. И ово што је остало, дигнуто би било и у цесту узидато, те би се о овој цркви и у народу упомена изгубила, да ондашњи народ не стаде на пут, да се нише камен не диже са црквине, и тако би ово, што сада постоји поштеђено. Народно предање тврди, да је зидана за времена Стевана Дечанскога. Кад је и како срушена, о томе народ не зна ништа причати.

О овој цркви ја рекох онолико, колико чух и знадох, а сада препуштам вјештијем перу, нека то боље разјасни.

Одавно се појавила жеља код ондашњег српског православног народа, да се подигне црква у Надинићима, али се увијек појављиваше неке потешкоће, које ствар само у жељи оставише. Године 1895. на Тројичин-дан позове мјесни свештеник са двери у домрчкој цркви народ, да се почне градити црква у Надинићима, разјаснивши народу, да је велика штета, што дјеца, која полазе школу надинићку не могу долазити и у цркву, јер су Домирке од Надинића 2 сата далеко. Послије службе истога дана сав народ пристане да се гради црква у Надинићима, те се за то изабере одбор, који ће купити добровољне прилоге и о томе бригу водити. Други дан почну се купити прилози по истој селу, послјије по оближњим селима и по цијелом котару. Прилози бијаху највише у жити и хајвану а највише доставаху до 40 фор. Пошто не бијаше никаква материјала за градњу прибављено, то одбор ријеши, да се црква почне градити тек у пролеће 1896. год. а у исто доба преда молбу Митрополији и земалској влади за дозволу грађења. Приликом одређивања мјеста, гдје да се црква подигне, бијаше велика несугласица, јер један дио и то мањи бијаше тога мишљења, да се црква подигне на старој цркви; други дио то не одобраваше, јер стара црква бијаше као што рекох у долини, те они и превладаше. Преко зиме 1896. год. народ доћера црквину и дрва за креч, те се спржи кречана у близини гдје ће црква бити. На Видов-дан се скупи народ и закопа цркви темељ, а на Сабор дванаест Апостола по наредби високопреосвештенога г. Митрополита освешта темељни камен пречасни прото Петар Поповић и пароси: В. Вишњевац и Тома Братић.

Уз многи напор би црква готова 5. новембра 1896. год., али пошто та јесен бијаше веома кишовита, то, нешто киша а нешто тежина крова и ћемера, поквареше зид. Нешто то а нешто неродна година примораше одбор те предаде молбу на окружну област да може купити добровољне прилоге по Херцеговини, а прије тога узамји у општинне мостарске 1200 фор. Пошто дође дозвола пошаље одбор Степа Вишњевца и Јовицу Божовића у Невесиње, те кад се они врате, предају у тефтеру 80 товара уписана жита. У мјесто Јовице Божовића, који немогаше због својих домаћих послова и даље купити добровољне прилоге, одбор пошаље Илију Вуцу те са Стевом Вишњевцем обиђе цијелу Херцеговину. Пошто година бијаше слабо родила, то се и народ веома слабо одазове, тако, да је Невесиње само претегло цијелу Херцеговину у прилагању. Слаб одзив народа, приморају одбор, те преда молбу на зем. владу, да може купити прилоге и по Босни. Добивши дозволу пошаље

опет Стева Вишњенца и Илију Вуцу, који обиђоше све вароши по Босни, те по одбитку трошкова, донесу 600 фор.

Црква је дуга 13 *м.*, широка 7.25 *м.*, висока 5.50 *м.*, а озидаана је сва од тесаног камена и шпежурена сигом. Год. 1898. погоди одбор те се направи иконостас, који је 4 *м.*, висок и на њему је урезано мјесто за 19 икона. Црква је покривена плочом, а звоник јој није још направљен, јер се намјерава звоник под кров подићи. Пошто је све било готово, одбор позајми утвари из оближњијех цркава и замоли г. Митрополита да се црква освешта. Г. Митрополит позове 11. августа о. г. мјеснога свештеника и предоједника одбора у Мостар, те им нареди шта се има прибавити за свештање и каже им, да је одређен дан за свештање: Рождество Богородичино т. ј. 8. септ. То одбор јави по Херцеговини и оближњијем котарима по Босни.

У петак 4. септембра стиже брзојав из Невесиња, у коме стајаше да госп. Митрополит долази у Гацко у суботу 5. септ. На тај глас поче се народ жмињке кретати и припремати, да што боље дочека свога Архипастира. У суботу се слеже силни народ из оближњијех села у Надиниће а у 10 сати прије подне дојезди 30 коњаника и 8 фијакера што све дође да ерете црквенога поглавара.

На граници гатачкога и невестињскога котара еретоше високопреосвештенога г. Митрополита надинићки парох и надзиратељ В. Вишњевац, предоједник одбора Д. Зиројевић и канцелист Р. Мандић, гдје га поздравиле надзиратељ у име свештенства, предоједник у име одбора а канцелист у име чиновништва гатачког котара. Отоле се настави пут у Надиниће, гдје народ у два реда са г. престојником, чиновништвом, свештенством, предоједником црквене општине гатачке, изаслаником од стране Мухамеданаца еф. Сарићем, дочека г. Митрополита кличући: „добро дошо и живио“! Ту буде мали поздрав и високопреосв. Господин прегледа приву, а онда се настави пут у Гацко. У 11 1/2 сати приспије г. Митрополит са својом пратњом у Гацко, гдје га опет дочека многобројни народ а пред црквенијем вратима у свештеничком одејанију га дочека преч. прото П. Поповић са јеванђељем у руци и час. парох С. Симић са крстом. Пошто високопреосв. г. Митрополит цјелива Јеванђеље и крст и благослови присутни народ, поздравиле га парох Симић од прилике овим ријечима:

„Високопреосвештени Владико!

Не жалећи свога труда и великога напора у твојој старости по примјеру св. Саве обилазиш твоју паству. Видећи те данас у нашој средини кличем из дубине срца свога, да те Бог поживи на много година.“

Пошто Г. Митрополит цјелива св. трапезу, изиђе из цркве и у пратњи многобројнога народа оде у стан, који му је приправила вриједна општина гатачка, гдје се поздравиле с народом отпустивши га са Архиепископским благословом, а он оста, да се од пута одмори.

У понедјељак 7. септембра у 11 сати крене госп. Митрополит са свештенством у Надиниће, гдје га дочека многобројни народ са звоњеним звона и пуцањем прангија. Вечерња је почела у 5 сата по подне, а одмах иза вечерње поче цјеванија народа, на све четири стране уз пуцање прангија и пушака.

У уторак у 8 сати почне јутрења а иза јутрење освешћење цркве и служба, што је све трајало до подне. Кум је приви био Раде Мандић, тежак из Надинића приложивши јој 50 фор. На служби је чинодјејствовао високопреосвештени госп. митрополит Серафим са 7 свештеника и ђаконом. Иза Јеванђеља је Његово Високопреосвештенство држало поучан говор о хришћанскијем врлинама.

У 1 сат по подне даван је ручак за 150 особа разнога сталежа. При ручку је пало много lijепих здравица. Народ се цијели дан веселио окрећући српско коло и пјевајући српске народне пјесме. Народа је било преко 3000 душа и тек се почео разлазити у 6 сати по подне. Високопреосвештени г. Митрополит крене се у сриједу у Галико, захваливши одбору на вриједном заузимању око градње цркве и свечаности.

Црква је у Надинићима, као што рекох од тесаног камена и то врло лијепо озидана и на лијепу мјесту. Изнутра је бојадисана плаветном бојом, а по боји направите звијезде од жуте боје. На саставку зида и ћемера ударена је српска тробојница. Црква је до сад запала 5500 фор. 86 новч., а овдашњи српско-православни народ остаје у нади, да ће нам висока земаљска влада књиге и утвари подарити.

У Надинићима, 15. септембра 1898.

II.

Света Недјеља или Недјељица у народном причању.

(Питања и одговори.)

Позив Вида витеза Вулетиха-Вукасовића.

Ви ме пр. г. уредниче, позивљете, да би био сарадником вашег личнога Источника, па ме тако ваша медена бесједа храбри и соколи на рад, јер ја не заслужујем толико хвале; то је све ваша доброта... Што сам урадио, слободно није моја заслуга, но је то опета заслуга српскога народа, те је тако дичан и мудар у свему, а што сам ја црпιο из народа, нијесам се ни из далека одужио светој успоми Вука Ст. Караџића, који је српско име прославио пред свијем свијетом, па је нама скромнијем радницима само ступати за стопама тога великана... Ко би се одалечио од старине Вука, слободно би погријешио, јер нас је Вук научио и ми смо његова дјеца. Он је отац народословља не само у Србаља, но у свијех јужнијех Славена. Ко има срца и душе ваља да призна ову свету истину. У то име био нам Бог у помоћи и света Недјељица!

Дични је Источник мезимче наших врлих свештеника по свој Херцег-Босни и даље, па ето ме, да их молим, да шаљу Источнику пјесамa, молитвица и причица о св. Недјељици, јер је то дивно питање, и тога је Блага божјега изобиља у народу. До сада се дичимо пред свијетом причама о српском светитељу св. Сави, а сада ћемо у Источнику и о св. Недјељници. Приче су о св. Недјељи најстарије, те спадају у прво доба и наговјештају још на прве предхришћанске обреде, те их народ није могао да заборави, кад је примио Христову вјеру. Доста је сличних прича, гдје народ уобразије, да тако

кажем, дане у години, празнике и т. д. Овдје ми је споменути: Васкрсеније и Божић, Благовијест, Божић и Бајрам, Божић и Васкрсеније, Божић не долази, Инат петка и сриједе, Божић и Циганин и т. д. Овакијех је изобиља прича, а' света Недјељница прва је у тому реду, те она слободно замјењује предхришћанску Добру Срећу, јер се и сад још спомиње: Добра ти Срећа! — У хришћанско доба уз срећу, која не оставља јунака, ваада га прати и света Неђељница. Ко је сасријешно св. Недјељн, голем је гријех учинио, те се у свету недјељницу ваља рано умити и помолити се Богу и мајци недјељници. Велико се дјело почиње дакико уз молитву, у недјељу, те се пјева и о Косовци дјевојци:

Уранила рано у недјељу,
У недјељу прије јарка суца.“

Ко ради у недјељу грди лице, руке и т. д. светој Недјељници, која плаче за то људско недјело као црна кукавица и обија тужећи по бијелому свијету. Ако си удвиглио и у црно завио свету Недјељницу свако ће те зло снаћи и не ћеш се растати с душом, по ће те муге мучити на овому и на другому свијету... Гдје год је Србаља ту је прича, пјесама и т. д. о св. Недјељници, а у тијем народнијем умотворинама зрицали се чуствовање нашега народа у прво доба, те је ово питање од праве знаменитости за наш народ и здружује га душевно унакрет свега Српства. — Ево уз то за примјер познате народне српске пјесме:

Боже мили, чуда великога!
Гледах чуда прије невиђена:
У Павлову светом манастиру
Постављени од злата столови;
Сви се свеци редом посадили:

На врх софре громовник Илија,
На сред софре Петка и Недјеља.
Славу диже светитељ Никола
И навија у славу Ристову“ и т. д.

Обично се спомиње Петка и Недјеља, а уз то још Шејка и Недјељка, па обично путују заједно по свијету, да се нагледају што људи раде за спас своје душе. Ево и овога примјера из Доње Херцеговине (причао Шимуи Зеко с Беленића):

Пометала Шејка и Неђељка,
Пометале уживати раја,
Мало стале доста уживале.
На пако се мало назирале,
Велика се јада нагледале:
Једном гори језик до вилица
А другому руке до рамена,
А трећему ноге до кољена.

Кому гори језик до вилица
Тај је јадан криво свједочио,
Кому горе руке до рамена,
На рођене своје замахинио,
Да је ударо, нас би изгорио;
А којему ноге до кољена,
Тај је туђе земље сатирао.“

Ја сам казаво своју, а сад је врлим српским свештеницима и учитељима, они су у народу, да одговарају на питања, и да освјетлају образ себи и домовини, јер је неумјерно знаменито градиво у народу о св. Недјељи и о збору осталих Божијих светитеља. Ево питања:

1) Каква је св. Недјељница? Је ли то жалосна жена ради гријеха људи?

2) Кад се она указује човјеку?

3) Кога она помаже?

4) Што жели од људи?

5) Ко је најжешће уцвијели?

6) Је ли је когод видио?

7) Што она каже човјеку?

8) Има ли пословица о св. недјељи? Какве приче, пјесме, молитвице и т. д. каже народ о св. недјељници?

9) Је ли гријех бајати, лијечити и т. д. у св. недјељу? Има ли недјеља лијека?

10) Сусрета ли недјеља сиромашне чобане, а да их тјеши?

Ваља забиљежити тачно умотворину, па казати из којег је мјеста, ко је причао, а сад је јабука у десници теби родољубна

Ето сам одапео, а сад је јабука у десници теби родољубна Србадијо, па ето што урадиш биће из народа за народ по оној нашој: „Сложна браћа кућу саградише“...

У Дубровнику, на св. Саву 1899.

Р а з н о.

Нова добротворка. У ред великих добротвора српског народа ступила је ове године и побожна Хришћанка, а честита Српкиња, сада почивша Савка удова Јовановић рођена Бесаровић из Сарајева својим завјештајем, којим је сву своју непокретну имовину — кућу, магазу, дућан са припадајућим земљиштем, а у општини на просвјетне и хумане циљеве. — Покојна Савка родила се у Сарајеву од оца Николе и матере Маре, и ту је и одрасла. Двапут се удала и родила је само једно дијете — кћер, која јој је само 11 година живјела. Оставши ојађена сама, она поклони материнску своју љубав сиротињи српског народа, и за сво вријеме свога доцнијег живота она бијаше отворене руке према биједнима и невољнима. Живећи и сама скромно она је скупљала сиротињу око себе, те је својеки потпомагала, а гдје је потреба за помоћ била, није се морало на њена врата куцати, она је сама помоћ носила и нудила, често је болесну сиротињу у својој кући његовала и умрле о свом трошку сарањивала — сав свој живот испунила је самарићанским милосрђем. — Проведавши тако свој вијек и дочекавши старост од 70 година она својим тестаментом стави круну својим добрим дјелима, својој побожности и својој љубави према свом народу и његовом напретку, она остави, да се из прихода њенога иметка за прве двије године иза њене смрти раздјели по 100 фор.: православној цркви јерусалимској, новој цркви сарајевској, старој цркви сарајевској, српској школи сарајевској, српској сиротињи у Сарајеву; по 50 фор.: манастиру Високи Дечани, православној цркви у Чајничу и српско-православном црквеном пјевачком друштву „Слози“ у Сарајеву. А осим овога сваке године по по 120 фор. српско-православној црквено-школској општини у Сарајеву, и о божићним празницима сваке године да се 20 сиротних ученица српско-православне школе из прихода њеног имања одјену. Даље, да се у току даљих 12 година из

прихода њеног имања има прикупити толика сума, како би се могла подићи једна кућа са 12 соба и кујни, које би се сиротњи бесплатно за становање давале; да по истеку тога времена цијелим приходом има српско-православна црквено-школска општина управљати по својој увијавности „на добротворне циљеве, а нарочито на оне сирге, које би одговарале, интересима и користи православне цркве, српског народа, као и васпитању и школовању нашег нараштаја и подмлатка.“ На пошлетку је изразила жељу српско-православног црквено-школског општини у Сарајеву, да се из прихода њеног имања издају примјерне штипендије двојици питомаца, који би као одлични матуранти са гимназија у Сарајеву или Новом Саду, или Карловцима или Биограду похађали виша богословска училишта у Атини, Кијеву или Халки. И ови млађи требају да буду из Босне, те да „као такви по свршетку духовне академије послуже у користи православља и српског народа у Босни.“ — Завјештавајући и неколика фидејкомиса као и неколике доживотне потпоре и покретне ствари своје својим сродницима, опрашта се са многобројном својом родбином и преклиње их на поштовање њене пошљедње воље, те тај пасус из тестаментa ради његове дирљивости доносимо овдје: „Драги моји братићи и братичне! Ово је пошљедњи опроштај наше тетке с вама; ја сам вас за живота све љубила, а при мојој смрти са мојим покретним иметком у ствари и неонатним покућанством нијесам могла, да све чланове наше простране фамилије задовољим, те ове маленкости, које сам раздијелила, то не спада у какво значајно наслједство, но то су само знакови успомене од наше тетке, те вас молим немојте зажалити на мене, ако нијесам могла да што више учиним; и препоручујући Вам свима, да и ви настојите да се у свему без икакве измјене по мојој пошљедњој вољи и распореду у овом тестаменту изврши. Сваки од Вас, који би ме осудио и показао се непризнателим, те би покушавао да поквари овај мој завјештај, тај би окаљао своју савјест и постао би грјешник пред Богом, те нек се добру не нада — Изведите и уредите све како стоји у овом тестаменту. Тако вам Бог помогао!“ Покојница се бојала, да се неће наћи од њених сродника когод, ко би њену љубав према српској сиротињи и просијети последице њене смрти онемогућио, те оваким дирљивим начином прашта се са својом родбином. — Покојница појимајући задатак овоземног живота живјела је хришћански и завршила га у 70 години своје старости 21. овога мјесеца окрљивши га још једним патриотским дјелом, које ће јој сачувати успомену у српском народу, као његове велике добротворке.

Књижевне вијести.

Српске народне приповијетке, из збирке Омер-бега Сулејманпашића-Скопљака. Цијена 30 новчића или 80 пара дина. Чист приход намијењен је за подизање споменника српском pjesнику Сими Милутиновићу-Сарајлији. У овој књизи су ове приповијетке: 1. Индијски владар и богатеши трговац; 2. Златно дрвеће; 3. Путовање цара и везира; 4. Бег и Циганин; 5. Ридалов син; 6. Стамболски царевин и индијска султанија; 7. Човјек, жена и ђаво; и 8. Тоше ефендија. — Књига је овеће осмине и има 50 страна. Прва српска штампарија Ристе Ј. Савића и друга. Сарајево 1898.

Званични огласи.

Српско-православна АЕМ. Консистоорија Дабро-босанска.

Број 3494 ex 1898.

Ред. I. број 1388

Едикт.

3—2

На молбу Евдокије Егерер, рођене Костић у Сарајеву, расписује се едикт и позива њезин законити супруг Леон Егерер, родом из Вје-

личка у Галицији, који је познато у свијет отишао, да се у року од три мјесеца, рачунајући од дана првог уврштења овог едикта у званичном листу „Источнику“ и у „Сарајевском листу“ писмено или лично овој консисторији пријави и мјесто свога становања означи, јер ће се у противном поведени брачни процес са службено постављеним заступником продужити и довршити.

У Сарајеву 17. децембра 1898.

АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Српско-православна АЕМ. консисторија Дабро-босанска.

Бр. 3233. ек 1898.

Бр. 1., бр. 1257.

Е д и к т.

3—5

Овијем се јавља Божи Гавриловићу, глумцу, родом из Приједора, сада непознатог боравишта, да је у брачном процесу Ане рођене Јовановића из Приједора против Боже Гавриловића, код овог духовног суда отпочетом, постављен пречасни прото Илија Р. Зеленика, парох приједорски, да у писменом поступку, службено заступа отсутног Божу Гавриловића, све докле, док се у смислу расписаног и проглашеног едикта од 30. априла 1898. број 1334, реф. I, бр. 505 сам Боже овом суду пријави, или себи другог заступника назначи, јер ће се у противном процес водити и довршити са службенијем заступником.

Из консисторијалне сједнице.

У Сарајеву, 19. новембра 1898.

АЕМ. консисторија Дабро-босанска.

Српско-православна АЕМ. консисторија Дабро-босанска.

Р. бр. I. 1386.

Број 3479.

Е д и к т.

3—3

На молбу Јове Срдња, тежака из Црног Врха, котара гламочкога, овијем се позива Јовина законита супруга, Станка рођена Глишчевића из Медених Селишта, да се у року од три мјесеца пријави, или мјесто свога становања означи; јер ће се у противном случају заметнути брачни процес, са њезинијем службенијем заступником повести и довршити.

Из консисторијалне сједнице.

У Сарајеву, 3. децембра 1898.

АЕМ. консисторија Дабро-босанска.

„Источник“ налази два пута и то 15. и последњег дана у мјесцу. Цијена је листу на цијелу годину 4 фор., а на пола године 2 фор.; за стране земље на цијелу годину 5 фор., а на пола године 2.50 фор. Учителима основних школа и ђацима даваће се лист у пола цијене. Преплата се шаље администрацији листа, а рукописи уредништву. Рукописи не враћају се.

Прва српска штампарија Ристе Ј. Савића и друга у Сарајеву.

ИСТОЧНИК

ДУХОВНИ ЧАСОПИС

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЈЕТНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКО-ПРАВОСЛАВНОГ СВЕШТЕНСТВА
И НАРОДА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.

Год. ХШ.

Сарајево, 15. фебруара 1899.

Бр. 3.

ВЛАСНИК:

ЊИХОВА ВИСОКОПРЕОСВЕШТЕНСТВА СРПСКО-ПРАВОСЛАВНИ БОСАНСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКИ
АРХИЈЕРЕЈИ.

УРЕДНИК: ТЕОДОР ЈУНГИЋ, ПРОТОЈЕРЕЈ.

Одношај Хришћанина према неразумној природи.

(Саршетах.)

Лов је дозвољен само ради уништења опасних и штетних животиња и ради подмирења потреба човјечјих. Али убијати птице и животиње само да се вријеме прекрати, или ради неког уживања — двоструки је гријех: љеновање и немилосрђе. Људи, у којих срце још огрубило није, морају да осјећају грижу савјести, када погледају и виде ово самртно трзање и пошљедин тужан поглед у јадних и невиних животиња. Један писац енглески признао је на самртном часу своје ово: „Некад сам и сѣм страстан ловац био, али се у неким приликама нијесам баш најпријатније осјећао. Свагда би ми душу неки терет притиснуо, када бих убио какву јадну, невину тичицу, која би, када бих је са земље подигао, управила на ме свој тужни, умирући поглед, као да ме укорити хтјела, што сам јој живот прекинуо.“¹⁾ Св. Јован Златоуст велики је противник лова.²⁾ А то се може примијенити и на ове борбе с биковима и на друга груба уживања.

Што се тиче вивисекције, дозвољена је она само у оном случају, кад од ње наука стварне користи има.

Разумцима у дужност спада, да се брину и старају за неразумне. Човјек је дужан да се стара о удобности, чистоти и здрављу животиња; да их у болести њиховој његује и лијечи, да их чува и не

¹⁾ Ријечи Вилхелма Скота у Мартенсена „Хришћ. учен. о правди“, св. II, ч. 1, стр. 121.

²⁾ Код С. Свјајаса „Далмат“, 361.

претјерива у раду, да се на сваком кораку о њима стара, и да штити и чува гнијезда птичија. Ко тако не ради, доказ је, да је без срца, нравствено распуштен. Премудри Соломун је рекао: „*Праведник се брине за живот својега живинчета, а у безбожника је срце немилостиво*“ (Приче Солом. XII, 10).

Два су свијета: садањи и будући. Кад нам ни садањи није потпуно познат, још нам је мање знан будући, који је сасма испред нас скривен, и тек само помоћу ријечи Божјих можемо да разгледамо и посматрамо црте његове и то као кроз стакло у загонетки (I. Коринћ. XIII, 12.) Знамо само толико, да ће се и небо и земља обновити и да ће царство правде настати (2. Петр. III, 13.) Апостол Павле, однесен до трећег неба, чуо је тамо неисказане ријечи, али оно што је чуо и видио у рају, није могао језиком човјечјим рећи (2. Кор. XII, 2—4.) Мало, тек у нечем, схваћајући судбину човјештва ми још мање разумијемо и знамо за судбу неразумних твари. И заиста, без апостола Павла, тога богодухновеног зналаца будућег свијета, ми не би могли знати, чему се твари у будућем животу надати имају. Он нам вели: „*Јер мислим, да страдања садашњег времена нијесу ништа према слави, која ће нам се јавити. Јер чекање твари чека, да се јаве синови Божји. Јер се твар покори пропадљивости (не од своје воље, но по вољи онога, који је покори) на над, да ће се и сама твар опростити од ропства распадљивости на слободу славе дјете Божје. Јер знамо, да сва твар уздише и тужи с нама до сад. А не само она, него и ми који пошину духа имамо, и ми сами у себи уздишемо, чекајући посињења и избављења тијелу својему* (Римљ. VIII, 18—23.)

У тим ријечима показана је свеза човјека са осталим тварима у прошлости, садашњости и будућности. У прошлости твар је претријела промјену судбе своје grijехом и падом господара свога, коме се она сада покорава не од своје добре воље, но по вољи Творца. У првобитном свијету бјеше и живот твари други, живот мира бјеше, а не сујете, мржње и борбе за опстанак. Твари једно друго нијесу тријебили и уништавали, јер је *свему зајерињу земаљском и свјема тицицама небесним и свему, што се миче на земљи и у чем има душа жива* дао Господ *сву траву да једу* (Постање I, 30.) По веома zgodном мишљењу професора протојереја Т. А. Голубинског, пророк Исаија је, при сликању обновљеног свијета, *када ће вук боравити с јагњетом, и рис лежати с јаретом, теле и лавић и угојено живинче бити заједно и мало дијете водити их, и крава и медведица заједно паст и лав сламу као во јести* (Ис. XI, 6—7), изабрао црте првобитног стања. Како ли се измијенио

међусобни одношај твари ушљед проклетства, које је на земљи због грјеха човјечјег.

У каснијим периодима времена и у садање доба човјек само све више умножава дуг свој тварима. Сам грјешан, он мучи и себе и ближње и тиран је над безгласнима. Без икаква сажаљења тријеби и уништава корисне животиње, ћудљиво и неопрезно земљу опустошава исисавајући јој сву снагу њеву, а тиме умањава на њој биље. Па су и дјеца већ тим разбојничким духом заражена, јер руше и разоравају гнијезда птичија, муче инсекте и животиње домаће. А човјек по некад чак тако далеко иде, да недужно живиотче учесником свога грјеха ствара, као што то бива у ратовима, при крађи и при лову. Ако живиотче и не зна и не појми јасно човјечје безаконје, ипак оно уздишће и пати под игом неправде и насиља господара свога. Та оно је безгласно створење! Но ипак бјеше случај један, када је Господ дао магарици једној моћ говора. Па шта је тада рекла животиња ова господару своме? Корила га је због злостављања и мучења његова: *шта сам ти учинила, те ме бијеш већ трећи пут? Нијесам ли твоја магарица? Јашеш ме од како сам постала твоја до данас* (Бројеви XXII, 28, 30).

У будућности очекује твар с мадом онај тренутак, када ће јој синути сунце среће и слободе. То је веома важна истина, јер значи, да ће наш Искупиатељ искупити заједно с људством сваку твар под небом (Колои. I, 23), значи, да је наше Еванђеље, Еванђеље сваке твари, сваког створења (Марк. XVI, 15), да је наша пада на избављење, пада читаве васељене. Свака ствар и створење велича и слави Господа, који се јавио.¹⁾

Могу рећи неки, да је очекивање *Ѡкрѣніа снѣгѣѠ ВѣжнѣѠ* у створења тамно бесвијесно чувство, но то значај очекивања ни мало не умањава. Психологија и самопознање свједоче нам, да се и код човјека важнији душевни процеси бесвијесно свршују и бивају. Осим тога очекивање царства правде и у човјечјој самосвијести нема увијек облик и форму правилног појма, који је сагласан с ријечима Вѣжним.

Једни, уздишући и тужећи, очекују да се ослободе спољашњих политичких и социјално-економских промјена у опћем животу, т. ј. падају у исту ону несретну погрјешку Иарајилѣвана пред доласком Месије. Други опет траже, да се измијене одношаји у погледу њихове личности, њихових ближних и потомства њихова. Траже потпуну слободу за опстанак свој, те тиме у мјесто слободе, још више постају

¹⁾ „ВѣѠ тѣѣѠ конѣѣѣѠ тѣѠ ѣѣѣѣѠ таѠ“ — приз молитва при освѣћењу воде у св. тајни крштења.

робови таптивне и непотребне борбе. Трећи су опет изгубили сасвим сваку наду, те се предају песимизму, проповиједајући *taedium vitae*, досадност, ништавило живота. И само мањина људи са већом или мањом жељом, дубљином осјећаја и јасноћом самосвијести желе, осјећају и предвиђају, како се приближује царство Христово, настањује правда Његова и обнавља сва насељена.

Одношај наш према свијету спољашњем по глррк, нада на будућу славу, жалење и милосрдно поступање с невољним саучесницима нашим у овом ништавном, пропадљивом свијету — јесте управо проповиједање Јеванђеља кезслекисней теари.

С руског

Жарко.

Религијозно-морални листићи.

Намијењено православној српској младежи и сваком Хришћанину.

Превео и допунио: Јован Петровић, свештеник-катихета и професор у Загребу.

Не осуђуј сироту, већ јој удијели.

Тужно је и жалосно слушати говоре против гостоприметва и доброчинства. Дobar је и премилостив Господ према онима, који, из љубави према ближњему, примају странце, дијеле убогима, помажу несретнима од сваке руке; и напротив, праведан је Господ и строго кара људе немилосрдне. Истина, под видом убогих често се крију скитнице и љенивци, које не треба помагати. Али шта да се ради у оном случају, кад не можеш тачно знати, да ли је онај, који проси од тебе милостињу: прави сиромас или је скитница — досадни? Та и не гријешећи гријешниш, ако прогоним од себе сиромаса без свакога разбора, нарочито кад га видиш први пут, па не знаш какав је он човјек? Ево шта ми је приповиједао један поштени старац умровљени часник, кад се заметну говор о сличним проситељима.

„Годишно 1821. живио сам на допусту код својих рођака у Петрограду. Једном шећући се по Петрограду, сретох мог званца, такођер часника на допусту. Пођемо заједно према кућници Петра I, гдје се налазила чудотворна икона Спаситељена. На путу приђе к нама некакав чиновник, који застADE и ронећи сузе мољаше, да му у име Спаситеља дадемо потпору, разјашњавајући при томе, да му жена лежи у бабинама, да осим новорођенога има још двоје дјеце, а међу тим пити има он, ни жена, а ни дјеца што јести. Смилувавши се се несретнику стадох водити из цера ласницу, а друг мој припапну ми тихо: „Вјеруј ми, да овај нема никакве породице; просто, он жели

да пије.“ Не осврћући са на његове ријечи, ја пружих сиромашу што могах; он захвали мени сузним очима и пође натраг истим путем, којим је и дошао к нама! Кад се он прилично удаљио, мој друг предложи да идемо за њим: „Видићеш, говораше ми он, да се нијесам преварио: увјерићеш се, да се твој сиромаш упутно, ако не равно у крчму, а оно у ма какву прљаву дашчару да се напије.“ — „Па добро, хајдемо“ рекох ја. Ми се упутисмо за сиромашом. Не осврћући се, он је скоро трчао кући, и заокренувши у побочну улицу, нестаде нам из очију. Кад и ми дођосмо до те побочне улице спазисмо, гдје изађе из једног малог дућанчића, и одмах сврну у прво двориште. Ми запитасмо слугу, гдје станује чиновник, што је овај час ушао у двориште и уђосмо у показану нам собицу. Боже мој, што смо видјели! Болна жена с напрсним дјетенцем лежала на поду, на прљавој сламњачи покривена издераним од воштана платна покривалом. Она бијаше изпурена до крајности. Двоје малишана — дјецe, дјечко и дјевојчица, сјеђаху јој до ногу у прљавим, издераним кошуљицама. Биједни њихов отац — наш знанац чиновник, сагнувши се к дјеци, дијељаше им на равне дијелове хљеб, што га је без сумње купио у дућанчићу за милостињу, коју му дадох. Дјеца весело цичећи тргаху му из руку биједну храну, а биједна мати гледаше исто тако молећим очима на свога мужа. Поражени ужасном сликом сиротиње и оскудице, стајасмо нас два код врата. Бацих око на друга: он плакаше... Чиновник окренувши се и спазивши нас врло се збуни. Друг мој, приступивши к болесници, рече с чувством искренога саучећа: „Опростите, госпођо, нашој дрскости. Ја сам у томе кривац што вас узнемирујемо: ја нијесам вјеровао да ваш муж има породицу, и да је она у тако биједном положају, дозволите ми да колико је могуће загладим ту моју кривицу.“ Он извади из џепа 25 рубаља и пружи болној породици, која се гушаше у сузама. — „Допустите ми да доведем вама моје рођаке; увјерен сам, да се не ће они одрећи, да вам по могућности буду од користи.“ И ја принесох са своје стране лепту биједној породици. Ми се хтједосмо удаљити. У тај час несрећни отац породице, који је дотле стајао уз своју жену, као онијемно, заплака и павши пред наше ноге, рече: „Оци моји! Добротвори моји! Чим ћу се одужити на вашој милости? Светитељу Божји, Николаје угодниче! Ти си услишао молитву несрећника! Вуди им покровитељем и заступником кроз сав живот њихов!“ Ми изађосмо брзо на поље, и дуго—дуго изјасмо ћутећи, не смјући говорити од силнога душевнога узбуђења. — Другога дана посјетише биједну породицу наши рођаци, и помоћу њиховом и других добрих људи, она бијаше осигурана.

А ево вам и другог са мном случаја, продужи поштени старчић часник. Године 1833. ишао сам по завјету, да се поклоним моштима угодника Божјег Нила Столобенскога. Не сјећам се у коме смо селу омирли, и ја остах на конаку код једног имућног сељака. Старац-домаћин, мужик јак и здрав, повративши се од некуда заиска вечеру. Старија његова снаја, постављајући трпезу, отвори прозор и пружи просјаку комадић хљеба. „Будало једна!“ крикну домаћин, „све не можеш надијелити, зар се мало скитница скита којекуда? Ето“, продужи он, дохватајући хљеб и узевши велики оштри нож, „ето, мислио сам, луде, да вам дадем сапити лијеп сарафан, али ће ето хљеб покушати“.... Код тих ријечи цикну као гуја. Жалећи да одреже комад хљеба притиснуо га је на груди; нож се омакну и забодје се врхом у старчев трбух тако дубоко, да га је сам старац у страху једва навући могао. Крв појури из ране; ја с породицом старчевом прискочих му у помоћ и тешком муком могосмо зауставити крв. Сјутрадан пред полазак, дадох неколико добрих савјета снајама старчевим, како да му ублаже болове и обратих се к старцу с тим, да је њега Бог јавно кавнио за користољубиву жељу његову, да хљеб покупи. — „Драги господине“, одговори ми он с болним срцем, „иди ти с Богом, куд си пошао. Живи, како хоћеш, па не брани и нама мужицима да живимо по нашем уму и разуму.“ Разкалошћен због окорјелости несрећнога старца, одох. Послије ми је син његов приповиједао, да је старац одлежао више од године дана у кревету и премда му се рана зацјелила, али су према времену болови били силни, од којих је најпослије и умро.

Не сјећам се које сам године морао промијенити стан, нашао сам прикладаан стан, погоднио се с домаћином за цијену и сматрах за нужно, да му саопштим, да примам стране и убоге, али за чистоћу и ред да он одговара. Како сам му то рекао, домаћин залупи вратима и рече: „Да ми дате пет хиљада на годину, никако не могу пристати да овамо долазе скитнице ни у двориште, а камо ли у кућу!“ — Зачудивши се таквом предубјеђењу против сиротиње и убогих, ја се спокојно удавих. Па што се догодило? Једном, не сјећам се баш, који је то празник био, повративши се с јутрења, заште он доручак и испивши чашницу ракије, стаде јести. У тај мах дође на прозор рањен војник, просећи милостињу. „Гони одатле ту скитницу!“ рече он домаћима, гледајући у прозор. Једно чељаде приступи прозору, али на велико чудо не нађе никога на улици. „Бог с тобом, нема никога!“ рече чељаде домаћину. „Како никога?“ крикну гневно домаћин. Он зграби са тањуре оглодану кост, скочи према прозору, и отворивши

га хтједе бацити кост, али на једном паде на узнако онесвијешћен... Прискочише домаћи прозору, али на улици нити бјеше војника нити некога другог да иде. Несретника ударила капља, па и ако је касније дошао себи, ипак је послје дугога мучења умро!

Тако је опасно одбијати сиротињу и све убоге без разбора. Ако већ не можеш ти расудити, да ли је просјак достојан милостиње, не осуђуј га, подај му ма најмање, колико можеш. А ако му не ћеш удијелити, а ти се удржи, да не оправдаваш себе, зашто му не удијелиш; није твоје, да судиш оно, што не знаш; препусти ту ствар Богу, а себе прекори за немилосрђе према ближњему, и метни у срце своје, мјесто тога просјака, коме нијеси удијелио, да дадеш ономе своме сусједу, за кога сигурно знаш, да је сиромаш, или да спустиш онај новчић у црквени тас, који је одређен за домаћу сиротињу. А понајбоље је да се сјетиш народне пословице: „Кад дајеш милостињу кроз прозор — окрени се и моли се пред иконом“, то јест: не гледај коме дајеш. Милостива рука не сиротује. А Бог је моћан да управи твоју руку, да даје баш ономе, ко највише треба. Бјеше један старац свештеник у Москви, који је имао обичај дијелити милостињу путем из цркве до куће овако: он би турнио руку у џеп, извадио би отуда сваком сиромашу што било, некоме нешто, коме више коме мање, и никад није промишљао о томе, коме ће што дати, већ је то препустио вољи Божијој. — Поврх свега тога опет и опет понављам: чувај се да не осуђујеш оне, који просе од тебе; ако не удијелиш свакоме, осуђуј себе због шкртоће, принуђавај себе, да укажеш ближњему помоћ, кад год би се теби обратио, попуни тајном милостињом оно, што не чиниш јавно, и Бог те не ће лишити своје милости ни овога ни онога свијета.

Дјелатност св. Јована Крститеља. Крштење Исусово.

Из дјела П. Дидона: *Исус Христос*.

Година 27-ма била је суботна година.

Ратарски рад престао је. Не оре се и не сије се. Њиве стоје на угару. Земља, животиње, људи, све се то одмара. Плод расте сам од себе и припада сиротињи, која на овај начин има једну годину слободе, изобиља и радости. Зборници су сад о празницима и молитвеним часовима пуније, него иначе. Пuteви сијонски оживише од каравана безбројних хација. Збијенији је скуп, који слушају законике. Како су сад људи мање били послом обузети, то су, по источњачком

обичају, уз весело и раздрагано расположење и живот под ведрим небом, све то више одавали се религијозном и политичном животу и раду. Љубав ка овоме расла је из дана у дан. У такво вријеме ступио је на јавност Јован Крститељ.

Али он се није појавио на јавним мјестима или на градским капијама. Он се није показао у Јерусалиму, ни на раскршћу, још мање на улазу и у тријему од храма. Апостол остаје пустињак, духом прикован за пустињу, и радо себе назива гласом њезиним.

Ко није видио овај комад земље, на ком се Јован Крститељ као пророк појавио тај не може појмити, какав је општар утисак чинила његова ријеч, како су снажне биле његове слике, како се силно хорио његов глас — као рика лава у пустињи.

Пустиња се протеже са обала Мртвога Мора до међа Самарије. На дужину од двадесет миља долази средња ширина од шест километара. Почевши од вршка Кан-ел-амара у дивној величанствености својој личи каквом мору, којег се таласи од једном у кам претворили; па се подиже постепено у безбројне пруге, одијељене једна од друго ситним долиницама. Овдје — ондје поједина удубљења служе као корито потоцима, који се слијевају са јудејских брегова. На западу уздише се нада све Маслинова Гора. На истоку упија се јорданска долина у оне таласасте контуре, које сликају брегови јудејски и стрми нагиби моавски. Ниједно дрво да видиш у овој пустињи; а танка травица једва се помала из исисане стијене, у које слојеви од креде одају земљиште, загрнуто вулканском лавом. Ни села — у даљини само према западу, једва се беласа Абу-дис, а на сјеверу Тајива. Дуга, бијела пруга вијуга се пут Маслинове Горе: то је цеста од Јерихона у Јерусалим, којом се вијековима путовало. Мора да је Јован често преко ње прелазно. Тишина је озбиљна; човек се осјећа осамљен и уабуђен у овој нијемој и неутјешној природи, која те због тога све то више потиче на религијозна посматрања.

Свијетла боја, управо рећи пламен, трепери на обронцима брегова, који окружују ову пустињу, и свијетлост ова, као у свечану руху, необично одушевљава. Сви свијетли таласи као да се на том мјесту скупљају у једно, те чине ону јасну свијетлост, која обухвата велик дио међу небом и земљом, и видуку даје чистоту и блијесак.

Мјеста имају своја одређења; ово мјесто потпуно је одговарало карактеру пророкову. Јован га је пропутовао унакрст са сјевера ка југу и с истока на запад. Он ходаше по различитим путевима од Енгадске и од обала Мртвога Мора све до Тајиве, од пећине Аин-

Каримске до Јордана. Мимопролазницима и караванима говорио је он ватрене бесједе. Он чије долазио народу, као пређашњи пророци; народ је сам к њему долазио. Који га чуше, бијаху тронути, и враћаху се кућама својима са великим оним утиском, који пророк на њих учини, причајући другима, што чуше и видјеше, раширили су славу имена његовога и побудише у других радозналост.

За мало, па се у Јудеји, Самарији, Галилеји и дијелу земље с ову страну Јордана није ништа друго говорило, до ли о Јовану Крститељу. Његов задатак огледао се у свијести његовој. Он осјећаше од Бога даном сигурношћу, да је ангел божји и непосредни претеча свога Христа. Све његове ријечи исказују ово увијерење. Велико дјело, које Бог стољењима припремаше, у чије тајне Он своје пророке из времена у вријеме посвећиваше, у које се Израиљ тврдо надаше и мољаше, да се испуни, — „то дјело, које је потекло из суштине Божје, спас свијета, просвјећење незнабожаца и слава праве дјеце Израиљеве“, — то дјело сад ће се догодити. Јован је знао за њ он га гледаше и објављиваше. Он није то учио ни из књига, ни у школи, гдје се учи наука, па ни у посматрању религиозних, политичних и друштвених прилика свога народа; он се не дружи са људима, овај син пустиње мало је читао, мало учио из књига. Али ријеч Божја била је над њим, надахнуће Вјечнога њега је просвијетлило. Сви велики духови, сваки по снази својој, односно по томе, колико их Бог посвећује у тајне својих дјела и промисла, црпе из овога извора. Божанска свјетлост не остаје заробљена у срцу, које је њоме прожето; она је само позајмљена, да свијетли, да се прошири и да помогне потребама и невољама, ма колико тешке и велике биле.

Прва дужност св. Јована била је да објави, да се приближило царство Божје. Ни једна ријеч, као ова, није већма побуђивала и тронула, пажњу покренула и духове узнемирила. У одсудном часу и тешкој муци у ком се налазио јудејски народ са превареним надама, а у жалости тешког рада и невоље народне, глас новог пророка звонио је као глас ослобођења. Ова ријеч обиљежавала је знамениту епоху у одређењу Израиљеву. Нада се имала извршити, а дјело показати. Ожалошћени и уплашени Фарисеји упираху поглед пун бола, и питаху шта носи будућност. Они видјеше, како им се наде расплинуше, те кушаху протумачити, зашто Бог касни и чека. А они, којима пламен груди раздираше, не могаху се оним задовољити. Они не мишљаху ни о чем другом него оружјем у руци стрести са себе ропске ланце римске. Бог ће се појавити, говораху народу,

он ће подићи царство своје, али кад ви збаците са себе срамно роцтво.

Јован нити је несигуран као они први, нити ватром заслијепљен као ови други. Господар је близу, говори он, тек што се није појавио. Он је већ на путу. Долази да влада над својим народом; долази да суди; у руци држи лопату, да очисти своје гумно и извијаће пшеницу и одијелиће зрно од пљеве. Зрно ће сабрати у житницу своју, а пљеву ће сажећи огњем, што се не гаси.

У оваком језику, вародном и пуном слика, открита су својства Месијина са свима својима утјехама и страхотама, јер тјешаше оне, који су слични били чистој пшеници; а застрашиваху тапте и неплодне душе, које се сликају у виду пљеве.

Глас му послѣје постаде блажи; говораше о Месији: Он је избављење Божје, сви ћемо га видјети. Гдје је Он? пита свјетина. Ту је по сриједи вас, одговорио им је; али га ви не познајете. Он ће послѣје мене доћи, али Он је био прије мене; и ја нијесам достојан сагнати се погама Његовијем и раздријешити ремен обуће Његове. ●

(Наставиће се.)

Проповјед у недјељу блуднога сина.

На рѣкаѣхъ каѣлѣвнскихъ, тамо сѣдохомъ и плакахомъ, егда поманѣти намѣ Сиѡна (Пс. 136).

Тако свети цар и пророк Давид описује у свом псалму горки плач заробљених Јудејаца, из Јерусалима у Вавилон одведених.

Поучна је за нас, браћо, ова пјесма тугованка заробљених Јудејаца. Овом пјесмом св. црква приправља нас посту и покајању, и ево од данашњег дана, за поуку нашу, на недјељним јутарњим службама, почиње да поји пјесму тугованку Јудејаца: На рѣкаѣхъ каѣлѣвнскихъ, тамо сѣдохомъ и плакахомъ, егда поманѣти намѣ Сиѡна.

Тешко је било и претешко Јудејцима у ропству вавилонском. Удаљени од своје отаџбине, налазећи се у невољи љутој, у тешким радњама, ни у чему не налазише радости. У земљи туђој и далекој од Јерусалима, под влашћу незнабожаца, они видјеше само како се разугдани народ продаје безбожности и пороцима и клања се идолима. У такој големој, тешкој и неутјешној жалости, као робови, утрућени работама тешким, сједили су на обалама вавилонских ријека и плакали су, опомињући се Сиона, свога града Јерусалима, кога су се они лишили.

Нијесмо ли, браћо, дужни тако плакати и ми о својој небесној отаџбини? Не налазимо ли се и ми у земљи туђој, у тешкоме ропству са својим мислима? Ко vara и краде, живи блудно и разугдано, сије непријатељство и злобу међу ближњима својим, није милостив према сиромасима, предаје се гњеву, мржњи и зависти, заборавља Бога и душу своју, и за гријехе не каје се, тај се налази у тешком

ропству, у робовању гријеху и ђаволу. Сам Господ казао је у свом Јеванђељу: Сваки који чини гријех, роб је гријеху (Јов. 8, 34). И ти заробљеници — перскајани грјешници достојни су жалости велике. Непријатељ — ђаво, руга се над њиховим дуплама, удаљава их од Бога и града небесног и води их по путевима опасним. И ко је од нас чист од гријеха? Од онога времена, како сagriјешите прародитељи наши и лишише се рајског блаженства, гријех уђе у човјека, као опасна зараза, рашири се по свем свијету, — и сав свијет постаде за човјека земљом туђом и теретном, дозивом плача и жалости. Истина, Исус Христос Својим на крсту страдањима и смрћу умртви Адамов гријех, разруши царство гријеха и ђавола и извојева нам небесни рај; по зарази гријеха ми носимо у свом срцу, хотимице и нехотице гријешимо, постајемо робовима гријеха и ђавола и сами себи заграђујемо пут у отаџбину небесну. И је ли могуће да не жалимо, је ли могуће да не плачемо, видећи себе у тако заразном и несиносном ропству?

По вратимо се опет к заробљеним Јудејцима и чујмо им пјесму тугованку. На вѣрѣхъ посредѣхъ вѣскнѣхъ органы наша. Дѣк тамъ вопрснѣи ны, пѣкнѣи насъ ѿ слѣсѣхъ ѣкнѣи, и вѣдѣи насъ ѿ пѣнѣи: воспѣйте намъ ѿтѣ пѣкнѣи сѣнскнѣхъ. У радосним приликама и случајевима Јудејци, некином употребљаваху харфе, уз које су пјевали свештене пјесме; но будући у ропству, вјешали су харфе своје о дрвета, која су расла на обалама вавилонских ријека, чиме су показивали, да је за њих боље плакати, него ли радовати се. Међу тим, као робове, тјерали су их да им пјевају уз харфе, као што су пјевали у свом Јерусалиму свјештене пјесме и прослављали Бога. Тужни заробљеници одговарају: какъ воспѣмъ пѣкнѣи Господне на земли чѣжди? Међу народом невјерним и развуданим, у невољи љутој својој, нијесу били кадри радовати се. Све њихове радости биле су помирчене жалашћу о својој отаџбини.

Погледајмо сад и на себе саме. Предавши се гријеху и таштини свјетској, можемо ли и ми дати достојну хвалу своме Творцу и радовати се духовном радостју? Као Његове твари, чуваним Његовим промислом, ми смо дужни, свакако на сваком мјесту прослављати Његову величину; али сазнавајући своју недостојност и немоћи своје, ми можемо и дужни смо говорити са заробљеним Јудејцима: како ћемо пјевати, тужни робови гријеха, пјесму Господњу на земљи туђој — у свијету распуштеном, који у алу лежи (1. Јов. 5, 19)? Могуће ли је да се радујемо радостју небесном, кад гријесима својим приправљамо себи вјечни плач, вјечна мучења у паклу? Као заробљеницима гријеха, предстоји нам прво и прво да оплакујемо гријехе своје и свагда свим срцем да желимо достигнути своју небесну отаџбину. Слично заробљеним Јудејцима дужни смо и ми говорити: „ако забораним тебе Јерусалиме небесни, нека ме заборани десница моја. Нека пријоне језик мој за уста моја, ако тебе не успамтим, ако не уздржим Јерусалима, царства небесног, сврх весеља свога.“ Не тежимо срцем својим грјешноме свијету и његовим грјешним дјелима! Боље плачимо за рајем небесним и кајмо се за гријехе своје, да нас утјеша Господ утјехом небесном! (Мат. 5, 4).

Помани Господи, сны едомскѣи къ днѣи Јерусалима глаголющѣи: истѣцайте, истѣцайте до ѿснѣанѣи егѣ. У тим ријечима св. пророка Давида говори се о томе, да су непријатељи Јудејаца — Едомљани саијетовали Вавилонљанима, да раскопају град Јерусалим до темеља и народ у ропство да одведу. Вавилонљани су тако и учинили. Јерусалим су раскопали, а Јудејце у ропство — у Вавилон одвели.

А колико непријатеља има и сваки из нас на путу к небесној отаџбини? Ко су ти непријатељи? Наше грјешно тјело, развадани свијет, љути демони. И како су опасни они за душу хришћанску, која је и нама и Богу милија од свих градова земаљских! Грјешно тјело наше као да нам овда-онда овако говори: „оставите чисти живот, и наслађавајте се грјехом.“ И његове грјешне страсти, замућујући душевни мир хришћанина, доводе га често до грјеха и грешнога живота, — и душа хришћанска, лишена благодати и радости небесне, остаје поруганом, заробљеницом грјешнога тјела. Свијет, коју у алу лежи, кроз људе распуштене и але, кад-што као да овако говори: „склањајте и наговарајте хришћане к безбожности и пороцима, обманјивајте их и заварајте радостима грјешним и Богу противним, страшите их гоњењима и угњетавањима удаљавајте их од Бога.“ И много људи гине од свијета распуштенога, љути демони без престанка иду и тежи за тим, да погубе душе хришћанске, да их уводе у грјех, увуку у најкрајњи пакао на муку вјечну. И ти непријатељи наши, као лавови ричући, љући од свих звијера, ходе у овом свијету и траже кога да прождеру (1. Петр. 5, 8). И многи, преварени ђаволом заборављају свога Христа и гину од искушења ђаволских.

Даци какављана вкаланна! Окајаном, т. ј. крвником Берком Вавилона назива св. пророк незнабожачку вјеру Вавилоњана с њиховом безбожношћу и безаконјима. По овом баш, велим, безбожна земља вавилонска заиста бјеше терет големи за заробљене Јудејце, и Јудејци јако желише да се врате у своју отаџбину. **Даци какављана вкаланна, блаженъ нже иметъ, и разбитъ младенцы тѣло ѿ камиъ!** Овим ријечима предсказује св. пророк пад и пропаст самога Вавилона. И заиста, по Божијем одређењу, Персиски цар Кир завојити на Вавилон и освоји га и с Вавилоњанима поступаше с таквом жестином, да је и саму њихову дјецу заповједио да разбијају о камење. Тада и заробљени Јудејци добише слободу да се врате у своју отаџбину. — Ни смо ли и ми, браћо, дужни на сваки начин старати се о ослобођењу из свога убитачнога ропства грјеховнога? Ми Хришћани имамо Господа, Цара свемогућег, који побеђује сваки грјех, сваку силу и власт ђаволску. Тврдо вјерујући у Господа свога и удајући се у велику милост Његову и помоћ и ми смо дужни сви говорити заједно са св. пророком: кћери и синови, — крвници — грјешно тјело наше, у алу лежећи свијете, али демони! Благо ономе, ко узме дјецу вашу — грјехе и безаконја, — и разбије о камен, т. ј. ко их разбије тврдом вјером у Господа Спаситеља, смиреном молитвом пред Њим, покајањем и добрим дјелима.

Дакле, удајући се у велику милост и помоћ Господа свемогућег, који увијек прима наше молитве и покајање, сјећајмо се свагда своје отаџбине небесне и тежимо свакојак да је постигнемо. И ако икада, то особито сада, кад нам се приближују дани св. великог поста, побринимо се о ослобођењу из ропства грјеховнога и убитачнога св. вјером у Бога, молитвом и постом, покајањем и добрим дјелима.

Св. црква, да би нас побудила искреном покајању о грјесима и поправљању живота нам грјешног, у данашњем Јеванђељу показује нам примјер срдечног покајања у блудном сину. Блудни син, узевши од оца свога дио имања, који му припадале, отиђе у земљу туђу и даљну. гдје се предаде разним безаконјима, постаде робом грјеха и ђавола. Но где, сазнавши сву погубноћу живота грјешнога и дошавши себи, с пуним покајањем иде к оцу свом и говори му: оче, сагрјешних небу и теби, и већ нијесам достојан назвати се син твој. (Лук. 15, 19.). Оставимо и ми своја безаконја и обратимо се Оцу свом небесном

са скупшеним и смиренним срцем и молимо Му се с вјером и покајањем о гријесима: Оче небесни! Сагријешисмо небу и Теби, — и Он ће за нашу вјеру и покајање ради страдања и смрти на крсту Исуса Христа спасти нас од вјечне погибљи и примиће нас у своје царство небесно, гдје радостима нашим неће бити краја. Амин.

У Иригу, 1899.

По руском Григорије А. Николић,
парох.

Р а з н о.

На чему се писало у давнина. Почетак писмености приписују Мисирцима, јер сви споменици, који су се до сад нашли, чак и најстарији, пуни су хијероглифа. Њихови храмови, обелиски (четвртаст камени стуб, на врху зашиљен), покривени су били симболичним писменима, које су напратили њихови свештеници. То су биле изрезане фигуре које су престајале час ствар, час један глас. Божје заповијести, које су дате на Синајској гори, биле су написане на таблицама од камена. И послеје проналаска писмена, Грци и Римљани биљежили су на дуваровима извјесна дјела своје епохе. Свједок томе је Поливије (204. прије Хр.) и рушевине Помпеје. Римљани су на камену или мрамору писали обвезнице, објављивали извјесна дјела или писали календаре, који су били изложени сваке године на публичним мјестима. Ови календари имали су облик коцке и сваку од четири вертикалне стране, испуњавало је једно тромјесечје. Кад је у средњем вијеку ушао у употребу пергаменат, камен се као и данас стаде употребљавати за надгробне натписе, а по некад и читави закони би се ревали на дуваровима црква или општинских зграда. У Италији има доста таквих споменика. И драго камење има за историју важности: египћански гундевали, старо римско и грчко претење пуно је важних натписа. Метали су такође играли велику улогу у историји писања. У књизи Јова (XIX.) налази се ово мјесто: „О, кад би се написале ријечи моје! кад би се ставиле у књигу! Писаљком гвозденом и оловом на камену на вјечни спомен кад би се урезале!“ (23, 24). Ово нам свједочи да је и олово служило за писање и то још у најраније доба. Прије проналаска папируса писало се на танким листовима од метала, које су скупљали обмотавајући их један по врх другог. Грци као и Егрусци употребљавали су печену земљу или тугле за гласачке спискове и за само гласање. Што се биљног царства тиче, ваља споменути на првом реду дрво, које се употребљавало још прије 5000 година, ако је вјеровати старини и садржају славне јаворове даске, која је из треће пирамиде Мемфиса допала Енглеанима. Ка онда Китајци, Грци, Римљани, који су правили од коре од дрвета врету хартије. На кори од дрвета сачуван је један рукопис св. Августина, који се налази у Народној Библиотеци у Паризу. За пријеме Омира Грци су знали за дрвене таблице, а и Јевреји су се њима служили при писању „Књиге Царства“. Да би се могла изучити сва оруђа писмености, треба да редом прегледамо све оне животице, биљне и рудне материје, на које је човек од постања свог стављао своје мисли у виду писаних знакова. Готово на свима рудама (минерали) и биљкама опажа се траг. Римљани су први увели у свакодневну употребу ове таблице, које су биле у опште од шмишира, јавора или situs, врета кипариса из Африке, сложене или у врсту књиге или портфеља у диптичком или полиптичком облику, а некад и на форму искривудане листије. Ови листови ријетко су се употребљавали а да се нечим не намажу; понајвише су били намазани воском. Оне овоко зготовљене таблице служиле су за дописивање, за ноте, за ученике и т. д.

Восак се употребљавао више него нека друга материја због тога, што је лакше било избрисати написана слова. Те су таблице биле у употреби све до средњег вијека. Ну није се од биљних материјала само дрво употребљавало за писање. Источњаци су се служили листовом палме, стари Сиракужани су употребљавали лист од маслине па и платно. Исписано одијело вазада је покривало мумије у Египту; Римљани су шарали на платну да представе сибилска откровења, приватна акта, планове и т. д. У Персији је свила замијенила платно и свиlena хартија долази нам са Истока. Кад је Мојсеј као дијете био бачен у ријеку Нил, његова га је мајка оставила у трци, чиме су обје обале биле пуне. Ове водене биљке, особите врсте, стварале су врсту баруштине, која се звала „папирио“, а саме биљке носиле су назив „сиперис папирис“. Ова је трска његована у Мисиру још у најстарија времена. За вријеме Омира, служили су се њоме да праве узјета, али и Грци и Римљани узимали су је из Александријске равнице Нила или Мртвог Мора, док на крају не успјеше да трку распрострају по Сицилији, гдје су фабриканти долазили, да је сијеку кад је у Мисиру нестало. Да се добије хартија, требало је одећи оба краја стабљике, па онда извадити двије танке концентричне кожице, које обмотавају срж; вањало је онда расцјепити једну кожицу, учинити је водоравном и њу поклопити другом наопачке. Пошто се овако добије лист хартије, нужно је да се притисне; неколико листића „plagulae“ залијепљених са стране један за крај другог, обично двадесет на броју и намјештених по каквоћи, прво најбољи, па онда лошији, стварали су свитак „seorus“. Рукописи на папиру са хијератичким писменима вазада су били писани с десна на лијево, обично подијељени или на стране или на ступце. Папируси су обично били обмотани с лијева на десно тако, да док крај рукописа ствара средину „volumen“ — а, почетак текста пада одмах у очи човјеку, који чита. У VII. вијеку у Мисиру папирус поче да губи своју важност. У Шпанији је истрајао до IX. вијека, а у Галији се налазио у изобиљу за вријеме Грегора де Тура (544.—594.). У VIII. вијеку већ није било папируса у Француској. Што се тиче анималног царства имамо прво слонову, а затим и разне друге кости. Оне су прављене у облику таблица сједињених често заједно по шест или седам. Херкуланум нам је и дао двије три књиге начињене од таблица из слонове кости. Тако исто су употребљавана и пријева извјесних животиња као и учињена или штавлена кожа. Персијанци, Келти, Грци рано су знали за „diptheres“ или парчета коже, на којима су исписиване легенде, судске одлуке и т. д. Обично се држи да је за вријеме пергамског краља Емена, 197 г. прије Христа, измишљена права кожа за писање, што не противречи њеној врло позној употреби, јер први пергаменти су били нечисто црвене боје, која мори око. Римљани су нашли начин да пергамент обијеле, а укус лукеуа им је пружио идеју, да на њему ставе разне црвене, лазурне боје у циљу да уздигну сјај златних и сребрених писмена у манускриптима. Обично су се служили кожом од овце и то кожом између епидерме и меса, чистили су је бријачицом, маст су вадили и гладили кожу плавим каменом или животињским зубом.

По „Цар. Глас.“

Књижевне вијести.

Зора, лист за забаву, поуку и књижевност. Власник и уредник Јован Дучић. Год. IV. Илази почетком сваког мјесеца. — Износи 4—5 табак, а цијена јој је: на читаву годину 4 фор. или 9 динар., за ђаке 3 фор. или 7 динара.

Претплату „Зоре“ прима њена администрација, за тим Издавачка књижарница Пахер и Кисића у Мостару, Дворека књижарница Мите Стајића у Биограду и сви њени повољеници. — Рукописи шаљу се уредништву. — Поједина свеска стаје 40 нч. — Прима трговачке и друге огласе, рачунајући од петит-редка у једном ступцу и то: за једно оглашавање по 6 новч., за три оглашавања по 4 новч., а за више од три пута, као и за огласе на читавој страни, знатно јефтиније. За сваки пут оглашавања урачунава се 30 новч. билеговине. — Штамп се у штампарији и првом бос.-херц. свијетло-штампарском заводу издавачке књижарнице Пахер и Кисића у Мостару. 1899.

Ч и т у љ а.

† Ђеко Новић, парох осипски, протопрезвитерата тешањског, преминуо је 13. новембра 1898. у 68. години живота, а 41. своје свештеничке службе.

Званични огласи.

Српско-православна АЕМ. консисторија Дабро-босанска.

Бр. 323., ex 1899.
Рес. I, бр. 134.

О г л а с.

3—1

Овим се отсутна Катарина Дујића, рођена Петровића, законита супруга Манојла Дујића, из Добоја, обавјештује, да јој је постављен службени заступник парох добојски ч. г. Јован Врањешевић, с којим ће се у смислу расписаног едикта од 27. августа 1898., бр. 2468, реф. I. бр. 980, брачни процес ради коначног развода брака даље повести и довршити, ако тужена Катарина лично или преко другог заступника не преузме своју одбрану.

Сарајево, 21. јануара 1899.

АЕМ. консисторија Дабро-босанска

Српско-православна АЕМ. консисторија Дабро-босанска.

Бр. 324., ex 1899.
Рес. I, бр. 135.

О г л а с.

3—1

У смислу расписаног едикта од 23. октобра 1898., бр. 2890 реф. I, бр. 1146. (види „Источник“ бр. 21., 22. и 23. од 1898.) овијем се јавља туженом Алекси Савићу, да му је консисторија поставила службеног заступника у лицу пароха сарајевског ч. г. Љубомира Николића, којем ће се сва односна ријешења мјесто туженог уручивати, и са њиме, као постављеним заступником даљи ток брачног процеса

ради развода брака повести и довршити, ако не би тужени другог заступника опуномоћио, или се сам лично консисторији пријавио.

У Сарајеву, 23. јануара 1899.

АЕМ. консисторија Дабро-босанска.

Српско-православна АЕМ. консисторија Дабро-босанска.

Број 231.
Р. I., бр. 93.

ЕДИКТ.

3—1

На молбу Ане Милиновића, рођене Радићеве у Буџиму, котара крупског, позива се њезин отсутни муж Јово Милиновић из Бос. Крупе, који је супругу и двоје дјеце прије седам година безразложно напустио и незнано у свијет отишао, да се у року од три мјесеца, рачунајући од дана овога едикта, потписаној консисторији, као духовном суду, писмено или лично пријави и мјесто својег становања означи, јер ће се у противном поставити службени заступник, који ће отсутнога у поведеном брачном процесу до коначног ријешења заступати.

У Сарајеву, 4. фебруара 1899.

АЕМ. консисторија Дабро-босанска.

Српско-православна АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Број 3494 ex 1898.
Реш. I, број 1388

ЕДИКТ.

3—3

На молбу Евдокије Егерер, рођене Костић у Сарајеву, расписује се едикт и позива њезин законити супруг Леон Егерер, родом из Вјеличка у Галицији, који је незнано у свијет отишао, да се у року од три мјесеца, рачунајући од дана првог увиштења овог едикта у званичном листу „Источнику“ и у „Сарајевском листу“ писмено или лично овој консисторији пријави и мјесто свога становања означи, јер ће се у противном поведени брачни процес са службено постављеним заступником продужити и довршити.

У Сарајеву 17. децембра 1898.

АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

„Источник“ излази два пута и то 15. и пошљедњег дана у мјесецу. Цијена је листу на цијелу годину 4 фор., а на пола године 2 фор.; за стране земље на цијелу годину 5 фор., а на пола године 2.50 фор. Учитељима основних школа и ђацима даваће се лист у пола цијене. Претплата се шаље администрацији листа, а рукописи уредништву. Рукописи не враћају се.

Прва српска штампарија Ристе Ј. Савића и друга у Сарајеву.

ИСТОЧНИК

ДУХОВНИ ЧАСОПИС

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЈЕТНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКО-ПРАВОСЛАВНОГ СВЕПШТЕНСТВА
И НАРОДА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.

Год. XIII.

Сарајево, 28. фебруара 1899.

Бр. 4.

ВЛАСНИК:

ЊИХОВА ВИСОКОПРЕОСВЕШТЕНСТВА СРПСКО-ПРАВОСЛАВНИ БОСАНСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКИ
АРХИЈЕРЕЈИ.

УРЕДНИК: ТЕОДОР ЈУНГИЋ, ПРОТОЈЕРЕЈ.

ЗВАНИЧНО.

Васељенска патријаршија.

Број зап. 551.

КОНСТАНТИН,

милошћу Божјом Архиепископ Цариграда, Новог Рима и
васељенски Патријарх.

*Преосвештени Митрополите Дабро-босански и пречасни егзарше цијеле
Дилмације, у светоме Духу љубазни брата и саслужитељу Наше смјер-
ности, Господине Николају Мандићу, благодат и мир Вашем Прео-
свештенству од Бога.*

Братско писмо Вашег Преосвештенства од 15. прошлог мјесеца
јапуара, које, заједнички састављено и сапотписано од преосвештених
Митрополита: Херцеговачкога, Господина Серафима и Зворничкога,
Господина Глигорија, одговори на пређашњу Нашу патријаршеску
посланицу, којом су затражени извјештаји о тужбама, прије неког вре-
мена поднесеним од стране некога дијела православних Хришћана Ваше
епархије противу понашања светог клира, прочитано је у сјед-
ници Нашег светог синода, и све што је у њему изложено проучено
је с особитом помњом и таквим интересом, каквим задањује Нас како
Наша братска у Христу љубав, тако и материнска њежност велике
Христове цркве према њезиној духовној дјеци тамошњих епархија, а

и њезина света дужност, да се као највиша духовна власт православних о њој брине.

Побуђен таквим интересом и таквом дужиошћу, Наш свети синод примио је додуше из почетка молбе и штатут, што су их до-нијели неки православни Хришћани, који су нарочито амо дошли као заступници неких општина у Босни и Херцеговини, али је придржао себи, да о њима одлучи тек онда, пошто их како треба буде расправно и испитао.

Међу тијем проучивши раније поднесени од неког времена њихов опширни вацут црквено-општинског штатута, забацио га је, пошто није био у складу са постојећим нашим црквеним редом, као што смо то у своје вријеме Вашем Преосвештенству јавили. А сада пак имајући у виду с једне стране тада, а и у пошљедње вријеме Нама од истих особа поднесене молбе неких општина Ваше епархије, а с друге стране опет дотични извјештај Вашег Преосвештенства и и преосвештених Митрополита: Херцеговачког, Госп. Серафима и Зворничког Госп. Глигорија, те сравнивши од незадовољника подне-сене тужбе са разјашњењима, које Нам је већ Ваше Преосвештенство дало, сматрао је Наш свети синод Ваша разјашњења довољнима и одлучио је, да се послјје ових разјашњења сличне тужбе и молбе дефинитивно као са свијем неосноване забаци, и да се подносиоцима тијех молба званично изјави, да се дома врате и мирно владају, а са осталијем незадовољни-цима нека оду својим духовним старјешинама и очевима, да им цјели-вају десницу и измире се с њима, потчињавајући се и покоравајући се њима и имајући потпуно поуздање и повјерење како према свом светом клиру, тако и према ц. и кр. влади ради њезине очинске и искрене заштите тамошње православне цркве и њезиних интереса.

Ослањајући се на изложена му разјашњења преосвештених Ми-трополита и ц. и кр. владе, свети је синод заиста увјерен, да наша света и православна вјера и њезине свете установе нијесу никаквој опасности изложене у реченим епархијама, већ напротив да уживају очинску заштиту и благодотну материјалну и моралну помоћ; да Ваше Преосвештенство и остала у Христу браћа са њима потчињеним кли-ром врше савјесно њима наложену дужност, те да створено незадо-вољство са жалосним покретима и странпутицама у неким општинама проистиче из других разлога и повода, који не стоје ни у каквој вези са нашом светом вјером и са црквеним установама, које су нам прео-стале од наших праотаца.

С тога саопштавајући Вашем Преосвештенству од Нашег све-тог синода донесену горњу одлуку, изражујемо Вам у исто вријеме

његово потпуно задовољство и одобравање на томе, што са побожном ревниошћу вршите Ваше архијерејске дужности, и што тако разумно поступате, а братски Вам препоручујемо и позивамо Вас, да како до сад, тако и од сад наставите постојано чувати мјесто, на које сте постављени, као стража и чувар светих предања и божанствених и светих капона, бранећи цркву и њезина права од свакога нападаја, а учећи и водећи повјерени Вам народ Господњи на пут спасења.

А што се подручних Вам Хришћана тиче, који су, заведени или обманути или тренутно занесени, прекинули духовне одношаје са духовним пастирима, или се уклањају од вршења својих вјерских дужности, или су са свијем непослушни и непокорни, препоручујемо Вашем Преосвештенству, да мјесто прописаних црквених казна и строгиости покажете им сву Вашу очинску благодет и стрпљивост, тражећи свако помирително средство и сваку јеванђелску поуку, и настојавајући, да на миран начин повратите опет словесно стадо у своје станиште, на којег се је за час незадовољно удаљило, савијајући га, као што свето писмо вели, као кокош пилиће под своја крила.

У ту сврху смо синодалном одлуком издали такођер и Нашу патријаршеску посланицу, коју овдје прикључујемо, да ју Ваше Преосвештенство, имајући у виду оне крајеве Ваше епархије, гдје се појавило незадовољство и узрујаност духова, ако затреба у црквама вјерно преведено прочитати дате.

А увјерени, да ће се пастирском мудрошћу и благочестивошћу Вашег Преосвештенства, очинским благовољењем ц. и кр. владе, и од нашег светог синода донесеним одлукама учинити коначно крај немиру, који се је појавио у тамошње три митрополије, те да ће у будуће завладати потпун мир и ред на добро наше свете право славне цркве, увјеравамо Ваше Преосвештенство, да ће Наш свети синод драговољно одобрити и подупријети свако предузеће, које се подудара са светим установама, и које би могло допринијети томе, да се црквено-општинске ствари Ваше епархије побољшају, пошто од Вашег Преосвештенства буде тачно предложено и образложено.

А благодат и неизмјерна милост Божија нека буде с Вама.

1895., фебруара 15.

Константинопољски

Константин с. р.

у Христу љубавни брат.

КОНСТАНТИН,

милошћу Божјом Архиепископ Цариграда, новог Рима и
васељенски Патријарх.

Благоговјерни свештеници, високопреподобни јеромонаси, врло поштовани епископи, ефори, прваци, и остали благословени Хришћани богосицајем епархије Добро-босанске, чада Наша у Христу љубазна, благодат вам и мир од Бога, а од Нас молитва, благослов и опроштење.

Дознали смо, да су се од неког времена појавила тамо нека мјесна питања, која су изазвала немире међу нама, и да су се они у пошљедње вријеме у неким православним општинама тако заоштрили, да су некоји Хришћани ударили жалосним и по њихову душу штетним путем, пошто су с једне стране прекинули сваки одношај са њиховим сопственим каноничним Архиепископима и њима потчињеним свештеницима, а с друге су стране опет престали долазити у цркву и вршити остале свете вјерске дужности, које вјера сваком Хришћанину налаже.

А као разлог и повод таквога стања противу светог клира, навађа се незадовољство неких Хришћана, што овај тобож не признаје и не одобрава, да се црквене и општинске ствари на боље уреде, и што се исти клир понаша на начин, који се не слаже са интересима свете и православне наше вјере.

Ове жалосне вијести дубоко су растужиле срце свете Христове велике цркве, која са овога најсветијег апостолског пријестола, као са највишег мјеста, бдије над својом духовном дјецом, ма гдје се она налазила, и са топлом материнском љубављу брине се за њихово спасење.

С тога је црква и овом приликом сву своју пажњу обратила на ваша мјеста, одакле су стигле тужбе и вапаји за помоћ. Она је сматрала за свој најглавнији задатак, да се побрине, како би последице претходног праведног и непристранога испитивања пронашла сходна средства, да се с једне стране даде задовољштина онијем, којима је клир неправдо учинио, — ако би то одиста тако било —, а с друге стране, да се одбране интереси и права тамошње православне цркве, ако се ова у истини у опасности налазе.

Прожети дакле таквом љубављу и таквим заузимањем наспрам вас, у Христу љубазна дјецо Наша, Ми, који милошћу Божјом управљамо кормилом најсветијег овог апостолског и васељенског пријестола, шаљамо вам са Нашим очинским молитвама и благословом ову нашу патријаршеску и синодалну посланицу, у којој су савјети и жеље Наше. Овом посланицом увјеравамо вас, да наша света и непосредна

ијера православних Хришћана и праотеческа црквена предања по тачним извјештајима, који су Нам приспјели, вијесу, Богу хвала, у вашој отаџбини никаквој опасности изложена. С друге стране опет увиђајући, да је неповјерење у духу неких Хришћана изазвало жалосним неспоразумљењем, а и завођењем од стране некојих људи, који су у претјераној ревности ствар погрјешно схватили. Ми вам препоручујемо и савјетујемо очински, да избјежавате овака неспоразумљења и да зрелије проучавате ствар, како би получили спокојство душе и мир духа свога. На тај начин ви ћете моћи јасније увидјети право стање ствари и, здраво расудивши о томе, пронаћи, како треба да се даље владате као први Хришћани и као лојални и мирољубиви грађани.

Ми вас дакле позивамо, да се у потпуној мјери поуздате и повјерите своме каноничном Архијереју, високопреосвештеном

Митрополиту Дабро-босанском, Господину Николају,

који има од Бога, цркве и државе свети позив, да вама духовно управља, и који једини има право, да вас води путем спасења, који је прожет очинском љубављу према свјема нама, и који је задахнут само начелима свете наше православне цркве, имајући пред очима само спасење и благостање свога стада. Вршећи тако савјесно своје пастирске дужности ваш канонични духовни пастир у праву је, да од ваше стране ужива синовљу послушност, љубав и оданост.

Ово вам налажу ваше хришћанске дужности као и заповјед апостола Павла, који каже: „Слушајте учитеље своје и поковавајте им се, јер се они старају за душе ваше, као који ће дати одговор да то с радошћу чине, а не уздишући; јер вам ово не помаже.“ (Јевр. XIII. 17.)

Дакле, Ми вам и опет савјетујемо и препоручујемо очински, да се оканите сваке помисли, која се не подудара са нашом светом вјером, ако би таква мисао можда ваш дух замијела. А особито позивамо оне између вас, који сте се одвратили од ваше свете хришћанске дужности, који сте се удаљили од свете цркве и њезиних јавних обреда за душевно спасење, и који сте се лишили Божјих дарова и благодати, те љуто згријешили Богу, да се повратите са чистим срцем вашим Архијереју и њему потчињеном светом клиру, и да се помирите са својим духовним старјешинама и да цјеливајући њихову десницу получите њихово опроштење, како би опет задобили пријашњу њихову очинску љубав и заштиту.

Савјетујемо вам, да одмах почнете у цркву долазити, и да тачно вршите све ваше вјерске дужности, и чисто се Богу покло-

нивши, и Њему жртву хваленија припесавши, удостојите се Његових богатих дарова и његове неизмјерне милости и благоволења.

А пошто имате очинску и народољубиву владу, која толиким добротинствима обасипа свој народ без разлике племена и вјере, која вам пружа благотворну заштиту, која поштује свету и православну вјеру наших отаца, њезине свете каноне и ваше свештене заводе, дужни сте ви, да јој поклоните своје потпуно повјерење и да јој враћате те благодати дужном послушношћу и мирољубивим и лојалним владањем, како то заповиједа богоглаголиви Павле: „Свака душа да се покорава властима, које владају; јер нема власти да није од Бога, а што су власти, од Бога су постављене“

Управљајући вам дакле ове опомене и савјете, који потјечу из вруће очинске љубави и искрена мишљења, додајемо, да их имате тачно и вјерно испуњавати, а владајући се благочестиво и разумно, ви ћете послужити добром интересу и ваше земље и вас самих. У исто доба ви ћете стећи задовољство и благослов свете наше матере велике Христове цркве, а поврх свега Божије благоволење.

При концу Ми вам шаљемо из дна душе Наш очински благослов на ваше благочестиве породице и на ваше послове, и призивамо на све вас благодат и неизмјерну милост Божију.¹⁾

1899, фебруара 15.

У Христу Богу молитвеник

Константин с. р.
патријарх цариградски.

Калиник дерконски с. р.; Антим амасијски с. р.; Герасим писидијски с. р.; Константин родоски с. р.; Јеротеј виацјски с. р.; Партеније созуагатуполски с. р.; Јоаким ксантијски с. р.; Амвросије скопљански с. р.; Гервасије халдијски с. р.; Калиник коски с. р.; Константије ковански с. р.

¹⁾ Идентичне посланице Његове Светости послане су и Високопреосвештеној Господи Митрополитима: Серафиму Херцег-захумском и Глигорију Заоричко-гузлањском.

НЕЗВАНИЧНО.

Религијозно-морални листићи.

Намијењено православној српској младежи и сваком Хришћанину.

Превео и попунио: Јован Петровић, свештеник-катихета и професор у Загребу.

У чему је највеће нашељдство за дјецу?

У животошесу старца Зосима, основатеља једне свете обитељи у Русији, читамо овај истинити догађај:

Родитељи Зосимови имађаху много дјеце; три сина, од којих је Зосим, који се звао Захарија, био најмлађи, служише као часници гарде у Петрограду, а отац њихов бјеше војвода Смоленске области. Браћа бјеху у главном граду, кад добише глас о смрти очевој. Њихова добра срца, која љубише родитеље своје свим жаром дјетиње љубави, тежише одру очеву и сатрвеној од жалости матери, али синови не смједоше ни кући, док не добише од матере писмо, у којем их је себи звала и наложила им, да узму подуљи допуст, да расположе са имањем. Три брата дођоше у кућу родитељску. Отац је био већ сарањен. Послије првих дана жалости и суза, док су се мало разабрали, зовну мати једнога дана све синове своје и рече им: „Дјецо моја! Ви видите, да сам ја стара и здравља слаба; не ћу дуго живјети, то видим и осјећам; ја желим, да ви, док сам још жива, на моје очи раздијелите цијело имање; тада ћу умријети спокојно, знајући, да ћете ви остати иза мене у миру и љубави међусобној: та знате, да раздори и свађе бивају највише ради имања.“ Добра дјеца, васпитана у страху Божјем, зажелише, да испуне вољу и жељу материну као вољу Божју, измоливши од ње благослов, хтједоше се латити посла. Но мати им понуди, да зовну стрица, да им буде посредник при диоби. „Нипошто, мајко“, рекоше синови, „дозволите нам да само ваш благослов и братска љубав буде међу нама посредник, други нам нико не треба!“ — Мати се помоли Богу, благослови синове и они приступише послу. Мати не узе себи ништа; три удате сестре наги је отац природа удаји; три неудате сестре — дјевојке добиле су такођер од оца свој мираз. Дакле, требало је остатак подијелити само међу браћом. Браћа се забавише пописивањем свега имања у великој соби, која је била одијељена само једном преградом од оне собице, гдје се задржавала мати њихова, да прислушкује, што говоре браћа међу собом. Прислушкујући, како ствар тече међу браћом, мати се кретила и ронећи сузе тихо је захваљивала Богу, што тако мирно и братски иде ствар међу њеним синовима. Скоро је било већ све свршено, а! на један пут се зачу шум и свађа међу дјецом. Филип, вичући што је могао јаче, осорно говораше: „Ја сам најстарији, ја хоћу да све сам узем!“ — „Ја не уступам теби ни новчића“, прекиде га жестоко Илија, „половина је моја, а млађему не дамо ништа!“ — „А зар ја нијесам син, зар нијесам и ја наслједник?“ тужно завапи Захарија. Престрављена мати због таквих спорова уђе нагло и гутећи се у сузама рече: „Дјецо! Та зар вам нијесам савјетовала да зовнете стрица као посредника?“ Дјеца с највећим поштовањем стадоше пред матер и рекоше: „Не, мајко, сад ћете ви сами бити посредница међу нама и ријешите

нам спор.“ — „Ја сам најстарији, — говораше Филип, — ја једини и хоћу да узем на себе очев дуг. Он није велики, па ми не ће бити тешко то свето бреме!“ — „Оно ће бити још лакше и угодније, ако га раздијелимо по полак!“ прекиде га Илија. — „А зашто ви хоћете да лишите мене учествовања у том светом, као што сами велите бремену?“ рече Захарија, „Јар сам ја недостојни син мога најдостојнијега родитеља?“ Дубоко тронуто бјеше сретна мати због такве љубави своје дјеце према успомени преминулога родитеља; ронећи сузе паде пред икону Богоматере на кољена; потом стаде грлити и крсним знаком осјењивати своје добре синове и ријешити њихов спор тако, да су родитељски дуг раздијелили сва тројица на једнаке дијелове. Тако се примјерно и братски изравнаше та ријетка браћа. Док су дијелили имање, све је било међу њима тихо, сложено и љубавно; сваки је гледао да бољи дио уступи другоме, а кад је дошло до дуга очева, настане спор заиста достојан чуђења. — Сретни ли су родитељи, којима је Бог дао тако добру дјецу! Нијесу ли таква дјеца — награда од самога Бога? Та да вијесу они васпитавали дјецу своју у страху Божјем, не би они видјели ни такве љубави код њих....

Апостол Христов Павле пише: дјеца нијесу дужна родитељима имања тећи, него родитељи дјеци (2 Кор. 12, 14). И неразумне животиње брину се за своју дјецу, а јар човек разуман који носи на себи образ Божји, да се не стара за срећу своје дјеце? Но добро дјело бива само онда добро и Богу угодно, кад се извршује паметно. Добро се је бринути за то, да дјеца буду сита, одјевена и обувена; по така брига још није права хришћанска врлина. Тако се брину за своју дјецу не само добри Хришћани, већ и дивљаци, који не познају правога Бога. То учи, то захтијева сама природа. Него чујте, шта је нарочито Богу угодно: ако се ти, Хришћанине, васпитавајући своју дјецу, непрестано сјећаш, да су она — дјеца Божја, да их по томе треба васпитавати у страху Божјем, као будуће грађане царства небеснога. А баш се то, па несрећу, често и заборавља данас, у ово сујетно вријеме. Многи се само брине како ће што више нагомити новаца, стећи имања, да дјеца његова послје смрти његове не трпе никакве нужде, као што сам вели. И мисли, да добро и разумно поступа, што спрема дјеци својој срећу на земљи. О како се често преваре такви родитељи у својим надама! И што је најчудније: многи је сам ишао у подераном и искрпљеном одијелу, трпио је често глад, вијугао се по свима путевима и поштеним и непоштеним, да стече новаца, брине се за дјецу, како ће иза њега остати? А како си ти сам остао иза свога оца? Да ли ти је много тога оставио у на-

шљедство? Па добро теби је пошло за руком, да стечеш лијеп иметак; нека и дјеца твоја сама себи пробијају стазу у животу, само нека се труде поштено, нека ближњег не вријеђају, туђе добро не дирају, а Господ ће их благословити, и не ће она бити сиромашнија од тебе. Тебе, може бити, кад-год и савјест мучи, кад се сјетиш увреде, коју си ближњему нанео; а њихова ће савјест бити спокојна, ако се буду Бога бојали и ближњег не заборављали да му помогну. А ево жалости: ако им ти оставиш богатства, а они се због тога богатства посвађају међу собом; ако се богатство твоје разнесе као прах по лицу земному, јер што се олако стекло, то се слабо и цијени и поштује. Зар ми не видимо на сваком кораку, како оци стјечу, а дјеца растјечу; оцеви не спавају од бриге, како ће што више стећи дјеци својој, а дјеца проводе ноћи уз карте и пијанке, те тако очеве новце бацају у вјетар; оцеви сједе и у недјељне и празничне дане у дућану, заборављају на цркву Божју због бриге за течењем, а дјеца и радне дане проводе по позориштима и разним увесељавајућим забавама и очев новац бацају на добре бакшише..... Несрећни родитељи! Зар ви не видите, да за све то нема времена, као што се жалите ви, а баш сте ви свему томе криви! Чему сте ви научили своју дјецу? Јесте ли их ви водили у храм Божји онда, док су још били младенци, дјеца, младићи? Нијесте ли их држали уза се за оном истом тегаом, за којом и сад сједите тако неуморно, уображавајући себи, да чините добро дјело, да није grijех ви на празник велики сједити ту: „та тако је заведено, у томе смо се уживили, од тога се хранимо...“!? Дјеца ваша и не анаду за ону благодатну утјеху, која бива тако жива, тако упливна у дјетињству, кад се дјеца моле у храму Божјем, кад им родитељи дјетињском руком пружају сиромашу милостињу, њиховом руком пале свијећу и постављају пред икону, кад спуштају своју жртву на црквени тас... Не сјећају се дјеца ваша оне сладости, коју осјећа добро срце, кад чоњек помаже ближњему, немоћном сиромашу, кад дијели своју судбину са сиротињом и убоштвом људским.... Не, ви их нијесте упознали с тим чистим и светим радостима; а има ли што чудноватије, него да они траже грјешне радости и против ваше воље, против жеље ваше, расипају стечено ваше имање? Зашто да се грјех таји? Догађа се, да се они не задовољавају само тијем, што узимају непосредно из ваших руку, него још и тајно од вас узимају, или краће — они вас поткрадају за та грјешна задовољства. Краду с почетка по мало, за тијем више, и ствар дође најпослије дотле, да несрећни отац добије једнога дана позив на суд: његова су дјеца направила дукца у његово име и не ће да их плате; отац је богат — нека плати

или извршили су очеву поруку не по савјести, а отац нека за њих одговара! Радуј се, оче, својој доброј дједи! Ти нијеси ништа пожалио да им стечеш богатства, а ево, како ти плаћају! Још ти нијесу очи затворили, нијесу те положили у земљу на вјечни починак, а већ те исмијавају — твоја драга дједина! Али, ко је томе крив? Ти се нијеси трудио, да усадиш у душу дјетињу страх Божји: ето твој рођени син не ће да зна за тебе. Ти си мислио да му купиш срећу златом, да га оградиш богатством од свијетских неугодности; гледај, како је кратка вијека така умишљена срећа, како је без наде богатство твоје! Ти нијеси васпитао Хришћанина, већ незнабошца, не човјека, већ сластољубиву, неблагодарну животињу... Жестоке су ове ријечи, браћо, али ко не види, да су оне и истините? Не гомилај Хришћанине богатства дједи својој; учи их да живе побожно, а богатство, ако им не ће шкодити, само ће им доћи — Бог ће га послати! А ако је Бог одредио да у сиромаштву живе, знај да је воља Божја ипак боља од сваког нашег људског рачуна; предај се сам и предај дједу своју у руке Божје! Не брини се о томе, колико ћеш им оставити имања; брини се о томе, да им душа буде богата љубављу према Богу и ближњему, богата живом вјером у Промисао Божји, надом на Бога и жељом угодити Богу. Ето, она ће бити сретна цијелог овог живота и кроз овај живот доћи ће живот будући — вјечни и блажени.....

Дјелатност св. Јована Крститеља. Крштење Исусово.

Из дјела П. Дидона: *Нове Христос*.

(Наставак.)

Говорем и снажиом појавом пророковом, силом његове ријечи и јасном одређеношћу његовијех увјеравања цео народ био је удивљен, узбуђен. Пустинџа оживље гласом његовим. Пусте путеви напунише се непрегледним гомилама, које са свију страна долажаху, да виде пустињака и да га чују.

Људе задивити, привући њихову пажњу на себе, пробудити у њима радозналост више сваке мјере и расирити у њима пламен религиозних осјећаја и љубав спрам политичке самосталности — лака је ствар. Божји гласник пак има виши задатак. Он мора продријети у највеће дубљине душе човјечје; он мора вољу онемишати, срца гавути и за собом повући. Такво дјело не може се учинити без непосредне Божје помоћи. Бог дијели својим пророцима не само светост дјелања

као и љубав према добру, него им даје својим духом оживотворен глас, који једини може душу преобразити, потпалити мржњу спрема ала и врлини доводити.

Светост Претечина озаравала је цијело биће његово и свијетлила је у цијелој појави његовој. Осјећало се, да је био Богом посвећен. Тврдом строгашћу свога живота појавио се као патчовјечанска личност. Пут срцима био му је отворен. Ни један пророк није тако побједоносно ступио као он. Пророк био је уједно дух, који све поправља, све обнавља. И у том, што је оживљавао наде народне, повукао је народ за собом и учио га је науци о спасењу.

Ова наука, која садржи у себи припрему за Месијино царство састоји се из два елемента: из једне добродјетели — покајања; и једног обреда — крштења, а обоје их прати исповиједање гријехова. Јован стоји далеко од фарисејских предрасуда, као и од бунтовничких говора Јуде Галилејца и жестоких ревноитеља или Зилота.

Немојте се заносити таштим сновима, говораше свима, који се око њега тискају; не ћете се ви удостојити царства Божијег спољашњим испуњавањем закона ни обредима вашима; нити ћете силом оружја збацити са себи поганички јарам и ускорити долазак Снаса. Он ће доћи у одређен час, и тај час већ је куцнуо. Никоја сила не може Бога спријечити. Човјек мора чекати на Бога; и кад Бог дође тада га мора примити.

А да се дјело Божије испуни, мора се човјек за њ припремити, одрећи се предрасуда, порока страсти и гријеха. То назива Јован покајањем, исповиједањем гријехова и обећањем: започети нов живот, невин, пун врлине. Без покајања немогуће је напредовати у добру и преобразити се душом. То је општи закон у опсегу моралнога напретка. Овај закон ваљало је објавити у исти онај час, у који је Христос хтио преобразити људе и упутити на највеће добро и врлину. Част је Претечева, што је баш он формулисао поменути закон, и то несравњеном и силном снагом, а у моменту, каквога у повјесници равна нема.

Науци својој о покајању додао је Јован и један обред, који је у истини био знамење и јавно исповиједање вјере. На истоку не свршава се ништа религијозно без симболичних радња, које дјелују на уображење. Што је Јован завео крштење, тим је доказао, да је у складу са способностима и навикама свога народа. Тиме је својој радњи дао још већу моћ.

Но међутим Претечом заведени обред сачувао је своју изворност. Није се смио промијенити са свагдашњим прањем Јесеја или са

обливањем Прозелита: на име код Јесеја свагдашње прање није ништа друго било, него спољашње прање, прописано законом, које никако није било предмет вјерског помињања Прететина; обливање пак Прозелита било је само знак утјеловљења поганика Јудејској општини. Крштење Јованово напротив била је слика унутрашњег очишћења, очишћења срца и душе, без чега се царство Божје није могло ни основати, ни у срца примити. Нема сумње, да је добио пророк ово крштење озго при позиву на службу; оно је дошло од Бога и бијаше обавезно за свакога, који у праведности очекиваше долазак Месије.

Исповиједање гријехова прије и при самом крштењу, које Јован захтијеваше, није било Јудејима сасвим необично. Закон заповиједаше, да се оно при извјесним приликама има сматрати свечаном дужношћу. О великом празнику помирења натоварио је, како је познато, првосвештеник, у име народа главу једнога јарца свима гријесима Израиљевим¹⁾.

Мојсије и пророци у ватреној ревности својој за спас народа ношаху пред лицем Божјим терет гријеха народнога; а Јонџ дозивује свештеницима: Плачите на степенима жртвеника о гријесима народним (2, 17). Утврђено увјерење у свијести Јудеја било је, а трагове тога можемо наћи у Филона и у списима равина, да покајање скопчано са исповијеђу гријехова доноси од Бога благослов и претходи доласку Месијину.

Док су у ово вријеме Фарисеји једино о својој праведности савијали, а Јесејци лупали главу једино о законом прописаном прању, обоји пак заборавише на закон о покајању — свети Јован потсеђа народ на тај закон, и појављује нам се у свему као човјек, који не иде за заблудама својих савременика, и остаје вјеран пророчком надахнућу као носилац Божјег Духа.

¹⁾ III. Мојс. 16, 21.

(Наставиће се.)

Ексхортација у недјељу „Блудног сина“.

(Лук. 15, 11—32).

Говорио Димитрије Димитријевић, богослов IV. год. пред слушаоцима епископско-православне богословије у Пељеву.

Драга браћо!

У данашњем св. Јеванђељу износи нам се стање грјешника, начин исповједи и кајања, и величина радости Божје и милости према грјешнику, који се искрено каје и обраћа на пут спасења.

„Неки човјек имахаше два сина“. Ондје се под човјеком разумије сам Бог Отац. Синови представљају праведника и грјешника. Старији представља праведника,

јер је праведност старија од гријеха, а и први је човјек створен по образу и подобију Божјем; а гријех је произишао тек иза отетупања човјека од праведности, по чему је и млађи од ње, и због тога је преставаљен и одличен у млађем сину.

„Млађи од њих рече Оцу: Оче, дај ми дио од имања што припада жени, и Отац им подијели имање“. Бог никога не присиљава на пут спасења, јер би тим ограничио слободну вољу човјечју. — И он — грјешник — уве благо т. ј. благодатне дарове и оде у далеку земљу, оде далеко од Бога; заборави, да су дарови, које му је Отац-Бог дао, свети, и поче их расипати „живјети беспутно“. А кад изгуби и пошљедњи дио блага очева „посташе велика глад у оној земљи и он се нађе у невољи“. — Грјешник, који се удаљи од Бога, изгуби сва блага, и у његовој души и срцу завлада глад. Његово срце у страстима тако обамре, да оно не може више да прима духовне хране, а гдје ње нема, тамо у ствари овлада глад душевна.

А је ли морало до тога доћи? — Да видимо! — Млађи син добивши од оца свој дио креће се у далеку земљу. Сагријешно је био већ и самом жељом, да се одијели од оца и узме свој дио, јер тиме је показвао незадовољство са стањем, у коме се налазаше у крилу очеву; нагледа као да му код оца није било добро — он жели слободе, слободна руковања својим благом. Да што слободнији буде, он иде далеко, у далеку земљу, гдје му лик очев не ће тако често пред очи излазити и сметати му и кратити ону слатку слободу; оде у далеку земљу, живи по вољи, „живи беспутно“. Никога нема, да га опомене, да не расипа блага очина, да га подсети на але пошљедице, на прне дане; од оца се удаљио далеко, тако, да већ не зна ни лика његова, нити се сјећа мудрих и лијепих савјета очиних — он грјешни, расипа блага и пропада...

А кад зацрпише дани и удари глад у оној земљи, он се, једини видје на невољи.

„И опшавши приби се код једног човјека у оној земљи; и он га посла у поле своје, да чува свиње. И желаше напунити трбух свој рошчицима, које свиње јеђаху и нико му их не даваше“. Грјешник, који проводи живот свој у пороцима и страсти, а, ступа у службу сатани, а овај га шаље на рад, да аргатује њему и робује грјеху. С почетка му слади грјех те грјешник све дубље и дубље пада, док сасвим не пропадне. А кад га лиши свих благодатних дарова и обузме га свега пакленим замкама, да се не може ни кретати у брлогу грјеховнога казана, онда га његов али господар — сатана оставља руглу и износи на подемијех. А грјешник у коме је убијен и пошљедњи осјећај за добрим и лијепим, не осјећа те срамоте — он чува свиње, помијешао се с њима, а гладни трбух његов жељаш је и корјења дивљег, што га свиње јеђаху. Овдје се види, како човјек, који је огрезао у грјеху и изгубио све, што је Божјега имао, нема више ни стида, ни достојанства. Замислите, у каком се стању налази један племић (богаташ) јудејски, кад већ долази дотле, да чува свиње, и да гладни трбух свој насити њиховом храном. Још у горем је стању човјек, подобје Божје, кад огрезне у грјех, кад заборави које и што је, него живот проводи у пијанству, блуду и другим гадним тјелесним страстима, којима се спушта на степен бесвијесне животиње. „Тражио је да се насити рошчицима... али му их нико не даваше“. Он је у друштву нечистијих, њих двори, а они немају дарова, да му дају, њихова се жеља испунила, јер су га срушили и упропастили. И он — грјешник — у туђој земљи, далеко од свога дома и завичаја, без бриге и старања родитељска расточивши све, што је имао,

пада у велико и горко очајање. У томе жалосном стању он би погинуо и пронао, и нико од њихових милих и драгих не би ни знао, ни чуо. Али у том кобном и одесудном тренутку наступа изненада преврат у души његовој. Он чу глас савјести своје, која га подјеђаше на блажено стање у дому оца његова, на слатке дане, које је проводио као невини дијете, окружен свима удобностима и милинама, које има само онај, који живи блажено, под благословом оца свога. — Савјест га караше што је оставио доброга оца свога и блага дома његова; износи му пред очи ову слику: Види дом очев, пун блага, среће и изобиља; види и слуге ведра лица, веселих срдаца. „Благо њима!“ мислио је у болној души својој. — На то му се указује друга слика — жива слика јада његова. „Авај мене биједника, колико пострадах! У мога оца и слуге боље живе, а ја овдје умирем од глади!“ На глас савјести долази себи, устаје и одлази к оцу своме и јецајући мољаше га, да буде милостив спрам њега биједна и невољна, и да му опрости увреду, коју је њему добром и драгом оцу нанео.

„Оче! сагријеших небу и теби, и већ нијесам достојан, да се назовем син твој.“ — Зна дакле, да само Отац у стању га је оправдати и учинити оним, што је и прије био, те за то се он не обраћа каковом настојнику очеву нити старијем брату, него непосредно оцу! Оче! сагријешно сам т. ј., крив сам и заслужујем осуду и казну, али увјерен у твоју благост, да ћеш ми као сину своме опростити, јер се кајем, што сам те увриједио, долазим ти, клечећи те молим и очекујем од тебе милости. Послије оваковог искреног кајања што бива? Отац излази раширеним рукама пред сина, да га поздраве, загрли и изљуби, јер давно је то било, како га је син оставио и у далеку земљу затумарио, одавно га није видјело жељно око родитељско — он се радује, што је сина видио жива, умилостивило се жеко срце његово, и у мјесто да му укорје дијели, он му даје обилну милост своју, поново му дије изгубљена блага, облачи га у нову одјећу, прети му меће на руку — печат помирења, јер га опет прима као сина свога. Весео је отац и радостан, па довикује слугама својим:

„Доведите теле угојено, те закољите, да једемо и да се весе-
лимо!“ Тако и Бог, Отац свију нас, из велике радости, кад се грјешник покајао, наређује, да *Агнецъ* *штѣ* *сложиниѣ* *міра* приуредован сије на земљу, и да ми једемо тијело његово и пијемо крв његову, да би смо се спасли од смрти грјеховне; — и Бог нас облачи тајном покајања у нове људе, и даје нам оружје свјетлости, да би смо се могли борити противу врага и стати против искушења ђавољега. Дужност је наша, према томе да се, пошто се искрено покајемо и Богу обежаме, да више не ћемо грјешити, причешћујемо св. тијелом и крвљу Христа Спаситеља, јачњета од вјечности за нас приуредованог, а тако ћемо учинити радост и весеље Богу и свима служитељима Бога и Његова св. олтара — пастирима и учитељима, светитељима и праведнима, јер смо били мртви и оживјели, и изгубљени и нашли се.

Старији син је увриједан и замјера оцу, што чини част ради сина, који му је имање упропастио. — И заиста многи — скоро сваки — човјек, који за цијело вријеме свога живота не поклане са правога пута, него настоји, да угоди Створитељу своме чинећи добра дјела, чуди се, па чак и негодује, кад види да и велики грјешници на овом свијету живе у потпуним угодностима и имају све дарове среће. Али таковог праведника сам Бог тјеша и ублажава ријечима: „Ти си увијек самног,“ а то је: ти се покораваш моме закону и испуњаваш заповиједи моје, учесник си мога царства, и твога дјела не може нико одузети, а немој бити завидљив према

брата своје, коме милост своју дајем, него весели се и радуј, јер је он био мртав и оживио, изгубљен и нашао се“.

Данашње нас св. Јеванђеље учи:

Благо, имање и дарове, које нам је Бог дао, треба да чувамо и на корисно себи и ближњима употребљавамо. Ако нам је Бог дао добар ум, треба да себе знањем што више обогатимо, и да и другу браћу научимо ономе, што је добро и Богу угодно. Ако нам је богатство дато, треба да помажемо оне, који су гладни и жедни, голи и боси, без крова и огњишта. Јер богатство, које имамо, нијесмо ми добијели са собом, него нам је дао Отац, као и они синовима у причи Јеванђелској, и ми морамо да помажемо и ближње своје, јер смо сви синови Оца небесног. Ако смо у части, достојанству и власти, то не заборавимо, да нас је на то звање сам промицао Божји одредио. Он нам је дао власти и достојанства, не само да будемо такви и да се гизамо у златоткане одоре, већ да својом влашћу и достојанством чувамо и одржавамо правду, да не дамо, да насиље влада над слабијима, и да јачи отима од немоћног. Таквим ћемо начином удвостручити повјерени нам таланат, и умножена га Господу вратити, кад га од нас заиште.

А ми, драга браћо! који сваки дан по немоћи својој у гријехе падамо, сад у ове дане, када нам се поклонија души отворају, строго испитајмо тежину гријеха својих, обратимо се Оцу небесном са ријечима: „Оче! сагријеших небу и теби“; и покајмо се, да чисти од сваке але помисли, ријечи и дјела можемо скорим достојно примити свето тијело и крв Христа Спаситеља.

Тада ће Бог по очинској својој благодети и милости свакога од нас примити у загрљај и увести нас у царство славе своје: „Овај син мој био је мртав и оживио је, изгубљен био и нашао се“.

Ч и т у љ а.

Гавро Адамовић, парох Имљански, у Котор варошком протопрезвитерату, преминуо је 13. новембра 1898. год. у 73. год. живота, а у 46. свештеничке службе.

Лазар Орашанин, парох Кошутички у сокољачком протопрезвитерату, преминуо је 8. фебруара о. г. у 79. год. живота, а у 40. своје свештеничке службе

Званични огласи.

Српско-православна АЕМ. консисторија Дабро-босанска.

Бр. 323., ex 1899.

Реф. I., бр. 134.

О г л а с.

8—2

Овим се отсутна Катарина Дујића, рођена Петровића, законита супруга Манојла Дујића, из Добоја, обавјешћује, да јој је постављен службени заступник парох добојски ч. г. Јован Врањешевећ, с којим ће се у смислу расписаног едикта од 27. августа 1898., бр. 2468, реф. I.,

бр. 980, брачни процес ради коначног развода брака даље повести и довршити, ако тужена Катарина лично или преко другог заступника не преузме своју одбрану.

Сарајево, 21. јануара 1899.

АЕМ. консисторија Дабро-босанска.

Српско-православна АЕМ. консисторија Дабро-босанска.

Бр. 324., ex 1899.

Рес. I., бр. 135.

3—2

О г л а с.

У смислу расписаног едикта од 23. октобра 1898., бр. 2890, реф. I., бр. 1146. (види „Источник“ бр. 21., 22. и 23. од 1898.) овим се јавља туженом Алекси Савићу, да му је консисторија поставила службеног заступника у лицу пароха сарајевског ч. г. Љубомира Николића, којем ће се сва односна ријешења мјесто туженог уручивати, и са њиме, као постављеним заступником даљи ток брачног процеса ради развода брака повести и довршити, ако не би тужени другог заступника опуномоћио, или се сам лично консисторији пријавио.

У Сарајеву, 23. јануара 1899.

АЕМ. консисторија Дабро-босанска.

Српско-православна АЕМ. консисторија Дабро-босанска.

Број 231.

Р. I., бр. 93.

Е д и к т.

3—2

На молбу Ане Милиновића, рођене Радићеве у Бужиму, котара крупског, позива се њезин отсутни муж Јово Милиновић из Бос. Крпке, који је супругу и двоје дјеце прије седам година безразложно напустио и незнано у свијет отишао, да се у року од три мјесеца рачунајући од дана овога едикта, потписаној консисторији, као духовном суду, писмено или лично пријави и мјесто својег становања означи, јер ће се у противном поставити службени заступник, који ће отсутног у поведеном брачном процесу до коначног ријешења заступати

У Сарајеву, 4. фебруара 1899.

АЕМ. консисторија Дабро-босанска.

„Источник“ излази два пута и то 15. и последњег дана у мјесецу. Цијена је листу на цијелу годину 4 фор., а на пола године 2 фор.; за стране земље на цијелу годину 5 фор., а на пола године 2.50 фор. Учитељима основних школа и ђацима даваће се лист у пола цијене. Претплата се шаље администрацији листа, а рукописи уредништву. Рукописи не враћају се.

Прва српска штампарија Ристе Ј. Савића и друга у Сарајеву.

ИСТОЧНИК

ДУХОВНИ ЧАСОПИС

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЈЕТНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКО-ПРАВОСЛАВНОГ СВЕЩЕНСТВА
И НАРОДА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.

Год. XIII.

Сарајево, 15. марта 1899.

Бр. 5.

ВЛАСНИК:

ЊИХОВА ВИСОКОПРЕОСВЕЩЕНСТВА СРПСКО-ПРАВОСЛАВНИ БОСАНСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКИ
АРХИЈЕРЕЈИ.

УРЕДНИК: ТЕОДОР ЈУНГИЋ, ПРОТОЈЕРЕЈ.

ЗВАНИЧНО.

Из АЕМ. консисторије Дабро-босанске.

Рукоположења. Марко Поповић, богослов, рукоположен је у Сарајеву 14. фебруара о. г. за ђакона, а 15. истог мј. за презвитера и постављен је привремено за пароха у парохији Драксенићкој, у протопрезвитерату Костајничком. — Милан Радукић, богослов, рукоположен је у Сарајеву 15. фебруара ове год. за ђакона, а 21. истог мј. за презвитера и постављен је привремено за пароха у парохији Смољанској, у протопрезвитерату Петровачком.

Премјештења. Милорад Јелић, парох Лушци-Паланачки, у протопрезвитерату Старо-Мајданском, премјештен је 25. фебруара о. г. за пароха у парохији Јајачкој, у протопрезвитерату Вардар-Вакуфском. — Симо Бањац, парох Смољански, у протопрезвитерату Петровачком, премјештен је 25. фебруара о. г. за пароха у парохији Благајској, у протопрезвитерату Бугојанском.

НЕЗВАНИЧНО.

Прелазак „Шокаца“ у православну вјеру.

На бијеле покладе ове године извршен је у селу Сантову у Бачкој чин, кога се благодатне пошљедице не могу догледати — отргнута дјеца повратили се својој мајци, преко 1000 Срба католичке вјере ступили по ново у крило свете православне цркве.

О овим Србима католичке вјере, који се сами називаху „Шокцима“ допијело је „Наше Доба“ члавак, из кога ми, ради упознавања наших читаоца, доносимо оно, што се овог предмета непосредно тиче :

„У бачком подунављу, а најме у селима: Сантову, Берегу, Моноштору, Совти, Вајски и Бачу, живе искључно или у великој већини Срби католичке вјере, који се обично Шокцима називају. Биће их укупно око 20.000 душа. Они се изговором, ношњом и обичајима рааликују од других католичких Срба, тако званих Буњеваца, који живе у Суботици, Сомбору, Ваји, Гари, Немет Милитићу, Матеовићу, Бикићу, Каћмару, Бајмаку и Чантавиру, и који броје око 100.000 душа. За Буњевце зна се, да су се доселили у своја данашња сједишта у вријеме Чарнојевићевог прелаза Срба у ове крајеве и довели су их братрови из Херцеговине са ријеке Буне, по којој се Буњенцима прозивају. Шокци су се пак доселили из Босне, и то раније за вријеме владавине Турака у Угарској, за које је вријеме и велики дио Срба у Бачкој, прије преласка Чарнојевићевог, већ насељен био. За Буњевце зна се, да су осим неколико породица, од искона римокатоличке вјере, дочим у Шокаца влада традиција, да су им преци били источно-православне вјере.

У шокачком селу Сантову потекла је од двије године велика струја, да се поврате у стару српску вјеру. Та струја избила је са свим спонтано, ушљед домаћих прилика, без сваког утјецаја православних Срба. Ми Срби по природи својој нијесмо прозелите, нити можемо бити у овим земљама, кад би смо баш и хтјели. Ово за то спомињемо, да не би ко помислио, да је овај прелазак католичких Срба дјело православних Срба. Напротив можемо увјерити, да су их најугледнији Срби у Сомбору, код којих су они долазили ради савјета, како да спроведу прелазак у православље, дјелом и савјетом одвраћали да то не чине. Али они не хтједоше никако те савјете саслушати, него осталоше тврдо при својој одлуци, да хоће безусловно у православље да пређу. Каква их је биједи на тај корак натјерала, држим, да није опортуну да данас већ поближе испричавам, моћи ће се доцније и то подробно описати. Доста то, да цео њихов покрет руководе ове главне мисли: кад човјек иде у цркву, треба да разумије Божју службу, треба да зна на свом језику Бога молити, и треба на том језику да му се Божја ријеч проповиједа и у школи учи; даље држе, да је безусловно пушно да свештеници буду ожењени и фамилијарни људи, тиме се морал чува, а иначе внари и народ морално упропашћује; још веле, да су им по предању и стари били српске вјере, па не ће ни Богу агрјешити, ако се у прадједовску вјеру поврате. Кад је калочки надбискуп Часка за овај покрет дознао и увјерио се о његовом озбиљном значају, дошао је сам лично у Сантово, савјетовао је и поучавао људе, да се умире, и отклонио је главне сметње, које су тај покрет нааааале.

Али је већ било доцна, људи су међусобно дали ријеч, да хоће у православље да пређу, те не хтједоше од задате ријечи никако одустати.

Већ двије године како не походе католичку цркву, а често их је у гомилама видјети, а наине о празницима у српским православним црквама у Сомбору и Баји, између којих вароши Сантово лежи. Кад је ствар сазрела, пријаве се проти сомборском, да их преведе у православље, но и овај се колебао и савјетовао их је, да се умире, рекавши, да он нема ни власти, да их у гомили може у православље преводити. Молили су наше упливне људе, да посредују и омогуће им прелазак у православну вјеру, али се свако клонио тога посла, бојећи се, да ће се замјерити иноцијерцима и државној власти. На пошљетку прими се одано и без сваког интереса, посредовања у тој великој и важној ствари, један велики поборник православља у Сомбору, чије име не ћемо за сада да на јавност износимо.¹⁾ Почетком ове године њих су око 1000 одраслих душа католичких Срба у име своје и у име око 600 своје малољетне дјеце потписали молбеницу на Његову Светост српског патријарха у Карловцима, као на данашњег духовног поглавицу православне цркве у Бачкој, у којој изјављују своју тврду и непоколебину вољу и одлуку, да пређу у православну вјеру; моле благослова Њег. Светости на ту њихову тврду намјеру, која се ничим поколебати не може; моле да се проти сомборском изда дозвола, да по извршењу законом прописаних формалности спроведе овај прелазак народа у православље; моле да по томе образују православну црквену општину, да подигну цркву и школу, да изаберу свештеника и учитеља, и да у томе цијелом поступку бачке епархијске власти буду им морално и материјално на руци.“

Њихову молбу примила је и услишала епархијска власт и пошто су сви законски прописи и формалности извршене, одређен је дан 28. фебруар, када се овај прелаз чиновно извршио. О овој свечаности донио је „Српски Сион“ под насловом „Отргнути насиљем — сједињени љубављу“ извјештај, кога скраћено овдје доносимо:

„Двадесет и осми фебруар 1899. године биће златним словима забиљежен у повјесници оностране православне цркве, јер се реченога дана повратило у крило свете православне цркве преко хиљаду душа римокатолика, по крви и језику Срба. Ова браћа наша отргнута бијашу од нас насиљем, а повратили се с љубављу и одушевљењем, као што их и ми примамо у круг наш с пуно љубави и повјерења.

У низу тешких и мучних дана живота православне цркве у овим крајевима, прелаз овај је веома радосна и утјешна појава за нас.

¹⁾ То је био др. Нера Цетко изв. Уреди. „Источника“.

Како је ово за нашу цркву релативно мали добитак према огромним губицима, које је она претрпјела у току ових двијеста и више година, ипак је он веома значајан, јер у њему можемо гледати звијезду преходницу, која нам највише освјетљава лепшег дана. Дogaђај овај може повући за собом и друге, те нам ова велика радост може постати још и већа.

Село Сантово, у којем је овај прелаз обављен, лежи у Бач-Бодрошкој жупанији на сјеверо-западној страни од Сомбора, удаљен од овога на два и по часа кољског пута. Већ је трећа година наступила, од како се међу Шокцима становницима овога села појавио јак покрет, да се саједине са православном црквом. И побједили су све препоне и тешкоће — жеља им се најзад остварила — они се попра-тише вјери православној, вјери својих праdjедова, те се данас диче и поносе што се могу називати: православним Србима.

Пречасна епархијска консисторија бачка, на поднесу молбу становника села Сантова, да се приме у крило свете православне цркве пошто се увјерила, да су дотични у сваком погледу за доста учинили прописима државних закона о иступању из једне и прелазу у другу вјероисповијест, повјерила је цијелу ову ствар протопрезвитеру сомборском високопречасном госп. Љубомиру Купусаревићу и конзисторијалном билежнику пречасном госп. синђелу Георгију Видицком. Оба ова изасланика претходно су се ставили у споразум са старјешинама, који су овај покрет произвели, и по томе су одредили за извршење прелаза 28. фебруар, т. ј. недјељу сиропосну.

Реченога дана рано у јутру кренули су се из Сомбора поменути конзисторијални изасланици и остало свештенство у пратњи силнога народа из мјеста и околине у Сантово. Око 1½ часова приспјели су тамо, гдје их је на крају села дочекало до осамдесет лијепо окићених коњаника и допратило их до у средину села. У повећим растајањима била су на улицама подигнута и зеленилом украшена три славолука.

Прелаз је обављен у пространом и лијепом дворишту Јакова Проданова одушевљена поборника св. православља. На горњој страни дворишта према истоку подигнута је била сјеница под којом је на узвишењу било све, што је потребно за служење свете литургије.

За оне, који су прелазили, било је заграђено засебно мјесто пред престолом. Иза престола су стајали појци, а остали многобројни народ намјестио се са обје стране сјенице, по крововима сусједних кућа и других стаја, по дрвећу и камарама од сламе и кукурузовине. Гостију је било са разних страна, али понајвише из Сомбора и из околних мјеста, као: Ст. Стапара, Сивца, Риђине, Станишића, Лалића, даље из Новог Сада, Суботице, Баје, Вуковара, Мухача, Кишфалубе, Бана и т. д.

Кад се свештештво обукло, започето је мало освећење воде, а после овога свечана служба Божја. Служили су пречасна господа: Љубомир Купусаревић протопрезвитер из Сомбора, јереј Ђура Страјић парох из Сентомаша, синђел Георгије Видицки и јеромонах Михаило Миловановић, гимназијски катихета из Новог Сада, јереј Стефан Михалцић из Кишфалуде, јереј Милан Боберић из Куле, јереј Милисав Поповић и јереј Бранислав Поштић из Ст. Стапара, јереј Милутин Гавриловић и јереј Ђарко Ј. Поповић, те ђакон Георгије Павковић из Сомбора. Појао је складно и умално мушки хор учитељских приправника под управом Бошка Букурева приправника.

По причасном ступио је на спремљено узвишење протопрезвитер Љубомир Купусаревић и обратио се с бесједом на присутне, опоменувши их на важност и озбиљност корака, који чине и налажући им у кратко науку свете православне цркве.

Послије говора обављен је сам прелаз. Сав, народ, који прелази клекло је на земљу, а над њиме са узвишенога мјеста држали су отворено св. Јеванђеље синђел Георгије Видицки и јеромонах Михаило Миловановић, а протопрезвитер је за то вријеме читао молитву за прелаз. Иза ове молитве протопрезвитер је читао символ вјере православне, ријеч по ријеч, а сви који прелазе, читали су тако за њим.

Послије овога свечаног обреда, сви новообраћени приступили су светој тајни Тјела и Крви Господње, а сви који вијесу у римокатоличкој цркви миропомазани, том приликом су били миропомазани.

Пошто је причешћивање завршено, држао је врло дирљиво сачињену бесједу г. јереј Ђура Страјић, парох сентомашки, потврђени прота вел. бечкеречки.

По свршетку свете литургије народ се задовољно разишао кућама.

Други дописник „Српског Сиона“ описује одушевљење, које је приликом тога чина владало, овако:

„Немам ријечи, којима бих могао описати оно одушевљење и ону радост, која се огледала на становницима села, кад смо тамо приступили. Ова радост осоколила је нас још у селу Берегу, које смо прошли на свом путу, јер и Берешчани су сви Срби католици, и они су нас на улицама сви у свечаном одијелу дочекали и поздравили, а за тим за нама пјешке у Сантово пошли, јер су ова два мјеста врло близу. У Сантову је и младо и старо са душевном радошћу прилазило руди свештеника и после искренх поздрава испуњена народ је заузео своја мјеста у пространом дворану око начињеног олтара.

Свештештво је ступило у одјејанију на узвишено мјесто сред народа гдје бијаше олтар. Са узвишенога мјеста тога погледао сам

око себе и морам рећи, да још нигда нијесам видео толику масу свијета на догледу и тако свечаној тишини какву тада виђох и осјетих. У пространом гужу и дворини стајао је човек до човека; по сламама, споредним зградама, околним кућама и по дрвећу бијаше толико свијета, да нијесам могао ни видјети на чему стоје и леже. Цијела појава бијаше величанствена. Они, који знају рачунати, кажу, да је било преко 10.000 људи.

У тој свечаној тишини свршено је најпре водоосвећење за ону дјечицу, која не бијашу крштена, а у своје вријеме ће се крстити и прота је благословио народ сакупљени. За тим је отпочела божанствена литургија, на којој је чиподјејствовало десет свештеника и ђакон. Тишина она на почетку не бијаше за цијеле свете литургије ничим помућена. На очима многих могао си видјети сузу радосницу, која потиче из оне милине, коју осјећа побожна душа у једном од најсвечанијих и најдирљивијих тренутака. И послје принесене бескрвне жртве и причешћа свештенства обављен је чин примања нових вјерних у цркву православну. Нова браћа наша клекоше на дан им знак, послје лијепе и том тренутку прикладне поуке проте Купусаревића, катихета и јеромонах Михаило Миловановић и синђел Видицки успели се на узвишено мјесто, које служаше мјесто амвона и док је прота читао молитву примања, њих двојица су држали отворено Јеванђеље над главама оних, које је у тај мах света православна црква у њедра своја примила. Тренутак овај бијаше дирљив и ријетко коме да се ненаводишће очи у тај мах. Невини погледи дјечице око родитеља; весела лица одраслије дјеце, дјевојака и младића, озбиљна лица и дубока побожност и сузе старијих натјераше и мени сузе, и ја се Богу захвалих што ми даде у животу моме да дочекам ову ријетку радост и срећу. Вјерујте ми, драги уредниче, да је било тренутака, да сам здраво замислен био. Из зајноса тога ме је тргало устајање нове браће наше и ја се свиђох са другом својим са мјеста на коме држасмо свето Јеванђеље. За тим су нова браћа исповиједила вјеру своју, изговорив за протом ријеч по ријеч символ никео-цариградски и послје тога је отпочело миропомазање свих, који још не бијашу миропомазани и причешћивање свију, који пређоше у вјеру нашу. Жалим свакога, ко није био да види ону душевну журбу са којом су долазили светом причешћу. Мајке на рукама носе дјецу, а дјеца невини задивљена шта се то збива, прилазе светом причешћу, старци од седамдесет година падају ничице пред светим путиром и послје причешћа не могу да одвоје усана са њега проливајући сузе радости. Причешћивали су цеторица свештеника и за $\frac{3}{4}$ часа све је било готово. Свакога, који се

причестно записао је један од писмених људи, који се бијашу нашли. Било је њих, које смо морали одбити од св. причешћа, јер или не бијашу прешли осамнаест година, или бијашу из оближњих села. Једне смо од тих упутили да причекају док дорасту, а друге опет на пут којим су и њихова браћа из Сантова ишла, па ће онда света православна црква и њих радо примити. Жалост је било погледати како са тугом одлазе непричешћени, али колико толико утјешени.“

Овако се дакле завршио овај значајни и свечани чин, у ком је духом с радошћу учествовао цео српски народ. Послије извршеног прелаза ступиле су на дневни ред фактичке потребе наше нове браће, т. ј. питања: о свештенику и учитељу, о подизању зграда за цркву и школу, те је у томе погледу, како „Српски Сион“ јавља, оно, што је најпотребније већ учињено. Високопречасни протојереј госп. Филин Милошевић, умировљени професор наше богословије у Рељеву, примио се, да нову паству руководи на стази св. православља, а госп. Стеван Илкић одређен је за привременог учитеља. Њег. Светост српски патријарх Георгије купиће из својих средстава кућу и земљиште у Сантову, гдје би се могла привремено смјестити школа и богомоља, док се храм не подигне, а високопречасни прота сомборски госп. Љ. Купусарезић савзаво је угледније Србе Сомборце ради избора једног одбора, који би скупљао добровољне прилоге за зидање српске православне цркве у Сантову. Тако су почеци учињени за прву помоћ нашој новој браћи, а љубав српског народа према њима па ће допустити, да се на ту помоћ дуго чека.

Њег. Светост српски патријарх Георгије обратио се и посланицом новој духовној пастви у Сантову, препоручујући јој чврстоћу у вјери, сталност у нади, истрајност у љубави, непоколебivu вјерност према љубљеном краљу и Превисњем престолу и неисцрпivu оданост према домовини. А нова паства, која показа толико сталности у тежњи за сједињење у православној цркви са својом осталом српском браћом, примиће и извршаваће с љубављу и ове очинске сајете свога новог пастира.

Религијозно-морални листићи.

Намијењено православној српској младежи и сваком Хришћанину.

Превео и попунио: Јован Петровић, свештеник-катихета и професор у Загребу.

Шта је лакше: гријешити или се кајати?

Лако је гријешити, али како је тежак гријех на кантару правде Божје! Тешко се кајати, али како је олакшан овај труд милосрђем

Божјим! Тежак је гријех, — тежак с тога, што ти гријехом својим vriјеђаш Бога, Предбoгoгa, Творца свемогућегa, Коме се покорaвa и нeбo и зeмљa и aд, Који је стрaнaц судија живих и мртвих, Којегa слaвe aнђeли, Коме се клaњaју људи, пред Којим дрхћe сaтaнa, Коме службe свaки ствoр.... Тежак је гријех с тогa, јер ти vriјеђаш Бoгa — свoгa добрoтвoрa, Који те је ствoриo из прaхa, украсиo те oбрaзoм својим и пoдoбијeм, дao ти душy и живoт, примиo нa сeбe прирoду чoвјeчју, умр'o нa крстy рaди твoгa искушљeњa и учиниo те Свoјим синoм и нaшљeдникoм цaрствa нeбeснoгa. Које сe добрoчинствo мoжe с тим срaвнити? Истo кaд гријeшиш, ти нe држиш ни пoдa штo свa тa добрoчинствa, пoкaзујeш сe нeблaгoдaрaн Бoгу, твoмe добрoтвoру и oцy, нa кaкo је Њeмy — свeзнaјућeмy, глeдaти oву нeблaгoдaрнoст твoју? Кaд ти гријeшиш, тaдa прeлaзиш нa стрaну непријaтeљa Бoжјих: кaдa oдaн срeбрoљубљy, нијeси ништa бoљи oд Јудe прeдaтeљa, кaдa угaђаш свoмe тијeлу — гoри си oд Турчинa и Тaтaринa, кaд јeзик твoј брбљa кoјeштa, лaжe и oсyђујe ближњeгa — ти сe ни чим нe рaзликyјeш oд бoгoхулникa! Бoг глeдa нa тe и гoвoри: Ти ли си тo, чeдo Мoјe?!...

Гријех је тaкo тeжaк, дa је пoбoжнoм чoвјeкy чистo нeмoгућe гријeшити. Гријех је мржњa прoтив Бoгу, — је ли мoгућe дјeлo, дa чoвјeк мoжe бити тaкo дрoвит, — дa мрви Бoгa? Сјeћaтe ли сe, штo је oдгoвoриo прaвeдни Јoсиф нa лaскaвe ријeчe, нa прoшњe и нaгoвaрaњa aлe жeнe Пeнтeфријeвe? „Јa бијaх, — рeчe јoј oн, — рoбoм, a твoј мyж, мoј гoспoдaр, oткупил мeнe; јa бијaх у крaјњoј сирoтини, — и oн мe oбoгaти; јa бијaх њeмy туђ чoвјeк, oн мe је пoвјeриo сaмoм свој, oсим тeбe јeднe. Свe је тo — милoст Бoгa мoгa, Коме сe јa клaњaм; кaкo бих пoкaзao тaкo гaднy нeблaгoдaрнoст гoспoдaру свoмe? Кaкo бих сe oдлyчиo нa тaкo стрaшaн гријех прeд Бoгoм мoјим? Кaкo бих учиниo тaкo грднo злo и Бoгу згримeшиo?“ Силнo бјeшe искушeњe зa прeкрaснoгa млaдићa; oпaснe бјeху пoшљeдницe нeпoслухa: пристaви — и цијeлa ствaр oстaћe нaјдyбљoм тaјнoм, oткaжи — и тaдa ти пријeти мрaчнa тaмницa, истрaгe, мoжe бити и смрт! Нo прaвeдни млaдић спoкoјнo гoвoри: „Свe јa тo знaм, aли aкo и нe видe гријeхa мoгa људи — видим гa бeз сумњe Бoг: нeкa сe oнa нa мeнe срди, нeкa клeвeћe, нeкa мe у тaмници бaцe, нa смрт oсудe — свe ћу тo рaдo пoднијeти: нo — кaкo бих учиниo тaкo грднo злo и Бoгу згримeшиo?“ И зaистa прaвeдник пoднeсe и злy клeвeтy и мрaчнy тaмницy, aли нe пристaдe нa гријех с тогa, штo је држao тo нeмoгућим зa сeбe. Гријех бјeшe њeмy тeжaк oд сaмe мукe. — И зaистa: гријех је тaкo тeжaк, дa је сaм Син Бoжји, ушмaјући нa рaмeнa свoјa

људски гријех у врту Гетсиманском, изнемогао до крвавога зноја и напнo: тужна је душа моја до смрти.

Гријех убија душу, лишавајући је благодати Божје. Као што душа оживљује тијело, тако благодат Божја оживљује душу. Што је за очи — свијетлост сунца, то је за душу — благодат Божја. Шта је то Деница уз благодат Божју? Врховни вођ блажених духова, пресвијетла свијетлост, што обасјава сами рај. А што је он постао, кад је изгубио благодат Божју? Анђео таме, страшна змија, сатана, осуђен на вјечне муке у геени. — Ко је био Адам помоћу благодати Божје? Образ Божји, створени цар, који се наслађивао бесмртним животом у рају Божјем. А што је он постао кад је лишен благодати? Робом смрти, наслѣдником клетве, — изједначи се са стоком, коју кољу (Пс. 49, 12). Сад питам, шта је душа уз благодат Божју? Она је — невјеста Христова, другарица анђела, наслѣдница царства Божја, — царица, украшена свијем богатством дарова Божјих. А шта је од ње кад изгуби благодат Божју? Од ње се гнушају анђели, она постаје кукавним плијеном ђаволским! Је ли могуће, пита се, да се човјек сам одлучи, да себи нанесе такву биједу! Ах, браћо! било би за нас по сто пута боље, да се сунце скрије од нас за увијек, да се земља под нама растуни и да нас прогута живе, него да се лишимо блага благодати Божје! Лишавајући се онога блага, човјек убија своју душу, губи небо и земљу, губи вјечну славу, губи Бога на вјеки — једном ријечи, губи све. Но и то је мало. Он подлежи још вјечној казни, за своје гријехе. Слушаоци моји! Кад би Бог одредио за гријех стогодишње ропство у тамници пакленој, — нека би и било: сто година ће проћи. Кад би одредио и хиљаду година, — и на то би се могло пристати: и хиљада ће година проћи. Најпослије да би мучење одређено било на милијон година, — тај рок имао би када крај. Но Он је определио мучење, које не ће никда престати, које се не ће никда завршити, — муку вјечну одредио је Бог за гријех.. То је — догмат наше вјере: отићи ће они у муку вјечну, говори сам Христос. Гори неугасни огањ, спремлени ђаволу и анђелима његовим. И знате ли, браћо, гдје се налази сваки грјешник? Он је — у самом здријелу те страшне пећи адеке. Њега подржаје само једна нит — овај времени нит, који се као нит пресијеча изненадном смрћу. Пукне ли ова нит — и он пада, пада у муку вјечну, без сваке наде на спасење!.... О, кад би се и ја тога увијек сјећао, — и ја би говорио: Како бих учинио тако грдно зло и Богу згријешно?

Тако је тежак гријех — та болест духовна. Но може ли се излјечити та болест? Може. А чим? — Једном ријечи твог духовног

оца. Може ли то бити? — То је опет догмат свете наше вјере. Господ Исус Христос дао је ово право светим Својим апостолима, а преко њих и свима пастирима цркве. Што год свежете на земљи, биће свезано на небу, и што год раздријешите на земљи, биће раздријешено на небу (Мат. 18, 18). — То су ријечи самога Господа. По овим ријечима сваки отац духовни има право и власт раздријешити покајника од сваког гријеха, само ако покајник одлучи, да се за увијек растане с драгим грјешним навикама и да живи богоугодно. И тако, питам те, грјешнице: шта ти очекујеш? Зашто се не кајеш?

Војвода цара сирскога Нееман био је сав губав. Кад је дошао у кућу пророка Јелисија да се излјечи, посла овај њему слугу свога да му каже: Иди, зарони седам пута у Јордан и оадравићеш! Нееман се расрди на пророка. „Како то?“ премисљаше он. „Зашто није он изишао, помолно се нада мном, није метнуо на мене својих руку? Зарони, вели, у Јордану. А зар су воде у Дамаску горе од Јордана и свију ријека израиљских?“ И Нееман пође од пророка гњеван. Но слуге, које су га пратиле, стадоше га наговарати. „Оче наш, говорашу они, „да ти је пророк рекао што-год много теже, зар не би то учинио? А он ти је само рекао: умиј се и бићеш чист!“ Нееман се намисли, испуни налог пророчки и очисти се од губе. — То исто говорим сада и ја теби, брате мој. Твоја је болест хиљаду пута гора од сваке губе. Кад би Бог ради опроштења твојих гријеха заповједио, да га цијелог живота оплакујеш у пустињи, или да претрпиш за њега мучење и смрт, морао би ти онда испунити то с радошћу. Но Бог не тражи тога од тебе; Он само говори: иди — не у пустињу, не на муке и страдања, већ свештенику, такomu човјеку, као што си и ти, покажи му твоју болест грјешну и моли исцјелења. Он има власт, да ти опрости гријех и да те исцјели. Што год раздријешите на земљи, биће раздријешено на небу. О чудо! Чим ти само исповједиш пред њим своје гријехе, чим он само рекне: прощај и раздркшај т.а., у исто вријеме изриче ти опроштај на небу и отац твој небесни: праштам ти! Чим само свештеник рекне: прощај т.а., те ријечи понавља и Бог-Син: раздркшај т.а. Свештеник раздријешује, и Дух Божји утврђује то раздржење. „О човјекољубље Божје“, кличе свети Јован Златоусти, „Бог чини грјешника праведником, чим он само исповједи свој гријех и тврдо одлучи, да не ће више гријешити!“ Која је болест тежа од гријеха? И који је лијек лакши од овога? Једно од двога: ако се хоћеш излјечити — жури одмах, а ако не ћеш то чинити сад, — сигурно не ћеш никад!... Амин.

О вјерској поуци младежи, која не иде у школу.

(Извјештаји из Дабро-босанске епархије.)

Окружницом Његовог Високопреосвештенства АЕ и Митрополита Дабро-босанског господина Николаја од 19. марта 1898., број 854, наређено је свештенству Дабро-босанске епархије, да недјељним и празничним данима преко љета сваке године од Ђурђева до Митрова дана прикупља варошку и сеоску младеж, која не иде у школу, и обучава у православним молитвама и хришћанскоме моралу (види „Источник“ за годину 1898., број 6).

Као наставно градиво, у коме би се речена младеж обучавала прописано је, према расту и природној развијености младежи, ово:

1. *Молитви Господња*; 2. *Богородице Деве*; 3. *10 божјих заповједи*; 4. *9 црквених заповједи*; 5. *7 тајни Новог Зајези*; 6. *Вјерују* (*Символ вјере*); 7. *7 дарова Духа светог*; 8. *9 плодова Духа светог*; 9. *7 дјела милости телесне*; 10. *7 дјела милости духовне*, 11. *7 грјехова смртних*; 12. *4 грјеха у небо вапијућа*; 13. *6 грјехова против Духа светог*; 14. *9 грјехова туђих*; и 15. *4 пошљедна* (све са нужним објашњењем).

Другом пак окружницом од 22. јуна 1898., број 1863., издано је свештенству упутство о начину предавања овог вјеронаучног градива („Источник“ за годину 1898., број 13).

И на пошљетку трећом окружницом од 26. октобра 1898. год. број 3050, позвани су протопрезвитери и надзиратељи протопрезвитерата, да по подручним парохијама пођу и испитају пету младеж на предаване им вјеронауке и да до краја године о томе своје извјештаје поднесу („Источник“ за 1898., број 21).

Извјештаји, који су према овој пошљедиој окружници до сада Дабро-босанској консисторији стигли, у опште су повољни; јер колики је то напредак — када један свештеник из своје парохије сабере по 100 дјеце, која никада школе (а многа ни цркве) видјела нијесу, те када их, рецимо, научи само да се правилно прекрете и правилно изговоре: „Во њија Оца и Сина и св. Духа“, па их кући опреми са тим знањем, кога прије можда ни њихови родитељи нијесу имали — знаће и осјетиће сваки честити родитељ, а камо ли, када их свештеник научи потребним молитвама и основима хришћанске науке. Неки пак пошлци су још и даље, те су обучавали дјецу и у читању и писању, као што ћемо ниже видјети; па све је то непамјерна добит за вјеру, морал и просвјету младежи, на којој свијет остаје.

Постигнуће оваког успјеха није била лака ствар, јер су му на путу стајале силне препреке, које је наше родољубиво свештенство најприје морало савладати.

Ко познаје сиромаштину и инокоштину нашега народа у Босни, јер данас нема више оних старих задружних кућа, те је и најмање дијете ради господарства потребно код куће; ко познаје растрешеност кућа по нашим селима и села по парохијама тако, да је код нас много парохија, преко којих има 5—6, па и 10 сати; ко зна да у многој нашој парохији не само да нема цркве и парохијског дома него ни друге подесне и простране куће, гдје би се већи број младежи ради учења вјеронауке могао сабирати; ко зна брдовитост, а тако и рђаву комуникацију у многим нашим парохијама и т. д. и т. д.; видимо: ко све то зна, тај ће појмити, са каквим се тешкоћама и негодама морало борити наше свештенство у томе своме светоме пастирско-учитељском дјелу, — дјелу поучавања и писмене младежи у вјеронауци, у главним истинама св. православља, у поштењу, владању, српскоме поносу и карактеру.

Највећи успјех у савлађивању тих потешкоћа постигнут је у томе, што су свештеници приволили и склонили родитеље дјечије, да дјецу своју разријеше од рада пољскога и чувања стоке и цркви их на вјеручење шаљу.

Свештенство је поред осталих парохијских и домаћих послова, вршило своју учитељску дужност понајвише под ведрим небом и на неколико мјеста у парохији, те је много свештеник не само прописано градиво свршио, него како рекосмо чак се у том раду и одликовао.

Из парохијских и протопрезвитератских извјештаја, које ћемо у овој рубрици редом доносити, видјеће се, како је који од свештеника појмио своју свештеничко-пастирску дужност, и како је дани му благодаћу св. Духа „талант“ умножио; видјеће се, каква је разлика између оних, који су већи успјех постигли савјесно радећи и трудећи се у винограду Господњем, од оних, који су мање улагали труда, да младеж приволе на похађање цркве и слушање вјеронауке. Оваково срањивање било би у исто вријеме за свештенике и мјерило савјесности у њиховом пастирском дјеловању, као и мјерило уважања, колико га поједини свештеник има у својој цркви; јер, колико је који, ради своје честитости и свештеничких врлина више уживао и ужива поштовања, толико су га више његови парохијани, као свога правога пастира слушали и дјецу му на расположење стављали, те је и могао због тога и већи успјех постићи; напротив ономе, који мање ужива поштовања и повјерења, а слабије схваћа ову апостолеку дужност своју, дакако причинале су се потешкоће несавладљиве, па и не окушавају се на раду, оставља не свршен посао и закопавши талант свој навуче на себе одговорност пред Богом и св. црквом Његовом. Но хвала

Богу, да је број њихов врло мален, тако, да га у великој већини родољубине и свијесне браће наше није вриједило ни спомињати.

Нека сваки брат свештеник има увијек на уму оне Христове ријечи: „Иже сатворитъ и наѣжитъ, сѣи вѣлиі наречетсѣ къ царствіи не-кисѣлкѣ“ (Мат. V., 19).

Сада пак да пређемо на саме извјештаје оним редом, како су стизали.

Протопрезвитерат кључки.¹⁾

Кључ, парохија Хаџи Миле Понадића, протопрезвитера. Катикумена било је 124 и то 98 мушких и 26 женских. Предавано је вјеронаучно градиво до „7 гријехова смртних.“ Успјех је био врло добар. Младеж се сабирала у Кључу код цркве.

Коцјаница, парохија свештеника Силе Карлани. Катикумена 152, и то 109 мушких и 43 женских. Предавано цијело наставно градиво. Успјех врло добар. Младеж се сабирала на два мјеста: у Раминима код цркве и у Бравску.

Граци, парохија свештеника Миле Мачкића. Катикумена 108, и то мушких 74 и 34 женских. Предавано до „7 гријехова смртних.“ Успјех добар. Дјеца се сабирала у Грацима и Ораховљанима.

Саница, парохија свештеника Лазара Ожеговића. Катикумена 35, и то 26 мушких и 6 женских. Прешло се наставно градиво до „7 дарова Духа светог.“ Успјех довољан. Дјеца се сабирала у Саници код цркве.

Д. Рамково-Стражница, парохија почасног проте Вукосава Мачкића. Катикумена 144, и то 98 мушких 46 женских. Од наставног градива предавало до „7 дарова Духа светог.“ Успјех врло добар. Дјеца се скупљала у Стражници код цркве и у Влајинцу.

Врбљани, парохија свештеника Васе Берића. Катикумена 88 мушких. Предавано: Молитва Господња, Богородице Дјеве, 10 Божјих заповједи и Вјерују. Успјех врло добар. Дјеца се сабирала у Врбљанима на зборишту.

Рибник, парохија свештеника Ђуре Баица. Катикумена 105, и то 85 мушких и 20 женских. Предавано до „7 гријехова смртних.“ Успјех врло добар. Дјеца се сабирала у Рибнику код цркве.

Гор. Ратково, парохија свештеника Стевана Бабића. Катикумена 156 и то 90 мушких и 66 женских. Прешло се наставно градиво до „7 гријехова смртних.“ Успјех врло добар. Дјеца се сабирала у Баици код цркве.

Соколово, парохија свештеника Стеве Кондића. Катикумена 149, и то 92 мушких и 57 женских. Предавано: Молитва Господња, Богородице Дјеве, 10 Божјих и 9 црквених заповједи, 7 тајна новог зајета и Вјерују. Успјех врло добар. Младеж се сабирала у Соколову код цркве.

Протопрезвитер Хаџи Миле А. Понадић свуда је по подручјим парохијама испите одржао и сам успјех опијенио, и то: у Коцјаници октобра 15., у Грацима 16., Саници 20., Д. Раткову 22., Кључу 26., Врбљанима 27., Рибнику 28., Гор. Раткову новембра 2. и у Соколову 3. новембра прошле године, те спроводећи свој извјештај конзисторији вели: „У опште у вјеронауци се велики успјех показвао, коме се ни на који начин човјек надати не би могао.“

¹⁾ Молимо и остале протопрезвитере, односно кидиратеље протопрезвитерата, који још овак извјештаја не послаше, да их што скорје пошаљу, како би их овдје непрекидно редом доносили могли.

„Ова високоцијењена наредба служи на узвишену част нашем Високопреосвештеном Митрополиту, којом је своју Архидијецезу у духовноме смислу послатио, а нама трудбеницима, односно свештеницима на утјеху, јер нам је у томе једина нада да ћемо само од ове младежи моћи образовати и облагородити моралне и побожне чланове наше православне цркве.“

Ето како је овај стари протопрезвитер и честит дјелатељ у Винограду Господњем дивно схватио велику и племениту цијел овога предузећа.

(Наставиће се.)

Р а з н о.

Знатији прилози црквама. Честити Србин Ђорђо Малић, трговац из Бос. Градишке приложио је српско-православној цркви у Бос. Кобашу у име подизања иконостаса 10 форинти а. вр. — Побојна Хришћанка Јока супруга Стевана Панића у Кључу приложила је 31. октобра 1898. при смртноме часу на св. исповиједи српско-православној цркви у Кључу 20 фор. — Дарежљива браћа Ничковићи из села Рашкове Главине, парохије Каменске код Гламоча, који су прије двије године даровали цркви Каменској 200 форинти, приложили су сада и цркви у Гламочу једно Јеванђеље у вриједности 18 фор.

Енглески протестантизам и римски католицизам. Већ од дужег времена почео се осјећати утјецај католицизма на англиканску цркву у Енглеској, и то у толикој мјери, да се појавило код присталица англиканске цркве и страховање за опстанак њен у будућности. Постепено увођење разних чисто католичких облика у англиканску цркву узбуђује присталице енглеског протестантизма. Да би се томе увлачењу католичких обреда у њихову цркву на пут стало, присталице англиканске цркве и противници новотарија у цркви савјало су у мјесецу јануару ове године велики скуп, коме је око 10.000 људи присуствовало, да би се протестовало противу увлачења римокатоличких церемонија у њихова богослужења. Говори, који су том приликом држани, казују, да је у тамошњим приликама јако узбуркано, стање. Први говорник рече: народ треба да упази један пут тајну завјеру, која од дужег времена ради на уништењу протестантизма и на сједињењу са Римом. Други говорник предложио је скупштини резолуцију, да се тражи да њихово богослужење се у стари поредак поврати и да се даље увлачење римских доктрина не посмјешује. За оснажење оних навода вели говорник даље, да је криза у земљи набила, какова није била од неколико стотина година. Англиканска црква подређена је тајним друштвима, који раде на њеном сједињењу са католичком црквом. Држава треба да помогне, да се оваком стању на пут стане. Не ће ли им нико да помогне, то ће народ сам себи помоћи. Трећи говорник рече да има већ 60 година, како се у њиховој цркви скоро све церемоније римске цркве врше. Ситуација је врло озбиљна и само енергичне изјаве народа могле би сачувати земљу од поромањивања. Резултат скупштинског договора био је, да се је умолила краљича телеграфично, да узме у заштиту англиканску цркву.

Јавне благодарности.

Поред оног замашног поклона у 1897. год. од 5000 фор за градњу цркве у Блакују; поред оног поклона у прошлој години од 1000 фор. за прављење ико-

постаса у истој цркви — висока земаљска влада поклонила је и ове године цркви Блажујекој још 329 фор., које је црква платила као таксу за пренос звијештаног легата блаженоупокојеног митрополита Николајевића.

На овим великодушним поклонима ова општина подноси и овим путем високој земаљској влади своју најусрднију благодарност.

За српско-православну црквено-школску општину:

У Блажују, мјесеца фебруара 1899.

Ристо Јокановић,

парох.

Пресједник:

Јово Шипрић.

Лазар Пухар, почасни оружнички наредник из Леђића (котар Сарајево), поклатио је нашој светој цркви у Блажују 100 фор. (једну стотину фор. а. пр.) у име благодарности према светом Божјем промислу, који га је спасао од приправљеног му мучног убијства.

На овом његовом хришћанском и племенитом дару изриче му овиме потписана општина своју усрдну благодарност са жаљем и топлом молитвом Господу, да га увијек чува и заклања од сваке биједе и невидовне напасти.

За српско-православну црквено-школску општину:

У Блажују, мјесеца фебруара 1899.

Ристо Јокановић,

српско-православни парох.

Званични огласи.

Српско-православна АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Број 607

Рес. 1, бр. 229

Едикт.

3—1

На молбу Милице Беговића, рођене Ђурића из Обљаја, котара љеванскога, позива се Миличин законити супруг, Пајо Беговић, родом из Дивосела, у Лици, који је још 1887. тужитељку, као своју закониту супругу напустио и непознато у свијет отишао, да се у року од 3 мјесеца, рачунајући од дана првог едикта, потписаној консисторији као духовном суду у брачним процесима, писмено или лично пријави и мјесто свога становања означи, јер ће му се у противном случају, као одсутном поставити службени заступник, који ће у поведеном брачном процесу до коначног ријешења заступати.

У Сарајеву, 4. марта 1899.

АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Српско-православна АЕМ. консисторија Дабро-босанска.

Бр. 223, ex 1899.

Рес. 1, бр. 134.

О г л а с.

3—3

Овим се одсутна Катарина Дујића, рођена Петровића, законита супруга Манојла Дујића, из Добоја, обавјешћује, да јој је постављен

службени заступник парох добојски ч. г. Јован Враћешевих, с којим ће се у смислу расписаног едикта од 27. августа 1898., бр. 2468, реф. I, бр. 980, брачни процес ради коначног развода брака даље повести и довршити, ако тужена Катарина лично или преко другог заступника не преузме своју одбрану.

Сарајено, 21. јануара 1899.

АЕМ. консисторија Дабро-босанска.

Српско-православна АЕМ. консисторија Дабро-босанска.

Бр. 324., ex 1899.

Рес. I., бр. 135.

3—3

О г л а с.

У смислу расписаног едикта од 23. октобра 1898., бр. 2890, реф. I, бр. 1146. (види „Источник“ бр. 21., 22. и 23. од 1898.) овиме се јавља туженом Алекси Савићу, да му је консисторија поставила службеног заступника у лицу пароха сарајевског ч. г. Љубомира Николића, којем ће се сва односна ријешења мјесто туженога уручивати, и са њиме, као постављеним заступником даљи ток брачног процеса ради развода брака повести и довршити, ако не би тужени другог заступника опуномоћно, или се сам лично консисторији пријавио.

У Сарајеву, 23. јануара 1899.

АЕМ. консисторија Дабро-босанска.

Српско-православна АЕМ. консисторија Дабро-босанска.

Број 281.

Р. I., бр. 93.

3—3

Е д и к т.

На молбу Ане Милиновића, рођене Радићеве у Бужиму, котара крупског, позива се њезин отсутни муж Јово Милиновић из Бос. Крупе, који је супругу и двоје дјеце прије седам година безразложно напустио и незнано у свијет отишао, да се у року од три мјесеца рачунајући од дана овога едикта, потписаној консисторији, као духовном суду, писмено или лично пријави и мјесто својег становања означи, јер ће се у противном поставити службени заступник, који ће отсутнога у поведеном брачном процесу до коначног ријешења заступати.

У Сарајеву, 4. фебруара 1899.

АЕМ. консисторија Дабро-босанска.

„Источник“ излази два пута и то 15. и пошљедњег дана у мјесецу Цијена је листу на цијелу годину 4 фор., а на пола године 2 фор.; за стране земље на цијелу годину 5 фор., а на пола године 2.50 фор. Учитељима основних школа и ђацима даваће се лист у пола цијене. Преплата се шаље администрацији листа, а рукописи уредништву. Рукописи не враћају се.

Прва српска штампарија Ристе Ј. Савића и друга у Сарајеву.

ИСТОЧНИК

ДУХОВНИ ЧАСОПИС

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЈЕТНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКО-ПРАВОСЛАВНОГ СВЕШТЕНСТВА
И НАРОДА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.

Год. XIII.

Сарајево, 31. марта 1899.

Бр. 6.

ВЛАСНИК:

ЊИХОВА ВИСОКОПРЕОСВЕШТЕНСТВА СРПСКО-ПРАВОСЛАВНИ БОСАНСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКИ
АРХИЈЕРЕЈИ.

УРЕДНИК: ТЕОДОР ЈУНГИЋ, ПРОТОЈЕРЕЈ.

ЗВАНИЧНО.

Српско-православна АЕМ. консисторија Херцеговачко-захумска.

Број 276, из 1899.

Пречасном православном српском свештенству епархије Херцеговачко-захумске.

Да можемо завести и унапријед водити тачно евиденцију, како народ ове епархије приступа исповиједи, и да ли се ова св. тајна скуда правилно врши, наређујемо овим, да од сада сваки парох, под најстрожијом личном одговорности, код исповиједи тачно и савјесно биљежи сву мушку и женску чељад изнад 7. године, и те биљенке да чисто преписује у посебну службену књигу, сачињену од неколико табака. Књигу ваља изрубрицирати по приложеном екземплару и тачан пренес тога слати сваке године у јануару консисторији.

Из консисторијске сједнице.

У Мостару, 11. фебруара 1899.

АЕ. и Митрополит Херцеговачко-захумски:

Серафим, с. р.

Српско-православна АЕМ. консисторија Херцеговачко-захумска.

Број 277, из 1899.

Пречасном православном српском свештенству епархије Херцеговачко-захумске.

Поред ужасних невоља, које је имала света црква Христова још од најранијег доба опстанка свога да претрпи од непријатељског

свијета, изала је она уједно да издржи и тенку борбу са лажним синовима својим, који су били толико опака срца, да су раздирали и изнутра груди своје матере цркве, оне исте груди, које су морале дочекивати и одбијати силне и жестоке ударце с поља. Била је то борба љута, али за невјесту Христову уједно и славна борба, јер је из ње увијек излазила чиста, свијетла и непорочна са неоскривеним аманетом, која је од божанственог женика свог, Господа нашег Исуса Христа, примила.

Важни моменти те дуге борбе овјековјечени су у животу цркве за углед потомству. Ова их је овјековјечила тијем, што је за спомен својих побједа одредила извјесне дане и службе, којима прославља Бога помоћника свога, и смијерно му се моли, да је ни у даљим биједама не напусти.

Један од таквих дана јест и прва недјеља св. четрдесетнице, позната још под именом: недјеља православља, коју оци седмог вјексленског сабора посветише славословљу Бога, којим се прослави православље у борби са јеретацима, нарочито са иконоборцима, а свети патријарх цариградски Методије утврди, да се свагда ујаво тога дана побједа и слава св. православља свечано поји.

Борба траје и данас још. Христова црква ни данас још не ужива потпуно мир. На православље удара се са разних страна. А има оно непријатеља и међу својом рођеном дјецом; има и недостојних синова, који било занешени тобожњим блијеском иновјерства, било пак развраћени примамљивим невјерством, против своје мајке се подижу и спољашњим непријатељима помажу у борби против Ње.

Но непријатељи, успркос великом напору свом, не могу се похвалити успјесима својим над св. православљем, — за то смо дужни Богу благодарити. Непријатељи не престају ни данас сновати зло за св. православље, — па за то ваља да се смијерно помолимо Богу за помоћ.

С тога позивамо Вапу пречасност, да у Вашој парохијској цркви у недјељу православља, како ове године, тако и у будуће сваке године, принесете с народом благодарност Богу за изванредну љубав и помоћ Његову, којом је досад обасипао своју свету цркву, и да Му се помолите, да ту љубав и помоћ и у будуће цркви Својој не ускрати. Дотично „Послѣдство“ приложено је овдје, те га споменутог дана, послје заамвоне молитве у цркви вашој одслужите, а згодном поуком народу разјасните сами чин и упутите га, да се у молитвама својим увијек благодарно обраћа Богу за помоћ светој цркви.

Уједно нас позивамо, да нас у своје вријеме извјестите о извршењу овог налога.

Из консисторијске сједнице.

У Мостару, 11. фебруара 1899.

АЕ. и Митрополит Херцеговачко-захумски:

Серафим, с. р.

НЕЗВАНИЧНО.

Хришћанско васпитање за првих пет вјекова (33.—476.)

На гори Маслиновој, у часу вазнесења Свога на небо, дао је Спаситељ свијета заповијест ученицима Својим, да све народе уче. „Идите научите всѣ љѹди“, рекао је Он. Дубоко проникнути духом Свога Учитеља отпочели су они то велико дјело свеопштег просвјећења. Бацимо ли поглед на минула стољећа и промотримо ли свестрано чудан онај обрт, њиховим дјелом створен, не можемо на ино, а да у животу и дјелима човјештва не осјетимо и не примјетимо оне животне снаге истине хришћанске и велике значајности њене. Слично малену горушничном сјемену, о коме Господ у причама Својим говори, и почеци тога просвјећења бјеху ситни и малени, и да се буквално рече, налазили се под земљом. Но на свјетлости божанске благодати, ускоро се развило оно у снажно дрво, које се раширило по читаву свијету и распространило благослов свој на далеко и на широко. Куд год је ступила војена и грађанска власт и сила, и оно је за њима ступало. Гдје се само још нашла разумна душа и резонантно срце, сresti се тамо могла и истина хришћанска, која је војевала против смућеног мистицизма и бесмисленог незнабоштва, који су најпослије, морали пред њом да уступе. У Грчкој, Британији, Галији, Шпањолској и далекој Скитији, у непрегледним земљама Азије и Африке, једном ричеју: свуда бјеше већ миоштво Хришћана, чија племенита и јуначна пожртвованост засвједочила бјеше корисност и плодovitост истинитог просвјећења. У колико распрострањење новог учења и науке наглије и брже бјеше, у толико се оно снажније и јаче укорјењивало и утврђивало, да је оно за непуних сто година постало главним фактором у друштвеном и правственом животу, па може се рећи и у политичком развијању империје. „У почетку другог вијека“, пише св. Јустин, „не бјеше већ ни јединог народа, у чијој средини неби ми напли таквијех, који су у Исуса Христа вјеровали.“ А то је и историјом по-

тврђено. Зауоставимо ли се, да о томе расудимо, природно је, да се запитамо: гдје и од кога је та многобројна маса народа добила своје знање или усвојила она плодносна начела, која су у животу њихову онако чудноват преображај производила, и која су они великом радношћу прихваћали, отурујући од себе знаност и науку незнабошких академија и лицеја? Обичан посматрач ничега особитога примјетно не би. Безбројан свијет римски кретао се, као и до тада. Тесар је сједио на пријестолу своме. Свјетина се заносила крвавим преставима амфитеатра. Тржишта су одјекивала од вике и ларме, као и у вријеме Цицерона и Хортензије. На ипак не гледећи на ту спољашњу складност и асоцијацију, стварала се у самом духу тежњи и правца тадањег времена грдна промјена. На гдје бјеху ти учитељи и заводи народни, гдје се васпиташе ови поборници Јеванђеља? Писци, који су се занимали питањем о старим хришћанским школама, ђутом прелазе преко прве половине првога вијека, изговарајући се тиме, што о томе није сачувано никаквих историјских докумената. Не осуђујући их, што они ово питање с формалне стране његове расуђују, ми ипак држимо, да они у томе немају потпуно право. Та и сама логика нам допушта, да на основу познатих факата закључујемо суштину неизвјесних и непознатих узрока, те придајући тај принцип ономе факту, о коме ми говоримо, т. ј. брзом и наглом распрострањању хришћанскога учења, ми долазимо до завета интересних и сигурних закључака.

Прије свега без сваке је сумње, да је то васпитање, које су добили стари Хришћани, носило на себи чисто домаћи и карактер. „Сваки дом“, вели св. Јован Златоуст, „био је црква.“ По пустим катакомбама, у забитним приватним кућицама у граду и ван градова, на добру каквог богатог патрона, који се скоро у вјеру обратио, скупљали су се обично Хришћани и тамо заједно читали и молили се, настављајући дјену своју у науци Христовој и свештеном знању. Повод и узрок толикој смотрености бјеху поглавито гоњења, која су они морали да трпе подједнако, како у Јерусалиму и Антиохији, исто тако и у Риму. Већ бјеше пријеступ и само се Хришћанином назвати, и они који су отворено признавали, да Хришћанству припадају, стављали су живот свој на коцку. Чак ни у њедрима земље не бјеху они савим сигурни, и вама је доста примјера познато, како је неке Хришћане јудејска злоба и пакост и римско немилосрђе чак и тамо нашло. Отуда то непрекидно чување и скривање, отуда и оно писање и говорене у симболима. Те ушљед тога не треба ни да се чудимо томе, што су њихови васпитни методи, ако се смијемо тако изразити, нама тако мало познати, као и друге црте њихова скривеног живота. А

осим тога нова и одлична црта учења њихова била је та, што је оно за све једнако било. То бјеше нова појава у историји васпитања. До доласка Христовог, гледало се на науку и знање као на искључиво привилегијско и право више класе, а то с тога, што се само васпитање сматрало за битни дио господујућег елемента и чија је управо главна и једина циљ била, да васпитаника спреми за коју било службу и дужност, или за политичку, грађанску или свештеничку. Доласком Христовим се све то измјенило. Учење и наука Његова, као и само испуњење, бјеше за све подједнако: како за незнабошце, тако и за Јудеје како за робове тако и за слободне. Дивна нам се појава представља у сликама омиљених давно минулих дана, када су богаташи и сироте, племићи и пласејци, господари и слуге ваљда заједно били, не пазили ни на какве разлике међу собом. „Погледајте, како они љубе друг друга“, кличу удивљени незнабошци, указујући на њихову тијесну и братску дружбу. Крштени у истој крстоници, нахрањени за истом трпезом живота, они су при истим условима пили и са извора мудрости. Њежна брижљивост апостола Павла спрема одбојегла слуге Онисима, како је она представљена у посланици његовој Филимону, служи нам као живи доказ онога стања, какво бјеше у вријеме Апостолово и у самом почетку Хришћанства.

(Наставиће се.)

Религијозно-морални листићи.

Намјештено православној српској владици и свакој Хришћанину.

Превео и попунио: Јован Петровић, свештеник-катихета и професор у Загребу.

Не бој се: Ја сам с тобом!

Дотађа се, да мати тјешни своје расплакано чедо и говори му: „Не бој се, ја сам с тобом! Ето тако и милосрдни, човјекољубиви Бог, наш створитељ, отац доброте и сваке утјехе, говори свакој души, која се налази у искушењима и напастима, која тужи, очајана и боји се: „Не бој се“, говори јој Господ. „Ја сам с тобом! Ја сам твој створитељ, твој испушитељ, твој спаситељ, помоћник и заступник. Ја, Који у руци све држим и Кога се све покорави — Ја сам с тобом!“ *Рече Сион: Остави ме Господ, и заборави ме Господ. Може ли жена заборавити народ свој, да се не смиљује на чедо утробе своје? А да би га и заборавила, ја не ћу заборавити тебе (Исај. 49 14—15). Кад хоћеш преко воде ја ћу бити с тобом, или преко ријека, не ћу те потопити; кад хоћеш кроз огњ, нећеш изгорјети и не ћу те пламен овалити. Јер сам ја Господ, Бог твој, светац Израљев, спаситељ твој (Исај. 43, 2—3). Тако је Господ*

био с вјерним својим Нојем, и сачувао га од опћега потона. Био је с вјерним својим Лотом, и сачувао је праведника од казне содомске. Био је са слугама својима Аврамом, Исаком и Јаковом, сачувао их на земљи, док су се сељакали. Био је с Јосифом, и у искушењима његовим и страдањима сачувао га је и прославио. Био је са израиљским народом у Египту, био је и за вријеме изласка његова из Египта, и раздијелио му је Црвено море, и провео га је посред воде, и спасао га је од Фараона мучитеља. Био је с истим Израиљцима у пустињи и хранио их је чудном маном, и сатрио је на очиглед њима све непријатеље њихове, и увео их у гору светиње своје. Био је с Јоном у дубини морској, и сачувао га је у утроби китовој, и избавио га је од звијери морске. Био је с тројницом младића у пећи вавилонској, и угасио је силу огњену, и научио је да пјевају пјесму захвалницу. Био је с Данилом у јамци, и затворио је раље лавовске и избавио га отуда. Био је с апостолима, био је с мученицима, и сачувао их је од ужасних мучења. Био је с пустињацима, који живјеше у пећинама, у гудурама и понорима земаљским, и сачувао их је од павца ђаволских. Био је и биће до свршетка вијека с вјерним слугама својима, по истинитом свом обећању: *Ево, ја сам с вама у све дане до свршетка вијека, амин.* (Мат. 28, 20.) *Ћо кожѣстѣннагѣ! ѿ люкѣзнагѣ! ѿ сладчайнагѣ тѣмѣ гла҃са! съ нами во неложнѣ ѡбѣщѣнахъ їси кѣти до скончѣнѣ вѣка Хрѣсти, їѡже вѣрнии ѡутѣрждѣни надѣждѣ їлище рѣдѣмъсѣ.* Ето, зашто се вјерне слуге Његове, осјећајући присуство Његово и живу утјеху, усуђују, да кличу и поју пјесму у духовној радости: *Бог нам је уточиште и сила, помоћник, који се у невољама брзо налази. За то се не ћемо бојати, да би се земља помјестила и горе се превалиле у срце мориња. Господ над војскама с нама је, бранич је наш Бог Јаковљев.* (Пс. 45, 2, 3, 12). *Да поѡбем и долином сјена смртнога, не ћу се бојати зла, јер си ти си многом, Боже* (22, 4). *Господ је видѣло моје и спасење моје; кога да се бојим?* *Господ је крјестост живота мојега; кога да се старим?* (Пс. 26, 1.) Пази, Хришћанине, да ти сам будеш само Божји, а Бог својих не оставља. Вјеруј срдечно у Њега, као у Бога, угађај му вјером и правдом; сву своју наду полажи на Њега и од срца призивај Га, Он је — близу тебе, с тобом је, спасава те свети Израиљев. И ма гдје ти био, и ма у каквом се искушењу и тузи налазио, — Он је увијек с тобом, и гледа на твој подвиг, и невидљивом руком кријепи тебе и помаже ти, и ма да сви зли људи устану на тебе и ђаволски пуци да те опколе — не ће успјети. *Господ је чувар твој, Господ је сјен твој, он ти је с десне стране. Дану те не ће сунце убити, ни мјесец ноћу. Господ ће те сачувати од свакога зла, сачуваће душу твоју Господ. Господ ће чу-*

ваши улазак твој и излазак твој од сад и до вијека (Пс. 120. 5—8). — Немој ме оставити, Госноде Боже мој! Немој се удаљити од мене. Похитај у помоћ мени, Госноде, спаситељу мој (Пс. 37. 21—22). Госноде над војскама, буди с нама, јер другог, осим тебе, помоћника у тузи немамо, Госноде над војскама, помилуј нас!...

О значају Хришћанства.

Од † Ђура Радичевића.*) Пречистио и прихватио: Игуџан Дионисије Миковић.

У најстарије вријеме, кад су људски погледи на околину и насељену били скучени, кратки, управо у повоју, човек није могао да се са мислима уздигне на нешто веће и узвишеније, већ се ограничавао на најближу околину.

Његова умовања о природи и ономе, што га ограничава, заузимају су уски круг. Предмет обожавања био му онај, од чега се бојао да му не нашкоди, па је гледао да га умилостиви.

Доцније, када је боље упознао природу, а није се био са свијем ослободио примитивног живота, обожавао је природне силе, као нешто веће и јаче. Још даље, кад се упознао с природом изближе, почео је замисљати о нечему већем, силнијем и савршенијем — о једном бићу — правом и истинитом Богу.

Касније се та мисао о Богу ширила и добила већи обим, а као последица јавља се Хришћанство као највиши и најпоузданији ступањ савршенства. Оснивач Хришћанства и науке хришћанске јесте наш Спаситељ и Бог Исусе Христос јединородни Божји Син.

Прије Њега знамо, да је у свијем земљама владало многобоштво. У Индији вјеровали су: Брам, Вишњу и Сиву, као три главна божанства. Вјеровање им је било, да се по смрти грјешна душа пресељава у коју било животињу, а само душа праведника да иде на небо да се смири у Божјем наручју.

На шест вијекова прије Христовог рођења видимо, да је индијски царевић Буда стао проповиједати у Индији начела, која су блиска хришћанској науци. Он је проповиједао једнакост и љубав према ближњему, а добитак блаженства у добријем дјелима и раду, а не у дугијем молитвама. Та наука Будина била је боља од свијех до тада, али ни она није могла да буде савршена. Њу је проповиједао смртни, а смртни не може да да савршенство о небесној истини.

*) Кад сам прошлог лета на Цетињу био, дио ми је овај састав повојног Ђура његов удвостручени отац, познати протођакон г. Фидан Радичевић, при секретар са житополије, да га по увиђајности уредим и јавности предам. Покојни Ђура писао га је као матуриста у Нису 20. нов. 1895.

Наука, коју је Христос почео проповиједати, јесте чиста и савршена; она је човјека уздигла над осталијем животињама, и то је наука хришћанска.

Хришћанство, које проповиједа науку о једнакости свију људи, у начелу је сломило ропство, и ми нијесмо већ робови, по синови, а кад смо синови, то смо и наследиоци Божји са Исусом Христом. — Исус-Христова наука није била за овог или оног човјека, за овај или онај народ, по је она била за свакога — космополитска. Његова наука и проповиједи нијесу се односиле само на Палестину, већ на цијело човјечанство. Љуби ближњег као самог себе, биле су му главне ријечи; тијем је хтио да каже, да сви у слози и љубави живимо, а не да се гонимо, као што се, на жалост, сада ради и то међу браћом једне мајке! — За своје племените и узвишене идеје био је гоњен и на пошљетку их је, као истините, Својом крвљу запечатно.

Смрћу Његовом није све свршено. Његови ученици, као што је био Петар камен вјере, Павле похвала васељене, као што их је тако и сâм Исус Христос називао, и многи други, Његову су науку продужили, проповиједајући је другијем народима; и многи од њих, убијени у њој, радије су и живот жртвовали, остајући при њој, него што би се од ње одрицали. Прии је архиђакоп Стефан, који је у времену Хришћанског гонења за Хришћанство свој живот мученичком смрћу свршио.

Хришћанство је у римској империји тек 332. год. за владе цара Константина Великог миланскијем указом добило потпуну слободу послије дугијех гонења.

У Хришћанству се јавио расцјеп о томе, како се имаде сматрати Исус Христос према Богу Оцу. Једни су били мишљења, да Исус Христос није Бог, него Њему подобан. На телу ових за ово криво мишљење, био је свештеник Арије. Други су право доказивали, да је Исус Христос прави Бог, рођени од Бога Оца, и у свему једнак са Богом Оцем. На телу ових био је ђакоп Атанасије. Сазвати сабор у Nikeји 325. год. ријешно је на страни Атанасијевој, а Аријево учење би проглашено као погрешно. — На доцнијим саборима ријешено је и о светом Духу, т. ј. да је Дух свети прави Бог, који од Бога Оца проиходи, а који је раван Богу Оцу и Богу Сину. — Како је Исус Христос ударио само основ хришћанској науци, то су св. оци на саборима, ослањајући се на ријечи Христове у св. Јеванђељу, ријешили поједина црквена питања и догме. Они, који те догме не признадоше, названи су шизматцима, а они, који посумњаше у саму вјеру — јеретицима. Тако послје тешкијех мука видимо, да се Хришћанство

раширило по цијелом познатом свијету, гдје у мањој, гдје у вишој мјери. А плодови те чисте науке Христове видимо да су се развили у свијем гранама људскога живота, и утицали су једнако како на приватни тако и на јавни живот земљи, а још у вишој мјери подстицали су на вјечни небесни живот. Колико би зала на земљи више било, да људе не уздржава хришћанска вјера од сваког зла, опомињући их да ћемо сви доћи пред једваки неумитни Божји суд, и сваки за своја дјела одговарати Створитељу, коме су познате и најмање ствари. Колико би дјела учинили силници овога свијета, којијем је Бог дао да руководе судбином толикијех народа, али вјера их уздржава, јер она учи, да су сви људи пред Богом једнаки; да су пред њим равни краљев и цареви са простијем народом, те да ће свијема судити једнако Он свезнајући и свеправедни Бог, за сва добра и зла дјела.

Значај самога Хришћанства био је од превелике вриједности за човјечанство. Знамо, да су служитељи вјере били у исто вријеме и претече цивилизације. Философија, законодавство, разне историје, дјела су свештеничка. Знамо, да су многе разне вјештине развијене подстицајем вјере. Архитектура је такође уздигнута на степен дивљења вјерскијем подстицајем. Зато се најбоље можемо увјерити гледајући на класична здања: на наше свете храмове, који су подигнути у славу Божју и у успомену Његовијех светијех праведника и мученика. Колосални храмови имали су утицај религијозни.

Живопис се такође високо уздигао у хришћанској цркви; зато нам најбоље свједоче дивно израђене слике светитеља. Зар би било ремек дјела „Мадоне“ Микл-Анђелове, да га нијесу побудили вјерски осјећаји? Зар би било онако дивне цркве св. Петра у Риму и других хришћанских храмова, да их није подигао вјерски осјећај?

Занос Хришћанства покрнуо је европске народе на тако зване крсташке ратове, да избаве гроб Христов из неvjерничкијех руку. Као почетник те идеје био је Петар Амијанац. У ту сврху почети су сабори и то у Клерпону и Пијаћенци. Народ се хиљадама пријављивао за ту свету борбу. Први крсташки рат био је 1096. год. Било их је свега осам. Овај пошљедни свршио је без успјеха освојења под предводством Луја IX.

Значај тих ратова био је од велике важности, што су се европски народи упознали са источном сараценском културом. Она је касније утицала на развитак европске културе.

За нас Србе Хришћанство је од врло великог значаја. Срби су се из Бојке доселили у ову данашњу нашу постојбину 636. године.

Српска земља није ни тада била пуста. Срби су у њој нашли народ који се називао Илиро-Словенима. Срби су га побједили и са крвљу добили своју данашњу постојбину на балканском полуострву.

Кад су Срби у ове земље дошли, одмах су се почели покрштавати, и већ 858. године били су већином покрштени.

Од онога доба па све до данас загријава их св. хришћанска вјера на све оно, што је свето и племенито. Они су за њу на коцу и коноцу душу испуштали; они су, по примјеру светијех апостола и мученика, радије подносили најужасније муке, него што би се ње одрицали. Но последије косовског боја 1389. године, гдје су Срби са међусобне неслоге и издаје Вука Бранковића, изгубили своје царство, неки су подлегли тешком искушењу, те ми данас имамо браће Срба, који припадају римокатоличкој и Мухамедовој вјери. У XVI. вијеку Мухамедова вјера поче се ширити и у књажевини Црној Гори, али вјерски хришћански осјећај побожнијех јуначкијех Срба Црногораца, под водством мудрог владике Данила Петровића-Његуша, са свијем очисти земљу од некрета 1702. год.

У најтежијем данима искушења Српство је тјешила Хришћанска вјера и загријавала му наду на бољу и сјајнију будућност, те је Србин сачувао име језик и обичаје, и дочекао да види плодове витешкијех подвига: двије независне државе српске, Кнежевину Црну Гору и Краљевину Србију. Да је вјера била од великог уплива на Србима, можемо још вијети у свијем народнијем пјесмама, гдје се спомиње пресвето и превелико име Божје.

Први српски просвјетитељ и архиепископ Сава Немањић изразио је независност српске цркве 1222. год. и са својијем оцем Стеваном, у калуђерству прозванијем св. Симеоном Мироточивијем, основао многе св. српске манастире, који су били расадници српске просвјете, уточиште сираку и нејаку, мелем српскијем ранама и прибјежиште Милошу и Марку: осветницима и посветницима светог гроба српског мученика — цара Лазара, царске српске круне и златне слободе; они су нам сачували: вјеру, име и језик, а као што видимо, све је то заслуга Хришћанства.

Словенски учитељи равноапостоли света браћа Кирило и Методије, превели су св. писмо са јелинског на славенски језик 884. год. и саставили буквицу. Да то они нијесу урадили, ко би нам знао кајати, да ли би ми сада били овако учвршћени у св. хришћанској вјери? За то њихово свето и велико дјело заслуга је хришћанске вјере.

Најљепше пјесме и химне, пјеване у славу силноме Богу, посе на себи вјерски карактер. Дивна „Divina commedia“ Данте-ова вјерске

је садржине А да нијесу псалми Давидови били упућени јединоме и силноме Богу, у елегичном сијеву и кајању, зар би онаки били?

Вјера је постојано чекање онога, чему се надамо и доказивање онога, што не видимо. (Св. Писмо.) Вјера се оснива на моралном доказу, по коме човјек мора имати воље за вјеровање. У материнском наручју вјере развијен је цио духовни живот човјечанства. Из историје знамо, да овај народ, који је религијски пао, да је посрнуо и морално, друштвено и политички. Вјера је чувар светиње права и реда, кога је Бог одредио за основу сваког друштвеног живота на земљи; заступник вјечнијех истина закона и моралнијех уредаба. Хришћанска наша св. православна вјера много је и највише допринијела унапређењу човјечанства, те тиме достојно свој дуг одужила на челу са својим оснивачем Бого-човјеком Исусом Христом: *Ѡмѣ же слава во вѣки вѣковѣ, ѡминѣ.* (Евр. 13, 21.)

О вјерској поуци младежи, која не иде у школу.

(Изјештаји из Дабро-босанске епархије.)

(Наставак.)

Протопрезвитерат дервентски.

Дервента, парохија **Босе С. Поповића**, надзиратеља протопрезвитерата. Катихумена било је 32. Предавано је вјеронаучно градиво до „7 дјела милости духовне“. Успјех је био **добар**. Младеж се сабирала у еписку школу.

Бос. Брод, парохија **Симе Поповића**, свештеника. Катихумена било 249. Предавано је наставно градиво до „9 плодова Духа светог“. Успјех је био **врло добар**. Младеж се сабирала у цркви у Броду и у Лужанима.

Лијешће, парохија **Марка Јелића**, свештеника. Катихумена било 147. Предавано је вјеронаучно градиво до „9 плодова Духа светог“. Успјех је био **добар**. Младеж се сабирала у еписку школу.

Винска, парохија **Луке Цабића**, свештеника. Катихумена било 262. Предавано је вјеронаучно градиво до „9 плодова Духа светог“. Успјех је био **добар**. Младеж се сабирала у цркви.

Нови Град, парохија **Јована Ристића**, свештеника. Катихумена било 260. Предавано је вјеронаучно градиво до „9 плодова Духа светог“. Успјех је био **врло добар**. Младеж се скупљала у стару еписку школу.

Дуго Поље, парохија **Јована Поповића**, свештеника. Катихумена било 242. Предавано је вјеронаучно градиво до „9 плодова Духа светог“. Успјех је био **добар**. Младеж се скупљала у цркви.

Подношће, парохија **Јосифа Поповића**, свештеника. Катихумена било 162. Предавано је вјеронаучно градиво до „9 плодова Духа светог“. Успјех био **врло добар**. Младеж се сабирала код цркве.

Мајевац, парохија **Стеве Поповића**, свештеника. Катихумена било 246. Предавано је цијело наставно градиво. Успјех је био **врло добар**. Младеж се сабирала код цркве.

Сеочаница, парохија **Косте Вуковића**, свештеника. Катихумена било 279. Предавано је вјеронаучно градиво до „7 дјела милости духовне“. Успјех је био **добар**. Младеж се сабијала код свештеничког стана и код Ђелије.

Детлак, парохија **Дамјана Поповића**, почасног протe. Катихумена било 30. Предавано је вјеронаучно градиво до „7 дјела милости духовне“. Успјех је био **добар**. Младеж се скупљала у српску школу у Деренти

Протопрезвитерат вишеградски.

Вишеград, I. парохија **Николе Стефановића**, свештеника. Катихумена било 138. Предавано је вјеронаучно градиво: Молитва Господња, Богородице Дјеве и Символ вјере. Успјех је био **добар**. Младеж се скупљала на три мјеста, и то у селима: Халуге, Коритник и Хртањ. Предавања су држана под ведрим небом.

Вишеград, II. парохија **Јосифа Поповића**, свештеника. Катихумена било 252. Предавано је вјеронаучно градиво: Молитва Господња, Богородице Дјеве и Символ вјере. Успјех је био **добар**. Младеж се скупљала на три мјеста, и то: у Вишеграду, Ресићима и Паштанбрду, а предавало се под ведрим небом.

Добрун, парохија **Јефте Ђуровића**, протопрезвитера. Катихумена било 429. Предавано је вјеронаучно градиво: Молитва Господња, Богородице Дјеве, Символ вјере, 10 Божјих заповједи и црквене заповједи. Успјех је био **добар**. Младеж се скупљала у Трнавцима и Добруну, а предавало се под ведрим небом. Предавао је свештеник Алекса Ђуровић, капелан.

Штрици, парохија **Косте Поповића**, свештеника. Катихумена било 181. Предавано је цијело вјеронаучно градиво. Успјех је био **врло добар**. Младеж се скупљала код цркве.

Рудо, парохија **Ђорђе Поповића**, свештеника. Катихумена било 84. Предавано је вјеронаучно градиво: Молитва Господња, Богородице Дјеве и Символ вјере. Успјех је био **добар**. Младеж се скупљала код парохијалног стана.

(Наставиће се.)

Недјеља у народном приповиједању.

Краљевић Марко и Недјеља млада.

И у Копањима (код Дубровника) лијепо се у свакој згоди спомиње св. недјеља, а то као спомена од крсног имена, па ми је овдје навести утарак из „Zbornika za narodni život i običaje“ итд. (св. III, друга половина, стр. 289.): „А ови данашњи дан, света недјеља, домаћину спомена од крсног му имена и овог његовог сретног весела, — дошло му на здравље, њему и сваком његову куму и његову добру пријатељу“ и т. д. — У велике је карактеристична пјесма из Босне¹⁾ о недјељи младој, бива како је тешко подесила Краљевића Марка, који се није Богу помолио и т. д. Ево пјесме:

Рано рани Краљевићу Марко,
Рано рани у недјељу младу,

Прије зоре уранио Марко,
Нит' е' умно, ни Богу молио,

¹⁾ Види *Danica Koledar* и т. д., 1892, стр. 163—165.

Ни блажене Госце поздравио,
 Нит' је ниш'о у преб'јелу цркви;
 Већ отиш'о у лов у планину,
 Не би л' каква дова уловио,
 Или ериу ил' б'јелу кошту,
 Ил' јелена поносито зв'јере,
 Ил' душмана зеленога вука,
 Ил' лисицу што кокоши краде,
 Ил' медједа, што волове бије,
 Или куну, што у дупљу спава,
 Или зец дугијех утеса,
 Ил' што друго, што на пушку дође.
 Кад је био вису на планини,
 Ал' на вису огањ ватра гори,
 Нешто Марка из те ватре ниче:
 „О јуначе Краљевићу Марко,
 Избави ме из ватре огњене!“
 Нуто Марка срца јуначкога,
 Од бедрице сабљу отпасао,
 И тури ју у ватру огњену,
 А из ватре змија излазила
 Уза сабљу Краљевића Марка.
 Не ће змија у зелену траву,
 Већ се мота Марку око паса,
 Па како је Марка претегнула,
 Готово му срце извадила.
 Цикну Марко иза свега гласа,
 Ал' се змија одмотати не ће.
 Кад се Марко видје у невољи,
 Он појашни претила шарина,
 Па га гони гором без обзира,
 А куца га чизмом и маузом,
 И гони га двору бијеломе.
 Бјесни шарап, како трчат' може.
 Кад је био у двору б'јеломе,
 Зове Марко своју стару мајку:
 О, бора ти, моја стара мајко,
 Одмотај ми змију шаровиту,

Како ми је змија прекрутила,
 Готово ми срце извадила!“
 Али стара Марку одговара:
 „Па што ћу ти, мој рођени сине,
 Радо би ти твоја помоћ' мајка,
 Ал' не могу змије одмотати!“
 Марко зове своју сесту Јелку:
 „Оди, Јелко, одмотај ми змију.
 Како ме је змија претегнула,
 Готово ми срце истегнула.“
 А говори главита дјевојка:
 „Па што ћу ти, мој брате рођени,
 Радо би те, брате, потпомогла,
 Ал' не могу змије одмотати.“
 Марко зове своју вјериу љубу:
 „Анђелију, ако Бога знадеш,
 Одмотај ми змију шаровиту,
 Како ми је змија кидисала,
 Готово ми срце изчупала!“
 Паде љуба на гола кољена,
 Руке склала, к ведру небу диже,
 Вруће моли Бога по закону,
 Одмота се змија шаровита,
 И одлази у зелену траву.
 Из травнице Марку проговара:
 „Ја нијесам змија шаровита,
 Већ ја јесам *недјељица млада*;
 Ти си јутрос рано уранио,
 Нит' е' умно, ни Богу молио,
 Ни блажену Госпу поздравио,
 Нити свету цркву походио,
 Већ е' отиш'о у лов у планину,
 Не би л' каква дова уловио!
 Знаш, грјешниче, Краљевићу Марко,
 Да ти не би твоје вјерне љубе,
 Ја би тебе данас прекинула,
 Не би нише кришио педјеље,
 Одајући лудо без молитве.“

У овој се pjesми Краљевић Марко заметио у лов у планину шарком пушком; па би по pjesми рекао, да је скоро постала, јер је збора о пушци, а Краљевић је Марко у пећину побјегао, кад је угледао пушку у десници некаква дјетета, па жалосно ускликнуо: „И ово ме лудо дијете може убити!“ Свакако, pjesма је од најстаријих, бина на размеђу Хришћанства и поганства, те је ондје персонификација млада недјељица, јер је таке Хришћанство не познаје... У pjesми

је случајно уведена пушка, а пометнута стријела и тетива, па је тако пјесма преиначена, ал' суштина је првобитна, што нам добро доказује шаровита змија, која је право обиљежје најдревнијих индо-европејскијех прича, као на пр. „Змија младожења“ и т. д.

Вид Вулегић-Вукасовић.

Не ваља у недјељу радити.

По народном приповиједању је: „Света Петка недјељина мајка“. Рађ на остале празнике много се лакше опрашта, него у недјељу, а онај, који је кажњен за пословање у недјељу не може се лако остати гријеха, нити ће му недјеља опростити, о чијој строгости вјерује народ, да би све поморила, само да не долази тако често, — а како народ мисли о казни онога, који у недјељу ради, доносим овдје ову пјесмицу, коју сам још давно чуо од своје мајке у селу Пркосима у Босанској Крајини.

Пошетао петак и недјеља,
Пошетао Богу на потугу,
Суспрете их Петар и Никола,
Па говоре Петар и Никола:
„Куд идете петак и недјеља?“
— „Ми идемо Богу на потугу:
Тежаци нас плугом заораше,
А жене нас у стајн заковаше,
Гребенима бабе згребенаше,
А дјевојке у вез увезаше.“

Па говоре Петар и Никола:
„Вратите се петак и недјеља,
Тежацима воле поболите,
А женама дјецу поморите,
Старим бабама' очу повадите,
Дјевојкама гријех опростите;
Јер дјевојке три вијека вију:
Један вијек оцу и матери,
Други вијек свекру и свекрви,
Трећи вијек себи и драгоме.“

Јован Ђ. Зорић.

Разно.

„Епископски Алтија“, службени лист цариградске патријаршије у броју 8. од 26 фебруара 1899. доноси слиједеће: „Пошто су се православни Хришћани градова: Мостара, Сарајева и Лијевца, епархија у Босни и Херцеговини обратили васељенском патријархату противу својих сопствених митрополита, васељенски патријархат затражио је нужна разјашњења од речених митрополита, као што захтијева црквени ред; а пошто су та разјашњења прочитана у синодској сједници, св. синод сматрао је ова разјашњења довољнима, а и изјаве аустријске владе у погледу тог питања врло задовољавајућим, ушљед чега је прогласио ово питање дефинитивно ријешеним, те је реченим митрополитима босанском, зворничком и херцеговачком писмено изразио задовољство цркве, што вјерно и тачно врше њихове пастирске дужности, а императорској влади дужну благодарност на очинској љубави и бризи, које указује према православној становнишћу у Босни и Херцеговини, дочим је Хришћанима речених трију градова опремио саветујућа писма, у којима им препоручује, да живе у слози и љубави са пастирима њиховим, и да им укажу дужно поштовање и покорност.“

Бијели слон у Сијаму. Зна се да у Сијаму обожavaju бијелог слона. На сјеверу те старе државе, у дубоким шумама, налазе се ове животиње, које Сијамци хватају и доводе са великим свечаностима у варош Банкок. Ако није сасвим бијел, (бијели слон је врло риједак) сијамски свети слон треба бар да буде угасито бијеле боје. Шта више довољно је да има само двије три бијеле пјеге на леђима, па да добије квалификацију светог слона. У његовом двору у Банкоку, налази се широко узвишење (estrade) накићено сјајним оружјем и велељепним трофејима. Ту је бијели слон, предмет општег обожаванја. Са извешним страхопоштовањем и побожношћу, дванестина свештеника у жуто обучених окружују га. Великаши првога реда — као послужитељи — голом и погнутом главом подносе му са највећом поштом граниче шећерне треске или бамбуса. Кад слон, који је најчешће прол албинос, алатом окићен иде на купање окружен музичарима и вјештацима, народ га поздравља, призива и као молбенице пружа му гране бамбуса што слон крајем своје сурле узима. У Сијаму и у Бирманији, сасма будистичким државама, држи се, да је слон највеће овапућење Буде. Познато је осим тога да на Крајњем Истоку, бијела боја извесних животиња даје лаковјерности народа осјећај сујевјерног обожаванја; позната путница Ида Пфајфер видјела је у Камбоџу да су жреци са религијозном негом и заузимањем, хранили једну бијелу коњачу у једном лијепо окићеном храму.

По „Цариградском Гласнику“.

Њијевне вијести.

Лекције из православно-хришћанског догматичког богословља. По рускијм богословима за своје ученике богословско-учитељске школе на Цетињу саставио Лазар Т. Перовић. Цијена 1 фор. Она књига штампана је с благословом и дозволом Његовог Високопреосвештенства митрополита црногорског господина Митрофана. Цетиње. К. ц. државна штампарија. 1898.

Архимастирска посланица Никанора епископа нишког, богољубивом свештенству и својој омиљеној Богом дарованој и Краљем пошерепој му пастви. Ним Штампарија Ђорђа Мунда. 1899.

Архимастирска посланица српског патријарха Георгија I новој духовној пастви у Сантову у Бачкој. Она посланица штампана је ћирилицом источним и латиницом западним дијалектом. Српска манастирска штампарија у Карловцима. 1899.

Рамазанске вечери. Прва српска штампарија Ристе Ј. Савића и друга у Сарајеву довршила је прву књигу своје „Српске забавно-поучне библиотеке“, коју је започела са „Рамазанским вечерима“, лијепис приповијеткама из мухамеданског живота од познатог српског приповједача Бранислава Ђ. Пушића. Скоро смо примили са корицама уједно двије пошљедне 9. и 10. свеску, у којима су ове приповијетке: „Бедел“ и „Душмани“. Тако ова књига од 10 приповиједача у 10 свезака стаје 1 фор. за претилатинке, који су са овим пошљедним свескама добили и лијепе корице, а сада, пошто су свеске узевале у цијелу књигу, која има 11 штампаних табак, биће дућанска цијена у меком повезу 1 фор. или 2½ динара, а у тврдом повезу 1 фор. 30 новч. или 3 динара. На крају књиге штампана су имена претилатинка. — Нашим читаоцима, које занима источњачки живот, топло препоручујемо ове приповијетке.

Просветни Гласник, службени лист министарства просвјете и црквених послова краљевине Србије. Уредник Ј. Миодраговић. Београд, државна штампарија краљевине Србије 1899. „Просветни Гласник“ излази у мјесечним свескама од 6 и више табака на четвртини. Цијена годишња за Србију 12, а за друге земље 15 динара (франака). Претплата се шаље управи државне штампарије краљевине Србије, а рукописи уредништву (у министарству просвјете и црквених послова у Београду).

Просвјета, лист за приву и школу. Издаје канцеларија министарства просвјете и црквених послова. Година Х. Излази половином сваког мјесеца у свескама. Цијена је за Приу Гору 2, а за стране земље 3 фор. годишње. Претплата се прима на цијелу годину. Претплата се шаље администрацији, а рукописи уредништву. Цетиње, књаж. пригорска државна штампарија 1899.

„Бранково Коло“, лист за забаву поуку и књижевност. Власник и уредник Паја Марковић Адамов. Год. V. „Бранково Коло“ излази сваког четвртка. Цијена је листу за Аустро-Угарску, Босну, Херцеговину и Приу Гору на годину 5 фор., на по године 2 фор. 50 новч., на четврт 1 фор. 25 новч. (за ђаци 3 фор. 50 новч. годишње, на по године 1 фор. 75 нч.). За остале земље годишње 6 фор., на по године 3 фор., на четврт 1 фор. 50 новч. (за ђаци 4 фор. годишње, 2 фор. на по године). Претплату (само у новцу) прима за Србију књижарница Велимира Валожића у Београду, а за све остале земље администрација „Бранкова Кола“ у Ср. Карловцима. Српска манастирска штампарија у Ср. Карловцима 1899.

Званични огласи.

Српско-православна АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Број 607

Глас. I, бр. 229

Едикт.

3—2

На молбу Милице Беговића, рођене Ђурића из Обљаја, котара љеванскога, позива се Миличин законити супруг, Паја Беговић, родом из Дивосела, у Лици, који је још 1887. тужитељку, као своју закониту супругу напустио и непознато у свијет отишао, да се у року од 3 мјесеца, рачунајући од дана првог едикта, потписаној консисторији као духовном суду у брачним процесима, писмено или лично пријави и мјесто свога становања означи, јер ће му се у противном случају, као одсутном поставити службени заступник, који ће га у поведеном брачном процесу до коначног ријешења заступати.

У Сарајеву, 4. марта 1899.

АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

„Источник“ излази два пута и то 15. и последњег дана у мјесецу. Цијена је листу на цијелу годину 4 фор., а на пола године 2 фор.; за стране земље на цијелу годину 5 фор., а на пола године 2.50 фор. Учитељима основних школа и ђацима даваће се лист у пола цијене. Претплата се шаље администрацији листа, а рукописи уредништву. Рукописи не враћају се.

Прва српска штампарија Ристе Ј. Савића и друга у Сарајеву.

ИСТОЧНИК.

ДУХОВНИ ЧАСОПИС

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЈЕТНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКО-ПРАВОСЛАВНОГ СВЕЩЕНСТВА
И НАРОДА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.

Год. XIII.

Сарајево, 15. априла 1899.

Бр. 7.

ВЛАСНИК:

ЊИХОВА ВИСОКОПРЕОСВЕЩЕНСТВА СРПСКО-ПРАВОСЛАВНИ БОСАНСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКИ
АРХИЈЕРЕЈИ.

УРЕДНИК: ТЕОДОР ЈУНГИЋ, ПРОТОЈЕРЕЈ.

ЗВАНИЧНО.

Васељенска патријаршија.

Број 1199.

КОНСТАНТИН,

милошћу Божјом Архиепископ Цариграда, новогa Рима и васељенски патријарх.

Пресвјатили Метрополите босански и пречасни егзархе све Дилмације, у свјетоме Духу возљубљени браће и саслужитељу наше Смијерности, Господине Николају! Благодат буди вашему Преосвјештенству и мир од Бога.

Ђуро Даниловић, из села Ступпе, епархије ваше обратнo се Нама, молећи да му дозволимо, да може у брак ступити са Милицом Ерцеговом, јер му је то ваше Преосвјештенство због постојећег еродетна у V. степену двородног забранило. Нека је знано вашему Преосвјештенству, да смо и Ми молбу ту одбили, јер је противна постојећим канонима свете наше цркве, те извјештавамо о том Ваше Преосвјештенство и препоручујемо вам са овом синодалном одлуком, коју ћете доставити реченоме Ђуру Даниловићу, да истога архијерејском својом влашћу при

морате, да од даљег брачног сношаја са реченом Милицом Ерцеговом одустане, јер то света црква никако дозволити не може.

А Божја благодат и многа милост нека буде с вама.

Године 1899. марта 9.

Константинопољски

Константин,

љубавни у Христу ваш брат с. р.

Српско-православна АЕМ. консисторија Дабро-босанска.

Број 1035. ex 1899. М.

Окружница.

Пречасног, српско-православног парохијског свештенству Дабро-босанске епархије.

Упозоравамо Наше пречасно парохијско свештенство на горе наложеном патријаршеско-синодалну одлуку од 9. марта 1899. број 1199, и упућујемо га, да и оно сваком zgodном и даном приликом упозорава своје парохијане и обавјештава их, да у будуће нико и не предузима склапање брака у петоме степену двородног сродства, нити да своје молбе, ради дозволе брака у томе сродству и степену, узалудно подноси овамо, јер се, као што се види уважити не ће моћи.

у Сарајеву, 5. априла 1899.

АЕ. и Митрополит Дабро-босански:

Николај, с. р.

Српско-православна АЕМ. консисторија Дабро-босанска.

Број 638 ex 1899.

Р. III. бр. 164.

Окружница.

свеу српско-православном свештенству епархије Дабро-босанске.

Неколико пријава стигло Нам је, да су немарношћу родитеља, а мјестимице и самијех свештеника, новорођена дјеца у овој Епархији некрштена умирала, те смо немарнима и казну за то одређивали.

Најновији случај у једној парохији епархије Наше, побудио Нас је, да и овога пута опоменемо подручно Нам парохијално свештенство, да св. тајну крштења обавља на први позив својих парохијана без одлагања, а вијерне опет позивамо, да одмах понорођенчад носе свештешку на крштење, како не би гријех на души својој и велику

одговорност пред Богом попијети морали, ако би дијете случајно некрштено умрло.

у Сарајеву, 1. априла 1899. године.

АЕ. и Митрополит Дабро-босански:

Никалај, с. р.

Српско православна АЕМ. консисторија Дабро-босанска.

Број 820

Р. III. бр. 214 ex 1899.

Окружница.

Свештеник, Стеван Бера, из Приједора, истоименог протопрезвитерата, осуђен је у данашњој сјединици Епархијске консисторије, ради тешких каноничких преступа почињених у парохијама приједорског и коштајничког протопрезвитерата почевши од год. 1885. до данас, а тако исто ради свог нецрквеног живота и владања на одлучење од Епитрахијала, са забраном на неизвјесно вријеме од сваког даљег свештенодјелства у области епархије Дабро-босанске, што се свему парохијалному свештенству знања и предохране ради овим путем саопштава.

у Сарајеву, 1. априла 1899. год.

АЕМ. консисторија Дабро-босанска.

Српско-православна АЕМ. консисторија Херцеговачко-захумска.

Број 291, из 1899.

Резерв I. бр. 146.

Окружница.

Свему пречасном православном српском парохијском свештенству Херцеговачко-захумске епархије.

Сходно окружници Високе зем. владе у Сарајеву од 19. фебруара (3. марта) 1899. бр. 17592/I, упозорје се парохијско свештенство, да добро припази, које пензионисане официре може слободно вјенчати, без претходне дозволе војне власти, а које не.

Они официри, који су умировљени, могу се без претходне дозволе своје војне власти вјенчати, ако им је у њиховом односном декрету, њихово мировинско стање означено као „немоћно“ (инвалид).

Они официри пак, којима је пригодом умировљења у односном декрету уврштено „за случај мобилизације прибијежен за мјесну службу,“ не смију се вјенчати без претходне дозволе војне власти.

У сваком декрету наданом од ратног министарства у погледу умировљења официра види се, под којим је увјетима стављен у пензију и то:

- а) за четну службу у војсци не способан, а за мјесну службу способан; или

б) као немоћан (инвалид); или

в) као немоћан и за службу у оружју при народном устанку неспособан; или

г) као немоћан за сваку службу при народном устанку неспособан умировљен.

За официре означене под тачкама: б) в) г) није нужна вјенчања ради претходна дозвола војне власти; док се под тачком а) означени не смију вјенчати без дозволе војне власти.

Ова наредба ступа одмах у живот и ње се има свештенство строго придржавати.

Из консисторијске сједнице.

У Мостару, 4. марта 1899.

АЕ. и Митровљит Херцеговачко-захумски:

Серафим, с. р.

Из АЕМ. консисторије Дабро-босанске.

Рукоположења. Симо Беговић, богослов, рукоположен је у Сарајеву 28. фебруара о. г. за ђакона, а 6. марта о. г. за презвитера и постављен је привремено за пароха у парохији Рујничкој, у протопрезвитерату Бихаћком.

НЕЗВАНИЧНО.

Хришћанско васпитање за првих пет вјекова (33.—476.)

(Наставак.)

Наука првих Хришћана, у колико ми знамо, ограничавала се само на религијозно поучавање. И то је сасма појмљиво. Они нијесу могли, без опасности по душу и тијело своје, посјеђивати незнабошке школе свога времена, а с друге стране незнабошка знаност и наука, у сравањењу са оним духовним настрадама, које је њима Јеванђеље пружало, није могла имати за њих никакве привлачне силе и снаге. А при томе наука незнабошка престала им је потребиом бити, особито од онога момента, када су они потпуно усвојили нову систему те тиме, тако рећи, истиснули себе из сваке људске заједнице. Ако су они, како неки тврде, ученике своје случајно и упознали с провоздима незнабошких аутора, то је могло бити само из неких личних и посебних интереса, и то упознавање с незнабошким писцима вршило се уз тако строг надзор и тако опрезно и смотрено, чему нам је доказ

онај ревностан и свијатао живот њихов.¹⁾ Па ипак не можемо претпоставити, да је настава првих обраћеника у вјеру, била сасма суха, слаба и површна. У монументалном дјелу Де-Росија о катакомбама видјети се може, у чему се то учење хришћанско састојало. Оно је обухваћало све битне тачке догматичког богословља, — учење о Богу Творцу, св. Тројици, анђелима, историју човјека и његова пада, главне догађаје и личности из Старог Завјета, долазак Христа, тајне и главне догађаје из Његова живота, четири Јеванђеља, историју пресвете Богородице, учење о цркви, седам тајана и апостолски символ вјере. Све то, па и оно, што се односило на хришћанске врлине, подвиге древних мученика и литургијске обреде тога времена, — све се то брижљиво и особитом пажњом дједи предавало, те да би се свајније и јаче у душу и срце њихово урезало, цртало се све то тајанственим линијама по зидовима и диптихама ових подземних станова. Занета, живот старих Хришћана не бјеше увијек подједнак. Буре пијесу сваки дан бјесниле, гоњења не бјеху стална, сваки град не бјеше као Рим, Јерусалим и Антиохија, и, колико је нама познато, стање Хришћана у неким крајевима и мјестима доста добро бјеше, чему нам је доказ слободно кретање и живот њихов, као и слободно ширење учења њихова. Но ако ми у васпитну животу њихову не видимо и не налазимо трагова пикла у правом смислу те ријечи, ипак можемо да разликујемо у почетку двије особине, које су знатну улогу играле у историјском развијању хришћанског васпитања за позније вијекове. Ми разумијемо ту опште, заједничко живљење, помоћу кога су апостоли и њихови непосредни пријамници епископи скупљали око себе ученике, а често и чланове њихових домова, поглавито оне младе Јуде, које су они изабрали, као најгодније и најприкладније за свештенослужење. У правилнику заједничкога живљења не треба гледати почетак оног принципа, из кога се развило монаштво, него тако у обичају скупљања ученика не треба гледати предзнак оној системи, која је, преживијавши разновлике форме, најпослије довела до епархијалних или катедралних школа средњевјековних и до семинара најновијих времена.²⁾ Све, што

¹⁾ О оном су се већ у четвртој вијеку испирали оци цркве међу собом. Но тврдио тога времена, које иду у прилог тобожњем научављу незнабошних крстова, невају за прво године хришћанске ере никакве сталне и сигурне основе.

²⁾ Заједничко живљење у врху Хришћана не бјеше само резултат потребе и ради уважањог тјемења и одржања због силних гоњења, која су у то вријеме они трпјели, но узавидно бјеше ради подражавања самом Спаситељу, која је скупљао у тијесну заједницу апостоле Своје, а и тим и све, ученике Своје, којима Он бјеше и Отац, и поца и учитељ. У пустињама, на мору, на гори, у храму по путевима скупљао се око Њега „гомилама“ свјет и идрија заједничкога живљења тако се силно и пасло ширала, да су и сами пустињаци, на дуга до појаве монаштва, осјећали неопходност њему и у изјезицима третирања скупљали се на заједничку молитву, читања и благочестије разговоре. Видимо, да се заједничко живљење установљује и међу свештеновном, те с тога близица Августин и може с пуним правом да одговара на питање Доментиста, да „и још је назив монастира нов, али начин живота, кога се ми држимо, свирена је сажом Хришћанству“. Сличао су томе и апостоли скупља

можемо да у погледу васпитања у првим данима цркве докучимо, своди се на ово: васпитање се састојало у тајном поучавању дјеце и оглашених у правилима вјере, и то кад су, и гдје су прилике за то погодне биле, а свршавало се и обављало у потајним школама, које су се концентрисале око апостола и првих епископа и којима цијељ потпуно црквена бјеше.

Прво отступање од искључиво домаћег метода у школском образовању, које дотле владало, налазимо ми тек у цвјетајућем периоду, александријских школа, које су стајале под управом св. Пантена, дакле у години 181. послје Христа. Те катихетичке школе, како их обично називају, постојале су на сто година прије Пантена. Постављен свој, по свједочанству бл. Јеронима, воде оне од св. Марка Јевангелиста, који је, у вријеме кад се апостоли по свијету развили, послан био од апостола Петра да у Египту проповједа. Он је дошао у Александрију седме године царевања Неронова, дакле 60. год. послје рођења Христовог. У то је вријеме „дивна Александрија,“ како је називаху, била не само један од најглавнијих трговачких центара свијетских, него и столица и главно мјесто литерарно. Потоци источне и западне цивилизације у њу се сливали, доносећи са собом плодове вјековног, друштвено-политичког прогреса. Поносити Римљани, цивилизовани Грци, богати Јудеји, трговци из Сирије, Индије, Арапске и Етиопије, као и урођеници Египћани пријатно су се осјећали у тој богатој вароши и користили се многобројним преимућствима, која је једино та варош и могла дати њима. Но није само материјално благостање подигло славу њену по читавом свијету. — Школе њене и академија¹⁾, које су посећивали ученици и млади „литерати“ са свију страна свијета, још су више славу њену узвијеле. Њене школе бијаху извор оног пространог и дубоког умног образовања, које се огледа у умном развићу њених многих знаменитих научника. Литература, умјетност и наука и све оно, што је предмет неодбодног образовања, — све се то у њима предавало, тако, да је Александрија са знаменитијом својом утјецала јакно и на сва позивија стољећа. Под заштитом првих птолемејеваца и док римски јарам није по-мрачно блесак старе славе Александријске, користила се у њој ученост грдном славом свијетском, старе философске системе достигле су под благотворним покровитељством владалаца потпуни развјатак свој. Идеје

око себе младе ученике своје, одређене да им покажу, а касније да их у служби њиховој замјене. Пошито нам је, да је апостолу Петру помагао одабрани скуп ученика, од којих су нама познати св. Марко, св. Климент, Еводије и Лиза. А само предање пак чува нам спомен многобројних ученика апостола Јованна, њиме Поликарпа и Панија, који су заједно с њиме живјели у Егесу, гдје је он провео последње године живота свога.

¹⁾ О Александријској академији или кулџу види Newman's Historical Sketches, vol. III. c. VIII.; такође Allis Church and State, p. 345. О стању цркве александријске види Newman's Arian sect. III.

Платона, теорије Аристотелове, мистички рационализам Филонов, новоплатонске будалаптивне Амонија Сака и Плотина, налазиле су у средини њеној погодном земљишту и атмосферу за развиће своје. Једино само хришћанство у том умном покрету није још имало учешћа и мјеста, но и оно се утврдило тамо доласком св. Јевангелиста Марка.

Како смо већ напоменули, обучавање и настава, ушљед угрожавајућих опасности, вршила се у хришћана потајно, и то не само у Риму, но и у провинцијама и свугдје, камо је само, благодарећи ревности и прегалачку духу првих обраћеника, име хришћанско допрло. Па и св. Јевангелист Марко — како изгледа — држао се тога мудрог правца. Шесте године након доласка његова у Александрију т. ј. год. 66., а тридесете од како се апостоли по свијету расуше и разиђоше, наступило је прво опће гоњење, те, без сваке сумње, да је то опоменуло и хришћане, који живише у Александрији, томе космополитском центру, да и сувише смотрени и обазриви буду, због чега су они и вјеру своју у потаји исповиједали, док та бура прешла није. И ако немамо историјских података и свједочанстава, ипак се може без никакве сумње закључити, да су се те катихетичке школе нагло стале множити од тога времена, и по свему истоку ширити, поглавито, када се у Александрији катедра епископска засновала. У вријеме бл. Јеронима, а крајем четвртог вијека, год. 375., владало је предање, да је св. Марко сабрао око себе лијеп број одличних учењака, како на пољу духовне тако и на пољу свјетске знаности. Он их је још својим знањем и науком усавршио и послао их, да шире и утврђују ону науку, коју од њега добише и да организују сличне школе и по другим мјестима. Немамо разлога и повода, да ово предање одбацимо. Многобројне школе, које на стољеће касније — а за мирно доба — једно за другом пониклоше и по главним градовима Египта, Сирије и Арапске, бјеху све по александријском обрасцу устројене и многи одлични обраћеници из незнабоштва неobiчно су их узносили и указивали не само на то, да су те школе постојале, но и на то, како је предавање у њима темељно, што је плод многогодишњих труда и систематског развића. Оне су дале спремих учењака, који су у стању били да ступе у борбу са незнабошцима и отворено да ударају на сујевјерје и филозофију њихову. Што се тиче самог метода предавања, којим су се служили св. Марко и пријамници његови до св. Пантена, т. ј. за првих сто година, немамо о томе историјских дата. Истраживачи овога, не с малом вјероватношћу, кажују, да метод, ако и није био увијек савршен и вазда једнак, ипак је доста лично на онај метод, којим се служили хришћански учитељи у Јерусалиму, а о коме имамо довољно свједочанстава, која нам кажују: „да

су се оглашени скупљали у притвору цркве, мушки од женских одјелено сједили, а учитељ стојећи да је предавао.⁴ Предмет предавања назда се ограничавао на учење вјере, које се излагало катехетички или апологетски, и како изгледа нијесу у томе даље ишле прве школе ни у Александрији, ни по другим мјестима.

(Наставиће се.)

Религијозно-морални листићи.

Намијењено православној епиској младежи и сваком Хришћанину.

Превео и попунио: Јован Петровић, свештеник-катихета и професор у Загребу.

Гдје си Ти, Господе?...

Ја сам с вама у све дане до свршетка вијeka (Мат. 28, 20).

А гдје си Ти, Господе?... Та ми Те тражимо тако често: тако је много невоље у свијету!... Ево на примјер, један несрећни човјек говори: „Ја сам био богат, сад сам све изгубио и постао скоро просјаком; с богатством сам изгубио и пријатеље; они ме оставише, као што и еписка пословица каже: „Неста блага неста пријатеља“; сродници ме избјегавају: постао сам им тежак; знанци ме жале и израују ми своје сажалење, по боље би било да ми и не говоре... Моји непријатељи — једини непрестају ме гонити, други се задовољају презирним осмијехом, али би вољели да ме гоне као и прије... Морам се постојано дан и ноћ трудити, да прибавим себи комадић хљеба, да не пружам руке за милостињом, а уз то сам и болестан; све ме боли, од главе до пете, толико дуго већ не остављам постеље. За цијело то вријеме бавим се само једним послом: мислим о мом положају... мислим, мислим... А што је овдје — на срцу? Боже мој, Боже мој!“...

„А ја, говори ево други, грјешан сам човјек. Давнашња зла склоност прешла је мало по мало у страст. Сад јој се више не могу противити. Више пута ја не мислим никако на њу и грјешим хладнокрвно, али ме више пута савјест тако гризе, на срцу ми је тако тешко, да мислим да ћу свисцнути... Ја радим ружно, — то ја знам и осјећам; људи имаду право да на ме претом показују, — и то ја знам. Господ гледа на мене с гњевом и жалошћу, и то ја знам... Ја се често сам стидим, презирем себе... И при свем том ипак, закон, који се налази у удима мојима, противи се закону ума мога и окова ме законом грјеховним. Послије свега тога ипак се ја, могу рећи као пас, враћам на своју бљувотину. Више пута се догађа, да би бјежао сам од себе. Но куда и како?! Или да се предам сасвим незакону на жртву, на жртву

ђаволу и погибији, и да престанем и мислити о томе?!... Те мреже тако су ме спутале, да се не могу сам избавити... Шта да радим? Боже мој! Боже мој? Гдје си Ти?..."

И без тешких гријеха, и без великих несрећа, сви смо ми доста грјешни, доста несрећни. Те свакодневне неугодности, те неиспуњене наде, ти непрестани губици — с једне стране, а с друге — те непрестане погрјешке, грјехопадeња, те честе неправичности наше у одношају према ближњима, то вјечно самољубље, та постојана хладноћа у одиошају према Богу: ми тако мало мислимо на Њега, тако мало чинимо што Му је угодно, тако често заборављамо на вјечност... Тко од нас смije рећи, да стоји на правом путу, на коме треба да стоји човек хришћанин? Тко може рећи, да је спокојан и задовољан са својом судбом? Због тога се и догађа често, да све на свијету мрзимо. Погледаш ли у свијет Божји? — он нам не да ништа, или даје само за то, да нам одузме и да нас раздражи; погледаш ли на људе? — Господ је с њима, ми сами нијесмо бољи од њих; погледаш ли на себе? Тамо је тако пусто, тако мрачно... Таштина над таштинама, све је сујета!... Ко ће ми дати крила, да полетим и отпочинем? Боже мој, Боже мој! Та гдје си Ти, гдје си Ти Госпoде?...

Ево ја сам с вама у све дане до свршетка вијека, амин. Тражите и наћи ћете!

Тко у душевној тузи хоће да тражи Господа, нека прије свега зна, да је по ријечима апостола, Господ близу (Ф. 4. 6). Господ није далеко ни од једнога између нас. Само Га потражи прилежно и тамо, гдје га треба тражити. — Прије свега, затвори се у своју клијет и помоли се Оцу небесному тајно. Не бој се: Господ ће видјети, чуће твоју тајну молитву, и платиће ти јавно. — Или још боље — дођи у дом Божји; не гурај се тамо да дођеш напријед: оvdје ћете узнемиравати људско љубопитство; стани тамо, гдјегод у углу, побожно падни на земљу и реци: „Госпoде! дошао сам да те оvdје потражим. Жалосна је душа моја!...“ Гдје су два или три сабрани у име моје, ондје сам ја међу њима (Мат. 18. 20). Господ је несумњиво оvdје; Он ће се показати и твоме срцу — без сваке сумње. Или, ако си ти човек имућан, иди, потражи Господа у казиноници, бојници, убогој кућници, гдје влада глад и сиротиња, или болест, или душевно растројство, или све то скупа; пружи руку помоћи несрећнику; сјети се да онај, ко даје сиротињи, позајмљује Богу; што учиниш Ти једному од ових малих, чиниш Господу, — скупа са сиромасом пружа теби руку сам Господ, једну пружа другом благосиља. — Или, ако си мало-душан, ако те савјест узнемирује, иди к твом духовном оцу, реци му:

„Оче! Бог постоји — вјерујем; али шта да радим? Ја сам несрећан, грјешан човјек, тражим Бога а не налазим Га, вичем за помоћ и не добивам помоћи... Таки тешки часови наплазе на мене, часови очајања и маловјере; утјеши ме, оче, опамети, опрости...“ И кад отац духовни подигне над твојом главом руку да те благослови, у том часу благосиља тебе и разрјешава сам Господ. — Је ли ти то мало? Опет иди у храм Божји. Кад се отворе двери и служитељ Божји рекне: „Господи, помози мени!“ и крстопреступи, — клањај се: Ти ћеш видјети пред собом самога Христа; или приступи к тајнама — примићеш у себе самога Христа с Његовим божанством и човјештвом. Говори: Крсто, Господи, помози мени! и крстопреступи!... И сам ће Господ одговорити твојем срцу, одговориће у толико, да ћеш у томе савршено убијеђен бити, да Христос Спаситељ и по вазнесењу живи не само на небу него и на земљи, да Га ми можемо и видјети и опипати Га, и шта више, примати Га у себе, у своје срце, — да ријечи Његове нијесу лажне: *Ево стојим на вратима и куцам: ако ко чује глас мој и отвори врата, ући ћу к њему и вечераћу с њиме, и он са мном* (Апок. 3. 20). *Ево, ја сам с вама у све дане до свршетка вијека, амин.*

Ријеч на Благовијести.

Пречиста Дјева Марија од малоће своје живјела је у Јерусалиму васпитајући се у храму јерусалимском. Када је у дјевојачки узрост ступила, остави она свети град, и пресели се у град Назарет у дом сродника и обручника свога — праведног Јосифа, гдје настави свети и богоугодни живот свој.

Једнога дана баш кад је душу своју кријепила читањем пророчких књига, спусти се пред њу са небеских висина вјесник Божји — арханђео Гаврило и поздрави је овим поздравом: *радуј се благодатна, Господ је с тобом, благословена си ти међу женама!* Смирена дјевојка Марија, кад виђе арханђела и кад чу од њега — вјесника Божјег — ове чудне ријечи, смути се, размишљајући у себи, шта би овај чудан поздрав значити могао. Но арханђео видјевши је смућену и збуњену, охрабри је и поче јој испоручивати радосну вијест о зачећу и рођењу сина овим ријечима: *Не бој се Маријо, јер си нашла милости у Бога. И зачешт и родићеш Сина, и нарећи ћиш му име Исус. Он ће бити велики и назваће се син највишега, и даће му Бог престо Давида оца његова, и цароваће у дому Јаковљеву навјек, и царство његово не ће бити конца.* Пречиста Дјева, која је најљубила чистоту дјевичанског живота и положила објет, да ће до смрти своје остати дјевојком, кад чу вијест ову о зачећу и рођењу сина, зачуђена запита арханђела: *како ће то бити, кад не знам за мужа?* Како могу зачети и родити, кад мужа немам? како ћу бити матером, кад сам обрела да ћу вјечито остати дјевојком? Ангел јој рече, да ће она зачети и родити сина, и опет остати дјевојком, јер она не ће зачети као што друге жене зачињу, него ће зачети силом и наитијем светог Духа, и родиће не обичног човјека, но Сина Божја. *Дух свети — рече он — сићи ће на тебе и сила највишега осјениће*

те: за то и оно, што ће се радити биће свешто и назваће се Сим Божји. А да би виђео Господњи још боље увјерио пречисту Дјеву, да ће се ова блага вијест негова заиста испунити, спомену јој тетку њену — Јолисавету, која бјеше нероткиња и која се такођер по вољи Божијој спремала већ да постане матером. Примјером овим хтио је арханђео да посвједочи свемогућство Божије, јер „идижи хощеть Бога, похъждаетъ истинка оутѣки.“ У смирене Дјеве Марије ишчезе сад свака сумња. Испуњена најдубљом вјером и неописаном радошћу, она се покорношћу вољи Божијој и са највећом смиренošћу одговори арханђелу Гаврилу: *Ево слушнице Господње, нека ми буде по ријечи твојој!* И испоручивши поруку Свевишњег отиде од ње вјесник Божји, а Пречиста у утроби својој заче Спаситеља нашега Исуса Христа.

Богољубавни Хришћани! Мало час рекосмо, да се пречиста Дјева смирено покорила вољи Божијој, да буде матером сина Божјег. Но није она само овај пут посједочила своју смиреност. Смиреност бјеше се срасла с њеном блаженом душом. Смиреност бјеше главно својство, којим се пречиста Дјева одликовала цијелог свог живота на земљи. Смиреност је она своју показала пред вољом својих родитеља, да иде у храм Јерусалимски да се тамо васпита. Смиренošћу бјеше она испуњена у васпиталишту свом у Јерусалиму. И кад су првосвештеници, по вољи Божијој, тада кад је навршила 14. годину живота, упућивали је, да остави храм јерусалимски и пође у Назарет и настани се у кући обручника свога, осамдесетгодишњег старца Јосифа, који ће водити даљу бригу и старање о њој, — она се и тада у великој смирености својој склонила, да се растави са врло љубљеним васпиталиштем својим и иде у Назарет обручнику своме.

Јест, Богољубавни моји! лијепа је то црта, лијепо је то својство: смиреност! Чујте, како св. Писмо дивно говори о смирености: *Господ је близу оних, који су скрушена срца, и помаже онима, који су смирена духа* (Псалам 34, 18.)... *Срце скрушено и смирено Бог неће понижити* (Псалам 51, 17.). *Господ погледа на молитву смирену, и не понизити њихове молитве* (Псалам 102, 17.)! А сјехате се ваљада, како оно Господ Исус Христос завршује причу о Митару и Фарисеју, преузосећни смиреност овим ријечима: *сваки, који се подиже понизит се; а који се понизује (смирава), подигнуће се.* (Лука 14, 11.) А св. апостол Јаков вели, да *Бог смиренима даје благодат* (4, 6.).

А знате, шта онај Златоусти бесједник приквени каже за смиреност! *Смиреност је добродјетел — вели он, — која је узрок свакој добру.* (Бес. 5. на посл. Филипланима гл. 2.) и даље, да од смирености нема већег блага (Бес. 65. на Мат.)!

А св. Тихон задонски истиче нам и знаке, по којима се познаје смирен човјек. Смирен је вели он, који себе за најгрјешнијег сматра; који никог не преаире и не осуђује, већ само на себе пазн; који се клони славе и хвале; који јуначки трпи преваирање; који са поданим људима поступа благо; који је добровољно послушан не само вишем у и нижем од себе; који без нужде не говори, и кад говори, говори кротко и мирно! Па онда завршује: *Ово је до душе низак пут, али он до високог отачаства — неба — води! Ако хоћеш да дођеш у то отачаство, а ти иди тим путем!*

Како су ово б. м. дивни савјети, утјешне ријечи!

Па пођимо и ми, драги моји, тим путем кротости и смирености, који нам слади св. Писмо и препоручује јерарх руске цркве — свети Тихон! А узором смирености и кроткога живота нека нам ваљада буде пречиста Дјева Марија, којој нека буде свака слава, част и поклоњење, амин!

А. Б.

Герман Опачић, владина бачки.

(Животописна црта.)

Герман Опачић родио се 8. августа 1857. г. у Слабини у Хрватској од родитеља Марка и Софије. Отац му тада бијаше свештеником слабинским, а доцније поста парохом и окружним протопрезвитером у Војнићу, гдје га је таковога 1890. и смрт снашла. Мати му је умрла још млада.

На крштењу доби име Милан.

Кад је млађани Милан свршио основну школу у мјесту свога рођења, настави науке у државној гимназији загребској и доврши их у епископској гимназији новосадској 1877. год. По свршеној гимназији оде у Беч, гдје је 2½ године слушао правничке науке. Ту положи један државни испит, а ту је и као једногодишњи добровољац у војсци служио. Четири мјесеца бијаше војником и у окупацији Босне.

У јесен 1880. г. уписа се у богословију карловачку, коју 1884. редовно сврши. По свршеним богословским наукама није одмах примио на се свештенички чин, него га као свршена богослова тадањи патријарх Герман постави за катихету на епископској гимназији у Карловцима, у ком је својству послушној ревно и савјесно све до 1890. године. Но уз то се он 1889. прими и службе професора на богословији, и у овој служби истраје до 1891. године. Тек га с прољећа 1888. г. за монаха постриже игуман Амфилехије Јеремић у манастиру Кувеждину. По жељи његовој дано му буде у монаштву име Герман. Патријарх Аиђелић 24. априла 1888. рукоположи га за јерођакона и постави за подбиљезничка архидијецезалне конзисторије. Све ове службе и звања: катихетско, професорско и подбиљезничко, вршио је он савјесно и са пуно знања и вјештине.

Год. 1880. разријеша га тадањи администратор Василијон Петровић дужности катихетске и повјери му звање конзисторијалног биљезничка.

Концем априла 1890. г. ступа на престо епископ патријаршије Георгије Бранковић. За његово вријеме поче Герман брзо напредовати. 13. децембра 1880. г. произведен буде у чин протођакона, 6. октобра 1891. за архиђакона, 25. децембра исте године рукоположен је за свештеника-синђела, а већ 6. октобра 1892. за протосинђела. Тада имађаше уз своју редовну биљезничку службу да врши и ове почасне дужности: актуара патроната гимназијеког, члана испитног повјеренства за полагања егзаменског испита у архидијецези и књижевника патријаршијске књижице.

Дне 18. октобра 1893. насмјиа се Герману особита срећа. Тога дана — кад слављаше своје крсно име — би у синодској ејединци као патријаршијски протосинђел изабран за владика бачког. Високим отписом од 11. марта 1894. Његово Величанство краљ Франц Јосиф I. потврди његов избор. 31. марта и. г. Герман положи у Бечу свечану заклетву на вјерност у руке Његово Величанства, и на Турђев-дан 1894. буде у карловачкој катедрали за епископа бачког посвећен, пошто је прије тога (19. марта) у саборној цркви карловачкој у чин архимандритски произведен. Посвећење обавише: патријарх Георгије, владика карштатски Михајло Грујић и владика темшварски Никанор Поповић. Дана 24. априла и. г. издана му је од патријарха грамата на епархију бачку на словенском језику, која је приликом његовога устоличења (15. маја 1894.) у саборној цркви новосадској на уста патријаршијског архиђакона Лукијана Богдановића народу и свештенству гласно прочитана.

Епископ Герман бијаше строг и праведан епископ. Савјесно је управљао својом епархијом. А да није својим доласком у Нови Сад доносио са собом уједно и клину ненаљечиве болести, која му је и умну и физичну снагу подгризала, могло се је надати, да би много користио својој епархији. Спреме је имао довољно. У јесен 1898. г. поирачи му се ум, нега одведоше у Беч у завод за умоболне на лијечење. Али болест његова бијаше такве врсте, да се није могла излјечити. На Богојављење 1899. немилу смрт учини тој бољетници његовој — а уједно и животу његовом — крај. Епископ Герман умре у најбољој мушкој снази — у 42. години живота свога. Мртво тијело његово доведено је жељезницом из Беча у Нови Сад у суботу 9. јануара 1899., а сутра дан послје божанствене литургије у саборној цркви опојано и сарањено у капели на ђлашком гробљу. Није било балзамовано. На опијелу чинодјејствовао је владика будимски Лукијан Богдановић уз асистенцију многог свештенства обојега реда. С покојником се у говору опростио свештеник сентомашки Ђура Страјић, бивши његов друг из богословије. По налогу патријарха Георгија смрт владике Германа бијаше оглашена и у архидијези тродневним звоњењем у свима црквама, име његово убиљежено у диптихону сваке цркве и спомињано пуних шест недјеља на божанственим литургијама.

Покојник бијаше средње величине, прилично јак и доста развијен човек, округла црнмањаста лица са лијепим приим очима и обрвама, густом косом, лијепим приим брковима и ократком пуном — малко кудравом — брадом. Нарави бијаше мирне и врло ћутљиве, штоно веле — ријеч му бијаше скѹпа. Срце је имао добро. Љубио је самоћу. Не гласа за богослужење није имао.

Као богослов читао је много, а нешто је и писао, но то бијашу ситни, али врло духовити чланчићи. Сјећам се једног, који је носио наслов „На велики петак“, кога је он мислим 1884. у неком нашем листу у подијетку штампао, и који се одликовао креним мислима. Није ми познато, да је што послје као приди рни калуђер, професор и епископ на књижи радио. У осталом није ни доспијевао. Герман бијаше 16. по реду епископ бачки.

Од рода свога остави владика Герман послје себе на животу: рођенога брата Милорада, професора кр. реалне гимназије у Осјеку; рођене сестре: Анку Ђивковић, удову иза кр. порезног контролора и Милеву Брдар удану за ц. и кр. војним официјалом код интенданције.

Покој му души!

Бдинѣ ѿ возажажашнѣхъ сѣ нилѣ.

О вјерској поуци младежи, која не иде у школу.

(Изјештаји из Дабро-босанске епархије.)

(Наставак.)

Протопрезвитерат прињаворски.

Прињавор, парохија Мелентија Опачића, архимандрита и Луке Опачића, надзиратеља протопрезвитерата. Катихумена било је 304. Предавано је до „7 тајни новог зајвета“. Успјех је био добар. Младеж се сабирала код цркве у Прињавору.

Штрици, парохија Илије Школника, свештеника. Катихумена је било 395. Предавано је све прописане гравиве. Успјех је био добар. Младеж се сабирала на Спасојевитишту под црковима.

Вночани, парохија Милона Радића, свештеника. Катихумена било 284. Предавано је до „7 дарова Духа светог“. Успјех добар. Младеж се сабирала код цркве у Вночанима.

Среска Мравица, парохија Симе Јанковића, свештеника. Катихумена било 288. Предавано до „7 грјехова смртних“. Успјех је био добар. Младеж се сабирала код цркве у Сри. Мравици.

Бокори, парохија у администрацији пароха поточанског Цвије Милановића. Катихумена је било 251. Предавано је до „дјела милости душевне“. Успјех добар. Младеж се сабирала код цркве у Поточанима.

Поточани, парохија Цвије Милановића, свештеника. Катихумена је било 187. Предавано до „дјела милости душевне“. Успјех је био добар. Младеж се сабирала код цркве у Поточанима.

Драговићи, парохија Василије Игњатића, свештеника. Катихумена било 136. Предавано је до „7 грјехова смртних“. Успјех је био довољан. Младеж се сабирала код цркве у Драговићима.

Ножичко, парохија Димитрија Микулића, свештеника. Катихумена било 162. Предавано је до „9 црквених заповједи“. Успјех добар. Младеж се сабирала код цркве у Ножичком.

Бос. Свињар, парохија Симе Игњатића, свештеника. Катихумена је било 190. Предавано је до „7 дарова Духа светог“. Успјех је био добар. Младеж се сабирала код цркве у Бос. Свињару.

Лепеница, парохија Петра Ђорђевића, свештеника. Катихумена је било 260. Предавано је до „9 плодова Духа светог“. Успјех је био добар. Младеж се сабирала код цркве у Лепеници.

Палатковци, парохија Луке Хацића, свештеника. Катихумена је било 204. Предавано је сво прописано градиво. Успјех врло добар. Младеж се сабирала код цркве у Палатковцима.

Бос. Кобаш, парохија Милоради Јелића, свештеника. Катихумена било 79. Предавано до „10 божијих заповједи“. Успјех довољан. Младеж се сабирала код цркве у Кобашу.

И ако је скоро у цијелом овом протопрезвитерату владала заразна дјечија болест „Шарлах-дифтерија“, због које се младеж није могла нити смјела редовно на вјероучење сабирати, а нијесу се могли ни испити свуда на вријеме држати, нити је могао надзиратељ ради тога свуда испитима присуствовати, то је ипак постигнут успјех повољан. Надзиратељ Лука Опачић достављајући горњи извјештај о успјеху вјеронауке вели: „У опће се је свуда добар успјех постигао (иако је немила болест препреке стављала) те је народу у овој страни заиста мила ова установа. — У овим парохијама, гдје сам присуствовао и испитивања држао, видно сам да је успјех добар постигнут, што на част и препоруку служи дотичним свештеницима“.

(Наставља се.)

Разно.

Сава Поповић, протојереј и парох прибојски преселио се је у вјечност 29. децембра 1898. године, а сутрадан пет свештеника уз саучешће

свијех му парохијана спустише његове земне остатке у гроб под крило парохијалне цркве у Прибоју. Покојник је рођен у селу Прибоју 16. новембра 1836.; рукоположен за свештеника 13. маја 1858 а на 23. августа 1889. од митрополита Дионисија Илијевића за протојереја произведен. За чин свештенички припремао се је код тавнанских калуђера, те се је у благочинију и уставности покојни старц особито одликовао, а служио ни једне неби одслужио, док по вечерњи неби акатист Господу нашему Исусу Христу, пресветој Богородици, канон ангелу хранитељу а у јутру опет „канонъ кѣ стѣмѣ причащению“ са придодатима молитвама читао. У прилици тачан, у парохији реван и на дому својем гостољубив за причу бијаше. И за све, што је добро и богоугодно био је одлучан, прегателан и истрајан, које црте свога карактера јасно је доказао при градњи цркве у Прибоју, која се је и прав и други пут његовом иницијативом и започињала и довршавала. Чetrдесет година служио је тихо, право и неуморно Богу и свом роду, кога је за свега живота свога свијем срцем љубио и с њиме и пред њиме ваада бивао. Нека му је радост вјечна, а блажен покој!

би.

Њижевне вијести.

Српски Сино. Недјељни лист за црквено-просвјетне и автономне потребе српске православне митрополије карловачке. С благословом св. Синода. Власник: Њ. Светост српски патријарх Георгије. Уредник: протопрезвiter Јован Јеремић. Година IX. „Српски Синод“ излази сваке недјеље на цијелом табаку. Цијена му је за Ауетро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 ф., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Поједини бројеви стају 10 новч. Претплата, огласи, стјечајени и рекламације шаљу се администрацији, а рукописи уредништву „Српског Синода“ у Карловце. Штамп: Српске манастирске штампарије у Ср. Карловцима. 1899.

Гласник православне даламатинске цркве. Издавалац и уредник: прото-презвiter Спиридон Вуинович. Год. VII. „Гласник“ излази свршетком сваког мјесеца на једном табаку. Претплата се шаље канцеларији еп. конвисторије у Задар (Zadar), а рукописи и огласи уредништву листа. Цијена је листу 3 фор. на цијелу годину. За стране земље 9 франака у злату. Штампарија Спире Артале у Задру 1899.

Школски лист. Издаје и уређује Никола Ђ. Вукићевић. Година XXX. „Школски лист“ излази један пут у мјесецу и стаје на цијелу годину 1.50 фор., а за Србију 4 динара. Учители са малом платом, као и богослови и приправници добивају лист у пола цијене. Дописи и претплата шаљу се: Уредништву „Школског листа“ у Сомбор (Ауетро-Угарска). Штампарија Ф. Битермана и Сина у Сомбору. 1899.

Донашница. Орган Женског Друштва и његових подружница. Год. XXII. Излази један пут мјесечно. Власник и издавалац: Женско Друштво у Биограду. Лист уређује Литерарни Одбор. Администрацију и експедицију листа врши управна чланица Катица Велимарковићка. Кнез Милошева улица бр. 14 у Биограду. Чланице „Женског Друштва“ и његових подружница добијају лист бесплатно, а за нечланице стаје на годину 6, а на пола године 3 динара. Краљевско-српска државна штампарија у Биограду. 1899.

Цариградски Гласник. Власник и одговорни уредник: К. Трученић. Тој V. Јест издази четвртом „Уредничком Гласнику“ Константина (Петра) Арсева: Direction du Journal Serbe: „Тригистадски Гласник“ Constantinople-Turquie (poste de Valata). Цијена је листу за „Турку и Босну на годину 10, на године 20 гроша. За остале земље на годину 12, а на пола године 6 франка. Штампања Савона А. Зебрић. Цариград. 1899.

Наставник, јест професорског удружења. Књига Х. Власник: Професорско „Друштво“. Одговорни уредник проф. Ранко Петровић. „Наставник“ издази листу „Друштва“. Одговорни уредник проф. Ранко Петровић (за пријемник школског распису не издази) од четвртог издази, а етаје за чланов: Професорско „Друштво“ и учитеље основних школа — чланове „Учитељског Удружења“ у Уингара, а за друге претплатнике 10 динара, односно 5 фор. а. нр. Преплата се шаље уписан Професорско „Друштво“ или књижевници Велимира Ђаковића у Београду. Српска краљевска Араганија штампања, Београд 1899.

„Босанска Вила“. „Лист за забаву, поуку и књижевност. Власник и уредник: Никола Т. Катинковић Сарајево. Тојина XIV. „Босанска Вила“ издази два пута месечно, сваког 15. и 30. Цијена је за све крајеве на годину 4 фор. На по год. 2 фор. Листу добијају лист за 3 фор. Преплата и пукописи шаљу се на уредничтво. У Сарајево, штампања Шинијатера и „Тешнера 1899.

Званични огласи.

Српско-православна АЕМ. Конвентурија „Дабро-босанска.

Број 607
Год. I. бр. 229

ПРИЈЕМА

На молбу Милице Беговића, рођење Ђурића из Обала, која је била невеста, познана се Милићини законити сундур, Најо Беговић, родом из „Дубровца“, у „Листи, који је још 1887. тужила, као своју закониту на „Дубровцу“ напустио и непознато у свијет отишао, да се у року од 3 месеца, рачунајући од дана првог судија, потписаној конвентурији као духовном суду у брачним процесима, писмено или лично пријави и место свога станавања означи, јер ће му се у противном случају, као одлучном поставити службени засудници, који ће га у повелом брачном процесу до коначног рјешавања заступати.

У Сарајево, 4. марта 1899.

АЕМ. Конвентурија „Дабро-босанска.

„Источник“ издази два пута и то 15. и 1. новембра, а на „Дубровцу“ Цијена је листу на цијелу годину 4 фор. и на пола године 2 фор.; за стране земље на цијелу годину 5 фор. а на пола године 2,50 фор. Учитељска основних школа и учитељи даваће се лист у пола није. Преплата се шаље администрацији листу, а пукописи уредничтву. Пукописи не враћају се.

Црпска српска штампања Ристе Ј. Савића и друге у Сарајево.

ИСТОЧНИК

ДУХОВНИ ЧАСОПИС

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЈЕТНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКО-ПРАВОСЛАВНОГ СВЕЩЕНСТВА
И НАРОДА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.

Год. XIII.

Сарајево, 30. априла 1899.

Бр. 8.

ВЛАСНИК:

ЊИХОВА ВИСОКОПРЕОСВЕЩЕНСТВА СРПСКО-ПРАВОСЛАВНИ БОСАНСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКИ
АРХИЈЕРЕЈИ.

УРЕДНИК: ТЕОДОР ЈУНГИЋ, ПРОТОЈЕРЕЈ.

ЗВАНИЧНО.

Откад су у „Источнику“, број 4., од 28. фебруара о. г. објављене у српском пријеву посланице Његове Светости патријарха цариградског Константина V. и Његовог св. Синода, управљене на српско-православне митрополите, свештенство и народ у Босни и Херцеговини, због тужаба, поднесених Његовој Светости и св. Синоду, донијели су неки српски листови вијест, да су се у тим пријевима поткрале хотимично или по незнању неке крупне погрјешке на штету народа и његових вођа. Нарочито је то истакао загребски „Србобран“ у својем 37. броју, од 27. марта о. г. у уводном чланку, а по извјештајима, који су му, како он вели, од његових људи, ваљда из Цариграда, стигли, додајући, да је у српском пријеву изостало читаво ово главно мјесто: „Архијереји се позивају, да са очинском љубављу поступају с народом и да се с њим зближе и измире, и строго им се препоручује, да се странцу иновјерцу не дозвољава мијешање у црквено-школске ствари православног српског народа.“

Истини у прилог, и да се једном већ на пут стане толиком обмањивању народа и јавног мишљења, изјављујемо овим најзвечијом, да су српске пријеве оних патријаршеско-синодалних посланица израдили људи, грчком и српском језику потпуно вјешти, и да у њима није ништа изостављено, јер нити је тому било, нити данас има ма каква разлога.

Мјесто, које „Србобран“ у дотичној посланици тражи, не постоји, а оно, које се односи на архијереје, свештенство и народ, гласи

у оригиналу од слова до слова овако: „Ὁθεν παρανοοῦμεν αὐτῆς καὶ παραγγέλλομεν ὑμᾶς πατρικῶς, ὥπως ἀφιέντες κατὰ μέρος πᾶσαν σκέψιν ἄλλοτρίαν τῇ ἱερᾷ ἡμῶν θρησκείᾳ, ἀπασχολοῦσαν τυχὸν τὸ πνεῦμα ὑμῶν, καὶ πρὸ πάντων ἐκείνοι, οἵτινες παραεκτραπέντες τοῦ ἱεροῦ αὐτῶν ὡς χριστιανῶν καθήκοντος ἀπειμακρύνθητε τῆς ἱερᾶς Ἐκκλησίας καὶ τῶν πρὸς ψυχικὴν σωτηρίαν κοινῶν ἱεροπραξίῶν, καὶ ἀπεστερήσατε ἑαυτοὺς τῶν δαιῶν δωρεῶν καὶ χαρίτων, βαρέως οὕτω πρὸς θεὸν ἀμαρτήσαντες, προσέλθῃτε ἐν συντριβῇ καρθίας πρὸς τὸν ὑπ' αὐτὸν ἱερὸν κληρὸν καὶ συνδιαλλαχθῇτε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν, ἀσπαζόμενοι δὲ τὴν θεϊάν αὐτῶν τύχη τε τῆς παρ' αὐτῶν συγγνώμης, καὶ οὕτως ἐξακολοῦθήσητε ἀπολαύοντες, ὡς τὸ πρότερον, τῆς πατρικῆς αὐτῶν ἀγάπης καὶ προστασίας, ἐπαναλάβῃτε δ' ἀμέσως καὶ τὴν εἰς τὰς ἱερὰς Ἐκκλησίας ὀφειλομένην ψοίτησιν καὶ τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν πάντων τῶν θρησκευτικῶν ὑμῶν καθήκόντων, ἵνα προσφέροντες τῇ θεῷ ἀγνὴν λατρείαν καὶ θυσίαν αἰδέσεως, ἀξιοῦντες τῶν πλουσίων αὐτοῦ δωρεῶν καὶ τῆς ἀπείρου αὐτοῦ ἀγαθότητος καὶ εὐδοκίας. Κυβερνῶσιν δὲ ἔχοντες φιλόλαον καὶ πατρικὴν, τοσαῦτα εὐεργετήματα ἐπαδαφιλεύουσιν τοῖς λαοῖς αὐτῆς ἄνευ διακρίσεως φυλῆς καὶ θρησκευήματος, παρέχουσαν εὐεργετικὴν προστασίαν, τιμὴν καὶ ἀντιληψιν εἰς τὴν ἀρίαν καὶ ὀρθόδοξον πίστιν τῶν πατέρων ἡμῶν, εἰς τοὺς ἱεροὺς αὐτῆς θεσμούς καὶ εἰς τὰ ἱερὰ ὑμῶν καθιδρύματα, ὀφείλετε ἐκδηλοῦν αὐτῇ πλήρη ἐμπιστοσύνην καὶ ἀποδοῦναι τὰς χάριτας διὰ τῆς ὀφειλομένης εὐπαιθείας, φιλησύχου δὲ καὶ νομισταγοῦς πολιτείας, κατὰ τὸν θεηγόρον Παῦλον διακελεύοντα, „Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπαρχούσαις ὑποτασσέσθω : οὗ γάρ ἐστιν ἐξουσία, εἰμὶ ἀπὸ θεοῦ · αἱ δὲ οὕσαι ἐξουσίαι ὑπο τοῦ θεοῦ τεταγμέναι εἰσιν.“, а у српском пријеводу, објављеном у „Источнику“, гласи овако: „Дакле, ми вас и опет савјетујемо и препоручујемо вам очински да се оканите сваке помисли, која се не подудара са нашим светом вјером, ако би таква мисао можда дух ваш занијела. А особито позивамо оне између вас, који сте се лишили Божијих дарова и благодати, те љуто згријешили Богу, да се повратите са чистим срцем своје архијереју и њему потчињеном светом клиру, и да се помирите са својим духовним старјешинама и да цјеливајући њихову десницу получите њихово опроштење, како би опет задобили пријашњу њихову очинску љубав и заштиту. Савјетујемо вам, да одмах почнете у цркву долазити, и да тачно вршите све ваше вјерске дужности, и чисто се Богу поклонивши, и Њему жртву хвалевија принесавши, удостојите се Његових богатих дарова и његове неизмјерне милости и благовољења. А пошто имате очинску и народољубиву владу, која толиким добротинствима обасипа свој народ без разлике племена и вјере, која вам пружа благотворну заштиту, која поштује свету и православну вјеру наших отаца, њезине свете каноне и ваше свештене заводе, дужни сте ви, да јој поклоните своје потпуно повјерење и да јој враћате те благодати дужином послушности и мирољубивим и лојалним

владањем, како то заповиједа богоглаголиви Павле: Свака душа да се покорава властима, које владају; јер нема власти да није од Бога, а што су власти, од Бога су постављене.“

Из наведенога јасно се види, да су „Србобран“ и његови једномишљеници обманути од оних, који су им спремили дотичне неосноване извјештаје. Но да се отклони и пошљедњи разлог сумњи, изјављујемо, да смо готови изложити у конзисторијалној канцеларији оригиналне посланице Његове Светости од 15. фебруара 1899., број 551, а „Србобран“ или други који лист нека изволи послати своје поузданике амо, да пријеведе с оригиналима сравне и оно, што нађу, објаве својим мавдантима.

Надамо се, да ће се „Србобран“ хтјети користити овом понудом и лијепом приликом, јер смо увјерени, да је њему много стало до тога, да у овом важном спору сазна праву истину и објави је својој љубитној читалачкој публици.

Српско-православна АЕМ. конзисторија Дабро-босанска.

Број 1235 ex 1899.

Рес. II., бр. 387.

Окружница.

Пречасном српско-правосл. парохијском свештенству Дабро-босанске епархије.

У свези са овдашњим окружницама од 19. марта и 22. јуна 1898., број 854 и 1863, поново се позива пречасно свештенство ове бого-спасајемо епархије, да одмах иза Ђурђев-дана о. г. отпочне поучавање ваншколске младежи у вјеронауци по већ прописаном прошлогодишњем програму, наставном градиву и пописним обрасцима, које ће обрасце, свештенство у овој години, по примјеру лањских, изрубрицирати, те у њих младеж уписати и дане вјероучења биљежити.

Пошто се пак у прошлој години увидјело, да се у свима парохијама, због њихове растрешености, не може обучавање младежи на једном мјесту обављати, то нека дотични свештеник одабере, према пространству своје парохије, више таквих мјеста, на која ће се младеж редом сабирати, т. ј. једне недјеље на једном, а друге на другом крају парохије, по свакако боље је, да се на једном и само у крајњој нужди на два мјеста младеж сабира и обуку прима, јер ће се на тај начин већи успјех постићи.

Гдје се пак, због ма каквих сметња, не могне у прописане недјељне и празничне дане младеж сабирати, то свештеник може по својој увиђавности одредити за то и друге мање свечане дане, које црква истина не празнује, али је народ уобичајно светковати их, и не радити тешких послова на њих.

Нарочито се пак позивају они свештеници, који прошле године овај посао, због разних оправданих не оправданих разлога, не моглише преду-

зети, да ове године оно, што је лани пропуштено, удвострученим радом и трудом надокнаде и у томе апостолекомраду срећнију браћу своју сустигну.

Они пак, који су у прошлој години успјели, али ипак нијесу свршили сво прописано градиво, имаће ове године поновити најприје старо градиво, у чему ће им старија младеж из прошле године на помоћи бити, јер ће она, понављајући, имати нову младеж у вјеро-наук, тако рећи, увести и заједнички продужити и довршити.

Пречасна гг. протопрезвитери, односно надзиратељи протопрезвитерата, предузеће у смислу окружнице од 26. октобра 1898., бр. 3050, благовремено испитивање младежи по подручним парохијама и увјеривши се лично о успјеху вјероучења, подијеће о томе овамо до краја ове године своје извјештаје.

Ово испитивање може се предузети у већим протопрезвитератима одмах 1., а у мањим 15. дана мјесеца септембра.

Овој духовној власти угодна је дужност констатовати и званично објавити, да су се многи свештеници прошле године у вршењу ове свете дужности наставничке управо одликовали и да је читаво сасловље свештеника скупа са народом нашим примило наредбу нашу са највећим одушевљењем, о чему се потписани митрополит сам лично увјерио приликом каноничке посјете, коју је прошле године у неколико протопрезвитерата на источном крају митрополије одржао.

Погледом на сметње, које су се вршењу ове свете службе на неким мјестима на пут ставиле, настојаћемо са свим силама, да их поуклањамо и код високе земаљске владе нужну нам помоћ задобијемо.

У Сарајеву, 9. априла 1899.

АЕ. и Митрополит Дабро-босански;

Николај, с. р.

Из АЕМ. консисторије Дабро-босанске.

Отпуштење. Цвјетко Шпирић, парох Дравсенички, у протопрезвитерату Костјиничком, отпуштен је 18. фебруара о. г. из епархије Дабро-босанске, јер је наименован за катихету на општим народним школама у Брчком, епархије Зворничко-Тузланске.

НЕЗВАНИЧНО.

Хришћанско васпитање за првих пет вјекова (33.—476.)

(Наставак.)

Године 181. постао је управитељем александријске академије пријамник Атинагорин, св. Пантен, и управљао је њом десет година.

Он је, по свој вјероватности, био родом Сицилијанац. Као стојик прешао је у Хришћанство. Био је човјек високог образовања и слављен међу незнабошким философима свога времена. Ступање његово на управу александријске школе пада у доба, када гоњења мало ослабише, када Хришћани слободније почеше дисати. Тај период мира дао је Хришћанима удвојене снаге да распростиру и шире религију своју, а тим се миром нарочито користиле катихетичке школе у Александрији. Пантен је осјећао, да је наступио моменат од пресудне важности и значајности. Као човјек свога времена, који је све прилике свога доба добро прозарео увидио је, да је за Хришћанство наступило оно доба, када су се крајње конзервативни методи, који дотле у Хришћанству владаху, у неколико измијенити имали. Свјетлост мира за дуго под судом скривена бјеше. Он је хтио, да је постави на врх горе, да би „народи у свјетлости његовој ходити могли“. Величанствени залог божанске истине, који се до сад у потаји саопштавао и избјегавао свако општење са свјетским знањем, требао се сада јавности показати, и Пантен са својим ученим друговима ријешно се, да га отворено јавности преда, ступивши без икакве бојазни у борбу с околишним философима академије, с Платоницима Перипатетицима и Еклектицима, који уображаваху, да су у теоријама Платоновим и Аристотеловим достигли крајњи резултат својих истраживања. Школе, које дотле бјеху само за Хришћане, бише отворене за све без разлике. Резултат тога свега посве је лако појмити. Разноврсне гомиле за гомилама тискале су се по аудиторијама, намамљене тамо увјенчаном славом и очаравајућим говорничким ораторја, а још више оним узвишеним истинама, о којима су слушали, а које бјеху сушта противност њиховим досадањим научним будалапштинама. Људи овако висока талента и даровитости — какав бјеше Тит Флавије Климент у Хришћанским летописима више познат под именом Климента Александријског, кога блажени Јероним најученијим црквеним писцем сматра — и нехотице у мисли се дадоше и не могоше, а да у резултатима својих логичких размишљања не претпоставе личнога Бога Хришћана мрачним и нејасним „еманацијама“ Платоновим; морадоше признати вриједност богословске системе, која се одликовала практичним карактером и дубоко утицала на наравствено стање људи; морадоше претпоставити морал Хришћански „Платоновим митима и Питагориним теоријама о самоубијству“, које су људе до разочарања и до ужасне абрике доводиле. Филон се трудио, да писање Мојсијево и Платоново изједначи и у свезу доведе, из чега је поникао кратки компромис Новоплатонизма. То, што је он хтио да учини у погледу старог завјета, учинили су до неког степена у погледу новог завјета хриш-

ћански учењаци александријски. Они су помиривали незнабошку науку с јеванђељем тако, што су слушаоцима својим обиљежили оно, што у незнабошких писаца добро и истинито бјеше, показујући, како су високе истине хришћанске њима као допуна неопходно лужне биле, те ако је жеља њихова, да им истраживања и наука њихова носе на себи тип нечега бољег и стваријег, а не печат меланхолије, нејасности и магловитости, то су они позвани да иду од природнога к надприродном, из области здравог разума у област вјере и откровења. Једном ријечи човјечанска мудрост и филозофија и није ништа друго, до ли служавка хришћанског богословља, како касније једним поводом вели о том и св. Павлини, пишући Јовију: „Ти немаш потребе да остављаш ту филозофију, ако је само ти осветиш вјером и будеш се мудро њоме користио, сједињавајући је с религијом.“ Исто тако, руководећи се тим основним правилом, могле се и александријске катихете, без икакве штете по истину, користити старим писцима. Нове истине и слова нових учитеља ширила се необичном брзином из Александрије по читавом Египту, — тако рећи свугдје, гдје су само допирале египатске лађе и каравани. Истина Хришћанства престала је бити предметом скривеног учења. Поборника њених могло се свугдје наћи и они су свугдје распростирали њен утјецај, обарајући старе незнабошке басне, којима су се још занимали тобожњи филозофи. Свугдје и на сваком мјесту, по бучним и шумним улицама градским, у аудиторијама академским код храма Серапиума, у библиотекама и по вртovima, на јавним шеталиштима и каантирима пуних народа, на сваком мјесту и у свако вријеме нијесу они престајали учити, и непобједном логиком изналазили су читаве области неиспитаних истина, остављајући их, да највећи генији времена свога о њима размишљају. Жетва бјеше богата. Број трудбеника, испочетка мален, растао је све то више и више, а природан резултат тога бјеше тај, да су у редове цркве хришћанске јатомице ступали сви, без разлике стајежа и класе.

(Наставиће се.)

Религијозно-морални листићи.

Намјешено православној српској младежи и сваком Хришћанину.

Превео и попунио: Јован Петровић, свештеник-катихета и професор у Загребу.

Трпи до краја.

Који претрпи до краја, спасен ће бити (Мат. 10, 22).

У вријеме св. Јована Златоуста живљаше много година у пустињи преподобни Јераке. Један пут се приближише њему ђаволи у подоби човјечијој и рекоше: „Старче! Ти ћеш живјети још 50 година;

можеш ли трпѣти тако дуго у овој дивљој пустињи? Иди одавде!⁴ — Старац им на то одговори: „Врло ми је жао, што ми тако мало остаје да живим на свијету, а ја сам се спремио да трпим још двије стотине година.“ На те ријечи Јерасове настаде ђавола... То значи, да је св. подвижник одлучио, да трпи све невоље, све туге и жалости пустињачког живота до краја. Види се, да се добро сјећао ријечи Спаситељевих: Трпљењем својим спасавајте душе своје (Л. 21, 19). Који претрпи до краја, спасен ће бити (Мат. 10. 22.)

А ми грјешиници... прихватимо ли се ма каквог доброг дјела са свим жаром, са највећом усрдношћу, па ако напђемо ма на какву запреку или недаћу, ми смо већ готови да сасвим одбацимо добро дјело, као да му нијесмо ни мало дорасли! И колико добрих намјера остаје тако код нас неиспуњено! Колико добрих дјела неовршено!... А што то значи? Откуда је то, љубезни? — Отуда, без сумње, што хваћајући се добра дјела, гледамо само на корист од њега, а да ли ћемо имати довољно снаге, да га крају приведемо, о томе и не мислимо. Отуда, што ми заборављамо, или још боље да кажемо: никако не ћемо да знамо, да ни какво у истини добро дјело не свршује се без искушења и туге; такав је већ закон вршења добрих дјела: желиш ли дјелати добро дјело, Богу заиста угодно? Спреми се на трпљење, буди спреман на све туге и лишења, па може бити и на страдања од људске неправде, јер је речено: Чедо, ако хоћеш да радиш Господу, спреми душу своју на искушење (Сир. 2, 1), а у искушењу је најужније — трпљење. А ми на то и не мислимо; с тога је добро наше и нестално, па с тога у очима Божјима и нема велике цијене. Ево што приповиједа презвитер Кроије Паладију Јенопољском у једном подвижнику, по имену Евлогију. — Тај Евлогије бјеше човјек врло изображен; примивши монаштво не хтједе због слаба здравља ступити у заједнички манастир, а није био способан ни за самотни подвижнички живот. Једном видје он на трапшту једног богаља, који не имађаше ни руку ни ногу; пришавши њему помоли се овако: „Господе! У име твоје ја ћу узети овога несрећника и хранићу га до саме смрти његове, да се њега ради спасем и ја. Помози ми, Господе, да му послужим!“ — Послије овога, Евлогије доведе магаре, посади на њега богаља и однесе га у свој стан. Петнаест година дворѣо га је Евлогије, као оца рођена; он га је сам умицао, сам маслом мазео, носио га на рукама, чувао и од зла бранио, како је само знао. Али је требало још боље искушати стрпљивост подвижникову, ево, злотвор свакога добра научи богаља, да ружи и свакако погрђује свога доброствора. Узалуд га је Евлогије мирио, узалуд му је говорио: „Реци, при-

јатељу мој, чим сам те узвиједио? Ја ћу се исправити.“ — Но богаљ не хтједе ни да чује, по захтијеваше, да га опет однесе на тржиште, откуда га је и узео. „Не могу подносити то твоје лукаво ласкање“, говораше несрећник, „мени се не допада тај гладни живот; ја хоћу меса!“ Евлогије донесе одмах и меса. Но богаљ се не умири: „Досадно ми је с тобом живјети, рад сам да видим много људи!“ — Евлогије му кротко одговори: „Ја ћу одмах довести теби браће, колико хоћеш.“ — „О, ја несрећни!“ закрича богаљ: „Ја не могу ни да те видим, а ти хоћеш да ми доведеш таквих бадавација, као што си и сам! Не ћу, не ћу — хоћу на тржиште!“ — Тада се обрати Евлогије сусједним подвижницима за савјет: пита да ради с богаљем? Они му одговорише: „Велики (тако су они звали пророка Антонија) још је жив, — иди њему и што ти он рекне, то чини, кроз њега сам Бог теби ће говорити.“ — Евлогије умири богаља, метну га у лађицу и одвезе се с њим Великом Антонију. Дођоше њему касно у вече. Велики старац примао је тада све дошљаке. И ево, он зовну: „Евлогије, Евлогије Евлогије!“ А Евлогије мишљаше, да старац не зове њега, већ некога другог, па се не одазва. „Теби говорим, Евлогије, који си дошао овамо из Александрије!“ рече му старац. Тада Евлогије приђе Антонију. „Зашто си ти дошао овамо?“ запита га старац. „Ко ти је открио моје име“, одврати Евлогије, „Тај ће ти открити и дјело моје.“ — „Знам, за што си дошао“, одговори му Велики Антоније: „Али ипак искажи све, да и остала братија чују.“ Евлогије неприповједи све по реду и проси упутства. Тада му велики старац рече строгим гласом: „Евлогије! Ти хоћеш да га одбациш? Но онај, који га је створио, не ће га одбацивати. Ти ћеш га одбацивати, а Бог ће га подићи, да буде већи и бољи од тебе....“ У дубоком ћутању слушаше покорни Евлогије. А међу тим се старац окрену богаљу и громко проговори: „Ти, грјешниче, недостојни ни земље ни неба! Хоћеш ли преестати викати на Бога и раздражкати брата? Или зар не знаш, да тебе служи сам Христос?“ — По том се старац окрену обојици: „Преестаните, дјецо, свађати се, идите с миром кући, не дијелите се један од другог; Бог ће већ послати за вама.... Сатана види, да сте већ обадва на крају подвига, скоро ћете обојица добити вијенце од Христа: ти за њега, а он за тебе, — ето за што је вас обојицу бацно у искушење. Идите с Богом; ако анђео дође за вама, па вас не вађе обојицу скупа, — обојица ћете се лишити вијенца.“ Није потребно говорити, да су се њих обојица измирили свим срцем, повратили се у своју ћелију, и — није прошло ни четрдесет дана, а њих обојица један за другим, одоше Господу... „Ја сам био тумач разговора између Антонија и Евло-

гија и богаља“, завршује свој разговор презвитер Кроније, „јер Антоније није знао грчки, а Евлогије и богаљ не знадоше језика египатскога.“

Како је поучна та приповијетка? Трпи до краја! — говори он и мени и теби, мој љубезни брате у Христу! Био ти ко му драго, трудбеник спасењу, био ти ма кога звања, ти, без сумње, имаш свој терет, јер без њега се не да живјети — с тога трпи до краја, Можда си ти и поштен човјек, можда си и моћан, али баш у моћних људи и има доста бриге; многи не зна, како ће свршити најтачније своју дужност, да душом одахне, да се избави бриге; с тога, не тужи, брате, не збацуј са себе драговољно терета, којег ти Бог положи на рамена твоја, носи га, док Бог хоће, и све трпи до краја! — Може бити да те је Бог благословио, земаљским благом, и ти ништа не штедиш за млађу твоју браћу, али за то трпиш не мало од неправде и злобе људске, од људске зависти и неблагодарности? Нама је речено „Благо вама, ако вас успрогоне!“ Тамо, на небесима, код Господа, спремљена је многа награда за све невоље; само се труди, ништа не жали, не одбацуј добро дјело, већ трпи до краја! Или те је може бити превладала сиротиња, па се скиташ, као пука сирота, од немиле до недрага? Трпиш и глад и лад и сваку болест? И тада не тужи, не роптај па своју горку судбу: чујеш ли? Господ сам зове себи све утрућене и обременене, обећавајући им успокојење, он ће наситити све гладне, утјешити плачне, — вјеруј његовој истинитој ријечи, бодро носи крет свој и трпи до краја! — Носиш ли тежину службе државне, служиш ли општини, или се трудиш за своју дјецу, за издржавање престарјелих родитеља? Труди се, брате мој, у славу Божју, не клони духом због недаће и трпи до краја! А ако те је призвао Господ да послужиш св. цркви Његовој у духовном сану и звању, или да се потрудиш ради спасења своје сопствене душе у св. обитељи: тим мање не слаби у подвигу, не застај на по пута: истина је, да се тешко улази у царство небеско, уска су врата, тјесан и жалостан пут, по тим је путем прошао најприје сам Господ Бог наш Исус Христос, — угледај се на Њега, проси од Њега помоћи, Он је увијек готов да ти пружи руку помоћи и тако се храбри и трпи до краја! До краја — дотле, док буде Господу угодно, да те држи под кретом, да ли до краја живота твога, или само до краја оних мрачних тужних дана, иза којих ће настати за тебе јасни дани радости! Милостив је Господ! према смјерити да ће он теби стрпљења, према стрпљењу да ће ти и утјеху, према утјеси разгориће у теби љубав према Богу, по мјери љубави засјаће у твом срцу радост о Духу светом. А тада је разумије се и крај свима тужницама...

Дјелатност св. Јована Крститеља. Крштење Исусово.

Из дјела П. Дидона: **Исус Христос.**

(Наставак из 3. броја 6. г.)

Пошто је тако Јован неко вријеме пустињу унакрет прошао и бадио сјеме своје науке и позвао народ на крштење, спусти се тада у раван јорданску и приближиваше се ријеци.

Равница јорданска (арапски: Ел Гор) протеже се на триста метара ниске морске површине, из јудејске пустиње на обронку брегова — жалосна, пуста, скоро сасвим необдјелана. Тиверијадско језеро граничи јој са сјевера, Мртво море на југу, а на истоку брегови мавски. Што човјек ближе долази Мртвом мору, тим је тло све то неплодније. Јерихон, опкољен зеленилом и дрвећем и наквашен водом, што се данас зове извор Јелисејев, изгледа као оаза са својим дивним смоковницама, палмама и ружама. Око Јерихона земља је жута и сива. Овдје-ондје нађе се по гдје-која дивља маслина и по који трновити дуб, које Арапи називају „сидр“. У сред равнице, међу Јудејом и Перејом, бјеласа се кроз долину једна пруга, која означава Јорданово корито; таласе своје ваља он међу кречним и лапорастим обалама, које вијековима исисава. Ово земљиште, разривено и натапањем изрецамо даје необичан изглед. Чини ти се да гледаш старе, разорене зграде, или површје од разрушених зидина, преваљене куле или сатрвене развалине каквога града, који је опустошен у рату или ватром са неба или га је подрио зуб времена.

Дан те пече као ватра жива, а ноћи су загушљиве и свијетле. Далеко после сунчева заласка појављује се на западној страни неба велика свијетлост, налик на кумовску сламу (Milchstrasse) и провиривају безбројна оканца јасних звијезда. На видiku, равно као вода над земљом, свијетlucaју оне попут свијетиља — кула на обалама њиховога мора, санком уљуљана. С вечери прелијећу долину гомиле птица, лупкајући својим таваним криоцима; оне једине и потмули још глас ријеке што руши овај ноћни мир и тишину.

Тако су изгледала мјеста, која је св. Јован Крститељ пропунтовао, пошто се од своје пустиње удаљио и упутио Јордану. „Приправите пут Господњи!“ С овим ријечима завао је он слушаоце, да се поку у себе. Он упоређиваше душу са пустињом, коју је још унакрет пролозио, а са тим хтједе рећи, да у неплодну душу, која живи без утјехе, ваља Бог да униђе. Зар није требало Богу пута утирати? „Поравњајте стазе његове“, наставао је даље, „све долине нека се

испуне, и све горе и брегови нека се слегну! и што је криво, нека буде право, и храни путови нека буду глатки.“ Тим хтједе рећи: Клонули и повижени, устајте; а ви сујетни и обијесни, повизите се. Нека вам воља буде чиста и права, а моћи душевне у хармонији и равнотежи. Тада ћете видјети „спасење Божје“. Ова ријеч са његових уста означаваше Месију.

Његови продирући позиви улијевашу покајни бол. Гомиле долажаху, исповиједашу се, признавајући своје гријехе, и за знак покајања погрузише се под вале Јорданове.

Ученици се скупеше око великога Крститеља, па понављаху његове ријечи и науч и бијаху му десна рука на помоћи. По примјеру свију таквих учитеља он их поучава у молитви, позива их на најстрожији пост, показује и самопрегоријевање.¹⁾ То су људи из народа, и њихов живот у најстрожијој школи овога учитеља биће примјер јудејске побожности.

Тешко ћемо наћи у цијелој повјесници Израџа, а може бити и свију народа, сличан позив врлини. Повижени и презирани људи — војници, цариници, варалице, блудници — тискају се око проповједника, и подавају се покајању. И сами свештеници су, за један трен, повољно гледали на ову радњу²⁾, по ипак ни Садукеји ни Фарисеји, па ни књижевници не примају крштење, којему Јован позиваше. Први бијаху непријатељи свакој новотарији, те су због тога презирали обред, што га прописиваше човек, којему не вјеровашу, да га Господ шаље. Фарисеји пак пуни су поуздања у своје оправдање дјелом и они не иду у ред оних, који се бију у прса; они су вазда задовољни сами са собом; за што да јавно исповиједашу гријехе своје, кад они не знају, да су ма у чему згријешили?³⁾ Неумитна строгост проповједника покајања огорчаваше им душу; није много вријеме за тим постојало, и они видјеше у њему фанатика, плићен велзевулскога духа.⁴⁾ Напротив народ је слушао Јована, одушевљавао се и тумачио је ријечи његове бољим смислом. Оваје нам предстоји један закон из историје јеванђеља. Кад Бог ради, он запоставља силне и мудре, и спушта се ништинама духом и малима; Он гони натраг оне, који себе праведнима сматрају и зове грјешнике, којих искрено срце заслужује опроштење.

Проповједник покајања бивао је блажи, кад би смиренима говорио; његове ријечи не бијаху тада ништа друго, до ли чиста доброта. Он говораше цариницима и спушљачима данка о правди: „не ништите

¹⁾ Лука 11, 1; 5; 13; — Марк. 2, 18.

²⁾ Јован. 5, 35.

³⁾ Еџ. 3, 2.

⁴⁾ Мат. 11, 18.

преко онога, што вам је дозвољено“. Благост и мир проповиједаше војницима, којима је забрањивао насиљем се служити, па им је препоручивао, да буду задовољни са платом, коју добивају. — „Будите добри“, то им дуго понављавање. „Ако имате два огртача, подајте један ономе, који нема ниједнога; и ако имате јести, подијелите то с оним, који ништа нема.“

Имађаше дар познавања духова; и помоћу ове силе, која је код њега, скопчана са праведношћу и светом љубављу, зна он свакоме рећи оно, што му ваља. Његов гњев против лицемјера и обијесних људи био је велик и жесток.

(Свршиће се.)

О вјерској поуци младежи, која не иде у школу.

(Извјештаји из Дабро-босанске епархије.)

(Цаставик.)

Протопрезвитерат петровачки.

Петровац, парохија **Косте Новаковића**, протопрезвитера. Катихумена било је 113. Предавано је вјеронаучно градиво до „7 дарова Духа светог“. Успјех је добар. Младеж се сабирала на два мјеста и то: у српској школи у Петровцу и у црквеној кући у Колунићу.

Буковача, парохија у администрацији **Никодима Новаковића**, свештеника. Катихумена било је 114. Предавано је вјеронаучно градиво до „7 дарова Духа св.“ Успјех је био добар. Младеж се сабирала у згради црквеној код цркве.

Кулен-Вакуф, парохија **Вукосава Милановића**, свештеника. Катихумена било је 50. Предавано је вјеронаучно градиво до „7 гријехова смртних“. Успјех је био врло добар. Младеж се скупљала код капеле у Кулен-Вакуфу.

Трубар-Осредци, парохија **Петра Рађеновића**, свештеника. Катихумена било је 30. Предавано је вјеронаучно градиво до „Богородице Дјаво“. Успјех је био добар. Младеж се сабирала код цркве у Трубару.

Бастаси, парохија **Николе Иваковића**, свештеника. Катихумена је било 95. Предавано је вјеронаучно градиво до „Вјерују“. Успјех био добар. Младеж се скупљала на два мјеста: цркви на Спасовини и у Бастахе.

Смољани, парохија **Симе Баица**, свештеника. Катихумена било је 36. Предавано је вјеронаучно градиво до „Вјерују.“ Успјех је био довољан. Младеж се сабирала код цркве.

Крњеуша, парохија **Јована Грбића**, свештеника. Катихумена било је 156. Предавано је вјеронаучно градиво до „Вјерују“. Успјех је био довољан. Младеж се сабирала код цркве.

Вођеница, парохија **Митра Ђургуза**, свештеника. Катихумена била је 140. Предавано је вјеронаучно градиво до „9 плодова Духа светог“. Успјех је био приличан. Младеж се сабирала код цркве у Вођеници и код капеле у Бусијама.

Пркоси, парохија **Ђорђа Зорића**, свештеника. Катихумена било је 25. Предавано је вјеронаучно градиво до „10 Божјих заповједи“. Успјех је био добар. Младеж се скупљала код капеле у Пркосима.

Трипића Бријег, парохија **Обрада Бањца**, свештеника. Катихумена било је 50. Предавано је вјеронаучно градиво до „Вјерују“. Успјех је био врло добар. Младеж се скупљала у селу Дрвару у парохијалној агради.

Протопрезвитерат власенички.

Власеница, парохија **Ђорђа Марковића**, свештеника. Катихумена је било 80. Предавано је вјеронаучно градиво: „Оченаш“, „Богородице Дјево“ и „Вјерују“. Успјех је био врло добар. Младеж се скупљала у црквеној агради.

Цикоте, парохија **Софронија Чалића**, свештеника. Катихумена је било 42. Предавано је вјеронаучно градиво: „Оченаш“, „Богородице Дјево“, „Вјерују“ и „10 Божјих заповједи“. Успјех је био врло добар. Младеж се скупљала код цркве.

Милићи, парохија упражњена, администрира **Јово Брежанчић**, свештеник. Катихумена је било 128. Предавано је вјеронаучно градиво: „Оченаш“, „Богородице Дјево“, „Вјерују“, „10 Божјих“ и „9 црквених заповједи“. Успјех је био врло добар. Младеж се скупљала у црквеној агради.

Јеренићи, парохија **Јове Брежанчића**, свештеника. Катихумена је било 72. Предавано је вјеронаучно градиво: „Оченаш“, „Богородице Дјево“, „Вјерују“, „10 Божјих“ и „9 црквених заповједи“. Успјех је био врло добар. Младеж се скупљала код цркве.

Напраћа, парохија манастира **Напраће**. Катихумена било је 141. Предавано је вјеронаучно градиво: „Оченаш“, „Богородице Дјево“, „Вјерују“, „10 Божјих“, „9 црквених заповједи“, „7 тајни новог зајета“, „7 дјела милости тјелесне“ и „7 духовне“. Успјех је био добар. Младеж се сабирала код манастира.

Осмац, парохија упражњена, послужује братство манастира **Напраће**. Катихумена је било 185. Предавано је вјеронаучно градиво: „Оченаш“, Богородице Дјево“, „Вјерују“, „10 Божјих заповједи“, „9 црквених“, „7 тајни новог зајета“, „7 дјела милости тјелесне“ и „7 духовне“. Успјех је био врло добар.

Стреница, парохија **Вићентија Савића**, свештеника. Катихумена је било 137. Предавано је вјеронаучно градиво: „Оченаш“, Богородице Дјево“, „Вјерују“, „10 Божјих“ и „9 црквених заповједи“. Успјех је био добар. Младеж се сабирала у црквену аграду.

(Наставиће се)

Р а з н о .

Два нова гроба. Два узорна српска свештеника, два озбиљна радника у винограду Господњем заклопише за увијек своје смртне очи — народна читуља би за два знатна имена повећана. — Протопрезвитер **Никола Косановић**, парох на Ријеци преселио се у вјечност 27. марта о. г. Покојник је рођен 1851., рукоположен за презвитера 1877. а произведен за протопрезвитера 1885. Био је члан епархијске конси-сторије а биран је и за посланика на народно црквени сабор. Био је даровит, спреман и приједан, те се и књижевносту бавио. Радио је на црквеним листовима и расправљао савремена питања, а бавио се и преводима цјеснички са немачког језика. — Протојереј **Манојло Грбић** преминуо је на Велики Петак о. г. у Карловцу. Покојник рођен је 1844., године, рукоположен за ђакона 1868. за свештеника 1870, одли-

кован црквеним појасом 1882. произведен за протопрезвитера 1892. Покојник вршећи своје редовне дужности као катихета и професор српске учитељске школе у Карловцу, као члан и референт епархијског школског одбора, као члан епархијске консисторије, као члан жупанијског школског одбора жупаније Загребске, радио је и на књижевности, те је својим чувеним дјелом „Карловачко Владичанство“ стекао у књижевности српској врло лијеп глас. Покојник је бивао и посланик на народно-црквеном сабору.

Знатан прилог цркви. Побожни и честити Петар Божић, тежак из Зборишта са својом супругом Маријом поклонио је цркви у Доброселу, крупног протопрезвитерата, једно звоно, у вриједности од 347 фор. 40 ич. Звано се на своје мјесто поставило и 25. о. мј. освештало.

Књижевне вијести.

Шематизам православне епархије Бокопоторске, Дубровачке и Сичанске за годину 1899. Издање и наклада православне консисторије. У овој епархији има 8 манастира, 4 протопрезвитерата, 48 парохије, 6 капеланија, 208 цркава, 5275 домова, 28682 душа, свештеника свјетовног 38 а монашког чина 14, 1 дјакон монашког чина, дјеце која похађају школе 2440. У овој епархији има 16 заклада за просвјетне и хумане цијели и њима управља или надзирава Епископска консисторија. У Дубровнику, српска штампарија А. Писарића. 1899.

Ускршња посланица православног епископа Далматинског, Истријског и пријестолног града Беча, Никодима. Пречасном клиру и свему православном народу епархије своје. У Задру, штампарија Шпира Артали 1899.

Шематизам православне епархије Далматинске и Истријске за годину 1899. Из овог шематизма видимо, да је ова епархија уређена за вријеме француске владе у Далмацији године 1808, и да је до сада имала 6 епископа и то: 1. Венедикт Краљевић 1810.—1829., 2. Јосиф Рајачић 1829.—1834., 3. Пантелејмон Живковић 1835.—1836., 4. Јеротеј Мутиборић 1843.—1853. год., 5. Стеван Кнежевић 1853.—1890. и 6. садашњи Др. Никодим Милаш од 1890. У овој епархији има 5 протопрезвитерата са 55 парохија и двије засебне парохије (Петрој и Беч), 10630 домова, 76153 душа, 3 манастира, 82 цркве, презвитера чина свештеног 42 а монашког 27 и 1 дјакон свјетовног чина. Од просвјетних завода има богословију са 4 године. Наставника има 7, а слушаца 33. Богословско сјемениште са 28 интерниста у Задру и 11 екстерниста у Котору, основних, фондационалних школа — са 1. забавиштем — 4., комуналних школа 52 са укупно православне дјеце 3026. Разних заклада за просвјетне и хумане цијели 17 са укупном имовином концепт прошле године од преко 260.000 фор. У Задру, Штампарија Шпира Артали 1899.

VII. Коло (1898.) књига Српске Књижевне Задруге. 44 књ. *Житије Зелића Герасима*: П. свеска. За штампу приредио П. П. Ђорђевић. Цијена 3 динара: — 45. књ. *Еписке пијесма Јована Суботића*, свеска I., за штампу приредио и предговор написао Љ. Стојановић. Са сликом. Цијена 3 динара. — 46. књ. *Приповијесте Лазе К. Лазаревића*, свеска I., за штампу приредио и предговор написао Љубомир Јовановић. Са сликом. Цијена 2 динара. — 47. књ. *Горе доле по Нанулу*, путничке цртице др. Милана Јовановића, за штампу приредио др. Никола Вулић, предговор написао А. Гавриловић. Са сликом. Цијена 2.50 динара — 48. књ. *Уједињене Немачке* написао др. Драгољуб М. Павловић. Цијена 3 дин. — 49. књ. *Векфилдски*

свештеник, написао Оливер Голдемит, превео и предговор написао др. Љ. Недић. Цијена 2 дин. — 50. књ. *Искрице Николе Таласа*, за штампу приредно и предговор написао Данило Петрановић. Цијена 1 динар. — Сва досадашња кола књига могу се добити преко повјереника или од Српске штампарије у Загребу, као главног комисионара Српске Књижевне Задруге и то: I, II, III, и IV. по цијену од фор. 3.50. V., VI., и VII. по цијену од фор. 5.— а сва кола заједно по цијену од фор. 3.— од кола.

Ч и т у љ а.

Коста Новаковић, протопрезвитер Петровачки, преминуо је 31. јануара о. г. у 45. години живота, а у 20. год. своје свештеничке службе

* * *

Покојни протопрезвитер Новаковић, служио је од године 1881. Трубарско-тишковачко-пећку парохију. Дана 26. фебруара 1887. именован је граховским парохом, а 3. маја 1890. премјештен је био за пароха у Бос. Петровац, те му је том приликом повјерена била и управа онамошњег протопрезвитерата. За тачно и ревност вршње свештеничке и надзиратељске дужности, покојник је 20. јула 1891. одликован првеним појасом, а на Бурђендан 1898., произведен је за протопрезвитера. 20. новембра исте год. одликован је златним крстом за заслуге са круном, али му не би суђено наносити се тога свијетлог царског одличија, јер баш у оном моменту, кад му је оно предато, он је на свечаном скупу у српској школи изненада преминуо. Покојни прото Новаковић, био је угледна личност, увијек присебан, а његова блага нарав чинила је, да је код свију био обљубљен и штован. — Покој му његовој доброј души!

— — —

Јавне благодарности.

Високопречасни архимандрит из Житомишљина господин Симеон Тодоровић 18. о. мј. посетио је српско-православну основну школу у ман. Дужи и том приликом извољно је подарити 10 фор. сиромашним ученицима.

Овим му потписана управа у име своје, у име ђака и њихових родитеља изриче своју најтоплију благодарност.

У Манастиру Дужи, 12. марта 1899.

управитељ:

Герасиј Јовановић.

Господин Лазо Јовановић трговац из Д. Тузле приложио је српско-православном манастиру Патраћи једно прквено свештеничко одејање у вриједности од 100 фор. — Г. Марко Марковић учитељ из Власенице приложио је истом манастиру један покривач за часну трапезу у вриједности од 10 форинти

На овим лијепим даровима изриче потписани одбор своју најусрднију благодарност.

У Патраћи, 18. априла 1899.

Одбор српско-православне прквене општине:

Члаови:

**Васо Бановић, Мићо Божић, Софро Павловић,
Никола Вукашиновић, Стево Поповић.**

Предсједник:

Илија Нићић, с. р.
архимандрит.

— — —

Званични огласи.

Српско-православна АЕМ. консисторија Дабро-босанска.

Бр. 687., ex 1899.

Рес. I., бр. 264.

3—1

О г л а с.

Овијем се даје на знање отсутио^{ме} Леону Егереру из Вјеличке у Галицији, да је консисторија именовала свештеника Јована Токића, пароха сарајевскога, да туженог Леона Егерера у брачном процесу са законитом супругом Јевдоксијом рођеном Костића из Сарајева заступа, све дотле, док сам Леон Егерер не предузме одбрану, или другог замјеника себи не одреди.

С тога се позива Леон Егерер, да постављеном заступнику еходна упутства дадне, или у противном своје друкчије одредбе консисторији саопшти, тим прије, што ће се иначе заподјенути брачни процес ради коначног развода брака са службеним заступником продужити и довршити.

У Сарајеву, 5. априла 1899.

АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Српско-православна АЕМ. консисторија Дабро-босанска.

Број 931.

Р. III., 1899.

О г л а с.

2—1

Концем прошлог^а мјесеца остала је упражњена парохија Лушци-Паланачка, старомајданског протопрезвитерата.

Парохија та лежи у врло згодном положају, који опелуживање олакшава. Има двије цркве у Паланци и Јелашиновцима, нов свештенички стан и броји 356 домова са 1931 душом.

Пошто је то једна од бољих парохија у овој архидијези, позива се пречасно епархијско свештенство, које лошију са бољом и згоднојом парохијом замијенити жели, да овој консисторији до 1 јуна т. г. пошаље своје молбе за подјелење те парохије.

У Сарајеву, 5. априла 1899.

АЕМ. консисторија Дабро-босанска.

„Источник“ излази два пута и то 15. и последњег дана у мјесецу. Цијена је листа на цијелу годину 4 фор., а на пола године 2 фор.; за стране земље на цијелу годину 5 фор., а на пола године 2.50 фор. Учитељима основних школа и ђацима даваће се лист у пола цијене. Преплата се шаље администрацији листа, а рукописи уредништву. Рукописи не враћају се.

Прва српска штампарија Ристе Ј. Савића и друга у Сарајеву.

ИСТОЧНИК

ДУХОВНИ ЧАСОПИС

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЈЕТНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКО-ПРАВОСЛАВНОГ СВЕШТЕНСТВА
И НАРОДА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.

Год. ХШ.

Сарајево, 15. маја 1899.

Бр. 9.

ВЛАСНИК:

ЊИХОВА ВИСОКОПРЕОСВЕШТЕНСТВА СРПСКО-ПРАВОСЛАВНИ БОСАНСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКИ
АРХИЈЕРЕЈИ.

УРЕДНИК: ТЕОДОР ЈУНГИЋ, ПРОТОЈЕРЕЈ.

ЗВАНИЧНО.

Српско-православна АЕМ. консисторија Херцеговачко-захумска.

Број 444, из 1899.

Резерват I. бр. 234.

Окружница.

Православном српском парохијском свештенству митрополије Херцеговачко-захумске.

Опазили смо једну врло рђаву и штетну ману у нашем народу. Та мана састоји се у томе, да се од неког времена почеше множити тако звани „дивљи бракови“, који су против закона и које црква и свештеник не могу благословити; или замећу се тужбе и парнице код духовних и свјетских судова ради приморавања на брак, ради преваре, ради обешчашћења, па и криве клетве и слично.

Има случајева не ријетких, да момак и дјевојка, кријући по гори и шуми, уговарају брак без знања и благослова родитељског, без обавјештаја, питања и савјетовања са својим свештеником-парохом, да ли могу склопити заковити брак или не; момак дјевојку краде, силом или преваром отимље, или пак дјевојка сама ускаче, бјежи момку без знања и воље родитељске. Тајно и кријући раде, уговарају брак, задаје једно другом божју вјеру, да не ће преварити, па ипак у више случајева преваре, те отуда се замећу тужбе, потежу се по судовима, те су и штетни и срамни.

Омаловажавају или не поимљу светињу брака, кога је сам наш Спаситељ, осветио, и тиме проузрокују и стварају сами себи мјесто живота мирног и задовољног, немирни, неспособни, штетни и нерамотни живот.

Има доста случајева, па су и сами родитељи доста криви овоме алу. Више пута исти родитељи пријече својој дјеци склопити брак по слободној им вољи с разлога, који више пута потиче из друштвеног имовног положаја и стања; или пак родитељи сами склапају брак испред своје дјеце, а без њихова знања и питања.

Да би се стало на пут овој зарази, која пријети благочестију у народу, одређујемо, да свака прошња дјевојке мора бити са знањем надлежнога свештеника-пароха, који је дужан испитати прије прошње, да не постоји каква препрека законитом браку и да се тиме уклоне случајне распре у погледу својатлука, аманета, задавања божје вјере, слободне воље, пристања родитеља, јер благослов родитељски утврђује домове; и т. д.

Уповорујемо, да се тачно морају вршити трикратни огласи брачни, кроз најмање 15 дана.

Након првог проглашења ове наредбе, све могуће случајне тужбе, распре, које би се породиле против смисла ове наредбе, не ћемо узимати у обзир. Оне пак, који буду упорни овој наредби, особито противзаконитог суживљења, прогонићемо свима средствима, која нам на расположењу стоје.

Позивамо пречасно парохијско свештенство, да ову наредбу прогласи народу свршетком сваког четирију главних годишњих постова за годину дана.

За тачно извршење ове наредбе одговорно нам је пречасно парохијско свештенство.

Из консисторијске сједнице.

У Мостару, 9. априла 1899.

АЕ. и Митрополит Херцеговачко-захумски:

Серафим, с. р.

НЕЗВАНИЧНО.

Хришћанско васпитање за првих пет вјекова
(33.—476.)

(Наставак.)

Не треба пак мислити, да се рад александријске школе ограничавао само на препирке са „литератима“ и филозофима незнабошким. Тиме би се криво учинило њеним богобојажљивим и побожним учите-

љима, а и самом духу њена апостолеког основаоца, који је већ владао њоме. Истива је, да је оповргавање филозофских нерасудности и будаластија у њој видно мјесто заузимало, али за то, то не бјеше њен једини и главни рад. Највећа вриједност школе ове бјеше њена подјела на вјеронаучне класе за оглашене и дјецу. У то вријеме, кад су Пантен и пријамник његов Климент, а касније Ориген, полемизирали са ученим језичницима на рођену њихову земљишту, многобројни, лијепо спремни ученици њихови упућивали су просте и неуке људе основама и почецима научним. Евсевије Кесаријски отворено вели, да је то сасма појмљиво, јер је Ориген подијелио школу своју на два одјељка: један за оне, који су боље у наукама успијевали, а други за почетнике, разумијевајући под овима не само, како су неки мислили, одрасле обраћенике из незнабоштва, но и дјецу.¹⁾ Ако је несумњиво, да је карактер предавања у опште био више удешен за одрасла лица, то, у сваком случају, било би погрешно тврдити, да је предавање то било исто-врено. Александријска школа цвјетала је и напредовала непрекидно 22 године, од 180. до 202. У то вријеме, када је наиме на челу јој стајао Климент, отпочело је пето опште гоњење Хришћана за владе Септимија Севера. Школе у Александрији и другим мјестима бише затворене, а ученици и учитељи се разбјегоше. Гоњење је трајало непрекидно до 211. године, до саме смрти императорове у Јерку у Британији. Насљедник му поста Каракала, за чије се владе опет мир успостави. Климент је, чим је гоњење отпочело, отишао у Кападокију, гдје је године 217. и умро. Да ли се он до своје смрти враћао који пут у Александрију, о томе се не зна. Међу тиме на управу школе буде позван тада већ познати и чувени Ориген, младић од 18. година и он продужи у њој рад свој у току 20 година, дакле до 231. године. Ове године напусти он своју дужност и остави Александрију на свагда, по не у тој намјери, да са својим учитељским радом за навијек прекине, но да га на другом мјестима настави. И заиста, ми га наскоро налазимо у Кесарији и Палестини на челу других центара, устројених по образцу Александријском. У то вријеме бјеше Кесарија важан званиствени и религиозан центар и са изузетком Александрије и Антиохије, успијешно је конкурисала другим градовима истока. Ова побочна грана школе александријске бјеше тек само једна од оних многих њој сличних школа, које поникоше из једнога извора, одушевљене јед-

¹⁾ „Кад Ориген увиђе, да не ће моћи истрајати, предавајући основно познавање божанствених предмета, испитујући и објашњавајући свето писмо, а изнад тога учећи оглашене, који су од јутра до мрака једни за другима долазили у школу и много му посла издјављали, — то он раздјели своје слушаоце, те једну половину преда на обучавање своје друге Ираклу, чојеску, који се врло радо извизао божанственим предметима и изучавањем св. Писма, а другу половину остави за себе. Иракле је имао пред собом оне, који су истога ушли и учили у школу, а Ориген пак оне, који су већ у неколико у предметима упућени били.“ Euseb., Eccles. Hist., ч. VI., с. 15.

ним и истим духом и начелом. Као такве споменути можемо школе у Јерусалиму, Едесу, Антиохији, а нешто касније у Низибији (Арменија) и у Сидону.

Колико је дуго цвјетала катихетичка школа у Александрији, то може само бити предмет историјски предпоставка и истраживања. По досад усвојеном мишљењу трајала је и постојала она сама и у границама својим до половине, а може бити и до краја четвртога вијека. Период највеће славе и цвјетања њеног бијаше оно вријеме, кад јој на челу стајаху Пантен, Климент и Ориген. Ово закључујемо отуд, што после њих, у именику њених учитеља, не налазимо већ нише ни једног онако чувеног имена. Као непосредни пријамници Оригенови, за које ми знамо, били Иракло, епископ Дионисије, Ахил, Теоност, Серапион и мученик Петар. Разне прилике и догађаји учинише, те ова школа поче постепено опадати. Већ само удаљење Оригеново, те најсјајније звијезде њене, зададе јој јака удара, а и иначе друге прилике учинише, да јој се слава поче гасити. Но, крај свега тога, она је службу своју достојно свршила и испунила циљ у преднамјерама промисла Божијег. Она је, на крају крајева, била само једна фаза у непрекидном процесу васпитног развића. Да је она представљала собом прогрес, сличан првобитном и елементарном стању, у ком се налазило хришћанско васпитање у току првих година тога столећа, — то, заиста нико не ће порицати. У то вријеме, док су се први Хришћани трудили да рашире учење своје поглавито међу Јудеје, врата катихетичке школе отворена бијаху свакоме, без разлике реда и положаја. У то вријеме, док се у почетку сво васпитање ограничавало само на истине религиозне, наука и учење Александринаца обухватало је осим тога и сву област незнабошких опита и истраживања, како научних, тако и литературних. Учители њени бијаху у стању, да говоре о љепотама Хомеровим и Виргилијевим и да им се диве, а подједно, да изобличавају неестетичности Платонове и то с таким познавањем и рјечи-тошћу, с којом би умјели протумачити коју год главу из књиге Постојања, или учити малену дјецу прекретити се. И, у похвалу њихову, ваља рећи, да су они први незнабошку мудрост подножју крста привели и учинили, да се она пред Христом поклонила. Осим тога, критичан положај, у ком су се први Хришћани често налазили, аустављао их је, с обзиром на њихово самоочување, до траже свеже и уједињења. Када се таково стање измијенило, Александринци, у почетку трећег столећа, добише могућност да ступе напријед и да се у интересу истине и спасења опашу оним, што апостол Павле назива „оружјем свјетлости.“ Резултат тога бијаше онај период чудесног

усталаштва и радиности цркве и појава читавог покољења апологета и полемиста, с којима једна ико да би се мјерити могао и које нико ни раније, ни послје, превазићи није могао. Радови св. Пантена, Климента и Оригена, који нам се сачуваше, још нас више у овоме утврђују. Они бијаху према томе фаза, при том прелазна, и сасма је природно било, да су они дужни били уступити мјесто стварима, заснованим на широкој и свеопштој политици, уведеној од првога хришћанског императора Константина Великог год. 313.

(Наставиће се.)

Религијозно-морални листићи.

Напијено православној епиској младежи и сваком Хришћанину.

Превео и попунио: Јован Петровић, свештеник-катихета и професор у Загребу.

Ад.

И они ће отићи у муку вјечну... Мат. 25, 46.

Представите себи, браћо, мрачну подземну тамницу, најдубљу пропаст, смрадни гроб, мјесто плача без утјехе или најужаснију пећ са огњем неугасимим, па погледајте тамо затворена, закопана грјешника, гдје у пламену гори!... Њега тамо непрестано боде моћна десница Вишњег трима страшним стријелама и наноси му три страшне ране: вјечно кајање без користи, неизмјерну муку без утјехе, крајњу жељу без наде. — Прва стријела гњева Божја — јест живо сјећање на мишули живот, — сјећање горко, које изазива још горчије, али бескорисно кајање. О да се тај земаљски живот тако брзо заборавља, као што брзо пролази! О да би ми, лишавајући се земаљских наслада, лишили се с тим и успомене! Но не може се! Што је било то се не може преокренути, да није било, — и нераскајани грјешник, нигда не ће заборавити грјеха својих! Они ће вјечно мучити савјест његову, вјечно ће се она у њима кајати, али без користи, вјечно ће он лити сузе, али оне не ће сапрати грјеха његових: не! оне ће још већма разбуктити огањ мучења... У аду нема мјеста кајању: затворена су већ врата царства небеског и биће затворена на вијеке вијекова! Биједна грјешна душа! Што си то учинила, да се тако страшно мучиш? У чему си сагрјешила, да се ту вјечно мучиш? — „Окусио сам кап меда, и за то се вјечно мучим!“ — говори грјешник. „И шта је друго и била тјелесна наслада, ради које сам дао и душу и срце — што је то било, ако не кап меда? А она сатанска радост, кад сам видео ближијег у несрећи, кад сам му се светио, грдио га из зависти и злобе, — што је то било, ако не кап меда? И сва она богатства,

због којих сам отеретио савјест своју безбројним увредама, незаконим дјелима — та и то је била само кап меда, па још с отровом, са сујетом и боловима! Па да ми и цио живот прође само у земаљској срећи, — што је то све, кад се сравни с вјечном муком? — Једна кап меда, ништа, као дан јучерашњи, који прође!... О тешко мени! Кад се само сјетим тога, осјећам пламен, што пали моју душу горе од оног огња пакленог, која жеже тијело. О проклети меде временних наслада! Ти си постао мојим отровом у вјечној муци!... Мој је живот пролазан! Ти си постао узроком мојих бесконачних страдања!... Но зашто ја називам живот мој пролазним? Не! Он је био доста дуг, па и предуг, да добијем вјечно спасење... Живео сам толико година, и имао сам у рукама рајске кључеве, знао сам, да предстоји мука тамоу грјешнику, као што сам ја, знао сам шта морам да радим, да ме мимоиђе, све сам то могао лако учинити, но нијесам учинио!... Био сам човјек, слободан, разумом одарен! И ко ме то превари! Године златне, дани скупи! ја вас изгубих — све изгубих! Ко би ми сад дао само једну минуту за кајање! Али нема више времена: оно се свршило; сад је настала вјечност, и вјечно ћу плакати без користи! Тако ће онда плакати грјешник; проклињаће утробу, која га је носила, груди материне, које га одојише, проклињаће родитеље, пријатеље и све знанце, а највише овај грјешни мед, због кога ће он трпiti горчину вјечне муке паклене. — Но то је само прва стријела гњева Божијег, који га порађује. Друга је стријела — сама мука паклена. Згрнућу на њих зла, пријети Бог грјешницима (Второз. 32, 23.) Згртање, скупљање свију зала, свију биједи и мука уједно — то је стање мучених у аду! Сав јед свију несрећа сабран је у једну чашу, сви су пламенови живог огња сједињени у један пламен, све муке вјечне — у једном часу! Мучење је вјечно — без олакшања, без краја! Оче Авраме, вапије јеванђеоски богаташ, ти оче милости, укажи милост мени грјешнику, што горим у неугасном огњу! О, пошаљи тога сретника Лазара, да умочи врх прста свога у води и да ми расхлади језик мој у овом пламену! — А шта му одговара Аврам? „Не, чедо моје; ти си све добио већ у животу свом, више ништа не очекуј... О жалости тешке! Проси само једну кап, моли од милостинога Аврама, па и то не добија! За што то? За то, што за онога, који је у муци вјечној, нема воде ни у мору, то јест ни у Бога милости! — И ето тој муци не ће бити краја никада — никада! Проћи ће тисуће година, милујући година, а мука ће се увијек само започињати! И да биједни грјешник пролије сваке године само по једну сузу, да пролије толчке сузе, да од њих потеку ријеке, не би он ни

онда ни једног часа овога вијека умањило!... Тамо нема смрти, тамо је и смрт бесмртна, њу ће тражити грјешници, ал' је наћи не ће... Тамо ће бити грјешник на вијеки сахрањен. Нико — нико не ће ни чути његова плача!... Затворена је паклена тамница, кључеви су у самога Бога, и нигда не ће грјешник отуда изићи. Но ти ћеш рећи: грјех је временито дјело, за што је због њега мука вјечна? Одговарам: као што се не може изједначити временито грјех и мука вјечна, исто тако нема једнакости између човјека, тим ништавим црвом, какав си ти, и свевишњим Богом, којег ти врјеђаш грјехом. Кад би ти вјечно живио, ти би вјечно и грјешио; па за то се и мораш вјечно мучити. Ти би требао да сваког часа благодариш Богу и правди Његовој, која ти је открила пропаст паклену, да пресијече пут твојој злоби. Да, кад би муке поклене имале краја, какав би био онда живот хришћански? Заиста је праведан суд Божји! — Трећа стријела гњева Божјег, која рањил срце грјешника, то је — жеља без наде, жеља Бога, без наде на Бога! Да ли си ти кадгод гледао таласе морске, који наваљују на обалу, као да ће потопити сву земљу, али, ударивши о бријег, разбијају се на хиљаду комадића и враћају се натраг с пјеном? Ето тако ће навалити и душа грјешника, да се здружи с Богом, али кад наиђе на срце Божје, као на тврду пшћину, разбиће се од љуте боли! Жељети Бога увијек, а нигда га не видјети — то је така мука, које ја не могу ни разјаснити! Помислите само, да се прекрасно и најсвјетлије лице Божје сакрије само за час испред очiju праведних, тада би и сами рај постао паклом за њих; а да се оно само за један час покаже грјешницима у паклу, постао би и сами пакао рајем. Помислите, да грјешници имају паду, да ће видјети ма кад лице Божје, мука њихова од милијуна вијекова чинила би им се ништава! А каква ли је то мука, кад ће они вјечно жељети да виде лице Божје, а без наде! — А међу тим, ми на то ни мало не мислимо! Ми држимо за велики губитак, ако се лишимо милости каквог великаша само за један дан, а вјечно лишење милости Божје држимо ни пода што! Ми знамо, шта је то мука вјечна, па ипак идемо сами у пакао... Ми, или не вјерујемо да постоји вјечна мука, или смо просто полудили... Јасно је, да смо ми достојни те вјечне муке, ако не за друго што, а оно за нашу невјеру и безумље! Па шта онда? Треба се увијек сјећати муке вјечне, — па ћемо је избјећи лако. У древна времена, један светитељ-пустињак био је у великом искушењу; ђаво приступи њему; да га ублажи и утеша. Па шта је учинио пустињак? Он пружи прет на пламен горуће свијеће, а јер не могаше издржати боли, одмах трже руку и рече сам себи: „Кад ја не могу издржати једну секунду, да

ми прет гори у пламену, та како бих издржао вјечну муку, кад будем горио цео — тијелом и душом, у пламену паклевог? Иди од мене сатано! — И одмах одетуши ђаво, пустињак га је победио и посрамио, а спасао је душу... О, да би сваки од нас, кад падне у искушење, говорио себи: „За то, што радим, мораћу се мучити у паклу; мучићу се вјечно“, — помислите: би ли тада имали вољу за гријех? Не! понављам: Не ће се мучити онај, који се сјећа муке вјечне. Но, да ли се многи ње сјећају?...

Дјелатност св. Јована Крститеља. Крштење Исусово.

Из дјела П. Дидона: **Исус Христос.**

(У мјесто свршетка наставка.)

Он видје једнога дана, међу гомилом, која пред њим стојаше, много Фарисеја и Садукеја. Његово око продрије кроз у најтајније закутке њихове душе; он видје њихову лажну побожност, скептицизам жељу за епикурејским уживањем. Он познаде у њима оне отровне језике, који су у народ улили отров лажног учења о царству Божјем, Месији, светости и правди. Крв му се узрујала: „Породи аспидина!“ повика; „ко каза вама, да бјежите од гњева, који иде? Једно вам само остаје: покајте се и покажите плод достојан покајања.“

И шибаву њихову душевну охолост, којом су се у души својој пред самим Богом и Његовом правдом хвастали, надовезује: „Не говорите, чега се имамо бојати? Зар немамо ми Божја обећања? Зар ми нијесмо синови Аврамови? Да, синови Аврамови! А зар Бог не може из овога камена по путу подигнути дјецу Аврамову? Дрво, које не рађа добра рода, сијече се и у огњ се баца. Куднуо је час, неплодно дрво, „већ и сјекира код корјена твог стоји, посјеће те и бићеш у огњ бачено“.

Тако је Бог преко свог пророка покудио предрасуде народнијех поглавара, да увиде његовом ријечју строгост оне правде, којој нико не ће избјећи. Сјекира Божја, у мислима Божјим, јесте Рим, који пријети Израљу потпуним упропашћењем. А великога дана Божјега суда сам ће Месија изводити одлуке Божје правде и одмазде.

Благ према праведнима и смјернима био је Јован неумитан и строг спрема обијести и гордости. Слободна његова ријеч није штедила никог. Натприродна сила освјежаваше ју. Он доби љубави и уважења код народа, и утјецај му сваким даном све то више растијаше;

Јер у души народне свијести живи од саме природе љубав и жеља за правдом. Народна свијест је задовољна, кад глас један, ослобођен од свега земнога, без страха и жацања удара на неправду јачега; она поштује оне људе, које загријава пламена љубав спрам доброга, које светост окружава јасном свјетлошћу, па и ако стоје без икакве земне силе и обране, ипак излазе они пред очи силних и моћних као снажне појаве, које као да Бог шаље међу људе.

Из средине своје пустиње влада овај анахорета својим временом. Све блиједи испред озбиљне, сјајне појаве пророкове, чија свака цигла ријеч у мливу сатире порок, зове на врлину, пријети, и разгоријева најдраже наде народне; а пројска светост његова потпора је његовијем ријечима.

Довста Илија се поново дигао. Гомила мишљаше тако, и у наивном одушевљењу свом и говораше јасно, да се Илија опет у тијелу појавио. Криво увјерење било је у народа, да ће се у Месијанској епоси опет повратити и појавити велики пророци. Питали су, еда ли је Јован један од њих; а неки, шта више, хтједоше га за самог Месију сматрати.

Кад се један човјек из средине народа уздигне и задобије, помоћу свога генија или падахнућа надмоћни морални углед, онда он доводи у немир силне и моћне у својој околини. Оно ново, што говори, па независност његова у радњама, доводи духове у узбуђење и побуђује сумњу код преставника грађанских и вјерских власти; развија се неизбежна борба међу напредњаштвом и конзервативизмом у неједнакој мјери тако, да изгледа, е један долази на мјесто другог.

Јован је жестоко узбунио јудејско друштво; није могао избјећи сумњи синедријона. Овај савјет сматраше себе чувара закона, и свакога би онога пред свој суд позвао, који би без његова знања и познана расправљао вјерска питања. Велики утјецај Претечни узнемиришаше их. Његови искрени говори, којима је књижевник жигосао и открио пороке аристократије, бијаху први повод да се пође против њега. Да је Јован у градовима проповиједао или да је дошао у Јерусалим, просто би га ухватили и пред суд довели. Али какве су прилике биле, задовољили су се и са тим, да му пошљу једно посланство, које ће га запитати, од кога је добио право и пуномоћ, да проповиједа.⁴⁾ Посланици бијаху свештеници и левити, и то најжешћи, који бјеху у страници.

Они питаху Јована: „Ко си ти? Шта си? Јеси ли Илија?“ Просто и искрено, не бојећи се, да ће, може бити, узбунити народ, одговори он: „Нијесам Илија.“ — Ко си дакле? Јеси ли ти Мојсијем

⁴⁾ Јов. 1, 19.

обећани пророк, Месија? — „Не.“ — „Па кажи онда сам, ко си, да можемо то казати онима, који нас послаше.“ — „Ја сам“, одговори Јован, „глас онога, који виче у пустињи: Приправите пут Господњи.“

Посланство не бијаше са тим задовољно. И Фарисеји жељни распре поново га питаху: „Па ето, кад нијеси ни Илија, ни Христос, ни пророк, зашто крштаваш онда?“ Књижници у тумачењу библије Христу даваху право крштавања. Они нађоше ово право у ријечима Језекиљевим (36, 25): „И покропићу вас водом чистом и бићете чисти од свијех нечистота ваших“; исто тако у ријечима пророка Захарије (13, 1): „У тај ће дан (кад дође Месија) бити отворен извор дому Давидову и становницима јерусалимским за гријех и нечистоту“; и најзад у пророку Јоилу (3, 18): „И свијем потоцима Јудинијем тећи ће вода, и изаћи ће извор из дома Господњег и напоиће долину Ситим.“

Илија, као претеча Христов, имађаше исто то преимућство; они га у опште придаваху сваком правом пророку; у овоме су они сложни били. Јован им је одговорио таком јасноћом, која одгања свако двоумљење и расвјетљује и она питања, која због лукавштине њихове бијаху отештана: „Има два крштења: водом и духом. Ја крстим водом; Христос пак крсти духом. И Христос је међу вама, али га ви не познајете.“ Тада додаде свечано оно, што је већ и народу говорио: „Он ће доћи послите мене; али је он био прије мене; ја нијесам достојан одријешити ремење обуће његове.“

Каква је успјеха имао овај покушај високога синедриона против Јована, не зна се. Јован је даље наставио крштавати, и нико га није узнемиривао. Љубав народна, која растијаше све то већма из дана у дан, није дала, да га ичија рука непријатељски дотакне. Тешко је дићи руку на оне, које Бог брани и штити народна љубав.

Неколико мјесеци прође, од како се крститељ појавио. Он се још бавио на источној обали Јордана, на осамљену мјесту, што се зове Витанија, која лежи према Јерихону, а на путу, којим иђаху каравани перејски у правцу од Есевона према Махири. Ондје бијаше окружен ов мнужином народа. И ако је он већ постигао био некаква успјеха код својих суграђана, и ако је силан био његов утјецај, који је овај религиозни покрет покренуо, ипак пророк зна и осјећа, да је раду његову онда крај, кад угледа очекиваног Месију и народу Га покаже као Онога, који ће основати царство Божје. Или зар није он за то дошао и водом крстио, да Њега, Избавитеља, народу објави? Његове очи тражаху Га, дозиваху Га његове наде. Али хоће ли га он позвати? Какав знак ће рећи њему, да је Он Месија? Унутрашњи глас

неки, који га испуњаваше још од рођења његова, са којим он живљаше у пустињи, који му даваше натрене ријечи, којима је узбунио цио израиљски народ, тај унутрашњи глас говорио му је: „На кога видиш, да силази Дух, и стоји на њему, то је онај, који ће крстити Духом светијем.“¹⁾ Јован чекаше непознатог, који бијаше сам Бог.

(Свршиће се.)

¹⁾ Јов. 1, 33.

Проповијед на Цвијети.

(О обновљењу природе и духовном препорођењу човјека).

Говорио пред друговима Василије Кандић, богослов IV. године.

Ко има Отца и Сина и св. Дсха!

Љубазна браћо моја! Неку необичну веселост и живост читам данас на вашем лицу; овај свети храм некако ми много свечаније изгледа, него обично, чисто ми се причињава, да се благъ светитељска лица на нас блажено смијеше, па и моја душа некако је више раздрагана данас, но обично.

Каква је то, браћо, данас нама овладала необична радост, и то баш у св. храму Христову? То је, љубазни моји, лако погодити! С једне стране чило је и весело тијело наше, јер смо прегурили тешку и тужну зиму, у којој сва природа сном мртвијем спаваше, и дочекали смо прољеће, пуно жлине, красоте и величанствениости Творчеве; дочекали смо дан васкрснућа природе, када „*кљакот животни шдшклати.*“ А с друге стране заједно са св. матером првом радује се данас и душа наша, јер управо са појавом овог природног обновљења, ми прослављамо данас и успомену на духовно обновљење грјешног и заблудјелог човјечанства, када је Цар славе, Кога је престо небо, а подножје земља, Кога херуфими носе, а серафими својим пјесмама славе, дошао смирио у Јерусалим, да изврши спасење човјечанства.

Ох, како тужно и суморно изгледаше природа преко зиме! Дрвеће, послје обилног мирисног цвијећа и рода стајаше, као авет сухо и прно, мирисно цвијеће и росна трава увела и струнула, умилне тичице побјегле од нас, јарко сунашце потамњело и охладњело, управо сва природа бијаше у гроб легла.

Тако и још бједније изгледаше тужно човјечанство до доласка Спаситељевог у Јерусалим.

Али, гле, као што Господ у појави природног обновљења показује своју силу и славу, тако исто прије много стотина година показа он нама својом појавом на земљи своју неизајерну милост очинску и величину.

Глете чуда и славе Творчеве! Ону исту природу, коју привременој смрти предаде, сада оживље и подиже из гроба, и то чистију, краснију и величанственију — препорођену. Сухо дрвеће озелење, цвијеће проциће и замирише, тичице весело пропјеваше, па како онда да и ми, разумни створени Божији, не веселимо се и не величамо данас Господа?! Та данас је нама синило не само ово пролазно прољеће, него данас у „*кћери Синовој*“ угледасмо вјечну свјетлост и осјетисмо благи мирис вјечног прољећа — Господ дође да нам отвори красна врата у царство небеско.

Природа је, браћо, вјерна слика нас смртних! Њено зимње мртвило слично је нашој земној смрти, а њено прољеће нашем васкрснућу. Знајте, да ћемо и ми, као и природно прољеће обновљење, чистији и славнији васкрснути и дочекати своје прољеће, али не овако пролазно и ништавно, него вјечно и блажено прољеће у царству небеском. Та шта је човек друго него једно стабло, које мати земља храни, а Бог оживљава. Као што воћка, кад се још за рана добро негује, доноси обилат плод, тако и човек задахнут хришћанском љубављу и милосрђем, доноси за живота обилне плодове хришћанске добродјетељи. Али и човек, баш као и дрво, дочека своју припремну смрт, по његово васкрснуће биће много славније, јер га оно уводи у вјечно прољеће, у вјечно блаженство.

За то, браћо, не предајимо се данас само осјећају и уживању у красоти природној, него удубимо се у ово обновљење природе, па ћемо видјети, да само здрава дрва уживају ову пролетну благодат, те наново оживе и цвјетају, а сува и крижљива, којима су први жилице исподгризали, изгледају сад још тужнија и суморнија — за њих нема живота! Гледајући то, знајте, да гледате сами себе. Тако ће исто и нама бити послје привремене смрти о славном васкрснућу. Само за праведне, т. ј. за оне, који су живот у добрим дјелима проводили: помагали биједне и невољне, дијелили кљесту и убогу, који су љубили св. цркву своју и хранили заповијести њене, који су љубили Бога свим срцем својим, свом душом својом и свом мишљу својом, а ближњег свог као саме себе — само за њих ће синути оно вјечно прољеће, само ће они ступити у царство вјечне славе.

А куд ће биједни грјешници?! Као баштован, што сво неплодно и суво дрвеће из свога врта реже и у огањ баца, тако ће и праведни судија учинити са својим неплодним воћкама — грјешницима, истријебиће их и у огањ их бацити. Грозна је, браћо, судбина грјешника, а велика слава праведника по васкрснућу!

Пошто од нас, браћо, зависи, да ли да се спасемо или да пропаднемо, јер један св. отац вели: „Дјело је божје посадити и залити, а твоје доносити плод“, то узвисимо се данас, љубавни моји, мислима престолу Онога, од Кога нам је духовно наше обновљење сишло, Који нас је увео у врт своје божанствене, јеванђељске науке и нахранио нас најбољом храном, пречистим тијелом свјим и драгоцјеном крвљу: сјетимо се своје будуће судбине; сјетимо се блаженства праведника и мука грешника; стресимо са душе наше грјеховну таму; олаке страсти наше тријебимо и режимо са себе, као гусјенице и сухе гране са дрвета; да сине наша праведност, да засвијетле наша добра дјела као плодови добре и хришћанске душе, па да по васкрснућу нашем достојни будемо дивнога врта Божијег у царству небеском, гдје је вјечно прољеће. И тако живећи и радећи смјећемо се придружити данашњем анђелском гласу невине дјечице, да цару славе запјевамо: Слава ти, Боже, Дејодок, благодотко, градотко и нилотко! Амин!

Недјеља у народном приповиједању.

Овако се спомиње у пиротском округу св. недјеља у pjesми „Иван-беговина и цар!“.

„Цар пристаде све што Иван рече,
Проведе га кроз своје ордије,
Сви га Турци редом исејаше,
По шамар му сваки ударише.
Дожали се Иван Беговине,
Па помену Бога јединога:
„Дај ми, Боже јуначког кувеша,
Оздрави ми коња шугаваго,
Света Петко одвежи ми руке
А недељу наоштри ми сабљу
То се Богу врло важало:
Подале му кувет и јунаство,
Оздраве му коња шугаваго,

Света Петка одвеа му руке,
А недељу наоштри му сабљу.
Засили се низ поље широко,
Па потера Турке на буљуке,
Нигде жива душа не остаде,
Па се врати цару на дивану.
Цар измица Иван се примица,
Док дотера цара до дуvara.
Па у мужде царе проговара:
„Остави ме, Иван Беговино,
Даћу тебе твоју беговину,
Беговину и Херцеговину!“

Овдје је Иван Беговина главом Иван Црнојевић, господар зетски, те се спомиње у М. Миклошића 530, 534, год. 1485. Још год. 1392. спомиње се Радич, т. ј. Radiz de Cernue (од Чёрне) dominus Zente ex Budue, (Види Гласник Др. Срб. Словесности XII. 129, 138.) па, по свој прилици, по Црнојевићима се и прозвала Црна Гора. — Овдје је занимива традиција на пиротскога округа, гдје Иван бег прима од султана у феуд (лено) беговину и Херцеговину, а још је занимљивије, да се зове султан цар и ћесар (Пита њега царе и ћесаро и т. д., Већ чу ли ме царе и ћесаре и т. д.) — Овдје је свакако говор о султану, јер се закључује:

„Цар пристаде све што Иван рече,
Проведе га кроз своје ордије,

Сви га Турци редом исејаше,
По шамар му сваки ударише.

Иван-бег је по пјесми у Загорју (у Херцеговини), т. ј.:

„Брже да сте у равно Загорје,

Код онога Иван Беговину“ ...

Овдје ми је споменути пјесму од слијепца путника на Сушаку код Ријеке,* те се у њој спомиње „Млада недеља.“ Од младе се недјеље престрашила Марија и спробљеднула од страха.

Говори јој Недеља!
„Не страши се, Марија,
Ја сам Млада Недеља!
Камо идеш, Марија,
Камо носиш синека,
Дете мало Исуса.

У књиге га завила,
Светим крижом прекрила?
Ходи назад, Марија,
Састат ће те Жидови,
Сина ће ти узети,
Дете мало Исуса!“

Ова се пјесма свршује овако, попут апокрифних јеванђеља:
Проговоре жидови:
Кажу, жено, јабуку,
Ако нећеш казати,
Јабуку ти узмемо,
На муку те денемо,
С ножи тебе парамо!“
Престраши се Марија,
Дете мало казала,
Дете мало одвила,
Сузам га је завила,

*) В. Hrvatsko narodne pjesme, izdala Matica Hrvatska, dio prvi, knjiga prva стр. 5. 1896.

Жидови га узели,
Криво су му судили,

Над њим ноже брусили,
Свето лице пљували ^а

У овој пјесми Млада недјеља пророкује Марији, да ће јо
Жидови узети сина, а и знаменито је, да су жудјели, као вазда тр-
говци, бина:

„Кажи, жено, јабуку,
Непозвана ти жено!
Ако нам се допаде,

Од тебе ју купимо,
Што ју будеш ценила,
Скупо ти ју платимо!“

У Д. Загорју исто се Марија састаје с Недјељом, те крије Христа
који се присподабља с јабуком. Овдје је рекла Недјеља Марији, да пође
у љесков грм и утргне три шибице, па да удари жидове по глави. На
то су се Жидови окаменили. — Свакако и у овој древној легенди у
прве се петиче св.Недјеља; а овакијех је прича изобила у пјесми и у
прози, па је то велика заслуга, да сваки занесе на видик што зна о
предмету ...

Вид В. Вукасовић.

О вјерској поуци младежи, која не иде у школу.

(Навјештаји из Дабро-босанске епархије.)

(Наставак.)

Протопрезвитерат бихаћки.

Притока, парохија **Стевана Новаковића**, свештеника. Катихумена било
је 291. Предавано је вјеронаучно градиво до „Вјерују“. Успјех је био **врло добар**.
Младеж се сабирала код цркве у Притоци.

Дољани упражњена парохија, послужују **Боста** и **Стеван Ковачевић**, све-
штеници. Катихумена је било 140. Предавано је вјеронаучно градиво до „Вјерују“. Успјех
је био **врло добар**. Младеж се сабирала код цркве у Дољанима.

Врточе, парохија **Давида Јатинића**, свештеника. Катихумена је било 90.
Предавано је вјеронаучно градиво до „Вјерују“. Успјех је био **добар**. Младеж се
сабирала код парохијалног стана у Врточу.

Врело, парохија **Михаила Богуновића**, свештеника. Катихумена је било 266.
Предавано је вјеронаучно градиво до „Богородице Дјеве“. Успјех је био **добар**.
Младеж се сабирала код цркве у Врелу и Осретку.

Рујница, парохија **Милутина Радаковића**, јеромонаха. Катихумена било
је 168. Предавано је вјеронаучно градиво до „10 Божјих заповједи“. Успјех био
добар. Младеж се сабирала код цркве у Рујници.

Глиница, парохија **Михаила Карановића**, свештеника. Катихумена било
је 347. Предавано је вјеронаучно градиво сво. Успјех је био **добар**. Младеж се
сабирала код цркве у Глиници.

Протопрезвитерат Бос. Градишчки.

Кукуље, парохија **Николе Гојића**, свештеника. Катихумена је било 47.
Предавано је вјеронаучно градиво до „7 тајни новог зајета“. Успјех је био **добар**.
Младеж се сабирала код цркве у Кукуљама.

Стапари, парохија Рувима Бубљевића, свештеника. Катихумена је било 165. Предавано је вјеронаучно градиво до 7 „тајни новог зајета“. Успјех је био **добар**. Младеж се скупљала код цркве у Гају.

Турјак, парохија Васе Хаџића, свештеника. Катихумена је било 370. Предавано је вјеронаучно градиво до „7 тајни новог зајета“. Успјех је био **добар**. Младеж се скупљала код цркве у Турјаку.

Милошево Брдо, парохија Стеве Поповића, свештеника. Катихумена је било 255. Предавано је вјеронаучно градиво до „7 тајни новог зајета“. Успјех је био **добар**. Младеж се сабирала код цркве у Милошеву Брду.

Драгељци, парохија Петра Шинке, свештеника. Катихумена је било 279. Предавано је вјеронаучно градиво до „7 тајни новог зајета“. Успјех је био **добар**. Младеж се сабирала код парохијалног стана у Драгељцима.

Машки, парохија Саве Рађевића, свештеника. Катихумена је било 220. Предавано је вјеронаучно градиво до „7 тајни новог зајета“. Успјех је био **добар**. Младеж се сабирала у селу Вилушима.

Надзиратељ овог протопрезвитерата спровађајући овај извјештај завршује га овим ријечима:

„Не могу а да овом приликом не споменем, да је народ у овом протопрезвитерату за установу вјеронаучне обуке јако одушевљен, што се може видјети и отуда, јер је одзив у броју и уредном похађању катихумена такав, какав није с почетка могао нико претпоставити да ће бити.“

(Наставиће се.)

Књижевне вијести.

Новивасинтач, органи за педагошку књижевност. Год. XII. Власник: Мита Нешковић. Лист излази првог да а сваког мјесеца. Годишња цијена 3 фор., по годишња 1.50 фор., на три мјесеца 80 новч. За Србију годишња цијена 8, годишња 4, на три мјесеца 2 динара. У Ср. Карловцима. Српска манастирска штампарија 1899.

Трговинско-Занатлијски Гласник. Одговорни уредник: Велимир Никшиновић у Вршцу. Година III. Лист излази 1., 10. и 20. сваког мјесеца. Цијена је листу на годину 4 фор., на пола године 2 фор., а на три мјесеца 1 фор. Претплата и рукописи шаљу се администрацији листа у Вршцу. Штамп: Артистички завод удове Ј. Е. Кирхнерке (Ернест Кирхнер) у Вршцу. 1899.

Голуб. Лист за српску младеж. Уређује: Јован Благојевић. Издаје: Књижарница Мил. Каракашевића. Година XXI. „Голуб“ излази сваког 1. 15. Цијена му је на годину 1 фор., за Србију и Црну Гору на годину 3 динара, а за Турску, Бугарску и Русију на годину 1 фор. и 50 новч. Претплата се шаље: Књижарници Мил. Каракашевића у Сомбору. Штампарија Фердинанда Витермана и Сина у Сомбору. 1899.

Списак књига и рукописа у библиотеци Матице Српске. Штампарија српске књижаре Браће М. Поповића у Новом Саду 1899.

Каталог српских књига за 1899. год. Издао Српска краљ. Дворска књижарница Мита Стајића у Београду.

Званични огласи.

Српско-православна АЕМ. консисторија Дабро-босанска.

Бр. 687., ex 1899.

Рсе. I., бр. 264.

3—2

Оглас.

Овијем се даје на знање отсутноме Леону Егереру из Вјеличке у Галицији, да је консисторија именовала свештеника Јована Ђокића пароха сарајевскога, да туженог Леона Егерера у брачном процесу са законитом супругом Јевдоксијом рођеном Костића из Сарајева заступа, све дотле, док сам Леон Егерер не предузме одбрану, или другог замјеника себи не одреди.

С тога се позива Леон Егерер, да постављеном заступнику сходна упутства дадне, или у противном своје друкчије одредбе консисторији саопшти, тим прије, што ће се иначе заподјенути брачни процес ради коначног развода брака са службеним заступником пројужити и довршити.

У Сарајеву, 5. априла 1899.

АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Српско-православна АЕМ. консисторија Дабро-босанска.

Број 931.

Р. III., 1899.

2—2

Оглас.

Крајем прошлога мјесеца остала је упражњена парохија Душци Паланачка, старомајданског протопрезвитерата.

Парохија та лежи у врло угодној положају, који опслуживање олакшава. Има двије цркве у Паланци и Јелашиницима, нов свештенички стан и броји 356 домова са 1931 душом.

Пошто је то једна од бољих парохија у овој архидијези, позива се пречасно епархијско свештенство, које лошију са бољом и угоднојом парохијом замјенити жели, да овој консисторији до 1 јуна т. г. пошаље своје молбе за подјелење те парохије.

У Сарајеву, 5. априла 1899.

АЕМ. консисторија Дабро-босанска.

„Источник“ излази два пута и то 15. и последњег дана у мјесцу Цијена је листу на цијелу годину 4 фор., а на пола године 2 фор.; за стране земље на цијелу годину 5 фор., а на пола године 2,50 фор. Учителима основних школа и ђацима даваће се лист у пола цијене. Претплата се шаље администрацији листа, а рукописи уредништву. Рукописи не враћају се.

Прва српска штампарија Ристе Ј. Савића и друга у Сарајеву.

ИСТОЧНИК

ДУХОВНИ ЧАСОПИС

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЈЕТНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКО-ПРАВОСЛАВНОГ СВЕЩЕНСТВА
И НАРОДА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.

Год. XIII.

Сарајево, 31. маја 1899.

Бр. 10.

ВЛАСНИК:

ЊИХОВА ВИСОКОПРЕОСВЕЩЕНСТВА СРПСКО-ПРАВОСЛАВНИ БОСАНСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКИ
АРХИЈЕРЕЈИ.

УРЕДНИК: ТЕОДОР ЈУНГИЋ, ПРОТОЈЕРЕЈ.

ЗВАНИЧНО.

Из. АЕМ Консисторије Дабро-босанске.

Произвеђење. Петар Зимонић, синђел, професор богословије у Рељеву произведен је 9. маја 1899. за протосинђела, те му је уједно дата и дозвола, да може при св. литургији и „Набедреник“ пасати.

НЕЗВАНИЧНО.

Хришћанско васпитање за првих пет вјекова
(33.—476.)

(Наставак.)

Но прије него пођемо, да разгледамо период Константинава владања и њиме створени преображај у свијету, који је многе промјене учинио и у васпитном раду цркве хришћанске, ваља нам примјетити, да школско развиће, у току предпрошле три половине стољећа, не ограничава се само на Александрију и на оне многобројне школе, које на постанак свој Александрији захвалити имају. Створене њоме удобности не бијаху свима доступне. Отуда под благотворним утицајем њена свијетлог примјера, слична је ревност обузимала хришћанске пастире и учитеље, и по другим мјестима и дјело васпитања све је више напредовало. Хришћанска школа бијаше и у Риму; а да религија и тамо науке и учености лишена није била, свједоче нам о томе најбоље имена Аполонија, Таџијана и мученика Јустина. Бијаше такође школа и у Атени,

и учењаци њени, слично великоме апостолу Павлу, прегоше да радозналу Грку објаве чудна дјела и путе „непознаго Бога“. Бијаше школа и у Картагени, која је такође давала научених и ревних хришћанских учитеља, како нам о томе доста вјерно имена Тертулијана и Кипријана свједоче. Та ревност за распрострањењем учења хришћанског не ограничаваше се само на Исток. И на Западу бијаше много образованих Хришћана, који у раду и дјелању школском подражаваху Александринце. Можемо оним већ споменутима додати и имена Минуција Феликса, Арнобија и Лактонција, који сви припадају деникејском периоду (325.) Истичући поглавито дјелатност александријске академије и њено разграђивање, ми тиме нећемо да речемо, да су се Хришћани у другим мјестима туђили и уклањали од сваког школског образовања; али опште стање ствари у другим мјестима, са једног или другог узрока, бијаше толико непријатно и непогодно, да је немогуће било оснивање каквог год завода за правилно школско предавање. У Риму, на пр. бијаху скоро непрестана гоњења са стране немилосних императора, који су свакоме на вољу остањали, де немилосно гони науку и научењаке. Тацит, у своме „Живот Агриколе“, већ много раније оплакује опадање и скоро потпуну апатију справ литературе, као конзеквенцију нечовјечности и неморалности људи на највишим владајућим положајима, који не могуше појмити, а још мање оцијенити значај науке и литературе, као елемената развитка народног живота. И то се тако продужује мање или више у течају дугога времена послје њега. Једина само Александрија што је уживала и живјела под добрим и повољним условима. Душевни живот концентрисан бијаше у академији. Високи тон научних погледа, развијан постепено течајем вијекова, подржаван бијаше старањем и трудом управитеља. Силно такмачење скупило је одашуда прослављене умове, — што је све скупа Александрију учинило поглавито живим мјестом, гдје је истина чудеса чинити могла. С тога се наиме и морало догодити оно, што мало више наведосмо, да дјелатност школе бијаше скоро сасвим прекинута чак на оном онолико многообојаном земљишту. Тако, већ у трећем стољећу, благодарећи прегалачком духу Александринаца, сва ученост, која заслуживаше назива тога, бијаше приступачна Хришћанима. Конзеквенција тога бијаше, да су Хришћани тога времена одликовали се високим душевним образовањем. Осим васпитних основа, говори један испитивач историје хришћанских школа, Хришћани су у почетку трећег стољећа изучавали тадање модерне дозвољене науке, свјетску литературу, филозофију и библијске језике. Учители њихови тумачили су св. Писмо и занимали се критичким изучавањем његова

текста. У школама предавало се основно богословље заједно са системом хришћанске правствености, а такође и разни огранци природних наука. Истина, оно посљедње доста несавршено, но је главно то, да су у круг изучавања у школама хришћанским улазили сви огранци човјечје знаности, у колико су оне у то вријеме обрађене биле; а имајући на уму то, да је све то дјело ни пуна два вијека, који су још при том помрачени били крвавим гонењима, морамо и требамо да признамо, да је хришћанско васпитање имало у ствари значајнога успјеха. И тако васпитање хришћанско, не само да је слабило, но се напротив у посљедње вријеме увеличало, не обзирајући се ни најмање ни на какве сметње. Све, што је нужно било за потпуно развиће хришћанског васпитања, ту је било, наиме мир црквени, који је по промислу Божјем наскоро и наступио.

Сасвим је природно, да ступање Константина Великог на престо, год. 306., и нова политика њиме заснована, бише предавак нове, сјајније будућности хришћанства. Она лијепа осјећања, са којима се он односно према Хришћанству још до свога ступања на престо, испунила су Хришћане свијетлом надом, и они се у њој не разочараше. Год. 313. изради он у Милану свој указ о равноправности вјерској, којим се Хришћани и природно и политички изједначише са својим неонабошким гониоцима. Без обзира, какви бијаху недостаци његови као човјека и владара, једно је без сваке сумње, да је он, силом своје власти разбио све оне преграде, којима се пријечило слободно развијање хришћанског васпитања, и ставио га на такву основу, са кога га не моглоше истиснути ни старо предубјеђење незнабошко, ни злобни антагонизам људи власника, какав бијаше Јулијан апостата. „Ја хоћу — пише он Оптацијану — да мој вијек буде вијек озбиљног друштвеног образовања.“ У ту сврху, и отвара он за све, независно од вјероисповједних, опште школе императорске, старајући се, да их учини што је више могуће погоднијим. Чак је и Хришћанима дозвољено било учити у њима, и неки се, а можда и многи од њих, користили тим преимућством, не гледајући на оне сметње, које су им се у понеким мјестима стављале.

(Наставиће се.)

Религијозно-морални листићи.

Намијењено православној српској владежи и сваком Хришћанину.

Превео и попунио: Јован Петровић, свештеник-катихета и професор у Загребу.

Наши идоли.

У давна времена поштоваху неразумни људи бездушне идоле као богове, а код нас грешника замјењују данас те богове наше страсти.

Ти древни људи падаху по незнању у идолопоклонство, јер им још није засјала свјетлост правде, а ми просвјетљени свјетлошћу вјере православне, знадемо, што је грешно и што није, па ипак гријешимо, и служимо страстима нашим као каквим боговима. Они су се негда клањали боговима од невоље, јер су их присиљавали, заповиједали им цареви и мучитељи; а нас нико не присиљава, ми по својој доброј вољи као вјерне слуге, служимо својим грешним похотама. Христос говори у св. јеванђељу: сваки, ко чини гријех, роб је гријеха (Јов. 8. 34). О, тешко нашој злој навизи, по којој смо слични идолопоклонцима и заслужујемо исте, као и они, и још веће муке! Гријешити свјесно, добровољно, много је горе, него гријешити несвјесно или против воље. А да су заиста наше грешне страсти за нас то исто, што су за незнабошце били обожавани идоли, ово се види јасно из ријечи св. ап Павла: *Многи год, за које вам много пута говорих, а сад и плачући говорим, непријатељи крсти Христове: којима је свршетак погибао, којима је Бог трбух (Фил. 3. 18.—19.) Такви не служе Господу нашем Исусу Христу него својему трбуху (Рим. 16. 18.)* А како то, да наш трбух замјењује Бога? Заиста тако, што ми угађамо њему као Богу, и шта више, још више него Богу. Јер ми не служимо Господу Исусу Христу постом, уздржањем и смиравањем тијела толико, колико угађамо своме трбуху обједењем, пијанством и другим тјелесним задовољствима. Тако исто треба судити и о другим грешним страстима; ако се ми покорјавамо овим страстима, то су оне — наши богови, о чему говори блажени Јероним, тумачећи ову изреку закона Божијега: немој имати нова Бога: „Код кога је трбух — бог, тај има — новог бога, и колико имамо страсти, колико гријехова, толико и нових богова. Ја сам се раагњевно: то значи, ја имам — бога; сваки, који што воли, чему служи, то је његов бог.“ Тако говори Јероним. Неситост у једу и пићу — то је наш идол Бахус; гњев — идол Маре; блудна страст — то је наша Венера; среброљубље — то је Навуходоносоров алатни идол, а ми, што служимо овим страстима, исто смо, што и идолопоклонци. Дивно тумачи ово наше неваљало идолопоклонство свети Златоуст: „Не говори ми, да се не клањаш алатному идолу; боље је докази, да нећеш радити ово, што ти злато налаже да радиш. Раалични су облици идолослужења: један поштује богатство за господара, други признаје трбух богом, а трећи другу какву грубу страст. Ти им не приносиш на жртву волове, као што чинише незнабошци, али ти радиш још нешто горе: ти им кољеш на жртву своју душу. Ти не приклањаш кољена, не клањаш се идолима, ал' зато покорно извршујеш све оно, што ти заповиједа и трбух, и злато, и твоја владајућа страст. И незнабошци су нам гнусни зато,

што су обоготворили страсти наше: похоту тјелесну називаху они Афро-
дитом или Венером, гњев — Арејем или Марсом, а пијанство — Дио-
нисом или Бахусом. И ако ти не правиш себи идоле од материје, као
незбабошци, али ти најусрдније служиш тим истим страстима, и каљаш
себе другима безакоњима“. Ево ријечи Златоустових. Јасно је, да је
свака наша страст грешна, да је сваки гријех, који је постао навиком,
идол наше душе; грешно срце, — то је храм тога идола, грјехољубље
— то је служба идолима, пристајање на гријех у мислима и грешној
жељи јест одрицање Христа, а извршење замишљенога гријеха — то је
управ жртва идолу. Ево како се постаје идолопоклоником, и ево како човек
постане робом својих грешних страсти. А ако у нама постоји и још
се умножава таково духовно идолопоклонство, онда морају бити и ду-
ховни мученици, без крвопролића, страдалци. Јер као што је некада,
кад су се непоштени људи, не позивајући Бога, клањали мртвим идо-
лима, било безбројно мноштво светих мученика, који су проливали своју
крв за Христа и умирали на најразличитије начине: исто тако и данас
кад свуда влада идолопоклонство у нашим обичајима, т. ј. служба гри-
јеху, дужни су прави Хришћани из љубави према Христу бити муче-
ницима и без крвопролића — дужни су постојано убијати у себи
страсти своје, дужни су умирати због гријеха, тако, да постану неспо-
собни за даље гријешење, и да се не покоравају грешним похотама.
И као што је уобичајени гријех наш мили идол, исто је тако и против-
љење гријеху мученички подвиг. Мучитељ наш — јест или наша грешна
природа, или грешна навика, или сам искуситељ — ђаво. Слуге мучи-
теља — то су нечисте помисли, које вуку на гријех, а исто тако и они
људи, који нас наговарају или саблажњују гријехом. Ево како може
сваки Хришћанин постати духовним мучеником Христовим, — ма да
и не пролије своје крви, ипак ће се удостојити вијенца мученичкога.
О овом духовном мучеништву говори св. Јован Златоуст овако: „Ти
кажеш: како је сад могуће подражавати мученицима? сад није вријеме
гонања? Знам ја то добро, да није сад вријеме гонења, али је вријеме
таког мучеништва, вријеме вијенаца: не прогоне нас људи, већ нас
прогоне ђаволи, не гони нас мучитељ, већ нас гони ђаво људи од свију
мучитеља. Ти не видиш пред собом живо угљевље, већ видиш разбук-
тали пламен похота. Они су газили ногама живо угљевље, а ти гази
огањ природе; они се борише с дивљом звијеради, а ти обуздавај гњев,
као дивљу и окрутну звијер; они су устајали на неподносне невоље,
а ти побјеђуј нечисте помисли, које излазе из твог срца, па ћеш бити
подражаваоц мученика. Сад, по ријечима апостола *није наш рат с крвљу
и с тијелом, него с поглаварима и властима и с управитељима таме овога*

свијета, с духовима пакости испод неба (Ефс. 6. 12). Похота тјелесна то је огањ, неугасими и непостојани, — то је љути и бијесни пас: гони га хиљаду пута, и он ће те по хиљаду пута напасти и неће одустати. Жесток је пламен живог угљевља, но пламен похоте још је гори, још је силнији: немамо ми никада одмора од тога рата, никада немамо мира док живимо на земљи: стална је наша борба, непрестани подвиг, да би и добили за то вијенац.“ Тако суди златоусту учитељ. Занета је — умртвљавање грешних страсти мучеништво без крвопролића.

Је ли и сад могуће бити мучеником?

Отац Атанасије рекао је: „Неки између нас говоре, да сад нема гонена, па нема ни мученика. Није истина. Осјети мучење савјести, умри због гријеха, помори уде своје, који су на земљи (Кол. 3. 5), осјећи жеље и бићеш мученик добровољни. Мученици се борише с мучитељима, царевима и кнезовима; и ти имаш мучитеља — а то је ђаво цар гријеха; имаш и кнезова — гонитеља, то су демони. Негда су им подизали храмове и постављали жртвенике, и пред сваким су идолом свршавали службу: знај, да и сад има у души храмова и жртвеника, има и умишљени идол. Храм — то је незаситљива пожуа, жртвеник, јесу грешне жеље; а идол — грешне страсти. Кога је прогутала блудна похота, ко проводи цијело вријеме у задовољавању тијела, тај се већ одрекао Исуса и клања се идолу. Тај његов идол — јест мрска тјелесна страст, исто, што је код незнабожаца Афродита. Ко је побјеђен гњевом и срџбом, и не угушује у себи те бијесне страсти, тај се одрекао Исуса и клања се своме гњеву, — а то значи, да он служи незнабошком идолу — Марсу. Ко је среброљубив, затвара срце своје за брата свога, и тај се одрекао Исуса и служи идолима: он се клања твари мјесто творцу, јер је среброљубље, по ријечима апостола, корјен свакога гријеха, и његов је бог — незнабошки идол Аполон. Ето, ако се уздржиш и сачуваш од бијесних страсти, од грешних жеља, то ће да значи, да си ти погазаво идоле, одрекао се невјере и постао мучеником.

Дјелатност св. Јована Крститеља. Крштење Исусово.

Из дјела П. Дидона: **Исус Христос.**

(Свршетак.)

Година 27. ближила се крају; догађај, који ћемо описати, догодио се отприлике првих дана 28. године. Галилеја, као и све друге покрајине, била је пуна именом св. Јована Крститеља; Галилејци слијеђаху за Јудејима, вођени истим узроком и долажаху му, да и они од своје стране приме крштење.

Ово бијаше за Исуса час Богом означени. Дрводјела из Назарета имађаше 30 година. Он се умјеша међу људе каравана његове земље и спусти се доле у долину Јорданску.

Цеста, која води од Назарета до ријечног прелаза, гдје Јован крштаваше, има у дужину 25 миља. Она пресијеца један дио Језарилске равнице, пролази покрај Јелеонских брегова, додирује зидове Сиктопоља, затим се спушта уз брегове Самаријске и Јудејске, који затварају ову равницу са запада; извије се за тим мало на исток, оставља Јерихон на десној страни, полако се спушта у долину ријеке и завршује се код Јордана, у Витанији, баш на оном мјесту, које је Јован изабрао за мјесто крштавања.

Ово мјесто будило је многе вјерске успомене. Оно је подсећало на једног од највећих судија и једног од највећих пророка у Израелу. Овдје пријеђоше Израелци са сухим стопалама Јордан и униђоше под водством Исуса Навина у обећану земљу. Овдје удари Илија, у пратњи ученика Јелисеја, ријеку својим огртачем и начини се пролаз кроз брзу и јаку ријеку.

Прелаз данас се зове „макта“ (мјесто прелаза), које значи исто, што и „Витанија“ (кућа лађе) или „Витавара“ (кућа прелаза) св. Јована¹⁾. Лажи миљу и по далеко од Мртвога мора; широк је само три пашет метара. Ријека оштро савија засијецајући у обаду и пере водом својом шиљасте брегове на источној обали. Са друге стране обала је једноставна и прљава, а покрива је зелена трава, сјеновита је, има врба, трске и бусења од високе метлике. Кроз грање ових дрвета са јасним и блиставим лишћем виде се у даљини гола и неплодна брда; на подножју њиховом лежала је Содома и Гомора. Чини ти се, да гледиш гомиле од пепела и скамењених развалина. У сред јануара небо гори, а ваздух пали и гуши. Пустинја је окружена тишином, коју тек по кад и кад прекине кликтање птица и ударање крилима у лѣту диљких голубова и потмули жубор ријеке.

То бијаше мјесто, гдје Исус у присуству многог свијета пред свога претечу ступи.

Јован Га није познавао. Исус се приближаваше. По изненадном прилијењу упозна Га свети Јован. „Преко главе Исусове виђе Јован, да се небо отворило, и да Дух у тјелесном облику голуба сиђе и остаде на Исусу.“

То бијаше очекивани знак.

Јован тада појми оно, чему га никаква људска знања, и никаква ма и највећа даровитост не могаше научити. Он мораше осјећати ону неисказану радост, која се осјећа у Божијем присуству.

¹⁾ Јов. 1, 28.

Он се поклони пред Исусом и опираше се да Га крсти.

Требало би — говораше он — да Ти мене крстиш а Ти тражиш, да ја Тебе крстим.

„Остави сад — одговори Исус — јер тако нам треба испунити сваку правду.“

Значај ове ријечи већ је јамство за његову истинитост. Неочекивана свјетлост рашири се у души Исусовој. То показа, да је Он имао потпуну свијест о свом спасоносном посланству и да га Он већ почиње извршивати и тим што се потчињава од Јована установљеном обреду. Јован га послуша, и крсти Га. Исус би погружен у воду Јорданску. Тек што изађе из воде и одвојено од гомиле помоли се Богу, понови се Њему привиђење, које је Јован најприје видео. „Отворише се небеса и Он виђе Духа Божјега, гдје силази као голуб и дође на Њега. И чу се глас с неба, који говори: „Ово је син мој љубезни, који је по мојој вољи.“

Овај догађај јест увод у јавни живот Исусов, објављује Његову природу, Његов божанствени задатак, Његово цијело одређење и снагу који ће Га водити.

Противници личног утицаја Божјег никад не ће моћи предријети у добоки смисао овог догађаја, и повјест јеванђелска у којој је непосредни лични утицај Божји управо сталан биће за њих увијек неразумљива књига.

Од сада није више Исус дрводјеља из Галилеје. Завјеса, која га је крила пред гомилом, би скинута: Он се указа као онај, који је у истини био, Христос син Божји. Међутим је Он поред све божанствене величине, задржао и слабу природу, која је подложна болу и смрти, али грешан Он не могаше бити. Зачет од Духа светог Он је скроз свѣт, Он је сам светиња, Он је основ оне снаге, од које је зачет. Па ипак Он оће, да буде понижен, жртвован, упропашћен; и то ће бити. Његова прва радња у јавном животу јест чин понижења: налазећи се у гомили Он прилази, да се и над Њим изврши онај обред, који својом спољном страном означаје грешника, и обвезује се тим и сам, да ће подложен бити прописима кајања и жртвовања, што је и значило Јованово крштење.

Тако је мислио Он, кад је рекао, да треба испунити сваку правду. Он, Бог, покораваше се сам оном закону, кога налаже свима као погодбу за улазак у Његово царство; Он, који оће људе смрћу препородити, почиње већ сада улазити у смрт. Да грешник трпи и жртву приноси, јест строга правда; али да се светац Божји од своје воље подчињава, боловима и мучењу јест вршење правде љубављу: то је правда Исусова.

У тренутку, кад поче ова подложност у свези са њеним тијним значењем, отворише се небеса. Неприступни и неисказани живот Божји, који је затворен сваком створењу, — живот, којим се људство — што је стајало под теретом гријеха — нехтеде више кријепити; тај живот указа се и испуни душу сина човјечијег. Непознати, али од Бога као Искупитељ, Одређени, на кога сиђе живот Божји, ступи напријед не више као онај, који се чињаше, да је син човјечији, него се појави као син Божји. Дух, који у Њему почиваше, показа се неочекивано свечано, и пред гомилом људи показа Исуса као снца, као Богом посвећеног. Сад отпоче Исус, као Месија радити.

Највећи људи имају само свог женија, своју вољу, и своје страсти. Код светаца пак са свима овим помоћним средствима личне снаге долази и Божје оснажење, које често пролазило и у сваком случају ограничено још увијек људску немоћ провијава. Ово јавно освећење у Исусу открива пуноћу духа, и овај је дух неограничени и снажни основ свих Његових мисли, све Његове воље, свих његових ријечи, свих Његових радња, свих Његових корака.

Исус ће нам свој дух објавити. Призор Његовог крштења, које ријешава загонетку нашег препорођења, понављаће се до конца вијекова. Господом освећена вода ће некад постати тајном препорођења и крштење водом постаће крштење духом.

Ко год на позив Христов од својих порока се ослободи, свога незнања се одрече, и кајањем, жртвом и вјером своје сопствено „Ја“ умртви, тај ће ући у ријеч Исусову и као Он видјеће небеса отворена, која дотле бијаху затворена. Синови земаљски, дјеца поквареног људства постаће дјеца Божја; они ће чути у дубини свога срца како им дух даје овај назив, и како их учи да Бога називају својим небесним Оцем.

Колико бијаху позната гомили народа ова изванредна привиђења код крштења Исусова? Јевангелије не допушта о томе ближег одређења. Она се тичу, како се чини, само Крститеља непосредно. Он бијаше онај, који је требао Месију објавити, и он бијаше овим откривењем дошао на врхунац свога узвишеног посланства; и он је свој задатак извршио. Прилике се саме указују, строги и силни тада је свој глас умјерио и нашао ријечи од бескрајне љубавности и угодности, којима је он објавио свога Господа и учитеља. Чин крштења Исусовог укопа се дубоко у памети и свијести Његових ученика и би назван „помазање Исусово.“ Апостолске проповиједи у првим временима, како нам се казује у дјелима св. апостола (4, 27; 10, 38), често потсећају на крштење као на знак, да се у Спаситељу може пуним правом признати истинити Месија.

Исус се удаљи брзо и несташе. Он избјегаваше радозналост и тишму гомиле, која стајаше на обалама јорданским. Дух, који је почињао у Њему одведе Га у пустињу.

Проповијед на Никољ-дан 9. маја 1899.

Говорио Станко Јупански, професор богословије у Рељеву.

„Погубићу премудрост премудријех, и разум разумнијех одбаћићу.“ (Исај. 29, 14.)

Благочестиви Хришћани!

Најглавнија врлина св. оца нашег Николаја била је вјера; на тој вјери његовој оснивао се светитељски живот његов; помоћу те вјере своје прославио се он као чудотворац у толикој мјери, да му ето и после ХВ. вијекова одајемо највеће поштовање, као што то најбоље свједочи данашњи дан.

Њега назива св. православна црква наша „правилом вјере“, и ту његову врлину истиче и спомиње на првом мјесту, а после додаје „образ кротости“, а то значи: ко није „правило вјере“, не може бити „образ кротости“.

Овом приликом није ми намјера, да изложим тијесну и неразумичну свезу између вјере и морала, него хоћу у кратко да протумачим горенаведене ријечи пророка Исајије: „погубићу премудрост премудријех и разум разумнијех одбаћићу“, *јер су у тијесној свези са суштином вјере.*

Историја човјечанства свједочи, да се заиста и остварује све оно, што је Бог преко пророка прорекао; а понајвише горенаведено пророштво, *јер се оно остварује непрекидно у сва времена*: у прошлости, садашњости и будућности. Одјекују и данас, а одјекиваће и до последњег дана страховите ријечи Божије: „Погубићу премудрост премудријех, и разум разумнијех одбаћићу“.

Да би се о томе увјерили, погледајмо, мила браћо, за један тренутак у далеку прошлост, па ћемо опазити два дивна цвијета, која је Бог засадио у овој пустињи: *вјеру и просвјету*. Први цвијет повјерио је Бог јеврејском народу, да га негује и чува до његова доласка; а други цвијет повјерио је осталим народима, који се појављују један за другим у историји човјечанства. Ови народи дакле имали су сваки своју Богом одређену задаћу: *Јевреји, да чувају вјеру у једног Бога и наду у обећаног Месију, а сви остали културни народи да заједнички усађивају све душевне силе човјечије.*

„А кад се наврши пријеме“ (Гал. 4, 4) т. ј., кад су Јевреји задоста утврдили монотеизам и скори долазак Месијин разгласили по свој царевини римској, и када је култура достигла свој врхунац, „посла Бог сина својега јединороднога“, роди се заиста обећани Месија, да споји вјеру са проsvјетом, т. ј., да проповједа вјеру разумну и да осигура просвјету, која се на вјери оснива. — *Па како су за дочекали представници вјере и просвјете?* — Онога, који је дошао да тражи рачуна од њих, како су до Његова доласка његовали она два дивна цвијета — вјеру и просвјету — осуђују они представници на смрт.

И овоје би се могли запитати: за што се изродно сукоб између Христа и ових представника? Да ли је Христос хтио уништити она два дивна цвијета, па да су с тога устали против њега баштовани, којима је Бог та два цвијета повјерио? Баш на против: сам он вели, да „није дошао да поквари закон и пророке, него да

испуни“ (Мат. 5, 17); а није дошао ни просвјету да уништи, јер он сам упоређује знање са свијетлошћу, а незнање са мраком! *Гдје ћемо дакле тражити зарок? —* Бацимо поглед на душевно стање тадашњих Јевреја и Римљана, па ћемо лако увиђети, ко је изазвао онај значајни сукоб, који је завршен мученичком смрћу Христовом. *Јер шта су очекивали једни, а шта су тражили други? Јевреји очекују Месију, који ће да обнови царство Давидово и да их ослободи од римског јарма; а Јелини, односно Римљани, траже „истину“, врхунац философије, која би надкрилила све дотадашње филозофске правце. У мјесто тога Јевреји виде Месију на крету међу разбојницима, који није кадар ни себи да помогне и да сиђе са крста, да би га могли признати за правог Месију; а Римљани гледају с презрењем на Христа и на његове необразоване ученике просте рибаре, који им не доносе никакве философије, а камо ли врхунац философије.*

Преварена нада Јевреја и уображена премудрост Јелина и разум Римљана хтјела је дакле да спријечи намјеру Христову. Па ипак шта видимо? — На рушевинама старозавјетног јудаизма и јелинско-римске културе уздиже се величанствена зграда новозавјетне цркве Христове: дивна хармонија вјере-просвјете. Видимо дакле, да је Христос — привидно побијеђен — ипак остварио своју божанску замисао: ујединио је она два дивна цвијета, вјеру и просвјету; но у остварењу ове своје идеје пошао је баш противним правцем, а не оним, који су очекивали Јевреји и Јелини. С тога и говори Бог преко пророка: „Погубићу премудрост премудријех, и разум разумнијех одбаћићу“, те нам у катријед објављује, да ће понизити нашу гордост, нашу уобразу премудрости и разум, и да ће ударити путем, који ће једнима бити „саблазан“, а другима „безумље“.

И заиста, већег искушења и опаснијег камена за спотицање не можемо ни замислити! Јер колико је њих у данашњем просвијећеном вијеку, који су кадри да преброде ову скилу и хариду, „саблазан“ и „безумље“.

Одје ће се и овст могли заштити: за што је Бог изабрао баш онај пут, који је једнима „саблазан“, а другима „безумље“; за што нас и по други пут меће на искушење?

На ово питање одговара нам св. апостол Павле у I посланици Коринћанима (1, 21—24) овим ријечима: „Јер будући да у премудрости Божијој не позна свијет премудрошћу Бога, била је Божија воља, да *лудостију* поучења спасе оне, који вјерују. Јер и Јевреји *анак*е ишту, и Грци *премудрости* траже. А ми *проповједамо Христа разалпета, Јеврејима дакле саблазан, а Грцима безумље*“.

Лудостију поучења дакле спасавају се они, који вјерују. — Да тешка искушења за човјека просвијећена, одана знању и науци! Јер шта вели даље св. апостол Павле? „Што је лудо пред свијетом оно изабра Бог да посрами премудре!“ а Христос вели: „Благо сиромашнима духом, јер је њихово царство небеско“ (Мат. 5, 3); — истиче се дакле свуда оно, што је прорекао Исаија, да ће се спасење наше оснивати на рушевинама премудрости премудријех и разума разумнијех. — *„Па зар ово не значи, да је Хришћанство негација сваке просвјете?“ —* Или су зар она два дивна цвијета, вјера и просвјета, узалуд никла и развила се свако на свом земљишту? Зар се ова два цвијета нијесу ујединила, оплодила, као што је била намјера Божија? Што је сам Бог засадио и кроз толике вијекове једнаком љубављу брижљиво неговао, — зар да је баш обехани Месија уништио? — Да тешка искушења за човјека, који живи за просвјету! *Зар баш мора човјек да уништи премудрост и да одбаци разум, ако хоће да се спасе?*

Но у мјесто одговора одјекују и опет страховите ријечи Божије: „Погубићу премудрост премудријех и разум разумнијех одбацићу“; *а што је Бог прорекao, још никад није порекao. Он заиста захтијева од нас, да се одречемо не имања, него онога, што нам је најдрагоцјеније: премудрости и разума; једном ријечи, захтијева од нас, да се одречемо себе, и баш у овом се скрива суштина вјере; у овом се уједно скривала и клица оне очајне борбе јудаизма и јелинизма против идеје Христове; у томе се напољуветку скрива клица и свагдашњег противљења вјери, особито данашњег атеизма.*

Кад дакле хришћанска религија захтијева уништење премудрости и одбацивање разума, а *људомћу научена захтијева безусловну вјеру у „разапетог спасиошља“; није ли то негација просвјете? Зар није шокова проповијед у истини једнима саблазан, а другима безумље? —* И на ово питање одговара нам св. апостол Павле, када вели, да је проповијед о разапетом спаситељу само ономе саблазан и безумље, који нема вјере; а који проповијед ову ци има свим срцем својим, у души његовој преображава се она саблазан и безумље у *Божију силу и Божију премудрост*, као што вели св. апостол Павле: „Јер је *ријеч крстова људост онима, који гину; а нама, који се спасавамо, Божија сила и Божија премудрост*“ (I. Кор., 1, 18, 24), а на другом мјесту „Христос је *сила Божија на спасеније свакоме, који вјерује*“ (Рим. 1, 16). *Вјера је дакле Божија сила, која претвара безумље у премудрост; јер је људост Божија мудрија од људи, и слабост је Божија јача од људи*“ (I. Кор. 1, 25). Без ове силе Божије проповијед о разапетом спаситељу мора бити једнима саблазан, а другима безумље; *ову силу и горивду нико живи не преброди без те унутрашње силе Божије. Ко нема вјере, томе не ће помоћи научавање, па и потпуно знање богословије или филозофије; такав може стећи само извјесно увјерење о потреби Христове вјере, али то још није вјера, није сила Божија, која преображава безумље у премудрост Божију; јер поред свег увјерења, које имамо о Христовој вјери, остаје ипак у души нашој клица уображене премудрости, која нам у потаји дошпатава: „проповијед о разапетом спасиошљу права је саблазан и безумље“.* Докле год не ишчупамо дакле и посљедњу клицу наше уображене премудрости, докле год се не одречемо себе, не може се *уселити у душу нашу сила Божија; а све дотле ми можемо имати увјерења, али вјере не.*

Ко напротив има у души својој ту силу Божију, као што су је имали св. апостоли и сви светитељи, особито св. отац Николај, који се слави као правилно вјере, томе се отвара ум, да разумије писмо (Лука 24, 45), тај духовно разгледа све, „јер није примио духа овога свијета, него Духа, који је *из Бога, да зна, шта му је даровано од Бога*“ (I. Кор., 2, 12). А тјелесни човек не разумије, што му је од Духа Божијег; *јер му се чини људост и не може да разумије, јер треба духовно да се разгледа* (I. Кор. 2, 14.—16.); а у посланици Римљанима вели: „тјелесно мудровање непријатељство је Богу, јер се не покорава закону Божијему, *и ниш не може*“ (Рим. 8, 7.)

Је ли дакле Хришћанство заиста негација мудрости, знања и сваке просвјете? Баш на против! Јер и Хришћанство проповиједа премудрост, али не премудрост овога вијека, него *премудрост Божију* у тајности сакривену, коју одреди Бог прије свијета за славу нашу, које ни један од кнезова вијека овога не позна; *јер да су је познали не би Господу славу разотели* (I. Кор. 2, 6—8).

Хришћанство проповиједа ону премудрост, коју су опјевали и узносили сви старозавјетни пророци и праведници, када vele: „*Благо човјеку, који нађе*

мудрости, и човјеку, који добије разум; јер је боље њом трговати, него трговати сребром, и добитак на њој бољи је од злата. Скупља је од драгога камења, и што је год најмилијих ствари твојих не могу се изједначити с њом. Дуг живот у десници јој је, а у левници богатство и слава. Пути су њезини мили путеи и све ставе њене мирне. Дрво је животно онима, који се хватају за њу, и ко је год држи, срећан је. Мудрост је главно; прибави мудрост, и за све имање своје прибави разум. Подижи је, и она ће те узвијсити, прославиће те кад је загралиш. Метнуће ти на главу вијенац од милина, красну круну даће ти“ (Приче Солом. 3, 13—18; 4, 7—9). А да се овдје разумије премудрости Божија, а не премудрости овога вијека, доказују ове ријечи: „Јер Господ даје мудрост, из његовијех уста долази знање и разум“ (Приче 2, 6). Ова мудрост Божија, т. ј. ријеч Божија, јединородни син Божији, обећани Месија, виче и пушта глас свој и позива људе, да је пригрле, јер вели: *Ја љубим оне, који мене љубе, и који ме добро траже, налазе ме; јер ко мене налази, налази живот и добија љубав од Господа. А ко о мене гријеш, чини криво души својој: сви, који мрзе на ме, љубе смрт“*. (Приче Сол. 8, 1; 17, 35—36.)

„Гдје је дакле премудри? Гдје је књижевник? Гдје је препирач овога вијека? Не претвори ли Бог премудрост овога свијета у лудост?“ (I. Кор. 1, 20). Овако кличе св. апостол Павле, а са њиме и св. отац Николај, „правило вјере“ цркве православне, свијестан оне унутрашње силе Божије и премудрости. Отвара му се ум и он гледа сву ништавост и голотињу мудрости овога вијека, а на да. лека указује му се величанствена свјетлост мудрости Божије, и гледа остварену замисао Божију: *длану зармонују вјере и просвете хришћанске*.

Збило се заиста, што је Бог рекао устима пророка: „погубићу премудрости премудријех и разум разумнијех одбацићу“ — одбацио је и погубио оно, што је труло и ништаво, да опет уздигне праву мудрост: **просвјету хришћанску**.

О вјерској поуци младежи, која не иде у школу.

(Извјештаји из Дабро-босанске епархије.)

(Наставак.)

Протопрезвитерат бугојански.

Вуковско, парохија **Плије Поповића**, свештеника. Катихумена било 152. Предавано је вјеронаучно градиво до „Богородице Дјево“. Успјех је био добар. Младеж се сабирала код цркве у Вуковском.

Д. Вакуф, парохија **Јована Обрадовића**, свештеника. Катихумена је било 32. Предавано је вјеронаучно градиво до „Вјерују“. Успјех је био врло добар. Младеж се сабирала код парохијалног стана.

Оборци, парохија **Михаила Вучковића**, свештеника. Катихумена је било 8. Предавано је вјеронаучно градиво до „Вјерују“. Успјех је био добар. Младеж се сабирала код парохијалног стана у Д. Вакуфу.

Бугојно, парохија **Луке Лукића**, протопрезвитера. Катихумена је било 80. Предавано је вјеронаучно градиво до „Вјерују“. Успјех је био добар. Младеж се сабирала код цркве у Бугојну.

Извјештаји. Из осталих парохија овог протопрезвитерата нијесу још поднијети.

Протопрезвитерат Гламочки.

Гламоч, парохија **Стевана Кукрике**, протопрезвитера. Катихумена је било 100. Предавано је вјеронаучно градиво до „Богородице Дјево“. Успјех је био **довољан**. Младеж се сабијала код цркве у Гламочу и у селу Прибељи.

Камен, парохија **Ристе Матића** свештеника. Катихумена је било 83. Предавано је вјеронаучно градиво до „Богородице Дјево“. Успјех је био **довољан**. Младеж се сабијала код цркве на Камену.

Ваган, парохија **Михаила Антонијевића** свештеника. Катихумена је било 72. Предавано је вјеронаучно градиво до „Богородице Дјево“. Успјех је био **довољан**. Младеж се сабијала код цркве у Вагану.

Преодац, парохија **Марка Савића** свештеника. Катихумена је било 53. Предавано је вјеронаучно градиво до „Богородице Дјево“. Успјех је био **довољан**. Младеж се сабијала код цркве у Преоду.

Прекаја, парохија упражњена послужује **Марко Савић** свештеник. Катихумена је било 32. Предавано је вјеронаучно градиво до „Богородице Дјево“. Успјех је био **довољан**. Младеж се сабијала код цркве у Прекаји.

Протопрезвитерат герцеговачки.

Герцего, парохија **Шипре Бубњенића**, протопрезвитера и **Трново**, парохија **Стевана Бубњенића**, свештеника. Катихумена је било 133. Предавано је вјеронаучно градиво **сво**. Успјех је био **врло добар**. Младеж се сабијала код цркве у Рерзову.

Строице, парохија **Ђуре Марјанца**, свештеника. Катихумена је било 120. Предавано је вјеронаучно градиво **сво**. Успјех је био **врло добар**. Младеж се сабијала код цркве у Строицама.

Њева, парох ја упражњена, послужује **Тодор Марјанац**, свештеник. Катихумена је било 104. Предавано је вјеронаучно градиво **сво**. Успјех је био **добар**. Младеж се скупљала код куће општинске у Брђанима.

Бараћи, парохија **Илије Берића**, свештеника. Катихумена је било 95. Предавано је вјеронаучно градиво до „Вјерују“. Успјех је био **добар**. Младеж се сабијала код куће парохове у Бараћима.

Језеро, парохија **Стојана Трукалића**, свештеника. Катихумена је било 100. Предавано је вјеронаучно градиво до „Богородице Дјево“. Успјех је био **добар**. Младеж се сабијала у Језеру.

Медна, парохија **Силе Берића**, свештеника. Катихумена је било 50. Предавано је вјеронаучно градиво до „Богородице Дјево“. Успјех је био **довољан**. Младеж се сабијала код цркве у Медној.

Р а з н о.

„Екклезиастички Азбукар“, значајни лист васељенске Патријаршије у Цариграду од 7. маја о. г. број 21. доноси следећу изјаву: „Српске новине „Србобран“, а по њему и други српски листови јавили су, да је у пошљедњој патријаршеској и синодалној пастирској окупацији на православни народ трију епархија Дабро-босанске, Херцеговачко-захумске и Зворничко-тузланске, која је у полузваничној органу „Источнику“ у Босни

објављена, изостављен неки ставак, — који поменуте новине додавају, — и да изостављење тога стапка, који садржава важну изјаву, чини се чудноватим; те да на очиглед таквих чињеница сасвим се лако разумјети може: за што српски заступници настављају своје дјеловање, а Патријаршија се не устеза примати притужбе, које они поднашају. — Наложено нам је, да изјавимо, да су ови изјештаји „Србобрана“ по свему неосновани. Ставак, што га овај лист додаје, јест умишљен и не постоји у званичном тексту патријаршеске и синодалне окружнице. А што се тиче оне четири особе, које су са неким молбама прије неког времена из Босне и Херцеговине у Цариград дошле, препоручено им је по одлукама, донесеним по светом Синоду, да се — пошто овдје даље немају никакве мисије — врате дома и да престану доносити Патријаршији сличне молбе, јер није више никакмо могуће, да се те молбе узимају у обзир.“

Дар пркви. Пoboжна хришћанска Анђа, жена Миле Петровића трговца из Кључа, при смртном часу свом подарила је у српско-православну пркву у Кључу 30 фор., као прилог њен за набавку Христовог гроба у исту пркву.

Књижевне вијести.

Хришћанска књижица. Број 1. Сјећајте се, дјецо, пете заповједи. Српска штампарија у Загребу. 1899. У жељи, да сваки, па и најсиромашнији правосл. Хришћанин узможе себи и својој дјечици набавити књижица, које би у докониим часовима читали и учили се, како треба љубити Бога и ближњег, — латих се труднага посла да издајем у преводу или оригиналу религиј.-моралнога садржаја књижице, којима би се утиривала вјера и побожност у народу српском. — Овако испраћа прву малу књижицу у народ њен писац Јован Петровић, свештеник-катихета и професор у Загребу, наш вриједни сарадник и писац „Религиозно-моралних листића“, који већ дуго времена у овом листу сталну рубрику забрамају. Ова књижица садржи једну моралну поуку упућену непосредно младежи нашој потјећајући је на њену дужност према својим родитељима. Овакве поуке су добро дошле у данашњем времену и родитељима и дјечи — родитељима као васпитно средство, а дјечи као поучна лектира, и прикладне су за раздавање дјечи нарочито при свршетку школске године, кад она — у радости што су свршила школску годину радо завирјују у књиге, које су као награду добила. Дјеца ће прочитати ову књижицу и њихова инстинктивна љубав према родитељима биће ошамућена вјерским утицајем, а честити писац није шта друго ни желио, јер је књижици тако малу цијену ставио, да је и најсиромашнији набавити може. Цијена је књижици само 2 новч., а ко би наручио 100 комада добио би их без поштанског трошка. Најтоплије препоручујемо ову књижицу свима родитељима, који желе својој дјечи добра дочекати. Нарочито пак препоручујемо је браћи свештеницима, да би је они својим добротворним посредовањем učinили приступачном нашем подмлатку. За наручбе се ваља обраћати на писца у Загреб.

Званични огласи.

Српско-православна АЕМ. Консистоорија Дабро-босанска.

Бр. 687., ex 1899.

3—3

Рес. I., бр. 264.

Оглас.

Овијем се даје на знање отсутноме Леону Егереру из Вјеличке у Галицији, да је консисторија именовала свештеника Јована Ђокића, пароха сарајевскога, да туженог Леона Егерера у брачном процесу са законитом супругом Јевдоксијом рођеном Костића из Сарајева за-

ступа, све дотле, док сам Леон Егерер не предузме одбрану, или другог замјеника себи не одреди.

С тога се позива Леон Егерер, да постављеном заступнику сходна упутства дадне, или у противном своје друкчије одредбе консисторији саопшти, тим прије, што ће се иначе заподјенути брачни процес ради коначног развода брака са службеним заступником продужити и довршити.

У Сарајеву, 5. априла 1899.

АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Српско-православна АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Број 1450.
Р. I., ex 1899.

О г л а с.

Којим се отеутом Алекси Савићу, становнику сарајевском, непознатог боравка, даје на знање, да је у смислу расписаног едикта од 23. октобра 1898., број 2890, реф. I. број 1146 и огласа од 23. јануара 1899. бр. 324, реф. I, бр. 135 данашњом пресудом са законитом супругом Јованком рођеном Цвијића из Сарајева, брачно разведен, и да пресуда постаје 13. јуна о. г. правомоћном.

У Сарајеву, 13. маја 1899.

АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Српско-православна АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Број 1111.
Рев. I., бр. 466, ex 1899.

О г л а с.

3—1

Којим се одсутом Паји Беговићу, родом из Дивосела у Лици, даје на знање, да је пречасни протојереј Илија Вилбија, парох у Грахову, наименован службеним заступником његовим, у поведеном брачном процесу на тужбу остављене му законите супруге Милице рођене Ђурића из Обљаја.

Усљед тога позива се Паја Беговић, да својег заступника довољно информира, или другог заступника одреди и консисторији именује, јер ће се у противном са службено постављеним заступником брачни процес сходно ријешењу од 4. марта 1899., број 607. продужити и довршити.

У Сарајеву, 29. априла 1899.

АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

„Источник“ излази два пута и то 15. и пошљедњег дана у мјесецу. Цијена је листу на цијелу годину 4 фор., а на пола године 2 фор.; за стране земље на цијелу годину 5 фор., а на пола године 2.50 фор. Учитељима основних школа и ђацима даваће се лист у пола цијене. Претплата се шаље администрацији листа, а рукописи уредништву. Рукописи не враћају се.

Прва српска штампарија Ристе Ј. Савића и друга у Сарајеву.

ИСТОЧНИК

ДУХОВНИ ЧАСОПИС

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЈЕТНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКО-ПРАВОСЛАВНОГ СВЕШТЕНСТВА
И НАРОДА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.

Год. XIII.

Сарајево, 15. јуна 1899.

Бр. 11.

ВЛАСНИК:

ЊИХОВА ВИСОКОПРЕОСВЕШТЕНСТВА СРПСКО-ПРАВОСЛАВНИ БОСАНСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКИ
АРХИЈЕРЕЈИ.

УРЕДНИК: ТЕОДОР ЈУНГИЋ, ПРОТОЈЕРЕЈ.

ЗВАНИЧНО.

Из АЕМ. Консисторије Херцег.-захумске.

Одликовања. Видак Вишњевац, парох Надинићи и надзиратељ Гатачког протопрезвитерата, одликован је 8. новембра прошле године црвеним појасом.

Произведења. Ристо Кочовић, парох и надзиратељ протопрезвитерата у Невесињу, произведен је 29. априла о. г. у цркви у Благају за протојереја.

Постављења. Герасим Јовановић, игуман постављен је 18. фебруара о. г. за настојатеља у манастиру Дужима у протопрезвитерату Требињском. — Јован (Јоле) Поповић, свештеник постављен је 22. марта о. г. за пароха на парохији Автовачкој протопрезвитерату Гатачком.

Премјештења. Ристо Теразић, парох Улошки у протопрезвитерату Невесињском, премјештен је 21. јула 1898. на парохију Љубушки у протопрезвитерату Мостарском. — Сава Симић, парох Автовачки у протопрезвитерату Гатачком, премјештен је 28. фебруара о. г. у Мостар за администратора. — Христифор Крстовић, јеромонах и администратор парохије Мостарске, премјештен је 6. фебруара о. г. за администратора парохије Улошке, протопрезвитерата Невесињског. — Јевеататије Гаћиновић, архимандрит и настојатељ манастира Дужи, у протопрезвитерату Требињском, премјештен је 18. фебруара о. г. за настојатеља у манастиру Добрићеву, у протопрезвитерату Билећком.

НЕЗВАНИЧНО.

Хришћанско васпитање за првих пет вјекова (33.—476.)

(Наставак.)

Неће бити излишно, ако речемо неколико ријечи о историји њиховој. Опште школе појавиле су се у држави већ за времена Јулија

Цезара, год. 60. прије рођења Христовог, када их је било до тридесет. С почетка оне не бијаху никакви јавни грађански заводи, већ просто приватни, подигнути у интересу појединих педагога или граматика. У њима се обрађивала само основна начела, а у неким случајевима чињени су покушаји и са вишим наукама. Тако се већ у вријеме Веспасијана, год. 69. појавиле у Риму и у многим провинцијалним градовима императорске школе или тав. „аудиторије“ (auditoria). Подложене су биле своме владару, а одређене за више науке. Да би се у њих ступити могло, захтијевало се, најмање, двогодишње изучавање елементарних наука. Ограничавајући се с почетка на реторику и граматику, оне су се постепено развијале и шириле уносећи у круг предмета филозофију, медицину, јуриспруденцију, латински и грчки језик, литературу, астрологију, а тако исто и друге у то вријеме познате науке. Професоре је именовао император, плата им бијаше красна, и с обзиром на њихово достојанство, уживали су разна права и мремућества. Од најзнаменитијих између тих школа вриједне су спомена школе у Бесапијени, Арелату, Колону, Рајмеу, Треваху, Тулузи, Клермену, Нарбони, Вјени, Бордоу и Лиону. Још раније бијаху подигнуте школе у Марсељу и Аутуни, основане по свој прилици од грчких колониста. О старини ових школа дају нам најбоља свједочанства Тацит и Цицерон. Но ипак, као најугледнија и најзначајнија између свих ових, бијаше тав. Атенеум или *schola graeca*, коју је основао император Адријан (117.—138. после рођења Христа). Подигнута у престоници цвјетала је и напредовала она до времена хришћанских императора и свом својом организацијом и системом потсјећала је на музеум или академију у Александрији. У њој бијаше десет катедара за латинску граматику, десет за грчку, три катедре за латинску реторику, пет за грчку, једна (а неки мисле чак и три) за филозофију, двије или четири за римско право, и осим тога, бијаху још катедре за медицину. Под граматиком разумијевало се изучавање језика и метрике, критике и историје. Обучавање римске дјеце почињало је обично са седмом годином. Свршивши основни курс улазио је четрнаестогодишњи дјечак а атенеум или коју другу јавну академију, гдје би изучавао ораторство, математику, филозофију и законодавство. У двадесетој години довршавао је он своје научно образовање, но ако је који хтио, могао је продужити своје образовање још за пет година, бавећи се специјално литературом и јуриспруденцијом. Због оваких повољности, које су ови заводи за више образовање давали, стекло би се у Рим мноштво ђака, који би претходно довршили законом прописане науке у својим градовима. Тако су из Шпаније дошли у Рим оба Сенеке, Лукијан, Мар-

цијал и Квинтилијан; из Галије: Ансоније и Сидоније Апелинарије; из Африке: Арнобије, Луције, Апулије и Аврелије Виктор. Стицање многих младих људи у једно мјесто бијаше, донекле скопчано с већом опасношћу у погледу нравственог живота њихова, те уједно бијаше предмет не мале бриге и страховања саме управе. С тога су и законски прописи и правила, која су се на њих односила, били многобројни и строги. Од ђака се захтијевало, да при ступању своје у атенеум, имају од свога провинцијалног управитеља дотичних мјеста, из којих су долазили, донијети достављерно препоручно свједочанство. За вријеме пак бављења свога у престовници, стајали су под непрестаним надзором и, у случају каквог тешког преступа, јавно би се батинама казнили и шиљали својим домовима.

Осим тога бијаше установљен особити ред грађанских чиновника, који су дужни били сваког мјесеца подносити императору тачне извјештаје о броју ученика, о становима и животу, о успјеху и владању њихову. За тим подносити именик оних, који су науке свршавали, а исто тако и за сваког појединог ђака, одакле је. Правила пак, која су се професора тицала, бијаху такође врло строга. Благодаречи овим школама, многи хришћански научењаци, као Тертулијан, Јероним, Василије Велики, Августин и Григорије, изађоше из њих пуни знања и онога сјајног класичног образовања, те њиме користеше и велике услуге учинише самој цркви. Овакова система императорских школа, продужила се све до свршетка седмога столећа у Галији, Шпанији, Италији и другим дијеловима римскога царства. У Италији, вели Озанам, гајили су свјетовни учитељи упоредо са црквеним школама свој метод образовања у тој цијељи, како би стари императорски систем у свеу довели са појавом система универзитета, а понаособ универзитета болоњског, који, без обзира на међусобну разлику и на предност њихову над старим школама империје, дуго још задржаше опште методе старог времена помоћу привилегесаног професорског сталежа, као и помоћу општеприступачне системе образовања¹⁾.

Када је хришћанство при Константину Великом постало владајућом религијом, бише тако заједничке школе и за Хришћане отворене, и ако су ове и на даље задржале „старе методе, предмете обучавања, и онај у веома знатном степену свој стари дух.“ Незнабоштво не могло се тако лако истиснути из његових заузетих позиција, и не гледећи на усљављања хришћанских императора, понаособ Константина, Валентинијана, Грацијана. Хонорија и Теодосија, стара цивилизација са њеном смјесом добра и зла, још се дуго одржала са својим

¹⁾ Озанам, Цивилизација V. в. Т. I.

старим убеђењима. Борба његова за опстанак против хришћанства, на које су незнабошци гледали као на непријатеља свога, нигдје се са већом жестином јављала није, као у школама. Огуда она жива полемика, која пониче међу вишим представницима црквеним, а која се односила на ово питање, да ли је дозвољено и у колико би савјетно било слати хришћанску дјецу у такове заводе, гдје им пријети троштура опасност, — незнабоштво, његове књиге и удружења и његови учитељи. Силни су се доказали приводили и про и contra и ми видимо и назасио св. Јована Златоуста и бл. Августина у противничким талборима. Блажени Августин, и ако се и сам у сличним школама васпитавао и сам о себи говорио, да је „он читао Цицерона у вријеме поста и гутао Плаута оплакујући грјехе своје“, ипак је с почетка био противник сличнога образовања и осуђивао га оштрим ријечима. Касније пак промијенио је мишљење своје и, ве обазирјући се на пређашњи свој захтјев, да литературу незнабошку треба сасвим одбацити, у старијим годинама својим забављао се и сам предавањем класика, написавши калуђерима својим „Дијалоге Цицеронове“. А за вријеме свога путовања у Јерусалим носио је собом Платона, да би њиме дуго вријеме на путу прекратио. Св. Златоуст, имајући све услове и прилике да се потанко упозна са карактером ових школа, а такође и са значајем литературног образовања, изнио је мишљење и назове своје у овим красивим ријечима: „Ако ви у средина својој имате учитеља, који јамчити могу за добробит дјеце ваше, онда је сасма неупутно и без смисла шиљати их у манастир; напротив, ја би их баш оставио нека остану тамо, гдје и јесу. Но ако нико у стању није така сигурна јемства дати, то у том случају ми нијесмо дужни слати своје дјеце у школе такове, гдје се она могу пореку научити и гдје, прибавивши изијесног знања, изгубити могу оно, што им је најдрагоцјеније, наиме невиност душе... Па зар не треба онда, да се одрчемо литературе, кличете ви? Ја то не велим, но кажем само, да ми несмијемо душу убијати... Када је уздрман темељ зграде, дужни смо ми одмах тражити архитекте ради оправке читаве зграде, а исто тако и сликаре ради украса видова. Фактично, у дајема супротностима је избор — у слободном образовању, које ви постићи можете, шиљући своју дјецу у заједничке школе, или у спасавању душа њихових, које постижете, шаљући их калуђерима. Шта је претежније: знање или душа? Ако оба ова преимущества спојити умјете и можете, то на сваки начин тако и чините, а ако не — изберите оно, што је боље и драгоцјеније“.¹) Занета, златне ријечи из златних уста! „Ако оба ова преимущества сво-

¹) Chrys. Op., vol. pp. 115—122, Ed., Gaume.

јити умијете и можете, то на сваки начин тако и чините“ — изрека ова да је и тон читавоме питању. Ни једна ни друга страна није се хтјела лишити оних преимућстава, која су се налазила у изучавању незнабошких класика, само ако се то изучавање са особитом пажњом и смотреношћу изводило. Да су обје оне у томе сагласне биле, види се и отуда, што су Хришћани, кад је Јулијан Апостата г. 362. издао свој указ, забранивши им њиме изучавање незнабошких автора, позивајући се на тобоже старање своје, да не би они тиме занемарили оно, што је божаствено, те пренебрегли изучавање Матеја, Марка, Луке и Јована, одмах се сјединили, заборавивши на пређашње размирице своје у том погледу, те стали на сусрет томе указу, а на челу са блаж. Августином, Василијем Великим, и поглавито са Григоријем Назијанзиним, који Јулијану и школски друг бијаше. Реакција та бијаше тако силна, да је васљедник Јулијанов, Валентинијан, принуђен био да тај указ укине. И ако је овај указ још у важности био, стари су оци и учитељи, у ревности својој за класичним образовањем, почели чак и писати за школске интересе, подражавајући одрасулама грчким и латинским, а све у сврху ту, да омладина неби лишена била оних повољности и преимућстава, које су им само класици пружити могли. Сам Григорије Назијанзин написао је за школску употребу 30.000 стихова. А то вам јасно свједочи, да хришћански научењаци не бијашу непријатељски расположени према изучавању незнабошких автора. Григорије Неокесаријски, Василије Кападокијски, Атанасије и Кирило Александријски, Кирило Јерусалимски, Григорије Назијанзин, Јероним, Златоуст Антиохијски и Августин Ипески најбољи су нам доказ у томе Истина, ми знамо, да су они противни били изучавању класичне литературе у школама, и да је црква у том погледу издавала особита наређења, но то је сасвим појмљиво. Ако су заједничке школе и пружале много погодности за стицање свјетскога знања, па чак у многим приликама и старој цркви од користи биле, ипак оне незнабоштвом задахнуте бијашу, па тим духом напојене, остале су све до прапасти своје у шестом стољећу за владе Јустинијанове, а може бити и касније, усљед чега је и немогуће на основу њих овај прави развитак хришћанског образовања и васпитања истраживати. То смо ми дужни на другом мјесту тражити.

(Наставиће се)

Религијозно-морални листићи.

Намијењено православној српској младежи и сваком Хришћанину.

Превео и попунио: Јован Петровић, свештеник-катихета и професор у Загребу.

На утјеху родитељима, који плачу за преминулом дјецом својом.

Сам Господ наш Исус Христос, и Бог и Отац наш, којему омиљесмо и даде нам утјеху вјечну и над добри и благодати, да утјехи срца ваша и да вас утврди у свакој ријечи и дјелу добре (2 Сол. 2, 16—17.) Овим благодатним ријечима апостолске утјехе започињем своје писмо вама, браћо моја, који тужите због губитка милих срцу вашему малишана. Тешко је мора се признати — изгубити од један пут неколико дјеце, дубока је то рана за њежно срце родитељево, које љуби своју дјецу; но, мила браћо моја, хоћете ли ви вашој тешкој тузи помоћи, ако се будете само предавали тузи пјутјешној? Ко се може противити вољи свемогућег Господа? Та Он је — милосрдни Отац наш; Он зна, што ради, — зна боље од нас, што је корисније и за нас саме и за малишане наше; а ми, можемо ли знати, што би чекало наше малишане, на земљи? Колико је родитеља, који сада оплакују своју несретну дјецу, која су забасала и пала у мреже вражије и нерадо говоре: ах, за што нијесу та несретна дјеца помрла, док су још били невини младенци!...

Ви тужите и плачете, а Господ говори: *Оставите дјецу и не забрањујте им долазити мени; јер је такових царство небеско* (Мат. 19, 14.) Чујте: вели: *не забрањујте им*; ја их узимам у своје царство небеско, гдје ће им бити хиљаду пута боље, него код вас на земљи!

Приповједићу вам за утјеху дивну повјест из историје страдања светог мученика Уара (19. октобра). Нека побожна удовица, по имену Клеопатра, сазида у свом мјесту храм у чест св. мученика и положи у њега свете мошти његове. Та удовица имађаше јединца сина, — дијете чисто душом и невино срцем, као голуб. Мати је жељела, да га с временом даде у војнички завод, јер му је и отац био војвода; но Бог је другачије наредио. На сами дан, кад је храм освешћен, Клеопатра, потрешена до два душе, паде пред мошти св. мученика и стаде се молити овако: „Страстотерпче Христов! Испроси у Господа оно, што је њему угодно, а мени с мојим сином корисно, ја се не усуђујем ништа просити, до ли оно, што он сам хоће да даде; Он зна боље од нас што нам је пужно, — његова је воља блага и савршена, па нека буде над нама!“ Тако се мољаше удовица, и гле, тога истог дана пред вече на један пут јој се син разбоље од грознице, а око по ноћи нестане дјетета... Можемо себи представити неу-

тјешну тугу осиротјеле матере-удовице! Она оде у цркву св. мученика и стаде тамо пред св. моштима изливати своју жалост у горкој сузној молитви... „Тако ли ти плаћаш, угодниче Божји — говораше она у горкој тузи — за све моје трудове према теби! Ти си узео од мене мога сина јединца, одузео си од мене наду моју, свјетлост очију мојих! А ко ће мене хранити и од зла бранити у старости мојој? Ко ће ме сахранити? Ох, камо среће да сам ја умрла, него што видим сина мога у гробу, тај цвијетак, покошен прије времена! — Врати ми мога сина, као што је негда Јелисије вратио Саманитанци, или узми и мене одавде: ја не могу пребољети љуте ране моје! — Нај-послије клону биједна мати и у цркви заспа. И ево, њој се јавља мученик Уар, држећи дијете, њевина сина, у наручју своме. Обојица бијаху у бијелој одјећи са златним појасевима и с рајским вијенцима на главама; обојица сијаху славом неисказаном... Клеопатра хтједе се поклонити њима, но св. Уар је подиже и благо рече: „За што ти жалиш на мене? Зар се ја не сјећам свега, што си ти за мене учинила? Ја увијек чујем твоје молитве, ја се увијек молим Богу за те; ја сам молио Господа за мртве твоје, уз које си ти положила мошти моје, а сад сам ти узео и сина твога, да буде војником цара небеснога: та ти си сама молила, да измолим код Бога оно, што је њему угодно, а вама обома корисно? Па шта хоћеш још, кад видиш — син твој предстоји престолу Божијему заједно са светим анђелима? Можеш, узми га на службу земаљскому цару, ако баш желиш“. Код тих ријечи дијете снажно загрли мученика својима рукама и тужно рече: „Не, господине мој, не дај ме опет на свијет, препун неправде и безакоња људских... Тада рече мати мученику: „А ви узмите и мене себи!“ Мученик јој одговори: „Ти си и сад с нама, јер се ми увијек молимо за те, а кад Господ заповједи, ми ћемо опет доћи по те и узећемо те у рајске обитељи“. — Виђење се сврши, и блажена мати дође себи. Њезино срце бијаше препуно неисказане радости. Она заборави своју тугу и, славећи Бога, сахрани сина свога близу мошти светог мученика. — Сличну историју можете читати још у животопису св. мученика Лонгина сотника, који стајаше код крста Господњег (16. окт.) и преподобнога Андроника и супруге његове Атанасије (9. окт.). А ево приче једнога побожнога оца, који је, као и ви, оплакивао прерану смрт милога синчића свога: „Сним ја, — говори он — као да поред мене пролазе дјеца, а међу њима и мој Владимир. Ја радостан пођох њему; он се смијеша на мене својим пређашњим анђеоским осмијехом. Ја му пружих руке: „Владимире, велим, јеси ли ти то?“ Он се баца мени око врата и снажно, снажно ме загрли. — „Гдје си ти, моја ра-

дости, ти си код Бога?“ — „Не, ја још нијесам код Бога; ја ћу скоро бити код Бога“. — „Је ли ти добро?“ — „Добро ми је, и боље него код вас. А често сам код вас и око вас. Кадкад ми је досадно“. — „Кад ти је досадно?“ — „Нарочито, кад плачу за мном. Ја се увијек молим, молим за мамицу, за вас, за браћу, за сестре, за све ко мене воли. Волим моју мамицу, јако је волим...“ — „Би ли ти њу желио видјети, радости моја“. — „И видјећу је, и видјећу је.“ — „А када?“ — „Кад престане плакати“. — Из ових прича видите, да прекомјерна туга родитеља доноси тугу и несиним душама преминулих младенаца; њихово њежно дјечије срце одкуцава на тугу родитеља и жали на њих саме, туже због тога, што родитељи пријеђају Господа Бога свога неутјешивом тугом, јер се не ће да покоре вољи Божијој, не ће да размисле, да не би требало плакати, већ захвалити Богу, да их је као милосрдан узео себи, на своје руке, из ове плачевне долине... И заиста, браћо моја, треба ли плакати за то, што нема ваше дјеце око вас, у овом преступном животу, што не ће никада познати оних жалости живота, које ми, одрасли, сусретамо скоро на сваком кораку? Та они су код Господа Бога, — тамо они славе Господа заједно са светим његовим анђелима; дакле ви за то плачете? — Не, већ за то, што су дјеца наша била једина утјеха, наша нада. — Чујте онај умилни викос, што се поје на погребу младенаца: *Боже, Боже мој! говори дијете: буди утјеха кући мојој, утјеху матере моје расклади, и ороси срце оца! Чујете ли? Дијете се моли за вас, оно проси, да вас сам Господ утјеши, — на шта још хоћете? Или вам је ваша властита земаљска утјеха милија од небеске, милија шта више од вјечног блаженства малишана ваших? Не, ја, грјешник, невјерујем никада, да би ви били тако самољубиви у томе случају...*

Но ипак је тешко, велите, болному срцу, родитељском у притисци губитак... Вјерујем, љубезни, и од срца сачуствујем вашој жалости. Сама св. црква тужи с вама и моли Господа и пречисту његову матер да вас утјеши; по, браћо моја, кад ви узмете из руку ваше дјеце милу им ствар, ви захтијевате од њих послушност: па покажите и сами оцу небесному ту послушност, коју тражите од своје дјеце. Сјетите се старозавјетника праведника Јова; он изгуби од један пут десетеро дјеце под раввалинама куће! Па ипак — шта говори он? *„Госид даде, Господ и узв; како је Господ хтио, тако се и догодило; нека је благословено име Његово на вијеки!“* — А други праведник — Аврам није пожалио ни свога јединца сина ради Господа: ето, то је вјера жива, то је најсавршенија преданост у вољу Божију! А за то их је и благословно сугубим благословом: Јову се роди онет исто

ополико дјеце, колико ја и имао, а Аврам се удостоји имена оца вјерујућих“. Не спорите с Богом, браћо моја, предајте себе и дјецу своју у вољу Божију, и вјерујте: у Господа Бога има за вас много утјехе и благослова, само треба да сте ви готови, да их примите. А то ће бити онда, кад ви дадете срце своје Господу: *Сине мој, дај ми срце своје* (Приче 23, 26). — *Готово је срце моје, Боже, готово је срце моје! Да буде воља твоја, како на небу тако и на земљи! Нека буде име Господње благословено на вијеки! Амин.*

Исус у пустињи. Испушења.

Из дјела П. Дидона: **Исус Христос.**

У коју је пустињу дух одвео Исуса?

Свети списи не одређују ништа извјесно. Међу тим нема никакве сумње, да израз *ἐρημος*, кога сва четири јеванђелиста са чланом и без додатка у једнини употребљују, пристаје само јудејској пустињи. Најстарије предање тражило је и поштовало трагове Исусове увијек у планинском дивље романтичном крају, који се простире западно преко Јерихона, па до виеина Витаније, која се јужно граничи планином Келтом, а сјеверно планином Неара Нааратом.

Кад је Исус отишао од Јордана, прешао је равницу Јерихонску, остављајући варош на лијеву и попео се на стрме стране бријега, који се данас зове „Карпата“.

Овај огромни стјеновити крај јест једна необично велика кречна стијена, која се у црвенкасто предлијева, и која је, како се чини, вулканском ватром у бјелутак претворена. Поносито се дижући у висину, она се дијели на пет кбса, које су сличне пирамидама. Дубоке провале растављаху их. Вихори и кише изглодали су камен и на десној његовој страни ископали рупе, које су руке пустињака рашириле. У средини највишег врха налази се пештера, коју вјерници поштују као ону, у којој се Исус био склонио за вријеме свога бављења у пустињи. У стијени усјечени пут води тамо. Неколико грчких калуђера живе ту изнад земље, слично птицама — голубовима и орловима.

Око се засјени од панораме, која се са највишег дијела бријега указује по цијелој околини. Источно, с ову страну јорданске равнице, види се бријег Небо и висораван Переа; сјеверно Хермон, који је увијек покривен са златно-свјетлуцајућим снјегом и који шчезава у зрачном плаветнилу; јужно мртво море, које свијетли као огромна равница углачаног сребра; западно необриђена земља Јудеја са њеним пбројеним купастим брежуљцима, на којима травнице овдје-ондје ушљед

зимних киша вичу, по које на првим сунчаним зрацима увену. Јерусалим се не види од Маслиновог бријега, на коме се поглед зауставља и кога једна бијела кула надвишава као биљег, који се уздиже изнад гребена овог океана од непокретних и петрошених стијена.

Планина и пустиња су овдје заједно: двије величине пуне строго озбиљности и тихог величанства. Тако је изгледало ово усамљено мјесто, у које се по свима вјероватним знацима Исус повукао.

Стијена Му је била заклон. Живео је у средини дивљих звјера. Небо над Њим било је пуно јасне ведрине и пуно божанских звукова. У овој мртвој природи саме успомене побуђују путника, кога тамо пут нанесе; оне га испуне својим тихим гласовима. Слика Христова, како је он ту живио, чини се да трепери око ових брежуљака. Удуби се у његове мисли и са поштовањем гледа се на ове остатке стијена, на којима се Он може бити одмарао.

Ако је Исус гледао са висине ових брјегова на долину јорданску, коју је он тек оставио, могао је видјети гомиле свијета који хитаху Јовану, који му пут припремаше. На другој страни хоризонта имајаше Он пред Собом овај пут од Јерихона ка Јерусалиму, којим ће Он некад ићи да смрт нађе.

Бављење Исусово у пустињи било је прије свега ради молитве¹ ради премиславања и ради развијања Његових људских способности у Богу, његовом Оцу. Они, који у себи осјетише потрес, који се у дугом напиту окријепише на ријечи божанских радости, који су као Павле „Чули ријечи, које човјеку изговорити овдје на земљи није дано“, који су небесне тајне у се примили — само они, свети, могу може бити тек нагађати каква је свјетлост душу Исусову обухватала кад се Он свом Оцу молио, клањао и обраћао. Он виђаше у вољи свога Оца, величину и њепоту свога посланства за све вијекове. Он посматраше тешкоће свог задатка и осјећаше већ у напријед болове и жртве, које ће га пратити. Одлучан сада снажно отпочети, појавише Му се пред душом још један пут са пуном живошћу сви они закључци вјечне мудрости, вјечне праведљивости и вјечног милосрђа чиме се свијет требао спасти. Смртни страх, Голгота и смрт стајаху јасно пред његовим очима, које ту увијек бише отворене за вјечну свјетлост. Он осјети радости душе која у Богу живи и усухићење које оне распростиру, али тако исто његова душа бијаше притиснута страхом и ужасном борбом, коју Он виђаше и којој је у сусрет ишао.

Самоћа има увијек неодрживу привлачну снагу за оне, који су побожношћу испуњени. Сви су они то искусили. Она је праг, преко кога се ступа у радни живот.

Исус је често, пошто је сам практичан примјер дао, препоручивао самоћу као услов за молитву, и као средство да се духовни мир постигне, као и да се избјегне замкама и гонењима. Пошто се Спаситељ по крштењу у пустињу повукао хоће Он да на свој начин проживи ову фазу духовног умирења, које је у животу људи од далеког домаћаја и које иде пред извађањем њихових дјела. Ко је свјестан свог великог задатка, притиснут теретом своје одговорности, пун страха од своје сопствене слабости, радо се у се повлачи и избјегава вреву свјетску. Самоћа приближава Богу, чисти срце и мисли, поспјешује срчане одлуке, повећана храброст и припрема снагу.

(Наставља се.)

Задушнице.

„Света је љубав, која се и костију сећа.“

Епископ Никанор Грчић.

У петак месопусне седмице у вечерње доба, кад звона са куле црквене зазвони, побожна Српкиња пред иконом кућног патрона припаљује кандило, да гори за спасење душа умрлих јој сродника. И гори оно тајанственом својом свјетлошћу читаву ноћ — без престанка. А кад сутрадан — субота — остане, опет се прво наслужује кандило, а побожан Србин и Српкиња облачи се чисто, па туривши у шпиг неколико крајцара, са читуљом замотана у чистој марамици и срцевицом румена винца тече храму мјестном, да одстоји службу и парастос, — јер субота је то месопусна или како ју народ српски инако зове — задушницама ускршњима; — јер субота је та претеча сутрашње недјељнице, која је посвећена спомену другог славног доласка Христовог.

У храму светом вјеран слуга светог олтар чати божанствену литургију за живе и мртве чланове цркве свете. Црква пуна побожна народа: једни у турску купују воштанице мирисне и припаљују их на чирацима за спомен својих мртвих, други теку пред свети олтар и додају читуље црквеним служитељима, а ови их слажу на часну трпезу пред свештеника, да пописане у њима мртве по светом еванђељу спомене.

И поје се света литургија својим редом. Чати се и свето еванђеље и кад заори свештеников глас: „јаво градет час, а немже вен сушчи во гробјех услышат глас јего (Христов), и изидут сотвориши благаја во „воскресеније живота, алаја же содјејавши во воскресеније суда“ . . . тада сваки оставља животне бриге на страну и помишља на онај страшни дан и суд, који нас све чека. И кад се очати света ријеч Божија, наставља се даље света литургија. Замало па свештеник почне спомињати мртве из црквеног динтихона и принесених му читуља, а народ тада погне главу и саједињава са свештеником топле своје молитве за своје мртве. И сврши се света литургија, и дели се света нафора и сваки најприје цјеливавши престољне иконе смјерио приступа свештенику по ону свету мрву хљеба Божијег, и заложивши се њоме отходи на своје мјесто, да и парастос одстоји.

И звона са храма опет забрује, а свештеник у првом сад одјејању са свијењом у руци назао из олтара, а учитељ из пијевнице, и силазе на средину цркве, и

стају пред троношцем, на ком је чинија с кољивом том умилостивљујућом жртвом за умрле чапнове пркове, које има и свој други-духовни значај и смисао. Као што се зрно пшенице бјелице баца у земљу, да опет ускрене, узрасте и сатвори многи плод, тако се жртво тијело сарањује у земљу, да на глас трубе анђелске а у онај страшни дан суда вјечитога из свога гроба устане, пред лице вечног судије Христа-Спаса предстане, да му се за дела суди и да се дај-Боже удостоји чути оне Спасове спасоносне ријечи: Придите благословени Оца Мога, наследите спремно на царство од сазидања свијета.

И потом опет бива спомен мртвих, и не само хришћана, но свију људи, „ниже од вјека“, т. ј. „који су од времена Адамова до данас умрли у благочашћу и правој вјери, праотаца, отаца, и браће наше, царева, кнежева, монаха, мирјана, млађаних и старих, и свију, који се у води утопише, у рату пагинуше, које земљотрес затрпа, убијше убише, оган сажеже; и оних, који посташе храном звијеради, птица и буђа, који погинуше од грома и смрзаше се на хладу и зими, који погинуше од мача и страдаше од коња, и оних, које притисну стијена каменита и засу земљица црна, и оних, који умријеше од врачбина, чина и отрова, и који се удавише кошћу. — који-но напрасно умријеше те осташе без прописаног опијела и погребља.“ И тада се свакоме из груди отимају тешки уздаси а из очију теку вреле сузе за покојницима његовима. А кад стијене храма стану одјекивати одјецима оне дивне пјесме призовне: „со свјатими упокој!“ . . . тада се из душе сваког Хришћанина као дим из кандила исправља шапат тихе молитве ка Творцу небесноме за покојнике, сроднике и знајце, да их упокоји на оном „мјесту светом мјесту блаженом, мјесту утјешном, гдје није болести, жалости и уздисања, чина и отрова, и гдје је живот бесконачни.“ И кад свештеник пожели „во блаженом успелији вечни покој“ свима усопшима и отпоји им „вјечну памјат“, те кад најзад својом освешћеном десницом лозним вином прелије кољиво, тад и опет приступа побожан народ, да од те слике и прилике будућег нашег васкресења окуси које зрице а понесе и кући стару и нејаку, да се и они њиме уз мрву свете нафоре заложу.

И прекретивши се још једаред на вратима храма, полази народ, у мањим и већим гомилицама, скрушено пут тихе оне и безмолвне светиње . . . пут онога, штоно рекао народ наш, села невесела . . . пут мјеснога гробља. Тамо га вуче љубав према његовим покојницима. За њим греде тамо и пастир словеснога стада, да гробове „бегласних и бездиханих“ покојника прекади и прелије. И кад се обретећу у сред тога села невесела и погледим широм њега, те угледаш оне силне знаке нашег спасења — крстове и побуване гробове, зар да ти тада не падну на ум оне дивне бисер-ријечи бесамртног митрополита српског Никанора:

Грбови тамни, како нас страхомито плаше,
Кад није у њима, за ким гине срце наше.
А како нас близо они, кад не у њима почива,
Ко нам из душе и срца никад не избива!

„Св. Саво.“

Народ се размирио по гробовима својих сродника. Свак ти је запалио воштаницу и затакао је у гроб, и у топлој молитви, плачу и жапању ишчекује доласка свештеника. Код првога гроба видиш већ свештеника, гдје га са миомирисним тамјаном и смиром прекањује: из додане му читуље спомиње све оне, који су ту свој прах стресли, и црну земљицу над утрућеним им костима капљицом рујнога вина прелива. И ступа тако свештеник од гроба до гроба, по реду их прекањује и прелива: — а кад и потоњим прелије, и кад и над потоњим рече: Бог да им душу прости! . . .

Бог им дао вјечно спасење! . . . Тада се утрућен враћа с гробља кући. Али још остју на гробљу ојађене љубе, које сузама преливају гробове својих млађаних војна; . . . остају уцијељене мајке, које лелечу над сарањеним узданицама, храном и браном својом — породом својим; . . . остају тужни синци и ћерке, које се даве у плачу за прерано умрлим родитељима својима; . . . остају сеје, које у плачу узјехе траже за нагубљеном браћом и сестрама својима . . . А кад се свако сито исплакало и излелекало, почиње се са нијемим оним гробовима праштати и удаљавати. На гробљанским вратима поређало се кљасето и убого, хромо и слијепо ишчекујући милостињу. И добре душе дијеле тим јадницима: која крајцару, која комад погаче бијеле, чашицу вина ил' ракије — а све „с покој душе“ мртвих а у здравље живих својим. Па кад се још и та хришћанска дужност учинила, враћа се свијет тихо и побожно домовима у увјерењу и освиједочењу, да је за душе својих покојника учинио све, што му света вјера, света црква и, древношћу освештани обичаји народни, од њега траже и захтијевају.

* * *

Ово би од прилике била приближно савремена слика задушница. Па с тога, православни Србине и православна Српкиње! потечи о задушницама храму и гробљу, упали воштаницу и спомени мртве своје, јер

Света је љубав, која се и костију сјећа,

еда се и тебе ко сјети, кад те данас-сутра не буде више на овом бијелом и черном свијету.

Осијек, 1899.

Л. Богдановић.

Недјеља у народном приповиједању.

Један Херцеговац, сјекао уочи св. Недјеље жиоке за кућу, па кад се је враћао кући, случајно заборави сјекиру у шуми. Сутрадан, у Недјељу, пође онај Херцеговац да тражи сјекиру, а кад дође у шуму, гдје је јуче сјекао жиоке, угледа на камену једну жену свијетлу као сунце, али јој лице бијаше сво изгребено и искривљено а из коса јој капаше крв. Кад човјек угледа жену, зачуди се и стаде као укопан, а она му стане говорити: „Ходи слободно, не бој се ништа, ево ти сјекире, узми је, па се врати кући; ја сам св. Недјеља.“ Кад то човјек чује услободи се, приђе, узме сјекиру, и упита св. Недјељу, зашто јој је лице изгребано и зашто јој крв капље из коса. Света Недјеља одговори: „Како ми неће бити лице изгребано и како ми не ће капати крв из коса, кад ме све рашчешљасте, разђеласте и плугом разорасте (т. ј. радите на св. Недјељу)?! За то се покајте и немојте више радити недјељом, јер ако будете радили, велико ће вам зло бити!“ То изрече св. Недјеља па је неста, а Херцеговац узме своју сјекиру и врати се кући.

Некакав тежак Ненадић из Бијеле, код Коњица, имао је тај ало обичај, да је своју стопаницу (домаћицу) нагонио, те му је вада у св. Недјељу кухала хљеб. Једном тај Ненадић сазове мобу и занесе уз

остала јела и онај хљеб, што је у Недјељу кухан; кад чељад почну јести, кад ли у свакоме комаду хљеба пуно крвавијех црва. Кад они то виде оставе јело и разиђу се својим кућама и нико више томе Ненадићу није хтјео на мобу доћи.

Тај Ненадић умро је прије 15—16. година.

По причању Јованке Бјелице из Невесиња прибиљежио:

Јован Ђ. Зорик.

О вјерској поуци младежи, која не иде у школу.

(Извјештаји из Дабро-босанске епархије.)

(Наставак.)

Протопрезвитерат приједорски.

Приједор, парохија **Илије Зеленике**, протопрезвитера. Катихумена је било 103. Предавано је вјеронаучно градиво до „Вјерују“. Успјех је био **добар**. Младеж се сабијала код цркве.

Козарац, парохија **Гавре Стојановића**, пароха. Катихумена је било 37. Предавано је вјеронаучно градиво до „Вјерују“. Успјех је био **добар**. Младеж се сабијала код цркве.

Љубија, упразњена парохија, послужује **Сино Стојановић**, парох. Катихумена је било 84. Предавано је вјеронаучно градиво до „Вјерују“. Успјех је био **добар**. Младеж се сабијала код цркве.

Марина, парохија **Јована Јелића**, пароха. Катихумена је било 169. Предавано је вјеронаучно градиво до „Вјерују“. Успјех је био **добар**. Младеж се сабијала код цркве.

Јелонац, парохија **Јосифа Ракића**, пароха. Катихумена је било 155. Предавано је вјеронаучно градиво до „Вјерују“. Успјех је био **добар**. Младеж се сабијала код цркве.

Озашка, парохија **Илије Павловића**, пароха. Катихумена је било 194. Предавано је вјеронаучно градиво до „Вјерују“. Успјех је био **добар**. Младеж се сабијала код цркве.

Бусови, парохија **Гавре Кондића**, пароха. Катихумена је било 158. Предавано је вјеронаучно градиво до „Вјерују“. Успјех је био **добар**. Младеж се сабијала код цркве.

Палаичинте, парохија **Ристе Качавенде**. Катихумена је било 145. Предавано је вјеронаучно градиво до „Вјерују“. Успјех је био **добар**. Младеж се сабијала код цркве.

Протопрезвитерат котор-варошки.

Живиница, парохија **Луке Поповића**, пароха, надзиратеља протопрезвитерат. Катихумена је било 12. Предавано је вјеронаучно градиво **сво**. Успјех је био **добар**. Младеж се сабијала код цркве.

Липље, парохија **Ристе Вуковића**, пароха. Катихумена је било 75. Предавано је вјеронаучно градиво **сво**. Успјех је био **добар**. Младеж се сабијала код цркве.

Јаворани, парохија **Павла Млађеновића**, пароха. Катихумена је било 205. Предавано је ијеронаучно градиво **сво**. Успјех је био **добар**. Младек се сабирала код цркве.

Највјештаји из осталих парохија овога протопрезвитерата нијесу још поднесени.

(Наставиће се.)

Њијевне вијести.

Шематизам српске православне епархије Вршачке за год. 1898. Написао Димитрије Јанковић, прије билежњик епархијске управе. Званично издање Вршачке епархије. Цијена 1 фор. Артистички завод удове Ј. Е. Кирхнерке (Бриест Кирхнер) у Вршцу 1899. — По овоме шематизму из његовог првог чланка „О вршачкој епархији“ видимо, да вријеме постанка Вршачке епархије није познато, али се наводи да је православна епископија у Вршцу постојала већ при измаку XV вијека. Ова епархија имала је до 1866. године 6 протопрезвитерата, у које се временом населише и умножише Ружини, који се те године одијелише од Срба и од епархије одвојивше 4 протопрезвитерата. После тога одвојена овој епархији придодат је панчевачки протопрезвитерат од епархије Темишварске, те се сада ова епархија састоји из три протопрезвитерата: вршачког, бјело-привенског и панчевачког. Од 4. марта 1695., кад је царском привилегијом и државно право ова епархија принајна па до данас, имала је она 16 епископија (данашњи епископ 16. је на реду), чије су кратке биографије у овом шематизму донесене. По чланку: „Српско-православни манастири епархије Вршачке“ има у овој епархији 2 манастира са братством и 1 који нема братства, него га послужује братство оближњег манастира, а по „Статистичком прегледу“ има у овој епархији 77 цркава, 17 капела, 97 парохија, 83 свештеника мирског и 22 монашког чина, 26.377 православних домова, 133.323 православних српских душа, 36 вјероисповједних школа, 39 учитеља и 21.302 ђака.

Забавник Српске Књижевне Задруге. Свеска 8. С овом садржином: 1. „Богородичина црква“ од В. Ига, у преводу Д. Ј. Ђокића; 2. „Давид Коперфилд“ од Ч. Диненса, у преводу Д. М. Јанковића; и 3. „Стратоника“ од Ј. Зејера, у преводу С. Н. Томића. Како је у овој свесци завршен роман „Богородичина црква“ у Паризу, развишљу се уз њу бесплатно и тврде корице за добротворе осниваче и поверенике. У даљој свесци почеће излазити „Војна и мир“ од Л. Н. Толстога, у преводу О. Глушчевића и М. Ђ. Глишића. Преплата на „Забавник“ стаје за задругаре четири динара или круне, за незадругаре седам динара или круна годишње. Ко још није обновио претплату, може то учинити или непосредно код Задруге или код кога му драго повереника њена.

Списак књига и рукописа у библиотеци латице Српске. Штампарија српске књижаре Браће М. Поповића у Новом Саду 1899.

Каталог српских књига за 1899 год. Издао Српска Краљ. Дворска Књижара Мите Стајића у Београду.

Низ родно пријорје. Слике и утисци с Јадрана. Од Марка Цара. Цијена 50 новч. Издање и штампа издавачке књижарнице Пахер и Кесића. 1899.

Иверје. Скице и слицине. Од А. Г. Матопа. Цијена 60 новч. Издање и штампа издавачке књижарнице Пахера и Кесића 1899. (латиницом штампано).

Мала Библиотека. Издавачка књижарница Пахера и Кисића у Мостару покреће: „Малу Библиотеку“ у којој ће доносити оригиналне радове српских даровитијих књижевника и најодабраније пријеведе из свјетске књижевности. У овој „Библиотеци“ пзићи ће једна серија свезака под натписом Албум српских књижевника, а уз сваки рад биће израђен и лик аутора. Свеће ће бити од 5—6 штампаних табака на малој 16-ини (цени формат) и стајаће по 12 новчића.

Глас. Службени црквено-књижевни лист нишке епархије за хришћанску поуку и привену књижевност. Година I, број I. Власник: Духовни суд. Одговорни уредник: Милош С. Анђелковић, протођаков, суплент гимназије Краља Милана I. Глас излази 1. и 15. сваког мјесеца на табаку. Цијена је за свештенике Нишке епархије 10 динара, а осталих епархија 8 динара годишње. За стране земље 12 динара годишње. Рукописи се шаљу уреднику. Уредништво и администрација је у згради духовног суда. Штампарија Ђорђа Мунца у Нишу (Обреновића ул. бр. 28) 1899.

Ч и т у љ а.

Ристо Качавенда, парох паланчички, приједорског протопрезвитерата, преминуо је 7. априла о. г. у 86 години живота, а у 59 своје свештеничке службе.

Званични огласи.

Српско-православна АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Број 1111.

Рес. I., бр. 466, ex 1899.

О г л а с.

3—2

Којим се одсућном Паји Беговићу, родом из Дивосела у Лици, даје на знање, да је пречасни протојереј Илија Вилбија, парох у Грахову, наименован службеним заступником његовим, у поведеном брачном процесу на тужбу остављене му законите супруге Милице рођене Ђурића из Обљаја.

Услед тога позива се Паја Беговић, да својег заступника допозно информира, или другог заступника одреди и консисторији именује, јер ће се у противном са службено постављеним заступником брачни процес сходно ријешењу од 4. марта 1899., број 607. продужити и довршити.

У Сарајеву, 29. априла 1899.

АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

„Источник“ излази два пута и то 15. и последњег дана у мјесецу. Цијена је листу на цијелу годину 4 фор., а на пола године 2 фор.; за стране земље на цијелу годину 5 фор., а на пола године 2.50 фор. Учитељима основних школа и ђацима даваће се лист у пола цијене. Преплата се шаље администрацији листа, а рукописи уредништву. Рукописи не враћају се.

Прва српска штампарија Ристе Ј. Савића и друга у Сарајеву.

ИСТОЧНИК

ДУХОВНИ ЧАСОПИС

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЈЕТНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКО-ПРАВОСЛАВНОГ СВЕЩЕНСТВА
И НАРОДА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.

Год. ХШ.

Сарајево, 30. јуна 1899.

Бр. 12.

ВЛАСНИК:

ЊИХОВА ВИСОКОПРЕОСВЕЩЕНСТВА СРПСКО-ПРАВОСЛАВНИ БОСАНСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКИ
АРХИЈЕРЕЈИ.

УРЕДНИК: ТЕОДОР ЈУНГИЋ, ПРОТОЈЕРЕЈ.

Хришћанско васпитање за првих пет вјекова (33.—476.)

(Наставак.)

У то вријеме, када се школе империје Римске почињу да клоне паду своме, и кад их у узбурканом времену оном једне по једне нестаје, продужују епископске и монашке школе и на даље битисање своје, јер пониклоше при са свим другим приликама и околностима, и што имадоше друге сврхе и назначења. Остају и на даље, живе оне с почетка у потаји, а касније и јавно, али ваада у блиску дотицају са распрострањеним условима човјечјег живота и дјелатности. Ми смо видјели, како најстарији епископи цркве, па чак и сами апостоли претворише домове своје у школе, у којима спремаху људе за свећенички позив. У току првих вјекова, обичај овај не само да је ослабио, но се још више учврстио и раширио, и многа чувена лица из најстарије старине, добише васпитање своје у таким школама. За примјер навести можемо св. Златоуста, св. Кирила, и св. Атанасија. Сам стари оригиналан декрет папе Сириција, издан г. 385., указује на те домаће школе тврдећи, да су оне биле под непосредним старањем цркве. Пренашање монашкога живљења у четвртм вијеку са Истока, гдје је оно већ одавна постајало и напредовало, на Запад, дало је већ постојећем систему епископских или катедралних школа нове црте. Заједничко у њима живљење, дало им је правилнији облик и форму. Резиденције епископа посташе нека врста манастира и то у таком смислу, што су ученици, живећи и учећи се у домовима

њиховим, васпитавали се по сасма строгим начелима и по тачно одређеној религиозној дисциплини. Епископи су их сами лично обучавали. Гдје је пак то било немогуће, узимао је он сам себи замјеника и то обично једно духовно лице. Када би се број ученика намножио, што је често бивало, то би онда сама црква за школу служила, а ученици би и на даље, заједно са епископом, под једним кровом живјели. Таке школе епископске имали су у Ипону бл. Августин, у Милану св. Амвросије и у Арелату св. Евсевије, и оне се са свога превасходног васпитања и образовања у историји прославише. У току времена курс њихов, с почетка оскудан и ограничен само на богословске науке, раширио се и разграно касније тако, да је у програм њихов ушло све оно, што се предавало у грађанским школама, и, наравно, у колико је то за хришћане корисно било. На пр. чувена школа при катедри Севиљској основана епископом Леандром, а усавршена братом његовим и пријамником Исидором, год. 360, имала је професоре за грчки, латински и јеврејски језик и, слично императорским школама, предавала се у њој математика, законодавство и медицина.

Такових школа бјеше много и од велике користи бјеху. Али на несрећу и оне, слично грађанским школама, посташе жртвом оног претходног времена и ишчезоше. Тешко је, и скоро немогуће, извести исто, рију њихову, због оних мутних времена у четвртм и петом столећу, када је наступио процес свеопћег социјалног и политичког растроја, али ипак они случајни одблесци и свједочанства она, до којих доћи могосмо у времену наступила мрака, доста вјерни су нам докази, да су школе те још све непрестано радиле на дјелу просвјетења, а на име у оном периоду, кога је већ, тако рећи, свака нада изгубљена била. У тим епископским школама видимо ми клицу системе семинара у познијим временима. Када су оне управо постале и од стране цркве као такве формално признате, није познато. Први доказ о установи њиховој налазимо у правилима II. Толедског сабора, држаног год. 531. Из тих подробних и опширних правила видимо, да су се епископске школе већ много прије овога времена називале семинаријама у данашњем значењу те ријечи¹⁾.

Заједно са развртком епископских или катедралних школа, основаних поглавито за свештенство, видимо ми да се појањују и школе

¹⁾ Кардинал Њумен поводом овим слиједеће говори: „Пошто су семинарије за цркву неопходно књиже, то и оне почетак свој имају у најстаријим временима. Једва што је Нови Завјет наступио, св. Јован Богослов, следећући примјеру храмских и пророчких школа у Ст. Завјету, науку ових заједничких скупова вјерних, књиже је око себе ученике и на особити начин их је обучавао. Течјајем времена, када се црква учврстила, школа таквава изазнала се у дому епископа. Особито се у Риму заснивало под непосредним надзором и старашем наше, духовништво не само градско, но и провинцијално. При цркви Латеранској бјеше семинарија, која се налазила тамо све до папе Лана X., када би пренесена

друге врсте, наиме монашке школе за свијетовњаке. Већ први пустињаци, с времена на вријеме, узимали су себи дјецу на васпитање, а са појавом монаштва, за св. Антонија и Пахомија, ударен је темељ тзв. унутарњим и спољашњим школама за васпитање младежи. Оне прве одређене бјеху за оне, који се одати хтједоше монашком животу, друге пак за оне, који истина не мислише у монаштво ступити, али због разних опасноти или не хтједоше или не могоше да полазе по градовима основне школе императорске и друге приватне.

(Свршиће се.)

у центрум града. Ученици ступаху у ту школу већ од раног дјетинства, и прије двадесет година из нижајех класа нијесу наступали, а свећенички чин добивали су тек после многогодишњег испитивања и спремања. Будући строга, слична монашком поницијату, школа је ова обухватала у свој круг предмете и свијетску литературу, а семинарстима стајала је на расположењу лијепа калекница. У тој школи, око 311. год., васпитао се Евсевије, знаменити за аријанско доба епископ цариградски, а у каснијим ирвацини егзехезима бјеше ова васпиталиште некојим најзнаменитијим папима, као: Гргуру П., Павлу I., Лаву III., Пасхалију и Николи I. Ова знаменита и чужна семинарија ни у најтежим вријеменима пропадала није. Па чак и онда, када су заварени оуштинили Италију, издани тако рећи литератури самртан ударци, и онда у тако кобном и изолосном времену чувала је школа ова неповријеђена учени Божоственог истине и предња отаца, а чему нам сјједочи велики сабор рамеки, држан за наше Агстона. У вријестом стаљељу изајавио је ми у најјаснијем цијеташу, када јој учитељи бјеше Тома Аквинат и Алберт Велики. Европа би поплаћавана валима потоци, али када овијех несташе, у кој понајкоше онег и цркви и школе*. Hist. Sketches, Vol. III., p. 241.

Религијозно-морални листићи.

Намијењено православној српској младежи и сваком Хришћанину.

Превео и попунио: Јован Петровић, свештеник-катихета и професор у Загребу.

У чему је коријен пијанства?

Не опијајте се вином... Не нарајте се...
пијавице не ће наслиједити царства Божијега (Евее.
5., 18.; 1. Кор. 6., 10.—11).

Опет о пићу, опет о пијанству!... О, како би били сретни ми, проповједници слова Божја, кад не би требало говорити о пићу и пијанству, кад би тога великога зла нестало с лица наше рођене земље, кад не би на сваком кораку сусретали пијаница, ни гледали туге и суза у њиховим породицама, кад не би пиће постало неким злим идолом за оне несретне љубитеље његове, идолом, због којег не штеде ни свога здравља, ни поштења, а и не говоримо о породичној срећи, о дјец и женама, које сједе у студеној соби, плачу и гладују!... Али, кад све то постоји, кад све то зло расте и расте, људи пропадају пред нашим очима, сузе теку потоком, — како да ћутимо? Како да не говоримо, како да не оплакујемо то, једно од највећих зала наше браће? Који пастир у цркви није већ имао прилику да говори против пијанства? Који пастир није имао прилику да говори с пијанцима, било да их

савјетује, било да их кори? И у дјелима св. васељенских учитеља Василија Великога, Јована Златоустога и Григорија Богослова, — свугдје ћете наћи изобличења пијанства и грозних ријечи против непоправљивих пијаница... А чујте, што говори један руски светитељ Тихон: „Најскареднији и најштетнији порок јест пијанство. Оно је узрок многих зала и душевних и тјелесних. Оно лишава тијело снаге и доноси му разне болести, а душу ништа тако не убија, као пијанство. Од пијанства долазе свађе, и тучњава, гадне ријечи и богомрске пјесме, блудни гријеси и сваке саблазни.“ Ето, зашто св. Златоуст говори, да нико није ђаволу тако мио, као пијаница. И завета је тако: нико не испуњава тако његове зле воље, као пијаница: на што тријезан и не мисли, на то се одлучује пијанац. Пијанац је — изгубљен човјек, али тога он не опажа; он се ваља у блату гријеха, али ни мало не мисли на то, да се отуда изчупа; он се ваља у блату, као свиња, али не ће да скине са себе то блато, шта више: он се срди на овога, који би га хтио извадити из те погибелне пропасти. А св. Писмо страшно грми против томе пороку: *не varaјте се: пијанице не ће наслиједити царства Божијега!* — Тако је велико зло пијанство; мало је то — оплакивати то зло: треба да се свако против њега бори. А како да се боримо? — Шта раде, кад хоће да униште неваљалу траву? Чупају је с коријеном или јој подрезују коријен. У чему је коријен пијанства? С чим почиње пијаница? Ево човјека, који прије неколико година није хтио ни окусити никаква пића осим воде, а сад он и не излази из крчме: Како је он овамо доспιο? Гдје је први пут окусио ракију? Не може бити, да би се човјек, који никад није пио јака пића, од један пут одлучио да похађа то гадно мјесто, да се опије: не, он се завета дуго колебао, прије него је попио прву чашницу пића. Али на његову жалост и несрећу, нашао се „добар“ човјек, који му је пружио ту судбоносну чашницу, који га је угостио, наговорио да пије — „ради здравља, ради веселја, ради друштва“, и — о, кад би знао тај „добри“, али непаметни човјек, какво је зло посијао он у души тога несретнога клонулога сада пијанице! Испио је једну чашницу — допала му се; испио је другу, — постаде мало веселији, још једну, — и по глави му се стаде вртити... Прође неко вријеме — опет част, говба, опет пијанка, и он без устезања пије, све чешће стреса чашу за чашом, и ево га, он је пијан... Дође празник, треба и „добре“ људе погостити, а ти „добри“ људи не пију без домаћина, и поново он пије, пије већ своје пиће, и тако се мало по мало научи на пиће, па пије и у радни дан, познаје пут у крчму, полази у њу с почетка крадом од своје домаће чељади и сусједа, а касније већ и јавно, отворено, и тако долази

до самог жалосног стања: он се не може више сам зауставити, слијено се одаје својој пагубној страсти и гине, гине и тијелом и духом... Ето, што је урадио тај „добри“ човјек, који га је наговорио да попије прву чашицу!... А гдје ћећеш сresti код нас таких „добрих“ људи, који радо угошћавају своје госте, па се још и срде, кад гост не ће да пије: те, у таком случају обично говоре: „Мене не влиши, не ћеш да попијеш коју чашицу у моје здравље...“ Знаду ли они, ти „добри“ људи, да они често постају, премда сами не знаду, лихварима својих гости? Ево шта вели за њих св. Тихон: „Многи имају ружан обичај, да своје госте тако опију, да, кад пођу кући, не познају пута, којим су у госте дошли. Таква је гозба већ и у обичај ушла. А сво човјечије лукавство, да угоди тијелу, измислило је и добар изговор, којим се зло покрива, као што се јед зачина с медом: дед' да испијемо сад у здравље овога и овога!... Као да ће онај, у чије се име пије, бити од тога здравији! И тај пагубни по душу обичај многи не само не сматрају за гријех, већ га сматрају и за дужност, за знак поштовања, особите радости, тако, да и гозба не ће бити гозба, ако госте не опијеш. О, какова је шљепоћа, каквоо безумље, какова обмана душе-убијце — ђавола! Чујте браћо, какову штету трпи и сами весели домаћин од такве гозбе, а и они, које тако бездушно угошћава. Прво: пијан човјек готов је на свако зло, на сваку саблазан. Дионицом свих тих безаконја, које почини пијанац, јест и онај, који га је тако угостио: а да је тај човјек тријезан — он не би нигда учинио такове саблазни. У тријезна се човјека свијетли, ма и најмања искра разума, а у пијанице се ова сасвим гаси. Ако тријезна човјека и вуче жеља за безаконјем, али се савјест ипак оружа против гријеху и склања човјека да не падне; а пијана човјека побеђује похот врло лако и савјест његова постаје немоћна. Друго: од тих учтивих, али и отровних гозби, долази човјек и до страсти пијанице, која га тако обузме, да није више у стању да се не ослободи, и често се догађа, да у такој погубној несвјестници и живот свој завршује, умирући без наде на вјечно спасење. А онај „добри“ човјек, или боље рећи злочинац, који га је опио, постаје виновником његове погубије; јер онај, који отвара пут до погубељи, тај је сукривац човјечије погубељи. — Треће: тај учтиви домаћин, који гледа да опије своје госте, прекраћује живот њихов: та од пијанства, на које он наводи своје госте, долазе разне болести, а од болести и прерана смрт. — Четврто: човјек, нанесен тима тобож усрднима гозбама, постаје неспособним по своју домаћу чељад, оца и матер, жену, дјецу и пријатеље, постаје неспособан за све па и за отацтво. Ето, браћо, до чега доводи неразумно претоваривање својих гостију с пићем! Ето, колике се биједи и ала рађају

од тих веселих гозби!“ А гозбе су постале код нас већ законом. Ђуди не ће имати коре хљеба, сједиће у ладној соби, ходиће подерани, али ће гледати да намакну ма одкуд новаца за велике празнике или за домаће светковине, па ће и пропити... А таке славе, као: свадба, крсно име, заруке и т. д. трају по три, четири дана, а иза тога циче дјечица: „хљеба нема!“ Није ли то лудост? Није ли тежак гријех пред Богом то гадно пијанство, које долази од тих гозби? Пију одрасли, пије омладина, часте шта више и дјевојке па и малу дјецу: како се не боје Бога саблазнитељи тих малишана?! Да се барем боје ових грозних ријечи Христових: Тешко ономе, ко саблазни једно од ових малих! Боље би му било да потоне у пучини морској, него да наведе дијете и младеж на тако тежак гријех! Ето, гдје је коријен пијанства, ето, за што се то зло као широки талас разлијева по кори земаљској! Да нема тих гозби, тих натјеривања — да се испије, не би било ни пола тих несретних пијаница, који се сусрећу на сваком кораку, а и по цијеле ноћи сокаком урличу! Браћо! жалите себе, жалите ближње своје; не нудите их и не натјеривајте их на пиће прекомјерно. Да ли ћеш ти рећи ономе, који те тако опио, да си изгубио памет — хвала? — А пиће односи памет и упривашћује на вијеки онога, ко се спиритизира с њим. И тако, не опијајте се вином, не частите ни других; не varaјте себе, јер је речено: *Пијаница не ће наслиједиши царства Божијега.*

Исус у пустињи. Испушења.

Из дјела П. Дидона: *Исус Христос.*

(Наставак.)

Мојсије је тражио свога Бога на усамљеном вису Хориву. Илија је држао пустињу за своје прибежиште од гоњења људи. Јован Крститељ живио је у пустињи, и тамо је и одрастао. Павле се повукао у пустињу арапску, да тамо премисли о ономе гласу, који га је оборио на путу у Дамаск. И доћи ће вријеме, кад ће присталице Распетог гомилама бјежати од покварености свјетске, кад ће се дивљењу одавати, и само чезнути за вјечним животом, и због тога се живи закопавати у стијене тебанске пустиње.

Задатак Исусов није допуштао дуго пребивање у пустињи. Он не иде тамо, да тражи свог Бога, јер Га Он носи у себи, не иде тамо, да чује Његову ријеч, јер Он је чује свукуд, било у Назарету, било на Јордану, у свјетској врви или у мирној пустињи. Он не потребује осамљења, да Његов месијаски план сазре, јер овај план постоји у

духу, који га води, који га кријени, који га управља, који га напријед креће и коме се Он увијек повинује.

Најпобожнији људи иду у самоћу, да се окријене, Исус пак иде тамо да само своју снагу покаже; они траже самоћу и мир, Исус борбу; они траже заштите против зла, Исус се моли, да нападаје сатанине издржи и надвлада их.

Он, који је од самог Бога као Син Божји објављен, подлаже се очајном стању људском. Код самог крштења јавно се посветио трпљењу и пријегору. Подложио се и искушењу чудноватом и беспримјерном, које људски разум не може појмити и о којем историчар мора се задовољити само истраживањем догађаја.

Искушавање и испитивање јесу два израза, који имају једно те исто значење. Примјењују ли се она на слободна бића, то ће обоје имати намјеру или учин, да се изазове снага и врлина. Испитивање или искушавање јест сметња, која се појављује између воље слободних бића и њихове дужности, између раде воље дакле, и дужности, која је правац и циљ радње. Ова сметња може најприје доћи од наше природе, која по нагону избјегава напрезање, бол, пријегоре и смрт. Нема ни једног јединог човјека, кога дужност није одредила, да се мучи и да се жртвује; великом броју одредила је она дуго трпљење, а неколицини — и ови су најбољи и најјачи — одредила је смрт. Свим слободним створењима заједничко је искуство ово: Слободно створење тражи Бога, како би свој задатак вршило, а да Бога нађе, мора себе жртвовати.

Ко је своју природу потанко проучио, равликоваће лако међу најплеменитијем тежњама и најздравијим снагама, ону неуређеност, која за њега и у њему стално покушава, да га сврати са пута дужности и одређења.

Тјелесност и охолост одвраћају нас од Бога. Прва јуриша на нас са њеном цијелом снагом, да уживамо прекомјерно све, што годи ниским страстима; а охолост навлачи нас саме, да тражимо у нашем духу и у нашој вољи правац наших мисли и животне снаге. То су два облика егоизма или самољубља, које врију у најскривенијем закутку наше природе; један је егоизам материје, која се противи духу и Богу, а други је нека тјелесност духа — начело духа и материје — која се сама собом задовољава и противи се Богу.

Свако људско биће, које је подложно овим објема силама, у својој околини је честољубиво и готово на тиранисање. Оно тежи са свом похљеном за влашћу, т. ј. оно оће да господари, да би могло подјармљивати, т. ј. господарити ради подјармљивања и подјармљивати

ради господарења. Насиље и лукавство, убијство и лаж, пријетња и улагивање јест његов закон и његова практичка наука.

Све необузданости у страстима долазе од тјелесности, све блудње духа извиру из охолости. Али обоје, и тјелесност и охолост, скончане су егоизмом или неумјесним самољубљем, које натјерује људе, да сваки сам себе замишља, а је он најважнији од свију и свега. То је најдубљи извор свију зала, који упропашћују људе, који сметају њиховом развијању и који непрестају нарушавати мир њихов.

Заједница бића, која тако живе, јест царство злих, име, којим је Исус овај свијет назвао, т. ј. свијет, који Га не познаје, и од кога свијета није Он, свијет, који Њега и Његове мрзи, и који ће за Њега и Његове бити она сила, из које пониклоше тако многа гоњења, и о коме он рече: „Не бојте га се, ја сам га, свијет, савладао.“

Такова покварена околина заиста не трпи у својој средини праведна и света човјека, који ју својим самим присуством већ осуђује, што их још више оаложеђује. Кога Бог шаље да изврши Божје дјело, тај изазива против себе сву снагу овога царства, у коме егоизам господари, из кога се подижу искушења, која своје страшне нападе управљају на Савршене и Јаке, и која се противе најодређенијим закључцима воље.

Али ипак се не би могла појмити опширност и дубљина људских искушења, са њеним тајнама, пуних болова, које повјест Исусова тек допушта назријевати, ако би се заборавило на духовни свијет, који стоји изнад човјека и који се ипак умијешао у његов земаљски живот.

Ништа не постоји на свијету осамљено и себи самом препуштено. Као што се планета са својим центром, са својим кретањем и са мијенама, које је проузроковала, држи на своду небесном, који ју обвија; тако додирује човјек са својим мислима, својом слободом, својим страстима и својим нагонима — са својим цијелим бићем, духове, који се по чину уздижу између њега и Бога. Хиљаду надахнућа долазе од њих. Наука Старог Завјета тражила је увијек почетак зла у невидљивим редовима духова. Оно скроз духовно биће, у ком је опачина нашла најосорнијег израза, посијало је у човјеку, који бијаше прав и чист створен, охолост и тјелесност, егоизам и смрт. Јеванђеља називају ово биће ђаволом. Исус је то зло назвао сотоном, непријатељем, кнезовима овог свијета и демоном или човјекоубицом од постанка. Сваки човјек осјећа и свјестан је више или мање убитачних напада овог бића; тајно подстрекавање демоново покреће наше неуређене нагоне и страсти; утјече на свијет, који је већ и наклоњен злу тим јаче, што му је утјечај сакривен; ради невидљиво на оснивању свога царства, противног царству Божјем.

Од свих искушења, којима су људи и у гомили, а и појединце изложени, било је једно једино, које Исус није могао познавати, а то је оно, које гријесима упропашћена природа има као претпоставку. У Њему није било ништа неуређено, никакве похоте, никакве охолости, никакве себичности, никаква гријеха. Зло није га се никад дотакло. Спас је измакао испод општих закона. Он је више пута, а нарочито у вечерњим поукама, говорио својим ученицима: Не ћу вам од сад више много говорити, јер долази кнез овог свијета... али он нема на ме никаква уплива; као да би Господ рекао: Он гађа Јудејце, видим их да долазе, како их је он упутно, али над-а-мном нема он никакве власти, јер сам ја без гријеха.

Међу тим, и ако Исус није осјетио никаквог искушења, које у искушенику има зло за претпоставку; и ако због Његове светости не бијаше у Њему никакве унутрашње борбе намеђу тијела и духа; и ако не могаше бити ни обмане и неизвјесности, ни блудње и слабости, нити преснажних нагона, па ни устезања и слабости у његовој вољи или у његовом разуму, — то ипак он остаје истински, живи човјек, који је приступачан искушењима. Искушење не могаше у Њему изазвати никаква преокрета злу, оно бијаше само борба, само мучење; јер не бијаше у Њему зло, које и нашој природи никако не припада, него је само слаби, накази, збуњује и гади. По овоме Он ступа у тјешњу заједницу са нашом природом управо тим, што се Он дубље него икакво људско биће повија под оним искушењима, која човјека с поља напаствују.

У истој мјери као што душа, уздиже се, ослобађа се од унутрашњег зла, страсти јаче обуздава, и себичност као исконо зло потискује помоћу Божје љубави, охолост помоћу скромности, често љубље помоћу некористољубља, — она види, како мало по мало унутрашња борба престаје и мир наступа. Али отуда да је она слици Христовој подобнија постала, не слиједи, да је она сада мирнија постала него Христос. Сада удара час насилних напада с поља.

(Наставак се.)

Од савјести никуд не побјеже.

(Из поучних бесједа Илије Мињати-ја.)

Нема ништа срамније од гријеха; шта више онај, који чини гријех, нерадо говори о њему, но се стара, да га затрпа и затаји. И кад се догоди, да преступник призна свој гријех пред судом, то се често толико стиди, да је готов подијети сваку муку, само да не открије гријеха. А кад добровољно пође духовноме оцу на исповијед, то или лукаво представља гријех у другом облику, или га прикрива каквим

извињавајућим изговором. А то све, дакако, бива с тога, што он, и ако се одважно учинити grijех и учинио га, али га без стида не може признати пред другим. Заиста је савјест огледало: хтио не хтио, пред њом се мораш постидјети! Нека хте уста колико им драго — савјест чини своје, а њена изобличења — најжешћа је мука души.

Но у овом животу савјест изобличава тајно, јер је и сам grijех сакривен; њенога изобличавања нико не чује, сјем самога грјешника. Али у дан страшнога суда Божијег савјест ће изобличавати већ јавно, јер ће тада свијесна бити, а биће откривени и грјеси наши, те ће изобличења њена чути, не само једини грјешник, но ће их чути и сви анђели Божији, чуће их и сви ђаволи... „Ми ћемо тада видјети пред собом — вели св. Василије Велики — сва дјела наша; све ће нам се показати пред очима нашим у овом истом облику, као што бијаше речено, или као што бијаше учињено.“ О, да страшног призора! Објелодниће се тада лицемјерство, које је издавало себе за добродјетел; показиће се издајство, које се издавало видом пријатељства; осуђење близњег, које се представљало као брига за побољшање других. Смотрићемо тада сиромаша, кога смо увриједили, који ће рећи ономе, што га је увриједило: „Служио сам ти цијелога живота као прави роб; све трудове моје, све плодове трудовâ својих давао сам ти у име отцате дуга, а дуг се мој и сада води као ненамирен. На пошљетку кућа моја бијаше разорена, жена ми се по туђијем кућама потуцала, а дјена остајаху без коре хљеба...“ И све оно, што ми учинисмо у тајности, изићи ће на видјело не само пред цијелим свијетом, него и пред лицем самога вјечног Судије. Па размисли, нерасудни грјешници, што ће ти тада твоја савјест! Размисли и престани грјешити.

Превео: Л. В.

Проповјед на Духове.

Ко има Отца и Сина и Светага Духа.

Прелазећи са празника на празник, од слава на славе, најпослије, браћо, хришћани, дођосмо до самога краја великих празника хришћанских — „Педесетницâ празнишнѣ, и Духа пришествіа, ... и тајну ... велику и часну.“ ...

Заиста, Педесетница је крај великих хришћанских празника; јер велики и необични догађај, који црква сада помиње и слави, јесте свршетак и вијенац свега спасоноснога старања Божијег о човјеку: у њој се садржи и њом се завршава сво дјело свесвјетскога и нашега рођенога спасења. Протумачимо ту тајну.

Човјек је био створен за живот и блаженство у царству Божијем; уведен је био у рај и уздигнут на достојанство сина Божијег: но он постаде преступником пред Богом, и с тога лишен би правдом Божијом блаженога достојанства и ишћеран би из раја.

Бог Отац, по неограниченој благусти Својој, желећи да спасе грјешника, даде човјековом унутарњем закону у помоћ Свој закон спољашњи; но ни закон савјести човјекове, ни закон заповјести Божијих не могаше подићи човјека у прво достојанство. — Закони ти могаше само открити човјеку, у свој свјетлости, његову немоћ и његову грјешност. Шта је било потребно чинити? Потребна је била лична сила и помоћ Божија. — Остаде самом Богу да ослободи човјека од грјеха, да му опет дарује достојанство сина, па да може достигнути и достојан бити царства Божијег. И гле, небески Отац, кад се наврши вријеме посла Сина свога Јединороднога, да испуни оне, који су под законом, да примимо поминашице (Гал. IV., 4—5).

Спасење човјека сврши се. Својим ваплоћењем, страдањима и смрћу, Син Божји — Исус Христос испроси у оца небескога човјеку-грјешнику опроштење. Вјерујући у Исуса Христа постају сада од робова и дјеце гњева дјецом Божјом и наследицима живота вјечнога. *Који Га примише* (Исуса Христа), *даде им* (Бог) *власт да буду синови Божји, који вјерују у име Његово*, — говори св. Јован Бого-слов; *сви сте ви*, пише и св. апостол Павле вјернима, *синови Божји вјером Христа Исуса* (Гал. III., 26). Но је ли све тим докончано? Не. — Грјешнику, који би искупљен Сином Божјим, неопходно је потребно да примјени себе, ономе, који вје-рује у Христа, треба да постане другим, новим, чистим и непорочним, да би достојно — не само називао се, него и био чедом Божјим. А могуће ли је то за човјека, при једним његовим силама, кад ми, по ријечи апостола, *мијесмо врски од себе по-мислиши што* (2. Кор. III., 5)? И ево опет Сам Бог свршава дјело то Духом Сво-јим Светим.

Чим грјешници искупљени бјежу Сином Божјим и, по вјери у Њега, добише посинаштво Богу Оцу, јави се у свијет Утјешитељ — Дух Свети, животворни: *будући сте синови посла Бог Сина Својега у срца вама, који виче: Авва Оче*, — го-ворни апостол Павле онима, који вјерују (Гал. IV., 6). Тим начином Свети и Божан-ствени Дух, силазак кога сада славио, завршава учињено Искупитељем свијета спасење, — саопштава вјернима благодат избављења, — дар посинаштва, — одјена их порфиром заслуга Христових, — *излива у срца њихова љубав Божју* (Рим. V.), препорођава их и обнавља, — *печати их* (2. Кор. I., 22), — и даје им *залог на-шљедства* (Ефес. I., 14.), јер је онај само у Христу (2. Кор., V., 17), у ком *Дух Божји живи, а ако ко нема Духа Христовог, тај није Његов*, — није Христов, није Хришћанин (Рим. VIII., 9). Само послеђе осјењења и запечаћења светим Духом, вјерујући постаје *већ робом од Бога* (Јов. I., 13), не само пошљеним, него истини-тим, природним сином Божјим; *јер који се владају по Духу Божјем, они су синови Божји* (Рим. VIII., 14). А чим вјерујући постане сином Божјим, тим је и наслѣд-ник царства Божјега; *тако већ нијеси роб, него син, заврши апостол, а ако си син и наслѣдник си Божји кроз Исуса Христа* (Гал. IV., 7). Тада долази човјек само у оно стање, које по благодати својој одреди Бог искупљеном човјеку; и *бићу вам Отац, и ви ћете бити моји синови и кћери* (2. Кор., VI., 18). Тада је само ономе, који вјерује, Бог — Отац, и вјерујући је Богу — син. Тада само вјерујући може неосуђено називати Бога именом Оца, викати к Њему: *Иже отче! Оче наш!*, *иже еси на небескх!* Тада он може с надом притицати Богу, као Оцу своме, молити у Њега и добијати од Њега све потребно временитом и вјечном добру своме. Тада само он може, и услучају непабјежних по слабости сасрећења, очекивати од Бога, као Оца, помиловања и добити од Њега опроштење, осјењен и покривен благодаћу св. Духа и милостиу Јединороднога Сина Божјега — Спаситеља нашега.

Ево какво свеопште дјеловање сврши и извршава и какав спасоносни дар благодати нали и излива на род човјечји Свети и Животворни Дух Господњи!

Признујући велику и часну тајну — силазак на земљу Божанственога Утјешитеља, *радујмо се и веселимо се, браћо, о општем и нашем рођеном спасењу* (Ис. XXV., 9). И ми смо *благодатју Божјем спасени кроз вјеру* (Ефес. II., 8.); и ми смо *заједничари Духа Светога* (Јевр. VI., 4); и ми се *родисмо водом и Духом* (Јов III., 5.); и ми *имамо помазање од Светога* (1. Јов. II., 20); и ми смо *сада дјеца Божја* (1. Јов. III., 2); *а кад смо дјеца, тада смо и наслѣдници; наслѣдници дакле Божји, и сунаслѣдници Христови* (Рим. VIII., 17). *Па трудимо се да не примамо*

узавуо благодат Божију (2. Кор. VI., 1). Трудимо се, да се не изгуби у нама благодатни дар посвештава, да се не избрише у нама свето Божанствено помазање, да се не ожалошљава и да се не гаси у нама Дух Свети . . . Божији (Ефес. IV., 30; 1. Солун. V., 19) небогоугодним дјелима и нехришћанским начином живота. Ако смо пак, по непажњи и лености, имали несрећу изгубити, ожалостити, угасити и избрисати у себи живот и дјеловања Св. Духа, — обратио све силе наше душе Богу и — на коленима — заједно са св. црквом привући ћемо Га опет жарком молитвом. — А знајући поредак, значење и силу велике тајне спасења нашега, — знајући, да је св. Божанствена Тројица учинила наше спасење: Отац је благоволио, Син се плотио, и Дух свети сиђе да обнови човјечји род, — знајући ту велику тајну, признајмо, браћо света (Јевр. III., 1), славу Богу (Пс. LXVII., 35), и хвалимо Га вјечно.

Слава сваткој, Ђдиносцикој, и Животворачкој и Нераздјелној Троици!
всјгда њишк и прино и ко ешки ешкешк. Аминъ.

У Иригу, 1898.

Прерадио и говорио:
Григорије А. Николић,
парох.

О вјерској поуци младежи, која не иде у школу.

(Изјештаји из Дабро-босанске епархије.)

(Наставак.)

Протопрезвитерат Вањалучки.

Блашко, парохија Петра Варнице, свештеника. Катихумена је било 149. Предавано је вјеронаучно градиво сво. Успјех је био добар. Младеж се скупљала код цркве.

Круна, парохија Станка Врањешевећа, свештеника. Катихумена је било 347. Предавано је вјеронаучно градиво до „9 Плодова Духа Светог“. Успјех је био добар. Младеж се скупљала у Круни и у Рекавицама.

Искавице, парохија Раде Милошевића, свештеника. Катихумена било је 210. Предавано је вјеронаучно градиво до „Вјерују“. Успјех је био добар. Младеж се скупљала код парохијске куће.

Јошавка, парохија Петра Иванковића, свештеника. Катихумена је било 165. Предавано је вјеронаучно градиво сво. Успјех је био довољан. Младеж се сабијала код цркве.

Лусићи¹⁾, парохија Ђурђа Лазићића, свештеника. Катихумена је било 302. Предавано је вјеронаучно градиво сво. Успјех је био довољан. Младеж се сабијала у Лусићима.

Лакташи, парохија Илије Вуђевића, свештеника. Катихумена је било 133. Предавано је вјеронаучно градиво до „10 Божијих заповиједи“. Успјех је био добар. Младеж се сабијала код цркве.

Редован, парохија Димитрија Ескића, свештеника. Катихумена је било 280. Предавано је вјеронаучно градиво сво. Успјех је био добар. Младеж се сабијала код цркве.

¹⁾ Ова парохија нема своје цркве, а ни другог подесна мјеста за скупљање младежи, то је народ, да би се младеж и при непогоди могла сабијати, на средини парохије, а једино за ту циљев подисао кућу.

Вистрица, парохија **Јована Новаковића**, свештеника. Катикумена је било 120. Предавано је вјеронаучно градиво до „Вјерују“. Успјех је био **добар**. Младеж се скупљала код цркве у Бањалуци.

Бошковићи, парохија **Џије Поповића**, свештеника. Катикумена је било 115. Предавано је вјеронаучно градиво **сво**. Успјех је био **добар**. Младеж се сабирала код цркве у Чардачанима.

Радосавска, парохија **Стеве Поповића**, свештеника. Катикумена је било 184. Предавано је вјеронаучно градиво **сво**. Успјех је био **добар**. Младеж се сабирала код цркве јелишке.

Голоница, парохија манастира **Голонице**. Катикумена је било 664. Предавано је вјеронаучно градиво **сво**. Успјех је био **добар**. Младеж се сабирала код цркве.

Кола, парохија **Герасија Кочића**, јеромонаха. Катикумена је било 335. Предавано је вјеронаучно градиво **сво**. Успјех је био **добар**. Младеж се сабирала у Колина.

Протопрезвитерат Старомајдански.

Еминовци, парохија **Светозара Марјановића**, свештеника. Катикумена је било 90. Предавано је вјеронаучно градиво **сво**. Успјех је био **добар**. Младеж се сабирала у Еминовцима.

Томина, парохија **Марка Гаковића**, свештеника. Катикумена је било 225. Предавано је вјеронаучно градиво **сво**. Успјех је био **добар**. Младеж се сабирала у Томини.

Мајкић-Јапра, парохија **Петра Мајкића**, свештеника. Катикумена је било 200. Предавано је вјеронаучно градиво до „7 дарова Духа Светог“. Успјех је био **добар**. Младеж се сабирала код цркве у Јапри и Лишнику.

Хадровци, парохија **Милана Глушца**, свештеника. Катикумена је било 103. Предавано је вјеронаучно градиво **сво**. Успјех је био **добар**. Младеж се сабирала код цркве у Хадровцима и Алиловцима.

Сански Мост, парохија **Милана Марјановића**, свештеника. Катикумена је било 285. Предавано је вјеронаучно градиво **сво**. Успјех је био **довољан**. Младеж се сабирала код цркве.

Стари Мајдан, парохија **Лазара Тулибрковића**, надзиратеља протопрезвитерата. Катикумена је било 111. Предавано је вјеронаучно градиво **сво**. Успјех је био **добар**. Младеж се сабирала код епископске школе.

Оштра Лука, парохија **Ђорђа Павића**, свештеника. Катикумена је било 168. Предавано је вјеронаучно градиво **сво**. Успјех је био **добар**. Младеж се сабирала код парохијске куће.

(Наставиће се.)

Р а з н о.

Прешао у православље. **Никола Андрићевић**, грађанин мостарски, прешао је из римокатоличке у православну вјеру на Лазареву суботу (10. априла) о. г. у мостарској саборној цркви, и добио је име Животин, а за своје крсно име узео је св. Саву. Свечани обред извршио је администратор Сава Симић, а кумовао је Сава Божић, грађанин мостарски.

Прослава педесетогодишњице књижевног рада Змаја Јована Јовановића.
Змај Јован Јовановић завршио је ове године педесетогодишњицу свога pjesничког рада. Као ни један српски pjesник до сад, он је pjesајући своје народу pjesме пуне патриотизма и осјећаја доживио, да му се цио народ српски признањем одавао. То признање најбоље се огледа у прослави његове педесетогодишњице. Цвијет наше интелигенције у Загребу образовао је нарочит одбор, који је 1. маја о. г. издао проглас на српски народ, позивајући га, да у овој свечаности учествује. По програму прослава је започела 13. јуна о. г., божанственом службом у српско-православној цркви у Загребу. Послије св. Богослужења била је свечана сједница у великој дворници хрватског друштва „Сокола“, гдје је Др. Богдан Медаковић говорио о значају ове прославе, а Андра Гавриловић о Змајевом књижевном раду. За тим је нарочито изасланство допратило јубилара у ову сједницу, гдје је са бурним „Живно“ поздрављен. За тим су отпочели поздрави овим редом: Др. Јован Ажбот у име Пештанског свеучилишта, нагласивши заслуге Змајевог књижевност, јер је разне pjesме с мађарског тако лијепо преводио, да се потпуно могу његови пријеводи по љепоти мјерити с оригиналима; Гига Гершић у име Српске Академије, истакавши приједност Змајевог појезије по њеној патристској тенденцији; Антоније Хачић у име „Матике Српске“, као pjesника мира љубави и слоге; даље исти поздравио га је и у име Кишфалудијевог друштва; Др. П. Ђорђевић у име „Српске Књижевне Задруге“; Коста С. Таушановић у име Српског Новинарског Удружења у Биограду; Стеван В. Поповић у име Текелиног завода; за тим српска омладина са разних свеучилишта. Градска и биоградска омладина предадоше славленику нарочито спремљене адресе, а Мостарци красан алатаи вијенац. Иасланика овој прослави било је са свих крајева, гдје Срби живе. За тим је обдржават банкет и бесједа, чиме се завршио први дан прославе.

Књижевне вијести.

Извјештај о раду и стању Манчевачке Српске Православне Црквене Општине за годину 1898. Подноси Црквени Одбор главној скупштини сазваној за 2. мај 1899. XV. Панчево 1899. Штампарија Браће Јовановића. — По овоме извјештају види се да ова општина управља приходима трију својих цркава, са 21 фондом — закладом — задужином, који су основани на разне црквене хумане и просвјетне цијељи и са два реалитета. Добро уређеном администрацијом ова општина рукује са близу 350.000 фор. имовине, која је за ову 1898. годину по. расла са скоро 32.000 фор.

Десети извјештај о православног српском богословском училишту у Срем. Карловцима. Шкољска год. 1898./99. Саставио протопрезбитер Јован Вучковић, професор богословије и ректор богословског училишта у Ср. Карловцима. Српска Манастирска Штампарија 1899. — На овом училишту радило је ове школске године 11 наставника, а слушаца било је у све четири годишта 76, од којих су 63 полагали, а 46 положили испит.

Ч и т у љ а.

Буро Марјанац, парох Стројички, протопрезвитерата Герзовачког, преминуо је 16. маја о. г. у 64. години живота, а у 34. своје свештеничке службе.

Цвијо Крнетић, парох Дубовички, протопрезвитерата крупског преминуо је 7. јуна о. г. у 82. години живота, а у 41. своје свештеничке службе.

Званични огласи.

Број 96.583/I. ex 1899.

2—1

Распис натјечаја.

У сјеменишту источно-православног богословског завода у Рељеву упражњено је више питомачких мјеста, која се имаду попунити почетком школске године 1899./1900.

Питомци добијају у сјеменишту бесплатан стан, храну, одијело и наставу у богословским предметима; осим тога свршетком школске године примјеран путни трошак за одлазак својим кућама преко ферија.

За попуњење ових мјеста расписује се овим натјечај са додатком, да се на то односеће молбенице управити имаду преко надлежног епархијског митрополита на ову земаљску владу, код које до најзад 29. јула (10. августа) тек год. стићи морају.

Молитељи имаду да докажу:

1. Крвијем листом, да су источно-православне вјере;
2. школском свједочбом, да су са добријем успјехом свршили осам разреда велике гимназије, односно, ако таквих молитеља не би било, да су најмање свршили са добријем успјехом 5 разреда велике гимназије у Босни и Херцеговини, односно у подручју аустро-угарске монархије;

3. свједочанством надлежне политичке власти, да су припадници Босне и Херцеговине и да су неприкорног понашања и нежењени.

4. Лијечничком свједочбом, да су тјелесно и умно потпуно здрави.

У Сарајеву, дне 18./30. јуна 1899.

Земаљска влада за Босну и Херцеговину.

Број 97.833/I. ex 1899.

1—1

Распис натјечаја.

Почетком школске године 1899./1900. подијелиће се уз већ постојећих 84, још 12 нових стипендија по 200 фор. овим ученицима

гимназије у Сарајеву и Мостару, који су вољни, по свршеним гимназијским наукама, посветити се свештеничком сталежу и у ту сврху ступити у источно-православно богословско училиште у Рељеву.

Од ових нових штипендијалних мјеста отпада на припаднике епархије дабро-босанске 6, а на припаднике мостарске и тузланске епархије по 3 мјеста.

Они, који један од тих штипендија добити жели, имаде своје, са кренијем листом, задњом школском свједоцбom, лијечничком свједоцбom и обвезницом (реверсом) — да ће по свршеним гимназијским наукама ступити у рељевско богословско училиште, а у противном случају добивени штипендиј земаљској влади у цијелости повратити — обложене молбенице до најзад 8./20. јула тек. год. дотичној котарској области поднијети.

Обвезницу имаде осим дотичног молитеља супотписати и његов отац, односно судбено постављени старатељ (тутор), а мора иста и судбено легализована бити.

Сарајево, дана 20. јуна (2. јула) 1899.

Земаљска влада за Босну и Херцеговину.

Српско-православна АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Број 1111.

Рев. I., бр. 466, ек 1899.

Оглас.

3—3

Којим се одсутном Паји Беговићу, родом из Дивосела у Лици, даје на знање, да је пречасни протојереј Илија Билбија, парох у Грахову, наименован службеним заступником његовим, у поведеном брачном процесу на тужбу остављене му законите супруге Милице рођене Ђурића из Обљаја.

Услед тога позива се Паја Беговић, да својег заступника довољно информира, или другог заступника одреди и консисторији именује, јер ће се у противном са службено постављеним заступником брачни процес сходно ријешењу од 4. марта 1899., број 607. продужити и довршити.

У Сарајеву, 29. априла 1899.

АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

„Источник“ налази два пута и то 15. и posljedњег дана у мјесецу. Цијена је листу на цијелу годину 4 фор., а на пола године 2 фор.; за стране земље на цијелу годину 5 фор., а на пола године 2.50 фор. Учитељима основних школа и ђацима даваће се лист у пола цијене. Претплата се шаље администрацији листа, а рукописи уредништву. Рукописи не враћају се.

Прва српска штампарија Ристе Ј. Савића и друга у Сарајеву.

ИСТОЧНИК

ДУХОВНИ ЧАСОПИС

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЈЕТНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКО-ПРАВОСЛАВНОГ СВЕШТЕНСТВА
И НАРОДА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.

Год. XIII.

Сарајево, 15. јула 1899.

Бр. 13.

ВЛАСНИК:

ЊИХОВА ВИСОКОПРЕОСВЕШТЕНСТВА СРПСКО-ПРАВОСЛАВНИ БОСАНСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКИ
АРХИЈЕРЕЈИ.

УРЕДНИК: ТЕОДОР ЈУНГИЋ, ПРОТОЈЕРЕЈ.

Хришћанско васпитање за првих пет вјекова (33.—476.)

(Свршетак.)

Свети Василије, слично Пахомију, још је прије њега допуштао, да се дјеца у манастире на васпитање примају, те је шта више за то чак и правила саставио. Горе приведена мјеста из дјела Златоустог показују нам, да су манастирске школе у то вријеме (344. год.) биле са свим нешто обично, и да су јако на гласу биле. Када је монаштво са истока на запад пренијето, појавиле се и тамо школе манастирске. Тај пријенос догодио се у вријеме бављења св. Атанасија Великог у Риму год. 340. прогнан од Константина и Констанција због чврстоће своје у штићењу божанства Исуса Христа против Аријана, он је много времена провео у Тиванди. Тамо је он нашао старе Киновите и упознао се ту с њиховим начином живота. Дошао у Рим, причао је о томе, шта је видео у пустињи, те уједно написао житотопис св. Антонија, с којим бјеше и лично познат.¹⁾ Римљани, који вијековима распусно и у крвопролићу живјеше, са дубоким интересовањем слушаше његове приче, те многи, чак и од чувенијих кућа и породица, усвојише тај начин живота, са којим их је он по најпре упознао. Идеја монаштва почела се брзо ширити, и за неколико година Италију силни манастири поплавише. За све то има се захвалити ревносном епископу верцелском Евсевију, који, слично Атанасију, прогнан бјеше са истока, што је

¹⁾ О овом житотопису спомиње и бл. Августин у својој „Исповида“, VIII, 6.

смјело и енергично штитио и бранио истину. Задахнут дјелима св. Атанасија и у топлој жељи да му подражава, св. Мартин турски пренио је монаштво из Италије у Галију г. 360., основавши манастире Лихужки и Марментски. Херман и Љуп у Бригавији, Нипијав у Шотској, Патрик у Прекој, Касијан у Марсељу, Хонорат у Мерину — сва та имена јасно показују на распрострањен монашки живот у Западној Европи, а уопреко с њиме и на манастирске школе, који бише вјерне сапутнице његове и то још много прије онога времена, када је васпитање и образовање на западу сасвим прешло у руке цркве. Није тешко доказати, да су манастирске школе биле уједно и једна обрава и штит истинама хришћанским и то у оном времену, када је изгледало, да се све пропасти клони. Ове су, истина, с малим сјајем, но тим већом издржљивошћу производиле онакова плода, које је некада давала Александрија, но не бјеху у стању да ојековјече везу хришћанске учености с незнабошком. Тешко је опредјелити, колико би оне живјеле и развијале се, да им суђено бјеше да у миру и спокојству живе. Али, као и свему другом, би и њима суђено, да подлегну и страдају од поплаве онога мутнога времена.

Пети се вијек ближио своме крају. Пријенос императорске резиденције из Рима у Византију г. 330., дао је дивљим хордама сјевера још више могућности, да упадају у империју. Западни је дио државе ушљед тога јако ослабио, и варвари увидјеше, да је наступио по њих одесудан час, те се с тога и устремивше са свом силом и јачином својих многобројних чета на плодносно земље централне и јужне Европе. И за не пуна два вијека опустивше они Тракију, Панонију, Галију, Шпанију, Африку и Италију. Први навиђоше Готи, за тим Хуни и најпослије Лонгобарди. Што једни пропустише, то други са свим опустивше и у прах сатрше. Све је то падало и гинуло, што им год на путу стајало. Наука, умјетност, литература, једном ријечи, све богатство грчко и римског свијета, сва блага неуморним трудом за толико вијекова сакупљена, — све то пропаде и у прах се претвори. Муниципалне и императорске школе бише порушене, епископске школе ишчезоше, а монашке мал' не посташе жртвом варварског насиља. Зло пропасти и распадања није се заустављало, док не достигне врхунца свога у паду императора Августула г. 476., које учини Одоакар, вођа Херула, задавши тиме смртни ударац западној империји римској. Наста час полуноћног мрака. На хоризонту књижевности по гдје-гдје је зрака свјетлости и просијнула, али и то само ради тога, да би тиме што јаче учврстила ону таму и мрак, који се на све стране све то већма ширио. Расматрајући ову потпуну пропаст и доводећи у везу различиту судбу незнабошких и хриш-

ћанских школа, и нехотице морамо да се сјетимо онијех ријечи Гидо-а, који их је, опредељујући значај ових двију система у опће, изрекао у својој „Историји цивилизације Европе“: „дјелатност и душевна сила ове двије установе без сваке сумње, да је неједнака. Крај свих својих завода, професора и првенстава својих, она (незабошиса) бјеше ништа, јер ништа није ни створила, док је на против ова друга, својим простим идејама, непрестано дјелала и обухватала све“. И заиста, црква је у својим рукама имала сву ону ученост и знање, које се још сачувало, и она га је брижно његовала и чувала крај свих оних ужаса и страхаота које пониклоше у каснијим вијековима. Њене манастирске школе, и ако многе од њих бјеше порушене и пропадоше, очуваше се и продужише дјеловање своје. Као оно што тичица малена испред страшне буре и непогоде бјежи и скрива се у пукотине стјења или међу густо грање ливнатог дрвећа шумског, тражећи ту заштите и заклона, а када љута бура мине, она поново са циркутом шири крила своја и слободно у свијет полеће, исто је тако и наука у оним временима бурним у манастирима прибјежишта тражила — по манастирима у Енглеској, Ирекој, Германији, Француској, Шпанији, Италији и Шотској — налазећи у њима склоништа и заклона, испчекујући љепшег и погоднијег времена за развитака и процват свој. И то је вријеме онога часа и момента настало, када је исток страшна бура мухамеданске најезде заплуснула, која је приморала грчке научењаке, да траже себи заклона на утишаном, скоро заспалом западу, камо и сву своју вијековима његовану и стечену знаност пренесоше, давши импулса и живота душевном „обновљењу“ западно-хришћанског свијета.¹⁾

С руског

Жарко.

¹⁾ Види: The Amer. Cath. Quart. Review, aug. 1898. год.

Религиозно-морални листићи.

Намијењено православној епиској младежи и свакој Хришћанину.

Превео и допунио: Јован Петровић, свештеник-катихета и професор у Загребу.

До чега доводи пијанство!

Жалим те, брате љубави, од срца те жалим! Желим да ти кажем добру ријеч, ријеч из дубљине срца, да се и твоје биједно измучено срце не окрене од ријечи братске љубави... Не ћу да те проклињем ни да те називам ружним именом „пијанац“; знам, брате, да и самому теби није слатко; знам, да се и ти сам себи не веселиш, нарочито, када те стане савјест корити, када Анђео-Хранитељ твој јасно

рекне: пожали себе, несретни човјече! — И заиста, погледај брата, на себе, помисли: на кога си ти палик?... Докле си дошао?... Ето и празнични дани, одређени за службу Богу — теби су гори но обични радни дани. Православни Хришћанин иде у празничне дане у храм Божји, а ти у крчму; он се Богу моли, а ти — коме служиш?... Чим си замијенио цркву Божју?... Да ли ће Божји благослов бити у дому твом, кад ти сам бјежиш од дома Божјега? И гле, колико несреће трпи породица твоја од твоје слабости, колико ли је суза пролила за тебе старица — мати твоја, или биједна жена, Богом дарована, помоћница твоја док год живи! Ти треба да тјешниш своју матер у старости, да будеш потпором њезином, а ти ју само огорчаваш, и ко зна? можда ова, гледајући тебе такова, горко плаче и жали, што Господ није раније узео кости њезине; не би бар доживила такове туге и жалости, — можда ће таком тугом, а за тобом и у гроб лећи... Да ли ће ти она оставити свој родитељски благослов, који се на вијек не руши! Хоћеш ли ти моћи одговорити Господу Богу, за што си јој загорчио пошљедње дане?... Страшно је и помислити, ако се она на тебе Богу потужи! — А жена, а дјеца?... Ти би требао, да их учиш памети, страху Божјем, добром домаћуку и хришћанском животу, ти би им морао бити у свему добар примјер, да држиш кућу своју у реду и чистоћи, да све храниш и одијеваш, да кућу кућин; а ти — ах, брата мој! — какав си ти отац дјеци, какав си савјетник и пријатељ својој жени! Какав ће примјер имати у теби? Како ће те они љубити и поштовати, кад си ти често на очиглед њима прави бесловесни скот? — Ти говориш, да их волиш; али каква је то љубав, кад и љубиш и убијаш и мучиш сву породицу!... Помисли, брата мој: ево ти сједиш у озлоглашеној соби и трошиш пошљедњу пару, коју си заслужио, а можда ти је зао човјек, дао и на дуг нешто пића; ти сједиш и пијеш то пиће с пријатељима, а код куће ти је туга и жалост: малишани — дјеца плачу — траже хљеба, а хљеба нема; њима је хладно, соба неугријана, одијело подерано, а ти и не мариш за то: само кад је теби топло и добро, — је ли то љубав родитељска? Жена већ изнемогла од рада, да заслужи комадић хљеба или мјерицу млијека за дјечицу твоју, надићи од јутра до мркла мрака, мрине се на ријечи перући туђе рубље, мољака драцади од добрих људи, или сама на својим леђима носи из шуме снопић сувади, да смлачи собицу, а ти си заборавио и не ћеш ни да чујеш за све то, — је ли то љубав према жени — трудбеници? А с каквим те страхом и трепетом очекују твоји домаћи, кад се најпослије ти повратиш њима из злогласне куће, кад се враћаш — чисто други, једва подижеш ноге, једва пре-

ваљујеш ријечи преко зуби, онако гњеван, грован за све... О, како срце пуца, кад само са стране погледаш твоју несрећну породицу, а што она у тај час осјећа?... Брате мој! пријатељу мој! зар у теби нема ни искре сажаљења према биједној жени, према несрећној дјеци? Нема! Ја знам увјерен сам, да их и ти у души жалиш, али ето несреће: не можеш собом владати... није ли тако?

„Шта да радим,“ говориш ти; ето ће Бог дати — оставићу пиће — поправићу се, радићу — биће боље.“ Ах, кад би тако заиста било и на ствари, а не само на ријечи! Али кад ће то бити. Сваког дана ти си све слабији и слабији, све дубље западаш у то блато, а дани пролазе — пазн: да не би касно било!... Бог је милостив, велиш ти; хо знај брате, да је Он и праведан; Он је милостив према оном; који је сам милостив према другима, а ти не жалиш ни своје душе, а и дјецу убијаш; суди сам, да ли ће она бити добри Хришћани, да ли ће те она поштовати, као што треба да се родитељ поштује, да ли ће бити она добри господари, кад ти сам о томе и не мислиш, не учиниш их, кад они виде у теби само зло?... А што, ако и они буду исто тако несрећни, као и ти? Па како да Бог буде теби милостив? — Погледај ти на добре људе: и они те се клоне. Ко ће да се дружи с тобом? Само такови, какав си и ти, несрећници; а људи добри, поштени, гледаће у тебе, као у овцу, коју треба излучити из стада, да не ошуга других оваца. А како тек себе, своје тијело, своју душу губиш! Погледај се, какав си постао? Гдје је твоја снага? Гдје ти је челик — здравље? Све те боли, глава ти је као у магли, на јело и не мислиш... И све се то свршује тијем, или да полудиш, или да прије времена Богу душу предаш, а старица мати, ако дочека ту несрећу, а жена и дјеца — идите сви по свијету! И још је добро, ако је Господу угодно, да свршиш као човјек Хришћанин; него — Боже ослободи — ако умреш без покајања, тамо гдјегод за чијим плотом или гдјегод у јарузи, или најпослије у драгој ти крчи... И отаћи ће твоја грјешна душа у муку вјечну, јер за њу нема мјеста у царству небесном: *нијанице*, речено је у св. Писму, *не ће насљједити царства Божјега!* И мучећи се у аду на вијек векова! Зар ти желиш то?... О, заиста не! Ја сам увјерен, да је душа твоја страдала, да се измучила од несретне твоје слабости... Е па шта онда? Шта треба радити? — Нијесам задовољан са собом — то је моја несрећа! И желим да се отресем, ал' не могу: вуче ме да пијем... Тако говориш ти. И истину говориш; сам је Господ рекао: ко чини грјех, тај је роб грјеха. Тако, брате мој, ми не можемо с нашим силама ићи на крај с грјехом; али, како то, да заборављамо, да ми имамо свемогућега по-

моћника — Господа нашега; Он је сам рекао: *без мене не можете ништа учинити*; већ — *иштите и даће вам се, тражите и наћи ће те, куцајте у врата милосрђа мога и отвориће вам се!* Он је лијечио ра-слабљене, зар тебе да не би укријени? Он је васкршавао мртве — зар тебе да не исцјели? Он само чека твоје покајање; он сам стоји на вратима срца твога: *сво стојим*, говори Он, *на вратима и куцам!* Сјети се, који се то грјешник обраћао њему с кајањем, а да није био помилован? И царинара је Он оправдао, и блудницу је помиловао и блуднога је сина примио у очинско наручје и разбојнику је рекао: *данас ћеш бити са мном у рају!* А што ти једини оклијеваш? брате мој! Пођи к њему, падни пред пречисте ноге његове, као негда блудница плачи пред њим, као што је она плакала, пожали се пред њим на своје слабости, реци њему, најмилосрднијему, у дјетињској простоти! Господе наш, Господе! Никако нијесам са собом задовољан; што не ћу, оно чиним! Обузео ме гријех, опколиле ме слабости — страсти наше! Милостиви и свемогући! Дотако си се наших срдаца Твојом благодаћу, дај ми сваге да се борим с гријехом, прогони ђавола — искуситеља, пошаљи ми анђела хранитеља! Спаси ме по твојој вољи! Ти си сам рекао, Господе, да си дошао да спасеш грјешнике, Ти си сам рекао милосрдни, да Ти не ћеш да грјешник умре, већ чекаш кајање његово, Ти си сам изрекао пречистим својим устима: *онога, који долази мени не изгоним на поље!* И ево, ја сам дошао Теби, надо моја; плачем пред ногама Твојима, Владико наш, Господе! Не окрени лица свога од створава Твојих! Ако сам и грјешник, ипак сам — Твој: па дај ми силу и моћ да одбацам ту моју грјешну навику!...

Тако се моли, љубезни брате, моли се и удај се у Господа. А да би твоја намјера била стална, иди к оцу твом духовном, — к свештенику, покај се пред њим за гријехе своје, а особито за пијанство; замоли га да ти даде епитимију, — по том се сједини с Христом Господом у пречистим и животворећим Тајнама Тијела и Крви Његове и од тога времена узми за правило; да се никад не ћеш дотаћи ракије или другог каквог пића, под живу главу! А ако те срце кад год поључе, да је мало окусиш, а ти се прекрети и говори молитве све, које знаш, по неколико пута, додајући увијек молитву Исусову: *Господе Исусе Христе, смилуј се мени грјешнику!* И моли се дотле, док те не прође искушење. Бог ти био у помоћи, да положиш добар почетак на радост матери својој, на срећу породице и спасе душе своје.

Исус у пустињи. Испушења.

Из дјела П. Дидона: Исусе Христос.

(Наставак.)

Од тада је за Исуса као год и за нас „борба не више с месом, и крви, него са кнезовима и силама мрака, са управљачима земне таме, са алим духовима“, који одлазе, пошто проузроче својим радом велике неприлике. Сви напади њихови против Исуса чинени су са таквом силом, која му пајузвишеније мјесто даде у броју оних јуначких душа које су се бориле, тријеле, ради Бога смртни страх издржале, свјетским испушењима одупрле се, загазили њихову поквареност, и одбили демона, и разрушили његово царство у себи и око себе.

По највеће муке добрим и правим, светим и праведним људима чини кад морају гледати зло и мијешати се са таквим духом, па ма какав облик исти имао, па и онда чак ако нам је воља чврста према њему. И само његово присуство производи муку. Исус је хтио исту искусити, и док је Он чекао на час да се напије из ријеке мука, и да од људи буде гоњен до у смрт, Он је најприје препустио тијело сили вражијој, да буде циљ његових покушаја.

Већ у почетку свог јавног рада, Он је стао непосредно против начела зла; и ова борба јест његова прва појава. Опште хришћанско предање зове исту „Испушење“ нарочито повишеног облика. Три јеванђелиста сачувала су нам извјештај о томе: један у цјелини а други више у ситницама.

Исус је постоио у пустињи. По примјеру Мојсијевом и Илијином Он није ништа јео четрдесет дана и четрдесет ноћи. Он не осјећаше глади. Животне потребе ћутаху. Ослобођен тјелесног јарма, Он не пријаваше више за земљу. И ко зна до које висине слободе, независности и духовитости може у Богу расплићена душа удићи своје сопствено тијело. Трајање времена не постоји више за оног духа, кога је сам Бог од свих земних утјецаја, мијена, пролазности заштитио и у својој га непромјењљивој свјетлости окупао.

Послије четрдесет дана и четрдесет ноћи, Он се потчинио опет обичним људским законима. Син Божји истаче опет сина човјечијег. Он осјети потребу да своју снагу потеријепи. Он бијаше гладан.

Испушење се приближиваше.

Али ко бијаше овај нови пророк, на чију главу бијаше дух сисао и кога је глас с неба назвао љубљеним сином вјечног оца. Кушач то не зна. Може бити, домишљаше се он, да ли овај непознати не ће бити Месија, и ако његова спољашност не одаје његову унутрашњу

величину, него је прије сакрива. Ни један створ не познаје, па било то по сили вјере или по непосредном нарочитом откровењу, онај однос који се не може описати, и који спаја у Исусу божанску са људском природом. Али али дух одрицања и оговарања, насиља и лукавства, покварености и блудње противи се вјери, и неприступачан је сваком откровењу. Неколики спољашњи знаци побудише у њему сумњу, али га никако не освјетлише. Он оста први противник свакоме, који жели истину, и добро, спас и препорођење човјечијег рода. Он је дошљедно рођени непријатељ онога, кога он замисли, да тај хоће да човјеку донесе снагу, свјетлост и мир. Његово је право име Антихрист, т. ј. онај, који је против Христа.

Лукаво изнађе он час, кад је Исус осјетио у себи слабост тјела, и да би Исуса изазвао да се покаже, рече му показујући на камење, чега пуштања пуна бијаше: „Ако си ти син Божји, претвори ово камење у хлебове.“ Предлог бијаше доста лукав. Шта је било заманљивије живом човјеку на земљи, него подмирење своје прве потребе? У пустињи се није имало шта јести, па, ако је Исус син Божји, та Богу треба само да заповједи, да се камење претвори; а Бог ће жељу свог пророка испунити, и стијена не ће бити више камен него хлеб.

Купач је слутио, да је Исус — Месија, зато га је он нудио да у сопствену корист и ради подмирења личних потреба напусти за један часак мудре законе природе; он га је вукао у опсег чуда и маште. Његове ријечи, које се чинише невине при дужем посматрању откриваху карактеристични знак ђавољи: себичност, тјелесност, тежњу да Бога спусти у службу себи, у мјесто да се и сам прикључи служитељима Божјим.

Лажни пророци послушају савјет сатанин. Они потчињавају силу Божју својим личним пробицима и злоупотребљавају је. У мјесто Богу вјерно да служе, они потајно теже за тим, да Богу заповједају Чуда, која им историја приписује носе сва карактер опсејене.

Исус одбија купанања кријепком ријечи: „Не живи човјек о самом хлебу, но о свакој ријечи, која излази из уста Божијих“. Он се рави онако, како његов отац хоће. Ако је његова воља, да Он гладује, Он ће надјачати потребе свога тијела. Ријеч Божја, која оживљава и ствара може надокнадити хлеб и сваку храну, потребну за одржање живота. Ако Бог хоће да га својом ријечи храни, за што онда да се ствара хлеб и храна. Исус, прави син Божји, не ће препречавати закључке Славе. У пркос потребе, која Га мучи, Он остаје вјеран поретку, ког је Бог премудро поставио. Он се ослања на Бога, који се о свему брине.

Изгледа као да човјек, који савлађује своје похоте, и, ослањајући се на непоколебиву вољу Божју, која све уређује и испуњава, и не повјерава се пропалљивој материји, — може миран бити због утјецаја сатаниног. Али то није тако. Ђаво може, тада прићи. Ма да је душа одана Богу, она пада и у својој себичности отворена је сумњи и дрскости, плашљивости и претјераном самопоуздању. Ово је гребен на који се насучу многи, иначе врли људи, и постани лажни пророци: они воле величање, траже необичне појаве, и покушавају да изазову Божје мијешање, како би се тијем њима самим посвједочило, да су у вољи Божјој. И овдје се нађе онај охоли захтјев, да Бог служи њиховим таптим тежњама у мјесто да они служе Богу. Кад се такова себичност покаже у првој својој суштини, врло је ружна, а кад је покривена осјећајем и уређеном повјерења, онда се истиче као врлина, и има изглед тијесног пријатељства с Богом. То је замка у коју кад-кад упадну најеветије душе.

Према овоме требају се просуђивати и нови напади сатанини на Исуса.

Он се служи надчовјечанском снагом чистих духова. Слободан од свеза материје, моћан над даљном и тежином, он узме Исуса и однесе Га на врх темпла, може бити до мјеста над предворјем, одакле се видјела долина Кедронска, или на Хиерон одакле су свептеници сваког јутра, чим је небо из хевронских брјегова заплавило, објављивали рађање сунца.

Ако си син Божји, рече Му он, скочи доле; јер у писму стоји, да је Бог заповједио Својим анђелима, да Те носе на рукама, да гдје не заплеш за камен ногом својом. Ово чудно изазивање могло се упутити на онаког, који је неповјерљив и драк; у најскривенијем закутку душе налази се увијек тајве себичности, која ју заводи на страпцутицу и непромишљеност. Али уздање Исусово на свога оца је неограничено. Исус ради само по упутству Божјем, и, ништа нити мисли нити чини, што би уљевало на Бога сумњу или на људску снагу неумјесно поуздање.

На ово опако наговарање сатанино, одговори он ријечима из Писма: „Али и то стоји написано: немој кушати Господа Бога својега“. Може бити да су се ови вражији покушаји потпуно полударали са мишљу, коју је Господ имао о свом посланству као Месија и о тешкоћама свог задатка. Свака уредна нарав по нагову опире се препрекама болу и пријегору. Исус је често био потиштен, чаша, коју је требао да испије, лебдила му је једнако пред очима.

Колико би му лакше било Његово посланство, кад би Он употребио Своју Божанску моћ и појавио се величанствено. С каквом би

радошћу поздравио народ свог Месију, који би му се указао изненада лебдећи са висине храма, као да силази с неба пун силе и величанства. Сотона хтио га је на то наговорити. Ствар је лака, рече он, осим ако Бог није заповједио својим анђелима, да те на руке приме. Ако си ти Месија, олакшај себи свој задатак, засјени народ величанственим чином.

Одговор Исусов уништио је врага и показао је, како је он напонак тумачио ону велику ријеч из Писма, која тако згодно обиљежава неограничену преданост Богу.

Ма како рђав био пут, којим нас води Господ, ми ћемо ипак на њему наћи његове анђеле, који ће нас одржавати и уклањати нам све сметње.

Но ако ми нас у нашој дрскости без потребе, бацамо у велике погибљи, рачунајући на његову помоћ ради нашег избављења, то ми онда искушавамо промисао Божји. Рђаве су такве радње, јер, или је она потекла из осјећаја неповјерења према Богу, или пак из дрског самопоуздања.

Искушење Христово развија се као каква драма. Послије призора у пустињи и на храму слиједи приказ на бријегу. Исус се препушта још један пут свази куначевој. Овај га носи на врх неког високог бријега и одатле показује му земаљска царства на све четири стране, и развија пред Њим њихов земаљски сјај.

Сваки раден човјек посматра околину гдје ће он радити, са похлепом, да тамо подигне своје господарење! Тежња за силом јест урођена; она се надима и добија веће распрострањење са развијањем виших умних способности. Што је биће јаче, тим ће га више савлађивати ова склоност. Ако се она уздржи у њеним границама, онда је праве важности, али ако их прекорачи и постане насиље, онда је порок.

Послање Месијино могло би се рђаво разумјети у битном његовом карактеру ако би се мислило, да он није имао јаке мудрошћу просвијешћене воље, да сав свијет придобије за вјеру на Њега и да људе поврати у јарам Божји. Али не држи Он у својим рукама оштрицу материје него оштрицу духа. Не ће Он да оснује земаљско царство — дјело насиља, тлачења и лукавства — него царство небеско — дјело ослобођења, кротости, једнакости.

Кад сотона показа Исусу, шта он држи за његово царство, покуша он, да Му ласка и у исто вријеме и да Га плаши. Он му је ласкао честољубљу, а плашио Га је предочавајући Му сву ону силу, коју ће Исус имати против Себе, ако је за Се не придобије. Ђаво искушаваше Господа са свом о лажном месијанском царству, који занимаше уображење Јудеја, и чијој заносај спљашности врло се мало моглоше оду-

пријети и од онијех, који бијаху и најдаровитији и најученији и најснажнији и најпобожнији.

Сотона управљаше њима помоћу оваког сна и покушаваше да њим прибаве себи приступ и у душу.

„Погледај“ рече он „ја сам господар, даћу све ово, коме ја хоћу“. Али да се има такоча власт, мора се имати духа зла, лукавства, насилја, себичности. Спријатељимо се, поклони се овоме духу, и „све нека буде твоје“.

Исус не бијаше потресен ни ласкањем а ни страхом од противника. Са одлучношћу одби Исус овај безбожнички напад: „Иди од мене сотоно“, рече Он, „јер стоји написано: Господу Богу својему поклањај се и Њему јединому служи.“

Исус признаје само јединог Господа. Он пада на кољена само пред јединим Господом, Он не познаје никакве свезе осим јединства са својим оцем. Слагати се ма и најмање са злим духом, значило би одрећи се задатка месијанског, а у њему је највиши циљ, свако слободно створење истргнути из ропства ђаволског, да би оно у светлији служило кољи Божијој.

(Настављање се.)

Проповијед на Ивањ-дан.

Данаас је код нас православних празник — дан рођења Претече и Крститеља Христовог Јована. То је био велики пророк и узор подвижник. Сам Исус Христос говори, да „ни један између рођених од жена није изишао већи од Јована“ (Мат. 11, 11). Па ко васпита у њему живот сличан анђелском? Свакако, главни васпитач великог пророка Божијег бјеше сам Бог. „И рука Господња бјеше с њим“, пише Јеванђелиста. Нема сумње, да се и сам Јован много потрудио у борби са урођеном свима нама поквареношћу, што доказује строги начин живота његовог. Но не може се порећи ни то, да је на живот му свети утицала и побожност родитеља, о којима се говори, да су обоје, т. ј. и отац и мајка „били праведни пред Богом“, а коме није познато, да својства родитеља путем рођења прелазе и на дјecu. Такав је већ закон природе.

У цијелом свијету све што се рађа производи слично себи. И та сличност не ограничава се једним спољашњим видом, но се шири и распростире и на унутарња својства, јер свако створење даје од себе рођеноме не само она својства која су му општа са другим једнородним бићима, него и она, која ли њему припадају. Томе закону подлежи и човек, као виши члан у створењу земних твари. И он — човек даје рођеноме од себе своја физичка и наравствена својства, при том не само она, која су му општа са свима људима, него и лична, — дјеје му свој облик и карактер, своје страсти и наклоности. И то је истина: Погледајте по по породицама и ви ћете примјетити и видјети, да су у добрих родитеља, већином добра и дјеца, а у злих — на против. Читајте историју народа, и ви ћете видјети, да је народна наравственост тјесно везана са наравственим стањем породица и супруга. Такова веза, такав одношај међу дјецом и родитељима потпуно је сагла-

сан и са правдом Божијом. Отац наш небески брине се особито о праведним људима, шаљући им благослов свој, шаље га и на род њихов. „Нека су проклетци они, који се клоне од заповјесних Твојих, Господи“, говори цар и пророк Давид, „проклет је и род њихов“ говори Премудри. Такова казна Божија не треба да изгледа неправедном. Родитељи живе у дјеци својој, а по овом праведно могу бити награђени и кажњени у њима.

Догађа се, у осталом и противно, — догађа се, да су и у добрих родитеља рђава дјеца, а у рђавих — добра, а бива често и тако, да се од једних истих родитеља рађају дјена са разним својствима и склоностима. Па каква би био узрок томе? Узрока је много, а на име: овако или онако васпитање дјечије, различне склоности њиховог живота и рођена слобода њихова. По главни је узрок у родитељима, од којих нарочито зависи васпитање дјечије и правац слободе њихове, а дјелимиче и саме околности, у којима се она налазе. При том потребно је примјетити и то, да нема на земљи ни једнога човјека савршено доброга и савршено злого. На против, и у најдобродјетељнијем човјеку је сјеме зла — првородни grijех, и у највећем је грјешнику начело добра — остатак онога савршенства, којим бјеху надарени и украшени наши праоци при створењу. Разлика је у томе, што је у добродјетељном више добра по зла, а у рђавом — на против. У осталом ни један ни други не остају у једном наравственом, моралном положају и стању, него овда-онда бивају у бољем, а онда-онда у горем, ушљед чега и највећи праведници, кад-што падају, а тежки се грјешници подижу од пада. По том је врло природно, да се и код добрих родитеља рађају по кад-кад дјеца са рђавим наклоностима, а од рђавих са добрим својствима. Све зависи од тога, у колико превлађује у извјесно вријеме код родитеља начело — добра или зла. Такав је утјецај родитеља на дјецу. Њихова својства прелазе и на дјецу.

Па чувајмо се свакако нечистих мисли и жеља, нарочито грјешних дјела, јер она остављају трага у младој души дјетињој, као на меком воску, и служе начелом разних склоности, које стварају толико зла њима и суза родитељима њиховим. Починимо, на против, учити дјецу добру од раног доба њиховог, учити не само рјечима, него и примјером. Видећи дјеца добра дјела наша, она ће научити сама од себе Бога славити и нас радовати поштењем, честитим владањем и хришћанским животом.

А ти, Претече и Крститељу Христов, Јоване! Погледај благошћу на народ хришћански и моли Господа, да умножи међу нама родитеље, какви су били твоји родитељи, и дјецу, кака би била једнака теби по чистоћи срца и по светињи живота. Амин.

У Митровици 1897.

Главгорије А. Николић,
парох пришки.

О вјерској поуци младежи, која не иде у школу.

(Изајештаји из Добро-босанске епархије.)

(Наставак.)

Протопрезвитерат Варцар-Вакуфски.

Вабићи-Глоговац, парохија Боже Грабежа, свештеника. Катихумена је било 280. Предавачо је вјеронаучно градиво сво. Успјех је био врло добар. Младеж се скупљала код пркае у Глоговцу.

Грбавица, парохија **Шпире Раките**, свештеника. Катихумена је било 110. Предавано је вјеронаучно градиво **сво**. Успјех је био **врло добар**. Младеж се скупљала код цркве у Глоговцу.

Подрашница, парохија **Ђорђа Мачкића**, свештеника. Катихумена је било 62. Предавано је вјеронаучно градиво **сво**. Успјех је био **врло добар**. Младеж се скупљала код цркве у Подрашници.

II Протопрезвитерат Сребренички.

Сребреница, парохија **Теодосија Поповића**, свештеника **надаиратеља**. Катихумена је било 52. Предавано је вјеронаучно градиво до „7 дарова Духа св.“ Успјех је био **добар**. Младеж се сабирала код парохијске куће у Сребреници.

Братунац, парохија **Саве Дангића**, свештеника. Катихумена је било 155. Предавано је вјеронаучно градиво **сво**. Успјех је био **врло добар**. Младеж се сабирала код цркве у Сасама и код парохијске куће у Братунцу.

Кривица, парохија **Ристе Поповића**, свештеника. Катихумена је било 161. Предавано је вјеронаучно градиво **сво**. Успјех је био **врло добар**. Младеж се сабирала код цркве у Кривици.

Лијепањ, парохија **упражњена**, послужује **Ристо Поповић**, свештеник. Катихумена је било 45. Предавано је вјеронаучно градиво до „7 дјела милости духовне“. Успјех је био **добар**. Младеж се сабирала код парохијске куће.

II Протопрезвитерат Љевански.

Губин, парохија **Тодора Козомаре**, свештеника. Катихумена је било 15. Предавано је вјеронаучно градиво **сво**. Успјех је био **добар**. Младеж се скупљала код парохијске куће.

Црни Луг, парохија **Милоша Вилбије**, свештеника. Катихумена је било 20. Предавано је вјеронаучно градиво **сво**. Успјех је био **добар**. Младеж се скупљала код парохијске куће.

II Протопрезвитерат Маглајски.

Хрге, парохија **Ристе Стакића**, свештеника. Катихумена је било 178. Предавано је вјеронаучно градиво: „Молитва Господња“, „Богородице Дјево“ и „Десет Божјих заповједи“. Успјех је био **врло добар**. Младеж се сабирала код парохијалне цркве у Хргама.

Возућа, парохија **упражњена**, послужује **Ристо Стакић**, свештеник. Катихумена је било 94. Предавано је вјеронаучно градиво: „Молитва Господња“, „Богородице Дјево“ и „Десет Божјих заповједи“. Успјех је био **врло добро**. Младеж се сабирала код манастира у Возућој.

Буковица, парохија **Недељка Серафијановића**, свештеника. Катихумена је било 133. Предавано је вјеронаучно градиво: „Молитва Господња“, „Богородице Дјево“, „Десет Божјих заповједи“ и „Символ Вјере“. Успјех је био **добар**. Младеж се скупљала на три мјеста одјелито и то: у Буковици, Мичијевићима и Васиљевцима.

Бољанић, парохија **Митра Поповића**, свештеника. Катихумена је било 180. Предавано је вјеронаучно градиво: „Молитва Господња“, „Богородице Дјево“ и „Символ вјере“. Успјех је био **довољан**. Младеж се сабирала код парохијалне цркве у Бољанићу.

Текућица, парохија **Петра Поповића**, свештеника. Катихумена је било 100. Предавано је вјеронаучно градиво: „Молитва Господња“, „Богородице Дјево“

и „Символ вјере“. Успјех је био довољан. Младеж се сабијала код парохијалне цркве у Бољанићу.

Порачина, парохија Ђорђија Марјановића, свештеника. Катихумена је било 405. Младеж је подучавана и она испод 10 година. Предавано је вјеронаучно градиво: „Молитва Господња“, „Богородице Дјеве“ и „Символ вјере“. Успјех је био довољан. Младеж се сабијала на три мјеста одјелито и то: Порачини, Сижју и Петрову селу.

Протопрезвитерат Сарајевски.

Високо, парохија Ристе Бошковића, свештеника. Катихумена је било 20. Предавано је вјеронаучно градиво до „Молитва Господња“ Успјех је био добар. Младеж се скупљала код цркве у Високом.

Которац, парохија Косте Блажујевића, свештеника. Катихумена је било 26. Предавано је вјеронаучно градиво до „Богородице Дјеве“ Успјех је био добар. Младеж се скупљала у Кобиљдолу и Војковићима.

Пале, парохија Ђорђа Грабежа,¹⁾ свештеника. Катихумена је било 81. Предавано је вјеронаучно градиво сво. Успјех је био добар. Младеж се скупљала код парохијске куће. (Свршиће се.)

¹⁾ Осим горе наведеног овај ревиј свештеник предавао је још и приче из Старог Завјета о створењу свијета, о првим људима, о обећању божјем; а из Новог Завјета: о рођењу, дјетинству, страдању, васкресењу и вазнесењу Христовом. Из црквеног појања: одговарање на јектеније, даље учио је дјecu читати и писати, тако, да је већа половина научила читати српски језик. Да би се овакав успјех могао постићи, он је пошто нема више у парохији мјеста гдје би се дјеца за вријеме учеша од непогоде заштитила, о сваког тровије подигао зграду од даски код парохијске куће за ову циљ, и на својих средстава набавио је велику таблу, словарицу и за сиромашнију дјecu неколико Буквара.

Ур.

Разно.

Посвећење архимандрита Митрофана Шевића за Бачког епископа. Смрћу блаженоупокојеног епископа Опачића остала је столица Бачког епископа упражњена. Св. архијерејски синод митрополије Карловачке изабрао је редовним путем архимандрита манастира Крушедола Митрофана Шевића за Бачког епископа, а тај је избор Његово Величанство цар и краљ благоизволео и потврдити. На одређени дан, 4 јула ов. г., извршено је његово посвећење у Ср. Карловцима. Његова Светост српски патријарх Георгије и Њих. Високопреосвештенства епископи Пакрачки Мирон и Будимски Лукијан уз асистенцију дванаесторице свештеника и у присуству многобројног народа извршили су овај свети чин. Послије посвећења нови епископ говорио је о задатку и положају епископа у цркви и народу, и на завршетку захвалио је Божјем промислу, који га је подигао на ово високо достојанство у цркви, захвалио је синоду на избору, и захвалио је цару на потврђењу. Послије свршетка богослужења примио је нови епископ честитке од многобројних корпорација и појединих особа. Она свечаност завршена је банкетом у двору патријарховом. Увођење у дужност биће 25. о. мј.

Њиџевне вијести.

Тумачење недјелних и празничних јеванђеља. Превео и мјестимице допунио свештеник Лазар Богдановић. Цијена 80 новч., а купити се може код пре-

водиоца у Осијеку (Славонија). Цетиње К. Ц. државна штампарија. 1899. Ова књига броширана, на омањој осмини са 126 страна, садржи тумачења недељних и празничних јеванђеља преко цијеле године. Из сваког јеванђеља изијет је у кратко садржај, за тим тумачење, па хришћанска и наравствена (морална) поука.

Судска акта т. з. Шандорске Афере. Приопћује Др. Павле Јанковић право заступник патријарха Бранковића у тој ствари. Срем. Карлови. Српска Манастирска штампарија 1899. — Новинар Др. Јован Грујић из Новог Сада оптужио је 1894. год. српског патријарха Бранковића због провјерења, и ова књижица, која у мађарском оригиналу и у српском преводу доноси цео ток овог суђења, баца довољно свјетлости на овај предмет. Ко жели да у овој ствари до истине дође, требао би да ову књижицу прочита.

Јавне благодарности.

Висока земаљска влада за Босну и Херцеговину, благоизвољела је подарити од црквених књига по један комад „Службеника“, „Парохијалника“ и „Дополнителног Требника“ овим црквама: Манастира Добрићева, Мируше, Бањке, Подосоја, Плавне, Ватнице, Врањске, Звијерева, Донашева и Љубомира.

На овоме племенитом дару изриче се од стране потписаног и српско-православних црквених општина најтоплија благодарност.

У Билећу, 27. маја 99,

Надвиратељ протопресвитера:

Ђорђе Периновић

свештеник.

Наша Висока земаљска влада благоизвољела је милостиво преко овдашњег славног котарског уреда у Требињу даровати цркви св. Христово Преоображења у Суторини код мора 100 фор. за поправак крова на истој цркви.

На овом племенитом дару високе земаљске владе потписати изриче у име своје и народа суторинског најтоплију благодарност.

У Суторину, 5. јуни 1899.

Широ Лучић,

парох.

Висока земаљска влада за Босну и Херцеговину покрај и досадашње учињене милости нашој православној цркви храму св. оца Николија у Крушевницама и овом приликом дарова 200 фор. за градњу истог храма.

Ниже потписати одбор у име цијелог народа ове општине изјављује високој земаљској влади синовску вјерност и највећу благодарност, молећи се у поменутом храму свепогућем оцу небесном за здравље Његова Величанства нашег премилостивог цара и краља Франца Јосифа I. Живно!

У Крушевницама, (котар Требиње) 5./6. 1899.

Томо Томашевић,

пресједник.

Васо Новаковић,

парох.

Сино Томашевић,

кнез.

Андрија Радовић, Милош Вавић, Никола Тушун, Јово Павловић, Аћим Муришић,

чланови.

Висока земаљска влада за Босну и Херцеговину у Сарајеву, придарила је овоме сјеромашном манастиру Моштаници, три комада црквеније књига и то један Службеник и два Требника првог и другог реда.

На овоме лијепоме дару изричем високој земаљској влади срдчану благодарност.

Манастир Моштаница, 15. јуна 1899.

Серафим Штрикић,
јеромонах.

Званични огласи.

Број 96.583/I. ex 1899.

2-2

Распис натјечаја.

У сјеменишту источно-православног богословског завода у Рељеву упражњено је више питомачких мјеста, која се имаду попунити почетком школске године 1899./1900.

Питомци добијају у сјеменишту бесплатан стан, храну, одијело и наставу у богословским предметима; осим тога свршетком школске године примјеран путни трошак за одлазак својим кућама преко ферија.

За попуњење ових мјеста расписује се овиме натјечај са додатком, да се на то односеће молбенице управити имаду преко надлежног епархијског митрополита на ову земаљску владу, код које до најзад 29. јула (10. августа) тек год. стићи морају.

Молитељи имаду да докажу:

1. Крснијем листом, да су источно-православне вјере;
2. школском свједочбом, да су са добијем успјехом свршили осам разреда велике гимназије, односно, ако таквих молитеља не би било, да су најмање свршили са добијем успјехом 5 разреда велике гимназије у Босни и Херцеговини, односно у подручју аустро-угарске монархије;
3. свједочанством надлежне политичке власти, да су припадници Босне и Херцеговине и да су бесприкорног понашања и неомењени.
4. Лијечничком свједочбом, да су тјелесно и умно потпуно здрави.

У Сарајеву, дне 18./30. јуна 1899.

Земаљска влада за Босну и Херцеговину.

„Источник“ излази два пута и то 15. и пошљедњег дана у мјесецу. Цијена је листу на цијелу годину 4 фор., а на пола године 2 фор.; за стране земље на цијелу годину 5 фор., а на пола године 2.50 фор. Учитељима основних школа и ђацима даваће се лист у пола цијене. Претплата се шаље администрацији листа, а рукописи уредништву. Рукописи не враћају се.

Прва сриска штампарија Ристе Ј. Савића и друга у Сарајеву.

ИСТОЧНИК

ДУХОВНИ ЧАСОПИС

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЈЕТНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКО-ПРАВОСЛАВНОГ СВЕШТЕНСТВА
И НАРОДА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.

Год. ХШ.

Сарајево, 31. јула 1899.

Бр. 14.

ВЛАСНИК:

ЊИХОВА ВИСОКОПРЕОСВЕШТЕНСТВА СРПСКО-ПРАВОСЛАВНИ БОСАНСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКИ
АРХИЈЕРЕЈИ.

УРЕДНИК: ТЕОДОР ЈУНГИЋ, ПРОТОЈЕРЕЈ.

ЗВАНИЧНО.

Из АЕМ. консисторије Дабро-босанске.

Рукоположења. Јован Стефковић, богослов, консисторијални канцелиста, рукоположен је 27. маја о. г. у српско-православној новој цркви у Сарајеву за ђакона. — Лука Вукашиновић, богослов, рукоположен је 29. јуна о. г. у српско-православној цркви у Притоци, код Бихаћа за ђакона, а 4. јула и. г. у српско-православној цркви у Бос. Петронцу за презвитера и постављен је привремено за пароха у парохији Буковачи, протопрезвитерату Бос.-петровачком.

Постављења. Никодим Новаковић, досадашњи парох Буковачки и надлежатељ Петровачког протопрезвитерата, постављен је 15. јула о. г. сталним парохом Бос.-петровачке парохије. — Василије Марјановић, парох Ашански, у Круском протопрезвитерату, поставља се од почетка идуће 1900. године на парохију Дубовик, истог протопрезвитерата.

Повјерења парохија. Упражњена парохија Козица, Старомајданског протопрезвитерата, повјерена је 14. јуна о. г. у привремену послугу свештенику Милошу Деквићу, а парохија Рудо, Вишеградског протопрезвитерата, повјерена је, истог дана, у послугу Вишеградском пароху Јосифу Поповићу.

НЕЗВАНИЧНО.

Његовом Високопреосвештенству Господину

Николају Мандићу,

Архијепископу Сарајевском, Митрополиту Дабро-босанском, егзарху све
Далмације, великокрснику реда Франца Јосифа I. са Лентом итд, итд.

у Сарајеву.

Ваше Високопреосвештенство!

Пригибно припошља српско-православна црквено-школска општина у припису % сједнички записник данашње сједнице са смјерном замолбом, да Ваше Високопреосвештенство исти на знање узети благоизволи.

Подједно пада се подписана црквено-школска општина, да ће Ваше Високопреосвештенство покајавшем се опростити те нашу црквено-школску општину са високим архипастирским посјетом односно каноничком визитацијом обрадовати и одликовати, те тиме показати да смо Вашег Високопреосвештенства опростај задобили.

На посљетку умољавамо Ваше Високопреосвештенство, да благоизволите горе означени пријепис у службеном листу „Источнику“ обнародовати.

Јесмо најоданија Ваша духовна чада, остајемо љубећи Вашу свету десницу.

У Санском-Мосту, дне 23. јула 1899.

Лука Тошић, в. р.

Васо Стојановић, в. р.

М. Марјановић, в. р., свештеник.

Вид Кукољ, в. р.

Остоја Стеванић, в. р.

Миле Уичевић, в. р.

Дамјан Миљатовић, в. р.

Записник

сједнице српско-православне црквено-школске општине у Санском-Мосту, обдржаване дне 23. јула 1899. год.

Присутни:

Заступник котарског уреда, поглавити госп.

Ј. Марковић,
котарски предстојник.

Предеједник: **Лука Тошић.**

Благајник: **Васо Стојановић.**

Одборници:

Милан Марјановић, парох,
Остоја Стеванић,
Вид Кукол,
Миле Унчевић,
Дамјан Миљатовић.

На дневноме је реду следеће:

Српско-православна црквено-школска општина у Санскоме Мосту увјерила се о том, да се њезино досадашње држање није подударало ни са каноничним, ни са државним законима; а нарочито да није имао никаква правна основа онај закључак општине од 21. маја ове године, по којем је на обавијест српско-православне АЕМ. консисторије сарајевске од 6. маја ове године број 1376, у последу предстојећег доласка Њег. Високопреосвештенства господина митрополита Мандића, потписана црквено-школска општина одговорила, да она не жели имати никаква додира са митрополитом, већ ако он што са општином има расправљати, нека се обрати њезиним опуномоћницима: Глиши Јефтановићу, Војиславу Шоли, Кости Кујунџићу и Владимиру Радовићу, те нека са њима расправља.

На основу тога српско-православна општина на предлог закључује ово:

1. Уништава се горе споменути против Његовог Високопреосвештенства управљени закључак црквено-школске општине.

2. Црквено-школска општина одмах ће управити писмо на Његово Високопреосвештенство, у којем ће га молити за опроштење поради свога досадашњег понашања на прама њему.

3. Црквено-школска општина ће у писму, под тачком „2.“ наведеном свечано и најпозније умолити Високопреосвештеног господина митрополита, да благоизволи ову црквену општину одликовати својом каноничном визитацијом, те уједно закључује, да се Његово Високопреосвештенство најсвечаније дочека.

4. Надаље се закључује, да се пуномоћ у своје вријеме од ове општине издата Глиши Јефтановићу, Војиславу Шоли, Кости Кујунџићу и Владимиру Радовићу, уништава и назад повлачи, јер општина

заведена агитацијом ових такозваних народних вођа, искрено жали, да је издала пуномоћ тијем људима, те она с тијем и сличнијем личностима не ће више да има никакова посла, нити хоће да прима од њих никаквих дописа.

5. Даље се закључује, да се један препис овог записника пошље Његовом Високопреосвештенству господину митрополиту са молбом, да га изволи у званичном листу „Источнику“ објавити, а други препис овога записника и засебно писмо састављено у смислу закључка под тачком „4.“, да се отпрати Глиши Јефтановићу у којем се ова општина одриче сваке даље свезе с њим и његовим друговима и да њихове дописе више неће примати.

6. Коначно закључује ова црквено-школска општина, да ће све црквене своје рачуне, од назад 4 године т. ј. од 1. јануара 1896. год. почевши, скупа са рачунским прилозима за најзад 14 дана поднијети високопречасној архиепископској митрополитској консисторији на испитивање, и да је спремна споменутој консисторији дозволити сваки значинчи извиђај у све списе и расправе општинске.

С тијем је овај записник довршен и потписан.

Ј. Марковић, в. р.,
котарски предстојаник.

Печат:
Српско-православна
црквено-школска
општина у
Савском Мосту.

Лука Тошић, в. р.
Васо Стојановић, в. р.
М. Марјановић, в. р., свештеник.
Остоја Стеванић, в. р.
Вид Кукољ, в. р.
Миле Унчевић, в. р.
Дамјан Миљатовић, в. р.

Религијозно-морални листићи.

Напијењено православној српској младежи и сваком Хришћанину.

Превео и допунио: **Јован Петровић**, свештеник-катихета и професор у Загребу.

Добар савјет жени, у које је муж пијаница.

Жалиш се ти, слушкињо Божја, на мужа свога, јадикујеш на горку судбу своју. А како, да и не жалиш, како да не тужиш? Риједак је дан, кад муж твој није пијан; риједак је дан, кад не чујеш од њега погрда, а каткад мораш и ударце поднијети... Пијан је човјек исто, што и љубак: њему је тешко угодити у све се мијеша... Како да жена ту не тужи, како да не плаче?

И плачи, и жали, многотрина слушкиња Божја; плачи, кад ти туга као тешки камен притисне груди твоје, кад не будеш имала снаге да поднесеш све увреде и неугодности од мужа-пијанице, да, плачи, тужи, али роптати — немој, не жали на горку судбу своју. Да ли ћеш ти помоћи тузи својој ријечима жалбе и роптања? Да ли ћеш умирити срце своје измучено, ако ћеш се жалити на свога мужа пред сваким, кога год сусретнеш? Таким жалбама, још ћеш гере растровати ране срца свога. А међутим — зар је сретан твој несретни муж у свом вјечитом пијанству? Зар он не страда душом, зар се не трза у савјести? Зар он не трпи тешких мука у самом тијелу свом, отровањом ракијом? Можда се његова биједна душа мучи више него твоја: твоја је душа макар спокојна, а он... он је роб страсти своје, он сам са собом није у реду, бијес га мучи: па како да га не покажимо? И ко да га већма покажи, ко ће му бити ангелом-хранитељем, ако не ти, његова законита, Богом дарована му помоћница? И ко је мужу ближи од жене? Речено је: „*оставићу човјек оца својега и матер и прилијепиће се к жени својој, и биће двоје једно тијело*“ (Мат. 19, 5). То је рекао сам Христос Спаситељ наш. Ма какав да је противник теби твој пијани муж, ипак је он с тобом једно тијело: сам нас је Бог саставио, он је — глава твоја, а кад тебе боли глава — зар ћеш ју онда скинути с рамена?

Има у старим књигама овака прича. Кад је још Христос ишао по земљи са својим апостолима, дођоше они у једно село и замолише у неког богатог, али жестоког старца, да се напију воде. — „Идите даље!“ — одговори им немилосрдни богаташ. — Изађоше они из тога села и пођоше пољем. — На њиви ради дјевојка. Замолише је, да им даде воде. Дјевојка брзо дохвати своју посуду и напоји их. И запиташе апостоли Господа: „Ти, Господе, све знаш, реци нам, шта ће бити с овом добром дјевојком?“ — И одговори им Господ: „Она ће се удати за оног тврдицу — старца.“ — „Гдје је ту правда твоја, милостиви Господе?“ — завапише апостоли чисто изван себе. — „Правда је моја у томе, — одговори им Господ — што ће та дјевојка спасти мужа свога и тијем ће заслужити себи вијенац.“ — Чему нас учи ова прича? Томе, чему нас учи и св. апостол Павле, кад говори: „*Шта знаш жено, да ако мужа спасеш?*“ (Кор. 7, 16). По чему ти знаш жено, можда ћеш ти свога мужа спасти? Можда је Бог тако и наредио, да се ти удаш баш за тог несретног, страшћу пијанства обузетог човјека, да се кроз тебе спасе и биједна душа његова? А ако је то тако, онда помисли: какву ти је срећу Бог дао, — да будеш оруђем Божјим у дјелу спасења најближега ти човјека! Па што?

Можеш ли послје тога роптати на своју горку судбину? Па употреби сву снагу љубави своје, да спасеш душу несретнога мужа! Љубав жене — велика је моћ: твоје је срце створено ради љубави, ти и не треба да живиш умом већ срцем, не мишљу, већ љубављу... И љубав ће те научити, шта да радиш, да спасеш биједнога мужа, љубав ће те научити, кад га срце повуче у крчму, како ћеш га утјешити, кад га срце повуче у крчму, како ћеш га утјешити, кад га злотворца — досада, та неизбежна сапутница пијаница, притисне његово биједно срце. Ето ће, на пр. осванути недјеља, или ма који други празник, наговори, добра жено, свога слабог мужа, да иде с тобом у цркву, мјесто у крчму, па отиди свештенику, замоли га за савијет и да ти што прочита из светих књига; посјетите и своје сроднике, за које знадете, да не ће бити код њих чашћења ракијом и другим пићем... Видићеш — тако ће те проћи празник, а сјутра треба радити, а не пијанчовати. Не ће ли те послушати? Свађа се? И тада не малакши. Тада опет прибјегни Богу, препоручи се царици небесној, нашој топлој и најмоћнијој пред Богом заступници, пресветој Богородици. О, како је моћна њезина молитва Господу за оне, као што си ти, невинна страдалнице! На утјеху твоју, поновићу једну причу неке, као што си ти, страдалнице, како јој је помогла пречиста Богородица. „Много сам туге подијела, много сам суза пролила у младости мојој, кад ми се муж био одао пићу. Што год заради, све однесе у сусједно мјесто и пропије. Једном касно у јесен, настаде хладноћа јака, а троје дјецице моје лежах на смртној постељи у оспницама. Приближи се празник св. Ваведена пречисте Богородице у храм; тога јутра рано дође ми нека сусједка и приповједи ми, да ми је муж опет запио све, што је имао, па и хаљину на себи, оставши само у једној кошуљи. Од жалости падох на клупу и зарицах очајнички. Уплаши се моја сусједка и стаде ме тјешити. „Данас је — вели празник Ваведенија, grijех је тако плакати; ајде са мном у цркву Божију да се помолимо Богу, дај Боже, да ти лакше буде. А на дјецу нека свекрва припази.“ Нијесам знала шта да почнем од горке туге своје; устадох и пођох у цркву. Кад ступисмо у храм, појци појаху умилно: Придите поклоним се... молителами Богородици, појница ти алај.“ Сузе ме облише, ја падох на кољена, плаках, молах се, а срце као да ми се на комадиће цијепа. Око себе никога не видјех; чујем само: „За што она тако горко плаче? можда јој је умро отац или мати?“ — „Није, — веле други — она одавно нема ни оца ни матере; живот је њезин горак, муж јој је“... — На те ријечи још горе заплаках, још се топлије стадох молити: „Пресвета Богородице, мати, заступнице моја! Како ћу живјети?!...

Не идем одавде, заузми се, заузми се за мене, тужну сироту! И заузе се за мене пресвета Богородица, услишала је горку молитву моју. И овај час нећу никада заборавити: дођем кући и не вјерујем очима мојим: мој муж код куће и тријезан... Ја цикнух од изванеђења: „Шта је то Господе? Хоћеш ли се ти отријезнити?“ — „Да,“ вели он, па ме чисто стидљиво гледа. И приповједи он, како је јутрос пошао у крчму равно из кревета; кад је дошао до врата и хтио ухватити за кључаницу, па један пут, као да неко викну: „Враћај се, одлази кући!“ „И сâм не знам, за што и чега сам се уплашио и повратих се кући скоком. Сад му и ја приповједим, како сам се молила пречистој Богородици, и сад схватисмо са страхом и радошћу, да се то она — наша добра Мати — смиловала на нас и свратила мужа мога од пута грјешнога. И од тога дана само да би кап какву узео у уста, а томе је већ 25 година. Сам се муж мој завјетовао си. Ваведенију, и од тога дана настаде мир и божји благослов у кући нашој.“ — Ето тако заврши своју причу проста жена, сва сретна, што јој је помогла пречиста Богородица, да опамети и избави од страсти пијанства мужа свога.

Моли се и ти за свог несретног мужа; препоручи се пречистој Богородици; моли св. Божје угоднике, а нарочито заштитника твога дома, твоје „крсно име“... Донеси из цркве „нафоре“ мужу свом, подај му, да куша те „нафоре“, кад га срце повуче за пићем, да се моле за њ, па вјеруј: Господ ће чути твоје молитве, погледаће на твоје уздахе царица небесна и свети Божји угодници. Сјети се, како је у причи Христовој непрекидно молила удовица неправеднога судију и он је најпослије послуша: а зар Бог не ће чути тебе, ако га будеш призивала у тузи својој дан и ноћ? Да, услишиће те; услишаће и царица небесна твоје горке жалбе на врага, који је обузео мужа твога страшћу грјешном, и видјећеш награду, и отријезниће се муж твој, и постаће — Бог ће дати — сасвим други, тријезан, добар човек. Било тако — дао Бог!

Исус у пустињи. Испушења.

Из дјела П. Дидона: **Исус Христос.**

(Наставак.)

Осим Исуса и оних, које његов дух води и штити, нема ни једног човјека, који није принио жртву лажним Боговима овог свијета, духу лажи и свирјености, себичности и преваре. Материјално освајање земаља овог свијета јест скоро увијек дјело ублачко, које носи знак звијера, оног духа мрака који га је забиљежио биљегом свога звијерства; Сотона

се надаје за Бога и допушта и онима, који му се клањају, да вјерују е су они богови као и он.

Постати Бог, то је велики сѣн, који засјењава човјечанство, то је фатаморгана, која га зачарава од постанка првог човјека. Јадно, чудно божанство били би ми, кад би се поклонили злом духу, у мјесто да му одговоримо по Исусову примјеру: поклањај се само Богу. Наше охоло „Ја“ тада све уништава, наша мудрост постаје лудост, наша сила постаје тиранија и подмуклост, наша шупља слава и наше царство јест само од себе срушено царство од једног дана, јер ми морамо у брзо се повратити, што смо за један часак себи потчиници са насиљем у нашој себичности. Ово је историја људства, кад оно слиједи ђаволу. Непрестано развија се она у овом правцу од вијекова немоћна да обори дјело Исусово, који са свим сам даје својим вјерницима моћ, да постану дјецом Божјом, и тиме се и сами приближе божанству, т. ј. кад ало од себе тјерају и само се Богу клањају.

Побједио у три искушења, Исус се указује озарен оном духовном уредном љепотом, која га за кратко вријеме његовог живота и извршивања његовог задатка, крунисаше као сјај славе. Одлуке, које је Он ставио против злог духа бијаху непромјењиве. Што је Он одбио од Себе Својом до крајности тврдом вољом, то је одбијено за увијек. Три жике похвале, које се ни у најбољим природама никад са свим не гасе, не налазе у Њему никаквог пристаништа. Он, који је син Божји, не ће никада подлећи материји у својој људској природи, и не ће никад употребити своју божанску природу, да своју људску задовољи: Он ће гладовати, умарати се, боловати и смрт отпријети, али не ће никад замолити Оца да Му олакша тешки терет његовог одређења; никад не ће ни Он сам томе ма шта допринијети; никад се не ће у њему примјетити ни једна радња, која би била само на то, да се хвалише пред народом као син Божји. Народ ће очекивати с неба ма какав знак, којим би се Он показао као истинити и једини син Божји, а Он ће овај вахтјев одбити као надахнуће сатанино, и то тако одлучно, као што су ријечи, које истичу из његове тајанствене унутрашњости, и које се односе на значење његове смрти и васкресења. Дотле живиће Он у приликама обичног живота, а ако се Он ослободи од њих, то се не ће никад догодити, да ради свог задовољења осјети на себи заштиту свога Оца, него ради људи, које он приводи вјери, поучава их, лијечи, спасава. Он не ће никад из дрскости излагати свој живот, али ће се увијек управљати по правилима непријекорне мудрости. Скроман и тих не ће се Он подићи на лажном поvjерењу. Он ће избјежавати опасности и спасаваће се бјегством од својих не-

пријатеља: тек тада ће се њима предати, кад му то нареди воља његовог оца. Без обзира згазиће Он земаљско честољубље, а нити ће слушати предрасуде свог народа, нити страх својих ученика, а нити савјете људске мудрости: да би тако основао своје царство, и свршио своје дјело. А пошто је то царство Божје, дјело Божје у првој линији, кога Он хоће да оснује, то ће Он да се клања само Богу.

Цијела природа, потпуна основа љавоља открива се овом бола пуном страњом живота Исусова. Човјек може овдје видјети са каквом ужасном силом мора се борити, да би испунио своју дужност и одређење овдје на земљи.

Зло је у њему. Оно се раширило по цијелом његовом бићу, његовим способностима, његовим нагоњима, материји, с којом је он срастао, у оном гладовању, које га троши од кад је први пут дахнуо, и које својим сијерским захтјевима открива страсти. Оно се крије у овој необузданој охолости, која се не може искоријенити и која га удаљава од Бога, заводи на таштину и сјај и на све, што потпомаже његово високоумље. Зло се налази у честољубљу, да господари и да тлачи, и држи се као усредеређење једног царства, гдје се он, слаби човјек, замишља, да је свемоћан; у практичном, т. ј. својим радом показаном, одрицању Бога, чије мјесто он захтијева за себе; у оној служби идолима, која има цијељ, да властиту личност са свима њеним блудњама, страстима и пороцима подигне на степен божанства.

Цијела радња злог духа открива се овдје у искушењу Исусовом. Нападаји, које Исус издржа, понављају се у животу сваког човјека и цијелог људства. Човјек је у борби са сотоном, који својим падахнућем испуњава земљу — ову пустињу, у којој смо ми изложени искушењу. Исто лукавство и иста лажна мудрост засјењавају нас чаролијом и ласкају нашој подлој природи, да би ју подјармили. Ђаво се усуђује и до најсавршенијих, до оних, који свој живот проводе у повјерењу на промисао Очево; да би их навео, он говори ријечи Божје и искривљује њихов прави смисао; он покушава да омлита њихову срданост, дошаптавајући им, да ће Бог све учинити, и да они не требају да презају од опасности: он нас дражи сновима честољубља, подиже нас у нашој унутрашњости, као што је Христа видљиво подигао на високи бријег, и обећава нам част и силу: али увијек под овом једином погодбом, да га слушамо и да му се клањамо.

(Наставиће се.)

Проповијед о слави црквеној.

На дан св. великог мученика Теодора Тирона.

Тада ће синути анђело твоје као зора, и здравље
ће твоје брзо процвати, и пред тобом ће ићи правда твоја,
слава Господња биће ти анђела стража (Исаија LVIII, 8)

Кад погледим овај дом Господа Бога нашега, указује ми се дјело човјекољубља; а кад погледим на овај храм свети, указује ми се дјело благочестија, дјело побожности, дјело свето, сједињено са човјекољубљем.

Тада ће синути видјело твоје као зора, и здравље ће твоје брзо процвати и пред тобом ће ићи правда твоја, говори пророк Исаија.

А када то?

Видите, како пророк наговјешћује неко особито прекрасно јутро, али не свакоме, но некоме особито сретном човјеку.

А када и коме?

Онда и ономе, кад који испуни дјела човјекољубља, дјела побожности и благочестија.

Овако нас учи пророк Исаија: *учите се добро чиниши, тражите правду, испразњајте послаченога, дајте правцу сироти, брзите удовицу.*

Тада добити, вели Господ, па ћемо се судити, ако грјеси ваши буду као скерлст, постаће бијели као снјег, ако буду црвени као црваци, постаће као вуна (Исаија I, 17. и 18).

Благовјерни Хришћани! Прадједови ваши били су људи човјекољубиви, били су људи благочестиви и побожни, а да су доиста то били, то показује овај свети дом, који су они подигли пожртвовањем својим Господу Богу своме, а у славу св. великомученика Теодора Тирона, којег успомену славио данас.

Мило ми је погледати вас данас у оволиком броју овдје сабране да једнодушно прославимо празник овај. Да се помолимо светитељу, да не престане молити Господа Бога за нас грјешне, не би ли се умилиставио Господ Бог на молитву његову, па избавио нас од сваке биједе, нужде и жалости.

По установама светим подижу се цркве у славу светих праотаца наших, као што је и ова света црква подигнута у славу св. великомученика Теодора Тирона.

И овај свети дом Божији, у којему се ми данас Богу молимо, подигли су прадједови ваши, које прати слава Господња, па на данашњи дан славе овога храма светог, да се помолимо особито светитељу храма овога, да не заборави молити се и за побожне прадједове, који су уредношћу својом украсили овај свети дом.

Но рећи ће који од нас: а што да се молимо светитељу, кад можемо право молити се самом Богу, јер као дјеца његова имамо слободу да га молимо.

Доиста, тако је: тако нас учи свети апостол Јован, говорећи: „*што год заштитемо, припишемо од њега*“, али одмах додаје и то, „*јер заповјести његове држимо и чинимо, што је њему угодно*.“

Ми пак грјешници, знајући за грјехе своје, немамо смјелости да управљамо молитве своје управо Богу Оцу, но тражимо посредника, тражимо угодника Божијег, па се обраћамо њему с молитвом, да он моли за нас, да буде заступник наш, да нам испроси милост и благодат на земљи, за вјечно блаженство у животу вјечном.

Молимо се угоднику Божијем, јер учи св. писмо, „*да много може молитва праведника*.“

И као што има сваки дом заштитника свога, коме је посвећен, тако има и овај Божји светитеља св. великомученика Теодора Тирона, коме је у славу подигнут.

Па ово је општи светитељ свију нас, који припадамо овом дому Божјем, па с тога и треба да се прикупљамо овдје и да му се заједнички молимо, особито на данашњу свету славу овога храма. На пошлетку могао би се који наћи, до ми примјети: свето писмо заповједа, да се молимо Богу на сваком мјесту, дакле кад се држимо ове заповједи, онда је изишло да долазимо на скуп, па скупа да се молимо Богу.

На оваку примједбу ја би и такоме одговорио: да, тако доиша; али свети пророк и псалмопјевач цар Давид вели: „*народо! Уздај се у њега у свако доба; паливајте пред њим срце своје, Бог је наше упочишће.*“

Но пошто је храм Божји свет, као што нас учи св. писмо, па држећи се ми грјешни самих ријечи Спаситеља нашега Господа Исуса Христа: „*јер доје су два или три сабрана у име моје, ондје сам и ја међу њима*“; скупљамо се дакле с тога овдје, *што је ово Божје обиталиште, што је храм Божји свет; што је Господ сам у храму светом својем* (Пс. X., IV).

Па у тој нади, да ће Му овдје, у светињи његовој, пријатнија бити молитва наша; с тога се овде прибирамо, да га једногласно славимо и хвалимо; да га благосиљамо, да Му благодаримо на милости његовој и да га молимо, да нас и у напредак неостави без милости његове. . . .

Благовјерни Хришћани! Ви стојите овдје пред Богом, а да ли је и мисао ваша управљена Њему, да ли је и срце ваше чисто при призивању светог имена његова?

Ви чујете овдје молитве, које слуга светог олтара приноси Господу Богу за вас и за све православне; а да ли парче то и дух ваш, што чује ухо ваше?

Или мислите ли ви, да ће Бог примити молитву вашу, о којој ви сами и не мислите?

Па шта да чинимо, и стојећи овде у храму, шта да радимо, а да не нарушимо светињу храма?

Чујте науку моју, драги моји слушаоци, сваки је од нас дужан да се брине о створењу, о освјештању, о светом употребљавању у општем храму свога сопственога храма Богу.

Јер говори апостол: „*храм Божји свет је, који сте ви*“ (1. Кор. III., 17).

То јесте, ви признајете, да је храм Божји свет, и да дражи и срди Бога онај, који нарушава светињу његову, али овај храм ви сте.

Тако вели св. апостол: „*Ви сте црква Бога живог*“ (2. Кор. IV., 16.).

Тајна дубока, као што говори св. апостол, *од поштовања свијести и нараштаја сакривена, а сад се јави светима његовим, које је Христос у вама* (Колос. I., 26.).

Узалуд би ми успљавали језик, да изјаснимо духовна и Божанствена чудеса, која су у овој тајни.

Не љубопитством, но вјерношћу придобија се откриће тајне.

Будио у томе увјерени, да нам је откривено, па ћемо тако припремити себе и ка вишем откривењу сакривенога.

Теби је речено, да си ти храм Божји, па се задовољи тиме; прикјећуј све, што јесте, и што се свршава у храму Божијем, па саобразно с овим расположи себе, а особито унутрашњост своју.

Видиш овдје изражање дјела Божјих и његових светаца; напуни и ти ум свој и памет своју побожним мислима о великим дјелима Божјим, и о богоугодним дјелима светаца његових.

Видиш светилиник пред светим изображењем: старај се, да би се у теби родно свјетилиник вјере и да би се разгорео огњем љубави к Богу.

Видиш, гдје се дими из кадонице дим и уздиже на више, тако „да се исправи молитва твоја, као кад пред Богом“ (Тал. 141., 2.)

Чујеш ријеч Божију, пази да би се она уселила у тебе (Колаш. III, 16.), па да се научиш из ње и да разумијеш самога себе.

Чујеш пјеније у славу Божију присоједини и ти глас свој у срцу свом пјевајући Господу.

Видиш свештеника, гдје служи пред престолом тајне, наговјешћујући херувиме, који предстоје животворећој Тројци „остави и ти бриге живота свога, па да навикне дух твој да видиш с Давидом свагда пред собом Господа: он да ти је с босне стране да не погрнеш (Псал. 16., 8).

Тако, љубавна браћо моја, долазећи овамо „ка Христу, као камењу живоме, и ви као камење живо ангајте се у кућу духовну и свештенство свето, да се приносе приноси духовни, који су Богу повољни, кроз Исуса Христа“ (1. Петр. II. 5.).

У апостолом молиш нас, браћо и сестре, долазите овамо чистим срцем, како би и молитва ваша овде угодна била Богу.

Долазите овамо богоугодним мислима, оставивши на страну злобу и завист и сваку злу мисао, како би се овдје напунили светости и истине.

Живите по науци мојој, коју вам дајем у име Спаситеља нашега.

Живите тако на радост моју, а на славу благодати од Бога вам дану, како бих и ја чуо из уста ваших: „утврдило се срце моје, Воже, утврдило се срце моје; пјеваћу те и славити. (Псал. 57, 7).

Тако живећи желим да видиш очима својим како сину видјело наше као зора, како процвјета здравље ваше, и како иде пред вама правда ваша, па слава Господња да вам је задња стража. Амми.

У Иригу, 1898.

Григорије А. Николић,
парох.

Недјеља у српским народним пјесмама.

По Вуковој збирци напавирчио Јован Ђ. Зорић.

Српски народ у својим пјесмама уткао је поред јунака, виле, амајева и светитеље, па и недјељу. Тако у многим пјесмама се главна радња догађа у недјељу: на пр.

Рано раги Ђаконе Стеване
У неђељу пређе јарка сунца
Пређе сунца и пре летургије
(Књ. II. стр. 7.)

или
Поранно Краљевићу Марко
У недељу прије јарког сунца
Покрај мора Урвином плавинам
(Књ. II., стр. 430.)

или

Уранила Косовка девојка,
Уранила рано у недељу,
У недељу прије јарка сунца.
(Књ. II., стр. 430.)

или
Што протужи рано у недељу
У недељу прије јарког сунца,
У Сокоду граду бијеломе
У тамници Петра Мркоњића?
(Књ. II., стр. 89.)

Српски народ величајући недјељу и одајући јој почаст у својим пјесмама, назива је: свијетла неђеља и царица неђеља на пр.

А кад дође свијетла неђеља...

или

Данас петак, а сјутра субота,
Превосјутра свијетла неђеља.
(Књ. П. стр. 174.)

или

Кад оно пошеташе два божја анђела у просјачком одијелу по улици по грјешној земљици, па кад видјеше ђакона Тодора, гдје је у недјељу скупно мобу, да му жање пшеницу, стадоше га питати:

Каква ти је голема невоља,	Али си се, бољан помамио?
Па ти жањеш бјелицу пшеницу	Ал' си праву вјеру преварио?
У свијетлу царицу неђељу?	(Књ. V. стр. 168.)

Не треба мислити, да народ под свијетлом недјељом разумијева васкрсну недјељу, него је то почасни придјевак за сваку недјељу.

По народној пјесми смије се у недјељу само: кретити, вјенчавати, умивати лице и чешљати се (у Сарајеву се ово потоње никако не смије) на пр.:

Ал' бесједи Никола:	„Већ се крети и вјенча,
„Окандер се, Илија,	„Русе косе чешљају,
„Мировозна војводи!	„Бело лице умива.“
„Данас јесте недеља,	(Књ. I, стр. 140.)
„У њој с' ништа не деља,	

У V-ој књизи Вуковијех пјесамa, на страни 170. под насловом: „Мајка уклела грјешну шћер“, пјева се, како је

Везак везла грјешна ђевојка,	Она везла, а мајка је клела:
Везак везла у неђељу свету,	„Не веза' неска, моја шћери драга!
Везак везла, Бога не молила,	„Да Бог даде, ти га не додрла!“

За тимем се прича, како је Бог послао два своја анђела, који дјевојци казаше, да је Богу врло згријешила и за то да ће умријети.

Не смију се ни најлакши пољски послови у недјељу свршавати, јер кад тежаци недјељом у пољу раде

Над њима се три облака вију:	„Удри громом, громовит Илија,
Један облак громовит Илија,	„Удри огњем, Огњена Марија,
Други облак Огњена Марија,	„Ја ћу ватром, св. Пантелија!
Трећи облак св. Пантелија;	(Књ. I, стр. 75.)
Проговара св. Пантелија:	

Ко ради у недјељу, казни се тешком болешћу, или смрћу (као што мало прије казасмо о оној дјевојци, што ју је мајка уклела) или се послѣ смрти на ономе свијету казни, те плива по јадy „неситом“, као оне двије грјешне жене, што

У неђељу дворе метијаху,	И на стану много поткаваху,
Преслицама много предијаху	Па неђељи тужио додијаше,

Неђеља се Богу замолила,
Те и оне младе умирише,

Те пливају по јаду неспотом
И пливаће до Божијег суда.

А Раде пенмар, кад је зидао цару Лазару цркву Раваницу,
жали се цару на Југовиће, да му чине неправду и криво плаћају, а
највише му је жао на то, што

Не светкује Петку и неђељу,
Ни Илију, који громом бије

Ни Марију, која муњом пали.
(Књ. II., стр. 199.)

Ни мегдан није лијепо, шта више опасно је, у Недјељу дије-
лити. Познат је онај мегдан у Недјељу између Мусе Кесеције и Марка,
који оборен на земљу од Мусе, стаде звати посестриму вилу у помоћ,
а вила му се јави из облака:

„За што брате Краљевићу Марко!
„Јесам ли ти болан говорила,

„Да не чиниш у недељу кавге.
(Књ. II., стр. 199.)

Народ вјерује, да би тада св. Недјеља казнила Марка и да би
погинуо, да га није посестрима вила научила лукавству, да Мусу ра-
спори из потаје.

Св. Недјеља помаже јунацима у боју, на пр. Милошу Чобанину,
кад га је цар на пријевари хтно погубити и поставио га на коња

Разломљена, давно нејахана
И дао му сабљу захрјалу,

Захрјалу, давно не вађену,

па га пустио у поље широко, да га Турци разнесу на сабље, а Милош
се тада помоли Богу овако:

„Света Петко, ответљај ми ноге,
„А Неђељо, одрјеси ми руке!“
Што молио, Бог му поклонно:

Дође Петка и Неђеља шњоме,
Света Петка ответља му ноге,
А Неђеља одрјеси му руке.

Недјеља се у српским народним пјесмама спомиње често са оста-
лијем светитељима, а особито са светом Петком (по народном причању
је св. Петка Недјељина мајка) на пр.

Боже мили! чуда великога!
Гледах чуда прије невидјена;
У Павлову светом манастиру
Постављени од злата столови,
Сви се свети редом посадили:

Наврх софре громовник Илија
Насред софре Сава и Марија,
Па диу софре Петка и Неђеља.
(Књ. II., стр. 93.)

У V-ој књизи Вукових пјесама има међу побожнијем пјесмама
једна под насловом: „Ускрснуће Христово“. У њој се спомињу многи
свечи, па и св. Недјеља, на пр.

Када Христос на небо ускрену,
Небесно се коло уватило,
У колу су сви Божији анђели
И крилати редом арканђели;
У колу је Крститељ Јоване,
Свети Петар и свети Никола,

Пантелија и свети Илија,
Свети Митар и свети Ђорђе,
Коло води света Божја мајка,
А уза њу двије свете душе:
Света Петка и света Неђеља.
(Књ. V., стр. 172.)

Како се види из ова два примјера, меће народ светитеље уза софру и гозбу и у коло, што улази у границе митологије из доба старих словенских богова.

Може човјек бити и опроштен од гријеха, који почини радећи у св. Неддјељу, али само, ако се покаје, или ако му је за невољу радити. Тако ни пр. у пјесми: Моба ђакона Тодора у Неддјељу пјева се ово:

Мобу купи ђаконе Тодоре
У *небелу* по Илијну дану,
Да он жање бјелицу шеницу.
То виђеле двије *госпођице*,
Света Пешка и *света Небела*,
Сузе роне, па се браћи моле,
Свотом Петру и Панталеону
И сувише громовник-Илији:
„Пушти, Петре, кишу из облака,
„Пантелијо, па землицу сушу,
„А Илија, муње и громове,
„Поналите мобу Тодорову
„И његову бијелу шеницу,

„И попали дворе Тодорове
„И у њима ђакона Тодора.“
Али свеци сеестрам говораху:
„Што ћем' палит' мобу Тодорову?
„Јадна моба ништа није крива;
„Што ли палит' бијелу шеницу?
„Што шеницу? То је божје благо!
„Што ћем' палит' дворе Тодорове?
„Дворови су с правдом саграђени;
„Но ђакона, кој' закона нема,
„Ако с' ђакон не би показао.“

(Књ. V., стр. 167).

Даклен само, ако се ђакон Тодор не би показао, претрпиће казну, а ако ли се покаје, онда не ће.

У пјесми једној, гдје се пјева, како су Срби Турцима за невољу радили у Неђељу, каже се, да свеци нијесу хтјели раденика казнити за то, што

Што Србима Турци не вјерују,
А шеница тежака не чека.

(Књ. I., стр. 143).

Србин тежак у данима какве муке и невоље, призивље у помоћ св. Неђељину овим стиховима:

Мили Боже, на свему ти фала!
Мили Боже и *Недељу млада*!
Мили Боже, помози свакоме,

Сваком брату и добру јунаку
И у пољу воку и тежаку!

Књ. I., стр. 143).

У Сарајеву, 8. јуна 1899.

Ч и т у љ а.

Гавро Кондић, парох Бусновачки, у приједорском протопрезвитрату, преминуо је 24. јуна о. г. у 54. години живота, а у 27. своје свештеничке службе.

Јавне благодарности.

Висока земаљска влада извољела је обдарити и наш св. храм у 1898. год. сљедећим скупопјеностима: 2 потпуна свештеничка одијела; 1 дискос; 1 путир; 1 звјездицу; 1 копље; 1 кашичицу; 1 кутију за причешћивање болесника; 1 даро-хранилицу; 1 крет за часну трапезу; 1 плаштаницу; 1 простирач на часну трапезу; 2 мала чирака за часну трапезу; 1 кандилу; 2 кандила већа и 2 маља; 2 велика чирака; 1 полијелеј; 1 апостол; 2 октоиха I. и II. дио и 1 требник.

Потписани у име народа своје парохије, изричу овдје високој дароватељи највишу благодарност.

У Новом Граду, 19. јануара 1899.

Ђорђе Ракић,
тутор црквени.

Јован Ристић,
свештеник и предсједник црквене општине.

Висока земаљска влада за Босну и Херцеговину обдарила је наш св. храм још у 1894. години са свима потребним утварима, а сад пак накнадно даровала је 3 комада лијепо повезаних књига, и то: 1 службеник и I. и II. дио требника, на чему нека је и овом приликом високој добротаорци најдубња благодарност изречена.

У Подновљу 15. јуна 1898.

Јосиф Поповић,
свештеник и предсједник црквене општине.

Званични огласи.

Натјечај.

3—1

У српско-православној четвороразредној основној школи манастира Гсмиовице, код Бањелуке, упражњено је учитељско мјесто, са којим је склопљена годишња плата од 350 фор. а. вр, стан са огрјевом и намјештајем и скромна храна са манастирским братством.

Учитељ треба да је Србин православије вјере, свршени препаранд или богослов, самац (нежењен), а првенство ће имати вјештији у црквеноме појању.

Молбенице са креним листом и свједоцбама: школском и надлежне политичке власти треба слати потписаној Консисторији најдаље до 15. септембра 1899. по старом календару.

У Сарајеву, 26. јула 1899.

АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

"Источник" излази два пута и то 15. и последњег дана у мјесецу. Цијена је листу на цијелу годину 4 фор., а на пола године 2 фор.; за стране земље на цијелу годину 5 фор., а на пола године 2.50 фор. Учитељима основних школа и ђацима даваће се лист у пола цијене. Претплата се шаље администрацији листа, а рукописи уредништву. Рукописи не враћају се.

Прва српска штампарија Ристе Ј. Савића и друга у Сарајеву.

ИСТОЧНИК

ДУХОВНИ ЧАСОПИС

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЈЕТНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКО-ПРАВОСЛАВНОГ СВЕЩЕНСТВА
И НАРОДА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.

Год. XIII.

Сарајево, 15. августа 1899.

Бр. 15.

ВЛАСНИК:

ЊИХОВА ВИСОКОПРЕОСВЕЩЕНСТВА СРПСКО-ПРАВОСЛАВНИ БОСАНСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКИ
АРХИЈЕРЕЈИ.

УРЕДНИК: ТЕОДОР ЈУНГИЋ, ПРОТОЈЕРЕЈ.

Исус у пустињи. Испушења.

Из дјела П. Дидона: *Исус Христос.*

(Наставак.)

Ова три испушавања обухватају сву нашу дјелатност, односно материје, Бога и околине, у којој се налазише; Исус их је хтио сам искусити и надвладати их. Он се одлучио да прими на се нашу природу потпуно, да би тим нама се уједначио; тако је он постао вјечни тип испушеника. „Ми имамо“, говори Павле, „једног првосвештеника, који је, да би нам за углед био, имао све слабости наше осим гријеха“.

Зли дух није ушао у Њега; и од тада оставио Га је за увијек. Лична борба између Исуса и сатоне не ће се више поновити. Никакве силе не ће сатона имати више над Спасом. Шта више он ће држати пред Њим, и кад се он буде приближавао, викаће: „Исуса, сине Божји, зар си дошао амо прије времена, да мучиш нас и да нас изгониш из тјела и душе људске?“

Послије ових мука окусио је Исус и тјелесне радости, које само Бог може дати. Анђели су дошли, веле Јеванђељисти, и дворили Га. Богу одани духови били су Му при руци. За вријеме испушавања по вољи Божјој они бијашу невидљиви. Али чим ђаво би одбијен, они се указаше. Стојећи између Бога и људи они небесни послужитељи додавају нам снагу и радости Божје, као што нам етер спроводи свјетлост и топлоту сунчану.

Исуса су у његовом животу пратиле невидљиве гомиле оних чистих духова. Он види, како они са висина небеских бдију над малим,

како су готови, да Му послуже; помоћу њиховом изврши Он дјела своје доброте и своје силе, излијечи болесне, изгони ђаволе, обрати грјешнике, нарани гомиле народа. Али и ако је Он то могао, ипак Он није молио свог оца, да му он у помоћ пошаље ове вјерне легције. Он је живио а на Се потпуно заборављао, и није ни најмање умањавио терет јадне људске природе, коју је на се примио. За њега као год и за нас, живот је састављен из жалости и радости, из тешких искушења и слава, које нас уздиже. Радост је у истом кратка — кратко примирје у непрестаној борби — али је довољна, да се окријепимо. Радост проналази из искуства и с њим расте; она је благи мелем, уље, које ублажава болове; она лијечи душевне ране и служи борцу за окрјепу, да своју снагу спреми за веће борбе. Они, који су искусили какову утјеху, — веселост и свети мир меће Бог у душу оних, који су пострадали за њега, — појмиће дубоки смисао свршетка Исусових искушења.

Цио овдје сада исприповиједани истинити догађај Исусовог искушења — тако тајанственог и у цјелини и у појединостима, — остао је непоменут од свих присталица модерне критике због тога, што они сматрају као основно начело њихове критике, да не постоји ништа нати природно.

Појава ђавола, као оличено биће; чаролијска моћ, коју он има; чуда, да је Исус однесен на врх храма и на врх неког бријега; појава анђела, који су Га опколили и дворе Га, пошто је ђаво био побјеђен — ово све било је премного за филозофа, који не вјерује у Бога, и за науку, која не иде даље од материје.

Међу тим правила тумачења Писма не допуштају, да се другачије тумачи извјештај о искушењу Исусовом, него како је овдје изложено, т. ј. из чисте обијести кварити текст, ако се објективна стварност призора, који су поменути у овом извјештају, поричу, и у свима не види ништа друго, него дирљиву представу утвара у унутрашњости Исусовој, у ком је фантазија била позорница. Неизјерватност је заиста дјетиња, ако се узме, као што то хоће стари њемачки рационализам, да је ђаво био само лукави слуга синедриона, лукави и силни неки Фарисеј, који је имао заповјест, да Спаситеља наговори, да напусти, своје посланство, и који је због тога играо улогу сатанину.

Неки су опет гледали у цијелом извјештају само један примјер, који је био одређен, да учи људе вјештини, како ће савлађивати искушења. Исус би ово приповиједао ученицима као примјер, а они пак рђаво разумјевши направивше од тога праву историју. Господ није Себе никад узимао за предмет каквог сравњења; али ако он није умјешао своју личност у ово, што је приповиједио својим ученицима, онда

се не може објаснити, за што су ученици ставили свога учитеља на мјесто измишљене личности у оригиналном извјештају. Митељ школа види у томе само легенду. Она се врло напрезала, да изиђе у Старом Зајету, и да докаже, на који су начин први Хришћани дошли до ове историје, и како су ју они окитили. Прво искушење у рају, искушење Аврамово, и искушење јудејског народа у пустињи, требали су као образац бити за искушење Исусово у пустињи. Абстрактне идеје о противностима између Месије и његовог непријатеља морале су представити слику једне борбе, гдје ће Христов непријатељ бити побјеђен, — тако учи она школа. А и басна је овоме у прилог, да је пустиња мјесто, гдје демони бораве, а тиме означаје позорицу, која је одређена за искушење. Али очевидна је немогућност у томе, да се — ослањајући се на басну — драма искушења може у сvezу довести са великим моралним идејама, које су у њој.

(Скратиће се.)

Религијозно-морални листићи.

Напијено православној епископј младежи и сваком Хришћанину.

Превео и попунио: Јован Петровић, свештеник-катихета и професор у Загребу.

Бог ником дужан не остаје.

Господу поклања, ко поклања сирмаху (Приче 19, 17).

Како су дивне ове ријечи: „Господу позајма, ко поклања сирмаху,“ говори св. Јован Златоуст (Бес. 7 о покајању). Ако Бог узима од нас у зајам, Он је — наш дужник. Не вјерујеш ли сирмаху због његове сиротиње — говори Бог; вјеруј Мени због мога богатства. Буди, вели, спокојан: ти позајмљујеш Мени. — А што ћу, рећи ћеш, добити, кад позајмим Теби? — Занста, гријех је правити уговор с Богом; али слушај: Ја дајем теби више, него што ти хоћеш. Ти иштеш један на сто: а Ја ти дајем сто пута више.“ Тако је велико снисхођење Божје према нама грјешницима. Он, најзадовољнији и најблаженији, који даје живот и дисање свима, — да расположи наше грјешно срце на милосерђе, Сам као да постаје сирмахом, Сам прима оно, што ми у име Његово дајемо сирмаху, и Сам обећава платити тај дуг стотруко. Један љубитељ сиротиње приповиједаше своме пријатељу за себе ово: „Био сам десетгодишњи дјечачић, кад сам једном чуо проповијед у цркви, што ко даје сирмаху, то прима сам Христос. Замислио сам се онда: како да то прима Христос, кад он сједи на небу с десне стране Бога Оца? Идем ја из цркве и видим: стоји сирмах у кошуљи, а

поврх главе његове — лик Господа нашега Исуса Христа. Један пролазник пружа сиромашу милостињу, и ја видим, гдје Христос пружа руке, прима дар и благосиља дародавца. Тада ја повјерових ријечи проповједника и до данас видим увијек лик Христов над главом свакога сиромаша.⁴ Тако приповиједаше о себи тај љубитељ сиромаша. А ево доказа, да Христос ником дужан не остаје. Он ће платити тај дуг, платиће каткад још овдје, у овом временом животу, а у будућем животу платиће неизоставно вјечним блаженством у рајском насељу.

„У граду Низибји — приповиједат блажени Јован — живљаше једна хришћанка, у које је муж пезвабожац. Они имађаху педесет новчића. Једнога дана рече муж жени својој: уложи тај новац на камате, да имамо ма какву корист.“ Жена му одговори: „Ако их хоћеш дати на камате, а ти их подај Богу Хришћанском.“ Муж јој рече: „А гдје је Бог хришћански?“ — Она му одговори: „Ја ћу ти га показати, он ће ти удвостручити твој капитал.“ — „Хајдемо к њему“, рече јој муж. Жена га доведе до притвора црквенога и показавши ту просјাকে што просе милостињу, рече: „Ако њима дадеш, примиће те Бог хришћански; јер су сви они — слуге његове.“ Муж одмах донесе весело свој новац и даде га сиромасима и врати се кући својој. Послије три мјесеца нађе се у неприлици, јер не имађаше ни новчића у кући. Тада рече муж жени: „Сестро! Бог хришћански не враћа нам дуга; ми смо у скрајњој пужди.“ Жена му одврати: „Иди онамо, гдје си га дао, он ће ти га дати врло радо.“ Муж оде у св. цркву и вративши се отуда кући рече жени својој: „Ето сам нашао у цркви вапу, и вјеруј ми, жено, вијесам видио, како си ми говорила, Бога хришћанскога, и нико ми ништа не даде, осим што сам нашао овај новац на истом мјесту, гдје сам овај свој новац подијелио сиромасима. Та да му рече жена његова: „То ти је Он невидљиво дао. Јер је он невидљив и невидљивом силом и десницом влада свијетом; иди, драги мој, купи нам штогод за данас, да поједемо, и он ће ти опет дати.“ — Муж оде и купи хљеба вина и рибе, и даде то жени, да приреди. Жена узме рибу и стаде је чистити, и распоривши је, нађе у њој некакав чудноват камен; она се зачуди, и ма да није знала, какав је то камен, ипак га спреми. Кад зовну мужа да једу, показа му жена тај камен и рече: „Ево гле, овај сам камен нашао у риби.“ Кад видје муж тај камен, чудно се и сам његовој љепоти, али ни он није знао, какав је то камен. По обједу рече он жени: „Дајдер ми тај камен, да га продам, можда ипак има какву вриједност.“ Узме камен и оде мјењачу, који је уједно и алатар био, и рече му: „Хоћеш ли купити овај камичак?“ Златар, прегледавши камен са свију страна, запита га: „Шта тражиш за њега?

Продавалац му рече: „Дај, што мислиш да је право.“ Трговац му рече: „Ево ти пет монета (новац неки).“ — Продавалац помисли, да му се он руга, па рече: „Зар ти то дајеш за њега?“ — Златар опет мислећи, да се овај расрдио, што му толико мало обећава, рече: „Ево ти дајем десет монета.“ Продавалац још већма огорчен због тих ријечи, ућута и не одговори ни ријечи. Златар му рече: Ево ти двадесет.“ — Овај ћутаху као заливен. Златар стаде давати тридесет, а за тим педесет монета, повинујући цијену дотјера до 300 и исплати му. Узевши новац и предавши камен, незнабожац отрча жени својој сав изваи себе. Жена га запита: „По што си продао камен?“ — Он извади 300 монета и пружајући их жени рече: „Ево по што! Жена се избегауми од доброте преблагога Бога и рече: „Ето, мужу, какав је Бог хришћански! Како је он добар, како је милостив, како је богат! идиш да ти је он не само вратио с каматима твој новац, који си му позајмио, већ је за неколико дана ушестеростручио своту. Признај, да нема другог Бога ни на земљи ни на небу, осим Бога једнога.“ Муж, убјеђен чудом, одмах прими вјеру хришћанску. — Тако каткад плаћа милостиви Господ дуг својим зајмодавцима још овдје на земљи. А ево приповијетке тога истог блаженог Јована о томе каква их награда чека у будућем животу.

„Киринејски епископ Синесије обратио је у хришћанство свога школског друга филозофа Евагрија. Одмах иза крштења даде му Евагрије три златна динара за сиромаше: „Узми, вели он, ова три динара, раздајели сиротињи, и дај ми потврду, да ће мени Христос платити то у будућем животу.“ — Он узе злато, и одмах му даде потврду, као што је желио. Послејне неког времена осјети Евагрије неку слабост, која као да је сусјетка смрти, па рече дјецу својој: „Кад ме будете сахрањивали, метните ми тај папир у руке и с њим ме сахраните.“ Дјеца и учинише тако, кад је умро, сахранише га с рукописом. Трећега дана послејне смрти јавља се он епископу Синесију у сну и говори му, иди, узми твоју потврду из гроба, гдје сам сахрањен; ја сам добио, што сам желио, потпуно сам задовољан, а да се увјериш о томе, ја сам се потписао на твојој потврди.“ Епископ није ни знао, да су то писмо метнули с филозофом у гроб, па сјутрадан рано сазна он дјецу његову и рече: „Што сте ви метнули с филозофом у гроб?“ Они помислише, да им он говори за новце, па рекоше: „Ништа, владико, осим погребних хаљина његових.“ — „Како? рече он, „нисте ли метнули с њим какво писмо?“ Они му рекоше: „Јест, владико, некакво нам је писмо дао, да му метнемо у руке.“ — Тада им епископ приповједи свој сан, и сазнавши служитеље црквене, ктиторе и неке од

грађана, дође до гроба филозофа. Отворивши гроб нађоше, да филозоф лежи и држи писмо у рукама својима; узевши из руку његових писмо, отворише га и нађоше у њему написано ово: „Ја, Евагрије филозоф, желим да се ти, господине епископе Синесије, радујеш, што сам добио све по твојој потврди, — ја сам удовољен, и сад немам никаква права да што тражим од тебе за она три златна динара, што сам их дао теби, а кроз тебе и Христу Богу и Спаситељу нашему.“ Кад присутни видјеше то, преверазише се и дуго говораху: „Господи помилуј!“ и славише Бога, који је учинио то чудо и наградио слуге Своје вјечном наградом. Та потврда са властитим потписом филозофа, чува се до данас пажљиво и почива у ризници цркве Господње.“ Тако завршује своју приповијетку блажени Јован, који је сам видео потврду. Врло много сличних догађаја може се наћи у животима светих божјих угодника. Сталне су ријечи Господње: *Господу поклања ко поклања сиромашу. Што учинисте једноме од ове моје мале браће — Мени учинисте.* „Што ти хоћеш, да је Бог теби: Дужник или судија?“ — пита св. Златоусти. „Што је за тебе боље, расуди сам!“

О вјерској поуци младежи, која не иде у школу.

(Извјештајк из Дабро-босанске епархије.)

(Скратак.)

Ако по овим извјештајима саберемо број младежи, која похађаше вјерска предавања, и која научише по нешто, онда ћемо доћи до лијепог броја 19.883 дјеце, која ће у своје вријеме бити домаћини и домаћице у нашем народу, и која научише у неколико прве основе хришћанске вјере.

Кад би овом броју била прибројана још дјеца из оних протопрезвитерата и појединних парохија, које своје извјештаје нијесу послале, онда би овај број био куд и камо већи. Од цијела четири протопрезвитерата и то: Тешњанског, Гласиначког, Бос.-Костајничког и Травничког, даље од парохија: Мокровог у протопрезвитерату Вишеградском; Бистрица, Раваљини и Јелићи у протопрезвитерату Приједорском; Масловаре, Шолаји, Грабовица и Имљани у протопрезвитерату Рот.-Варошском; Брезичани, Равно и Благај у протопрезвитерату Бугојанском; Пеца у протопрезвитерату Герзевском; Бихаћ у протопрезвитерату Бихаћском; Градишка, Гашица, Бијаквац и Ламинци у протопрезвитерату Бос.-Градишском; Рмањ-Отијево Велико у протопрезвитерату Петровачком; Кладањ и Мало Поље у протопрезвитерату Властеничком; Бањалука, Маглајани, Шљивно и Бочац у протопрезвитерату Бања-

лучком; Лушци-Паланка и Козица у протопрезвитерату Старо-Мајданском; Варцар-Вакуф, Јајце, Гуетовара и Шехонци у протопрезвитерату Варцар-Вакуфском; Височник, Прибојевићи, Факовићи и Дубравица у протопрезвитерату Сребреничком; Лијево, Врбица, Грахово и Пећи у протопрезвитерату Љеванском; Маглај, Раковац, Караџић и Озрен у протопрезвитерату Маглајском; Сарајево, Мокро, Блажуј, Долац, Пазарић, Нинић, Трново, Илијаш, Добриње и Вареш у протопрезвитерату Сарајевском, нијесу дјеца у овом броју урачуната, јер из тих протопрезвитерата односно парохија нијесу нам извјештаји били при руци.

Кад дакле одрачунамо број (87) ових парохија од укупног броја парохија у дијецези Дабро-босанској (228), онда ћемо добити број парохија (141), из којих су дјеца, која не иду у школу, по овим извјештајима похађала вјеронауку, другим ријечима дјеца из $\frac{2}{3}$ парохија ове дијецезе обучавана су у вјеронауци, а кад би се претпоставило, да су и друге парохије, које нијесу извјештаја послале сраамјерно овом броју дјецу слале на вјеронауку, онда би број дјеце, која добише прву наставу у вјери у овој дијецези у год. 1898. од прилике износио преко 33.000.

Онакав бројни напредак у вјерском изражању младежи, која не иде у школу, у односу према броју српско-православног живља од преко 470 000 душа у овој дијецези, мора и врло строгог посматрача задовољити, и то тим више, што ова наука посвијано у душу и срце ове младежи, која она вјерска предавања похађаше, ширила се по цијелој породици њиховој врло брзо, и покренула је скоро све укућане, да од ових катихумена и сами науче оно, што они од свог духовног оца примише.

Овакав успјех јасно доказује дубоку љубав нашег народа према своме праједовском аманету, св. вјери православној, а у исто вријеме, и да ова вјерска предавања нијесу никако у његовом животу новотарије, које је вријеме са собом донијело. Браћа свештеници, знаће поуздано, да је сличних вјерских предавања било и прије. Кома од браће парохијалних свештеника није већ поједини домаћин, код кога би се он запошио приповједао, како би тај и тај стари свештеник, кад би му се на конаку потрефио, скупно око себе дјечицу домаћу, те их учио прекрестити се и Богу се молити. Оваке поуке по кућама, чиниле су, да су оно били свечани дани за ону кућу, гдје ће свештеник препошити; домаћинца је не само кућу чистио, него је и дјецу умивала и облачио их у стајаће рухо, да могу пред свештеника чиста изаћи. Оваке поуке вршене су сваком приликом, и свештеник је са великом радошћу свукуд примат, и за ону кућу у коју свештеник не би на препошните свратио, била би то велика казна. И ово је један од узрока

да се наш народ с пијететом сјећа својих старих свештеника и старог премеша. А да народ наш оваким поукама тежи, знаће браћа свештеници и из праксе, јер су приликом ових предавања и старији, који не припадају дјечијем узрасту прилазили, гдје се предавало, и са великом пажњом пратили обуку свештеникову, да би и сами отуд што научили. И сам бих једном приликом свједок призора, који потврђује ово што сад наведосмо. Једног дана изјутра ходајући према источној страни Сарајева, чујем иза једне оуке, да се нешто гласно говори, и кад ми се тај глас приближи ја разабрах ове ријечи: и к' дѣха, — и к' дѣха, свѣтаго — свѣтаго, Господа — Господа; а за тим се указаше два момка, који на коњима носеше дрва, да их у Сарајеву продају, и који се забављаху учењем Символа вјере, који без сумње или приликом свештеничке обуке или од укућанске дјеце примише, па га сад понављају, да га не забораве. Кад ме видјеше, они заћуташе и као да се застидјеше, што то нијесу били научили још одавно, и прођоше покуњени поред мене.

Овакова готовост за учењем вјеронауке, јасан је доказ да наш народ жели, да се у вјерском правцу поучава, он, тако рећи, жедни за овом живом водом. Поред свијех неприлика, своје сиротиње, раштрканости кућа и удаљености од зборног мјеста, па још кад се узме у обзир, да је оно био почетак вјероучења на овај начин — народ је поред свих ових потешкоћа ипак, своју дјецу на зборно мјесто доводио, да се поуче, и науче љубави и оданости ка својој светој вјери; и наредба наше духовне власти, која је позвала браћу свештенике на вршење ове њихове апостолске дужности, учинила је не само богоугодно дјело, него је и извршила једну потребу нашег народа, која није тријела одлагања.

Вршење овог задатка свештеничког има поред његове главне циљаности т. ј. религиозног обучавања народног још и ту врло важну страну своју, подизање свештеничког угледа у народу, а ово је тако важно, да без овога не може се ни мислити на религиозни напредак народни, а говорећи о свештеничком угледу у народу данас ми с болом у души морамо признати, да он не стоји на оној висини, на којој је негда стајао. Истина, не може се за овако стање одговорност свалити на свештенство, јер сувремене прилике донијеле су за собом то стање, коме наше свештенство не бијаше дорасло, те је услед тога углед свештенички знатно трпио. Но и у овако измијењеним приликама свештенство може много учинити савјесним вршењем својих дужности, да му се углед у народу подигне. Непристрастан посматрач овога питања, врло ће лако наћи узроке овакоме стању и лако ће доћи до

закључка, за што су старији свештеници у народу већи углед имали, и шта треба сад радити, да се подигне тај углед. Ми знамо, да се свештеничко стање материјално још и сад налази у онаковом положају, у наковом је било за вријеме старих свештеника; ми знамо, да свештенство и данас своје јадне приходе прибира оним истим начином, којим су то чинили и старија нам браћа; ми знамо, да свештенство и данас у опхођењу с народом има онај братски начин, којим се карактерише однос српског свештенства према његовом народу, па ипак углед му је падао. Нама овом приликом није намјера истраживати све чињенице, које су оваком стању допринијеле, али хтједосмо упозорити на то, да свештенство не обзирујући се на прилике може са успјехом послужити савјесним вршењем своје дужности, и својој св. цркви и своме народу, и да тако и само свој углед подиже. У томе правцу радили су стари свештеници, поучавајући младеж у вјери, и то поред причешћа, бијаше једина свештеничка дужност, за коју свештеник не добијаше никакве награде, и ми би рекли, да ово поучавање бијаше једна врло важна чињеница, да су ти свештеници, који се врло мало разликоваху по своме знању од своје пастве тако лијепог угледа у народу имали. Увиђајући дакле, да одржавање овог поучавања у вјери доноси собом не само мирцу савјест о извршеној својој апостолској дужности, него да се тим подиже и углед свештенички у народу — свештенство је ове дијецезе са пожртвеном готовошћу одазвало се племенитој намјери Његовог Високопреосвештенства Господина Дабробосанског Митрополита Николаја, и са личним напором својски се прихватило и ове гране свога узвишеног али и трудног позива.

Вршењем ове своје дужности свештенство ове дијецезе доказало је да ово потпуно појима свој узвишени позив, и да у његовом срцу истинска љубав почива према свему, што се клони добру и срећи српског народа. Овим његовим патриотским дјеловањем заслужује свако признање, а награду за свој напорни труд наћи ће у својој мирној савјести, а је своју дужност потпуно извршило, и у љубави своје пастве, а та љубав народна биће му на овом свијету најљепша награда за његов тежки апостолски рад.

Отац Јован Сергијев Кронштатски.

Из „П. II.“

Отац Јован Кронштатски родио се је 1829. год. у селу Сури, архангелске губерније, од сиромашних, но благочестивих православних родитеља. Прво васпитање добио је од својих родитеља, који, будући и сами благочестиви, васпиташе свога сина, да буде благочестив и добар младић. У деветој години ступио је као ре-

дован ђак у архангелску школу, а свршивши ову, ступи у семинарију, коју сврши као прии ђак. За све вријеме свога учења био је један од најпримјернијих ученика, како по успјеху, тако и по владању, те стече љубав својих старијих, и би отправљен као штипендиста на духовну академију у Петроград. Тамо је и као писар заслужио по девет рубаља на мјесец, од чега је и своје сиромашне родитеље помагао. Кад му је било 17 година, јави се у њему жеља, да постане калуђер и да се посвети мисионарској дужности у далеким крајевима Јапана и Кинија. По судба одреди друштво, и он би принуђен остати у својој домовини. Свршивши академски курс, ожени се и би постављен свештеником у Кронштату, у цркви св. Андреја Првозваног.

Будући кроз проникнут религиозним монашким духом, с тога од самога почетка растави се од супруге и преда се само пастирском служењу. Пуних 35 година остаде у том мјесту као учитељ и духовни лечник словесног стада Христовог. Пуних 35 година проповиједаше неуморни кронштатски пастир слово Божије. Сваке недјеље и празника разлијегаху се у храму његове поуке у присуству много хиљада слушатеља разног узраста, пола и стања, који пунише цркву. Све су његове проповиједи и ријечи, — издате у 6 књига, — просте, живе, и дишу очинском љубављу и саучешћем; ето за што тако силно дјејствују на срца слушатеља и прозводе моментано морално препорођење. Отац Јован, будући и сам васпитан у крајњем сиромаштву, сачувао је кроз цијели свој живот дубоку љубав према сиромасима. Због тога он нарочито проповиједа у својим проповиједима о милосрђу и саучешћу према ближњим.

Било би неприлично, кад би човек проповиједао о милосрђу и саучешћу, а то сам не чинио. Отац Јован не јавља се само као проповједник тих високих хришћанских врлина, но и као истинити покровитељ биједних и сиромашних; може се рећи, да је то у данашње вријеме јединствен примјер крајњег некористољубља. Отац Јован у своје слободно вријеме чини многобројна човјекољубна дјела. Сваки дан долазе му хиљаде душа, које га нестрпљиво чекају, да добију од њега пастирски благослов, а већина их и ради материјалне помоћи. Отац Јован излази, отвара кесу и почиње давати свакоме, не гледајући, колико коме даје. Због тога он испуњава вијерно заповијед Спаситељеву, који рече: „Кад даваш милостину, нека не зна твоја левница, шта чини десница!“ Колико је пута поштени старац, у критичном часу давао по стотину рубаља биједним породицама. Милиони рубаља су прошли кроз његове руке; он је то све сиромасима раздао, не уставивши себи ништа. У Кронштату је сам установио многе заводе, гдје стотине хиљада душа, беспословних за рад, добијају све, што им треба. Сиромашни младићи бесплатно се уче закону Божијем и другим основним знањима.

Слава оца Јована Кронштатског је само плод његових добрих дјела. На лицу часног старца виђамо не само служитеља олтара, учитеља и проповједника народа и творитеља добрих дјела сиромашнима, него и наставника заблудјелих Христових оваца, ревна молителја и посредника пред Богом за душевне људске немоћи. Отац Јован сво слободно вријеме проводи у молитвама и његова срдачна молитва често бива услишана од Бога. Кад се у чијој кући догоди несрећа или опасна болест, те дођу оцу Јовану, молећи га, да се помоли Богу за болесника, отац Јован иде кући болесника, моли се Богу и болесник често пута оздрави. Множина се обраћа на њега с писмима и телеграмима. У почетку године 1893. један сиромаш тежко оболи. Родбина му се обрати на оца Јована, који дошавши у стан

болесника, помоли се за њега Богу пред иконом св. Богородице, и болесник оздрави и устане с постеље. Послије неког времена овај исти болесник посвети се јаснонаретству и сам приповиједаше, шта се с њим догодило. Слични случајеви нијесу ријеткост из живота кронштатског пастира, по није мало ни оваких, гдје је отац Јован налијечено болесника и ако га због даљине није могао походити. Ево један примјер: Један човек дође једном пред оца Јована и обрати му се са овим ријечима: „Ја сам нарочито дошао из Одесе, да Вам благодарим на спасењу, моје жене. Она ми једном оболи од врућице и сви ми доктори казаше, да нема наде, да ће оздравити. Али ја не изгубих наду и обратих се на Вас е телеграмом молехи, да ми помогнете својим молитвама. Ви ми одговористе: „Ја ћу се молити Богу и ви се молити, и жена ће оздравити“. Много је таквих чудних исцјељења о. Јована. Само оное није могао помоћи, који није имао снажне вјере. Тако на пр. неколико виших ђака хтједну се пошалити с оцем Јованом: Један се од њих начини болестан, а други отиду оцу Јовану и замоле га, да дође над болесника. Отац Јован одговори, да никоме не ускраћује помоћи, па да ће и тамо отићи, гдје га они зову. Он заиста оде болеснику, клекне крај њега на кољена, помоли се плачући Богу и оде. Другови онда реку болеснику, да устане, по што је о. Јован већ отишао. Но, на дивно чудо, болесник не само да се није могао дигнути, него није могао ни уста отворити, да проговори. Другови уплашени мораше ићи оцу Јовану и молити га за опрштење. Он им опрости, оде над болесника, помоли се Богу и болесник оздрави.

До мало времена отац Јован задоби толику славу и поштовање, какво не имајаше ни један народни вођа, министар, учен човек или pjesник. Његова слава се као муља свакуд распространила, од дворова и палата до најскромнијих сиромашних колиба. И једва ћеш се намерити на човека, не само у Русији, него и ван Русије, који није чуо за оца Јована Кронштатског. Хиљаде писама, адресираних на његово име, долази сваки дан. Огромна множина богомољаца и његових поштоватеља из најдаљих крајева Русије окружавају његов скромни дом.

(Свршиће се.)

Са овогодишњег пута по епархији Његовог Високопреосвештенства господина Дабро-бо- санског АЕ и Митрополита Николаја.

У Петровцу, мјесеца јула 1899.

АЕМ. Консисторија благовиснољела нам је јавити, да Његово Високопреосвештенство намјерава посјетити ово наше мало мјестанце. Ова вијест особито је обрадовала овај народ, јер је свак желио видјети свога црквеног поглавицу. Има већ пунијех 8 година, од како послје освећења цркве у Петровцу 20 јула 1891. (на св. Илију) не вије наш народ свога црквеног поглавице. Те пак године освети благоупокојени господин митрополит Ђорђе Николајевић — цркву св. апостола Петра и Павла у Петровцу, а послје све до данас неудојстоји се ово наше мјесто овакове високе посјете.

Лицем на Петров-дан о. г. Његово Високопреосвештенство господин Митрополит Николај освети цркву у Притоци (котар Бихаћ), а 2. јула крену се из Бихаћа у наш Петровац праћен свештенством, котарским предстојником и неколицином грађана бихаћких.

Тога истога дана кренуше се Петровчани у сусрет високом госту у 8¹/₂ сати пут Врточе. О, како је лијепо било видјети поворку од 11 кола! У првим колима вила се ерсека тробојница и царска застава, које су носили два црквено-школска одборника. Овој поворци кола приступише и коњаници, који су се у петровачком пољу били састали. Истом, што се је дошло у Врточе, долетеше и коњаници из Криеуше. По што мало отпочинусмо, чу се на један пут глас звона врточке цркве. То бијаше знак да наш црквени поглавица долази.

Петровчани, да што љепше високог госта дочекају, ставише се у ред. Љепота је то била видјети; цвијет петровачког грађанства! Ту је поред православних било и Мухамеданаца, Римокатолика и Јевреја; сви дођоше да дочекају Његово Високопреосвештенство господина Митрополита.

Управ у подне помоли се цијела поворка кола, гдје у првим ејеђаше господин Митрополит. По што високи гост, а и остала пратња изађе из кола, ступи администратор протопрезвитерата Петровачког пречасни госп. Н. Новаковић пред Његово Високопреосвештенство и поздрави Га овим говором:

„Ваше Високопреосвештенство премиљостиви Архипастиру!

Врло се ријетко догађа, да се ово наше мало мјесто удостоји, примити у средину своју поглавицу св. православне цркве, врло ријетко смо срећни примити непосредно благослов архијерејски.

Али ево данас по Божијој милости удостојисмо се дочекати таког ријетког госта, због чијега смо доласка испуњени чувством задовољства тако, да не би ни особити говорнички дар могао паразити осјећаје, који нас сада свију потресају, у толико више, што примисмо у средину своју, онаког архипастира, који непрестано бдије бодрим оком над вијерним стадом својим, који се неуморно стара о срећи и напретку повјереног му народа.

Због чега и позивам све присутне, да из дубине душе кликнемо: Добро нам дошо св. владыко! Живно!

Послије говора приступе и остали, те се с њиме поздравише цјеливајући му св. десницу. Иза кратке станице, стадоше се сви спремати за пут, бихаћска пратња за повратак у Бихаћ, а ми са својим милим гостом у Петровац. Напријед се уредише коњаници на броју 36 све по два, а за овима слједило је 14 кола.

Доласак високог госта у Петровац у три сата по подне, објави глас звона уз пуцање прангија. Пред црквом гдје стадоше кола, дочекаше високог госта: чиновници, школска младеж и многобројно грађанство. Пошто је госп. предстојник представио свој чиновништво Његовом Високопреосвештенству, ступи пред-а-њ Јела Бацац, ученица I. разреда овдашње ерсеке женске основне школе, те га поздрави овако:

„Ваше Високопреосвештенство!

У овоме сретноме тренутку при доласку Вашему у ово наше мало мјестанце поздрављам Вас Високопреосвештени господине у име ученица овдашње ерсеко-православне основне школе са ерсекиим поздравом: „Добро нам дошао дични владыко!“ У знак сјећања на овај значајни дан молим да прими Ваше Високо-

преосвештенство ову киту цвијећа од нас младих Српкињаца, које своју св. вјеру и лијепу еписку народност жарко љубе. Живио и добро нам дошао!¹⁴

Његово Високопреосвештенство било је особито гануто поздравом те мале Српкиње, и то тако, да је малу ученицу пољубио у чело и обдарио је. Иза тога пође Његово Високопреосвештенство у цркву, гдје га пред вратима дочека администратор протопрезвитерата са крстом у руци, који господин Митрополит приживши, пољуби и уђе у цркву уз пратњу свештенства, које је пјевало тропар храма „Яно-столѣтъ перекрестѣлницы.“ Његово Високопреосвештенство по цјеливању икона оде у свој сто, послеје чега мјесни парох прочита јектенију и поздрави га овим ријечима:

Ваше Високопреосвештенство, св. владыко!

Данашњи дан особито је значајан за овај св. храм, свештенство и еписки народ овог краја, јер ево се наврши пуних 8 година од када не имамо ерефе удостојити се високе посјете архипастира словеснога стада, које се ево данас по Божиј вољи удостојимо на највеће наше задовољство и весеље. А и како, да се не радујемо, кад видимо пред собом узданицу еписку, бодрога чувара православља, брижнога оца своје духовне дјеце, — својих свештеника.

Истина, избавитељ свијета преблаги Христос Спаситељ као невидљива глава св. православне цркве, сједи на св. Пријестолу невидљиво, али ипак наша се радост умножава, кад видимо у овоје св. храму и видљивог поглавницу његовог, који је аиста свјетан свога високог позива, и који се с особитом вољом и енергијом неуморно стара о бољитку и напретку нашем.

Ово у кратко испред свештенства и народа рекох, а сад молим Вас високопреосвештени господине, благоизволите ми дозволити, да из дна душе и срца кликнем: Добро нам дошао узор архипастиру, — дични владыко! Живио!¹⁴

На то Његово Високопреосвештенство подужом бесједом поучи све присутне, препоручивши им међусобну слогу и љубав, и послушност, према земаљским властима.

Из цркве праћен свештенством и народом уђе у еписку школу, која је за његов стан одређена и намјештена била.

На 3. јула т. ј. у суботу држао је Његово Високопреосвештенство ејданицу са свештенством овога протопрезвитерата. Послеје сједнице од 10—12 сати чинио је наш архипастир посјете код овдашњих грађана, а око 4 сата крене дични владыка са својом пратњом у село Колунић (1 сат ода од Петровца), гдје га дочека приличан број народа. По што је прегледао тамошњу цркву испитивао је ваншколску младеж о получену успјеху у вјеронауци. Иза тога кренуо је да разгледа једну стару црквину — Клисина — и гробове са старинским натписима, послеје чега се повратио натраг у Петровац.

Сутра дан поче надзиратељ протопрезвитерата јутрењу у 7 сати у присуству осталог свештенства и многобројног народа. Иза јутрење отиде свештенство у 8 сати по архијереја и допрати га у цркву, гдје се почне божанствена литургија, на којој је богослов Лука Вукашиновић руположен за свештеника. Св. литургији присуствовао је многобројни народ тако, да и ако је црква доста велика, ипак није могао сав народ у цркву стати, него га је било пред призом и око цркве.

При свршетку св. литургије држао је архипастир поучну бесједу, којом је изазвао дубоку потрешеност код свију присутних.

Послије св. литургије крене Њег. Високопреосвештенство у ерсеку школу, гдје га дочека црквено-школски одбор са свима општинарима. Ту им је говорио о приви и школи, слози и љубави и т. д.

Послије подне дође Његово Високопреосвештенство са својом пратњом у школу гдје је примао странке до пред вечер.

И тако наш архипастир пробави у овом нашем малом мјестанцу на све опште задовољство до понедељка т. ј. 3. јула кад пође натраг у Бихаћ.

Кад се чуло да ће Његово Високопреосвештенство у понедељак у 6 сати изјутра одлазити, овдашње грађанство спреми се, те у 11 кола испрати високог госта уз звонење звона и пуцање прангија до границе Петровачког котара — Врточе, гдје се неки опростите са својим архипастиром цјељујући му св. десницу и вратите се натраг, дочим више Петровчани наставите пут даље до у Беловац, гдје бијаше путнички ручак припремљен. Послије ручка наши Петровчани пратиоци љубећи св. десницу опростите се од свог милостивог госта пожеливши му „Сретан пут“ и кличући „Живно“!

Новак.

Разно.

Прослава пренишњег рођендана у Сарајеву. Као сваке тако и ове године ова је свечаност извршена на најсвечанији начин. Још 5. о. мј. по подне варош је добила свечан изглед. По главнијим улицама са кућа лепршале су се заставе, а радње бијашу са разним емблемима украшене, а кад се отпоче нџ спуштати, главнија мјеста почеше се претварати у слике, које је могла само жива фантазија нарисати. Мостови, на Милацки, неколике триумфалне капије, капија од тврђаве, градека вјешница и многа друга јавна и приватна здања трептише у мору разнобојне свјетлости. Ватромет са тврђаве и опход војене музике по вароши у 8 сати чинише своје, да се човјек занета осјећаше пренијет у прилике какове источњачке приче. Град Сарајево и овом приликом даде јасног доказа о свом дубоком поштовању и љубави према узвишеном Јубилару. Свечаност је на сами дан 6 августа продужена божијственим молитвама у богомољама и примањем честитака и изјава оданости у Конаку прије подне, а послје подне разним банкетима. У ерсеко-православној новој цркви служио је тога дана божијству службу и благодарење Његово Високопреосвештенство господин митрополит Херцеговачко захумски Серафим, који се већ од дугог времена бави на Илици ради опорављања здравља. Послије богослужења Његово Високопреосвештенство господин Митрополит праћен свештеном и представницима ерсеко православне црквено-школске општине сарајевске отишао је у Конак и у име народа и свештенства подио најскромније честитке, са најтоплијим жељама, да премилостиви Бог поживи љубљеног славељеника, и завршио је ускликом „Живно“. Његова Преузвишеност поглавар земаљске владе господин барон Апет захвалио се на симпатичним изјавама и обећао, да ће их поднијети пред узвишено пријестоло.

Књижевне вијести.

Прва збирка Проповједи. Написао Тимотије Димитријевић, свештеник Суботички. Дијена је књизи 2 круне, а добити се може код писца у Суботици (Бачка).

Ова збирка садржи 17 проповиједи, састављених за недјеље и празнике од Нове године па до Ускреса.

Забавник Српске Књижевне Задруге. Свеска 9 с овом садржином: 1. „Давид Коперфилд“, од Ч. Дикенса, у преводу Д. М. Јанковића (наставак); 2. „Рат и мир“, од Л. Н. Толстога, у преводу О. Глушчевића и М. Ђ. Глишића (наставиће се); 3. „Стратоника“, од Ј. Зејера, у преводу С. Н. Томића (свршетак), и 4. „Широка плећа“, од Фр. Шмилхагена, у преводу Св. М. Јакшића (свршиће се). Претплата на „Забавник“ етаје за задругаре четири динара или круне, за незадругаре седам динара годишње. Ко још није обновио претплату, може то учинити до краја јула мјесеца или непосредно код Задруге, или код кога му драго повјереника њена.

Свештеник и пољска привреда. Предавање из Пастирског Богословља, које је држао и прим својим ученицима у богословији биоградској посветио поп Ст. М. Димитријевић. Прештампано с малом допуном из „Весника српске цркве“. Биоград. Штампарија и књиговезница Павловића и Стојановића 1899.

Православна моралка за више разреде средњих школа. Израдио Сава Теодоровић, свештеник професор и катихета у кр. реалној гимназији у Земуну. Цена 2 круне. У Новоме Саду, Штампарија Ђорђа Никовића 1899. Ова књига је одобрена за школски уџбеник у нитним разредима средњих завода решењем српско-православног св. архијерејског синода митрополије Карловачке од 29. марта (10. априла) 1899. М. 50, Сив. 18, ех 1899.

Летопис Матице Српске. Уређује Милан Савић. Књига 199. Свеска трећа од 1899. У Новом Саду, Штампарија Српске књижаре Браће М. Поповића. 1899. — У овој свесци „Летописа“ отпочет је чланак: О Вићентију Јовановићу. Прилог за историју митрополитства му 1731.—1737. По архивалним изворима израдио Милутин Јакшић. Поред осталог налази се и наставак чланка: Прилог за историју архијепископа и епископа у митрополији Карловачкој. Приоштитио Димитрије Руварац.

Јавне благодарности.

Висока земаљска влада за Босну и Херцеговину у Сарајеву, најмилиствије је благоизвољела даровати цркви св. Ваведенској у манастиру Добрићеву 2 потпуна свештеничка одјејавија од врло дивне материје, за које се високој дароватељки изриче најтоплија благодарност од стране управе овога манастира.

М. Добрићево, 19. јула 1899.

Управитељ. — архимандрит:
Јевстатије Гаћиновић.

Висока земаљска влада, благоизвољела је милостиво подарити 80 фор. за поправку црквине под Мандином селом на Мирковој Градини, те јој потписани оним изричу најтоплију захвалност.

У Жупањцу, 13. јуна 1899.

М. Саварић,
српско-православни парох.

Нлија Биљановић и Никола Важић,
тутори.

Званични огласи.

Натјечај.

3—2

У српско-православној четвороразредној основној школи манастира Гсмионице, код Бањелуке, упражњено је учитељско мјесто, са којим је скопчана годишња плата од 350 фор. а. вр, стан са огрјевој и намјептајем и скромна храна са манастирским братством.

Учитељ треба да је Србин православне вјере, свршени препаранд или богослов, самац (нежењен), а првенство ће имати вјештији у црквеноме појању.

Молбенице са креним листом и свједоџбама: школском и надлежне политичке власти треба слати потписаној Консисторији најдаље до 15. септембра 1899. по старом календару.

У Сарајеву, 26. јула 1899.

АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Број 814, ex 1899.

Гос. II. 6р. 306.

Натјечај.

Упражњена је сеоска парохија Батово, у Чајничком протопрезвитерату. Има 180 кућа и 1200 душа православних. Цркве ни парохијског дома нема. Сједините је парохово у Чајничу, док се у парохији дом не подигне. Осим вршења свију вјерских функција у парохији, и предавања вјеронауке на општој наредној основној школи у Батову, од вароши 2 сата удаљеној, пароху је још дужност, док стације у вароши, да у варошкој цркви редовито служи сваке треће седмице наизмјенце са двојцом свештеника.

Вас приход парохијски изнаша годишње око 600 форинти.

Који од свештеника и свршених богослова на ону парохију жели бити стално изабран, нека своју молбеницу са свједоџбама пошаље најдаље до 1. септембра 1899. год. овој консисторији.

У Мостару, 29. јула 1899.

АЕМ. Консисторија Херцеговачко-захумска.

„Источник“ излази два пута и то 15. и последњег дана у мјесецу. Цијена је листу на цијелу годину 4 фор., а на пола године 2 фор.; за стране земље на цијелу годину 5 фор., а на пола године 2.50 фор. Учитељима основних школа и ђацима давање се лист у пола цијене. Претплата се шаље администрацији листа, а рукописи уредништву. Рукописи не враћају се.

Прва српска штампарија Ристе Ј. Савића и друга у Сарајеву.

ИСТОЧНИК

ДУХОВНИ ЧАСОПИС

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЈЕТНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКО-ПРАВОСЛАВНОГ СВЕПШТЕНСТВА
И НАРОДА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.

Год. XIII.

Сарајево, 31. августа 1899.

Бр. 16.

ВЛАСНИК:

ЊИХОВА ВИСОКОПРЕОСВЕШТЕНСТВА СРПСКО-ПРАВОСЛАВНИ БОСАНСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКИ
АРХИЈЕРЕЈИ.

УРЕДНИК: ТЕОДОР ЈУНГИЋ, ПРОТОЈЕРЕЈ.

ЗВАНИЧНО.

На молбу Његова Високопреосвештенства Митрополита нашег, господина Николаја, коју је 31. марта ове (односно 30. марта прошле) године Његовој Светости васељенском патријарху госп. Константину у том погледу поднио, да се са важних територијалних и црквено-административних разлога садашња Дабро-босанска митрополија у двије равноправне црквене области раздијели, и нова једна митрополија, која би политичке округе Вањалучки и Бихаћки обухватала са сједиштем митрополитским у Вањалуци установи, благоизвољела је Његова Светост најмилиостивије услишати и одобрити, да се нова митрополија под именом „Вањалучко-бихаћка“ установи, што ћемо у своје вријеме нарочито прогласити.

У исто доба поднијели су високопреосвештена гг. митрополити Његовој Светости и други предлог ради устројства вишег духовног суда, као призивног мјеста за све духовне, црквено-казнене и брачне предмете српско-православног клира и народа својих епархија са сједиштем у Сарајеву. И овај је предлог усвојила Његова Светост доавољивши устројење вишег духовног суда и одобривши у ту сврху поднесени органични штатут.

Оглашујући нове стечевине цркве наше, не можемо на ипо, а да са особитим нагласком не истакнемо важност и благодат њихову, особито пак ону вишег духовног суда, која ће савјесно и строго спроведена, много припомоћи светој цркви у постизавању и оживотворењу

узвишеног задатка њезина, јер је црквено судство управо позвано, да сачува и обезбједи чистоту вјере и морала хришћанског, да заштити постојећи богоустановљени црквени ред, устав и установе црквене.

Дајући на овај начин одушка искреној радости својој за овај знаменити у историји цркве наше догађај, са чувством непоколебиве вјерности, љубави и оданости према светом патријаршеском пријестолу цариградском, изричемо уједно и најдостојнијему представнику његову Његовој Светости, патријарху Константину, испред свега благодативог клира и народа своју синовску благодарност на очинском старању о благу и напретку свете нам цркве и цјере православне, молећи се топло Богу за драгоцјени живот, здравље и долгоденствије Његово, и желећи од срца, да у апостолском дјеловању Својем доживи спасоносне плодове нових устапова цркве ове, и да у мудрости Својој и самопрегорјевању устраје у високом светиљском звању и положају Својем, како би и остале уредбе цркве ваше у Њему нашле свога моћног заступника и покровитеља, на срећу и спасење вјерна и побожна стада Његова.

А сад се поуздано надамо, да ће наше земаљско правитељство по познатој својој неуморној бризи и настојању око унапређења интереса наше свете цркве и духовне просвјете и напретка народа нашег, сходне поприимити кораке, да се благотворне установе ове што прије оживотворе.

Из АЕМ. консисторије Дабро-Босанске.

Рукопожења. Јован Кнежевић богослов, рукоположен је у еписко-православној цркви у Сарајеву 1. августа о. г. за ђакона, а 6. и. мј. за презвитера, и постављен је привремено за пароха на парохију Бочачку у прото-презвитерату Бањалучком. — Коста Продановић богослов, рукоположен је у еписко-православној цркви у Сарајеву 6. августа о. г. за ђакона а 8. и. мј. за презвитера, и постављен је привремено за пароха на парохију Маринску у протопрезвитерату Приједорском. — Тривко Максимовић богослов, рукоположен је у еписко-православној цркви у Сарајеву 8. августа о. г. за ђакона а у еписко-православној цркви у Мостару 15. и. мј. за презвитера, и постављен је привремено за пароха на парохију Душци-Паланка у протопрезвитерату Старо-Мајданском.

Прекјештења. Јован Јелић досадашњи парох Маринске парохије у протопрезвитерату Приједорском премјештен је 28. августа о. г. на парохију Бузовску у истом протопрезвитерату.

Разријешење од парохијске дужности. Симо Кнежевић, досадашњи парох Бочачке парохије разријешен је 9. августа о. г. по властитој молби од вршења парохијске дужности.

НЕЗВАНИЧНО.

Исус у пустињи. Искушења.

Из дјела П. Дидона: Исус Христос.

(Свршетак.)

Француска школа модерне библијске критике мање се мучила. Она радо признаје историјску основу бављења Исусовог у пустињи и његов строги пост; само је уображење ученика измислило три искушења, која је он издржао у овом страшном крају; сама ова уобразиља створила је такову легенду.

Све је ово скроз самовољна претпоставка, која се ни чим не подређује, и која на пошљетку и нема никакве друге важности, него да као слабо помоћно средство потиरे оне истините историјске догађаје у Јеванђељу, који се не слажу са филозофијом дотичног писца. Рукује ли се историјом овим начином, то ће она постати покретни под, који ће се моћи кретати по вољи. Тада ће остати само они историјски подаци, на које се смилује ђуд личног суда и системе.

Каква чудна забуна могла би довести апостоле, да сањају такве ствари о свом учитељу? Не би ли то било њима противно, скоро да речем безбожничко, да помисле, да је син Божји био потчињен сили вражјој? Само истина може их томе поучити. И ако се такви призори вјерују, другима приповједају и напишу, то се не може никако другачије објаснити, него тим, да су се заиста догодили. А ми додајемо још: све оно, што у животу Исусову бијаше болно и тамно, појмише ученици тешко и полако, шта више бијаше потребна поука од светог Духа, да разумију страдање Месијино, и да је, у реду жалости и понижавања Исусових, најпрво искушење, које је објавило најскривенију тајну његовог страдања.

Пошљедни представници њемачке критичке школе (Keim: Geschichte Jesu von Nazareth, Bd. I.; Schenkel: Das Charakterbild Jesu) одбацили су такође ову историју, као да се она у истини онако догодила, као што ју описују Јеванђелисти. Они држе, да је такво што недостојно искупитеља, и да то, разум просвјешћен и без предрасу, да не може примити. Они говоре о овом извјештају као о народној умотворини, која је у највећој мјери неградна и у ружвом облику, и која покушава да борбе наслика видно, које је Исус издржао било у почетку било у току свог живота. Она потоња морала су — како они мисле — пред Исуса доћи и његову душу узнемирити: дужност, т. ј. задатак свој као Месија извршити и онда избор за то потребних сред-

става. У обадвије ове тачке они виде предмет унутрашње борбе, у којима је Исус једва и с великим напором дошао до путе свијести о самом позиву, и до одважења да га и изврши. Али документа, која су у јеванђељима, не пружају нам никаквих података, да би могли закључити, да је Исус имао такве људске слабости. Христос, како Га ови критичари нама представљају, није онај, који припада историји; он постоји само у машти такве критике; он може да буде сличан човјеку, кога ми познајемо у нама самим, немоћан духом, а још немоћнији вољом, али то није онај човјек, кога као тип цијелог човјечанства јеванђеље износи и у коме је описат његов истинити живот.

Формална свједоцба св. Матије и Луке, која се у главном слаже и која се бави и појединостима, не допушта да се пориче стварна истинитост неког извјештаја, који проналази од самог Исуса. У које је доба свог живота саопштио Господ својим ученицима, шта је Он издржао у почетку свога рада у пустињи, у самоћи, која је сама по себи већ била његово прво искушење? На ово не може се поуздано одговорити; може бити да им је Он ово казао онда, кад се с њима опраштао, и кад им је, пун жалости и љубави, још много које чега повјерљиво говорио. „Ви ме називате учитељем и господом“, рекао им је Он, „и право је, јер ја сам тај. И као што Ја нијесам никад синао с пута, који ми је одређен, тако не требате ни ви остављати пут, којим треба да идете. Угледајте се на мене.“ И кад се Он истог часа сјетио теших искушења, у која ће доћи Његови ученици, и кад их је храбрио ријечима: „Имајте вјеру, ја сам надвладао сивијет“; — зар то није мишљено о пустињи, гдје је он заиста надвладао кнеза овог свијета, кнеза, који распростире разноврсну мржњу, ушљед које рђави човјек без одмора прогања дјело и ученике Исусове.

Крштење и искушење иду једно за другим и у историјској истини и у извјештају јеванђелиста. Оба ова нераздвојна истинита догађаја, који се објашњују узајамно, јер у живој опрјечи један према другом стоје, јесу најприкладнија предигра животу Спаситељевом.

Прво је открочење духа Божјег, а друго духа злог; прво показује Исуса као сина Божјег, а друго људску природу посвећену борби и мукама; прво открива бескрајну снагу, с којом ће Он радити, а друго сметњу, коју ће Он уклонити; прво нас поучава о Његовом унутрашњем животу, а друго о закону његове радње.

Ова два духовна правца, која се у сваком човјеку и људству појављују, чине на основу међусобне непрестане борбе, разнобојну мијену у историји. Исус има духа у изобиљу, Он је исказани непријатељ другог на свима странама. Сав циљ његовог живота јест, да у

човјеку осигура побједу првог над другим. Ма ко се повиновао духу Божјем, примиће Га од Христа; и ма ко хоће да надвлада злог духа, мора молити Христа, да га за то поткријепи.

Ово је величина Исусова по очевицима Његовог живота, по онима, који га нацрташе у ове обадвије слике на почетку његовог дада са снажним пластичним потезима.

Исус је међу људима, али нема међу њима себи равног, јер ни један није „син Божји“ и ни један не може се ослободити утјецаја ђаволског без Његове помоћи. Он је образац од искуси и Он је снага; мора се борити овако, као Он, и без Њега не може се никад побједити.

Он као син Божји и Његова неограничена светост засијауше при улазу у Његов јавни живот; они осветлише до у највеће дубине, тајну Његовог дјела, које се не да прозријети, као и одлуке Божје, много теже него човјечанство, које је пуно озбиљне јуначке снаге, као дух жртве, који се замисља у свом исходнику.

Религијозно-морални листићи.

Намијењено православној епископској младици и сваком Хришћанину.

Превео и попунио: Јован Петровић, свештеник-катихета и професор у Загребу.

Не спори с Богом.

Сиромаштва ни господства не дај
ми, храни ме хљебом по оброку мом, да
не бих наједваши се одрекао се Тебе,
или осиромашити да не бих крао
(Псалм 36, 8—9).

Отац Данил дође једном у град, да прода своје рукотворе. Он се већ хтио повратити у своју пустињу, кад срете човјека, окружена сиромасима, странцима, и позва га к себи на ужину. То је био камелоломац, по имену Евлогије; он се бавио послом по цео дан, не кушајући ничега, а кад би настало вече, он би повео к себи у кућу све, кога год би на путу срио и потрошио би на вечери све, што је зарадио; па и мрвице, које би пошље једва скупио, бацао би сусједским псима.

Старац, дивећи се врлини његовој, мишљаху: „Евлогије сиромашни храни сваки дан толико биједних, а што би тек учинио Евлогије богати! Ах! он би био храна свима гладнима, одјећа свима нагима!“ И стаде молити Бога и дан и ноћ, да Евлогије, ради среће других постане богат; сјединивши молитву своју с постом, он је тако изнемогао, да је једва живио. Прође три недјеље, — најпослије Бог услиша молитву старчеву: он заспа; на једанпут нађе се он у цркви *Васкре-*

сења Снасова; види неко Богоподобно дијете, гдје сједи на светом камену, поред њега стајаше Евлогије. На то рече дијете: „Ако се сам ти предаш као јамац за Евлогија, учинићу га богатим“. „Из руку мојих тражи душу његову“ одврати старац — и видје, да двојица синају злато у крило Евлогијево. Старац се трже иза сна и захваљиваше Богу, што му је молитва услишена.

Међутим је Евлогије живио као и прије. Али једнога јутра кад изађе на посао свој, удари мотиком по камену и осјети, да је он пунаљ; удари и други пут, и спази рупу; удари и по трећи пут, и из камена се просу злато... Евлогије се стресе, и не знађаше, шта да ради с благом!.. Тога дана не дође Евлогију ни један сиромах, а ни сам Евлогије није ништа окусио хране. Сјутра дан купи он коње и, као да тобож превози камење, превезе кући злато, и ужинаше сам.

Евлогије дуго размишљахаше. Најпослије најми лађу и оде у Цариград; тамо обдари све велеможе те постаде и сам велеможем; купи огромну дивну кућу и стаде живјети раскошно гостећи само оне, који су били цару уз кољено.

Отац Данило није ништа о томе знао; ну послвије двије године види он опет у сну прекрасно дијете и помисли: гдје ли је Евлогије? — И на једанпут види: некакав нагрђен човек гони Евлогија од дјетета тога... Старац се пробуди иза сна и рече сам у себи: „Јао! Ја погубих душу своју!“ Одмах узе своју горњу хаљину, и пође у оно мјесто, гдје је Евлогије прије живио: дуго је чекао да дође хранитељ сиротиње, да га позове у дом свој, али узалуд! Најпослије спази једну старицу, па јој рече: Молим те, донеси ми парче хљеба, данас нијесам ништа окусио.“ — Она му испуни молбу и упути се с њим у побожан разговор. За тим је запити: „Има ли овдје кога год, који прима странце?“ — „Нема“, одврати старица с тешким уздахом, био је код нас каменоломац, који је особито волио гостопримство, но Бог, гледајући на дјела његова, дао му је Своју благост, и сад живи у Цариграду као велможак...“ Чувши ово, рече старац сам себи: „Ја сам починио убијство!“ и пође у град. Тамо дознаде, гдје живи Евлогије, сједе на праг куће његове и чекаше, кад ће он изаћи... Најпослије ето ти Евлогија, гдје гордо ступа у пратњи многих робова. — „Смилуј ми се викну старац, желим да ти нешто кажем“... Но Евлогије и не погледа старца, а робови га одгурнуше ногом. Несретни јамац изађе пријеким путем у другу улицу пред Евлогија, сrete га опет и викну му, али добив неколико удараца мораде се удаљити. — Тако је старац пресједио четири недјеље на прагу дома Евлогијева, гоњен невременом и снпјежном мећавом и не имадијаше прилике да говори

с њим. Најпослије стаде старац очајавати о спасењу Евлогијеву, и павши на земљу, мољаше Бога, да га ријеши јамства. И гле, он задрџеја и видје у сну пресвету Богородицу. „Смилуј ми се Владичице!“ — „Што желиш?“ пита га св. Богородица. Старац јој приповиједи своју жалост. — „Не могу ти помоћи, ти мораш испунити своју обвезу“.

Пробудивши се рече старац сам себи: „Макар и умријети морао би онда не ћу отићи испред врата Евлогијевих“, и опет се упути палачи велможиној. Но чим га спаси Евлогије, одмах заповиједи робовима да га туку, и биједни старац сав рањав мораде се удаљити. Тужећи у души због пропасти Евлогијеве, жалећи, што је сам био узроком његове погибли, и немајући прилике, да ствар поправи, отац Данило одлучи, да све препусти вољи Божјој, па да се удаљи у пустињу Египатску. Но тек што сједе у лађу, да дође у Александрију паде у тако очајање, да лежаше као мртав... Он задрџеја и поново види у храму свијетлога Васкресења прекрасно дијете, које га гледаше тако гњевно, да старац задрхта као лист на дрвету, и не могаше ни једне ријечи рећи у своје оправдање. „Је ли ти испунио оно, на што си се обвезао!“ запита га оштро дијете и заповиједи двојци ањгела, да муче старца, привезавши га за дрво. И бијаху га жестоко говорећи: „Не спори с Богом, не ради дјела, која надмашују твоју снагу“. На ово старац поново види царицу, моли је да му се смилује, и да моли за њега свога сина и Бога, љубећи његове пречисте ноге.

— Пази, рече му најпослије милостиви господ; не ради више тако.

— Нећу никада, одговори старац; ја молих Евлогију богатство, мислећи, да ће бити бољи; сагријешних, владико, опрости ми!...

Ослободивши старца, и он чује: „Иди повратићу Евлогија у старо стање!“...

Пробуди се старац и препун неисказане радости, захвали Богу и пречистој његовој матери.

Послије три мјесеца чује старац, да је цар Јустин умро; да је наслѣдник његов стао гонити пређашње љубимце; да су двојица од њих убијена, а Евлогије побјегао. — Међу тим је цар одредио велику награду ономе, ко му донесе његову главу.

Данил пође опет у оно мјесто, гдје је прије Евлогије живио. Спазивши га, гдје иде с посла, окружен сиромасима, хтједе му старац поћи у сусрет и поклонити му се, но Евлогије га задржи, и пољубивши му руке, позва га к себи на ужину. Ту се старац и Евлогије пораговараше. — Каменоломац му приповиједи, како се повратио у отаџбину своју, како је сав народ долазио, да га види и да га по-

здрави као велможу, и како се бојао казати да је он то, увјеравајући их, да је само ишао у Јерусалим, да се поклони гробу Господњем. „Ја сам на ново узео, продужи Евлогије, свој алат, и пођох управ к оном камену, гдје сам нашао злато, ја мишљах да ћу опет наћи рпу, али ма колико да сам ударао, ма колико да сам разна камења тесао не нађох ни чега. Најпослије ослободих се заблуде и, хвала Богу, заборавих господство. — „Чудеса твоја и судбине твоје ко да исповиједи, Владико Господе?“ заврши Евлогије своју приповијетку: „Мало не оде у ад душа моја... Моли се за мене оче, — ја сам велики грјешник!“

Моли од Господа хљеба засушнога, то нас учи сам Господ; а не тражи богатства, оно води до многих искушења: није узалуд речено: *Лакше је камили проћи кроз иглене уице, него ли богатоме ући у царство Божије* (Мр. 10. 25.) *Немарна рука осиромашава* (Приче 10. п. 4.) *а крошкима даје Господ милост* (Приче 3. 34).

Отац Јован Сергијев Кронштатски.

Из „П. II.“

(Свршетак.)

На крају сматрамо за потребно, да наведемо мишљење једнога доктора медицине о оцу Јовану:

У Русији нема ни једнога периодичнога издања или новина, а да се у њима није споменуло општељубљено име оца Јована. Већ се је појавило доста кратких биографија, које описиваху његове подвиге, његову дјелатност и високи морално-духовни живот. Али до сада не бијаше ни један од доктора подигао глас, да исекаже непристрасно мишљење о тој високој личности. Но ето наста вријеме, да и доктори исказу своје мисли о томе достојном старцу.

Пред нама је брошура кијевскога психијатра невропатолога професора И. А. Сикорскога, с натписом: Отац Јован Илић Сергијев Кронштатски и његов боравак у Кијеву. Ова мала књижица — не давно издана — јест заиста значајна у данашњем времену. Поуздано је да су већина доктора скептици с материјалистичким идејама, и да су се због тога неки неповољно изразили о о. Јовану.

Обзирући се на слична мишљења, са свим је природно за сваког човјека, који тежи, да сазна праву истину да жели чути мишљење о св. Јовану и из уста компетентних научењака психијатра и невропатолога. Ето за то је књижица професора Сикорског у том односу важно дјело у психијатријској литератури. „О. Јован, пише аутор, чини се да је обичан човјек но врло изжорен; — сво слободно вријеме он се налази у потпуно узвишеном одушевљеном стању и живи пуним идејалним животом, како је само могуће човјеку“ (стр. 8—9).

„Основну видљиву црту у карактеру оца Јована, чини искреност, кротост (благодет) и узвишена љубав према људима с тим особинама склопљена је још и учтивост према друштву и околини, које прелази свако очекивање. Све је то написано на лицу о. Јована, и сваки, који то лице приликом види, почиње да вјерује, и да се нада.“

Кад отац Јован походи Владимировску цркву „цијелу му фигуру, лице и кретање тијела оазарава такав чудан огњ идејалног живота, који се не може опртати ни описати, и који нас и нехотице доводи до осјећања, да стојите близу великога човјека“ (Стр. 13).

Проницатељност оца Јована поражавала. Ми имасмо много случајева, да се увјеримо, да он има дар проучити брзо и вијерно и с једним погледом душевно стање човјека. У томе погледу су његове дијагностичке способности изванредне.

Кад види пред собом много свијета он се окреће онима најприје, којима је његова помоћ најпотребнија. Он са тврдим увјерењем чита у срцима, у којима нема искренности и која су далеко од оних великих врлина с којима је он тако богат и које жели да и у других развије (стр. 17—18).

Нарочито важан је поглед професора Сикорског и на психичко стање о. Јована. „Ми слушасмо мишљење, говори професор, исказано од учених људи, да је о. Јован појава психопатичка или модерни човјек нарочите врсте.“

„Оваково мишљење савршено је неосновано, шта више лакомислено. Напор наш да га проучимо показује сасвим противне резултате. Ми нијесмо никад видјели појаву хистерије код њега, нити смо неумјесне сузе, нити узбуђење какво од вреве силног свијета; на против примјетисмо дубоки душевни мир. То показује да посјетиоци његови не само да су били одушевљени и испуњени најбољим осјећањима пијетета него и воља им се чвршћала. Ушљед тога тај утицај на масу несумњиво је здрав и силан, а никакo штетан.“

На закључку брошуре професора Сикорскога пише: „Сваки осјећај у оца Јована одликује се необичном дубином и пуноћом. Његова проницатељност, којом познаје душевно стање човјека, јест необична. Ако још томе додамо колосалну му вољу, истом ћемо онда имати праву слику о њему. Само му здравље стоји у пуној хармонији с душевнијем способностима. Непрестано је чист, свијез и неуморан. Недовољно спавање и прекомјерно напрезање, које је потребно за опширну му мисију, не само да му не шкоди здрављу, него га кријени и подстиче на још веће подвиге.“

„На лицу оца Јована, као и на цијелој му спољашности је сама необична доброта и благоет, и ми разумијемо, за што маса народа толико лети, да види оца Јована. У том погледу истиче се несумњиво потреба, да се тај необичан и праведан човјек види и проучи.“

„Кад говоримо за способност и врлине некога човјека ми тражимо доказа његове дјелатности у наукама, поезији, искуству и прастичном животу; задајемо себи питања за специјалност тога човјека о његовом труду и раду. Специјалност оца Јована је морално усавршавање себе и других.“

„Његови труди нијесу написани у књигама и на платну, него у милионима срдаца; записано је и запечаћено у нашем уму све што о њему видјесмо, чуемо и читасмо. Тај живи носилац и проповједник идеала, који пребавља 15—20 часова дневно у храму, под ведрим небом, у густим зборовима, не зна за умор. Он е ријечима, примјерима, а највише својом личношћу васпитава свијет. Он припоједи науку о животу. Али као што се види, таква наука не постоји. Да знаш живјети, — то није наука него филозофија. Грчки мудраци имали су право, кад су тврдили да је живот велико искуство и само мудри људи могу извршити ту велику задаћу. У наше пријеме такав је морални филозоф отац Јован Кронштатски. Једнодушна тежња к томе није ништа друго него знање времена. То показује каккову цијену има морал за друштво и како су скупни успјеси.“

Ту се саргује књижевна дрс Синодског о о. Јовану. Ми пак хођајемо, да
нјега, коју проповиједат о. Јован и чему нас учи. Ми видимо да морат без нјега
ниси у зракју. Најважнишији морат није само збада према хришту него бегра-
нична збада и према Богу, и испреда нјега у Пдета, коју сусретамо у оца Јована.
Само у тој нјери и збади наредна се морат, каква нареднамо у о. Јована. Збада
се та показује у две правца, која нју један друк на сусрет — оу човјека Богу
и друкту и оу Бога друкту. Први прават збади саржу сав религиозни морат,
а друкту сву нјерку докметну.

Да Бог није безгрешно збадо друкту, не би било ни Христа ни хри-
шћанства, нити религиоз, нити гвјни и докмет, нити црква. Ни та би било таког
великог друкта као оца Јована, те означене баглате неограничене збади, којом
збада необична слобода Ауха и колосална моља.

Само у религиози у Христа лежи центар потпуног светралога разнића
човјекају дукте. И сви триумф европске науке нијесу ништа друкто него плод хри-
шћанске пиваизације!

И такав са станаошаста специјалнста психијатра, јест отац Јован "нстински",
човјек. Он је нормалан идејал дуктор дуктеност етат, о коме ми само можемо
маштати у овом нервозном и богословском вијесу. Само фанатично збадаје оца Јована,
који изгледа за 20 млађа јасно сјећачи, да неоски моратни жинот и збада хри-
шћанска нјега јесте не само порођа за дуктеност збадаје, које се отаца у "кодо-
сагно" моћи и друкти високим дуктеност особинама, што се јасно вије, него и
за трјесено збадаје. Такав је дукте закључак сукремене психијатрије.

У Сарајево, 8. августа 1899.

(Слободно по дукторско: Јован Ђ. Зорич.

Освећене новосаграђене српско-православне цркве у Притоци.

(У Бихањском протопресвијатрату).

На дан св. апостола Петра и Павла т. ј. на 29. јуна т. г. Претово Висо-
копресвештеног Архиепископа Сарајевски и Митрополит Дабро-босански епис. Пископај
осветио је новосаграђену српско-православну цркву у селу Притоци код Бихања.
И тај је дан, врло значајнит за ово скромно мјесто и за ову малу српску
прквену општину, јер је тога дана посвећен храм Божји, посвећен дом молитвени,
посвећено је тако пристаниште, гдје ће дукта Србина у тежким засовима наћи
сигурност пристаништа и укрјељења. А кад се још узме, да је ово друкта парох-
јагина прквен у нједном протопресвијатрату Бихањском, која је оу тврдог материјала
сарађаје, онда је важност тога посвећена још нећа.

Пошто је јављено из Сарајева, да ће Претово Високопресвештеноство
стићи у Бихањ 28. јуна, данке у оца Петрова-дане, и то преко Новца и Крпце,
то је тога дана свештенство овога протопресвијатрата, српско-православне прквене
општине Бихањке и Притоцке, и више оличних грађана из Бихања — и ако је
тај дан био парат у Бихању — нашом у сусрет Прет. Високопресвештеног до
дуренова. Нијесна, гдје је у 3 1/2 часа по подне писијело Прет. Високопресвештеноство.

Ту је Његово Високопреосвештенство у име црквене општине Приточке поздравно кратком добродошлицом Стеван Новаковић, тежак из Притоке.

Послије кратког одмора крене се Његово Високопреосвештенство пут Бахаћа, куд око 6 сати у вече стигне, гдје га чиновништво и грађанство без разлике вјере дочека упарађено пред градским парком, и послије кратког поздрава високи гост оде најпре у прису, гдје га пречасни госп. прота Коста Ковачевић поздравиле слиједећим говором:

Високопреосвештени Владико!

Мило ми је и радостан сам, да те и ове године овдје у овоме дому Божијем, кога си ти лањске године осветио и благословио испред свештенства и народа овога краја могу поздравити.

Мило ми је и радостан сам, велим тим више, што нам ти свети Владико и овом приликом долазиш са оном истом лањском намјером, да осветиш још један храм Божији у овом протопрезвитерату, у ком ће се појати св. литургија у славу и хвалу цара небеснога — Бога свемогућег, који нам даје живот и смрт, и кога смо ми сви на земљи без разлике вјере и језика дјеца, о којој он сву бригу и старање води; мило ми је и радостан сам, јер нам долазиш да осветиш дом цара небеснога у коме ће се појати св. литургија за здравље и дуг живот цара земаљскога, нашега узвишенога аемље господара Франца Јосифа I. под чијом мудрошћу и праведном управом ми Срби, јуначки и вијерни поданици Његови, сретне и слободне дане проводимо, и који нас, синове поносне Босне и кршне Херцеговине све једнако љуби и потпомаже у нашим религиозним осјећајима; мило ми је и радостан сам, јер нам долазиш, да осветиш дом молитвени, у ком ће се појати св. литургија: за здравље наше родбине, за здравље наших духовних старјешина т. ј.: патријараха, митрополита, епископа и свега мирског и монашког свештенства, па свију наших пријатеља и суграђана без разлике вјере и нације, звања и занимања; мило ми је и радостан сам, јер нам долазиш да осветиш цркву нашу свету, у којој ће се појати св. литургија за здравље вока и тежакца, трговца и занатлије, војника и царских службеника, путника и страдалника.

Наша се радост удвостручава дакле, кад знамо да си ти Високопреосвештени Владико и ове године дошао осветити кућу, која ће бити дом мира и љубави, братства и једнакости, дом у коме ћемо слушати ријечи Христа Спаситеља: „Љубите друг друга љубите један другог.“

И наше весеље данашње заиста је оправдано, јер зар има ко, а да у радости буде жалостан? Зар има ко између нас да не буде радостан кад помисли, да ми подижући ове и овакове храмове Божије — подижемо с њима и углед себи самим, јер ће нам они служити као видљиви знак, који ће показивати свакоме странцу и намјернику, да нас има, и да ми овдје у овим крајевима живимо. За то је велим радостан данашњи дан за свакога православнога Србина не само овога нашега котара, него и цијелога окружја нашега, јер они храмови, који се у нашој околини подигну, јесу понос и дика свега српско-православног народа наше Крајине љуто.

Високопреосвештени Владико!

У данима јада и чемера, у данима биједи и невоље, у данима још онијем кад часловац бијаше сва наука најобразованијем Србину Босанцу и Херцеговцу — црква и вјера православна бјеше најјачи стожер, који нам не даде, да се од њега откучимо, који нам не даде, да се отуђимо од својих народних обичаја, од милога

и дивнога језика српскога и повјести народне. Изгубивши своје крне манастире и задужбине древне — вјера је наш народ сабираща у зборове и славе црквене, гдје је он кроз тако дуго вријеме сачувао своје најмилије народне светиње чисте и здраве све до данашњих времена.

На тим и таким зборовима и славама црквеним сједио је сиједи гуслар српски, казујући уз гусле јаворове: малом и великом, старом и нејаком, мушкоме и женскоме, гласом народних пјесама — славна дјела својих предака т. ј. историју народа свога, соколећи га и храбрећи да устраје у вјери праједовској. И ја, мислећи на то некадање вријеме — а осјећајући благодати данашњег доба под владом нашега најмилостивијег цара и краља Франца Јосифа I. под чијим окриљем не само да смо слободни, своје цркве подизати, него још и замашну потпору и помоћ на њих добијамо — питам: ко онда има од нас, да се не би радовао и веселио овоме народноме слављу и доласку твоме и ко не би радосно и весело заједно са мношвом узвикнуо: Добро нам и сретно дошао владику свети!

За тим је Његово Високопреосвештенство поучило сакупљени народ и по том мало одморивши се, кренуло се усело Притоку, и ту га пред црквом обучен и са обученом дјецом и сакупљеним народом дочека мјесни свештеник Стеван Ковачевић. Ушавши у цркву високопреосвештени господин по цјеливању икона и св. трапезе заузео мјесто у столу. После је јектеније свештеник госп. Стеван Ковачевић врло ердчним говором поздрави Његово Високопреосвештенство, после чега се високи гост врати на коњак у Бихаћ.

Село Притока лежи југо-источно од Бихаћа не пун сахат, на десној обали валовите Уне, а у врло плодном и романтичном крају. Црква је од тврдог материјала, а сакрајена је близу ријеке Уне, до самог пута из Бихаћа у Петровац. Од цркве је лијеп поглед на све стране, а особито према југу на брдо Љуточ, према западу преко Уне на стародревни град Соколац и на плаву Пјешивицу.

Сутра дан т. ј. 29. око 7 часова изјутра стигне из Бихаћа Његово Високопреосвештенство, гдје га пред црквеним вратима дочека обучено свештенство. Ушавши у цркву Његово Високопреосвештенство обуче се и изврши обред подгања св. моштију у „часну трапезу“ и освешћења храма уз одјек црквеног звона и прасак прангија. А за тим сврши св. литургију на којој рукоположи за ђаконa богослова Луку Вукашиновића. На архијерејској служби уз Његово Високопреосвештенство служило је 6 свештеника и један ђакон. Пошто се сврши св. литургија и пошто је Његово Високопреосвештенство поучило народ, буде од црквене општине постављен заједнички објед, на којем је било 180 особа. На обједу је Његово Високопреосвештенство извршило обред „резања колача“, којег је донио црквени кум Миладин Ковачевић, тежак из Горијевца. За вријеме ручка, као што је свуда обичај при оваким и сличним свечаностима, говорено је више одушевљених адрвица уз пуцаву прангија.

И за све то вријеме играло је народно коло т. ј. од свршетка службе Божје па до мраке ноћи. На овом народном збору међу нашим Крајинцима видјело се је доста браће Срба из кршине Лице, који дођоше да учествују у братеком слављу. И тек пошто се сунце смири, народ се поче пјевајући разилазити својим кућама. И ако је било тако мноштво свијета, опет је веселе прошло у лијепом миру и потпуном реду. 29. јун о. г. остаће дуго у памети сваког Србина, који је био на овој ријеткој свечаности. Дао би Бог, да се многе српско-православне црквене школске општине угледају на ову малу, али родољубиву општину, те да би се

широм нам миле домовине забијелили овакови храмови, око којих би се наш народ сакупљао на зборове о црквеним славама и другим празницима.

А сада на завршетку овог малог описа, који је тек блиједа слика, оног величанственог народног збора, кличем из дубине моје душе да Велики Бог позивни српско-православну прилику општину у Притоци, која је подигла овај нови храм Божији, у славу св. апостола Петра и Павла, и која је освешћење овог светог храма тако сјајно прославила.

Н.

Црквене вијести.

Освећење цркве. У селу Притоци у протопресвитерату Виханком освешћена је 29. јуна о. г. ново-подигнута црква у славу св. апостола Петра и Павла.

Разно.

Ђачка Трпеза. Женско друштво у Биограду основало је „Ђачку Трпезу“, гдје ће сиромашни и добри ученици добивати храну јефтину, а по могућству и бесплатно. Трошкови ове „Трпезе“ подмириваће се из државне припомоћи, добровољних прилога, уплате ђачке за храну и чистих прихода од приређених у ту цијелу забава и лутрија. Према величини добровољних прилога, приложници се дијеле на три категорије: на добротворе, који у један пут или у четири пута преко године положи 100 динара у новцу или у стварима од вриједности; на утемељаче, који улажу 10 динара годишње; и на приложнике, који приложе један пут или више пута ма колико, било у новцу било у стварима. Ова се „Ђачка Трпеза“ отворила 2. августа о. г.

Војна против алкохола. У цијелом образованом свијету данас је поведен један озбиљан рат против алкохолизма, који упропашћује адрвље оној класи људи, којима је оно најпотребније — радничком сталежу. Паметни војни љекари са свим су избацили алкохолна пића из војске, јер она не чине војнике снажнијим, већ им још више упропашћују снагу и издржљивост. — Један познати париски љекар Лежандр, познао је своје другове — љекаре на заједничку војну против алкохола и штампао је један напис, који је урађен у свима болесничким собама и који се даје свакоме ономе, који као оздравео из болнице излази. Тај његов напис гласи овако: „Већина болести, што се лијече у болницама, постале су или су се погоршале ушљед претјераног пића алкохолских напитака. Сва су алкохолска пића опасна. Најшкљодивија су она, у којима, поред алкохола, има мирисљавих есенција, као пеленина, која није никад од благотворног утицаја, даље клековача и све оне разне ракије што су „горње“ и тав. „стомаклије“. Алкохолска су пића још опаснија кад се узимају изјутра на ште срце и између обједна (ручка и вечере). Сваки човјек мора неизбежно постати алкохоличар, т. ј. трује се лагано алкохолом, баш и онда ако се никад не опије, кад пије сваки дан какво алкохолско пиће, ракију, ликер или вино (нпр. један литар вина и више дневно). Алкохол је један отров, који, кад се редовно узима, убија брже или лаганије, али са потпуном сигурношћу оне органе, који су за живот најпотребнији: желуца, јетру, бубреге, кивне ендокрине, срце и мозак. Алкохол дражи човјека, али га никако не снажи. Он ни-

када не може замијенити храну, а убија укус и апетит. Кад се често алкохол пије, или и обично вино кад се сваки дан троши (један литар и више дневно), човек је већма изложен болестима, и када оболе, болест је увијек тежа по обично, изјетне се у друге болештине и често се савршава смрћу. Алкохол порађа врло често јектику, слабећи плућну снагу; сваке године љекари виђају у болници, гдје се примају болесници, који пате од алкохолизма, гдје послје неколико мјесеци долазе ти исти као јектичави да се лијече. Родитељи, који су претјерано пили алкохолска пића, добијају обично дјецу, који су бogaљи још од рођења, или бласани или умиру у првој години од грчева.“ — Ово неколико напомена доктора Лежандра могу се без претјеривања назвати златне ријечи и не би агорега било, да их и код нас сваки прочита и упамти. Нико не ће бити ни од штете ни на одмет, а многима и многима од неоцјењиве користи, на срећу и њихових породица и цијелога друштва.

Из „Донаџице“.

Књижевне вијести.

Извјештај о православног богословском заводу у Задру. За школеку годину 1898/99. Година XXI. Задар, Штампарија Шпира Артаде 1899. — У првом дијелу овог извјештаја јест чланак „Католички и народносни карактер православне цркве“ (М. П.), а у другом дијелу подаци о заводу, из којих видимо ово: на овом заводу радило је ове школске године 6 наставника, а било је ученика свега у све четири године 36, и приправника за богословију 31. Од 36 слушаца богословије њих 25 положише испит.

Читуља.

† **Стојан З. Јовановић**, протопрезвитер и парох Љевански, витез ордена Франца Јосифа преминуо је 19. августа о. г. у 58 години живота, а у 25 своје свештеничке службе.

Јавне благодарности.

Висока земаљска влада у Сарајеву благоизвољела је сиромашном храму св. Врача у Врањској подарити ове црквене утвари: два велика чирака пред двери, два мала чирака за часну трапезу, једно велико и три мала кандила, једну петохлебницу, једну кандилу и једну дарохранилицу (кивот), на чему се од стране одбора еписко-православне црквене општине изриче високој земаљској влади највећа благодарност.

У Врањској, 13. августа 1899.

Одбор:

Манојло Дунђер
Гаврило Новчић.

Миро Вујовић,
прох.

Висока земаљска влада у Сарајеву благоизвољела је нашем сиромашном храму св. Архангела Михаила у Доли подарити ове црквене утвари: два велика чирака пред двери, два мала чирака за часну трапезу, једно велико и три мала кандила, једну петохљебницу, једну кадоницу и једну дарохранилицу (кивот), на чему се од стране Одбора српско-православне црквене општине изриче високој земаљској влади највећа благодарност.

У Доли, 13. августа 1899.

Саво Самарџић,
Петро Бајат.

Одбор:

Гаврило Таминовић,
парох.

Висока земаљска влада за Босну и Херцеговину благоизвољела је храму св. великомученика Георгија у Подосоју подарити слиједеће црквене утвари: једно потпуно свештеничко одјејаније, један путир са сасудима и покровцима, два мала чирака за часну трапезу, један крет за часну трапезу, два велика чирака пред парске двери, једну плаштаницу, једну дарохранилицу (кивот), једну кадоницу, један полијелеј, једно велико и три мала кандила, једну петохљебницу и три мала ибрика за „теплоту“. — На овоме племенитоме дару потписати одбор у име свега народа најављује високој дароватељи највећу благодарност, шилући топле молитве у споменутом храму пријестолу Свевишњег Оца небесиога за здравље и дуг живот Његовог Апостолског Величанства нашег Премилостивог Цара и Господара Франца Јосифа I. Живео!

У Билећи, 13. августа 1899.

Одбор:

Максим Салатић,
Стеван Милићевић,
Гајо Шуловић.

Надиратељ протопрезвитера:
Ђорђе Периновић,
свештеник.

Висока земаљска влада у Сарајеву благоизвољела је подарити нашој сиромашној цркви у Мекој Грудн, храму св. архангела Михаила слиједеће црквене утвари: једно црквено одијело, два велика чирака пред двери, два мала за часну трапезу, један крет за часну трапезу, једну „дарохранилицу“, једну плаштаницу, један полијелеј, једно велико и три мала кандила, једну „петохљебницу“ и три ибрика за „теплоту“, на чему одбор ове српско-православне црквене општине изриче најтоплију благодарност.

У Мекој Грудн, 13. августа 1899.

Божо Гаћина, Симо Вуковић и Тодор Чорлија,
одборници.

Јован Гаћиновић,
свештеник.

Висока земаљска влада за Босну и Херцеговину у Сарајеву, благоизвољела је овом св. храму „Архистратига Михаила“ даровати три комада у лијепом повезу црквених књига и то: 1 Служебник и 1. и 11. дио Требника. — На реченом дару потписани, у име своје и народа ове парохије, изриче високој земаљској влади најтоплију благодарност.

У Љубушком, мјесеца августа 1899.

Ристо Терзић,
јерџ.

Званични огласи.

Натјечај.

3-3

У српско-православној четвороразредној основној школи манастира Гемонице, код Вањелуке, упражњено је учитељско мјесто, са којим је склопљена годишња плата од 350 фор. а. вр., стан са огрјевом и намјештајем и скромна храна са манастирским братством.

Учитељ треба да је Србин православне вјере, свршени препаранд или богослов, самац (нежењен), а првенство ће имати изјештији у црквеноме појању.

Молбенице са креним листом и свједоцбама: школском и надлежне политичке власти треба слати потписаној Консисторији најдаље до 15. септембра 1899. по старом календару.

У Сарајеву, 26. јула 1899.

АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Број 814, ex 1899.

Рев. II. бр. 306.

Натјечај.

Упражњена је сеоска парохија Батово, у Чајничком протопрезвитерату. Има 180 кућа и 1200 душа православних. Цркве ни парохијског дома нема. Сједиште је парохово у Чајничу, док се у парохији дом не подигне. Осим вршења свију вјерских функција у парохији, и предавања вјеронауке на општој наредној основној школи у Батову, од вароши 2 сата удаљеној, пароху је још дужност, док стањује у вароши, да у варошкој цркви редовито служи сваке треће седмице наизамјенце са двојицом свештеника.

Вас приход парохијски износи годишње око 600 форинти.

Који од свештеника и свршених богослова на ову парохију жели бити стално изабран, нека своју молбеницу са свједоцбама пошаље најдаље до 1. септембра 1899. год. овој консисторији.

У Мостару, 29. јула 1899.

АЕМ. Консисторија Херцеговачко-захумска.

„Источник“ излази два пута и то 15. и последњег дана у мјесецу. Цијена је листу на цијелу годину 4 фор., а на пола године 2 фор.; за стране земље на цијелу годину 5 фор., а на пола године 2.50 фор. Учитељима основних школа и ђацима даваће се лист у пола цијене. Преплата се шаље администрацији листа, а рукописи уредништву. Рукописи не враћају се.

Прва српска штампарија Ристе Ј. Савића и друга у Сарајеву.

ИСТОЧНИК

ДУХОВНИ ЧАСОПИС

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЈЕТНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКО-ПРАВОСЛАВНОГ СВЕШТЕНСТВА
И НАРОДА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.

Год. XIII.

Сарајево, 15. септембра. 1899.

Бр. 17.

ВЛАСНИК:

ЊИХОВА ВИСОКОПРЕОСВЕШТЕНСТВА СРПСКО-ПРАВОСЛАВНИ БОСАНСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКИ
АРХИЈЕРЕЈИ.

УРЕДНИК: ТЕОДОР ЈУНГИЋ, ПРОТОЈЕРЕЈ.

ЗВАНИЧНО.

Његово Високопреосвештенство Господин АЕ. и Митрополит Дабро-босански Николај намјеравао је да неколико парохија преуреди јер је више пута од дотичних свештеника и општина за то мољен био. Стојећи на становишту, да се само искреним збором и договором може већ постићи какав напредак, Његово се Високопреосвештенство обратило народу, да с њим у споразуму ријеши та питања о преустројству дотичних парохија, и саслушавши народне жеље да их по могућности у обзир узме. Ова племенита намјера, ушљед необавијештености или заведености, рђаво је протумачена код српско-православне црквено-школског општине у Травнику, те је одбор те општине отказао Његовом Високопреосвештенству судјеловање на заједничком уређивању тамошњих парохија, и према томе огријешно се о свој канонички однос према својој црквеној поглавици. Овако држање одбора поменутог општине ожалостило је очинско срце Његовог Високопреосвештенства, јер је тим био онемогућен сваки даљи рад на бољитку цркве и народа. Али овако стање није дуго трајало. Заведени увидјеше странпутицу на коју бијаху зашли, те на радост свих правих пријатеља слоге и напретка народног повратили се на пут правих синова хришћанске цркве, и у својој сједници од 11. септембра о. г. закључили опозив свога горњег ријешења, и записнички умолише Њег. Високопреосвештенство за опрштај ове њихове погрешке. Његово Високопреосвештенство Господин Митрополит са очинском предисретљивошћу

одазвао се овој молби, и овај немили догађај би бачен у заборав. Ушљед тога можемо данас с радошћу констатовати, да су редовне прилике у Травнику опет повраћене, и да је у мјесто неспоразума завладао опет мир и законити поредак.

Српско-православна АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Број 2048, ек. 1899.

Званична препорука.

Пречасни господин Сава Теодоровић, свештеник, професор и катихета краљ. реалне гимназије у Земуну, написао је и штампао ове године књигу под насловом:

„Православна Моралка“,

која је удешена за школски уџбеник у вишим разредима средњих школа.

Ова лијепа и мирљиво парађена књига препоручује се од стране ове Консисторије гг. катихетама и свештеницима нашим, да је као zgodну ручну књигу за себе набаве и њезином се језгровитом садржином користе.

Цијена је књизи двије круне и може се наручити и добити код писца у Земуну.

У Сарајеву, 2. септембра 1899.

Српско-православна АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Из АЕМ. консисторије Дабро-Босанске.

Рукоположења. Милан Поповић, богослов рукоположен је у српско-православној цркви у Сарајеву 5. септембра о. г. за ђакона, а 8 и. м. за презвитера и постављен је привремено за пароха на парохију Паланчиште у протопрезвитерату Приједорском.

Постављења. Теофило Савић, јеромонах, постављен је 16. септембра о. г. привремено за пароха на парохију Лијешћанску у протопрезвитерату Дервентском.

Премјештења. Ђорђе Јањић досадашњи парох Шолајске парохије у протопрезвитерату Котор-Варошком премјештен је 2. септембра о. г. на парохију Колску у протопрезвитерату Бањалучком. — Герасим Кочић, јеромонах, досадашњи парох Колске парохије у протопрезвитерату Бањалучком премјештен је 2. септембра о. г. на парохију Масловарску у протопрезвитерату Котор-Варошком. — Јован Кнежевић досадашњи парох Бочачки у протопрезвитерату Бањалучком премјештен је 2. септембра о. г. на парохију Шолајску у протопрезвитерату Котор-Варошком. — Марко Јелић, досадашњи парох Лијешћански, у протопрезвитерату Дервентском, по молби својој, премјештен је 16. септембра на парохију Осинје у Тешањском протопрезвитерату.

НЕЗВАНИЧНО.

Религијозно-морални листићи.

Напијењено православној српској младежи и сваком Хришћанину.

Првео и попунио: Јован Петровић, свештеник-катихета и професор у Загребу.

Избегавајте лаж.

На таблицама закона, које је дао Бог Мојсију на гори Синају, бјеше написано: *Не сједочи лажно на ближњег својег* (Исх. 20,16). То је девета заповијед Божја. На таблицама благодати, т. ј. у св. Јеванђељу, Бог је исто тако написао: *Нека буде ваша ријеч: да, да; не, не; а што је више од овога, ода зла је* (Мат. 5. 37). Тако је заповједио Бог, но ипак смо ми приучили свој језик на лаж, да ју скоро ни за грјех не сматрамо, савјест наша ћути... И како смо досјетљиви у лаж! Један говори лаж, коју је чуо од другог и повјеравао му, као да говори истину. Други је шалећи се и празнословјећи у један дан изговорио цијелу тисућу лажи. Неки опет наприма тисућу послова а ништа не сврши, и уз то не свршује не за то, што је нишао на запрјек, већ просто за то, што није хтио свршити. Неки опет измишља лаж да окрипи ближњег. Тако расте лаж и шири се; жини она на сајмовима, налази заклону у дућанима код трговаца, улази у куће, увлачи се у царске и кнежевске одаје, јавља се на судовима... Куд год се макнеш, свуда је нађеш: она излази из једних уста, а пролази кроз тисуће. Лаж говоре, пишу, штампају у књигама, читају, преносе из града у град, она пролази кроз цијелу васељену. Ко може описати или исказати, колико штете наноси лаж?... Она шкоди и ономе, који је говори, и ономе, који је слуша. Ко говори неправду, тога људи мрзе, не поштују, сумњив им је. Моли што у зајам, и нико му не вјерује. Обћава што, и нико не вјерује ријечи његовој. Пише обвезницу по сваки се боји, да је прими. И ријечи су лаже сумњиве, и писмо му је пенетинито, и сама заклетва слаба. Говори лажа кадгод и правду, но и онда му нико не вјерује. А ко слуша лаж и вјерује њој, тај често иде за вјетром — труди се узалуд и бескорисно, каткад губи своје достојанство, каткад ставља живот у опасност, а каткад губи и саму душу своју. Лаж уништи често читаве градове, руши силна царства, меће непријатељство међу пријатеље, завађа сроднике, раскида супруштва... Лаж раздире и саму цркву, ма какви да су били расколници, јеретици, невјерници — све их је убила лаж — лажна наука њихових зачетника јереси или књиге њихових лажних учитеља. — Ето за што

милостини Бог не само строго забрањује лаж својим законом, већ каткад ужасно и казни лаже, да би страхом задржао људе од гријеха лажи. Три пута је Фараон Египатски прекршио своје обећање, три пута је слагао: Прво, кад су жабе притисле сву земљу Египатску, друго, кад су се појавиле силне мухе у кући Фараоновој, треће, кад је град побио сву земљу Египатску од човјека до скота. Три пута је обећао Фараон, да ће пустити народ Израњски у пустињу, да послужи Господу, и три пута је слагао, — није пустио народа. Како је Господ казнио ту варалицу, свакоме је познато: *И вративши се вода пошопи кола и кињике са свом војском Фараоновом, што их год бјеше пошло за њима у море, и не оста од њих ни један* (Исх. 14. 28). — Ево још један примјер: Пророк Јелисије очисти Немана Сирца од губе; Неман му донесе богате дарове за то, но Јелисије не хтједе ништа узети. Тада лукави слуга његов. Гијезије достиже Немава на путу и рече му, да су Јелисију дошла два пророчка сина па моли за свакога хаљину и таланат сребра. Неман му повјерова и радо даде мјесто једнога таланта — два и двије одјеће за младиће. Гијезије узе све то, сакри и дође пред Јелисија, као да није nigдје био. А пророк Божји знао је духом светим све, па за то га и предусрете с питањем: откуда Гијезије? Гијезије лажно одговори: „слуга твој није nigдје био.“ Тада га страшно укори пророк: „Зашто си слагао? Или ти мислиш да ја не знам, да си слагао; или мислиш, да срце моје није ишло онамо за тобом? — Нека губа Немамова прионе за те и за сјеме твоје до вијека!... *И отиде од њега губав био као снјег* (II. Цар. 5, 22—27). — А ево још један примјер из историје апостолеке. За вријеме апостола, продаваху вјерни своје имање, доносише примљени новац и даваху апостолима на расположење. Тада један човјек, по имену Ананија, договоривши се са својом женом Сапфиром, продале њиву, коју имађаху; и затајивши дио добивена новца, предадоше остало апостолима. Тада му рече св. апостол Петар: „*Ананија! за што направи сатона срце твоје да слагаш Духу светоме и сакријеш од новца што узе за њиву? ... Кад је била у тебе не бјеше ли твоја? И кад је продаде не бјеше ли у твојој власти? Људима нијеси слагао него Богу (Дј. 5. 3. 4) А кад чу Ананија ријечи ове, паде и издахну ... (Дј. 5. 5).*“ Послије три сата дође и жена његова Сапфира, не знајући за смрт мужа свога. Св. Петар и њу запита: кажи ми јесте ли за толико дали њиву? А она рече: да, за толико. Тада и њој рече апостол Христов: за што се договори с мужем својим да слагаете и искушате Господа? Гле, они, који мужа твога законаше, пред вратима су, и тебе ће изнијети. И одмах паде Сапфира пред ногама апостоловим и издахну... Ко се не ће уплашити, кад чује ово, и ко не ће замрвити

на лаж и бјежати од ње као од живе ватре?... — Но рећи ће когод за што је Бог онда тако строго казнио лашце, а сад их не казни, ма да они сад лажу горе од оних? За што? — За то, што има други живот, т. ј. будући, који је одређен за награду дјела. Казнио је Бог и у овом животу неке за то, да људи виде, како је лаж мрска Богу и како се Бог гњиви на лашце. А ко за стално зна, да и данас остају лажки без казне? Многи трпе казну, али не признају, за што трпе казну. Често нас снађе тешка, неизлечива болест, уз то надође губитак иметка, постиже нас несрећа за несрећом... Шта је то, ако није казна Божја за нашу лаж? Рећи ћете: но ко може бити, да не слаже? „Ако не слажеш, не ћеш продати, и не ћеш купити, нити ћеш зајам добити“... Изгледа, као да Бог тражи оно, што је немогуће. Та он, који зна не само то, што бива у свијету, него и то, што сваки од нас мисли, узаконио је: „нека је ријеч ваша: *да, да; не, не;* зар је та заповијед Божја — ствар немогућа? Или зар сам Бог меће том заповиједи запреку спасењу људи? — Тако мислити, било би богохуљство... Дакле, испунити заповијед ствар је сасвим могућа. — Да, могућа је, и ми видимо, да лаже не живе на свијету баш срећно и да нијесу особито уважени код људи, већ они, који истину љубе. Истинољубац говори, и сви му вјерују: говори лажа, и нико му не вјерује. Ријечи истинољупца нијесу сумњиве, потписи су стални, у раду је поуздан; лажа је и у ријечима сумњив, потпис му је несталан, у раду је непоуздан. Истинољупца сви воле, сви уважају, сви желе да с њим раде: лажу нико не воли, не уважаје, сви бјеже од њега. И то је — само још у временитом животу; а чујте и за вјечни живот. Истинољубац је слуга Божји, јер је сам Бог истина: *Ја сам пут, истина и живот* (Јов. 14. 44): лажа је слуга ђавола, јер отац и почетник лажи јест ђаво. *Кад говори лаж, своје говори: јер је лажа и отац лажи* (Јов. 8. 44). Он је први био лаж и лагао је нашим прародитељима. Ево, за што се у Откривењу лаже броје међу псе, врачаре, блуднике, крвнике, идолопоклонике и гоне се из царства небеснога: *на пољу су пси и врачари, и блудници и крвници и идолопоклонци, и сваки који љуби и чини лаж* — 22. 15). За то, браћо, ако не цијените своје име и напредак у овом животу, а ви у крајњем случају покажите душе своје и одбаците сваку лаж, и говорите истину сваки са својим ближњим (Ефес. 4. 25). Кад мислиш и говориш истину, тада се душа твоја сједињује с Богом, напуњује се свјетлости и весеља: а кад ум твој смишља лаж, тада душа твоја постаје ропкињом ђавола, и испуњује се таме и туге. Кад уста твоја говоре истину, ти доносиш корист и себи и ближњему. Бог је створио уста твоја и језик твој за то, да ти прослављаш Њега: не каљај их нечистом лажи, већ их освећуј

чистотом истине у Христу Исусу, Господу нашем, кому нека је слава и држава на вијеки вијекова, амин.

Проповједништво код нас у Далмацији 1899. год.

Прегледа и оцјењује **Јован Шарић**, свештеник.

Када говоримо о проповједништву, тада уједно говоримо и о духовној литератури. Када тако говоримо, онда нам није могуће о томе само на просто говорити, а да се не упитамо: има ли коју корист духовна књижевност проповједништвом, те онда уједно и периодичка духовна литература? Ако критички проучимо суштину тијех питања, налазимо их, да су та питања одвише естезивна, те онда и различита. Но, како је духовна књижевност значајан чинилац у народноме животу, чини нам се да би требало духовној литератури дати већу одређеност, т. ј. већу почаст, и то као особитој врсти литералне производње, у колико она у себи укључује важну задаћу религиозно-нравственога живота Хришћана.

Када смо у стању, и ако смо, оцијенити и изрећи суд: да духовна књижевност, о којој водимо ријеч, има у виду и за главну подлогу религиозно-нравствени живот Хришћана, с чим смо потпуно сагласни, по у исто доба не можемо неопазити, да, ако се обазремо на по неко новинарство, видимо у истоме више задовољавајућу страну у другијем циљевима, више и чешће мање потребним, док други могу бити искључиво доведени са односима потребних циљева, а кроз то задовољити потребу чисто религиозне природе. Обзирући се на такову суштину ствари, није искључена могућност да се понекад могу одобрити начини уредицима религиознога новинарства, и дати им мјеста радовима, извјесним и без околишња, када су им у снази промишљености, односећи се на религиозно-нравствени живот, на промишљеност човјечности, на разлагање чисте науке, на утјецај морала на народни живот, на побуд дужности, пажњу, те онда и на правила одношај и т. д. Наравно, и баш не ћемо одрећи, да се и у другијем чланцима не може износити материјал односно тога, или и, откривати могућност тијех и другијех религиозно-нравствених питања. Искључиво по томе, и баш за то, дајемо веће значење питањима првога реда, т. ј. чланцима код нас тако званим: религиозно-нравственога садржаја.

Каква је, и да ли је богата периодична литература са чланцима таковога рода? На то питање, на жалост, не можемо у опште одго-

ворити афермативно. Колико у књигама, толико и у духовним часописима, ради изучавања религијозно-нравствених питања, требало би дати већег мјеста и већу почаст проповиједању у опште. Код нас, не можемо, а да се с тим не задовољимо, дочим радова проповједничких налазимо у нашем епархијскоме „Гласнику“, наше православне цркве у Далмацији, а ту врсту на првоме реду видимо заступљену нашим епархијским епископом, па онда од консисторијалнога и професорскога особља у Задру, што тврдимо с тим, што су проповједи, ређане уз велики пост, заузеле мјесто у особи консисторијалнога члана госп. архимандрита Јовића, госп. ректора богословије Калика, професора. Цвијетића, суплента Паренте, те катихете Милића, од којијех, уз велики пост први је проповједао професорски суплент Парента у недјељу православља, за тим госп. Цвијетић, на Цвијети госп. консисторијални архимандрит Јовић, на велики Петак госп. ректор богословије Калик. Колико смо проучили овогодишње проповједи, и ону лањску госп. архимандрита Јовића, не можемо се тужити на проповједачки труд способних снага код нас. Тако проучавајући проповједнички дар наших проповједаоца прошлога „великога поста“, можемо се с правом зауставити на проповједи госп. ректора и протосинђела Калика у овој години, у колико је госп. Калик испунио најглавније и најпотребније услове проповједничких цитата св. Писма, које је језгра, душа и снага проповједи, без којих би проповјед била нешто незнатно, слабо, лабаво, празно, нешто слично тјелу без душе, животу без топлоте и т. д. Ако у истину узмемо проповједнички дар госп. Калика, као што треба да то учинимо, са пуним правом можемо га беспристрасно уврстити међу одличне проповједаоце у нашој православној цркви.

Када оцјењујемо по реду наше проповједништво, жалимо да не можемо потанко шта рећи о госп. архимандриту Јовићу у погледу његове проповједачке врједноће, у колико нам није дата прилика чути га; али сјећајући се оне у „Гласнику“ 1897. год. уз велики пост, не можемо одвојити госп. Јовића од оне топлоте, језгровитости, значаја и врједноће проповједачке, која се може назначити и дати једноме од најзавршенијих проповједника у проповједачкој литератури нашој. — Госп. Цвијетић је пун милине, дражи и љубкости т. ј. пун прекрасних младићких осјећаја, пуних благе, мириславе росе, те те плавени осјећајима, дира те и поучава: љуби те и заноси, љуби и очарава; вјерујеш му, јер му је вјера и љубав у души па и срцу. — Госп. Милић говори просто, говори народно, да га свако чује, да га свако разумије, а то нам се и хоће, т. ј. народно па народно, а када је то тако, ве-

лимо, да смо с тим све рекли; јер гдје нам је народ, ту нам је све. Госп. је Милић говорио на „Благовијести“, и ми смо га драговољно слушали, а слушали смо га и са свом пријатношћу на узрока, које смо навели. Госп. суплент Парента није изостао иза својих садругова, показујући у својем проповиједима доста спреме.

Проповједалачка периода код нас се водила, ето, као што видимо. Да пак ствар што боље оцијенимо, треба нам бацити поглед и на друге епархије, па и на оне, и у самој Русији, гдје ћемо наћи, а имено код нижег свештенства, да је у неколико, као и код нас у Далмацији, због шта је и тамо проповједалачка снага концентрисана у архијерејима. То првенство и ми можемо дати нашем архијереју Никодиму, Његовој академичкој спреми и способности. Његово Високо-преосвештенство госп. епископ Никодим Милаш проповједао је разнијех прилика у разнијем згодама, по његове „Ускршње посланице“ надмашују и прилике различите згоде као и. пр. у каноничнијем посјетама. Госп. епископ Никодим када проповједа, или на свештенство шаље посланице, он то чини и испуњава њему својственом топлином чувства, одређује начине живота, мисли, срца и љубави. У овогодишњој ускршњој Посланици прва му је ријеч „мир“, те за тим снага и проницавост св. Писма, утврдити истину: да је сам Бог, *Бог мира*, па као што је Бог, *Бог мира*, тако да је и царство Божје „*Царство мира*“, за то да мир чувамо као Христов аманет, а да се клонимо, *отровног зла језика* као убитачне ране, као измета пакла, тога људскога крвника!

То је укратко садржина Ускршње Посланице, то је језгро њезино, језгро „*Љубити мир, а клонити се од зла по оној Спаси-тељској, која вели: Не учини другоме, што нијеси рад да теби други учини.*“

Радње госп. епископа Никодима пуне су доказа св. Писма. Дубоко познавање духа и ријечи св. Писма, којима се користи проповједалац односно објашњења смисла и значења са наводима, увршћује се у дужност, која је схватљива даровитости и мару нашега дијецезана; радње његове укључене су у област историјско-филозофску, а оне су пуне и посматрања са тачке погледа богословскога.

Када узмемо, да је то, што смо навели, у проповједништву главна потреба; када узмемо да у разитку религијозно-правствене идеје, у тежењу очитовања човјечности, није случај, да је искључиво про-изашао из чувствујућих форма духовно-правственога живота, онда, ваља нам закључити, да је то залога у самој природи човјековој, за-пјетна тежна Богу, небесноме свијету, на даље на бесмртност, и шта више на загробни живот. Но, осим специјално-филозофско-богословскога

значења, радње госп. епископа Милаша, као и његова проповједничка моћ, надмашује сваку критику.

Наши архијереји за свога живота не издају ријетко „Зборнице“ својих проповједалачких трудова. Руска црквена књижевност тога је пуна. У нашој литератури српској с тим заузима прво мјесто блаженопочивши митрополит Михаил од архијереја, те онда код нас у Далмацији епископ Герасим Петрановић. Такав обичај заслужује сваке похвале. Говорећи о томе, долазимо до закључка: да се средством такве врсте издања раширава земљините дјелатности, која из поједине епархије изведе опћенитост поуке и међу самим јерарсима, откуда се не искључује могућност и та: видјети плодове својих радова успјехом у врту Господа, што није мала добит за цијељ, и с тим и за црквену књижевност. Заједничка проучавања ствари о којој говоримо, и ма да би, печатана мјестимичним издањима, остала неприступачна већини особа, која се интересују за проповједништво због мале распрострањености тих издања, ипак имају своје резултате, ако ће и почасним проучавањем тих радња.

Проучавајући користи проповједништва код нас и у опште долази се до данашњег индиферентизма, који апсолутно не ће да зна, не ће да цијени и да се шљуби са светињом и чистотом свете вјере, него хоће и хита талогу и извору заблуда, са жељама, да се ода слободи лажљивог вјеровања, избором најхуђих и најневаљалијих жеља; ушљед чега, распрострањење овакових тежња противно је предмету, који као правствено начело, није својствен само једнијем изолиранијем особама у светијем манастирима, тој народној светињи, већ је доступан свима и свакоме, те се за то и светом црквом свакоме Хришћанину предлаже по мјери његове снаге и духовнога узраста.

Дабогме, такви је значај проповједништва, који нас спаја као неким ентузијазмом, када је проткано пјесништвом и историјом. У приликама, у којима се ми налазимо, који смо из народа, слушати историјско-пјесничке *бесједи*, то је за нас нешто свето, нешто узвишено. Када ово говоримо, тада замишљамо: „*Бесједу о значају православља у животу и историји српскога народа*“, говорио протосињел Серафим Калик на далматинском Косову 15. јуна ове 1899. год. о прослави десетгодишњице Лазарнице.

Када знадемо значај историје, када знадемо да је она огледало људских дјела, када знадемо да је она неумитни судија прошлости, људскије владања и понашања, тумач срећа и несрећа и т. д., онда знадемо важност потреба и користи, познајемо живот цркве и народа, народа и цркве. Госп. протосињел Калик, то нам је све у својој „*Бе-*

сједи“ изио и нацртао, и ми смо били на Косову, а били смо рек би чисто у Раваници, и слушали дивот-причу светитеља Илије, народну дивот-пјесму :

„Царе Лазо, честито коленио!
Кома ћеш се привољети царству?“

Дакле госп. Калик пјева, превлачи гудалом по струни гусле јаворове, служи се српскијем великаном митроносијем пјесником, као српскијем народном генијем, креће се с бесмртнијем Хребљановићима, не пушта из вида Косова поља, тужне царице Милице, сјећа се заједничкога оца, цара, краља и господара Франца Јосифа I., сјећа се дичнијех добротвора на нашем питомах Приморју: Бована, Ковачевића, Никића, Бошковића и многијех другијех одличнијех синова и кћери: Милетића, Павковића, Зелића, Вучковића, Кнежевића, Чурнића, Бабић-Вујиновића, Николајевића, Петровића и т. д.

Госп. Калик када је говорио своју *Бесједу*, изгледао је, да је није био рад прекинути, али ју је прекинуо о нашој старој писмености, које се Руси код своје куће свакад и најрадије сјећају. Госп. Калик говорећи о нашој старој писмености, да би себи задоста учинио и завршио своју сјајну *Бесједу*, пуну снаге и језгровитости пуно исто-ријско-пјесничкога дара, такта и значајности обратио се необоримој снази, обратио се св. Писму, те вели:

Бодрствујте, стојте по вјерје, мукајтеся, утврђајтеся!

Јер вели:

„Нема дако камо сресе дике,
Нити слава изво православља.“

Ето, тако је говорио даровити протосињел Калик и тим још једну о себи рекао: да је заиста способна особа. На Петров дан говорио је и јеромонах Бокоровић, о коме ћемо други пут проговорити.

(Свршиће се.)

Кратки извјештај српско-православнога бого-словскога училишта у Рељеву школске го-дине 1898./99.

I.

Непосредни надзорник:

Високопреосвештени господин Николај Мандић, архиепископ Сарајевски и митрополит Дабро-босански, егзарх цијеле Далмације, великокреник ордена Франца Јосифа I. и т. д. и т. д.

II.

Наставнички збор.

а) Управитељ.

Заводом је управљао до 1. јануара п. н. 1899. *Милош Далић*, протојереј, а од 1. јануара исте године *Петар Зимоњић*, професор.

б) Наставници.

1. *Милош Далић*, протојереј, управитељ, предавао је до 1. јануара 1899. године: Патрологију у I. разреду 2 часа недјељно.

2. *Петар Зимоњић*, протосинђел, професор, предавао је до 1. јануара исте год. у I. разреду Историју хришћанске цркве 3 часа, Увод у св. Писмо Старога Зајета 2 часа; у II. разреду Историју хришћанске цркве 4 часа; Увод у св. Писмо Новога Зајета 2 часа и Тумачење св. Писма 2 часа недјељно.

Од 1. јануара т. г. предавао је Историју цркве и даље, и водио заводну управу.

3. *Станко Жувански*, свештеник, професор, предавао је у I. разреду грчки језик 3 часа; у II. разреду грчки језик 2 часа; у III. разреду Морално Богословље 4 часа; у IV. разреду Црквено Право 4 часа недјељно.

4. *Радослав Калембер*, свјетовњак, учитељ, предавао је у I. разреду Хигијену 2 часа; у III. разреду Логику 1 час, а Пољопривреду 2 часа, и у IV. разреду Пољопривреду 2 часа недјељно. Од 1. јануара задржао је исте предмете, и примио је још Педагогију са 5 часова недјељно. Поред тога обављао је дужности заводнога економа.

5. *Жарко Радонић*, свјетовњак, суплент, предавао је до 1. јануара у I. разреду црквено-словенски језик 3 часа; у II. разреду црквено-словенски језик 2 часа; у IV. разреду Литургику 3 часа и Омилитику 2 часа недјељно. Од 1. јануара предавао је у I. разреду црквено-словенски језик 3 часа; у II. разреду црквено-словенски језик 2 часа. Увод у св. Писмо Новога Зајета 2 часа и Тумачење св. Писма 2 часа; у IV. разреду Литургику 3 часа недјељно. Поред тога обављао је дужности библиотекара.

6. *Алекса Јокановић*, свјетовњак, суплент, предавао је до 1. јануара у II. разреду Догматичко Богословље 3 часа, у III. разреду Догматичко Богословље 3 часа и Педагогију 3 часа, а у IV. разреду Пастирско Богословље 3 часа и Катихетику 1 час недјељно. Од 1. јануара т. г. Педагогију је уступио учитељу Калемберу, а узео је поред досадашњих предмета Патрологију у I. разреду са 2 часа недјељно.

7. *Владислав Бобериф*, свјетовњак, учитељ, предавао је црквено појање са правилном у сва 4 разреда, а од 1. јануара у I. разреду Увод у св. Писмо Старога Завјета 2 часа; у IV. разреду Омилитику 2 часа и црквено-пословни стил 1 час недељно.

III.

Преглед наставнога градива у току школске године.

Први разред.

1. *Увод у св. Писмо Старога Завјета*: општи дио: јеврејска свештена литература; историја старозавјетнога канона и текста; историја превода старозавјетних књига; о богодуховности, оригиналности и неповријеђености старозавјетних књига посебни дио: законодавне, пророчко-историјске, пјесничко-поучне и пророчке књиге.

2. *Црквено-словенски језик*: наука о гласовима и облицима, читање св. Писма Старога Завјета и писање диктандо.

3. *Историја хришћанске цркве*: појам и подјела: I. период од оснивања хришћанске цркве до указа цара Константина Великога; стање свијета прије Христа; оснивање цркве хришћанске и њен први развитак; гоњења Хришћанства; устав црквени; црквено учење; богослужење; религијозни морални живот; јереси и шизме; II. период од указа цара Константина Великога до Мухамеда (313—622.); ширење Хришћанства, и даље као у првом периоду; III. период од појављена Мухамедова до коначнога одјепљена западне цркве од источне: Мухамед, његово учење и даље као у прошлом периоду. *Патрологија*: појам и подјела: I. период људи апостолски до 150. год. по Христу; II. период 150—325. год. апологетичка и полемичка књижевност црквена.

4. *Новозавјетни грчки језик*: наука о облицима; читање и превлађање јеванђеља по Матеју.

5. *Хигијена*: задатак и помоћне науке хигијене; подјела, анатомија и физиологија човјечијег организма, повољни и неповољни утјецај ваздуха; стан, одијело и т. д.

Други разред.

1. *Увод у св. Писмо Новога Завјета*: посебни дио: историјске, дидактичке и пророчке књиге Новога Завјета; општи дио: историја новозавјетнога канона и текста; историја превода Новога Завјета. Додатак: о тумачењу новозавјетних књига.

2. *Тумачење св. Писма*: тумачено је јеванђеље по Матеју гл. 1—21.

3. *Црквено-словенски језик*: понављање науке о гласовима и облицима; синтакса; читање св. Писма Новога Завјета; превлађање; анализирање и диктандо писање.

4. *Историја хришћанске цркве*: (продужење) IV. период од коначнога одјепљења западне цркве од источне до пада Цариграда: ширење Хришћанства; покушаји сједињења цркава (унија) у Лиону и Фиоренцији; црквена књижевност; редови (ордени) западне цркве; црквено учење; богослужење; религиозни и морални живот; јереси и шизме; V. период: од пада Цариграда до данас: ширење Хришћанства; реформација, Лутер, Цвингли, Калвин, и даље као у прошлом периоду.

5. *Повозавјетни грчки језик*: понављање науке о облицима; превађање и анализирање јеванђеља по Матеју.

6. *Догматичко Богословље*: при дио: о Богу самом по себи и Његову општем одношају према свијету и човјеку.

Трећи разред.

1. *Догматичко Богословље*: други дио: наука о Богу Спаситељу и Његову посебном одношају према човјечијем роду.

2. *Морално Богословље*: приступ; општи дио: о наравственој природи човјечијој; о наравственом закону, начелу и наравственим побудама; о врлини и гријеху; о наравственом урачунавању. Специјални дио: о дужностима према Богу, себи и према ближњему.

3. *Педагогија*: задатак, важност и помоћне науке педагогије; циљ, начела и средства васпитања; васпитник, васпитни фактори. Додатак: школа и школска настава и учитељ. Историја педагогије од најстаријег до најновијег доба.

4. *Пољопривреда*: ратарство, ливадарство и свиларство; практичне вјеште и важније наредбе о пољопривреди.

Четврти разред.

1. *Православно црквено право*: приступ, избори и зборници; устројство цркве; одношај цркве према држави и према онима, који цркви не припадају.

2. *Пастирско Богословље*: општи дио: о пастирској служби, која се односи на цијелу паству. Посебни дио: о пастирској служби, која се односи на поједине чланове нове његове пастве.

3. *Литургика и тумачење литургијских књига*: увод; општи темељ, историја и циљ хришћанскога богослужења; свештена лица, времена и мјеста; ствари, које се употребљавају при богослужењу; опште и посебно богослужење.

4. *Катихетика*: увод; историја катихетике; о садржају катихезе; и облицима и предавању катихезе.

5. *Омилитика* — црквено проповједиштво. Предмет црквенога проповједиштва у опште; облици црквенога проповједиштва; спо-

љашњи карактер проповједништва; о предавању проповиједн и о импровизацији; читање и вјежбање у проповиједану.

6. *Црквено-пословни стил*: спољашњи и унутрашњи карактер званичних писмених саставака, најобичније врсте писмених саставака у парохијском звању, парохијско звање са књигама и припадностима.

7. *Пољопривреда*: општа и посебна наука о гојењу домаћих животиња; воћарство, виноградарство, подрумарство, шумарство и практичне вјежбе.

8. Црквено појање са правилом предавано је у сва четири разреда, и то у I. и II. разреду учио се октоих са одговарањем на вечерњи, јутрењи и литургији; а у III. и IV. разреду учили се велико појање, за тим појање из Требника за потребе свештеника пароха. Црквено правило се изучавало по реду према години црквеној.

(Наставиће се.)

Књижевне вијести.

Четврти извјештај велике реалке у Бањалуци. За школску годину 1898./9. Бањалука Штампарија Ј. С. Волфа. — На првом мјесту у овом извјештају припоио је Др. Ђ. Ђокић нешто о збирци босанско-херцеговачких птица коју је управа тога завода вабирила. Ова велика реалка, у којој је ове школске године отворен 4 разред, имала је 16 наставника и 196 ученика, од којих је било 105 ђака српско-православне вјере. Школска 1899./1900. година у овој реалци почиње 20. августа о. г., те ће се ученици уписивати 17., 18. и 19. августа о. г. од 8 сати прије подне па до подне.

Први и други годишњи извјештај Занатлијске школе у Моестару. Објављен на крају школске године 1898./99. Штамп и издање Издавачке Књижарнице Пахер и Кисића у Моестару 1899. — Ова занатлијска школа отворена је 1897. године и у њој се уче за сад ови занати: тесарски и столарски, грађевинско-лимарски и браварски, коларски и ковачки, и обућарски. Ученици се пријају по навршеној 14 години живота, и по свршетку три односно два разреда основне школе. Настава траје три године. Шестри занатлијске школе за обућарски занат добијају годишњу стипендију од 100 фор. а. в. а они други имају храну у заводу бесплатно. По наставном плану они су предмети наставе: наука вјере, земаљски језик, рачуњство, писање, природословље, просторучно цртање, геометрија и геометријско цртање, наука о пројекцијама и цртање пројекција, стручно занатлијско цртање, и обучавање у радионици. Наставника је било у школој 1897./98. години 8, а у 1898./99. години 9. Ученика је било у школој 1897./98. години 19 а у 1898./99. години свега 33. Нова школска година почиње 5. септембра 1899. Ученици који желе ступити у I. разред требају својом руком написане молбенице до 18. јула т. г. предати свом мјесном котарском уреду. Молбеници имају се приложити: крени лист, да је молитељ навршио 14 а не прекорачио 16 годину; домовницу, да је молитељ припадник Босне или Херцеговине; школску свједбру о свршени 3 разреда осн. школе с добрим успјехом (за обућарски занат треба свједочба о свршени макар 2 раз. осн. школе)

љечничка свједоџба, да је молител и тјелесно и душевно потпуно способан за занат, и да је висок најмање 150 см.; и свједоџба сиромаштва.

Јавне благодарности.

Висока Земаљска влада за Босну и Херцеговину благодарила је преко овдашњег славног котарског уреда у Гламочу, у 1897. години 500 фор. и у 1898. години 400 форината даровати за градњу српско-православне цркве у Вагњу. — На овом племенитом дару високе земаљске владе, потписани изриче у име своје и народа парохије Вагањске најтоплију благодарност.

У Вагњу, 29. јуна 1899.

Михајил Т. Антиоцијевић,

српско-правосл. свештеник.

Висока земаљска влада у Сарајеву, благодарила је ново-саграђеној српско-православној цркви у Вагњу, храму св. Апостола Петра и Павла, означене црквене скупоцјене утвари и књиге поклонити: 2 потпуна свештеничка одијела, 1 крет за часну трапезу, 1 полилеј, 1 путир, 1 дискос, 1 звјездицу, 1 копље, 1 кашичицу, 2 чирака за часну трапезу, 1 кадионицу, 2 кандила већа и два мања, 2 велика чирака пред часне двери, 1 пјатохљебницу, 1 дарохранилицу (живот), 2 мала чирака за проскомидију, 2 покровца, 1 воздух, 1 сасуд за проскомидију, 1 индиџу, 1 кутију са прибором за држање св. частица, 1 плаштаницу, 1 простирач за часну трапезу, 1 дарик (покровац), 1 Јеванђеље, 1 апостол, 2 октоиха I. и II. дио, 1 Требник I. и II. дио и 1 Службеник — На овом скупоцјеном и племенитом дару потписани изриче у име своје и народа своје парохије, највећу благодарност Високој земаљској влади.

Гламоч, 6. августа 1899.

Михајил Т. Антиоцијевић,

српско-правосл. свештеник.

Низже потписати, налазимо се побуђени, да од стране наше и цијелог српско-православног овдашњег парохијског народа изнесемо на јавност, најискренију и најотанију нашу захвалност високој земаљској влади у Сарајеву, за ниже означене црквене утвари, које је висока земаљска влада благодарила подарити у мјесецу јулију о. г. сиромашној цркви у Равтима у котару Требињском, и то: један врло диван окрут подиун црквеног одијела, један диван цијет окићен стаклом, два велика чирака пред двери, два мала чирака на часну трапезу, крет за часну трапезу, простирач за часну трапезу, путир, дискос, звјездицу, омицу, копље, воздух, сребрени пјат за резање просфоре, три сребрена ибричића (за вино, воду и топлоту), сребрену кутију са прибором за причешћивање болесника, једно кандило велико а једно мало, Службеник и допознителни Требник. А цркви у Полицу један Службеник и један допознителни Требник, и цркви у Шћеници, један Службеник и један допознителни Требник.

На овом дару овај црквени одбор, и овијем путем у највећој лојалности изриче високој земаљској влади најискренију захвалност узвикујући: Да Бог по-

живи нашу високу земаљску владу у Сарајеву, на срећу и напредак наше отаџбине.

Нашу искрену захвалност исказујемо и господину Георгију Бијелићу котарском предстојнику на његову труду и заузимању око наше цркве код високе владе. Бог га поживио здрава весела на много љета.

У Горогашима, (кот. Требиње) 26. августа 1899.

Црквени одбор:

Вукан Ковач.
Митар Ђуричић.
Васо Кардун.

Парох:
Саво Т. Поробић,
срп. православ. свештеник.

Висока земаљска влада за Босну и Херцеговину благоизвољела је поклонити цркви манастира Папраће: 1 Служебник и 1 и 2 дио Требника, на чему се овјечем изриче најтоплија благодарност.

У Манастиру Папраћу, 5. августа 1899.

Архимандрит
Илија П. Ивић.

Висока земаљска влада извољела је обдарити и наш св. храм на Врањем Брду, котар Котор-Варош, окружије Вањалука, дана 1./13. августа о. г. слиједећим скупочијеностима: 2 стихара, 2 епитрахила, 2 појаса, 2 пара паруканца, 2 фелона, 1 набедреник, 1 крет за часну трапезу, 1 путир, 1 дискос, 1 копље, 1 жилицу, 2 чирјака за часну трапезу, 1 кадионица, 1 звијездица, 2 велика чирјака пред часне двери, 1 велико кандило, 3 мала кандила, 1 покривач или дирак, 1 воздух, 1 плаштаницу, 1 покривач за путир, 1 покривач за дискос и 1 покров за часну трапезу.

Горње све црквено одјејаније и утвари јест од финог скупочијенога материјала са фином израдом по пропису св. православне цркве начињене, те нам заиста нашу св. цркву красе.

Црквени одбор видећи красно одјејаније и радост народну, није могло пропуштити а да још тога часа по примитку овог дара брзојавно не захвали високој влади; па и овјечем путем сада потписани одбор у име народа ове цркве изриче високој дароватељи дубоку захвалу. Живјела висока влада!

Из држане одборске сједнице српско-православне црквено-школске општине.

У Скендер-Вакуфу, дана 16. августа 1899.

Предсједник:
Васо Кукољ.
Благјаник:
Раде Коњеновић.

Надвиратељ протопресвитерата:
Лука Поповић,
свештеник.
Перовођа:
Петар Бојић.

„Источник“ излази два пута и то 15. и последњег дана у мјесецу. Цијена је листу на цијелу годину 4 фор., а на пола године 2 фор.; за стране земље на цијелу годину 5 фор., а на пола године 2.50 фор. Учитељима основних школа и ђацима даваће се лист у пола цијене. Претплата се шаље администрацији листа, а рукописи уредишћу. Рукописи не враћају се.

Прва српска штампарија Ристе Ј. Савића и друга у Сарајеву.

ИСТОЧНИК

ДУХОВНИ ЧАСОПИС

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЈЕТНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКО-ПРАВОСЛАВНОГ СВЕШТЕНСТВА
И НАРОДА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.

Год. XIII.

Сарајево, 30. септембра. 1899.

Бр. 18.

ВЛАСНИК:

НИХОВА ВИСОКОПРЕОСВЕЩЕНСТВА СРПСКО-ПРАВОСЛАВНИ БОСАНСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКИ
АРХИЈЕРЕЈИ.

УРЕДНИК: ТЕОДОР ЈУНГИЋ, ПРОТОЈЕРЕЈ.

ЗВАНИЧНО.

Пречасној свештенству и свима српско-православним црквено-школским онти-
нама Дабро-босанске епархије.

Овијем се даје на знање, да је висока земаљска влада за Босну
и Херцеговину о свом трошку доготовила све нужне матице, парох-
ијске и благајничке дневнике за вођење црквених рачуна, са осталим
тисканицама за парохијска звања.

За цркве и парохije Травничкога, Бањалучког и Бихаћког
окоуја доставиће се књиге тамо, да се раздијеле, а за Сарајевски
окоуј, позива се пречасно свештенство, да само пошаље овамо иза-
сланства, којима ће се протоколи и друге тисканице овдје на реверс
бесплатно предати.

У Сарајеву, 27. септембра 1899.

АЕ. и Митрополит Дабро-босански:
Николај.

Из АЕМ. консисторије Дабро-Босанске.

Рукоположења. Никола Гајић, богослов, рукоположен је у српско-
православну цркву у Сарајеву 19. септембра т. г. за ђакона, а 26. и. мј. за пре-
звитера, и постављен је привремено за пароха на парохiju Раковачку, у Маглајском
протопрезвитерату.

НЕЗВАНИЧНО.

Старине манастира Пакре у Славонији, тичуће се по нешто српске православне цркве у Босни и Херцеговини.

У митрополији Карловачкој, ријетко је наћи парохиску цркву, у којој се не би нашла било каква стара књига са записима, било по неки спис из старијег времена, који су кадри да послуже као градиво за историју српске православне цркве старијег времена. Још више се тога градива налази по манастирима нашим. И ја се чудим, да нашим духовним властима не пада на ум, да упуте подручно свештенство обојега реда, да оваку грађу прикупља и објелодањује, и тако је од скоре и сигурне пропасти сачува, по што су већ данас записи ти и биљешке у старим књигама, и други списи, или подијепани, или су поблиједили, или су од мољаца поједини, с разлога, што су књиге и списи похрањени већином по влажним орманима; а што ће тек за 20—30 година да буде, не смијем ни да помислим. Многи по историју српске цркве важни записи и списи, или ће нестати, или бар тако овјештати, да се с њих ништа не ће моћи прочитати, те ће тако многи и многи историјски догађај остати неоткривен и непознат потомству.

Ја се већ неколико година бавим прикупљањем таквога градива. Гдјегод ме пут занесе, и гдје ми се дозволи, пролистам старе књиге, и опажене записе с њих приближим, знатније и важније списе и натписе са иконостаса препишем, и кад их у понеким нашим листовима објелоданим, мислим, е сам српској књизи учинио какву такву услугу.

Ове ме године срећа задесила, да први пут походом манастир Пакру у епархији Пакрачкој. Нијесам је походио: просто да се прођем, него да њене старине проучим. Па ијере ми, нијесам лоше среће био. Намјерно сам се ту на једну књигу, коју је 1751. завео блажене памети епископ славонски Софроније Јовановић, и која би се могла назвати кроником истога манастира. У ту је књигу владику Софроније дао преписати све знатније списе, који се односе на судбину манастира Пакре, и који су се до њега у манастиру сачували, бојећи се можда да се овако историјско благо на засебним папирима написано не погуби; а и све догађаје послје њега, тичуће се манастира Пакре уводили су вриједни калуђери пакрачки у исту књигу по хронолошком реду. Па у тој књизи међу грађом, која се како рекох специјално тиче судбине манастира Пакре, нашао сам ја помијешано и нешто

жителникомъ оца Стѣла обителъ Накранска за превмѣнѣ изъ мѣрдѣа Ярхіпастырскога даровалася, наже за кѣроатѣ колши секстинерѣчнѣкъ подисбюса и Печатію обичною потверждаа свидѣтствѣю, ктомѣ же еще и алааю да по преставленіи предѣломѣштаго наставника нѣхъ и Началовежда Кѣрѣ Пахомѣа, оставшѣ Намѣстникѣ Егѣ Кѣрѣ Гавріѣлѣ Давидовичѣ, Не точію Ігѣменомѣ ко обители сѣй, но и дла доведѣтелнагѣ Прѣла и житѣства е' чинѣ Ярхімандритства чрезѣ Мѣрностѣ Нашѣ произведенѣ, и дѣхоникомѣ обичнѣмъ поставленѣ вѣстѣ. Зато да е обителъ сѣа Стѣла, какѣ ѿ Предѣсѣора Нашѣа вѣжнѣнопочинѣнагѣ, нѣхъ за превмѣнѣ (:со согласіемѣ сѣшнѣхъ калѣгерѣхъ Монастира Стѣа Яннѣска:) ѿпредѣлаина, Тако и ѿ насѣ за мирное житѣство мѣрдѣствѣма вѣстала атѣстирѣемѣ, и со вѣготовленіемѣ имени Нашѣа секстинерѣчнѣкъ подисѣтагѣ, и знаменѣа печатнагѣ положеніемѣ содѣтверждаемѣ.

Еѣ Монас: Накри Мѣца фѣкр. 8. го 1751. го

Бжѣно Мѣтѣю Правѣса. Ёѣнѣхъ Накрач: и вѣсчѣнополѣскѣй

Гѣфрѣнѣй Іѣанновѣчѣ.

(Наставнѣе со.)

Религијозно-морални листиѣи.

Напиѣвѣно православној ерѣској младежи и свакомъ Хриѣанину.

Превѣо и попуно: Јѣван Петровѣхъ, свѣштѣникъ-катѣхѣта и профѣсоръ у Загребу.

Клетѣе ради Иродѣе.

И забрѣну со цар, али клетѣе ради
и гѣстају својѣхъ не хѣје јѣј одрѣхѣ
(Мар. 6, 26).

Не хѣједе безакѣни Иродъ назиѣенити своје непромишѣленѣ клетѣе и гѣе — чѣсна глава најѣнега, од жѣне роѣенога, Прѣтече Господнѣа скида се, и као даръ даје се на таѣиру неѣалаѣој играѣици за ѣезѣну бѣстѣдѣну вѣштѣину... Не знамъ, чему више да се чудимъ: бѣстѣдѣности те дѣѣвојѣке, која тражи таку бѣстѣдѣну награду за своју игру, или пѣлѣудској напрасѣтости гѣстољѣупѣца — цара, који безъ уѣстѣзаѣа и безъ сваке нужде издржава задану заклетѣву... Заѣста, боље би било Ироду, који је слагаѣо, да је добиѣо животъ, него што је глаѣу прѣтечаѣу ѣѣсѣжаѣо!

Тѣшка је била клетѣа Иродѣа, али има јѣш горѣхъ. Иродъ ѣиѣе знаѣо, да од ѣега траже тако ужасѣно ѣзѣрѣшенѣе, а ѣно у дѣлѣима апѣстола приповѣједа се, како се ѣѣколико Јѣдеја заклетѣло, да не ће јѣсти ни пити, док не убију великога апѣстола Христоѣа Павла (Дѣ. 23, 12.) Еѣто до чега може доћи чѣѣѣекъ, заслѣиѣѣѣенъ страшѣну! И што је особѣто страшно: да онај, који се закѣлиѣе не види, какаѣ тежаѣ гриѣѣхъ наѣѣаљује на душу своју, кад се куѣе, и да онъ двѣструко гри-

јени, ако своју клетву испуни. На против: он мисли, да је неизоставно дужан испунити то, што је кетвом обећао, па био то и тежак гријех, и макар изгубио он своју душу на вијеки. У древним списима о светим подвижницима има ова приповијетка: К једном светом старцу дође непознат човјек и рече му: „Ја и мој брат посвађасмо се; на несрећу, он не ће да се помири, ма да се свакако трудим о томе. Човјече Божји, учини милост, наговори га!“ — Старац се врло радо заузме за ту ствар. Он зовну себи непомирљивог брата, и поче му говорити о љубави и слози. С почетка се чинило, да увријеђени брат попусти, али на један пут рече: Не могу се измирити, ја сам се крстом заклео, да ћу га мрзити вјечно! Тада му старац смијешећи се рече: „Твоја клетва има овај смисао: слатки Исусе! заклињем се крстом Твојим, да не ћу испуњавати твојих заповиједи, већ хоћу да се покоравам непријатељу Твоме — ђаволу.“ Пријатељу мој, ти си се одлучио на зло дјело, треба да се покајеш за то, треба да плачеш за то, јер си агријешно против своје душе, и да не идеш даље у гријеху. Да се Ирод покајао, и да није испунио своје кетве, не би учинио највећи на свијету гријех, не би убио Претечу Христову. Сјети се, што се догодило, кад је Христос хтио опрати ноге св. Петру... Сјети се, да је овај апостол с кетвом потврдио, да он не позна Господа; па је ли одржао своју заклетву? Је ли он могао за дуго избити себи из главе човјека, кога се одрекао? *И изишаши на поље плака горко*“ — Непомирљиви брат слушахше пажљиво старца, и измири се с братом својим, показавши се због своје грјешне кетве.

Брате Хришћанине! Ако си ти ма кад имао несрећу, да се криво закунеш, опери ту кетву сузама кајања, али не извршуј оно, што си обећао — не товари нови тешки гријех на своју душу! Знај да нијеси дао таку заклетву Богу већ непријатељу Божјему — ђаволу. Није дошла теби од Бога ни сама мисао — да се тако закунеш, већ од ђавола. Бог нас уразумљује само на добро, а ђаво само на зло, на гријех. Ако се мора гријешити да се изврши кетва, јасно је, да је и сама кетва од ђавола. Ах, како вјешто плете мреже своје против нас овај од искони враг нашега спасења! Ради он и сам, улијевајући тајно у срце наше грјешне помисли; ради он и кроз слуге своје — људе, њему одане, који заборавише Бога и огрезаше у гријеху. Ево на примјер једне штетне лукавштине. Удалио се човјек од породице своје, да заради који новчић за породицу, или је отишао у војништво, и тако живи он далеко од жене и дјецe своје пегдје у великом граду. С почетка му је тешко што није са својима, мисли како да им помогне шта да им пошаље... Ну с временом се и он приучио на градски

живот, није му досадио, склапа нова познанства и престаје мислити на своју породицу. Нови знајци долазе му у госте, и позивају га к себи, а ту је ракџа, шала, смијех и... у зао час, ако је између тих знаваца и каква озлоглашена женска, која је изгубила стид и савјест, које саме тону у блудном гријеху, и вуку друге за собом!... Ето такве женске бивају оруђем ђавола у погибљи неискусних душа. Шта је њој стало, што убија срећу цијелој обитељи, саблажњујући слабога неискуснога човјека? Она има само једну бригу, да што јаче привезе к себи тога несрећника, да је касније не може никако оставити, нити се је отрести... И баш се ту хвата развратна блудница клетве, као сигурна средства да спута савјест онога, који је пао у њезину пагубну мрежу. Она захтијева, да се он закуне именом Божијим, да је не ће никда оставити, а да би од један пут убила у њему сваку жалост за женом и дјецом, захтијева она, да се закуне, да се не ће више видјети са женом. Каква ужасна богумрека клетва! И колику сатанску вјештину, колику окрутност даје та клетва код оне, која је захтијева од свога ближњег? А он несрећник, у часу, кад је опијен вином, даје таку клетву, и већ држи за гријех, ако је наруши, већ мисли да није могуће поправити ствар и искупити свој гријех иначе, већ само буквалним извршењем данога обећања у заклетви!... А ону свету заклетву, коју је он дао пред олтарем Господњим при бракосочетању са својом законитом женом, већ је заборавио, а ако му савјест и спомене то, већ је варалица нашла стотину изговора, да га умири, чистог човјек не вјерује, да може бити и таквих безбожних жена! А има их, и оне уништују многе наше поштене и срцем добре људе, заводећи их на разврат и окивајући их богохулним клетвама... Има доста тих развратница у великим градовима, и колико туге поднесу од њих ти несрећни млади људи, не уфајући се измијенити своје непримљене задате заклетве!... Законита жена свагда ће пожалити свога мужа, а ови женски изметн спремни су да згуле кожу с њих, проводећи блудан живот на њихов рачун; осим тога, не пуштају их ни да се причешћују по неколико година, бојећи се, да ће им свештеник на исповиједи растумачити, да је њихова клетва сама по себи гријех, да је не треба извршити већ се покајати због ње, као због тешког гријеха, да треба напустити безбожан блудни живот и молити опроштење од своје жене мученице... А ево што је још особито жалосно: многи мушкарац страда у срцу, а свом душом тежи да се ослободи од своје мучитељице, али не смије на то ни да помисли због задате заклетве. А да запита свог оца духовног: шта ће и како ће? Како да се ослободи гријеха и душу умири? Отац духовни би му рекао: брате мој

жао ми те је, што си упао у мреже вражје. Твоја је заклетва богохуљство: помисли, на што си се заклео? На то, да гријешинш до смрти? На то, да ћеш бити варушитељем ове свете заклетве, коју си изрекао у цркви Божјој пред св. крстом и Јеванђељем, да ћеш љубити и пазити своју Богом даровану ти жену? А што сад? Сад си се заклео да је не ћеш љубити, да се одричеш ње. Али знај, то је исто, као да си рекао: „Ја се Господе, кунем, да не ћу да знам за Твоје свете заповједи, да ћу од сада служити не Теби, Богу моме, већ непријатељу Твоме — ђаволу, који се весели свакоме безакоњу... Буди ми, Госноде, свједоком, да ћу од сад тако радити... Одричем се Тебе и твог св. закона, којим си свезао мене са женом мојом у св. тајни брака!“... Није ли то богохуљско? Знај, брате мој, да ја радо, као свештеник, даном ми од Господа Бога власти, примом и разријешујем тебе од те неразумне заклетве твоје, и Бог ти не ће примити за гријех, што си је нарушио, као што није примно за гријех, већ на против — уписао апостолу Петру у врлину, што се показао, послатије како се три пут њега одрекао. Па покај се и ти. Пожали своју, тугом измучену жену, своју биједну дјецу! О, колико радости, колико среће доносиш ти у своју несрећну породицу, кад дођеш и кажеш жени: опрости ми, рођена, Бога ради! Заборави моју лудост, покри мој мој гријех својом љубављу! — И она ће ти опростити, покриће она, она ће те љубити као и прије. А та — распуштеница — нека се каје, ако хоће, за свој гријех тешки, нека шче на тебе, нека те проклиње, као варалицу, ова ће се клетва на њу оборити. Ето, што ће рећи, отац духовни такоме човјеку. И добро чини такав човјек, ако послуша. А ако не, тада ће клетва његова бити равна клетви Ирода безбожнога. И он ће одговорати Богу за таку клетву, као Ирод, који уби Претечу Господњу, — а његова приложница — као кћи Иродијадина, која измоли као награду за своју игру — чесну главу великага пророка и крститеља Јована.

Проповједништво код нас у Далмацији 1899. год.

Прегледа и оцјењује Јован Шарић, свештеник.

(Сарпетаж).

Јеромонах Бокоровић проповједао је на Петров дан, код Петрове цркве у Модрином Селу о „*сујезерју*“⁴. Његов говор госп. Бокоровића саслушали смо са особитом пажњом тим више, што му се односно на народ, односно се на масу, на оба пола, — на мушко и женско,

на старо и младо. Истина је, да је сујевјерје штетно, и да га треба искорјењавати, али тога има и код оних, који се зову далеко од изобраеженија, као што је на пр. народ Белгије, у којој и у највећим круговима царује сујевјерје у великој мјери. Но, у колико смо саслушали говор г. Бокоровића, дајемо му нашу руку у искорјењивању сујевјерја као на пр. у народном вјеровању да грешна душа након четрдесет дана улази у тијело, у ком прекокоћ под казну грјехова да тумара, а у вору тако с тијелом сједињена да улази у гроб, чекајући опет ноћ и т. д. За овим, госп. је Бокоровић говорио о топлењу коситера, олова, о сијању пшенице или јечма, о неким свецима, што би имало значити код дјевојчица као неко пророчанство удаби им, о бујади и т. д. Пошљедњим чињеницама не можемо дати потпуну осуду, јер су гатања и враћања, машта народна. Ако узмемо причу о *мачићу* као производ народне маште, наћи ћемо да је та прича изведена у свима чињеницама, да их боље не би извео ни мозак Гете, Вајрона или једнога Золе.

Саглашавамо се и потпуно одобравамо госп. Бокоровићу, када моли народ, да у којекква гатања и празновјерице не вјерује. Како смо рекли, сујевјерја има свуда, као и код нас Срба. Да ни ми Срби нијесмо сами на свијету, који вјерујемо у сујевјерје, ево нас и на друге народе а именом на Шпањолце, Њемце, Енглеае, Талијанце и т. д.

Госп. је Бокоровић говорио врло разговјетно и поучљиво о мањима народним и мушку и женску, и старима и младима. Када његов говор одијелимо онда можемо госп. Бокоровића ставити на добро проповједничко мјесто, тим више, што је он по своме младићкоме добу још младича у проповједачком животу, која ће током времена донијети врло крааи плод у врту Господњем.

Проповјед или говор божанствене ријечи необходимо је средство получењу истинитога и потпуног учења вјере и правствености. Такови пут изабрао је сами Бог, када је њему било угодно саопштити људима откриће. Праоци и патријарси бијаху дужни усмено поучавати своје синове и кћери у религији; пророци су добијали божанствене наредбе приоштавати откровење Свевишњег јудејскоме народу посредством усменог предања. Сами Исус Христос у проповједачкој је форми излагао своје небесно учење скупу народа, и пред својим славним вазнесењем на небо најсвечаније дао својим апостолима поучење: *„ајте по свему свијету и проповједајте еванђеље свакоме“* (Марк. 16, 15).

Хришћанин је дужан знати, шта је то Хришћанство, и какове се истине у њему састоје, а то ће постићи од таквих лица, која су

од самога Бога постављена за то, да би они саопштавали истинито учење вјере и нравствености? *Ми смо послани место Христа, као да Бог говори кроз нас*, говори св апостол Павле о себи, те и о свима пастирима цркве. Премда би Бог могао просвијетлити наш ум унутрашњом свјетлошћу и побудити нашу вољу добру кроз силу своје унутрашње благодати; али му бјеше неугодно, — он на' против одредио је, да се људи са људима користе, те на тај начин постаје потреба необходимог нужна пастирима поучавати чланове црквене. Особито је потребно испуњење те обвезе, потребне односно људи неписменијех, који ни у породици не добише довољнога знања у важнијем истинама Хришћанства. И лица са школским образовањем нијесу способна без упутства науковнога правилно разумјети смисао божанственога писма, те се због тога често са свим изгубе чак и та мршава знања, односећа се хришћанскоме вјеровању, која се предавају у дјетињству. У наше вријеме, морамо се упитати, колико има људи не само међу простим народом, већ и у вишим круговима, који се брижљиво старају о својијем укућанима о испуњењу грађанских обавезности, и који знаду живјети по правилима, која се односе на вјечност, на хришћанство, науку вјере, и нравствености.

Слушање божанствене ријечи потребно је свакоме, а особито онима, који си су грјешни, а грјешни смо сви; јер је *само један Бог без грјеха*. Ако смо кога ради пробудити из сна и дријемезка, то нам није доста полако му куцати на вратима, или зажећи близу њега свијећу, него нам треба гласно викати: *„устани, устани!“* У томе случају проповијед служи извршним средством. Помоћи ђезином многи грјешници бијаху обраћени на пут спасења. Док грјешник пажљиво слуша проповијед, можемо се надати да ће се покајати. А да смо дужни пажљиво проповиједи слушати и сам арфопјевац пјевајући Господу вели: *„То је моје, да чувам заповиједи Твоје“*; *наукао сам чувати ријечи Твоје; разматрам путеве Твоје, и обраћам ноге своје к откривањима Твојим, у поћи устајем да те славим за праведне судове Твоје; у заједници сам са свима, који чувају заповијести Твоје* (Псал. 119 ст. 56, 57, 59, 60, 62 и 63).

Ето наводи С. Писма, под којима свештеници треба да проповиједају ријечи Божје.

Слушање проповиједи потребно је и за побожнога човјека. Човјечје тијело на пр. и да је ма колико здраво и снажво потребита му је храна, иначе без хране подвргло би се слабости и расулу, као год што ни биље не би могло расти без влаге и топлоте, или ватра горјети без дрва. На исти је начин тако и са човјеком Хришћанином, ако он жели бити таким, — неопходно му је, марљиво се поучавати у

слову Божјем. Они, који себи уображавају да су довољно побожни, и да им није потребно поучавање, ти су људи „назови благочестиви“ и „назови добродјетелни“. Сви истинити Хришћани знаду, да без слушања ријечи Божје, није могуће бити у правој добродјетели. За то је цар Давид говорио и обраћао се с ријечима Богу говорећи: „Ријеч је твоја свјетилник, огњак мој и свјетлост путевима мојима“. Без те свјетлости, без тога свјетилника, ласно се може сћи са правог пута.

За то се не треба изговарати да се нема времена слушати проповијед, а има се времена беспосличити, читати романа, бескорисне листове, пјесме, лавати по некорисним мјестима, картати се и т. д. Дакако, за све се има времена, а за спасење своје душе нема! Тако ми радимо, па за то бјежимо и од напомена својих дужности, које налазимо искључиво у поучењима црквеним. Напуштањем слушања проповиједи, напуштају се сва условља хришћанских обвеза односећијех се спасењу душе, с чим се постизава хладан индиферентизам. Дакако, на свијету има свега и свашта, па и таквих који веле: „Ја знам шта ми треба родити, па и ја знадем више проповиједника!“

Ето какво је мудровање данашњега доба, а да треба слушати ријеч својих проповиједника, ево шта нам вели св. апостол Павле: „Ријеч моја, и поуке моје не бијаше у надговорљивијем ријечима људске премудрости, него у доказивању духа и силе“ (Кор. I. гл. 2 ст. 4).

Тако говори и тако важност даје С. Писмо проповиједницима, који су тумачи С. Писма, по чему смо и дужни са највећом пажњом слушати проповиједнике као наше очеве, као учитеље практичкога живота, јер су проповиједници потпуним правом пастири и учитељи: „Дух је Господа на нама; за то нас и посла да јавимо јеванђеље сиромасима; да исцјелимо скрушена срца; да проповиједамо заробљенима да ће бити отпуштени, сљецима да ће прогледати; да сукње отпуштамо“ и т. д.

Наши проповиједници повосно се могу држати снаге коју наводимо, а могу и по ономе што су створени у Исусу Христу зарад добрих дјела, која Бог напријед приправи да их испуњавамо (Еф. 2, 10), па и по овој која вели: „О свему овоме, даћу мој одговор Богу“, а одговор треба дати Богу „до свјетла и за свијет“, а када пак проповиједници проповиједају, народ их треба да слуша са пажњом, како би се постигла циљ, јер је пастирима наређено: „Занимајте се учењем читањем наставом“ ... (Тим. 4, 11, 13; Еф. 6, 4).

Кратки извјештај српско-православнога богословскога училишта у Рељеву школске године 1898./99.

(Настава.)

IV.

Важнији отписи земаљске владе.

Отписом од 10./22. јула 1899. бр. 104.537/1. доставља преко управе декрет, којим се именује Станко Жупански дефинитивним професором на овом богословском училишту.

Отписом од 19./31. августа и. г. бр. 123.734/1. примљени су као питомци у I. разред овога богословскога училишта: Петар Радуловић, Владимир Поповић, Томо Анђелић, Славко Вујасиновић, Никола Богуповић, Милан Стевановић, Коста Душанић, Душан Зеленика, Владимир Кеџман, Бошко Школьник, Ђорђе Марјановић, Марко Миљевић и Душан Лапчевић.

Отписом од 21. септембра (13. октобра) и. г. бр. 124.932/1. примљен је као питомац у I. разред Тимотије Поповић.

Отписом од 26. августа (7. септембра) и. г. бр. 131.588/1. примљени су као питомци у I. разред: Саво Буквић и Јован Јефтић.

Отписом од 16./28. новембра и. г. бр. 168.229/1. именују се суплементима на овом богословском училишту Жарко Радовић и Алекса Јокановић; а учитељем појања Владислав Боберић, а помоћним учитељем богословије Радослав Калембер.

Отписом од 25. децембра 1898. (6. јануара 1899.) бр. 187.851/1. ријешен је, на своју молбу, даље управе на овом заводу протојереј Милош Јазић.

Отписом од 21. априла и. г. бр. 46.284/1. достављасе управи 50 комада јубиларних споменица „Франц Јосиф I. 1848.—1898.“, да их подијели питомцима, као дар земаљске владе.

V.

Љетопис.

Дана 24. августа (5. септембра) 1898. обавио је управитељ Милош Јазић у присуству наставника и питомаца у заводској цркви Призивање св. Духа.

Дана 27. августа (8. септембра) и. г. држана је прва сједница наставничкога збора ради подјеле предмета. Истог дана полагао је је поправни испит из педагогије ученик III. разреда Милан Поповић, те положивши исти промакнуо је у IV. разред.

Непосредно за тим отпочела су предавања.

Дана 5./17. септембра и. г. одржао је управитељ у присуству наставника и питомаца, а у заводној цркви парастос за благоупокојену царицу и краљицу Јелисавету.

Дана 20. септембра (2. октобра) и. г. присуствовали су питомци три старија разреда са управитељем и наставницима преносу костију блажено-упокојенога митрополита Ђорђа Николајевића из Сарајева у Блажуј.

Дана 22. септембра (4. октобра) и. г. држао је управитељ Милош Јалић, у присуству наставника и питомаца свечано благодарење за Његово Величанство цара и краља Франца Јосифа I.

Дана 5./17. октобра и. г. држана је редовна сједница, ради оцјене ученика из учења и владања.

Дана 14./26. новембра и. г. приступили су питомци тајни исповиједи, а сутри дан тајни причешћа.

Дана 20. новембра (2. децембра) одржано је свечано благодарење за цара и краља Франца Јосифа I.

Дана 28. новембра (10. децембра) положили су заклетву у руке управитеља: Радослав Калембер, Жарко Радонић, Алекса Јокановић и Владислав Боберић.

Дана 14./26. децембра и. г. држана је редовна сједница ради оцјене ученика.

Дана 21. децембра 1898. (2. јануара 1899.) држана је наставничка редовна сједница ради нове подјеле предмета и оцјене ученика.

Дана 5./17. јануара и. г. привремени управитељ Петар Зимоњић са наставницима и питомцима отишао је у Сарајево, те су сви сјутри дан били у новој сарајевској цркви на јутрењи и литургији, а за тим присуствовали богојављенској свечаности водоосвећења.

Дана 14./26. јануара на св. Саву извршио је привремени управитељ Петар Зимоњић у заводној цркви литургију, а за тим у заводу водоосвећење и преливање кољива, у присуству свих наставника и питомаца, као и многобројнога околнога народа. У вече су давали питомци светосавску забаву, која је лијепо испала. Иза водоосвећења држао је пригодан говор о животу и раду св. Саве, ученик четвртога разреда Јован Кнежевић.

Дана 16./28. јануара и. г. посетио је завод високопреосвештени АЕ. и Митрополит Дабро-босански, Господин Николај Мандић са владним тајником, господином Михајилом Кнежевићем, те су присуствовали предавању у сва четири разреда.

Дана 6./18. фебруара и. г. посјетио је завод Високопреосвештени АЕ. и Митрополит, господин Николај Мандић, са владиним тајником господином Михајилом Кнежевићем, те су присуствовали предавању у првом, трећем и четвртном разреду.

Дана 15./28. фебруара и. г. држана је сједница редовна наставничкога збора, ради оцјене ученика из науке и владања.

Дана 20. фебруара (4. марта) држао је приренимени управитељ Петар Зимоњић у присуству наставника и ученика парастос за упокој душе умрлих наставника и ученика, за тим се изишло на гроб покојнога Стева Поповића, те је презивен.

Дана 27. фебруара (11. марта) посјетио је завод владин тајник госп. Михајло Кнежевић, те се распитао о потребама заводне капеле.

Дана 6./18. марта приступили су питомци тајни исповиједи, а сјутри дан тајни причешћа.

Дана 23. марта (4. априла) и. г. држана је редовна сједница наставничког збора, ради оцјене ученика у учењу и владању.

Дана 27. марта (8. априла) посјетио је завод дворски савјетник велеможни господин Ђуро Трешчец, у пратњи предстојника, господина Макса ил. Ђурковића.

Дана 27. априла (9. маја) посјетио је завод пречасни господин Саво Теодоровић, професор и катихета у Земуну.

Дана 9./21. маја, као на дан храма заводне цркве, одслужио је архијерејску службу високопреосвештени АЕ. и Митрополит господин Николај Мандић уз асистенцију свога ђакона и више свештеника. Том приликом произвео је професора, свиђела Петра Зимоњића за прото-свиђела, а питомце четвртога разреда Димитрија Димитријевића, Василија Кондића, Јована Кнежевића и Милана Поповића за чтеце. Професор Станко Жупански, држао је скупљеном народу пригодан говор. У подне је држан ручак у заводу за позване госте.

Дана 3./15. јула отпочели су школски испити, који су трајали до укључиво 8./20. истога мјесеца. На свима испитима пресједавао је високопреосвештени АЕ. и Митрополит господин Николај Мандић, а као изасланик земаљске владе присуствовао је владин тајник, господин Михајло Кнежевић. Други дан испита благоизволио је грађански доглавник, преузвишени господин барон Хуго Кучера посјетити завод, и присуствовати на испиту из моралнога богословља; а 8./20. јуна посјетио је завод предстојник одјелења велеможни господин барон Бенко, те је присуствовао на испиту пољопривреде.

Дана 9./21. јуна држана је закључна сједница наставничкога збора, ради оцјене питомаца у науци и владању, и ради писања свједоцаба.

Дана 11./22. јуна у присуству наставника и питомаца, уз асистенцију свештеника и професора, извршио је високопреосвештени АЕ и Митрополит господин Николај Мандић благодарење, а за тим у цркви поучио питомце у краткој али дирљивој бесједи, како им се треба владати у тешком позиву, који их чека. Иза овога су у заједничкој соби учења прочитане оцјене ученицима, и раадане су им годишње и апсолуторне свједоцбе, као и по један примјерак јубиларне споменице „Франц Јосиф I. 1848.—1899.“, које је висока земаљска влада на дар ученицима послала.

За тим је држао опроштајни говор питамац четврте године Василије Кондић, и завршио га је са изразом вајтоплије благодарности свима оним факторима, који одржају и помажу овај српско-правосл. духовни расадник, а варочито Њег. Величанству, премилостивом цару и краљу Францу Јосифу I, на што су сви присутни у три пута ускликнули: Живио Његово Величанство цар и краљ Франц Јосиф I. на многа и премнога љета!

Оним говором закључена је ова школска година, и ђаци су отпуштени својим кућама, добивши сваки по 30 фр. путнога трошка.

Крајем ове школске године добише апсолуторне свједоцбе пет питомаца, и то: Василије Кондић из Фоче са одличним успјехом; Јован Кнежевић из Шолаја са врло добријем успјехом; Димитрије Димитријевић из Бос. Шамца, Михајило Недимовић из Хасан-бег-јасенице и Милан Поповић из Бос. Градишке са похвалним успјехом. Имена ученика, класе из појединих предмета, као и број по дијецезама и укупно истакнути су у приловима под А., Б. и В.

(Свршило се.)

Црквене вијести.

Упошење антиимниса у новосаграђену цркву. С благословом и дозволом Његова Високопреосвештества АЕ и митрополита Дабро босанског господина Николаја, протопрезвитер приједорски Илија Зеленика унио је 12. септембра о. г. освешћени антиимнис у новосаграђену цркву у парохији Јеловачкој.

Књижевне вијести.

Забавник. Изашао је из штампе и растура се Забавник Српског Књижевног Задруге свеска 10 с овом садржином: 1. „Давид Коперфилд“ од Ч. Дикенса, у преводу Д. М. Јанковића (наставак); 2. „Рат и мир“ од Л. Н. Толстога, у преводу О. Глушјевића и М. Ђ. Глишића (наставак); 3. „Широка плећа“ од Фридриха Шпилхагена, у преводу Светолиса М. Јакшића (свршетак); и 4. „На прелому“ од О. Н. Чјукина, у преводу Даринко П. Михаиловићеве. Претплата на „Забавник“

стаје за задругаре четири динара или круне, за незадругаре седам динара или круна годишње. Ко још није обновио претплату, може то учинити или неопредно код Задруге, или код кога му драго повјереника ђена.

Јавне благодарности.

Висока земаљска влада за Босну и Херцеговину, поред дарованих књига и утвари цркви нашој у 1893. години, најмилијостије подарила је и ове године нашој цркви још и 1 Службеник и Требник I. и II. дио, те се овдјем високој дароватељици у име народа ове парохије изриче од стране потписане општине најтоплија благодарност.

У Мајевцу, код Дервенте 29. августа 1899.

Еписко-православна црквена општина

Наша Висока Земаљска влада поред досадашњих обилатих прилога, којима је обдаривала поједине цркве у Невесињу, Уд्रेжњу, Кићину Селу, Крушевљанима, Фојници, Југовићима, Биограду и Обљу — са по једним „Службеником“ и по два примјерка „Требника“ I. и II. дио. — На овом племенитом дару нека је Високој дароватељици исказана најтоплија благодарност.

У име свештенства и еписко-православних црквених општина Невесињског протопрезвитерата

Невесиње, дне 15. августа 1899.

Ристо Кочевљ,
протопрезвитер.

Званични огласи.

Еписко-православна АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Натјечај.

На основу тачке VIII.—XX. закладног писма благоупокојевог Архиепископа и Митрополита Дабро-босанског, Ђорђа Николајевића, од 2./15. фебруара 1893., овим се расписује натјечај на три штипендије из закладе његове, и то:

а.) на једну од 320 фор. одређену за слушања наука на којем свеучилишту. Штипендију ову може добити Србин православне вјере, родом Јашчанин (из Српјема) и ако овог не буде, Босанац, а ако и овог не буде Херцеговац;

б.) на двије штипендије свака по 160 фор. одређене за штипендијалце родом из Јаска, Босне и Херцеговине.

Натјечатељи имају своје уредно састављене молбенице подвјетити овој Консисторији и до конца мјесеца октобра ове године по старом календару, и истима приложити:

- а) крени лист;
- б) свједоцбу школску;
- в) свједоцбу љечничку;
- г) свједоцбу сиромаштва;
- д) свједоцбу о религијозно-моралном владању своме и својих родитеља, издану од надлежног парохијалног звања.

У Сарајеву, 1./13. октобра 1899.

Српско-православна АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Српско-православна АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Број 2514, ек 1899.

Овијем се даје на знање Станки рођ. Глишчевића, законитој супрузи Јована Срдиха, из Црног Врха, парохије Прекаје, котара и протопресвитерата гламочког, да је часни јереј г. Марко Савић, парох Прекајски, наименован службенијем заступником отсутне Станке Глишчевића, у брачном процесу са Станкинијем законитим мужем Јовом Срдихем; те ће Станку постављени заступник у даљем току овога процеса заступати, док год се сама Станка не пријави и обрану своју лично не предузме, или другог заступника себи не одреди.

У Сарајеву, 9. септембра 1899.

Српско-православна АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Управа српско-православне митрополије Зворничко-тузланске.

Број 493, ек. 1899.

ЕДИКТ.

На молбу Макивије, законите супруге Димитрија Чамића, из Кожуха, грачаничког котара, Зворничко-тузланске епархије, да се од својег одбјеглог супруга, због алабног напуштења и прељубе брачно разведе, — овијем се одсутни Димитрије Чамић, који се по казивању налази негдје у Краљевини Србији, позива, да се у року од три мјесеца, рачунајући од дана овога „едикта“, — овој митрополијској управи, као духовном суду лично или писмено пријави, и мјесто свога боравка означи; јер ће се у противном случају одсутном Димитрију службено поставити заступник, с којим ће се приметити брачни процес даље повести и коначно довршити.

У Д. Тузли, 18. септембра 1899.

Управа српско-православне митрополије Зворничко-тузланске.

„Источник“ налази два пута и то 15. и пошљедњег дана у мјесецу. Цијена је листу на цијелу годину 4 фор., а на пола године 2 фор.; за стране земље на цијелу годину 5 фор., а на пола године 2.50 фор. Учитељима основних школа и ђацима даваће се лист у пола цијене. Претплата се шаље администрацији листа, а рукописи уредништву. Рукописи не враћају се.

Прва српска штампарија Ристе Ј. Савића и друга у Сарајеву.

4. *Од Његовог Високопреосвештенства Архиепископа и Митрополита Херцеговачко-захумског господина Серафима Перовића*: „Хришћански брак“, „Књижевни радови Н. Дучића“, св. 4; и „Папа није насљедник св. Петра“, од Љуб. Н. Влачића

5. *Од Његовог Високопреосвештенства Архиепископа и Митрополита Зворничко-тузланског господина Григорија Живковића*: „Литургику“, од високопреосвештеног Архиеп. и Митроп. Григорија Живковића.

6. *Од великогоспог госп. барона Молинари-а*, окружног предстојника Сарајевског: „Годишње извјешће Босанско-Херцеговачког Туристичког клуба“.

7. *Од високопречасне консисторије Дабро-босанске*: „Животопис Ђорђа Николајевића“, од Дим. Руварца; и „Наредба о склапању и благосиљању брака“.

8. *Од високопречасне консисторије Пакрачке*: „Шематизам епархије Пакрачке“ за год. 1899.

9. *Од високопречасне консисторије Бокско-которске*: „Шематизам епархије Бокско-которске“ за год. 1898.

10. *Од високопречасне консисторије Вршачке*: „Шематизам епархије Вршачке“ за год. 1898.

11. *Од Краљевске Српске Академије у Београду*: „Глас“ LVI; „Споменик“ Српске Краљевске Академије XXIII; „Автобиографија Кирила Цветковића“, од Дим. Руварца; „Споменица о преносу праха Вука Стеф. Караџића“; „Годишњак“ X; „Глас“ Српске Краљевске Академије LV; и „Годишњак“ XI.

12. *Од „Матице Српске“*: „Летопис Матице Српске“ за год. 1898. и 1899., и „Књиге за народ“ за год. 1899. св. 85, 86, 87; „Кратке белешке из вођарства“, од Т. Михајловића.

13. *Од славног Ректората Черновичког свеучилишта*: „Verzeichnis d. öffentl. Vorlesungen an der k. k. Franz Josephs Universität in Czernowitz“; и „Die feierliche Inauguration des Rectors in Czernowitz“.

14. *Од славне Управе више дјевојачке школе у Н. Саду*: „Извјештај“ за год. 1897./98.

15. *Од славне Управе трговачке школе у Д. Тузли*: „Четврти извјештај“ за год. 1887./98.

16. *Од славне Управе техничке школе у Сарајеву*: „Четврти извјештај техничке средње школе“ за год. 1897./98.

17. *Од високопречасног протојереја госп. Јована Вучковића*, ректора српско-православног богословског училишта у Ср. Карловцима: „Глас из цркве“, проповеди Јов. Вучковића, протојереја и ректора богословског училишта; „Митрополит Ђорђе Николајевић“, од Јов. Вучковића, протојереја.

ИСТОЧНИК

ДУХОВНИ ЧАСОПИС

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЈЕТНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКО-ПРАВОСЛАВНОГ СВЕШТЕНСТВА
И НАРОДА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.

Год. XIII.

Сарајево, 15. октобра. 1899.

Бр. 19.

ВЛАСНИК:

ЊИХОВА ВИСОКОПРЕОСВЕШТЕНСТВА СРПСКО-ПРАВОСЛАВНИ БОСАНСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКИ
АРХИЈЕРЕЈИ.

УРЕДНИК: ТЕОДОР ЈУНГИЋ, ПРОТОЈЕРЕЈ.

ЗВАНИЧНО.

Српско-православна АЕМ консисторија Херцеговачко-захумска.

Број 941/I.
ex 1899,

Пречасног

Свештенству српско-православне АЕ Митрополије Херцег-захумске.

Пречасни свештеник Сава Теодоровић професор-катихета на реалној гимназији у Земуну (Сријем) написао је и издао књигу: „Православна Моралка“. Иста је у својој врсти до сада прва књига у православној српској цркви, те по томе је и сасвим потребна свештенству. — Препоручујемо, да ову књигу набави пречасно свештенство. Иста се може добити код писца. Цијена јој је 2 круне.

Из консисторијалне сједнице.

У Мостару, 16. септембра 1899.

АЕ и Митрополит Херцеговачко-захумски :

Серафим.

НЕЗВАНИЧНО.

Старине манастира Пакре у Славонији, тичуће се по нешто српске православне цркве у Босни и Херцеговини*).

(Наставак.)

Запис трећи:

Наслов: Копја од' писма приклагога Сго Јинскихъ калѣгероѣхъ, за манастирѣ Сго введенскѣи Пакранскѣи.

Понѣже мы долѣ именоваѣмъ, Иакоже Игѣмѣнѣ, сице: и встале Братство до найпослѣдѣнаго монаха манастира скорымъ временомъ венованнаго Сго Јинѣ Бывши прежде въ Манастирѣ Сго введенскогъ Пакранскогъ, идѣже немалими лѣтѣмъ пребыхомъ: обаче доста иждивъ и прискорѣмъ тѣснотѣ ради онагъ мѣста пачеже пѣстиннагъ жиѣомъ, ѡсѣдѣ сѣмъ с' доищѣнѣмъ Сго Цесаро-кравескагъ величества Бѣжныа памѣти Карола Шестагъ, съ Настоянѣмъ Нашегъ Началовѣгда тогда вышлагъ, Нѣкѣ же и прѣставивагосѣ Архѣмандрита Никѣфора Крѣпшѣна предреченнѣ окитѣль Сгѣс Јинѣсъ возновихомъ, и с' вѣрославнѣмъ Превѣщеннаго Гдѣна Архѣреѣа нашего славонѣйскаго Гдѣна Никѣфора Стефановича, вѣнамъ из' Пакре сосѣмъ прѣселѣхомсѣ, и вѣнтѣлицѣ сѣмъ сотворихомъ, вѣставѣшиже онаѣ окитѣль наша предреченна Пакра, по нашѣмъ извѣстѣи аки пѣста малимъ временомъ минѣшиимъ, помеждѣ немѣоѣхъ и тѣрѣкоѣхъ вран началасѣ. и Тако поищѣнѣмъ Бѣжѣмъ ѡ тиранѣмъ многи Монастиры и Цркѣе наше Запѣлине вышѣ. желѣющѣи же в' вѣрности Цесар: крал: велич: пребывати, вѣставѣше кѣѣ своѣ вѣнамъ подѣ тиранѣмъ доѣбра и имѣнѣа, Бѣва живѣомъ своѣмъ подѣ державѣ Сго Цесар: вел: извѣгшѣи, Иакоже и сѣи калѣгерѣи зовѣмѣи Гомѣвничани, Игѣмѣнѣ онда вѣвѣшѣи, Нѣкѣже прѣставѣшѣисѣ Паѣомѣи со братствомъ, и Бѣда на сѣо странѣ славонѣискѣю пришѣл, сматраѣли Гдѣкѣ живѣотѣ и Глаѣѣѣ своѣю подѣклонити вѣмъ могли, дошѣли Бѣѣсъ найвѣнѣшѣи Инѣтанѣи нашѣи Гдѣѣсъ Бѣжѣѣѣсъ вѣ Пакраѣѣѣ, просѣити сѣмъ мѣста, идѣже вѣмъ могли приѣѣжѣище своѣ мѣѣтѣи. Гдѣѣѣ Превѣщеннѣмъ Архѣверѣи, аки ѡтѣѣѣ мѣрднѣмъ желѣющѣи своѣмъ странѣмъ вѣлѣгаго состоѣнѣа, и да Сгѣмъ Цркѣамъ ради разширѣнѣа слаѣѣѣ Бѣжѣа и за Инѣтерѣѣѣ Цесар: Нѣмѣѣѣѣѣ крал: велич: и Нашѣа окѣѣѣѣ пѣлѣзы ѣмножѣнѣ а не ѣмалиѣи вѣваѣѣѣѣ. Знаѣющѣи еѣдно да предреченна окитѣль наша Пакра аки пѣста стѣнтѣѣ, а ѣны желѣютѣ и просѣѣѣѣ сѣмъ приѣѣжѣища. Тако сѣѣѣ Гдѣѣѣ Превѣщеннѣмъ ѡпредѣлиѣѣѣ нѣмъ тоѣ мѣсто за нѣѣѣ оѣдержѣнѣи, и вѣни онамъ прѣселѣнѣсѣ, и краткимъ временомъ доста нѣмъ ѡ нашѣа страны доѣсажѣнѣи творѣло сѣ, Не ради нашѣа хотѣнѣа,

* У 18 броју „Источника“ на страни 275 у 4 реду овогъ погрѣшѣно је извѣдѣно годѣна 1838., а треба да стоѣи 1738., што се овѣмъ исправѣа.

не наказаніемъ тогда намъ вѣншаго начальника Ѳеодра Палаевича, да чрезъ
Брежыхъ неподобныхъ дѣйствіяхъ, не само да смо подпали в' подозрѣніе
Гдѣи Архїеріе нашимъ не и самимъ крал: велич: Іакѡже о семъ готово есмѣ
сѣбѣ пблочно. Нѣк же согласившесѣ Мы монастыра - Сѣи Анне, Ігдменъ со
вратствомъ нѣвозмо со вѣгословеніемъ Превосщеннаго Гдѣи Архїеріа Іоанно-
вича, предреченнѣ овителъ Пакранскію с' подлежащими ей грѣнты предрече-
ннымъ калѣгерымъ гомѣшничаномъ предати, да шни в' напредакъ и вѣгда
какѡ настоащїи, тако и по нѣмъ наслѣдующїи могѣтъ они сѣи овителі наслѣд-
ниці быти, и во есмѣ іакѡже вы сами ѡ нѣй трѣждалисѣ Господарити.
Ктои же колшю аще вы хотѣли церковь воздвигнѣти, или разорити ю сво-
еодни да сѣтъ, Іакѡже во своемъ сѣщемъ монастырѣк и грѣнтѣк. Мыже нѣтъ
своеволнѣ кез' ескакаго насловенїа многократнѣ поманїствю овителъ с' под-
лежащими грѣнты предаемъ и изрѣчемъ, и до погледка колнко Мы ещѣ лнше
по намъ наслѣдующїи нѣтъ досаждати да не можемъ, предъ нѣмѣ поманїсти
свѣдѣтѣи. Большаго ради вѣкрѣтїа собственными рѣками подписѣмо се, и пе-
чатомъ обычайнымъ монастырскимъ потверждаемо. Данно въ монастырѣ Сѣи-
Аннскомъ = Септѣм. 5 го 1743. Года.

(печат) арсенїе Іеромон: жарконичъ

Ігдменъ Сѣи Аннскїй

(печат) † Іеромонахъ Григорїе

Іеромонахъ Антонїе сѣи анецъ

† Іоанникїе Іером: сѣи анскїй.

† Іузеъ Іеродїаконъ.

† Пахомїе монахъ Сѣи анскїй.

и азъ по прїемствѣ Ігдменствѣ тако быти подписѣю, и сѣнзвѣлаю.

(печат) арсенїе Ксѣлевичъ

сѣи Сѣи Анн: овителі Ігдменъ.

Предъ нами нижеподписателями сѣи писанїе ѡ монастыра Сѣи Аннскаго
сочинисѣ и предадесѣ Ігдменѣ тогда вышнемъ Гавріилѣ Давидовичѣ Іеромонахѣ
и есмѣ вратствѣ монастыра Сѣи вѣденскаго Пакранскаго. Больша ради си-
гѣрности и вѣкрѣтїа собственными рѣками подписѣмосѣ, и знаменїемъ печат-
нымъ потверждаемо, вышереченнаго лѣта и Мїца в' монастырѣ Сѣи Аннскомъ.

Бжїю Млїтїю правосл.

Бжїкѣ Славонїйскїй:

(печат) Никѣфоръ Сѣи Аннскїй

Сѣи Аннскїй и архїерей:

(печат) Гефронїй Іоанновичъ

(печат) Мадїмъ Докрашнїчъ, Претѣорїй заведскїй

(печат) Благовѣ Лазнїчъ, парѣхъ пкранскїй.

Адама стаде побожност синова божјих слабити; а по смрти Сита они се са свим изопачише, а узроком тога бијаше, што се они адружеше с непобожним потомцима Каиновим, јер тијесно познанство и друговање с људима порочнима, кога не ће покварити? Лијепо је речено у Псалмима: *С преподобнима биваш преподобан, а са развратнима развратан* (Пс. 17, 26—27). А Исус, син Сирахов, шкољиво по душу друговање с људима порочнима савиљује са смолом; он вели: *Ко се дотиче смоле оцрни се; а ко се дружи с гордим, постаје му раван*, (—13. 1.) Тако треба судити не о једној само гордости, већ и о сваком другом гријеху, а нарочито о нечистоћи тјелеснога гријеха: сваки, који се дружи с порочним човјеком, научиће се од њега и пороку његову, и оцрниће се, као што се оцрњује човјек, који се дотиче смоле. И праведно се савиљује порочан људски живот са смолом; као што је смола црна и приљепљива, као што се лако лијепи за сваку ствар, а кад се запали одаје од себе смрадни дим, и пламен се њезин тешко гаси; тако су и гњусна дјела безаконих људи, мрачна, одвратна и црна. Сваки грјешник мрзи на видјело у не иде к видјелу, да не покарају дјела његовијех, јер су зла (Јов. 3. 20.). И тај, који се дружи с таким црним грјешницима, не може, а да са не оцрни: та зло је приљепчиво оно се лако прилијепи уз човјека, који је по самој природи својој више склон злу, него ли добру, као што је речено у св. Писму: *Мисао срца човјецијеза зла је од малена* (Бит. 8. 21). А како брзо човјек, адруживши се с порочним људима, постаје и сам развратан и као смола запали се огњем грјешним, он већ почне пуштати од себе и смрадни дим саблазни, клетве, безстидности; и свуда као дим по вјетру, шири се о њему гадан глас, и сви добри људи клоне се њега.... А кад гријех његов постане навиком, већ га је тешко исправити, исто тако као што није лако загасити запаљену смолу. Ево шта Бог заповиједа: *Изиђите између њих и одвојте се, и не дохватите се до нечистоте, и ја ћу вас примити, и бићу вам отац* (2 Кор. 6. 17—18). А св. апостол Петар овако моли: *спасите се од овога покваренога рода* (Дј. ап. 2. 40); спасавајте се, вели, као од сигурне погибљи, јер би заиста било чудо, кад не би когод, живећи међу покваренима и развратнима, са свим погинуо, Ми се дивимо праведним мужевима: Ноју, Авраму, Лоту Јову, Товиту, који се спасише, живећи међу безаконим народима; ми славимо њихов живот, као чудну појаву у свијету. Лијепо је рекао један грчки мудрац, кад га запиташе: чему треба да се у животу чудимо? — „Човјеку добру међу злима“, одговори он. Ако пађеш, вели, једног доброг човјека међу много развратних људи, чуди му се, као каквоме чуду, јер се такви људи не палазе често, јер сви застарише, сви се покварише

— као што говори псалмопјевац — *нема никог добро да твори, нема ни једнога* (Пс. 52, 3). Што је узрок такве опће развратности међу људима? Узрок је то, што људи саблажњују један другог, и трују се гадним примјером грјешнога живота свога. Сваки види гадан живот другог и саблажњује се, и сам почиње радити то исто зло, и на тај се начин множи број злих, а умањује број добрих људи. За то и Господ говори у Јеванђељу: *тешко свијету од саблазни* (Мат. 18. 7.), — тешко, јер је свијет пун саблазни, пун и грјеха! Саблажњује се вид, јер колико се види у свијету безаконја, која се догађају! Саблажњује се слух, јер колико се чује у свијету ријечи лукавих, хулних, лажљивих, нечистих!... И ко може избјећи све те саблазни? За то — *тешко свијету од саблазни!* Многи, желећи да се сачувају од саблазни, бјегаху у пустињу, скриваху се по горама и пећинама, само да не виде, да не чују свјетских саблазни, међу којима живећи тешко се могу спасти. На кад против оних, који живе у пустињама, удаљеним од свијета, војују многе страсти, а неке између њих са свим заустављају на путу к спасењу, то тијем лакше ове страсти побјеђују, и са свим уништују људе, који живе међу људима покваренима и развратнима. Један старац живећи у пустињи Египатској, дође једном у Александрију, да прода своју робу, коју је сам својом руком направио, и тамо видје једнога монаха, гдје уђе у крчму, па се страшно ражалости; он причека док се монах не поврати из крчме, одведе га на страну и рече, му: „Брате! Зар ти не знаш, како ђаво има много мрежа? Зар ти не знаш, како смо ми монаси вријеђани и слухом и видом, кад дођемо у град? А ти, млади монах, идеш у крчму; та ти тамо и чујеш и видиш само грјех; молим те, сине мој, бјежи у пустињу, тамо је за монаха лакше спасење уз помоћ Божју. Млади инок дреко му одговори: „Одстрани се старче, Бог од нас ништа не тражи, само кад је срце чисто“. Тада старац подиже руке к небу и рече: „Слава Теби Боже ево ја живим у пустињи већ 55 година, а нијесам стекао срце чисто, а овај брат, залазећи и у крчме, већ има чисто срце“. Ово је рекао старац, да само изрази своје чуђење; а у самој ствари он није никако вјеровао, да би ико могао, живећи међу свјетским саблазнима стећи срце чисто.

II. Из бесједе св. Јована Златоуста.

Као што тијело вене од заразе покваренога зрака, исто тако и душа често трпи штету од опћења с људима порочнима; и као што шугав човјек ошуга и здраве, исто се тако догађа и с душом, кад опћи са порочнима. За то је и Христос заповиједао, да се не само клонимо

таких људи, него да их баш избјегавамо: а ако те око твоје десно саблажњава, ископај га и баци од себе. (Мат. 5, 29), разумијевајући у тој заповиједи не очи, јер како зло може око учинити, кад је душа здрава? — већ заповиједа да другове, с којима смо увијек заједно, избјегавамо, да нам не шкоде нашем спасењу. За то и говори пророк: *Не сједиш с безумницима и с лукавима се не мијешаш* (Пс. 25. 4). *Благо човјеку, који не иде на вијеће безбожничко* (Пс. 1. 1.). Обично дивље ивијери не чине такве штете, какве почине порочни људи; они свршују јавно своја отровна дјела, а ови непримјетно и печујно сваки дан шире заразу, слабећи мало по мало силу врлине. А ти кад намислиш, да се преселиш у град, трудим се да све дознаш, што се тиче тамошње климе, није ли штетна, није ли влажна, сува и т. д., а кад се ствар тиче душе, то се ни мало не стараш да дознаш оне људе с којима ћеш живјети...

III. Из дјела блаженог Августина.

Блажени Августин овако је оплакивао несреће своје младости: „Ја сам блудно у такој шљепоћи, да сам се стидио што немам толико бестидности, колико имађаху моји другови; ја сам постајао с дана у дан све порочнији само за то, да не би због поштења постао пред друговима мојима непоштеним човјеком. Боже мој! Ти си видео с каквим сам задовољством ја нишао по улицама Вавилонским, и како сам уживао ваљајући се по блату порока; као да је то био најдрагоцјенији балаам... Невидљиви непријатељ газио ме је својима ногама, и водио ме по својој вољи; а ја кукавац, иђох за њим свуда радо“. Та одкуда је долазила така шљепоћа? „О непријатељско друштво!“ — продужује Августин: „Ти развраћујеш срца само младих људи, да они не ради своје угодности, не ради тога, да чине другоме штету, већ намјерно само ради шале чине зло... Ах! догађало се, да само рекну: „хајде с нама; учинимо то и то“ и ја се нијесам стидио одавати се свима лоповштинама.

Проповијед на Ваведење.

За што је Пресвета Дјева уведена била у храм Јерусалимски и у чему се садржи важност тога светог слављенога сада догађаја — ево мисли, којима у добри час, и корисно је да се позабавимо данас. Трогодишња дјевојчица Марија, по обећању својих побожних родитеља, као што је познато, била је посвећена Богу. Био је то обичај у опће код побожних јудејаца — да посвећују на службу Богу првенце своје; за првенце те, при храму јерусалимском била су удешена особита одјелена. У та одјелена управо доводили родитељи дјецу своју, и ту под надзором свештеника проводили су дјетинске године, а кад-што и цијели живот.

Посвећени Богу, они су били удаљени од свијета, и живјели су у испуњавању родитељскога зајвјета, само за Бога. На то се управљало и све васпитање њихово; њих су учили највише ријечи Божјој, подвизима поста, молитви без престанка и богоугодним дјелима. К оваком васпитању, к оваком животу била је назначена од својих родитеља, праведних Јоакима и Ане, и Пресвета Дјена Марија. Побожни родитељи, ма како да им бјеше тешко растати се са јединицом ћерком, угушише у себи родитељски осећај туге и жалости, надавадше себе, доведоше је у храм, да ју предају свештеницима на учење и васпитање, у потпуном увијењу, да ће под надзором њиховим, близу храма, њихова јединица ћерка научити се добром богоугодном животу, да ће постати истинитим чедом Божјим. Ево каква добра и узвишена мисао побуди праведнике Јоаким и Ану, да деду зајвет, и да га испуне — да предаду јединицу своју у храм. Не знадоше можда бити, ти побожни, достојни угледања, родитељи, да ће ћерка њихова постати Мајком Божјом, али промисао Божји руководио их је поступком тим. Далеко од грјешних људи и свијета, далеко од грјеха и саблазни, срце дјевојчице Марије не могаде искусити и није искусило грјешних осјећаја; ум њезин, удаљен од свијета, избавио се од хрђавих помишљаја, а вољи њезиној не преставају се заразити, рђави примјери за угледање. Удаљење од свијета тако је исто ослободило душу дјевојчице од грјехова и дало јој могућности да расте, јача и ојача у оној дјетињској непорочности и чистоти, каквом је владала Пречиста Дјена у трогодишњем узрасту свом. Овдје је Она имала и мудрих наставника у вјери и светом животу; овдје се могла поучавати читањем слова Божјег, и у свако вријеме посјећивати храм ради молитве. То је обогатило Њезин свијетли ум добрим помислима, то је породило у Њезином чистом срцу безковачну љубав к Богу, и узвишло је до таквога степена чистоте и савршенства, да се учинила Она, по свршетку васпитања свога достојном постати Мајком Божјом. Живот при храму, под руководством свештеника поможе јој ономе бескрајном, беспримјерном и неподражаваном узвишењу и савршенству, по коме се назива *часнијом од серуфима и славијом без срањења од серафима*, Ево какву велику важност имађаше за Пресвету Богородицу догађај, који сада славно!

Па радуј се, Хришћанине, при помисли о том дану, кад је Пречиста Дјена Марија почела да се спрема к свом високом назначењу, на име, да буде Мајком твога Спаситеља, и твојом свагдашњом заступницом пред њим! Празнујући Ваведење у храм Пресвете Богородице, и размишљајући о благим и богатим плодовима васпитања Њезина при храму, примио поуку, да је и сваки од нас обавезан да добије такомо васпитање, сваки је обавезан да се учи и научи хришћанској вјери и животу, и за то баш, што се ми називамо Хришћанима. Свакако, ми не можемо достигнути онога савршенства и висине, какво је достигла Пресвета Дјена, но знај и запамти, да си ти по дужности хришћанској обавезан пред Богом, Њезино васпитање узимати за углед ради дјете своје. Твоје дијете још при крштењу посвећује се Богу, као што је од побожних родитеља Јоакима и Ане, посвећена била Богу јединаца ћерка њихова. Они су испунили свети зајвет тај, колико из љубави к Богу, толико пак из жеље истинитог добра дјетету својем. И свакога од нас заклетва пред Богом и добро дјечије обавезује, да их учимо закону Божјем, да усађујемо у срца њихова љубав к Богу и његовом храму, и у опште да развијамо и јачамо у њима задаће побожнога хришћанскога живота. Тако су велике обавезности родитеља и васпитача. Но бринемо ли се ми о испуњавању дужности своје према малој дједи? Мислимо ли ми о томе, какве горке последице бивају са свога

немара према дједи својој? Ево, дјеца наша слушају завета срамне и зазорне ријечи, виде свађу, тучу, раскалашно весеље, пијанство! Зар то није убијство за дјecu? Не пријети за бедава тако ријеч Божја саблазнитељима: *Који саблазни једнога од ових малих, који вјерује мене, боље би му било да се обеси камен воденици у врату његову, и да потоне у дубину морску* (Мат. XVIII., 6).

Чега доброга и лијепога да очекујемо од дјеце, кад они виде само примјере шкољиве, саблажњиве? Није чудо, што и она у празнични дан, кад звоно призива све хришћане на молитву, сједе код куће без сваких укора савјести. Није чудо, што и она, да би оправдала немар свој к црквеним молитвама, понављају и говоре обична извнијења отаца својих: „нема се времена, посао неда“. Није чудо, што и она, мјесто духовнога обновљења на празник Божји молитвом и добрим дјелима, још више тону у породицама, навикнују се пијанству, картању, лагаријама и иногим другим гријесима. Тешко вама родитељи, који се не бринете о хришћанском васпитању дјеце своје! Биједа, јад и невоља љута грози и вама, мила дјецо, који сте лишене хришћанског васпитања и доброга примјера у животу отаца ваших!

Из љубави к вашој дјeci, и по вашој дужности хришћанској, васпитајте дјecu вашу добрим примјерима, чешће их доводите и шаљите у храм Божји, да се науче закону Божијем од свештеника свога.

А препоручна Мајка Божја, сама негда доведена и предана од родитеља свештеницима на васпитање, обрадоваће се и благословиће то спасоносно дјело ваше. Амин.

Питг, 1898.

По руском:

Григорије А. Николић,
парох.

Кратки извјештај српско-православнога богословскога училишта у Рељеву школске године 1898./99.

(Свршетак.)

VI.

Заводна библиотека.

Крајем школске године 1898./99. бројала је заводна библиотека 979 наслова у 1668 свеака.

На дар добила је библиотека ове године:

1. Од Његовог Величанства краља Србије Александра I., а преко српског посланства у Бечу: „Мирослављево Јеванђеље“.

2. Од високе земаљске владе у Сарајеву: „Гласник наредба и закона за Босну и Херцеговину“ на српском и њемачком језику за годину 1898. и 1899.; по 16 комада „Требника“, „дополнителних Требника“ и „Службеника“.

3. Од Његовог Високопреосвештенства Архиепископа и Митрополита Дабро-босанског господина Николаја Мандића: „Monumenta gracca“ von J. Hergenroether.

18. *Од високопречасног протојереја госп. Димитрија Руварца*: „Устав црквене и школске самоуправе српско-православног народа у Босни и Херцеговини приказан Дим. Руварцем.

19. *Од високоученога госп. Др. Леополда Глика*: „Медицинска народна терминологија“, од Др. Л. Глика.

20. *Од пречасног госп. Мар. С. Поповића Родољуба*: „Народни пријатељи“, пјалива игра у 3 чина.

21. *Од госп. Драгомира Урошевића, богослова III. раз.*: „Цетиње“, написао В. М. Г. Медаковић.

Свима овим дародавцима нека је од стране Управе овог богословског училишта најтоплија благодарност.

При том је заводна библиотека примала бесплатно ове листове: „Источник“, „Српски Сион“, „Просвјетни Гласник“ и „Лучу“. А из своје дотације држала је ове листове:

1. „Просвјету“, лист за цркву и школу — Цетиње;
2. „Педагошки Зборник“ — Турија;
3. „Школски Вјесник“ — Сарајево;
4. „Наду“, лист за поуку, забаву и умјетност — Сарајево;
5. „Гласник земаљског музеја“ — Сарајево;
6. „Бранково коло“, за забаву, поуку и умјетност — Ср. Карловци;
7. „Босанску Вилу“ — Сарајево;
8. „Зору“ — Мостар;
9. „Караџић“ — Алексинац;
10. „Гласник“, лист православне далматинске цркве — Задар;
11. „Нови васпитач“ — Ср. Карловци;
12. „Школски лист“ — Сомбор.
13. „Српског Пчелара“ — Ср. Карловци;
14. „Привредник“ — Загреб;
15. „Звезду“ — Београд.

Управа српско-православног богословског училишта у Рељеву.

Рељеву, 25. јуна 1899.

Петар Зимоњић,
професор и привремени управитељ.

VII.

Послуга.

У заводу служе 3 послужитеља, 1 кувар, 1 поткувар, 1 кочијаш, 1 пекар и 1 кравар.

Прилог А.

Ученици српско-православног богословског училишта у Рељеву
школске године 1898./99.

Разред	Број	Име и презиме ученика	Мјесто рођења	Кандидат митрополије
I.	1.	Томо Анђелић	Церовица	Сарајевске
	2.	Никола Богумић	Врело	"
	3.	Сана Буквић	Столац	Мостарске
	4.	Савко Вујасиновић	Бос. Дубица	Сарајевске
	5.	Коста Душанић	Прибинаћ	"
	6.	Душан Зеленица	Приједор	"
	7.	Јован Јефтић	Зворник	Зворничко-тузланске
	8.	Владимир Кецизи	Буковача	Сарајевске
	9.	Душан Јаичевић	Тонаско	"
	10.	Ђорђе Маријановић	Јушци-Паланка	"
	11.	Марио Малевић	Јелашиници	"
	12.	Владимир Поповић	Фоча	Мостарске
	13.	Тимотије Поповић	Осмак	Сарајевске
	14.	Петар Радуловић	Туљ	Мостарске
	15.	Милан Стевановић	Винеград	Сарајевске
	16.	Бошко Шкољник	Ножичко	"
II.	1.	Јован Јовановић	Приљвор	Сарајевске
	2.	Максим Јовановић	Травник	"
	3.	Павло Катанић	Ступари	"
	4.	Јован Маријановић	Јушци-Паланка	"
	5.	Петар Опалић	Бијелина	Зворничко-тузланске
	6.	Марио Павић	Дворште	Сарајевске
	7.	Ђорђе Петровић	Хрге	"
	8.	Симо Петровић	Дубочац	"
	9.	Светозар Поповић	Винеград	"
	10.	Михајло Радовић	Братач	Мостарске
	11.	Симо Поповић	Д. Вуковско	Сарајевске
	12.	Василије Ристић	Фоча	Мостарске
	13.	Никола Савановић	Рибник	Сарајевске
	14.	Сана Салић	Сурмица	"
	15.	Димитрије Терзић	Ковљ	Мостарске
	16.	Данило Шилак	Илино Брдо	Рашко-призренске
III.	1.	Душан Габиновић	Лукавац	Мостарске
	2.	Јован Дучић	Подглица	"
	3.	Јован Јовановић	Закљче	"
	4.	Урош Јовановић	Лијево	Сарајевске
	5.	Ђорђе Кондаћ	Сokolovo	"
	6.	Петар Јалић	Ваљевука	"
	7.	Јован Поповић	Долац	"
	8.	Марио Поповић	Д. Вуковско	"
	9.	Матџа Поповић	Чинаћи	"
	10.	Михајло Радаћ	Сарајево	"
	11.	Јосиф Станкаћ	Хрге	"
	12.	Растко Топазовић	Невесиње	Мостарске
	13.	Драго Урошевић	Сребреница	Сарајевске
IV.	1.	Димитрије Димитријевић	Б. Шамац	Зворничко-тузланске
	2.	Василије Кладић	Фоча	Мостарске
	3.	Јован Клековић	Шолази	Сарајевске
	4.	Михајло Недемовић	Хасан-бег-Јасеница	"
	5.	Милан Поповић	Бос. Градишка	"

Прилог В.

Статистички преглед броја слушаца крајем 1898/99. школ. год.

Из дијецезе	У г о д и н и				Свега
	I.	II.	III.	IV.	
Сарајевске	12	11	9	3	35
Мостарске	3	3	4	1	11
Зворничко-тузланске	1	1	—	1	3
Призренске	—	1	—	—	1
Укупно . .	16	16	13	50	50

Управа српско-православног богословског училишта у Рељену.

Рељево, 25. јуна 1899.

Петар Зимоњић,

професор и привремени управитељ.

Разно.

Нова зграда српско-православне црквено-школе општине Сарајевске. Јесена је довршена и сада 3. октобра освештана ново-подигнута зграда српско-православне црквено-школе општине Сарајевске. Ова зграда, као што смо ланске године, при освећивању темељног камена, јавили, подигнута је на углу, који чине Франц-Јосифова и Рудолфова улица, на три спрата. Приземни спрат одређен у трговинске циљеви издат је под кирију. Први спрат одређен је за митрополију, а други за конвенторне канцеларије, и оба су спрата већ сложе одређењу и предата, те се од почетка овог мјесеца и Митрополија и Конвенторија у овој згради налазе. Освештање ове зграде извршио је реченог дана Њег. Високопреосвештенство господин АЕ и Митрополит Николај уз асистенцију неколико свештеника, у присуству владиног изасланика, представника српско-правосл. црквено-школе општине Сарајевске, школске дјеце и побожног народа.

Зидање српско-православне цркве у Сантову. Одбор за зидање српско-православне цркве у Сантову обратио се српском народу е молбом за добровољне прилоге, да би градњу цркве могао почети и довршити. Овај проглае одбор на српски народ доносимо на другој страни омота овог часописа, те га препоручујемо пажњи наших штованих читаоца. — Сантово је оно мјесто, гдје су почетком ове године сви становници католичке вјероисповијести прешли на православље (види „Источник“, бр. 5 од ове године.) Наша нова браћа требају у својим новим околностима много којечега, што нијесу у стању постићи сами својим материјалним средствима којим располажу, па за то се и образовао одбор за прикупљање добровољних прилога за градњу цркве наше нове браће, и обратио се цијелом српском народу, апелујући на његово родољубље. Српски народ је увијек био податне руке за вјерске, просвјетне и хумане циљеви, па се и овом приликом не ће огријешити о лијепу своју особину, помагања свог ближњег, и то тим мање, што ће помоћ

пружити својој браћи, која дођоше да у светој православној цркви сачувају свој епископски карактер. И мали прилог епископских родољуба, — сваки новчић, — биће доказ наше братске љубави према нашој новој браћи.

Књижевне вијести.

Хришћанска Књижица. Бр. 2. „Поштурјте, дјело благослов родитеља. Од Јована Петровића свештеника професора. У Загребу, у Српској Штампарији 1899. Цијена по комаду 2 новч., а ко наручи 10 књижица добиће их франко од поштарине. Наручбе се ваљају управљати на писца у Загреб. — Оваква мала библиотека у данашњем времену неопходно је потребна за наш подмладак, јер га она у исто доба и позичава о својим дужностима, а и оплемењава му срце. Госп. писац овим радонима ударио је путем, који га води не само к свјестности, него и к срцу младежи. Згодно уметнутим причама буди и интерес за прочитањем, а лијепо опртаним посљедицама борбе, у којој је душевна снага напала, оставља за собом угодан осјећај у души читаоца, који се радује срећи свог ближњег, е је добро одржао побједу над злим. Ова Хришћанска књижица, по својој величини мала, заслужује у истини велику препоруку, те ју нарочито нашој браћи свештеницима најтоплије препоручујемо, као агодан и јевтин поклон дјеци, вјештој читању, у својој парохији.

Званични огласи.

Српско-православна АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Натјечај.

На основу тачке VIII.—XX. закладног писма благоупокојеног Архиепископа и Митрополита Дабро-босанског, **Ђорђа Николајевића**, од 2./15. фебруара 1893., овим се **расписује натјечај на три штипендије из закладе његове**, и то:

а.) на једну од 320 фор. одређену за слушања наука на којем свеучилишту. Штипендију ову може добити Србин православне вјере, родом Јашчанин (из Сријема) и ако овог не буде, Босанац, а ако и овог не буде Херцеговац;

б.) на двије штипендије свака по 160 фор. одређене за штипендијалце родом из Јаска, Босне и Херцеговине.

Натјечатељи имају своје уредно састављене молбенице подвјети овој Консисторији и до конца мјесеца октобра ове године по старом календару, и истима приложити:

- а) крсни лист;
- б) свједоцбу школску;
- в) свједоцбу љечничку;

г) свједоцбу сиромаштва;

д) свједоцбу о религијозно-моралном владању своме и својих родитеља, издаву од надлежног парохијалног звања.

У Сарајеву, 1./13. октобра 1899.

Српско-православна АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Српско-православна АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Број 2514, ек. 1899.

Овијем се даје на знање Станки рођ. Глишчевића, законитој супрузи Јована Срдића, из Црног Врха, парохије Прекаје, котара и протопресвитерата гламочког, да је часни јереј г. Марко Савић, парох Прекајски, наименован службенијем заступником одсутне Станке Глишчевића, у брачном процесу са Станкинијем законитим мужем Јовом Срдићем; те ће Станку постављени заступник у даљем току овога процеса заступати, док год се сама Станка не пријави и обрану своју лично не предузме, или другог заступника себи не одреди.

У Сарајеву, 9. септембра 1899.

Српско-православна АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Управа српско-православне митрополије Зворничко-тузланске.

Број 493, ек. 1899.

ЕДИКТ.

На молбу Макивије, законите супруге Димитрија Чамића, из Кожуха, грачаничког котара, Зворничко-тузланске епархије, да се од својег одбјеглог супруга, због алабног напуштања и прељубе брачно разведе, — овијем се одсутни Димитрије Чамић, који се по казивању налази негдје у Краљевини Србији, позива, да се у року од три мјесеца, рачунајући од дана овога „едикта“, — овој митрополијској управи, као духовном суду лично или писмено пријави, и мјесто свога боравка означи; јер ће се у противном случају одсутном Димитрију службено поставити заступник, с којим ће се приметити брачни процес даље повести и коначно довршити.

У Д. Тузли, 18. септембра 1899.

Управа српско-православне митрополије Зворничко-тузланске.

„Источник“ налази два пута и то 15. и пошљедњег дана у мјесецу. Цијена је листу на цијелу годину 4 фор., а на пола године 2 фор.; за стране земље на цијелу годину 5 фор., а на пола године 2.50 фор. Учитељима основних школа и ђацима даваће се лист у пола цијене. Преплата се шаље администрацији листа, а рукописи уредништву. Рукописи не враћају се.

Прва српска штампарија Ристе Ј. Савића и друга у Сарајеву.

ИСТОЧНИК

ДУХОВНИ ЧАСОПИС

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЈЕТНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКО-ПРАВОСЛАВНОГ СВЕПШТЕНСТВА
И НАРОДА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.

Год. XIII

Сарајево, 31. октобра. 1899.

Бр. 20.

ВЛАСНИК:

ЊИХОВА ВИСОКОПРЕОСВЕЩЕНСТВА СРПСКО-ПРАВОСЛАВНИ БОСАНСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКИ
АРХИЈЕРЕЈИ.

УРЕДНИК: ТЕОДОР ЈУНГИЋ, ПРОТОЈЕРЕЈ.

ЗВАНИЧНО.

Из АЕМ. консисторије Дабро-Босанске.

Рукоположења. Иларион (Жарко) Радонић, постриженик манастира Озрена, наставник Богословског Училишта у Рељеву, рукоположен је у српско-православној цркви у Сарајеву 3. октобра о. г. за јерођакона, а 10. и. мј. за јеромонаха. — Михајло Нединовић, богослов, рукоположен је у српско-православној цркви у Сарајеву 10. октобра о. г. за ђакона, а 17. и. мј. за презвитера, те је постављен привремено за пароха, на парохију Љеванску, истог протопрезвитерата. — Владимир (Владислав) Боберић, пострижник манастира Озрена, наставник Богословског Училишта у Рељеву, рукоположен је у српско-православној цркви у Сарајеву 17. октобра за јерођакона.

Именованја. Јован Татић, богослов, именован је 30. септембра о. г. за консисторијалног канцелисту.

Из АЕМ. консисторије Херцег.-захумске.

Постављења. Лазар Поповић, досадашњи помоћник горашке парохије у протопрезвитерату Чајничком, постављен је 20. августа о. г. за привременог пароха Батовске парохије у истом протопрезвитерату. — Петар Говедарица, досадашњи помоћник Заложке парохије, у протопрезвитерату Невесињском, постављен је на исту 24. маја о. г. за сталног пароха.

Разрешење од вршења парохијских дужности. Ристо Говедарица, досадашњи парох Заложки, у Невесињском протопрезвитерату, на властиту молбу

разријешен је 24. маја о. г. од вршења парохијске дужности. — Димитрије Маргиновић, досадашњи парох Батовски у Чајничком протопрезвитерату, разријешен је по властитој молби 20. августа о. г. од вршења парохијске дужности.

НЕЗВАНИЧНО*).

Старине манастира Пакре у Славонији, тичуће се по нешто српске православне цркве у Босни и Херцеговини.

(Сарпетаж.)

Први и трећи запис преписани су 8. фебруара 1751. год. у ову кронику пакранску са засебних листова, за чију се даљу судбину данас ништа не зна. Њихов тачан препис провјерио је власторучно и са својим печатом пакрачки владика Софроније Јовановић. Други запис написао је у хронику сам Софроније.

Остављајући из ових записа на страну све, што не спада на историју цркве босанске, у стању смо по њима рећи ово: Калуђери гомионички су за вријеме рата турскога са Аустријом због зулума турског оставили свој манастир Гомионицу и под водством свога игумана Пахомија изијели живу главу у Славонију, по којој су лутали тражећи себи склоништа. Ово у год. 1738. нађоше у манастиру Пакри, који бјеше сасвим опустео, од како га ради тјескобности и неплодности земљишта напустише бивши калуђери пакрански, преселивши се, вјероватно у четвртој деценији прошлог стољећа, у близини Дарувара сјеверно лежећи манастир св. Ански. Ово мјесто (Пакру) определио је гомионичким калуђерима за њихово обиталиште — наравно у споразуму са првањим власницима његовим — калуђерима св. Анским тадањи владика пакрачки Нићифор Стефановић, а послје његове смрти његов у апостолској служби наслједник Софроније Јовановић. Пуних су се пет година устезали св. Ански калуђери, да Пакру и посјед предаду у власност пришељцама гомионичким. Свему томе бјеше крив тадањи игуман св. Ански Теодор Павловић. Тек послје његове смрти, која је морала бити течајем 1743. год., предаше св. Ански калуђери Пакру у вјечну власност бившим гомионичким калуђерима;

*) Штампарска погрешка. У 19 броју „Источника“ потцрпала се незнањем слагача у другој коректури ознака погрешка. На стр. 229 стављен је запис о поштом урлику училишне одма вољне рубрике „Заводна библиотека“, што није требало, те се то сада овим исправља.

но да ли то учинише за новац или дабе, ништа се не види из односног (3) записа. Не зна се, ни колики је број калуђера и монаха био, који су из Гомионице у Пакру дошли. Трага сам нашао само о тројници и то: о поменутом већ игуману Пахомију¹⁾ (Кнежевићу), Гаврилу (Давидовићу) и Антонију (Бабићу); али сва је прилика, да их је морало бити више. Послије смрти игумана Пахомија поставио је пакрачки владика Нићифор Стефановић Гаврила²⁾ Давидовића за игумана, а послѣ га је владика Софроније и за архимандрита пакранског произвео. Још за читаво 30 година готово врбовали су калуђери пакрански себи подмладак калуђерски из Босне. Тако се знаде за Саву Бореновића из Лијевча, Јова Кузмановића из Моштанице и Јелисија Гавриловића из села Бланка, а потоњи Србин Босанац, који је пострижен у Пакру, бјеше неки Исаја Миливојевић из села Гата у Бијаћкој Крајини.

По историју ман. Гомионице главно је овдје, да се по горе исписаним записницима као факат спомене, да је у г. 1737. или у 1738. г. од Турака био опљачкан и попаљен, док су му калуђери морали потражити уточиште у Пакру и ту се стално смјестити.

II. *Запис, на ком је потписан као свједок херцеговачки митрополит Нектарије.*

Запис овај налази се на првом мјесту ове пакранске кронике — како сам је ја назвао. И њу је владика Софроније са засебнога листа дао овдје преписати, и вјерност преписа својим власторучним потписом и печатом утврдио. Да не приводем овдје цијелога овога записа ради дуљине његове, споменућу, о чему је у њему говор. Ту се спомиње, како је под конач XVII. вијека досадио у Пакру моравски митрополит Григорије, ту себи поред старе црквике ћелију подигао, па за тим и цркву обновио, и како је ту цркву Петроније Љубибратић тадањи владика пакрачки у присуству многобројног свештенства и народа дана 26. септембра 1697. освештао. и како је том приликом поменутог митрополита за пакранског игумана, а подједно за општег духовника свештеничког и народног поставио. При слави освешћења цркве ове присуствовао је и митрополит херцеговачки Нектарије, који је такођер потписан на том запису и то овако:

Нектаріи Зетокич пол — Срцеговач: Митрополітъ.

Потпис Нектаријев за нас је важан, јер из њега дозвољамо за презиме Нектаријево: Зотовић, о чему у шематизму митрополије хер-

¹⁾ Пахомије је умро у Пакру 31. марта 1738. г. Сахрањен је код капеле св. Николе у Пакру. Кад је умро бјаше му 85 година.

²⁾ Гаврило је умро у Пакру 2. децембра 1765. г. и при св. Николајевској капели сахрањен. Данас се његов надгробни крст налази с јужне стране цркве Бијелске. Госп. игуман пакрански Јосиф Ачић вели ми, да је ту и његово тајело. Кад је пренијето не зна се. — Умро је у старости од 65 година.

цеговачко-захумске од год. 1890. нема спомена. Презиме Нектаријево колико је мени знано, први је споменуо архимандрит Дучић (9 књига његових књижевних радова, стр. 335.)

III. О бившем митрополиту Гаврилу из половине XVIII. вијека.

Овај се митрополит Гаврило у свима досадањим шематизмима митрополије Дабро-босанске презименом звао Михајлић. Овако га — јамачно по тим шематизмима — назива и г. архимандрит Дучић у 9. књизи својих књижевних радова. Ја сумњам, да је ово право и тачно презиме Гаврилово. Сумњам из два разлога; прво: што таквог презимева прави Срби немају, и друго: што сам у вишеспоменутој хроници пакранској нашао забиљежено, да је Гаврилу било презиме Михајловић, и да је уз то био хаџија т. ј. посјетилац светих мјеста на истоку. При крају више пута поменуте кронике побиљежени су на неколико листа сви калуђери манастира пакранскога почев од 1738. год. и за сваког појединог забиљежено је — колико је то могуће било — гдје се родио, кад је у монашки чин ступио, ко га је гдје и кад зађаконио и започио. Па за неког Серапиона Дедића, који је под бр. 6 убиљежен, речено је од ријечи до ријечи, да је „рѣкоположитѣ во діакона Сѣтеочичишѣ Гдѣномѣ Ђиқномѣ Босанскимѣ Гавриломѣ Хажи Михајловичемѣ Годе 1744^а Некем: 21^а с Манаст: Сѣдоархатѣскомѣ Мошаничкомѣ, и во сѣленика чриѣѣ тогемѣ Ђиқна в' цѣрки Сѣгаго Марка, с Бркини тогемѣ Годе Миѣа Некем: 22^а“.

Ова биљешка је, како се види, од историјске важности. Она нам потврђује:

- 1.) да се митрополит Гаврило прозивао Михајловић,
- 2.) да је био хаџија,
- 3.) да је он већ 21. новембра 1744. био митрополитом босанским што се до данас није знало; и
- 4.) да је храм монтаничке цркве св. Арханђеа, као што стоји и у шематизму дабробосанске Митрополије за г. 1884. 85. и 86. а не Преображење, како је то погрешно речено у шематизму за г. 1882. и 1883.

Према овоме ваља приликом саставка новог шематизма дабробосанске митрополије, овај исправак имати на уму.

Осјек у Славонији.

Д. Богдановић.

Цркве са старинама у Мирушама.

Приопћио: **Леон. Никовић**, јеромонах.

I. *Црква, храм св. Ђурђа у Мирушама* (на Приспи у протопрезвитерату Билећком).

Од села Наника сјеверо-источном страном — с ову страну ријеке Требишнице за пола сата хода постоји село Мируше. Између ова два села тече ријека Требишница. На сјеверо-западној страни села Мируша, а до 150 корака близу ријеке Требишнице налази се црква храм св. Ђурђа¹⁾. Црква је лежала у рушевинама до 1879. године. Тада су је обновили становници села: Мируша, Влахиње, Делеуше, Мрежице и Торича. Сазидана је од тврдога материјала у облику лађе. Звоник је на преслицу са једним звоном. На оба побочна зида као и на олтару има по један прозорчић; који више личи на какву „пупкарницу“ на војничкој тврђави, него ли на прозор. Црква је дуга с олтаром 7 м., широка 5 м., а висока 5 м. Около цркве имају неколике гробнице из средњег вијека и два неуглађена и грдне величине крста. Натписа на њима нема никаквих. Између ова два крста налази се један крст са овим натписом писаним старо-босанским писменима: „*Ан лежи вкзераџ ђурђиниџ*.“ А на другој страни крста писмена „с. ц. и.“ На сјеверној страни, а за 200 м. далеко од цркве налази се група средње-вјековних гробница, а међу тим има једна љепши од свијех осталијех: на њој стоји друга, која је на њој сјетимце постављена. На пошљедној гробници поред разнијех орнамената исцлесана су и три lika људска и то: два човјека у тијесном одијелу јашући на коњима, а трећи лик између њих јест пјешак. Слика представља борбу јер је десни борац управо своје копље на свога противника; пјешак пак хоће да предупреди тај смртоносни ударац. Слика је тако израђена да нас одмах подејећа на старе српске мејдане. Како на цркви, тако и на овим гробницама нема натписа, те пошто нема ни других каквих писмених извора, који би се односили, на оснивање ове цркве, то се морамо основити на народно предање, које о постању ове цркве говори овако: У Колањевићима (прво сеоце до цркве) станао је неки бан Калај, а по неким Калан, који је имао четири кћери, а пошто није имао мушкога порода, то је допустио кћерима, да свака сагради себи задушницу — по једну цркву.

¹⁾ У шематизму херцеговачке епархије за 1890. год. стоји на ову цркву, да је храм св. пророка Илије, а сав народ и земаљски географски планови називају је „Ђурђева црква“. Ја, као мјесни прохор, после подужег истраживања дошао сам, да су се при пошљеднем оправљању цркве мјесна племена отицала, да је прозвону по свом „крстном“ имену као: Никољска, Ђурђевска, Лукињска и т. д., па пошто се нијесу могла сложити и пошто ни једно племе у тој општини не слави „Мили-дан“, то цркву прозвону: (храм св. Илије) Илија црква. А такође и на црквеном звону пише: „храм св. Илије“.

Леон. Никовић.

Банове кћери одмах почеше подизати себи задужбине, те једна сазида ову цркву и посвети је у славу св. Ђурђа; друга, цркву храм св. Саве, I. српског архиепископа у Прибојинама у Црној Гори, а четврта сазида цркву на обали ријеке Требишнице, и посвети је у славу св. оцу Николи. Овако мјештани причају о овим црквама. Овој цркви припада општина Мируше са овим селима: Мируше са 36 кућа (домова), душа м. 158, ж. 139; Влахиња са 8 кућа, душа м. 39, ж. 32; Делеуша са 16 кућа, душа м. 70, ж. 45; Мрежица са 5 кућа, душа м. 40, ж. 35, и Торич с 4 куће, душа, м. 15, ж. 14. У свима овим селима живе православни Срби, осим у селу Мирушама гдје живе и двије породице мухамеданске вјере. Осим вјерскијех одношаја никакве разлике нема између православних Срба и ових Срба Мухамедове вјере; јербо им је говор чисто српски, а пију и сва пића као и православни; долазе на црквене саборове, а о Божићу и крсним именима у православне куће. Нарочито су добри пјевачи уз гусле. Црква нема имања, а у најбољему је реду снабђевена потребним стварима за Богослужење.

II. Рушевине цркве храма св. Петке у истој селу.

На источној страни села Мируша, а 10 мин. далеко од границе Црне Горе налазе се рушевине од цркве храма св. Петке. Премда се свод све св. цркве срушио, опет су зидови прилично очувани. Дуга је 4 м., а широка 3 м. и 20 цм. Поред цркве има неколико гробница, а на једној се налази са босанским писменима оваки натпис: „аџ леки кџо крађу талаџићу Божи рак аџ грк мџ дџа син мџ радџа тџдџа . . . на . . . т алиџе м . . . не.“ О основатељци цркве навео сам при прегледу цркве на „Приспи“, а о разорењу стогодишњи старац Вуко Чокорило, прича: да се сама срушила прије 150 година, као и то, да је пошљедну службу у њој одслужио поп Симо Комленић, ђед попа Теодора Комленића, садашњег пароха у Опутној Рудини. Селаци су прибавили креч, и веле, да ће ову цркву обновити што скорије.

Узгред напомињем, да се у селу Делеуши налази нека развалина на једноме до 150 м. високом валу (стијена камена, изгледа као стог сијена). Селаци веле, да је и овдје постојала црквица, а ја бих прије рекао: да није, већ, да је била стражарница неке војничке посаде из старог доба. У подножју вала, има старинског гробља, а селаци тврде, да их има и на врху вала, што ја нијесам могао примјетити.

Ман. Добрићев о, 18. октобра 1899.

Религијозно-морални листићи.

Намијењено православној српској младежи и сваком Хришћанину.

Превео и попунио: Јован Петровић, свештеник-катихета и професор у Загребу.

Без измирења нема спасења.

Ко ближњег не љуби, тај ни самога Бога не љуби; ко вријеђа човјека, тај вријеђа самога Бога с тога, што је сам Бог забранио да се човјек вријеђа. Хоћеш ли се с Богом измирити? Измири се најпре с ближњим својим, и само онда проси милости у Бога. Узалуд се моли онај, који неизмиривши се с ближњим, приступи у молитви Богу. Сам Господ говори: *„Ако принесеш дар свој к олтару, и онде се ошомениш, да брат твој има нешто на те, остави ондје дар свој пред олтаром, и иди прије те се помири с братом својим, па онда дођи и принеси дар свој“* (Мат. 5. 20).

Где Хришћанине, како нам је нужно измирење с ближњим! Бог не прима од нас ни кајање наше, ни молитву, док се не помиримо с ближњим нашим. И тако, измируј се с ближњим што прије: смрт нас прати невидљиво, и пограбиће нас изненада. Што ће бити с човјеком, ако га ова уграби у свађи с ближњим? С чим ће он предстати суду Христову? — Кад си знао, брате, увриједити ближњег: знај се и помирити с њим. Не оклијевај у такој важној ствари, не одлажи на сјутра: јер не знаш, хоћеш ли сјутрашњи дан доживјети. Бог је обећао онима, који се кају, милост своју, али није обећао сјутрашњег дана. Сломи себе, скрши у свом срцу идола, и смјерно се поклати свом ближњем, којега си увриједио. И док се будеш клањао њему тијелом, клањај му се и срцем; просиш ли опроштење устима, проси га и срцем; кајеш ли се језиком, кај се и жали срцем; цјелујеш га устима, цјелуј га и срцем. Сјети се, да Бог гледа не на спољашност већ на расположење срца. — Рећи ћеш: „Ја да молим њега за опроштење? Ја сам човјек благородни, а он је прост“. Али, и он је човјек као и ти; а пред Богом, праведним судијом, и благородни и прости — сви су равни. Као што је он забранио простоме да вријеђа благороднога, тако је забранио и благородноме да вријеђа простог. Погледајдер брате, на гробове својих предака, тамо ћеш најбоље видјети своје благородство. — Или ћеш рећи: „Он је рђав човјек?“ — Није твоје да судиш о томе, и не зна се још ко је бољи: Ти или он? Једини Господ испитује праведнога и безбожнога (Пс. 10. 5.). Кажеш ли: „Он ми не ће опростити, па да га и молим за опроштење.“ — Не, смјерност има таку снагу, да и напрасите савија, јер кроз смјерне дјелује сам Бог, љубитељ смјерности. Ти се само

смири пред њим, па ћеш и сам видјети силу смјерности. С љубављу и радошћу он ће те загрлити и пољубити. Ако и преко очекивања он то не учини, сам ће бити крив својој несрећи. — Још ћеш рећи можда: „Он ће се гордити мојом смјерношћу.“ Није истина, кад види твоју смјерност, сам ће постати смјеран. Па ако се и буде гордио, он ће се ипак смирити, по ријечима Господњим: *Сваки који се узноси смириће се.* (Лука. 18, 14). Но остави све своје изговоре; нека он ради што хоће: ти ради оно, што ти је вужно и корисно, и што ти Господ заповиједа. — Кажем ти и то, брате мој, који си претрпио увреду: опрости своме противнику! Не ћеш ли и ти казати: „Зар да му ја опростим? Та он зна, ко сам ја, а ко је он“... И он, и ти, обојица сте — грјешници. А знаш ли ти сам, ко си ти, и ко је Бог, пред којим ти постепено грјешиш? Пред Богом је цио свијет ништа, а ако је то тако, онда шта си пред њим ти, ма како да си велик и висок у очима људским? Па ипак ти се усуђујеш да га вријеђаш својим грјесима: а суди сам, шта је грјех твога ближњег пред тобом, кад се сравни с твојим грјесима пред Богом? И ти, човјек човјеку, грјешник грјешнику, не ћеш да опростиш: а какву милост могао ти очекивати од Бога; Рећи ћеш: „Ја нијесам ни у чем, њему крив; он је увриједио мене без икаква узрока“. Истина, догађа се и то, да нас вријеђају без сваког узрока. Али у чему је нама крив Бог? *Праведан је Господ и нема у њему неправде. У тебе је Господ неправда, а у нас срам на лицу* (Дан. 9, 7.). Па ипак ми лудо и без икаква стида грјешимо пред Богом, и тијем вријеђамо њега, молимо милост и добијамо милост. Слава човјскољубљу његову! Слава неизмјерној доброти његовој!

И тако, ако желиш да ти Бог опрости, то и сам опрости ономе, који је тебе увриједио, пред којим ти, као што говориш, нијеси ни мало крив: та врло је тешко да човјек живеои у свијету, не увриједи један другога. Један другог вријеђамо, дужни смо и један другоме опростити. — Рећи ћеш ти: „Он ме је тешко увриједио“. Не може бити веће увреде од оне, коју нанијеше Христу, твоме Спаситељу кога су не само хулили, смијали се Њему, пљували Га, ћушкали, тукли, везали, триновним вјенцем овјенчали, али и на крст приковали и прикованог хулили и усмртили, — а кога? Самога сина Божјега и Господа славе. А што си ти у сравњењу с њим, и што је твоја увреда у сравњењу са увредама његовим? На тебе још не пљују, тебе још не бију по образима, тријем не крунишу и т. д.... А Христос је Господ све то с великом кротошћу претрпио. За кога? За мене и за тебе, недостојне слуге своје. И не само да је претрпио, већ се и мо-

лио за непријатеље своје: „*Оче, опрости им* (Лук. 23. 31.) Погледај се у то огледало стрпљења, и промисли, и тада ћеш без сумње опростити сваку увреду своме ближњему. Но ти говориш: „Ја сам му чинио добро, а он ми враћа зло за добро. Истина, тешко је зло платити добрим; но ко нам чини добра више него Бог? Па ипак без обзира на то, ми бездушно гријешимо пред Њим. Сјећајући се тога закри лице твоје, и реци од свег срца: огријеших Госпoде смилуј ми се! Ја опраштам ближњему моме, опрости и ти мени, недостojному слузи твому, који је тако много пред тобом, својим Спаситељем, са-гријешио! — Но ти говориш: „Ја сам већ много претрпио од њега“... А сјети се, колико си ти од младости своје гријешио пред Богом, и Господ те трпи? А што би било с тобом, кад би Господ поступио с тобом по правди Својој? Давно би душа твоја сишла у ад. С тога, јер је Бог дуго трпио тебе и смисловао ти се, поступај и ти тако с ближњим својим.

Ти велиш: „Знам, да бог поступа с нама милостиво; али шта ћу, ја сам слаб човјек, па не могу друкчије радити“. Не да не можеш, већ не ћеш; по води ићи не можеш, а опростити — каква је ту тешкоћа? Па што онда? То већ није немоћ, већ просто злоба. Сјети се, што је заповјеђено Хришћанима: „*Угледајте се на Бога, као љубезна дјеца* (Ефес. 5. 1.).

Ти велиш: „Ако му ја опростим он ће још веће зло радити“. То се још не зна. Али, и ако буде радио зло, остави га, нека ради што хоће, а ти ради своје, што ти је заповјеђено и што ти је нужно ради твога спасења. Он, ако се не поправи добиће по својим дјелима: *Ко чини неправду, нека чини још неправду.* (Апок. 22. 11.) Или ћеш можда рећи: „Ако ја будем све опраштао, људи ће ме немијати“. Ти ради оно, чему те учи Јеванђеље, а не оно, што и како говоре људи. Нека се смијешни смију, али ће касније горко плакати, међу тим биће касно. Њихова ће их савјест изобличити. Љубезни Хришћанине, ријеч је о важном дјелу, у којем је или вјечно твоје спасење или вјечна погибао. Ми говоримо о опраштању гријеха, због којих уздишемо к Богу сваки дан; но наши су уздаси и сузе безкорисне, кад ми сами не остављамо нашим ближњима њихових увреда. И ето у томе лежи лукавство и неправда срца човјечјега: човјек хоће да му Бог опрости гријехе, а сам не ће да опрашта. Но да ли је заповјеђено то хришћанима? Сам је Господ казао: *Љубите непријатеље своје, благосиљајте оне који вас куну, чините добро онима који вас мрзе, молит се Богу за оне који вас гоне* (Мат. 5. 44.) Ево црта, по којима се познаје права хришћанска душа.

Но ти ћеш рећи: „Није могуће љубити непријатеље и добро им чинити“. — Није истина. А што је било могуће Давиду, који је плакао за погинулим непријатељима својима — Саулом и Авесаломом. А сузе о смрти непријатеља, — јавни је знак љубави према непријатељима. Могуће је било и св. првомученику Стефану молити за непријатеље своје, који су бацали на њега камење: *Господе не униши им ово у грјех* (Дј. ап. 7, 60). Могуће је то било и свима светитељима: — па је могуће и теби. Ти си човјек, и они су били исто тако као и ти људи; ти си немоћан, и они су имали ту исту немоћ. Кад би земаљски цар заповједио теби: или да опростиш ближњему своме, и да му још помогнеш, или да будеш кажњен: што би ти било боље изабрати — смрт, или да му опростиш и помогнеш? Мислим да би ти прихватио оно пошљедње. А ево ти цар небесни заповиједа, да не само опростиш онима, који су те увриједили, него и да љубиш непријатеље своје, и да добро чиниш онима, који те мразе: иначе вјечна смрт грози ономе, ко не слуша цара небеснога... Права врлина састоји се у побједи над собом: не чинити оно, што хоће твоја грјешна природа, већ оно, што хоће света воља Божја, покорити своју вољу вољи Божјој, побједити добрим злом, смијеношћу гордост, стрљивошћу и кротошћу гњев, љубављу завист. Ето, у чему се састоји побједа Хришћанина, и она је славнија од сваке побједе над народима. То захтијева од нас сам Бог: *Не дај се злу надавладати, него надвладај зло добрим* (Рим. 12. 21.). Христос Спаситељ говори: *ако опраштате људима грјехе њихове, опростиће и вама отац ваш небесни. Ако ли не опраштате људима грјехе њиховијех, ни отац ваш не ће опростити вама грјехе ваших* (Мат. 6. 14.—15). Видиш, Хришћанине, како је страшно не опраштати грјехе ближњему. Опрашташ ли ти, опростиће и теби Бог; не опрашташ ли ти, не ће опростити ни теби Бог. А што си ти пред Богом и што је молитва твоја? Са свим ништа. Гњевниш ли се ти на твога ближњег за то се и сам налазиш под гњевом Божјим. Но та велика твоја биједа зависи од тебе самога, од тога, што се ти гњевниш и не опрашташ ближњему грјеха његових. Истина, он је сагрјешнио пред тобом; но гле, и ти си сагрјешнио и непрестано грјешниш пред Богом, он је твој дужник, а ти си дужник Божји. Он моли од тебе опроштење, а ти молиш од Бога. Ти се молиш Богу: *и опрости нам дугове наше, као што ми опраштамо дужницима нашим*. Кад ти опрашташ од срца ближњему твому, тад се ти молиш од срца, и особито, не лицејерно произносиш ријечи ове молитве к Богу... А кад не опрашташ од срца ближњему, тада се ти и молиш само ријечима и устима, и с тога лицејерно. С тога ти молитва твоја никако не користи, него се шта

више и у гријех претвара. Видиш, куда води човјека гњев и непријатељство његово. И тако побједи себе, љубезни и, одбацивши гњев твој, опрости све ближњем свом. Без опраштања гријеха нема спасења: сам видиш, како је то страшно...

Проповијед на дан сабора архистратига Михаила.

О нашем општењу с анђелима.

Шта је човјек, те га се опомињеш, или син човјечији, те га полазиш? Учинио си га мало мањег од анђела (Пс. 8, 5—6).

У реду створења Божјих прво мјесто заузимају по висини и савршенству природе своје анђели Божји, житељи свијета горњег, духовнога, небеснога. За њима одмах долазимо ми — људи, житељи земље, свијета материјалнога и привременог. Анђели су духови без тијела, обдарени од Бога савршенијим умом, но сва друга створења, савршенијом вољом, која је управљена на добро, и слом. Као духови без тијела, т. ј. немајући тијела као ми, они су бесмртни, и живећи на небу, налазе се у сталном општењу са самим Богом, служе пред престолом Његовим и славе Га. — И човјек има у себи душу тако исто бестјелесну, саздану по образу и подобију Божјем, душу разумну и слободну, но само са ограниченијим разумом и вољом од анђела, а при том душа човјекова обучена је у садањем времену тијелом, које окива и притискава душу и вуче ка злу. Ипак свети псалмопјевац говори, да није човјек много мањи по природи својој од анђела: *учинио си га мало мањег од анђела*. По томе, као бића једне и исте духовне и Богу сличне природе, ми се налазимо с анђелима у најближем и најтјешњем општењу, само ми, док се налазимо у садањем свом тијелу, не видимо их својим тјелесним очима, и по овоме општење наше с њима, као бићима чисто духовним — општење је духовно. Па у чему се оно састоји?

Општење то почиње од самога рођења нашега, и наставља се кроз цео наш живот, не прекида се, него на против постаје ближим и тјешњим и последи сирти. Не говорећи већ о томе, да се анђели, као духови службени код Бога, шаљу од Бога свима људима и свему човјечјем роду, и служе их ради остварења благих намјера, промисла и планова божанственога домостроитељства, ми се хришћани налазимо према њима и с њима у особито блиским и тјешњим одношајима. Јер смо ми по Апостолу, приступили, т. ј. приближили се *ка Сионској гори, и ка граду Бога живог, Јерусалиму небесном, и хиљадама анђела*, и по томе духовно живимо с њима. Они нас чувају од непријатеља нашег спасења и помажу нам у нашем спасењу, старајући олакшати нам пут да га достигнемо и разрушимо оне преграде, које нам ставља на том путу непријатељ нашег спасења, и не нарушавајући ипак и не силећи вољу нашу. Јер су они по Апостолу, *службени духови, који су послани на службу онима, који ће наслиједити спасење* (Јевр. 1 14.). Као што се духови злобе свакојако труде да нас одволе и одваку од пута спасења, па да нас придобију за своје мрачно царство, тако на против анђели чине њима противно и настављају нас на пут спасења, уливајући нам добре мисли и

жеље, и помажући нам да их остваримо. По овоме св. црква управо и назива анђеле нашим *добрим наставницима, чуварима душа и тјелеса наших*. Ми често не видимо и не пријегујемо многоразличне мреже и замке непријатеља нашега спасења, које они шире и мећу на свима путевима нашега живота, да нас улове, и често се заплетемо у те замке, падамо у те мреже по незнању своје. Често пак и примјећујући замке те, ми бивамо слаби вољом, да им се одупremo, а за тим подлижемо искушењу и предајемо се по слабости природе своје. И ево анђели нас Божиј чувају од тих невидљивих мрежа и замка, предупрећују нас и одклањају од пута погибљи. Као бића од нас савршенија, и која више знају и виде, него ми, они виде све те замке непријатеља, све мреже, које шире на нашу погибљаву, и својим тајанственим утјецајима и невидљивим руководством чувају нас од тих замка, одклањају од путева, који воде ка погибљи и тим разуршавају замке ђавола. Анђели побуђују нашу слабу вољу к борби с оним препрекама и саблазнама, које нам подмеће ђаво, ободравају нас и подржавају у борби тој, кад идемо за њиховим утјецајем и руководством. И у опште, као бића добра, која служе благом и савршеном вољом Творца, и која су близу нас, они се заиста брину о нашем спасењу, да нас привуку Богу и учине удеоничарима онога славнога царства, које нас очекује на небу, гдје ћемо заједно с њима живјети и бити вјечно, као чланови једне велике породице Божје, Његовог небесног царства и заједно с њима служићемо пред престолом Вишњег. Као бића близу Бога, они се заузимају за нас пред Богом, моле га о опроштењу гријехова и о даровању спасења, и радују се о нашем спасењу, кад се враћамо од пута погибљи на пут правде, јер кроз то наше обраћање умножава се породица Божја. Сам Спаситељ говори да *бива радост пред анђелима Божијим за једнога грешника који се каје* (Лук. 15. 10.). Брину се анђели Божији и о нашој спољашњој срећи и чувају нас од бједџ жалости и напасти свакојаким. *Анђели Господњи стојом сивоје око оних, који се нега боје, и избављају их.* (Пс. 33. 8.), говори Псалмопјевац. Једном на манастир преподобнога Кирила Бјелозерскога у Русији хтједоше напасти разбојници, послани спахијом Теодором, да га опљачкају. А када они ноћу дођоше манастиру и осташе у шумарку, тада видјеше око манастира мноштво насружаних људи, од којих једни стријељаху из шумарке, други радише друго, као спремајући се да одбране манастир. Постајавши у шумарку цијелу ноћ и не усудивши се напасти на манастир, разбојници се скупе и идуће ноћи с том намјером, да опљачкају манастир, но када дођоше к њему, тада видјеше опет оно што и прошле ноћи. А када спахија Теодор шљедећи дан посла у манастир човјека да дозна, које у њему био и чувао га у току те дивје ноћи, тада дозна, да већ од недеље дана и више не бјеше у њему ни једнога странца, одкуда разумједе, да су га чували анђели Божији, и кајао се о својој злој намени. — Не остављају нас анђели Божији ни последије смрти, но стоје уз нас, кад умиремо и прате нас у свијету загробином. Анђели су носили и однијели душу праведног Лазара у наручје Аврамово. (Лук. 16, 22.).

Заклањајући све људе и бринући се о њиховом спасењу, Анђели Божији заклањају и свакога од нас посебце и брину се за нас и чувају нас. Јер у свакога од нас, по увјеравању свете цркве, основаном на учењу ријечи Божје, јесте анђеол хранитељ, који са нама управља у току свега живота нашега. Сам Спаситељ говори о дјеци: *јер вам кажем да анђели њихови на небесима једнако гледају лице Оца мога небеснога* (Мат. 18. 10.). Па кад су анђели хранитељи дјеци, то су и одраслима, јер се анђеол даје човјеку на цијели живот његов. Они се брину за нас,

чувају нам живот и штите нас од спољашних биједа и несрећа, које грозје здрављу или животу нашем. *Не ће те зло задесити, и ударац не ће достигнути до колибе твоје; јер анђелима својима заповиједа за тебе, да те чувају по свим путевима твојим* (Пс. 90. 10—12), говори Псалмопевац. Они чувају и душе наше, невидимо помажући, поштравајући и подржавајући нас у чињењу добра и угађању Богу, и чувајући нас од зла, они узносе наше молитве к Богу и заступају нас пред Богом, молећи Га да нам пошаље благодатну помоћ за чињење добра и о избављењу од зла. У опште, они нас прате на свем путу живота нашега, настављајући нас на пут спасења и помажући да идемо на путу том, радујући се, кад идемо путем спасења и постижавамо га, и на против, жалосте се, кад се уклањамо и удаљавамо од њега и падамо у мреже и зајке ђавола.

Ну анђели Божји и анђеол хранитељ близу су нас, браћо, и помажу нам само тада, кад пазимо на њихов утјецај, поучавамо се и слиједимо руководућу њиховом. Као бића чиста и без гријеха, блиска к Богу, они постају блиски нама и бивају помоћницима нашим у радовима нашим само тада, када им дајемо сами могућности да се приближе к нама чистоћом и непорочним животом својим, и када се приближимо к њима врлином и савршенством душе своје. А гријесима, на против и пороцима, оскрњавајући себе, ми жалостимо анђеле Божје и удаљавамо их од себе. Када и у својим одношајима к људима обично привлачимо и располажемо према себи душе добрих људи и чинимо их блиским себи и пријатељима својим врлинама и побожним животом својим, а пороцима на против, гурамо их од себе и удаљавамо све добре људе, изазивјући у њима само жалости и сажалење о себи то тим више мора се тада казати о анђелима Божјим, духовима најчистијим и сасвим безгрјешним. Наше врлине и послушност вољи Божјој чине нас већма еродиранима и блиским њима, чине нас удеоичарима и једноипшљеницима у општим благим циљевима служења и угађању Богу, и по томе тјешње нас зближавају и везивају с њима, то како нас гријеси и пороци чине удеоичарима и једноипшљеницима злих духова и удаљавају нас од анђела, производећи у њима жалост и сажалење о нашој погибљи. — Преподобни Теодосије Столпник достигао је до таковога духовнога савршенства, да је добио од Бога благодат бистровидности, јер је могао разликовати људе праведне и грешне. А разликовао их је, као што сам приповиједаше светом Теодору, епископу Едеском, овако: „Кад је поред онога мјеста т. ј. столпа, на ком је он био, пролазио човјек праведан и богобојажљив, то тада видим ја благодат Божју како над њима сија, и анђели свети иду с њим с обје стране његове, а бјеси иду из далека, не смијући да се њему приближе. А кад прође поред мене човјек грјешан, то видим ја тада војеку бјесова, гдје око њега ликују, а анђеол иде из далека жалећи и тужећи о погибији грјешника. Но кад бјеси хоће да погубе човјека грјешника, то анђеол одма притече с мачем огњеним и гони их даље од њега.“

Дакле браћо, побрините се о томе, да нам увијек буду блиски анђели Божји и наш анђеол хранитељ, да се можемо користити њиховом одбраном и заштитом против непријатеља видљивих и невидљивих. Будући блиски њима по својој духовној природи и само мало мањи од њих, тежимо, да се приближимо к њима и дјелима својим, својим врлима и богоугодним животом, чувајући чистоћу и непорочност душе и тијела и усавршавајући се у угађању Богу, и светости по слици и прилици савршенства њиховога. И тада ће анђеол Господњи етаном етајати око

нас, који га се бојимо, и избавиће нас од сваких биједа, жалости и напасти, и повешће нас путем спасења к блаженој вјечности. Амин.

Приз, 1898.

По руском:

Григорије А. Николић, парох.

Ријеч двије родољубима на оцјену*).

I.

Управа српске Књижевне Задруге у Биограду, кад је повјерила Српској Штампарији у главној комисион пријашња и редовна своја књижевна издања, да Српска Штампарија врши ту културну мисију у овамошњим крајевима Аустро-Угарске и Босне и Херцеговине, — имала је на уму да тим отклони претреке, које су јој често у отпремању књига из Београда на путу стајале.

Те претреке, а и разни други узроци, због којих се нијесу могле сваки пут задовољити потребе овамошњих чланова задругиних, — доста су допринијеле, да су задругина књижевна издања у овамошњим крајевима у незнатном броју међу чланове била раширена. Међутим по многим чему ми имамо овдје много пространије земљиште за ширење српске књиге, него што наша прекосавска браћа имају. Па ипак код њих Српска Књижевна Задруга постизава сјајан успјех, а код нас, на жалост, као да је нека зачмадост и жртва меланхолија загладала, те мјесто да идемо напријед, ми или натрат корачамо или остајемо овдје, гдје смо и прије били.

Тој жалосној појави, која од нас самих долази, познати смо да ми и сами на пут станемо, ако хоћемо да не претрпимо пораз са нашег немара пред народима од нас много културнијима.

Прилике у којима данас живимо, изискују од нас да се културно наоружамо, ако ћемо сигурније да ступамо у нашу природну *борбу за опстанак*. У тој борби биће наша победа тек онда, кад будемо сваки рад започињали са разумијевањем и пажњом, и кад у послу нашем не будемо вјечити ученици, а често пута и некушеници и паћеници.

Управа Српске Књижевне Задруге стара се да нам пружи све те услове у динним својим падањима, само треба да се њима и користимо: треба да прегне сваки у кругу свог рада свима силама, да ове задругине књиге, које су од неоцјенене вриједности, продру што више у наш српски народ, који је дужан да их својски пригрли. Тим ћемо, ако не баш премаштити, а оно бар приближно достигнути овај број чланова, који наша прекосавска браћа имају.

Узмемо ли, како доста скућен простор имају „Matica Hrvatska“ и „Sv. Jeronimsko Društvo“ — које свако за се броји преко 11.000 чланова — па кад упоредимо тај број са бројем чланова наших књижевних друштава: „Матице Српске“ и „Српске Књижевне Задруге“, онда нас мора дубоко у души заболјети, што тако и српски народ не пријања српској књизи, и ако су подједнаке прилике и у једних и у других. А та нас рана тим јаче боли кад видимо да број чланова хрватских књижевних друштава е дана у дан повећавају *Срби*, који јатокине тамо врве, а на своје рођење заборављају, или пак дјеломично баце и овамо по коју мрвицу, тек да покажу да су и они Срби, како се у приликама повољним за властити им интерес и каква масијни залог, не би и на њих заборавило. Хоће да су ту на домаку. Али од таквих ми немамо шта очекивати, нити се чему надати. Добро ће само бити да их знамо који су.

Уза све то, ипак има још код нас и родољубивих прегалаца, којима морални и материјални напредак нашег народа на срцу лежи; има људи, који приносе жртве на олтар српске просвјете; има људи који ближње своје благим ријечима упућују и одушевљавају да не клону у овим озбиљним данима, у којима знање

* Српска Штампарија у Загребу, као Главни Комисионар Српске Књижевне Задруге послала нам је ради публикације ова два чланка. Важност предмета и патриотска тенденција ових чланкова оправдало очекују од нашег изрода, да им се повољно одозове, па то их и ми *најтопље* препоручујемо нашим и одином наших штованих читалаца.

и памет царује. Имамо и такијех: и ако су густо посијани, а на ријетко никли, ипак их имамо. Па кад их имамо, можемо се поуздано надати, да ће и наша културна мисија са издањима Српске Књижевне Задруге у овамошњим крајевима сјајнога одзива наћи, а да не тражио оне и помоћи од оних, који из свога јата одлијећу.

Наћи ћемо одзива, ако сваки свештеник и учитељ поради на томе, да мјесна школа постане чланом добротвором са уплатом од 75 фор., било одједном било трогодишњим оброцима по 25 фор. (чл. 8.); наћи ћемо одзива, ако сваки свештеник и учитељ прибави у мјесту своме још по кога члана, који може улог од 3 фор. годишње платити, али који још незна ко је и шта је Српска Књижевна Задруга, — а многи не знају чак и да је има. Удружени и уједињеним силама кад се покажемо на самом раду, онда ће нас и Бог видјети, а велики културни народи разабирати за нас, кад виде да у култури иза њих далеко не остајемо. — Да, биће одзива, ако ова два најгласнија фактора у народу почну крчити тај трновити пут. Они су кадри, само ако су вољни, и ако им срећа њихова народа на срцу лежи. На њих и управљамо ове ретке. Српска књига у овој прилици од њих много очекује, њима се повјерава и у њих се нада. Само, дај Боже, да се у надању своме и не превари!

(Свршиће се.)

Разно.

Избор Скопљанског митрополита. 19. октобра о. г. извршен је у Цариграду избор скопљанског митрополита. Св. Синод у Цариграду имајући у виду мир и напредак свете православне цркве у своме подручју поклонио је пажњу жељама српско-православнога народа скопљанске дијецезе, те је изабрао на ту столицу Србина за митрополита, и том приликом својом справедљивошћу обавезао благодарношћу сав српски народ. Архиепископ Фирмилијан бивши ректор биоградске богословије, а сада администратор те митрополије тим избором подигнут је на управу тамошње цркве, и повјерено му је у његову бригу и старање мир срећа и напредак нове његове цркве. Научна спрема и доказано родољубље новог митрополита јесу сигурна јамства за његов добар будући рад, и избор, који је на њега пао, и коме се сваки Србин од срца може радовати, није ни могао пасти на достојнијег.

Прешао у православље. Јован Врег, гостињичар у Мостару, прешао је у недјелу, 3. октобра о. г. из римо-католичке у православну вјеру. Свечани чин свршио је привремени парох и надзиратељ Сава Симић у српско-православној цркви у Мостару, уз присуство свештенства и многог побожног народа.

Званични огласи.

Српско-православна АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Изјављено.

На основу тачке VIII.—XX. закладног писма благоупокојеног Архиепископа и Митрополита Дабро-босанског, **Ђорђа Николајевића**, од 2./15. фебруара 1893., то:

а) на једну од 320 фор. одређену за слушања наука на којем свеучилишту. Штипендију ову може добити Србин православне вјере, родом Јашчанин (из Сријема) и ако овог не буде, Босанац, а ако и овог не буде Херцеговац;

б) на двије штипендије свака по 160 фор. одређене за штипендијалце родом из Јаска, Босне и Херцеговине.

Натјецатељи имају своје уредно састављене молбенице поднијети овој Консисторији и до конца мјесеца октобра ове године по старом календару, и истима приложити:

- а) крсти лист;
- б) свједоцбу школску;
- в) свједоцбу љечничку;
- г) свједоцбу сиромаштва;

д) свједоцбу о религијозно-моралном владању своме и својих родитеља, издану од надлежног парохијалног знања.

У Сарајеву, 1/13. октобра 1899.

Српско-православна АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Српско-православна АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Број 2514, ex 1899.

Овијем се даје на знање Станки рођ. Глиничевиха, законитој супрузи Јована Срдиха, из Црног Врха, парохије Прекаје, котара и протопресвитерата гламачког, да је часни јереј г. Марко Савић, парох Прекајски, наименован службенијем заступником одсутне Ставке Глиничевиха, у брачном процесу са Станкинијем законитим мужем Јованом Срдихем; те ће Станку постављени заступник у даљем току овога процеса заступати, док год се сама Станка не пријави и одбрану своју лично не предузме, или другог заступника себи не одреди.

У Сарајеву, 9. септембра 1899.

Српско-православна АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Управа српско-православне митрополије Зворничко-тузланске.

Број 493, ex. 1899.

Е д и к т.

На молбу Мавијеве, законите супруге Димитрија Чамића, из Кожуха, грачаничког котара, Зворничко-тузланске епархије, да се од својег одбјеглог супруга, због злогбног напуштења и прелјубе брачно разведе, — овијем се одсутни Димитрије Чамић, који се по казивању налази негдје у Краљевини Србији, позива, да се у року од три мјесеца, рачунајући од дана овога „едикта“, — овој митрополијској управи, као духовном суду лично или писмено пријави, и мјесто свога боравка означи; јер ће се у противном случају одсутном Димитрију службено поставити заступник, с којим ће се приметити брачни процес даље повести и коначно довршити.

У Д. Тузли, 18. септембра 1899.

Управа српско-православне митрополије Зворничко-тузланске.

„Источник“ излази два пута и то 15. и последњег дана у мјесецу. Цијена је листу на цијелу годину 4 фор., а на пола године 2 фор.; за стране земље на цијелу годину 5 фор., а на пола године 2.50 фор. Учитељима основних школа и ђацима даваће се лист у пола цијене. Преплата се шаље администрацији листа, а рукописи уредништву. Рукописи не враћају се.

Прва српска штампарија Ристе Ј. Савића и друга у Сарајеву.

ИСТОЧНИК

ДУХОВНИ ЧАСОПИС

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЈЕТНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКО-ПРАВОСЛАВНОГ СВЕШТЕНСТВА
И НАРОДА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.

Год. XIII.

Сарајево, 15. новембра 1899.

Бр. 21.

ВЛАСНИК:

ЊИХОВА ВИСОКОПРЕОСВЕШТЕНСТВА СРПСКО-ПРАВОСЛАВНИ БОСАНСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКИ
АРХИЈЕРЕЈИ.

УРЕДНИК: ТЕОДОР ЈУНГИЋ, ПРОТОЈЕРЕЈ.

ЗВАНИЧНО.

Наименовање. Његово Цар. и Краљ. Апостолско Величанство
благоизвољело је Превишњим ријешењем од 10. октобра о. г. најми-
лостивије наименовати досадашњег катихету у овдашњој великој гим-
назији протојереја Петра Ђенића консисторијалним са-
вјетником у српско-правосл. АЕМ. консисторији Дабро-босанској.

Српско-православна АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Број 3301, ex 1899.

Окружница.

Пречасном свештенству Дабро-босанске епархије.

Трошком земаљске владе за Босну и Херцеговину штампане су
и увезане све парохијалне матице са тисканицама за парохијална звања
пужнима, и биће овијех дана на све протопрезвитерате преко котар-
скијех уреда окружја Травничког, Бањалучког и Бихаћког разаслане.

Јављајући то пречасном парохијском свештенству, наређујемо,
да се књиге приме, али да се у њих ништа не уводи, док се
одавде сходно упутство не изда. Благајничке дневнике нека свештенство
такође задржи при себи до уређења одношаја црквених општина.

У Сарајеву, 12. новембра 1899.

АЕ и Митроволит Дабро-босански:
Николај.

НЕЗВАНИЧНО.

Пошљедна борба у храму.

Из дјела П. Дидона: Исусе Христосе.

У ма каквом људском друштву, које почива на утврђеним законима, па било то у вјерским или државним односима, навлачи на се непријатељство сталеза који влада, сваки онај, који јавно мињење узбуњује, или упозорјеује на погрјешке власника, који владају, или тежи за преобразајем или се осјећа позваним да уводи новотарије, да би усавршавао дотично друштво. Према таковим личностима од утјецаја, који немају једнаких идеја с њима, власници су уплашени и оаолојеђени; они се осјећају угрожени, па за то их подјармљују и прогоне.

То је закон који управља свим народима, а и у историји јудејског народа, тај је закон кривим цртама уписан. Они који у овом народу даваше узрока, и бунише јавно мињење, бијаху пророци, које је Јехова слао и који његову живу ријеч објавише, објаснише и раширише. Илија, Амос, Михеј, Исаија, Данил, Јован Крститељ — ни један између ових хероја није се могао сачувати, а да не постане жртвом или свештеничког или владалачког насиља, или народне распаљености. Личности, које Бог наабра да човјечанство поправе и усаврше, биле су увијек жртве свог позива, они су падали под ударцима самих оних, за чије спасење они радише. Окрене ли се распаљена маса народа против њих, она их је убијала у свом природном животињском бјеснилу. Сила је пак обично удружава са накомшћу и законитошћу кад се бори против противника. Наоружана са највишим и неодвисним правом, да суди и осуђује, она се користи временом да докаже, да ова означена жртва заслужује смртну казну, и да она тиме, ако против свога противника што пре-дузима, само ред одржава и законе неповрједиво чува.

Никад не ће повод који излази од каквог човјека бити сличан оном поводу, који излази од Исуса. Од свију људи, који узбунише свијет, Он је најсилнији. Утјецај, којим Он утјече досеже до свјести Он даје такову снагу, која зло до корјена ичепи и обеснажи га. Оснивајући царство Божје, Он у истини подиже нов свијет. Због тога је Он морао као нико други дотле, навући на Се мржњу и говења силе, која је владала. Који су пошљедни појави ове мржње — и у чему су се састојале силетке и лукавства? Свети списи саопштавају нам то са многим појединостима, који доказују, какав су утисак на свједоцима оставили ови пошљедни жестоки сукоби.

Све више и више огорчени јудејски власници почеше се трудити, да ухвате Исуса. Од претпрошлог дана они се савјетоваху, просуђиваху сва могућа средства, и обдржаваху скупштине. Хтјело се на сваки начин набјећи свака ларма, и да се своме насиљу ладне маске законитости и права. Устанак, који би се врло лако проузроковао ухапшењем Исусовим, морао би повући за собом врло тешке пошљедице — Римљани би се умјешали, и тада би првосвештеник и његови савјетници осјетили строгост земаљског господара.

Најсигурнији пут пак био је, Исусу ставити лукава питања, и њима Га завести, да се Он сам окриви вјешто од Њега извученим ријечима. Ови би тада, кад би Га изобличио пред народом и Римљанима као кривца, имали узрока, да Га ухвате и доведу пред високи савјет. Овај се план усвоји.

Високи савјет бијаше сложен од оних чувених сједница, у којима је Кајафа захтјевао смрт пророкову. Племство, свештеници, књижевници, сви хтједоше било из вјерског, било из политичког интереса, да се ослободе Исуса, кога они из презрења називаху Галилејцем.

12 Нисана у јутру прије него ће Исус ступити у храм, шеташе се Он у дворишту храма, и учаше народ. Изасланици свештеника, књижевника и старјешина прикучише Му се, и захтјеваше од Њега доказ о посланству, које Он Себи приписиваше. — Каквом власти чиниш ти то? питаше они, ко ти је дао ту власт? Сам задатак, кога је Отац Исусу повјерио био је сумњачен. Изасланици ови знали су за тешке Спаситељеве. Од Његове прве појаве, Он није престао да их наглашава. Од три дана Он допушта, да Га његови приврженици поздрављају као месију. Он улази у храм, као да му је Он господар, Он поучава тамо ио сопственом нахођењу. Одкуд је добио Он то право? Старјешине Му га нијесу дале. Дакле Он је бунитељ, заводник, новотник.

Ако су непријатељи Исусови тражили од Њега доказ, да Он има права чинити то, што ради као неки власник — нијесу тражили у намјери, да се сами просвјете. Они су очекивали од Њега ријеч, која би Га упропастила, и на основу које би, они могли тужбу подићи. Као што се видјело, они очекиваху, да ће се Он изрјечно и јасно означити као Месија и син Божји. Такова изјава не би била нова у устима Исусовим. Његови говори јако у храму, тако и у вароши Јерусалиму од времена празника сједница не бијаху ништа друго, него доказ и објашњење ових истина. Чланови великог савјета чули су то, као што је чула и маса народа. Они су знали дакле на чему је Исус оснивао своје посланство, и на који начин он проповједаше царство Месијано, и да се издаваше за Месију. Исус им не хтједе одговорити. За што

би безуспјешно откривао истину безбожницима? Ови заслужују прије, да им се скину образине, и да се посраме.

„И ја ћу вас питати“ рече Он пред народом изасланицима високог савјета „па ако ми одговорите, ја ћу вам тада казати каквом власти ово чиним. Крштење Јованово одкуда би? Или с неба или од људи? Одговорите ми!“

Ово питање бијаше у стању да произведе забуну. Ако одговоре, да је крштење било с неба; то се онда сами осуђују, јер они не бијаху примили крштење Јованово, и Исус би тада рекао им: „За што дакле не вјеровасте“. Али ако одговоре: Крштење Јованово било је од људи, прекинуће с народом, јер је народ вјеровао у Претечу као пророка. С тога изасланици радије ћутаху, него да ба изrekli своје унижење. „Не знамо“ рекоше они. Радије хтјели су се показати као незналице него да се изложе бјеснилу народном, или да признају мудрост Исусову. „Кад је тако“ одговори им Исус „не ћу ни ја вама казати каквом власти ово чиним“.

По што су они у погледу посланства Крститељевог признали своје незнање, они, преставници силе, светог знања, првосвештеника и књажвика осудише тиме сами себе. Шта!... Дође пророк, посланик Божји, као што је то био Јован, изванредан догађај у опсегу вјере у току тога столећа, и шта више догађај, кога су пророци прорекли — он проповједаше и кршћаваше, сам се називаше претечом Христовим, „гласом вапијућег“; и високи савјет не знађаше ништа о том. Он не могаше разликовати, да ли је Јован од Бога или од људи послат и овлашћен. Ови званични чувари вјере и закона нијесу више слуге Божје. Они се брину само о себи, своју силу хоће да сачувају, своје старе обичаје да одрже, да повећају доминантност своје казуистике. „Глас вапијућег“, глас духа разлијегаше се у пустињи тако јако као рика лава, и они тај глас не чуше. Ми не знамо, одкуд тај глас долази, веле они. Кад они нијесу способни ни онога чути и познати, који Спаситељу претходи и пут му приуготовљава, како ће они онда самог Господа чути и припознати.

Доста чудновато! Пошљедни у народу, грјешници и блудници, разумјели су ово; а прваци, тако названи праведници, првосвештеници и учитељи закона не знају то. Тако се догађа увјек. Откровења Божја обасјавају у људству просте душе и срца, која се кају; она засјене тако назване јаке духове и савјести, које се помосе својом лажном праведљивошћу. Бога познају само они, који Га живог у себи носе.

У јудејском народу стајао је изнад краља и свештенства ауторитет: Јехова. Он бди над својим народом, и каткад утјече на њ

ријечју својих пророка. Према оваким открићењима било је у дужности јудејских власника не да се препиру, или да буду равнодушни, или да не вјерују, него да се потчине и да вјерују. Омаловажавање или гоњење посланика Божијих значило би самог Господа Бога омаловажавати или гонити.

Исус наведе примјер од Јована, јер је успомена на Јована у народу била још жива у ком је Он тврдио, да је овај пророк од Бога непосредно био овлашћен, а Он ово тврђаше с обзиром на себе самог. Ко је Јована створио? Ко га је довео у пустињу? Ко му је дао власт крићавати, покајање проповједати, и оглашавати приближивање царства Божијег? Првосвештеници и учитељи закона? Никако! Дух Божиј дјеловао је у њему, и против Духа Божијег нема никаква ауторитета. Требало је дакле Јовану вјеровати, слушати га и слиједити га. Власници у Иерусалиму бијаху постријешили. Исус их овако укори:

„Шта вам се чини? Човјек неки имаше два сина; и дошавши к првоме рече: сине! иди и ради данас у винограду моме. — А он одговарајући рече: не ћу; а послје се раскаја и отиде. — И приступивши к другоме рече тако. А он одговарајући рече: „хоћу“. Али не оде. „Који је од ове двојице“ питаше Господ чланове високог савјета „испунио вољу очину“. Они одговорише: „први“.

Он им указа основ њиховог сопственог начела, и додаде: „Заиста вам кажем, да ће цариници и блуднице прије вас ући у царство Божије. Јер дође к нама Јован путем праведним и невјероваште му, а цариници и блуднице вјероваште му; и ви по што видјесте то не раскајасте се да му вјерујете.

Нападнут својим непријатељима Исус на овај начин одби њихове нападе, и збуни их. Он са своје стране нападе, и са божанским ауторитетом укори их због њиховог невјеровања и њиховог зашлепчења.

Тада се Он окрену народу, и, по што је ове прваке свештеничке сматрао недостојним да чују истину, објави Он свима који ту бијаху једном новом примјеном, ко је Он, од куда Он долази, какав задатак има Он и какво одређење. Прваци чуше то такође.

„Бијаше човјек домаћин који посади виноград, и огради га плотом, и ископа у њему пивницу, и начини кулу, и даде га виноградарима, и отиде“.

„А кад се приближи вријеме родовима, посла слуге своје к виноградарима да приме родове његове“.

„И виноградари похватавши слуге његове једнога избише, а једнога убише, а једнога засуше камењем“.

„Опет посла друге слуге, више него прије, и учинише им тако исто“.

„А по том посла сина својега говорећи: постидјеће се сина мојега“.

„А виноградари видјевши сина рекоше међу собом: ово је на-
шљедник; ходите да га убијемо, и да нама остане достојање његово“.

„И ухватише га, па изведоше на поље из винограда, и убише“.

„Кад дође дакле господар од винограда пита ће учинити вино-
градарима онијем?“

„Рекоше му: злочинце ће злом смрти поморити; а виноград
даће другијем виноградарима, који ће му давати родове у своје вријеме“.

Код ових ријечи повикаше они који се досјетише: „Боже сачувај“
као да су хтјели од себе удалити ово страшно пророчанство.

Али их Исус погледа, а нараз му је био строг.

„Боже сачувај кажете ви?“ Шта значи то у Писму? „Зар
нијесте то никад читали у писму: камен који одбацише аидари поста
глава од угла; то би од Господа, и дивно је у вашим очима“.

И тада изговори Он одлучно ријечи, који садрже смисао цијеле
примјене: „За то вам кажем да ће се од вас узети царство Божје, и
даће се народу који његове родове доноси“. И пошто се поврати на
примјер пророка, настави: „И ко падне на овај камен разбиће се; а
на кога он падне сатрће га“.

(Настављење се.)

Религијозно-морални листићи.

Напијењено православној српској младежи и сваком Хришћанину.

Превео и попунио: Јован Петровић, свештеник-катихета и професор у Загребу.

Њива, сузама орошена.

Сретан је, ко се може молити у простоти срца, дјетињом мо-
литвом! Онај, који даје пићу *вранићима, који вичу к њему* (Пс. 146, 9),
који је рекао: *иштите и даће вам се*, Он, милостиви отац, чује таку
молитву смјерне вјере, и испуниће ва добро прошњу срца вјернога.
Није ли он сам изрекао пречистим својим устима: *који је међу вама*
човјек у кога ако заште сун његов хљеба, камен да му да? ... Кад дакле
ви, зли будући, ви, по природи својој самољупци и грјешници, ипак
умијете даре добре давати дјецн својој, колико ће више Отац ваш небесни
дати добра онима, који га моле (Мат. 7, 9—11). Како је утјешљиво то
обећање Господње, како је утјешљиво за срце то сравњење: Бог је

наш отац небесни, ми смо — дјеца Божја; Он је отац, који љуби, који не ће одрећи својој дјечи, ако буду молили од њега у дјетињој простоти срца, с дјетињом преданошћу у његову свету вољу. Али ево наше жалости: ми се не знамо молити као дјеца!... А желите ли, браћо, да се научите такој молитви? А ни послушајте, што приповиједа једна старица из свога дјетињства.

„Давно је то било. Отац мој, сирома, сеоски црквењак, хранио нас је трудом својих руку, бавећи се пољодјелством, у чему смо му и ми с матером помагали, колико смо могли и анали. Било нас је три сестре, и ја сам била најстарија. Ми смо се васпитавале са свим просто, по старински; отац нас је научио читати црквене, свете књиге, а Псалтир ми бјеше најмилијом књигом. Нијесам много што-шта разумјела у њему, али ми је много падало на срце, а некако ми је ипак било врло угодно, кад сам читала псалме; наглазила сам у њима много утјехе. — Једне године љетина нам слабо повесе. С тешким срцем пожњесмо оно мало жита, и пожурисмо се да га што прије измлатимо: јер старог хљеба није већ било. Овејасмо жито и измјерисмо, те се показа, да имамо само 19 мјерица жита. Ражалостише се наши биједни родитељи, а с њима и ми: та тијем једва можемо сјеме за сјетву смоћи, а за јело немамо ни зрна... А куповати хљеб цијеле године, поред слаба дохотка очева, тешко ћемо моћи! С почетка ја, а по том и сестре стадосмо молити оца, да не потроши сво жито за сјеме: нека посије 9 мјерица, а 10 мјерица нека остави за живљење. Дуго се није дао отац склонути на то, већ је говорио, да ће због тога и идуће године бити лоша жетва; јер „како посијеш, онако ћеш и жети“, — а најпослије и сам је дошао до увјерења, да ће му бити тешко куповати храну одмах с јесени, па тако цијеле године, и одлучи, да посије само девет мјерица, оставивши другу земљу да се одмара, јер не имађаше довољно сјемена, гјешећи се надом, да ће, можда, Господ послати будуће године бољи род и плод, па ћемо се тада поправити. — Али, због гријеха наших, одмах како бацисмо сјеме у земљу, настаде суша, жито тек да је изникло, а скоро све пожутјело. Остаде нада на прољеће. Но прољеће је било хладно, мразени се заредаше сваки дан и убијаху све, што никне, а кише опет не би за дуго, и наша кукавна њивица бјеше најлошија у цијелом пољу. Тешко би нашем оцу око срца; сваки дан је обилазио своју њиву, и сваког се дана све жалоснији кући враћао. Он се срдѝо, што је послушао нас, говорећи, да сад не ћемо имати чим ни посијати, а срце наше стегло се од страха и жалости због будућности. И гле, једном за обједом, кад смо јели пошљедњу корицу хљеба, рече мати некако страшно, да би требало

опет брашна купити, све се потрошило, што смо имали, — отац од жалости дрекну на матер, а ми почесмо јецати. Сузних учију устасмо иза стола, са сузама се помолисмо Богу, и легосмо спавати. Али није мени било до сна, ја сам сматрала себе најкривијом због наших опште жалости, због неродице. Сузе ми летише потоком у ноћи тамној, а мисли, једна гора од друге ројише се по глави: гладоваћемо! Усјен не рађа! Мораћемо по свијету ићи!... Тако је говорио отац. А све сам то ја — све сам ја крива, ја сам највише од свију наговарала оца, да сије тако мало. Господе, што да радим сад??... И на један пут се сјетих познатих ми ријечи псалма: *за што си тужна душо моја? Уздај се у Госиода!* Ја подигох главу и прекрстих се: *К Теби подигох душу моју, Боже мој, у Тебе се уздам, да се не постидим*, прошаптах ја, и с тима ријечима устдох из постеље, постојох неколико часака и одлучих, шта да радим, да одвратим гњев Божји од родитеља мојих. Родитељи моји, уморни од труда, спаваху тврдо. Ја пођох тихо к сестрама, шапнух им на ухо, оне послушно усташе, и нас три, без шума изађосмо из собе, нађосмо се на улици, и оборених глава пођосмо изван села. Ево нас на пољу. Ево и наше, убоге полууасануле њивице, која, ако се не поправи, носи нам глад и јад... Све три нас надосмо на земљу, и стадосмо се топло, као дјеца, молити: Господе, помози нам! Господе, смилуј се на нас пошаљи нам кишице, да се пеница наша поправи. Дуго се тако молисмо и плакасмо, поливајући њиву своју сузама својим. Најпослије устасмо, и повратисмо се кући. Путем се заговорисмо, да сваку ноћ тихо одлазимо на њиву, па да се молимо топло Господу, не би л' нам уродила пеница. И ми одржасмо ријеч; мојим малим сестрицама бјеше то мало тешко, а касније им бјеше тако пријатно, да нико није дознао, што ми радимо, а и древни Хришћани сабирали су се на молитву ноћу, као што је то описано у житијама... Прође дванаест ноћи у нашем молитвеном подвигу, а киша никако да ороси жедну земљу, дани биваху све хладнији, вјетровитији, трава је све више жутјела, и чинило се да нема наде, да ће се Господ нама смилovati, и послати кишу осушеној земљи. Тешко ми је било на души, али ипак не изгубих наду, још сам увијек вјеровала, да ће Господ услишати нашу топлу молитву. С тим мислима отворих једном свој Псалтир, и што? Прво, што ми паде у очи, бјеху ријечи: *који су са сузама сијали, пожњће са весељем* (Пс. 125, 5). Господе, шта је то? Као да је за мене написано! И тако ми би лакше на срцу, као да сам видјела већ испуњену моју завјетну жељу. *Да је благословен Господ, понових ријечи другог псалма: да је благословен Господ, јер услиша глас мољења мојега! Господ је кријеност моја и штит мој: у Њега се по-*

узда срце моје и он ми поможе (Пс. 27, 6—7). — Те исте ноћи паде силна киша, и све оживи, све озелени. Оживи и њива наша, и кад узрасте и искласа пеница, бјеше тако крупна, да још такве не видјесмо; и савори она, наша пеница, пожњесмо је и измлатисмо, и од девет мјерица добисмо равно деведесет! Да видите радости наше овда! Заиста се испунише ријечи Псалма: *који сије у сузама, с радостићу ће пожњети!*

Ево какву благодатну моћ има молитва, која се узноси к оцу небесном у простоти дјетјег срца. И хвала Богу, оцу небесном, да и народ српски има доста таквих побожних душа; ми сами не знамо, чијим молитвама ми живимо. Као што често бива, Господ шаље своју благодатну кишу баш овда, кад жедна земља највише треба; по многи веде, да се то случајно догодило, али за вјернога Хришћанина нема у свијету ничега случајнога: све је од Бога; све се догађа по вољи Божијој, и ако Господ шаље кишу и родну годину, испуњујући срца наша весељем, то значи — да има усрдних молитвеника, за које само Бог зна, који се моле, и по њиховим молитвама спасава нас отац небесни. Погледајте, с каквом живом, усрдном вјером моли се гдјекоја старица у св. храму. Она је сва задубљена у молитву, очи јој навреле од суза, она говори с Богом тако, као да га гледа пред собом, она моли за своје потребе пресвету Богородицу или угоднике Божије с таквом смјерношћу, да, гледајући је, мораш помислити: не, не може бити, да така молитва не би дошла до Господа Бога... Ко има срећу, да обиђе бар неколика пута наше српске манастире, св. задужбине деспота српских, гдје долази на стотине побожнога народа српскога, видјеће својим очима примјере те смјерне, побожне молитве, која се приноси у дјечијој простоти срца. Ту се најбоље можемо научити молитве, која отвара небеса и изводи на човјека благодат Божију! А колико смјерних молитвеника изливају пред Богом своје прозбе и благодарности у поћној тишини, за које нико не зна, и нико их не гледа! И дај Боже, да народ српски никада не оскудијева таким молитвеницима, који приносе топле молитве за народ српски. Уз то треба да се сјетимо, да ни свијет не постоји без праведних људи, и да је ради десет праведника обећао Господ Авраму, да ће поштедети Содом и Гомор безакони.

О сједињењу јулијанског и григоријанског календара.

(Прештампано из „С. С.“).

У послиједње вријеме не само по новинама, у брошурама и разним саставцима, него и мјеродавни фактори почеше потресати питање о

сједињењу календара, наиме, да ли би се, како, и кад би се могао без икаквих потреса, а и уштрба по наше црквено правило, напустити стари јулијански календар, а за општи узети, као потпунији, нови григоријански.

Ово питање није сад први пут стављено на дневни ред. Римска црква, као и поједини владари покушавали су више пута, не би ли православно цркву наговорили, нагонили, да напусти рачунање времена по јулијанском календару, и да прими онај, што га је папа Григорије XIII. булом својом *Inter gravissimas* 14. фебруара 1582. године у римску цркву увео¹⁾. Тако је пети папа писао тадашњем цариградском патријарху Јоакиму и предложио му, да поради на том, да се у православно цркву уведе његов исправањени календар; по овај не само да је одбио тај предлог, него је, у договору са александријским патријархом, послао 28. јануара 1583. године руском великом кнезу Константину у Кијево посланика, позвавши га, да се држи старог календара, попријетивши му ипаче анатемом.

И овдје је у Аустро-Угарској чињен покушај у том погледу са православном и унијатском црквом. Тако на пр. Леополд I. године 1692., а у новије доба цар Фрања 1814. године; али сви ти покушаји остали су без успјеха.

У новије доба то питање покренуто је истина са римске стране, али, што је главније, почеше о том премишљати и договарати се и православни Синоди као и владе православних држава, као на пр. у Русији, Бугарској и Румунији, а повод том је ово: Завршетком овога стољећа 1900. године настала је још већа диференција између јулијанског и григоријанског календара, наиме по старом календару је 1900. година преступна, а по новом није²⁾, те ће тако од 1. марта 1900. г. бити разлика између два календара не 12 дана, као до сад, него 13 дана. Да би се избјегле незгоде, које ће ушљед тога што би се оваким удаљавањем једног календара у току година и стољећа начинила чиста збрка у рачунању времена, покренуто је то питање сад, када би најгодније било, да се те диференције изравнају.

Код нас је, колико ми је познато, то питање врло мало, скоро нимало, расправљано у јавности, па мислим, да не ће бити згорег, ако се која о томе рекне и код нас, јер и ми смо дио васељенске православне цркве, и нас се тиче то, и ми ћемо имати да рекнемо своју,

¹⁾ По свак није у једно и исто доба свугдје уведен нови календар. Тако католичке државе Италија, Шпанија, Португалија, Француска и Низоземска уведоше га 1582. г. Швајцарска 1583. г., Пољска 1586. г., а Угарска 1587. г.; од протестантских држава увела га је Немачка 1699., Данска 1701. Енглеска 1752. Шведска и Норвешка 1753. године.

²⁾ А то за то, што је по јулијанском календару од секуларних година она преступна, која се може са 4 подијелити, а по григоријанском календару само она, која је са 400 дјелива.

када се то питање рјешавало буде. За то сам се и латио да напишем ову расправу по Емилу Милесу, који се већ одавна бави тим питањем, и који је прошле године издао једну доста опширну расправу у том предмету, која ми је и послужила за основ овој работи.

Да би имали што јаснији појам о цијелој овој ствари, истаћи ћемо прво разлике између једног и другог календара, а послје како горепоменути Милес мисли, да би се те разлике могле уклонити, а без уштрба по наше црквене књиге и правило.

(Наставиће се.)

Један дан у манастиру.

Послије отпојане свете литургије и свршена обреда пострига двојнице манастирских испушеника, изађосмо мало у оближњу манастирску шуму, да се надисемо још за мало лијепа и свјежа горска ваздуха, и да се науживамо лијене и красне јесени, какве одавно не запамтисмо. Два млада брата њаша, који се данас Богу и цркви завјетоваше и обећаше, бијашу радосни и духовно усклићени, те им се испунила давно жељена жеља. Сунце је и прије алаћано сјало и топло загријевало, гора је и иначе пуна чари и дивота, а данас, данас њима сунце љепше сија, топлије грли и љуби, а и шумор лишћа на дрвећу само весеље шуми, само радосну славу и хвалу.

Сјећају се, како им је некад мати плакала, кад су пошли у манастир за ђаке. Били су сусједи и рођаци, те су их обојицу заједно испратили. Плачу матере, а покојни стриц њихов — разборит човјек — тјеша их: „Ма немојте, жене, плакати, јесте л' при себи, та не иду ваљда на заклање. Иаућиће ти они књигу, брајко, па да видиш дивна пона од она два сокола сива“. Матере плачу, а они се устежу, стиде се један од другог да проплачу, а срце им све брекће, „чудо дивно што не пукне веће“. Тако стигосе бијелу манастиру, гдје их настојатељ отац Варнава љубавно прими и предаде учитељу, да их учи књизи. Петар ће служити оца Варнаву, а Никола оца Тихона. Па се сад свега сјећају из живота њиховог служења. Стари Тихон, већ као сваки старији човјек, имао својих чуди, паму је тешко било угодити. Има дивна чесма баш у манастирском двору, вода добра, да не може боља бити, али он увртио у главу, да му боље чини навор из горе, који гаје од манастира подалеко био. А шта неш, мораш слушати. Тако Никола сваки дан узме крчаг, па пође извору, пружи крчаг под цијев од чесме, и док вода брбоће — каткад се и прелијева преко крчага, а Никола не осјећа, — он се више мислима у своју постојбину, и у мислима се разговара са својима. Тако му се једном учинило од жуборења воде, као да чује звонца са стада: види сестру, гдје весело враћа стадо кући на мужу. Гле, канда осврнула се, али што га тико дуго гледи, као да га не познаје; он би да јој се јави, али још се савлађује, познаће га; па једаред му прекиниће жеља, трже руком, да јој махне пут овамо, да јој се јави — у то крчаг треском тресну о камен, и разби се у комаде. Плачна лица јави се оцу Тихону, али према страху и уображењу његову

није га ни карао тако љуто. Петру зује још и дан-данаас оштре ријечи настојатеља Варнаве, како га је изружио, кад га је оно ухватио, гдје се руком машно за трешњу, да узбере. Тешко ли је удахнуо тада: Боже, коме чува те трешње отац Варнава? Где, врапци падају на њих и немилице кљују, а ја да не смијем ни погледати на њих? И ту зинуло срце у Петра при погледу на адраве и румене трешње — мука жива! Ено трешње, ево и извора и пред њихове очи отворио се читав један одејек из њихова живота. Колџа је данас разаниса! Од Николе поста Никанор, а од Петра — Прохор. Настојатељ сад више не ће звати: „Никола“, „Петре“, него ће љубавно: „Ходи оче Прохоре“ или „дела, молим те, брате Никаноре, прочитај молитву овом човјеку!“ а њима све коса расте од милине. Од данас они не служе више ни оца Варнаву ни оца Тихона, то је посао других; шта више и њих двојицу ће сад други служити, одјећу им и обућу очистити, воде спремити, коња оседлати кад у парохии поћу. Ех, сзала, брате, слава Богу на висинама!

У мислима и рагосору брзо пројури вријеме, чисто се тргосмо, кад нас манастирско клепало опомену, да је већ вријеме ручку.

Свечан је ово дан, манастир слави, што је добио два нова служитеља Божијег олтарѣ, а и овако је то пријека потреба била. Тихон остарио и отешчао, требаше дакле одијене и то овако младе одијене, јер парохѣја бијаше широка и посла много. За ручком се отац Тихон рашћеретао, па ће тек од једном окренути говор, како је он у своје вријеме нишао у манастир на пострѣг. Он прича, а ми слушамо:

„Започео сам био богословију, али је нијесам могао довршити, љута ме је болестица обхрнула пред крај треће године, тако, да сам по савјету љечничком морао напустити школу. Да ми не би школа пропала, узме ме на испит блажене памети митрополит Георгије, и кад се увјерио, да из науке о богослужењу и правили црквеном доста знам, пошаље ме са још једним кандидатом у манастир на пострѣг; ја ћу остати послеје рукоположења у манастиру и вршити службу, да би остала браћа лакше могла вршити парохѣјске дужности, а мој сапутник вратиће се на други позив и дужност.

„Манастир Св. Пантелејмона, гдје сам примио монашки пострѣг и прѣобитно прибројан био, лежи дубоко у бријегу, опасан је високим бреговима. Донекде смо се могли колима возити, али доцније морадосмо кола оставити и узјахасмо коње, док и коње остависмо у једнога ханѣје, те узаном једном етазицом полако се кренусмо уз брдо манастирској цркви. Било је већ давно по Бртову, јесен дубока. По брдица полегла магла, па те увија и дави кухњим задахом. Које од стркола пута, које од загушљиве магле брао се уморисмо. Станемо, да се мало одморимо.

— Треба ми чекати, док се магла не дигне, овако је ало, брате, удавиће нас ова куга — рече ми сапутник.

— Не чини ништа — одговорих му — за мало, па ће се разићи магла, ено се и сунце већ види, а што прије стигнемо манастиру, тим је боље, прије ће се и обред свршити.

— О, брате, па што ти је тешко уз овај пут ићи, нигдје равнине, већ све уз брдо и горе, нигдје чисте стазе ни видокруга!

— На путу, којим идемо, не дејтају руже, тежак је то пут — мишљах у себи — трљем су обасути пути самопрегорења. Ако ружа тражио, нијесмо добро ударили, боље се врнимо назад, овдје их нема.

„Оснивач манастира, благочастиви какав муж, добро схватајући смисао манастира, и саградио га је тако далеко, и на страни, да би опомену онога, који

у њ улази, да је тешко до њега доспјети; и кад дођеш једаред у њега, натраг се више не може. За то је валда и удешен тај дуги пут до њега, да довољно даде прилике за предомисљање о кораку, који чини онај, који жели да се монаштву посвети. Нас двојицу не пољуљаше такве мисли о повратку с изабраног пута; може бити кушач би своје учинио, да нас из невоље није тргао јек манастирскога звонцета позивајући нас јасним трептајем својих звукова Богу и Цркви: Приђите ко мнѣ кси трѣждающисѣ и шѣрмѣнении, и азъ обпокою вы. Возмите нго мѣ на спѣ, и набчитисѣ ѿ мене, іакѣ крѣтокѣ, всѣмъ и смиренѣмъ сердцемъ: и шѣрашцѣтѣ покой дѣшамъ вшымъ. Нго во мѣ благо, и время мѣ легко естъ.

„Крјешком надом осоколио нас је јасни звук манастирског звонцета, необичан осјећај прострујао нам је кроз душу, и ми, не знајући ни сами за што, убрзасмо кораке и похитасмо ближе прики. Пријатно расположење чисте душе, која се на једно само ријешила, учинило је, те смо јасно одговарали на сва питања настојатељева, која нам је стављао при обреду пострига и облачења у расу и камилавку. Кад је пак настојатељ читао св. јеванђеље: Иже любитъ отца или матерь паче мене, иѣстъ мене достоинъ: и иже любитъ сына или дщерь паче мене, иѣстъ мене достоинъ . . . срце ми је застрепило и уздах ми се отео из груди — то је био пошљедњи поздрав мојим милим и драгим рођацима. Тада сам тек схватио сву озбиљност овога чина.

„Послије свршена обреда изашли смо, баш као што смо мало час и ми учинили, на оближње манастирско брдо, јер је лијепо било, и маглу је већ у велико сунце разгонило било. Свуда се сија, жути се листе на дрвећу, по долинама се трава и сијено сасушило и свенуло, лежи као сухо злато, па се прелијева сирим јаркога сунца. Далеко тамо, колико видокруг кружи, из земље се чисто пуши и као лаган уздах диже се над земљом — то уморена природа надише; допијела је богата рода, а сад је вријеме, да се почине и одмори.

„И ја осјећах, како у мени умире по првом живљењу стари човјек, који се распада у жељама преварљивијем, и како се нов човјек обнавља духом ума својега. Бијаш негда у тами, а сад сам видјело у Господу, живићу као дјеца видјела што живе. Оварило ме сунце на растанку, па ме љуби и грли топлим зракама својим, као да му је то задњи пут, кадѣ никад више не ће прођећем осванути; тако ме љуби, као што ми љубимо своје миле и драге сроднике и пријатеље, кад се растајемо од њих; поздравља ме сунце при растанку, као што пошљедњи пут поздрављаше нови човјек старог.“ —

Отац Тихон умуче, а ми од запетог слушања једва дођосмо до даха, савија нам је жао било, што му је приповијетка тако кратка била. Друго ћутасмо утонувши у море мисли. Тек у неке нас опет пробуди стари Тихон. „Јесте ли, и ви, млада браћо наша, данас тако осјећали, као ја тада? Јесу ли и вас исте мисли угрожавале? Јесу, јесу! читав вам то с одлучности лица нашега; вјерујем у вашу чисту душу, да ће те бити ваљане слуге Божјега олтара, те како сте се данас обукли у оружје свјетлости, надам се, да ћете увијек сијати у добрим дјелима, и свијет наш, наша мила паства, видјеће добра дјела ваша и прославиће Оца нашега, који је на небу“.

— Амин, да Бог да! — завршисмо ми остали.

1899.

Владимир Боберик,

јерођаков.

Ријеч двије родољубима на оцјену.

(Свршетак.)

II.

Пратећи рад Српске Књижевне Задруге за ових седам година њена живота, дошао сам до освједочења, да су књиге, које она издаје, и по бираном и богатом садржају, и по елегантном издању, нај јефтиније књиге за наш српски народ, коме је пружена прилика, да добије *седам* укоричених књига (а неки пут и *осам*) за цигла 3 фор. или 6 круна.

Ми знамо да су добре књиге пријека потреба нашем народу; знамо како су велике користи од добрих књига, знамо да би ширењем добрих књига помогли и народу своме и књижевности нашој, али што је најглавније не ћемо да знамо: *да српској књизи наша врата широм отворимо, па да улегне у сваку српску кућу.*

Може ли наш народ схватити потребу и замахај ових, по њега најодабранијих књига? Може ли се с њима упознати и оцјенити њихову вриједност, ако се нико не заузме, да народ с њима упозна? Да богме да не може. Бадава је ту апеловати на жарко српско родољубље нашега српскога народа, — не користи ломити перо и тропити мастило, ако се збиљски не приме образованији људи те културне мислије. Они су најпозванији да српској књизи утиру пут у српску кућу.

Повод овим редцима дао ми је извјештај Задругин, по коме сам видио, да у ширењу српске књиге страшно назадујемо. Желећи да VIII. коло књига Задругиних што више буде проширено, завршујем са ријечима Љубе Ковачевића.

Гледајући — вели Љ. Ковачевић — како Српству и његовом националном животу пријети погубао са више страна, како нам се у читавим покрајинама само име не признаје, ваља нам више но игда прегнути, да се наш народ културно унаприједи и духовно препороди, а то се најбоље постижева народном књигом, који је задатак узела на се и Српска Књижевна Задруга. Досадашњи одзив нашега народа служи на част његовој националној свијести и улива нам наду, да не ћемо подлећи у културној борби, која пресуђује да ли ће један народ живјети својим националним животом или не. Изгубимо ли битку у тој борби, знајмо да је не ћемо добити ни „топом ни пушком“, како се многи узалуд надају.“

„Деветнаести вијек, — наставља даље — који је високо поставио идеју народности, већ је на измаку. Похитајмо, да наш народ што више просвијетимо и књигом српском националну свијест ојачамо, докле идеја народности још игра прву улогу при одлучивању о судбини мањих и слабијих народа, јер послјије може бити све допкан. То увиђају и непријатељи нашега племена, па за то су и заложили сву снагу да нас на културном и просвјетном пољу претеку. Ну ми, не смијемо допустити, да у тој племенитој борби будемо побијеђени, јер ако би то, не дај Боже, с нашега нехата било, знајмо, да је Српство свршило.“

Загреб, мјесца октобра 1899.

Задругар.

Црквене вијести.

Уношење антииниса у новоподигнуту цркву. С благословом и дозволом Његовог Високопросвјештенства АЕ. и Митрополита Дабро-босанског господина

Николаја, парох Петровачки Никодим Новаковић унио је освешени антиминос 24 октобра о. г. у новоподигнуту цркву у парохији Багашкој, у протопрезвитерату Петровачком.

Књижевне вијести.

Мисли о цркви, држави, вјери, народној просјети и т. д. К. П. Побједоносцева. Превео из „Московскога Зборника“ Архимандрит Н. Дучић у Београду. Државна Штампарија Краљевине Србије 1899. Цијена 1 динар.

Говор протопрезвитера Јована Јеремича, држан 6. (18.) октобра 1899. на епархијском сабору православнога српскога свештенства Архиепископа Карловачког у питању саборскога изборнога реда. Српска Манастирска Штампарија у Сремским Карловцима 1899. Цијена 10 новч.

Рамазанске вечери приповијетке из мухамеданског живота од Бранислава Ђ. Нушића. Ове лијепе приповијетке које је одао Прва српска штампарија Ристе Ј. Савића и др. издала у првој књизи своје „Српске забавно-поучне библиотеке“ могу се сада код исте штампарије уз знатно спуштену цијену добити. Књига је у тврдом елегантном повезу стајала прије 1 ф. 30 новч. или 3 динара а сада у истом повезу стоји само 1 круну.

Коњарство. Написао А. Д. Штампано у Српској Штампарији у Загребу 1889. Цијена 30 новч. а може се добити у Српској Штампарији у Загребу. Написи су појединих одјељака у овој књижици ови: „О коњу у опште“, „Из коњског љекарства“, „Запат (расплод) коња“, „Подизање коњушнице“, „Тимарење коња“ и „Кад се купује и кад се продаје“. На крају књижице додате су и три илустрације, и то прва о нагледу здравог коња, а друге двије о видљивим манама и болестима коња.

Die Landwirtschaft in Bosnien und die Hercegovina. Mit 21 Katrogrammen, 14 Diagrammen und 20 Bildertafeln. Herausgegeben von den Landesregierung für Bosnien und die Hercegovina. Sarajevo, Landesdruckerei 1899.

Нова издања, Издавачке књижарнице и штампарско-умјетничког завода Пахер и Кисића у Мостару:

Одјек у славу вјенчања Њ. В. Књаза Данила Петровић-Нjegoша са Њ. В. Привредом Милцином Мекленбург-Стрелицком. „Марш“ Композиција за гласовир од Милоша А. Дозела, у обичајном формату са осам страница и дивотно израђеном сликом високих младенаца. — Цијена 80 новч.

Поздрав из Мостара, смјеса омиљених српских пјесама, за гласовир написао Милош А. Дозела, у обичајном формату са осам страница и дивотно израђеном сликом Мостара. Ова је композиција посвећена *Доброшћорној задрузи српских пјанчевачких.* — Цијена 80 новч.

Herbarium „Збирка биљака“ од професора А. Пихлера, штампан ћирилицом и латиницом, свако засебно. Ова „Збирка биљака“ састоји се од: 382 раана натписа (имена биљака, које расту у разним крајевима свијета, а по највише у Херцеговини и Далмацији). Сваки натпис одијелен је са рупицама, да се може лагано откинути и на биљку прилијешити, даље, 10 арака глатке, бијеле хартије, 10 арака за процјеђивања „Filtrirpapier“, 2 листа гумиране и на мале стризе (еграфе) набушене хартије, а најзад све сложено у тврде и врло лијепо израђене корице. На уну-

трашној страни корица, налази се штампано упутство за сакупљање биљака. — Цијена 1 круна и 50 денара.

План од Мостара. Овај план израђен је у формату књиге, погодан за реп, гдје се налази карта пресавијена, у техничкој изради са бојама, осим тога имаде штампано: кратак опис Мостара и његове околице, сви политички, војени и други јавни уреди, разни заводи, друштва, главне трговине, особите знаменитости Мостара и његове околице и т. д. Овај план врло је подесан, а нарочито за оне, који први пут дођу у Мостар. — Цијена 1 круна.

Јавна благодарност.

Висока асмањска влада благоволела је даровати црквама у Надинићкој парохији ове ствари: 1. цркви у Допркама: Службеник, Требник и Дополнителни Требник; 2. цркви у Надинићима: једно свештеничко одјејаније, полијелеј (цвијет), крст за часну трапезу, два чирака, кадионицу, два велика чирака око амвона, два велика кандила, четири мала кандила, цетохљебницу, два мала чирака за проскомидију, дарак за путир, дарохранионицу са прибором за св. причешће, прибор за св. причешће, Јевангелије, Апостол, Октоих I. и П. дан, Требник I. и П. дан, Службеник и 150 фор. у готовом новцу, те за речене дарове, потписани, у име народа горње парохије, изричу високој дароватељи највећу благодарност.

У Гацку - Надинићима, 10. септембра 1899.

Парох:

В. Вишњевац,

владаратељ протопротоијерата.

Предсједник црквеног одбора:

Д. Зиројевић.

Званични огласи.

Управа српско-православне митрополије Зворничко-тузланске.

Број 673, ex 1899.

Е д и к т.

На молбу Алексе Живковића из Зворника, да се од своје супруге Савке, за чије се боравиште не зна, брачно разведе, позива се тужена Савка, да се у року од три мјесеца, рачунајући од дана едикта, оном духовном суду писмено или лично пријави и мјесто својег боравка означи; јер ће се у противном случају, одсутној Савци службено поставити замјеник, с којим ће се поведени брачни процес продужити и коначно довршити.

У Д. Тузли, 14. октобра 1899.

3 - 1

Управа српско-православне митрополије Зворничко-тузланске.

„Источник“ излази два пута и то 15. и последњег дана у мјесецу. Цијена је листу на цијелу годину 4 фор., а на пола године 2 фор.; за стране земље на цијелу годину 5 фор., а на пола године 2.50 фор. Учитељима основних школа и ђацима даваће се лист у пола цијене. Претплата се шаље администрацији листа, а рукописи уредништву. Рукописи не враћају се.

Прва српска штампарија Ристе Ј. Савића и друга у Сарајеву.

ИСТОЧНИК

ДУХОВНИ ЧАСОПИС

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЈЕТНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКО-ПРАВОСЛАВНОГ СВЕШТЕНСТВА
И НАРОДА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.

Год. XIII.

Сарајево, 30. новембра 1899.

Бр. 22.

ВЛАСНИК:

ЊИХОВА ВИСОКОПРЕОСВЕЩЕНСТВА СРПСКО-ПРАВОСЛАВНИ БОСАНСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКИ
АРХИЈЕРЕЈИ.

УРЕДНИК: ТЕОДОР ЈУНГИЋ, ПРОТОЈЕРЕЈ.

ЗВАНИЧНО.

Српско-православна АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Број 2959.

Рез. II. ex. 1899.

Окружница.

Пречасном свештенству и српско-православним општинама Дабро-босанске епархије.

Јован Петровић, краљ. професор и гимназијални катихета у Загребу, почео је издавати мале књижице под опћим насловом „Хришћанска књижица“, у којима се излажу религијозно-морални чланци за поуку у вјери, и упутство у моралном владању, православне српске младежи.

У овим се књижицама говори кратко, језгровито и разумљиво о главним дужностима и врлинама хришћанским, те се из њих може поучити не само школска младеж него и одрасли, па и сви, који год читати знају.

Ове врло поучне књижице поштовани је писац намјеран издавати, ако буде повољног одзива, сваког мјесеца по једну књижицу и свакој је цијена само два новчића, те и највећи сиромашак може годишње уштедити и дати 24 новчића за 12 овако лијепих хришћанских књижица, у којима ће му дијете и у школи а и после школе налазити праве хришћанске поуке.

С тога похваљујући овако племенито подухваће вриједнога писца, препоручујемо нашем пречасном свештенству и српско-православним црквеним општинама, да настоје како би се на ове хришћанске књижице, како школска, тако и остала писмена младеж претплаћивала и што више их набављала.

Српско-православним родитељима такође се препоручује, да своју дјецу, која год читати знају, на ове корисне књижице претплате, а и поједини родољуби хришћани могли би и повише ових књижица купити и сиромашнијој школској дјечи као поклон раздијелити.

Нарочито пак ширење ових књижица очекује се од српско-православних катихета и учитеља, којима је то по њихову положају и дужност, да на овај zgodни начин морално-религиозну просвјету шири и утврђује.

Хришћанске књижице могу се добити: код Јована Петровића, свештеника-професора у Загребу.

У Сарајеву, 11. новембра 1899.

АЕ и Митрополит Дабро-босански:
Николај.

Из АЕМ. консисторије Дабро-босанске.

Одликовања. Никодим Новаковић, парох и надзиратељ протопрезвитерата Петровачког, одликован је 11. новембра о. г. црвено-угаситим појасом.

НЕЗВАНИЧНО.

Пошљедна борба у храму.

Из дјела П. Дидона: Исус Христос.

(Наст. зак.)

Исус се није могао јасније изразити, ко је Он био, и од куда му та власт да ради, као што је радио. Виноград, кога посади домаћин, ограда, која га окружаваше, направљена пивница, кула за чување, све то значи Израиља, изабрани народ Божји, са законом, кога он чува, са храмом, и са његовом вјером. Виноградари су чланови јерархије. Слуге које бинше послани да приме родове, били су пророци. Какву дакле одредбу имадоше они! Дух Божји испуњаваше их, али привремени виноградари далеко од те намјере, да их приме, да им се повинују, да

им један дио од родова предаду, они их нападају, туку, и отјерају их празних руку.

Син домаћиниов је сам Исус. Он је неизвјерно виши од пророка. Његов је назив јединствен, његово право неограничено и савршено. Он долази тихо и скромно, без друге какве сјајне круне осим круне Божијства увијеног у љубав; али Он ће најгоре проћи, бацаће Га из винограда и убиће Га, слично онима, који су Му претходили, и које су гоњили и мучили.

Тешко се невјерним и алим виноградарима! Тешко се грјешној јерархији! Јер они проганају и убијају оне, које Бог шаље, јер они не штеде ни самог Сина Божијег — Божија ће их освета постићи. Царетво ће бити предано другом управитељу. Од Јудеја прећи ће на незнабошце. Изабрани народ постаће неваљало народ, а дотле напуштени народи постаће изабрани народ.

Што се тиче Сина, одбацивање његово од стране грјешних првака јудејских биће почетак његовог прослављења. Он ће бити угаони камен у новој згради. Ђуди, који бијаху наручени да зидају, одбацише Га; али Бог је ту да дјело сврши, а то чудесно дјело задивиће цео свијет.

Непријатељи Исусови не ће га моћи сатрти, прије ће они сами бити сатрвени. Кад суђење почне, пашће овај исти камен на њих, и сатрће их. Ово опомињање на невјеровање и злочине власника у односу према пророцима па и самом Сину Божијем, ова пророчанска пријетња са Божијом осветом, ово одбацивање (које бијаше близу), своме позиву невјерне јерархије, пропаст свих противника Исусових — они строги укори повећаше огорчење свештеника и књијжника. Њихово бјеснило изби на површину. У овом тренутку хтједоше они ухватити Исуса, али Га је народ бранио, а власници дрхташе пред масом.

Они се удалише и домишљаху се новим лукавствима.

По сваку цијену они хтједоше окривити Исуса пред римском власти. Пође ли им за руком, да Спаситеља означе као опасна бунтовника, који буни народ, то ће они тада испред себе истурити римског намјесника, који се не ће устезати да казни свакога, који се диже противу државних права. Ова сплетка би лијепо и брзо удешена. Поглавари сами не показују се; они шаљу неколико својих ученика напријед; изабраше више Фарисеја и Иродоваца. Први бијаху живе присталице народне независности, а други, присталице породице Иродове, клањали су се као и она господареву царском. Ове двије странке, које су се иначе међусобно преширале радише у споразуму сада, кад се требало борити противу Исуса и упрощити Га. Политика је пуна таквих савеза.

По што су се споразумјели, послаше овоје изасланике Исусу. Ови преставише се као да имају грижу савјести, и да би ради били слиједити само гласу праведности; они почеше подмукло ласкати Исусу. Ови хтједоше Га изневадити. „Учитељу“ рекоше они „ми знамо да си истинит и да не мариш ни за кога“. Са овом подмуклом хвалом они су хтјели приморати Исуса, да им одговори на њихова питања. Па онда додадоше: „Треба ли дати харач ћесару“.

Лукавије питање није могло бити постављено Исусу него питање о плаћању пореза римском царству. Оно узбуђаваше масу народа до крајњости јер то питање бијаше исто што и питање о народној независности. Против плаћања пореза бунтовници су бунили народ, и народ плаћаше порез са опирањем, он попушташе сили, и очекиваше да га Месија ослободи јарма. Галилејци су били познати као врући запешенаци за независност. По што они сада очекиваху одлуку Исусову у погледу плаћања данка Римљанима; то бијашу поуздано увјерени да је Он као Галилејац, и као Месија, које достојанство Он Себи приписиваше, даље, и као пријатељ народа, — одлучни противник туђинског господарства, те да ће несумњиво одбацити плаћање данка Римљанима као званични знак ропства. То бијаше одговор, коме се они надаху.

Господ провиђе лукавство, и скиде им обрамину једном ријечи:

„Што ме кушате?“ питаше Он. „Покажите ми новац харачки“.

А они му показаше новац са ликом царевим. Он питаше: „Чиј је образ овај и натпис?“ А они му одговорише: „Ћесаров“. „Подајте дакле ћесарево ћесару а Божије Богу“.

Имала је једна пословица у школама правних зналаца, да, ма гдје да је новац неког краља у тјечају, да би становници имали признавати тога краља као свога. Двије врсте новца бијашу код Јудеја у промету, једна врста бијаше свјетовна а друга црвена. Прва бијаша знак земаљске политичке силе и власти, а друга знак силе и власти Јехове. Исус се послужи овим значењем да изрази најнужнију и најзаборављенију истину: Разлика између два друштвена поретка, куда човјек припада и разлике двију дужности, које се од туда развијају са човјека. Обзиром на видљиву материју, на своје тијело, на биће скопчано са спољашњим свијетом, он је члан чисто људског друштва, он припада народу, држави; он је поданик државне силе. Обзиром на његов разумни дух, на његов унутрашњи живот и његову савјест, он припада вјерском друштву, он је поданик Божиј.

С мало ријечи Исус означава пут човјечанству по коме оно треба ићи. Сва древност, па и Јудеји, живљаху у теократским друштвеним приликама, вјера и држава не бијашу разлучене. Сила истине,

која произађе од Бога, примора Израиља, да те двије силе у свом појимању растави. Јер, по што је као народ своју независност изгубио, остала му је само црква. Али ташта нада била је још увијек, да ће опет постати велики народ, и да ће се обновити стара теократија. Кад рече Исус: „Подајте ћесарово ћесару а Божије Богу“ указа се разлика између вјере и државе, и званично утврђена. Духовно царство, које Он хоће да оснује не ће се помијешати са земаљским. Живјеће у земаљским царствима, често гоњено и савлађивано, али ће увијек оно уважавати права њихова. Никад не ће се обновити наука Јуде Гаулавнићанина, никад се не ће освета вршити над земаљским царствима успркос свих гоњења и мржње од стране њихове друкчије, него тим, да се иста испуне правдом, миром и добротом. Државе немају се ничега бојати од цркве Исусове. Оне ће од ње примати само доброчинства, и нема бољег јамства за њихов мир и благостање, него Онога, који каже: „Подајте ћесарево ћесару и Божије Богу“.

(Свршаће се.)

Религијозно-морални листићи.

Напијешено православној епископској младежи и сваким Хришћанину.

Превео и попунио: Јован Петровић, свештеник-катихета и професор у Загребу.

Не судите, да вам се не суди.

1.) Из пописе преподобнога о. Доротеја.

Ништа тако не гњеви Бога, ништа тако не нагрђује човјека и не доводи дотле, да га Бог оставља, као: оговарање, или осуђивање, или понижавање ближњег. За што не осуђујемо радије сами себе и наше гријехе, за које ми бар знамо, и за које ћемо одговарати пред Богом? За што навлачимо на себе суд Божји? Што тражимо од његова створа? Зар да не задрхемо, чујући, што се догодило с великим оним старцем, који је дознавши за једнога брата, да је згријешно, рекао: „О, гадно је учинио!“ Тада св. Анђео донесе к њему душу грјешникову, и рече, му: „Гледај, онај, кога си ти осудио, умрије, гдје желиш да га смјестим, у царство или у муку?“ Има ли што страшније од овога терета? Јер што друго и значе ријечи анђела, речене старцу, ако не ово: Почем си ти судија праведних и грјешних, то реци, што наређујеш с овом смјерном душом? Да ли ћеш ју помиловати или ју предати мучењу? Свети старац, поражен овим, проведе цео свој даљи вијек у уздицању, сузама и неизмјерном напору, молећи се Богу, да му опрости тај гријех,

— и све то тек послје тога, како је он, павши ничице пред анђелом, добио опроштење. Јер ријечи анђелске: „Ето, Бог ти је показао, како е тежак гријех осуђивање, да не би више пао у тај гријех“, већ су значиле опроштење; ипак душа старчева до саме смрти његове не хтједе се више утјешити, и оставити свој плач. И тако, што тражимо и ми од нашега ближњег? Што хоћемо од туђег терета? Имамо се ми, браћо, за што бринути! Сваки да пази на себе и на своје гријехе, Јединицу Богу припада власт оправдавати или осуђивати, јер он зна и душевно расположење сваког појединог, и снагу, и начин васпитања, и дарове, и састав тјелесни, и способности; и према томе суди свакоме, како Он сам зна. — Заиста се догађа, да брат сагријешни према брату због простоте: али има једно добро дјело, које је Богу милије него цио твој живот; а ти га судиш и осуђујеш, и теретиш душу своју. Ако је и посрнуо мало, откуда ти знаш, у колико се он покајао, и колико је пролио крви своје прије, него што је сагријешнио; и Бог види труд и тугу његову, које је он, као што рекох, поднио прије, него што је сагријешнио, и опрашта му. А ти знаш само за гријех; и онда, кад му Бог опрашта, ти га осуђујеш и губиш душу своју. Откуда ти знаш, колико је он суза пролио због тога пред Богом? Ти си видео гријех његов, а кајања нијеси. — А често ми, не само осуђујемо, већ и понижавамо ближњег. Понижење је то, кад човек не само осуђује другог, већ га и презире, т. ј. гнуша се ближњег и избјегава га, као неку нечистоћу и заразу: то је горе од осуђења и много пагубније. Они који хоће да се спасу, не осврћу се на недостатке ближњих, већ увијек пазе на своје властите, и напредују. Такав је био онај, који је, видећи да му је брат сагријешнио, удахнуо и рекао: „Тешко мени! као што је он сагријешнио данас, тако ћу ја сјутра“. Рекавши: „Тако ћу и ја сјутра, улио је у себе страх и бригу о томе, да и он може у најближем времену, сагријешити, и тако је избјегао, да не осуди ближњег. При томе се није тиме задовољио, већ је и сам пао на кољена и рекао: „И он ће се у најгорем случају покајати за гријехе своје, а ја се не ћу као што треба, не ћу се покајати, нити могу као што треба“. Видиш ли ти просвијетљену Божију душу? А ми, грјешници, осуђујемо без разбора, гнушамо се, понижавамо, ако ма што видимо, или чујемо, или само посумњамо: и што је још горе, ми не застајемо само на својој властитој повреди, већ сусретајући другог брата, одмах му говоримо, то се и то догодило, и шокимо му, увосећи гријех у срце његово. И не бојимо се ни онога, што је у св. Писму рекао: „Тешко ономе, који поји ближњег својега, додаје мијех свој, да би га опојио и гледао му золотињу (Авак. 2. 15), већ извршујемо дјело ђаволско, и не бринемо се за то. Јер

што друго ради ђаво, ако не мучи и не шкоди? А ми се показујемо помоћницима ђаволским на штету своју и ближњег: јер ко шкоди души, тај потпомаже демоне, а којој доноси корист, тај помаже св. Ангелима. За што ми падамо у то, ако не с тога, што немамо у себи љубави? Јер, кад би ми имали љубави, ми би с болом у души и са сажалењем гледали на недостатке ближњег, као што је речено: *Љубав покрива мноштво грјеха* (1 Петр. 4. 8). *Љубав не чини што не ваља; све покрива и т. д.* (1 Кор. 13. 5).

II.) Из књиге „Школа побожности“.

Једном сјеђаше Јован Саватијски у пустињи и размишљахе о богоугодним дјелима. К њему долази из једне обитељи старац, да га посјети, и да прими од њега благослов..... „Како живе твоја сабраћа?“ запита га Јован. — „Добро, молитвама твојима“, одговори шок. „А како живи тај и тај цриоризац?“ опет запита угодник Божји за једног инока, о коме се проносно рђав глас. „Ни мало се није промијенио“ рече дошљак. — „Тешко њему!“ рече Јован, и на те ријечи ухвати га некакав чудан сан; види он себе, да стоји пред Голготом; види Исуса Христа међу два разбојника; Јован потрча да се поклати Спаситељу свијета, али тек што се приближи, на једанпут се Исус окрену околом стојећим анђелима и рече им: „Пагурајте га напоље! то је антикрисл; јер је осудио свога брата прије Мога суда“. — Кад је Јован бјежао кроз врата, запе мантијом о нешто, те ју је морао свући и оставити ту. — На то се пробуди и дрхћући од страха с дубоким уздахом рече посјетнику: „Страшан је за мене давашии дан“. — „Зв што то?“ запита старац. — Тада му Јован приповједи свој сан и додаде: „Остављена мантија значи то, да сам ја, због тога, што сам осудио брата свога, лишен Божјега покровитељства и благодати“. Од тога доба молио се је Јован седам година Богу у пустињи, није кушао хљеба, није улазио у ћелију, није говорио с људима. Најпослије опет у чудном сновиђењу види он, да му је Господ дао његову мантију и тијем је познао, да му је опроштен тешки грјех осуђења.

III.) Из исте књиге.

Неки монах није се ни најмање бринуо за своје спасење постом и молитвом. Најпослије дође вријеме, да се и он раставе са животом својим; и кад се браћа скупеше око одра његова врло се зачудише видећи га, да овај, безбрижни монах, оставља овај свијет не само без страха, него захваљујући Богу и шта више смијући се. — „Како то, да си ти у грозни час суда Божја тако безбрижан?“ запиташе га они: „Ми знадемо твој живот и не схваћамо твоје равнодушности; укријени

се силом Христа, Бога нашега и реци нам, да прославимо његово мило-
срђе“. — Тада умирући инок, подигавши се мало на кревету, рече: —
„Ето тако, оци и браћо! живио сам немарно, и сад су ми сва моја дјела
предочена и прочитана анђелима Божјима; ја сам скрушено признао
та дјела и очекивао сам сву строгост суда Господња.... Но на један
пут ми анђели рекоше: „Уза сву твоју немарност, ти нијеси никог
осуђивао нити икоме злобио“, и код ових ријечи раздерише рукопис
гријеха мојих. Ето, у томе је извор моје радости! Рекавши ово, монах
предаде с миром душу своју Господу. *Не осуђијте, да не будете осуђени;
опростите, и опростиће вам се*, рекао је Господ (Л. 6. 37).

IV. Из „Старога Патерика“.

У једном манастиру падне један брат у гријех. — Скупила се
браћа и послаше по оца Мојсија да суди. О. Мојсеј узе стару корпу,
напуни је пијеском и тако пође. — Браћа, која му изиђоше у сусрет,
запиташе га: „Оче, шта то значи?“ — Старац им одговори: „То се
расипају моји гријеси за мнош, — али их ја не видим, а пошао сам
овамо, да судим туђе гријехе“. — Кад чуше то браћа, не рекоше своме
брату ни ријечи, већ му опростише.

О сједињењу јулијанског и григоријанског календара.

(Прештампано из „С. С.“).

(Наставак.)

*

Никејски васељенски сабор, да би учинио краја аномалији, која
се у цркви дешавала, да су једни прије, а други послје славили праз-
ник Пасхе, наредно је:

1. да се Пасха има празновати увијек у недјељу;
2. да први дан Пасхе буде увијек она недјеља, која долази по-
слије првог пуног мјесеца у прољећној еквinoxији;
3. да Пасха не смије никад у једну исту недјељу пасти са ју-
дејском, и ако би јудејска Пасха пала горе одређене недјеље, онда се
хришћанска Пасха има празновати идуће недјеље.

По овоме дакле ако хоћемо да израчунамо кад и у који ће дан
пасти Пасха, морамо знати кад је еквinoxија, кад је најближи пун
мјесец, која је недјеља најближа пуном мјесецу и кад је јудејска Пасха,
или другачије да кажемо, морамо знати ход сунца, ход мјесеца и про-
мјену недељних дана; а све ово показиће нам календар.

У вријеме Никејског васељенског сабора био је у употреби календар, што га је сачинио 46. год. Јулије Цезар помоћу Соригенеса, и њега је сабор узео за основу свога наређења.

По јулијанском календару има у години 365 и $\frac{1}{4}$ дана, те за то свака четврта година има 366 дана. Али је доцније доказано, да је сунчана година нешто краћа, него што вели јулијански календар. Тако је прољетња еквинокција, која је у вријеме Никејског сабора пала на 21. март 1582. године, кад је папа Григорије календар исправљао, за 10 дана прије наступила, дакле 11. марта. По томе т. зв. тропска година не би била од 365 дана, 6 сати, него 365 дана, 5 сати 48 минута и 46.17 секунда. Ушљед те разлике је јулијанска година сваких 129 година исказивала 1 дан више, т. ј. од тих 11 минута и 14 секунда за 129 година постао је један дан, те за то прољетња еквинокција послје сваких 129 година пада са једним даном раније прије 21. марта.

Никејски сабор је ријешио и то, да александријски патријарх, налазећи се у мјесту, гдје се највећма његовало звјездарство, има сваке године установити кад пада Пасха и онда то, за времена, објавити цијелој цркви. Но како се та наредба није дала баш лако изводити због оскудице у комуникационим средствима, то покушаше учењаци, да нађу какав год начин, па да помоћу њега могу израчунати дан Пасхе за више година унапријед, те се тако не ће морати чекати на вијести александријског патријарха. Тако калуђер Анијан, за времена цара Аркадија (395—408) пронађе циклус, који се и данас у нашој цркви употребљује, и који је преудесио неки Викторије из Аквитаније, те се такав употребљује у римској цркви од 557 године.

Том циклусу је основ ово: Још је чувени атински звјездар Метон 439. год. прије Христа опазио, да се мијене мјесеца послје сваких 19 година у истом реду понављају, или ако когод кроз 19 година биљежи мијене мјесечеве т. ј. кога дана у мјесецу пада пун мјесец, нов мјесец и т. д. видјеће, да ће послје 19 година мјесечеве мијене пасти на исте дане. Тај круг од 19 година, зове се *мјесечев круг*, Метонов круг, алатан број¹⁾. Даље је доказано и то, да недјељни дани послје 28 година падају у исте дане у мјесецу; или ако когод кроз 28 година биљежи на пр. кога дана у мјесецу пада недјеља у току године, тај ће се ред послје 28 година поновити. Овај круг од 28 година зове се *сунчани круг*. Анијан је, а послје њега и Викторије, број мјесечевог круга и сунчаног круга помножио и добио 532 год.,

¹⁾ Најлакше се може изнати, ако се унутриј година дода 1 и цијела свота подијели са 19; остатак је алатан број; ако нема остатка онда је 19.

дакле у том кругу година т. ј. 532 године, празници па и Пасха, пашће у исте дане у години и зове се *индиктојон*.

Године мјесечевог круга стари су називали, као што споменуемо, златним бројем, јер су га увијек биљежили златним словима, држећи да је непромјенљив. Али се послеје доказало да баш није сасвим тако. Наиме, мијене се мјесечеве не понављају баш управо послеје 19 година, него за $1\frac{1}{2}$ сат раније, што у 304 године износи 23 сата и 21 минут, дакле скоро читав један дан, те тако мјесечеве мијене наступају са читавим једним даном раније, него што вели Метонов циклус. Ово одступање је у 1852. години, рачунајући од Никејског васељенског сабора, износило 4 дана, а сад скоро 5 и по дана.

По свему дакле овоме, разлика је између јулијанске године и григоријанске та, што је ова прва са скоро 13 дана дужа, а и подаци јој при рачунању мјесечевих мијена показују 5 до 6 дана више. Но ни григоријанска година не одговара баш на длаку тропској звјездарској години, него је од ње дужа за 26 секунда. Од ових 26 секунда ће за 3200 година бити 1 дан, и онда ће та година бити преступна, као и 6400, а и 9600 година, а то је, као што видимо врло далеко.

Даље разлика је између те двије године јулијанске и григоријанске та, што 400 јулијанских година, по горе наведеном, износе 146.097 дана 26 минута и 16 секунда, те су по томе 400 јулијанских година са 3 дана дуже него 400 григоријанских година. За то се по Григоријевом календару сваких 400 година узме мање по три преступних година, него што их има у јулијанском календару. По јулијанском календару у сваких 400 година има 100 година преступних, а 300 простих; по григоријанском календару пак у сваке 400 година 97 су преступне, а 303 просте године.

По јулијанском календару, као што напоменуемо, свака је она година преступна, која је дјељива са 4, па према томе је свака секуларна (стотинита) година преступна, док напротив по григоријанском је свака секуларна година проста, осим оне која је дјељива са 400.

Сад да видимо каква је разлика при одређивању *епакта*. Епакта је грчка ријеч и долази од глагола *ἐπαγεῖν* = привлачити себи, мамити себи, и значи суму оних дана, с којима 365 дана у обичној години надмапнују 354 дана мјесечеве године; или епакта показују колико је дана протекло између последњег новог мјесеца у једној години и првог јануара идуће године; или може се и овако дефинисати: епакта значи број оних дана с којима је једна сунчана година дужа од 12 мјесечевих мјесеца. Један синдикан мјесечев мјесец дана траје у средњу руку $29\frac{1}{2}$ дана, за то су и мјесеци мјесечеве године од 29

и 30 дана, и 12 оваких мјесеца чине 354 дана, дакле за 11 дана мање, него што траје сунчава година. Та се разлика између двије године звала некад и епакта или додани дани. Ако узмемо на пр. да је једне године 1. јануара био нов мјесец, онда ће у тој години бити разлика између мјесечевог круга и сунчане године 11 дана; идуће године уз увих 11 дана долазе нових 11 дана, те ће тако бити 22 додата дана. Треће године ће опет са 11 дана бити више, а то чини 33 дана, али пошто 30 дана дају већ једну мијену мјесеца, та ће мјесечева година имати већ 13 мјесеци и број додатих дана, или епакта ће бити само 3 дана. Четврте године епакта чини $3+11=14$. Пете године $14+11=25$. — Шесте године $25+11=36$, а кад се од тог одузме 30, што чини цео мјесечев мјесец дана, остаје епакта шест. — У седмој години биће $6+11=17$. — У осмој години $17+11=28$. — У деветој години $28+11=39$, а одатле одузевши 30 дана, остаје за епакта 9 дана. — У десетој години $9+11=20$. — У једанаестој $20+11=31$ или епакта остаје 1 дан. — У дваиестој години $1+11=12$. — У тринаестој години $12+11=23$ дана. — У четрнаестој $23+11=34$, епакта 4. — У петнаестој години $4+11=15$. — У шеснаестој години $15+11=26$ дана. У седамнаестој години $26+11=37$, дакле епакта 7. — У осамнаестој години $7+11=18$ дана. — У деветнаестој години $18+11=29$ дана. Послије деветнаестгодишњег циклуса бива опет нов мјесец 1. јануара и тако круг мјесечев почиње из нова. По овоме би таблица, која показује епакта појединог мјесечевог круга изгледала овако:

Мјесечев круг	Епакта	Мјесечев круг	Епакта	Мјесечев круг	Епакта
1	11	7	17	13	23
2	22	8	28	14	4
3	3	9	9	15	15
4	14	10	20	16	26
5	25	11	1	17	7
6	6	12	12	18	18
				19	29

Сад кад би послје 19 година нови мјесчеви опет падали у исто доба године, дана, истог минута и секунда, онда се ових 19 епакта не би никад мјењали; али горе рекосмо, да се изнашло, да мијене мјесечеве после сваких 19 година настају за $1\frac{1}{2}$ сат раније а то за 304 године чини читав један дан, и с тога горње рачунање не би било тачно т. ј. не може се једанпут за увјек одредити разлика између сунчане и мјесечеве године.

Та нетачност се хтјела да исправи Григоријевим календаром, и то тако, што је и на даље одржано 19-огодишње трајање мјесечевог круга, али је промијењена вриједност епакта. Године 1582. испуштено је уједанпут 10 дана (од 5. октобра до 15. октобра), те је тако 11-одневна епакта 1. мјесечевог круга спала на 1 дан. Другог мјесечевог круга на 12. — Или свих 19 епакта биће мање за 10 и то је тако остало до 1700. године. По том календару 1700. година није била преступна година, изостао је један дан, те је тако епакта од 1. дана првог мјесечевог круга спала на 0, а то се биљежи са *. Год. 1800. изостаде опет 1 преступни дан, али је тада већ од оног 1½ сата кроз 304 године опет постао један дан, те због тога остаде епакта непромијењена. — 1900. године ће опет испасти 1 дан, те ће тако епакта 0, првог мјесечевог круга опет спасти са 1 и биће 29. По овом рачунању ће таблица, која показује епакта појединог мјесечевог круга од 1900. године, изгледати овако:

Мјесечев круг	Епакта	Мјесечев круг	Епакта	Мјесечев круг	Епакта
1	29	8	16	15	3
2	10	9	27	16	14
3	21	10	8	17	25
4	2	11	19	18	6
5	13	12	*	19	17
6	24	13	11		
7	5	14	22		

Епакте иду од 0 — а то одговара 30 — у обратном реду и почевши са 1. јануаром долазе уз сваки дан, тако да на парне мјесеце долази само 29 епакта, а на остале 30, за то и бива, да је у парним мјесецима фебруару, априлу, јуну и т. д. 24. и 25. епакта прописана за један дан.

Ево за примјер мјесец март и април. На 1. март долази епакта 0, а то значи, ако је 1. марта нов мјесец, онда се мјесечева година и сунчана година свршују једног те истог дана, или међу њима нема епакте. На 2. март забиљежена је XXIX. епакта, а то значи, да је мјесец 28. фебруара био већ од 29 дана, 1. марта ће испуњити 30 дана, те тако 2. марта мора бити нов мјесец. Или узмемо за примјер 16. март, уз који долази епакта XV, а то значи, да је мјесец 31. децембра био већ од 15 дана, те је тако 15. јануара испунио 30 дана, и за то је 16. јануара, и онда 14. фебруара и 16. марта опет нов мјесец. Ево и цијеле таблице, за та два мјесеца:

Март		Април		Март		Април	
Епакта	Дани у мје- сецу	Епакта	Дани у мје- сецу	Епакта	Дани у мје- сецу	Епакта	Дани у мје- сецу
*	1	XXIX	1	XIV	17	XII	17
XXIX	2	XXVIII	2	XIII	18	XI	18
XXVIII	3	XXVII	3	XII	19	X	19
XXVII	4	XXVI	4	XI	20	IX	20
XXVI	5	XXV—XXIV	5	X	21	VIII	21
XXV	6	XXIII	6	IX	22	VII	22
XXIV	7	XXII	7	VIII	23	VI	23
XXIII	8	XXI	8	VII	24	V	24
XXII	9	XX	9	VI	25	IV	25
XXI	10	XIX	10	V	26	III	26
XX	11	XVIII	11	IV	27	II	27
XIX	12	XVII	12	III	28	I	28
XVIII	13	XVI	13	II	29	*	29
XVII	14	XV	14	I	30	XXIX	30
XVI	15	XIV	15	*	31		
XV	16	XIII	16				

(Настава се.)

Њижевне вијести.

Литургика за православне ученике основних школа, саставио Ђока Милић, учитељ новосадски. Штампана српске манастирске штампарије у Ср. Карловцима 1899. — Ову књигу одобрио је Св. Архиепископски синод у Ср. Карловцима за ручну књигу дјечију у основним школама. У уводу излаже писац опште појмове о богослужењу и појам о литургици, за тим у два дијела говори о: храму, свештеним служитељима, црквеним приборима, о богослужењима општим и посебним. Како је књига она одређена, да буде „ручном књигом“ за дјецу из основних школа требало је, да је и удешена за дјецу, како би дјеца све лако, јасно и разумљиво било. Не можемо рећи, да писац не пише јасним и лијеписним језиком, али морамо примјетити, да су одиета неке ствари остале непротумачене довољно, колико би требало, па да дјеца разумију, а неке брме писац није ни развио, колико је дозвољено. Помињућу, гдје су стари хришћани издвали храмове, заборавао је споменути гдје се данас дижу храмови; исто тако слабо је развијено и описивање облика храма. Материјал је доста разбацан, што смета лакошћу дјечијем меморирању. Нпр. говорећи о свештеним утварима, које се налазе на часној трпези изоставио је св. јеванђеље (стр. 6.), него је то споменуо тек на стр. 13. На питање дакле катихетина: Шта се налази на часној трпези? тешко, да би се дијете сјетило, да међу осталима утварима има и св. јеванђеље. Нејасни су изрази за дјецу: „храмовни“, „употребити хљеб и вино“, „честице“ и т. д. На неким мјестима има лијеписних

описивања, а на неким се задовољава писац са „и т. д.“, што у књизи за дјецу не би смјело бити, особито ондје, гдје се описује које богослужење. Тако нпр. описивајући празничну вечерњу, пије до краја све описао, неке пјесме и чини нијесу споменути, а то је врло штетно. Овака литургија требало би да буде уједно упутство дјечи за појање при различитом богослужењу и молитвословљу, а кад се овако крњи, не може бити то. Незгодно је и иначе у српском језику често употребљавање пасива, а за дјецу највише. „Напомиње ово кошље, којим су прободена ребра Христова (стр. 12.)“ боље би било, да је писац активним глаголом то изразио „којим је римски војник пробо ребра Христова“, те би се дјеци овако читав онај акт јасније предочио. Говорећи о омофору вели: „Омофор носе епископи на плећима поврх сакоса. Епископ, кад метне на себе омофор, представља самога Исуса Христа. Значи нагубљену овцу у причи јеванђејској (стр. 12.)“ изгледа, као да епископ значи изгубљену овцу, тако је хрђава стилизација! Замашија погрјешка је и она: „Одмах у почетку литургије верних развија свештеник антиминс на престолу и чита јектеније за верне (стр. 23.)“. Антиминс се баш напротив онда развија, кад се читају јектеније за оглашене: да их Господ помиљује, да их научи истинитој науци Христовој, да им открије јеванђеље правде, да их присаједини својој светој саборној и апостолској цркви, дакле пред крај литургије оглашених. Требало је даље при описивању великога входа споменути, како бива овај вход, кад и ђакон служи са свештеником. Није „литургија пређеосвећена“, него су пређе освешћени дарови, дакле треба казати: литургија пређе освешћених дарова. Иначе и крај некојих омањих омањака има лијених ставова и описивања, те литургију ову препоручујемо браћи свештеницима-катихетама и учитељима, да ју уз остале књиге употребљавају при предавању.

јер — — нр.

Читуља.

Гаврил Косорић, протопрезвитер и парох Сокољачки преминуо је 12. новембра о. г. у 67 години живота, а у 26 своје свештеничке службе.

Јавне благодарности.

Висока земаљска влада у Сарајеву, поред досадашњег дара у готову новцу од 400 фор. — у току ове 1899. г., дајовала је ондашњој новој еписко-православној цркви слиједеће орнаменте: 1 велико св. јеванђеље, 1 апостол, 1 служебник, 2 требника I. и II. днo, 2 октоиха I. и II. днo, 2 потпуна свештеничка одијела, 1 дискос, 1 путир, 1 звјездицу, 1 кошље, 1 кашичицу, 1 дарохранилницу у виду цркве, 1 крст за ручну употребу свештеника, 1 простирач за чисту трапезу, 1 убрус (отирач), 2 велика чирака, 1 чирак за чисту трапезу (трокире), 1 полилеј, 2 покровца, 2 вoздуха, све од сталне материје израђене.

И ако је ова парохија на крај домовине поносне Босне, није на крај милости наше високе земаљске владе, која ево и овом приликом удостоји ову скромну и сиромашну парохију своје милости и одликовања. Сав народ из овамошњих крајева са понизно потписаним својим пастиром узноси и узносиће топле своје молитве Творцу Богу, да живи висока влада, покровитељка наша!

Српско-православно парохијско звање.

У Бос. Кобашу, 13./25. септембра 1899.

У име народа кне. зем. влади најпакљанији:

Лазар Н. Ожеговић,

парох.

На прилогу овдашњој српско-православној парохијалној цркви од госп. Васа Лазаревића овдашњег биљезника градеке опћине, који придари у цркву једну икону св. архиђакона Стенана у вриједности од 18 фор. за здравље своје и својих, ово парохијално звање изриче приложнику благодарност. А исто тако и Зорки Протићевој (из Сремских Карловаца) бившој српској учитељици, која је св. цркви придарила једну икону „Сабор св. Јована Претече“, у вриједности од 15 фор. изриче благодарност за прилог учињени.

А вриједним тудорима и честитим Србима госп. Ристи Јелићу из Бугојаи и госп. Мили Катићу из Доњег Вакуфа, који из оставштине покојног Ђорђе Ђимовића трговца из Д. Вакуфа, по смрти његовој дароваше за душу његову 300 фор. у цркву Доње-Вакуфску, овим се изриче највећа благодарност као вриједним Хришћанима и честитим Србима, који незаборавише своју највећу светину — свети храм.

Српско-православно парохијално звање.

Доњи Вакуф, 18. септембра 1899.

Јован С. Обрадовић,

свештеник.

Висока земаљска влада за Босну и Херцеговину, која се очински стара о напретку свога народа и његових богомоља, милостиво је даровала овдашњој цркви: 2 одјејенија свештеничка, 2 свијећњака пред двери велика, 2 свијећњака на св. трапезу, 6 кандила, 1 кадионицу, 1 полијелеј или тон и 1 кивот, на чему јој овим изричемо највећу синовесу благодарност.

У Трубару, 23. септембра 1899.

У име одбора парох и предсједник:

Петар Рађеновић.

Висока земаљска влада за Босну и Херцеговину у Сарајеву, узимајући у обзир дар, којим је овај св. храм св. пророка Илије обрадовала прије 4 године и ове је године благоизвољела подарити истом храму три црквене књиге у чврстом и лијепој повезу и то: 1 Службеник и 1 и П. дио Требника. — На поменутом дару, од стране потписавог, као и народа ове парохије изриче се дубока захвалност високој влади, која се очински стара за културни и религиозни напредак овога народа.

У Смољани, 25. септембра 1899. год.

Милан Радукић,

парох.

Висока земаљска влада у Сарајеву извољела је приликом подизања и грађења наше српско-православне цркве у Крњеуши, милостиво даровати нам о. г. 1899. у новцу 400 фор. (словом четири стотине фор.) а. вр. Ова црквено-школска општина прикила је овај новац, те овом приликом не може пропустити, а да овим путем не изрази високој земаљској влади најтоплију благодарност кличући: Да Бог доживи Његово ц. и кр. Апостолско Величанство нашега цара и краља Франца Јосифа I. и нашу високу земаљску владу на срећу и благостање наше миле домовине.

Крњеуша, 28. септембра 1899.

За српско-православну црквено-школску општину:

Благосјеник:

† Јован Вучковић.

Предеједник:

Јово Грбић,

царох крњеушки.

Наша висока земаљска влада благоизвољела је овој сиромашној парохији откупити парохијски дом са земљиштем у вриједности од 2500 форинти. На овоме великом дару ова црквена општина испред цијеле парохије изриче најтоплију благодарност високој дароватељци и кличемо: Живјела наша висока земаљска влада!

Одбор српско-православне црквене општине.

У Бос. Свињару, 3. октобра 1899.

Анте Јекић
Јефто Ивковић,
чланови.

Сило Игњатић,
свештеник.

Петар Вишић,
предеједник.

Званични огласи.

Управа српско-православне митрополије Зворничко-тузланске.

Број 673, ex 1899.

ЕДИКТ.

На молбу Алексе Живковића из Зворника, да се од своје супруге Савке, за чије се боравиште не зна, брачно разведе, позива се тужена Савка, да се у року од три мјесеца, рачунајући од дана едикта, оном духовном суду писмено или лично пријави и мјесто својег боравка означи; јер ће се у противном случају, одсутној Савци службено поставити замјеник, с којим ће се поведени брачни процес продужити и коначно довршити.

У Д. Тузли, 14. октобра 1899.

3-2

Управа српско-православне митрополије Зворничко-тузланске.

„Источник“ излази два пута и то 15. и последњег дана у мјесецу. Цијена је листу на цијелу годину 4 фор., а на пола године 2 фор.; за стране земље на цијелу годину 5 фор., а на пола године 2.50 фор. Учитељима основних школа и ђацима даваће се лист у пола цијене. Преплата се шаље администрацији листа, а рукописи уредништву. Рукописи не враћају се.

Прва српска штампарија Ристе Ј. Савића и друга у Сарајеву.

ИСТОЧНИК

ДУХОВНИ ЧАСОПИС

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЈЕТНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКО-ПРАВОСЛАВНОГ СВЕШТЕНСТВА
И НАРОДА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.

Год. XIII.

Сарајево, 15. децембра 1899.

Бр. 23.

ВЛАСНИК:

Н.ИХОВА ВИСОКОПРЕОСВЕШТЕНСТВА СРПСКО-ПРАВОСЛАВНИ БОСАНСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКИ
АРХИЈЕРЕЈИ.

УРЕДНИК: ТЕОДОР ЈУНГИЋ, ПРОТОЈЕРЕЈ.

Пошљедна борба у храму.

Из дјела П. Дидона: Исус Христос.

(Скитњак)

Ова проста али у исто вријеме и снажна изрека садржи сав закон људског друштва, које се може развијати само при потпуној сагласности власности и слободе. Без Бога, власност је тиранија, а слобода је буна. Кад земаљска сила, која је увијек готова на деспотизам хоће насилно да савјести прописује правила, паћи ће на отпор Христових ученика, који су научили од свога учитеља да Богу треба дати што је Божје. И кад народи, који су увијек нестрпљиви, покушају да стресу са себе јарам, устегнуће их Онај, који је казао: „Подајте ћесарово ћесару“.

Сав живот Христов био је потврда овог учења. Нико га није видео, да је Он бунио народ на јавним мјестима; никад није изашла из његових уста ријеч, која би дражила против постојеће власти. И ако Му пријети, Он и даље проповједа мир. Ако Га главари вјерски уходе и прогањају, Он се повлачи ожалостен. И ако народ, неспособан да Га разумије, намјерава да Га извуче за краља — Он се уклања и објављује најизразитије, да је Његово Месијанско царство, царство духовно. А одушевљене поклике масе, слуша Он радо тек неколико дана пред смрт своју. У овом народном одушевљењу нема никакве погибљи за власнике земаљске. Његови апостоли и пошљедњаци апостолски у овоме угледали су се на Њега; при највећим гоњењима

они проповједаху послушнѣст према онима, који држаху мач, од кога ће они пасти.

Пакосно лукавство изасланика није ништа постигло од Исуса. Нови напад бијаше безуспјешан. Ови лажни праведници морадоше признати ову мудрост, те се ћутећи повукоше зачуђени и посрамљени. Све страшке купе се око Исуса с раздраженошћу и мржњом. Наваљују на њега опет са питањима. Знак је дат, тражи се узрок, па ма то била само једна ријеч, да Га ухвате у замку.

Послије првосвештеника и књижника који га питају, ко му је дао власт; послѣ Фарисеја и Иродоваца, који Га питањем о законитости и оправданости плаћања данка Римљанима хоће да упропасте; — долазе сада Садукејци, који се ругају и који сумњају. То су „позитивни“ духови, представници материјализма свог времена. Идеја, да има и други свијет, чини се њима будалаштином, они исмијавају побожне Фарисеје, који се жртвују у овом животу, јер сањају о будућем. Они не вјерују у пророке, а у „Закову“ у ужем смислу виде само мудро уређење земаљских ствари и пробитака. Они су претекли извјесне мо дерне критичаре, и, као и они, тврде, да у „Закову“ нема ништа о бесмртности. Они поричу бесмртност. Ограничене кратковице природе не налазе у науци ништа друго него глупост, коју не познаје њихова мудрост, која извире из „Закова“. Они су врло насртљиви, и њихово оружје је често сарказам. Они су мислили, да ће и Исуса збунити као каквог простог Фарисеја, ако Му поставе једно од оних питања, којима се увесељаваху њихове школе, и на која њихови противници често не могаху одговорити.

„Учитељу“ рекоше они „Мојсије је писао: Ако неки човјек умре и не остави дјеце иза себе, то онда треба да брат узме жену умрлог, ради произвођења потомства. Али било је међу нама седморо браће. Први се ожени и умрије без порода. Други узв ову жену, и не остави иза себе такође дјеце. С трећим догодило се исто. И тако ово седморо браће по реду се оженише овом женом, и не оставише дјеце иза себе на пошљетку умрије и жена. Па ако дакле они ускрсну, коме ће од њих припасти ова жена“.

Исус је посматрао ово питање са вишег становишта. Доминантност њихове школе није Га се ништа тицала. Његов одговор био је одговор Духа, који продире у тајне вјечности исто као и у савремену истинитост.

„Ви се варате“ рече Он. „Ви не разумијете ни света Писма нити имате појма о сили Божјој. При ускршавању нити ће се женити ни удавати; они не ће тамо умирати, него ће бити као анђели Божји. Дјеца ускрснућа биће само дјеца Божја.“

Знак обичне памети јест да се о свему просуђује, што се види тјелесним очима, и она се не може вијнути да просуђује и о ономе, што се не види. Обична памет замишља Бога по својој слици, и држи, да вјечност носи биљег пролазности. Распођавање и брак јесу, закон земни; дакле, овако мисли страствен човјек да се распођавање и брак и на небу одржава. Никако! Вјечност је по слици Божијој. Праведници ослобођени од тјелесности познаваће само законе духа, и сама тјелеса њихова ослободиће се животинских страсти, и биће свијетла и слободна као дух.

Тешкоћа, коју доносе Садукеејци без икаквог је темеља. Она је од њихових лажних идеја. Колико још у напријед нишезну бесмислица и супротности, кад се научи просуђивати ствари не више по нашим тјесногрудим системама, него по јасно свијетлејој науци Господњој.

Да би противницима дао поуку, која се оснива на Писму, јер се они ослонише на Писмо, и ако га нијесу разумјели, Он настави:

„Ви поричете ускрснуће, али Мојсије учи да мртви ускршавају. Или, није ли Бог, Господ, у пламевој купини рекао: Ја сам Бог Аврамов, Бог Исаков и Бог Јаковљев. Бог није Бог мртвих него живих. Сви живе у њему“.

Што је Бог створио то Он и чува. Облици се мијењају а битност остаје. Разумног бића може нестати са земље, може оно промијенити свој облик, али оно живи у осветљивој правичности, или награђено у љубави Божијој, у узвишавању, или у мирној подложности, несрећно или срећно, у мраку или свијетлости. Мудрост Исусова славила је опет побједу. Слушавци занијети Његовим ријечима гласно одобраваху. Неколико књижевника, радосни да су Садукеејци постиђени и осиромоћени рекоше Господу: „Учитељу, добро си казао“.

Један од њих — књижевник, који је чуо питање Садукеејаца, а и одговор, приближи се Исусу и упита, која је прва заповијед.

Прва од свију заповиједи, одговори Исус, јест ова: Чуј, Израилу, Јехова, твој Бог јест једини Бог. И ти требаш Господа, Свога Бога љубити свим срцем својим, свом душом својом, свим умом својим, и свом снагом својом. И друга је заповијед као и ова: „Љуби ближњега свога као самог себе“. Већих заповиједи нема од свих двију.

Књижевник му рече: „Добро, учитељу, право си казао. Јехова је једини Бог, и нема другога осим Њега; и треба га љубити свим срцем својим, и свим умом својим, и свом душом својом, и свом снагом. И љубити свога ближњега као самог себе; веће је од свију жртава“.

То је чисти израз Јудејства, како је учио мудри Хилел. Љубав је већа од жртвовања. То је велико учење пророка, које не признаваху пристаљаци једностраних спољашних обреда.

Међу тим за праведника то не бијаше све. Има још нешто за оне, који љубе Бога и ближњег. Исус увиђа мудрост књижевникову, али означава, да још нешто не достаје: „Ти нијеси далеко, рече Он, од царства Божјега“.

Право учење и врлине само су припреме за царство Божје, али оне још не отварају врата. Вјера са новим животом, којим се оживљава душа, уводе нас тамо. Само онима, који вјерују у Исуса даће се дух Божји; и помоћу оног духа препорођени, ући ће у сам живот Божји. Прије овог препорођења, ми смо само слуге Божје, а послје препорођења ми постајемо дјецом Божјом. Најприје љубимо Бога са свим способностима своје природе, а послје препорођења љубимо Га са истим способностима, али смо тада духом Божјим узвишени и Богу слични постали.

Тако стоји Исус невређен и с побједом противу свих напада, којима је био уложен пред храмом пошљедњег дана, кад је тамо учио. Све лукаве покушаје, Он је одбио и често истима непријатеље посрамио. Хоће да Га упропасте, па тиме повећају његову славу. Лукавство његових непријатеља чинило је, да се његова снага само снажније показивала. Он даје свјетлост, и освјетљава оне, који му по примјеру оног искреног књижевника долазе у миру са правом тежњом, да се просвјете.

Српске старине у Корјенићима (у Херцеговини).

Припошио: **Леоп. Никовић**, јеромонах.

I.

Црква храм св. Архангела Михаила у селу Аранђелову.

Ова стара и лијепа црква налази се на самој граници између Црне Горе и Херцеговине. Црква постоји у селу Аранђелову, а у подножју кљобучких, миротинских и скођеграмских страна, те је са свију страна брдима затворена, да човјек не види ништа, осим врхове околних брда и мало плавога неба. Од југо-западне стране се уздиже брдо Скођеграм. На овоме брду види се војничка тврђава са посадом аустро-угарске војске. Од југа и југо-истока је село Вучја и Бијела Гора. Источно се виде стрме и високе миротинске греде. Са сјеверне стране се уздиже као мутна грудa облака — стари чувени град Кљобук. Јужном страном поред цркве тече рјечица тзв. „Мала Вода“, која извире на врх Нудола (Црна Гора), гдје народ прича, да

је била постојбина Вука Бранковића, а тврде, да ту и сада постоје развалине од његове куле, а мјесто се зове: „Бранковац“.

Пошто смо у неколико оцртали географски положај мјеста, сада прелазимо на саму цркву. Црква је сазидана од тврдог материјала у облику лађе, а сволтана сигом. Дијели се на три дијела: олтар, храм и препрата. Цијела црква је дуга 1050 м., а широка 530 м. Према томе је и висока сразмјерно. Цијела црква, осим препрате изобразена је св. ликовима. Живопис је веома пропао, те се слабо да распознати: која је слика кога свеца. На западном виду од храма прилично се још очувао нацрт „Успенија св. Богородице“. Године 1882. неке ликове поправљао је некакви Швабо, али их је управо уништио. Звоник је на преслицу са једним звоном. На оба споредна зида и на полукружној олтарској апсиди има по један прозор. Црквени је волат прескао, што је побудило мјештанима, да прибављају материјал за измјену спољашње руке црквеног зида.

Ко и када је овој цркви темељ ударио? О томе мјештани причају, да су је градили Грци. Околу цркве има неколико гробница, али натписе има само на једној и то с десну страну врата црквених — на првом узбрдном камену налази се натпис оваки: „тмо наска тве а: стрити надс теднх потст акн се реки жиђерић наск . . . гр . . . нех ка“. Ово је на унутрашњој страни камена, а на спољашњој опет стоји овако: „дне а имених жпан кркн и ђ“. На једној плочи код цркве дугој 35, а широкој 18 цм. са дивно израђеним ћиричким писменима има натпис оваки: „овде почива смртно тјло Гаврила попова Кујаџића бившега капетана Корјенићкога умро 10 1866 у возрасту 39 лѣта преселник би совога света 9 априла мјсеца . . . матерз земља Боже благи у покој душу его“. Црква нема никаква иметка, осим што је у најбољем реду снабђевена свима потребним стварима за Богослужење. Цркви спадају ова села: Аранђелово-Жупа са 12 домова, душа м. 37, ж. 33; Ушће са 8 домова, душа м. 24, ж. 18; Добри Дуб са 4 дома, душа м. 18, ж. 16; Клобуци са 26 домова, душа м. 65, ж. 77, и Вучија са 12 домова, душа м. 40, ж. 38.

II.

Црква храм св. Томе у жупи Корјенићкој (у рушевинама).

Западном страном полазећи од Аранђелове цркве стигне се за пола сата хода у село Жупу. На источној страни села, а у подножју Клобучких страна налази се рушевина од цркве св. Томе. Споредни зидови још су добро очувани, а ћемер се порушио. С олтаром је дуга 750 м., а широка, 535 м. С лијеве стране врата, у црквеном

зиду има једна плоча у величини квадратног метра. Редом преко ове плоче исцисано је пет човјечјих слика. Од њих су четири пјешака и то два средња у дугачкој (по прилици) свештеничкој одјећи, а два крајња у тијесној (римској) роби. Пета слика јест човјек јашући на коњу, а пјешак му држи коња за вођице, а уједно се сва четворица држе рукама један за другог.

Ко и када је овој цркви темељ ударио? О томе нема писменог документа, ни икаквог натписа, а мјештани толико знају, да су је градили Грци. А о разорењу народ вели: да је заустјела услед вјерског фанатизма мјесних Мухамеданаца, а ђемер (волат), веле, да се држао до послје окупације Босне и Херцеговине. Гробница никаквијех нема. У селу Жупи као и Аранђелову има неколико (10—15) старих кула. Ове су куле већином трокатне и четворокатне, а више њих је унутра сигом¹⁾ сволтано. Судећи по богатој грађи ових кула, долази човјек до закључка: да их нијесу Турци зидали, већ од негдашње богате српске властеле напљедили. Вјероватно је да је овдје постојала српска жупанија, а то нам тврди и натпис са Аранђелове цркве, гдје се изричито спомиње име неког жупана: „акрѣ и ѣ“, као и име „Жупа“, што је без сваке сумње напљедно име од негдашње бивше српске жупаније.

III.

Рушевине цркве храма св. Петке у Гранчареву Горњем (на Петкову Брду).

Од села Жупе преко Ушћа за 1 сахат хода сјеверо-западном страном, а с ову страну ријеке Требишнице налази се Гранчарево Горње. На обали Требишнице има турска богомоља — дамија. Сјеверно од дамије за 300 м. даљине, а толико и висине уздиже се гола хумка тзв. „Петково Брдо“, а на њему се налази рушевина од цркве храма св. Петке. Зидине ове цркве су дуге 7-50 м., а широке 4 м. Црквени зид је сработан са земљом; материјал није на мјесту, осим фундамента и два вратника. Мјесни Мухамеданци причају, да памте ову цркву са кровом у цијелости и да је таква — потпуно здрава постојала негдје до 1853.—1856. године.

Године 1853.—56. изашо је један табор (баталијун) аскера (војника) под командом Хаџи Али Бимбаше. Бимбаша је с војском одсио на Петково Брдо и по царевом „приди“ (наредба, заповијед) почео зидати војничку тврђаву. Приликом зидања тврђаве као што очевици Мухамеданци тврде по наредби бимбашиној аскери су цркву

¹⁾ Ондје има сите изобилно те се по цијелом котару рашкоп.

разорили, те материјал њен у тврђаву употребили као и средње-вјековне гробнице, које су се око цркве находиле. Мухамеданци причају и тврде, да су аскери при разбијању гробница и прекопавању гробља напали цјелокупно посвећено тијело.

Даље веле, да је то био младић до 25 година, а обучен је био у старо српско одијело са јањетином (капа) на глави. Шта више, тврде да је био колико „крешташ“ талијер на боку шупуљ, а туда се веле: унутрашњи текући материјал источио. Даље наводе, да се велики мирис при отварању гроба осјетио. Аскери су одмах за тај случај јавили бимбашу! А када он (бимбаша) дође и видје, нареди, да се опет затрпа; које аскери одмах учине. Као што сами Мухамеданци веле: није му грађевина била срећна! Јер му свако јутро освиташе по један—два војника мртва; а у војсци се пронесе глас: да су неки од аскера по ноћи, виђали човјека у златном одијелу, гдје носи мач у десној руци, те кога год војника додирне мачем, сјутра дан је тај војник мртав! Турци то растумаче, да је то светац „влашки“, те се на њих разљутило, што су цркву и гробље срушили, те се цијела војска поплаши, и бимбаша се поврати с војском у Требиње. Када су Добрићевски калуђери чули, да је војска оставила „Петково Брдо“, пошаљу неколико сељака ноћу, да потраже свеца на Петкову Брду. Сељаци су гроб раскопали али свеца не нађоше, већ само празан гроб! Даље веле, да га је неко од Турака ноћу украо!

Од ове цркве западно за 1 км. даљине на једној хумци има приличан број гробница из средњег вијека, али натписа, — осим на једној што је исцлесана слика „мача“ — ни на једној нема. На врху хумке виђају се трагови од кречнијех зидова и комада од цигле. Мјештани Мухамеданци веле: да је овдје постојао српски манастир, што се са мојим мишљењем, по изгледу рушевина, не слаже. На сјеверној страни села на једној каменитој коси, налазесе развалине (сувомећа) од једне цркве. О томе ко и када је ову цркву градио, ко и кад је разорио, и који јој је храм био, мјештани не знају ништа, осим што то мјесто зову „Црквина“.

Дивни и питоми положај мјеста, српске цркве и други споменици као: дивна грађа неколико кула, све нам то свједочи: да је ово једно од најљепших и негда богатих мјеста. У Корјенићима је клима блага, а земља родна. Особито успјева винова лоза и равно воће у најбољем реду, као: шљиве, крушке, трешње, вишње, јабуке, шепфелије, дуње, ђанарике и смокве. Од жита је најглавнији и најбоље роди кукуруз. А и зелен сваке врсте успјева. Једина је оскудица, што нема шума, те се муче са дрвима за гориво. Овај крај нијесу давно Турци

притисли, а као што старци исламске вјере тврде, овдје није било Турака никако до 1649. год. А када их Млечићи потиснуше из Риена 1649. год., а и из Боко-Которске 1687., тада су се и у Корјениће населили. Чим су се овдје населили Турци, одмах су Србе потиснули; добра им отимали, а њих прогонили, убијали, а неке и у ислам насилно превели! Доласком Турака у Корјениће, запустјеше све цркве, осим Аранђелове, коју од околних брђана и српских ускока не смједоше порушити, те се ова светиња у цијелости до данас очува. Турци Корјенички у говору и обичајима равни су православним Србима; говор им је чисто српски; долазе на црквене зборове, о Божићу и крсном имену у православне куће. У селима: Доњем и Горњем Гранчареву, осим двије српско-православне породице сви су мухамеданске вјере. Оволико о српским старинама у Корјенићима¹⁾.

Ман. Добрићев, на Ваведеније 1899.

¹⁾ Има једна црква и у селу Ораховцу, коју нијесам још прегледао, те ћу и о тој по-
зије говорити.

Религијозно-морални листићи.

Налијењено православној српској младежи и сваком Хришћанину.

Превео и попунио: Јован Петровић, свештеник-катихета и професор у Загребу.

Добро дјело исто је, што и добро сјеме.

Баца сјеме у добру земљу — оно ће пустити клицу и уродиће, баца га на стазу — погазиће га пролазници, или ће га позвати птице небесне, и тада се, без сумње, не надај од њега плоду! Тако је и са сваким добрим дјелом: учини га промишљено, у духу смјерности, као што Бог заповиједа — оно ће постати плодносим зрном из којег ће изићи нова добра дјела: учини га непромишљено, без договора с људима искренима, без смјерности и љубави прам ближњему — не ћеш имати користи од њега ни ти, ни ико други.... Узмимо, примјера ради, милостињу: може ли бити, чини ли се, што једноставније: расипај, даји сиротињу; буди сиротињи оцем; убоге бескућнике уводи у своју кућу, стране удови, боне посејећуј, и једном ријечју, чини колико можеш више добра ближњему, и вјеруј, да ти Бог не ће дужан остати, — платиће ти он стотруко и на овом свијету, и у будућем. Широка је ова заповијед! И баш за то треба дијелити милостињу промишљено. Сад има тако много бадаваџија, који радо живе на туђ рачун, па, ако будеш давао сваком, који проси, непромишљено, не ће ти ускоро дотећи ни милиони; но да ли ће

доћи твоја милостиња у руке оних, који је највише требају? Да ли ће бити од користи ономе, који је добије? Не ће ли му она бити на штету? Не ће ли ти одговарати Богу за ту штету? Ах, колико се тепе данас по свијету несрећних пијанаца, који носе своје новчиће, сабране у име Божје, у крчму, и попију их, губећи тако душу своју! А ево поред тебе, у убогој собици гури се гдјекоја сирота удовица са сиротом дјецом, или не, гдје у мрачном углу лежи ббни сусјед, који већ од неколико дана није имао топле собе, у кога се већ и грло осушило од несвесне жеђе, а без комадића свакодањег хљеба... А ти не видиш те сироте, не помажеш ју сам; за то, што ти сиромаси немају снаге да просе, или се уздржавају од стида да објесе торбу и пруже руку пред твојим прагом... Ах, брате мој, сад се права сиротиња ријетко појављује на улицу, њу треба тражити, тражити по мрачним угловима... Не желиш да ти кажем: не дај ни новчића тима несрећним пијаницама, да им тај новчић не послужи на погубао; видећи твоју добру намјеру — да помогнеш, како можеш и знаш, ближњему, — Бог не ће допустити, да се то догоди; ти ћеш сам знати, гдје је твоја лепта нужија, гдје ће она, као добро зрно донијети плода... Још ћу и то рећи: није ли боље мјесто милостиње понудити несретном пијаници лијеп савјет, загрљан братском љубављу, дјеловати на његову савјест, наговарати га да се прими поштена посла, понудити му према снази и какав посао, побринути се, да се исправи... Ко ана! Можда ће се покренути његово срце ријечима саучешћа; можда ће се он усидити на ће одбацити, уз помоћ Божју, штетну навику... Ето, то би била од тебе права хришћанска милостиња! — А ако не можеш учинити тако дјело братске љубави према несретном пијаници, а ти се ипак не задовољи повчаном потпором: иди даље тражи човјека сиротна, али тријезна и поштена, дај му прилику, као што се каже, да стане на своје ноге, да се лати господарства, да се бави послом, за који је он способан. Ето, то ће дјело бити заиста добро; оно не ће остати без плода; тај ће се човјек цијелога вијека сјећати твог добра, увијек ће се за тебе Богу молити, а пружаће му се и згода — да и сам буде рад да учини слично добро дјело другом сиромашу. Ево приповијетке једног доброг старца; из ове приповијетке види се, да душа човјечја и послје смрти љуби оно добро, које је чинила на земљи, и ако га не може сама учинити, она жели, да га чине блиски њој људи. У неком граду живљаше један трговац, колико богат толико и побожан: трудно се да помогне сваком сиромашу, никоме није ускратио ни новаца ни добра савјета. Он је удомио једног немоћног богаља, хранио га и одијевао. Умрије добри

трговац, и нашљедници истјераше богаља из топла угла на улицу. С топлим сузама оде богаљ на гроб свога добротвора, и, исплакавши се до миле воље, од туге заспа на гробу. И гле, у сну му се јавља покојни трговац и пита га: „За што ти тако плачеш, Стеване Илићу?“ — „А како да не плачем, одговори он, кад су врата од ваше куће од сад за мене затворена. Како ћу ја сада без вас до смрти живјети?“ — Мртвац уадану дубоко и говори даље: „Ако су ти врата моје куће већ затворена, а ти иди у четврту кућу десно од мога дућана, тамо живи трговац (рекавши му и име); иди к њему и реци: „Ради оних црвених јабука, за које ти знаш, дај ми три тисуће рубаља“; и он ће ти дати, и дотећи ће ти док живиш, само се моли за моју душу“. Пробуди се Стеван Илић, прекрсти се и оде одатле, куд му је речено. Дође у означени дућан, и нађе тамо велики метеж: неко мјери материју, неко броји новце, неко записује. Не без страха приђе он к самоме господару, који сјеђаше за великим чекмецетом и гледаше, како му његово богатство расте очевидно. Спазивши богаља трговац се подиже, и пружи му новац. Ободрен његовом добротом, богаљ му рече, да је видео такав сав, који не смије ни приповиједати, да му се приснио покојни његов добротвор, и рекао му то и то. — Трговац слушахше богаља пажљиво, за тим се прекрсти и рече: „Не само три тисуће, већ да је покојник рекао да ти дадем десет тисућа ради црвених јабука, и тада би ја драговољно дао!“ И заповједи своме помоћнику да одмах одброји три тисуће рубаља. Не видјевши никад у себе толико новаца, богаљ паде трговцу пред ноге и рече: „Под ни по што не ћу се дотаћи тих новаца, док ми не кажете, какве су то црвене јабуке, ради којих вам није жао толике своте!“ И трговац му приповједи све ово: „У младости мојој био сам јако сиромашан, и продавао сам јабуке на копјејке. Покојник је често куповао од мене јабука, само да имам већу корист. Једном падаше киша као из кабла. Ја сам покисао до коже и страшно сам озебао; цијелога дана нијесам ништа продао, тако да у вече нијесам имао за што ни хљеба да кушим. Идем улицом и вичем: црвених јабука — лијепих! Покојник ме опази кроз прозор и зовну к себи. Уђем у двориште, а оно пуно гости: бјеше то дан његове свадбе. Не смијем да униђем у палату, осврћем се — а гле, он излази главом сâм. „Биједин Никола, вели он: за што ти код таквог пљуска не сједиш код куће?“ Ја му рекох, да данас још нијесам ништа окусно, — јер ништа нијесам продао. Он узе од мене корпу и јабуке и рече: „Причекај овде!“ А сам однесе јабуке у палату. Тамо га околише гости с питањем: шта то значи? А он одговори: „Ми браћо овде пирујемо, а трговац ових јабука још

није данас окусио коре хљеба, па моли, да му се откупи све ово“. — „А што сте за све то платили“, запита један богаташ. — „Сто рубаља.“ — „То је јефтино ја дајем 300“ вели гост. — „А ја 500!“ огласи се други; „Треба сиромашу помоћи“. — Тада им покојник вели: „Ја сам све купио прије вас, — не ћете ли од мене купити по 50 реса сваку јабуку!“ — Добро! рекоше гости, и злато се сипаше по столу. Бјеше 60 јабука и покојник ми донесе за њих 3000 рубаља. — Са сузама радости и с пуним кошом златника одох ја равно у цркву на захвалу Богу за тако нечувену срећу. „Не допусти ми, Господе, да се погордим, — тако сам се молио, — дај ми Господе, ум и памет, како да расположим то добро, поштено, у славу Твоју, на срећу своју и ближњих мојих.“ — Ево како сам се обогатио, по милости Божјој; ево за што радо дајем и теби 3000, да се оне од моје руке исто тако умноже, као што се умножише код мене из руке покојнога добротвора! Ето сад знаш какве су то црвене јабуке!“ — Тако заврши трговац своју поучну приповијетку. Велим, поучну за то, што та приповијетка говори сваком од нас: жури се да учиниш добро, док можеш, да душа твоја добије у њему утјеху у будућем животу, да се добри људи моле за тебе, да би надарени од тебе били и сами готови да учине другоме добро, у име добра, какво си ти њима учинио! Добро дјело је — добро сјеме; сиј га увијек у славу Божју, — и оно не ће остати без плода!

О сједињењу јулијанског и григоријанског календара.

(Прештампано из „С. С.“).

(Наставак.)

Прејимо сад на *недељно слово* (крџиџ лџџ). Ако дане у недељу обиљежимо са 7 слова, па то продужимо кроз цијелу годину видјећемо, да ће оно слово, којим је обиљежен 1. јануар пасти и на 31. децембар у простој години, и кад не би било преступне године, онда би послѣје сваких 7 година био исти ред. Али како преступне године кваре тај ред, јер онда има један дан више, то онда мора бити и једно слово више. Фебруар у мјесто 28 дана има 29 дана. Те тако одношај између недељних дана и дана у години не ће бити исти сваких 7, него сваких 4 пута по 7 година или тек после 28 година.

Недељних слова има седам и ова су: А, В, Г, Д, Е, З. Како код нас почиње црквена година са 1. септембром, то се онда недељна слова пишу уз дане, почевши са 1. септембром, у обратном реду тако,

да на 1. септембра пада слово *И*, на 2. септ. слово *З*, на 3. септ. слово *С*, на 4. септ. слово *Е*, на 5. септ. слово *Д*, на 6. септ. слово *Г*, на 6. септ. слово *Б*. и т. д. и то све иде тако до 29. фебруара када пада слово *Е*. Но на 1. март не пада слово *И* него *Г*, или оно слово, које је било 28. фебруара и овда иде даље својим редом све до 31. августа.

Бива да оваким размјештајем слова која означају недјељу, не иду слова у обратном реду, него у напријед н. пр. ако је прве године било недјељно слово *И*, друге ће бити *Б*, треће *Г*. Ова слова ступају у употребу 1. марта и овда у 4. преступној години, пошто до марта имамо један дан више, недјељно слово не ће бити *Д*, него *Е* т. ј. ни у преступној години не ће бити два недјељна слова, него ћемо једно изоставити и узети друго слиједеће. То по нашој системи може да буде, јер код нас није 24 фебруар преступни дан, као по Григоријанском календару, него 29. фебруар, дакле уметнут је баш ондје гдје се недељно слово мијења. Н. пр. 1896. година је била преступна година; а 1895. г. је било недјељно слово *С*, па ипак недјељно слово послѣје 1. марта 1896. није било *З*, него *И* т. ј. пошлеђња недјеља у мјесецу фебруару била је 25. и тако је 29 фебруара био четвртак, а најближа недјеља је пала на 3. март, на који дан долази слово *И*, те с тога је 1. марта недјељно слово било *И*.

По Григоријанском календару недјељна су слова ова: *А*, *В*, *С*, *Д*, *Е*, *Г*, која такођер иду обратним редом. Ако које године 1. јануар падне у недјељу, пошто је тај дан обиљежен са *А*, то ће увијек оног дана бити недјеља на који пада *А*. Узевши да је проста година онда ће и о 31. децембру бити недјеља, а идуће године биће недјеља 7. јануара, гдје долази слово *Г*, која ће означавати цијеле године недјељне дане. Треће године ће бити недјељно слово *Е*, али недјеља ће пасти већ 6. јануара. Четврта је година преступна и те године ће прва недјеља у јануару пасти на 5. јан., а недјељно слово ће бити *Е*, али само до 24. фебруара, јер по латинском рачунању 24. фебруар траје два дана, те за то и недјељно слово иде са једним напријед. Или, ако је до 24. фебруара било недјељно слово *Е*, то ће онда од идућег дана (т. ј. лајички рачунајући од 26. фебруара) у преступној години бити недјељно слово *Д*. То бива за то, што је ондје уметнут дан и то тако, да он истина не добија број као остали дани у мјесецу, али он ипак има своје мјесто међу недјељним данима.

Сад имамо још један циклус за рачунање времена, који се зове *индикт* и који траје 15. година. Код нас почиње 1. септембра, а код Латина 1. јануара. Рачунање времена по индиктима заведено је 313 г. на мјесто олимпијада.

Из овога што смо до сад рекли, може се од прилике видјети у колико се, и гдје се разликују два календара: Јулијански и Грегоријански; а сад ћемо да изнесемо како мисли Емил Мелес, да би се те разлике могле уклонити, а да се не повриједи црквено правило и ред у нашим црквеним књигама. Ово чинимо највише с тога, да би изазвали кога од наших стручњака, да рекне своје мишљење у том питању.

Као што напријед споменусмо, о замјени старог календара са новим, говори се на више страна. Сви држе да је најгодније да се то учини 1900. године, а то за то, што онда наступа од 1. марта диференција између два календара за 13 дана. Тога се држи и Емил Мелес, али он предлаже, да се то почне још ове 1899. године, и то у мјесецу октобру и новембру, наиме да се послје 26. октобра, т. ј. св. Димитрије, одмах сутра дан напише 8. новембра т. ј. св. Архангел Михајло, и онда би се св. Архангел Михајло празновао већ по Григоријанском календару. 1899. године је код нас недјељно слово према 15. кругу сунчевом Д и по том ће 26. октобра бити уторак, па ако одмах сутра дан у сриједу метнемо 8. новембар, недјељно слово ће за пет мјеста отићи напријед, или од 8. новембра 1899. године до 1. марта 1900. године биће недјељно слово С. По новом календару 1900. године неби била преступна, те тако 1. марта недјељно слово не би морало прескакати за један, него ће иза С доћи З.

Године 1899. је круг мјесеца 16, а стара му епакта (θμελιον, themelion) 29. Год. 1900. је круг мјесеца 17, а епакта му 11, а одговара, по латинском рачунању првој години. Ова би епакта ступила у живот 1. марта 1900., али као што већ рекосмо од ове 11. епакте је 1582. године због изостављених 10 дана, постала 1. епакта; — 1600. г. није било промјене, него тек 1700. године, кад је изостављен 1 преступни дан, те је тако епакта 1, постала за један мања или О. — 1800 године је опет изостао један преступан дан, али је те године од оног 1 $\frac{1}{2}$ сата ранијег наступања мјесечевих мијена за 304. године постао један дан те тако епакта О остаде и за XIX. стољеће. Но како 1900. године опет остаде један преступан дан, ушљед чега ће епакта О опет за један поћи натраг, те ће 1900. године по новом рачунању бити епакта 29, али ће круг мјесеца остати 17. На овај начин као што се 1900. године стара епакта 11, 17-ог мјесечевог круга, промјенила, исто тако би се имало промијенити и осталих 18 епакта, те би то томе одношај између епакта и мјесечевог круга изгледао овако:

Круг мјесеца																		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Епакта																		
2	13	24	5	16	17	8	19	*	11	22	3	14	25	6	17	29	10	11

Овај одношај између круга мјесечевог и епакта остао би кроз три стољећа све до 1. марта 2299. год. По овом би дакле 1900. год. круг мјесеца би 17, епакта 29, — 1901. год. круг мјесеца 18, епакта 10, 1902. год. круг мјесеца 19, епакта 21. И онда се почиње инова т. ј. 1903. год. биће круг мјесеца 1, епакта 2, и т. д. Године 1900. у мјесецу априлу као парном који има 29 епакта (види таблицу о употреби епакта) онда ће бити нов мјесец, а за 14 дана т. ј. 14. априла биће пун ујесец, а пошто би по горњем рачунању 1900. г. недјељно слово било З, то ће 14. априла бити субота и одмах сутра дан, дакле 15. априла Пасха.

(Свршиће се.)

Књижевне вијести.

Српска Књижевна Задруга у 1898. години. Годишњи Извјештај. Рад шесте редовне скупштине. Именик добротвора, оснивача и улагача. Регистар оснивача. Београд. Штампано у Државној Штампарији Краљевине Србије 1899. — Задруга је по овом извјештају имала прошле 1898. године издатка, 41.674 96 динара а примитка 55.760 96, те према томе показује вишак примитка од 14.086 динара. Задругара седмог кола имала је те године у Србији 4495, у Црној Гори 71, у Босни и Херцеговини 357, у Аустро-угарској 2029. Свега дакле 6952.

Забавник Српске Књижевне Задруге. Свеска 11, изишла је из штампе с овим садржајем: 1. Давид Коперфилд, роман Ч. Дикенса, превео с енглеског Драгомир Јанковић (наставак); 2. Рат и мир, роман Лава Н. Толстоја, превео с руског Милован Ђ. Глишић (наставак); 3. На прелому, прича О. Н. Чјумине, превела с руског Дар. П. Михаиловића (свршетак); 4. Вилем Вилсон, прича Е. Е. Поа, превео с енглеског Владислав Савић. — „Забавнику“ је за другу годину (св. 7—12) цена за све задругаре четири динара или круне, за незадругаре седам динара или круна; уз то, добротвори оснивачи и повереници добивају бесплатно и лепе тврде корице, кад се сврши које од дела, односно свеска од дела који излазе у „Забавнику“.

Источно црквено питање и задаћа Аустрије у ријешењу тога питања. Приказано Православни. Задр. Типографија Ш. Артали. 1899.

О Арсенију IV. Јовановићу Шакабенту. Лекције из историје Карловачке Митрополије по архивским изворима израдио Милутин Јакшић професор у богословији. Прештампано из „Бранкова Кола“. У Карловцима Српска Манастирска Штампарија 1899. Цијена 1 круна и 60 потура.

Das Veterinärwesen in Bosnien und der Hercegovina seit 1879, nebst einer Statistik der Epizootien und des Viehexportes bis inclusive 1898. Mit 7 Diagrammen und 1 Karte. Herausgegeben von der Landesregierung für Bosnien und die Hercegovina. Sarajevo. Landesdruckerei. 1899.

Писма из Шпањолске. Од Др. Ђ. Димовића. Прештампано из „Србобрана“. Цијена 80 новч. Штампана Српске Штампарије у Загребу 1899. — Ова лијепа „Писма“ духовитог писца пуна су и забаве а и поуке. Има их свега 7 са овом

садржином: Гвадиго, За Гранаду, Гранада, Алхамбра, Врата правде, Околица Алхамбрина, Алхамбра, Сониља, Паса de Togos, и Кордова. Ко у лијепој књижевности тражи забаве ова ће му „Писма“ добро доћи. Врло угодно забављајући се читањем ове књиге добија се у неколико и појам о животу и друштвеним приликама народа, који је тако мало познат код нас, за то ју као забавно-поучну лектуру топло препоручујемо.

Јавне благодарности.

Паша висока земаљска влада благозвољела је милостиво даровати за двије цркве ове сиромашне парохије приквене одежде, утвари и књиге, и то: по 1 етихар 1 епитрахил, 1 појас, 1 пар наруквица, 1 фелон, 1 полијелеј (швијет), 1 крет и, часну трапезу, 1 сосуд за проскомидију, 2 чирака на часну трапезу, 1 простирач на часну трапезу, 2 кандила, 1 кадioniцу, 2 велика чирана на сред цркве, 1 дарохранилицу са прибором. Књиге по 1 Јеванђеље, 1 Апостол, 1 Служебник, Остоих I. и П. дио и Требник I. и П. дио. На озоле племенитоме дару изричемо нашу најтоплију благодарност.

Суторина, на Јадранском мору 13. октобра 1899.

Марко Малавразић, Бошко Лучић,
Шипро Јанчић и Милан Радановић,
државни тутори.

Шипро Лучић,
ерп.-правосл. свештеник.

Наша висока земаљска влада благозвољела је милостиво даровати наше свете цркве у овом протопопијату са књигама и то: по 1 Служебник и 2 Требника у прилику Герцовачку, Медљанску, Пећанску и Строичку. Што се од стране овог протопрезвитерског званија, као и подручног му свештенства најтоплије захваљује високој дароватељици.

Герцово, 17. октобра 1899.

Ст. III. Бубњевић,
парох.

Висока земаљска влада за Босну и Херцеговину подијелила је огромну своту за поправак Арапџевог цркве, која је у лошем стању била, тако да ће се сада иста поправити, те ће се у њој служити моћи. — Наш свештеник се досада обијао од немила до недрага — јер није имао свог стана. Ове године је висока земаљска влада за Босну и Херцеговину купила лијеп посјед, и на истој лијеп, згодан и простран парохијални стан, те га је ових дана пароху предала. Овај ерпско-православни народ је на тој очинској сирби веома и искрено благодаран и захвалан, те ми потписани у име истог овдје најтоплију благодарност изричемо. Нека Бог поживи и уздржи нашег премилостивог владара цара и краља Франца Јосифа I. и нашу добру и милостиву земаљску владу.

Ластва-Корјенић, 18. октобра 1899.

Ђорђо Поповић, ерп.-правосл. парох, Крсто Кујачић, Јакша Бендераћ, Петар Гововић, Обрен Стијачић, Видак Деретић, Тодор Деретић и Тодор Шакоћић.

Висока земаљска влада у Сарајеву благоизвољела је милостиво нашој прикви на Врњем Брду, котар Котор-Варош, осим осталих врло скупоцјених приквених утвари дарованих, како „Источник“ од 15. септембра о. г. број 17, стр. 272 гласи, даровати дана 24./9. о. г. јоште и црквене књиге на име: 1 Јеванђеље, 1 Апостол, 1 Служебник, Октоих I. и II. дио и Требник I. и II. дио, све у добром и фином повезу, те се од стране приквенога одбора најтоплије испред народа и цркве изриче велика благодарност високој дароватељи.

Из црквене одборске сједнице држане

У Скендер-Вакуфу, 18. октобра 1899.

За приквени одбор:

Надзиратељ:

Лука Поновић,
свештеник.

Предсједник одбора:

Васо Кукољ.

Висока земаљска влада за Босну и Херцеговину у Сарајеву, благоизвољела је нашој цркви у мјесту даровати слиједеће књиге: Јеванђеље, Апостол, Октоих I. и II. дио, Служебник и Требник I. и II.; ушљед чега се високој влади од стране овдшње српско-православне црквене општине изриче најтоплија благодарност.

Бое, Костајница, 26. октобра 1899. год.

Дане Јевтић.

Предсједник:

Званични огласи.

Управа српско-православне митрополије Зворничко-тузланске.

Број 673, ex 1899.

Е д и к т.

На молбу Алексе Живковића из Зворника, да се од своје супруге Савке, за чије се боравиште не зна, брачно разведе, позива се тужена Савка, да се у року од три мјесеца, рачунајући од дана едикта, овом духовном суду писмено или лично пријави и мјесто својег боравка означи; јер ће се у противном случају, одсутној Савци службено поставити замјеник, с којим ће се поведени брачни процес продужити и коначно довршити.

У Д. Тузли, 14. октобра 1899.

3-3

Управа српско-православне митрополије Зворничко-тузланске.

„Источник“ излази два пута и то 15. и последњег дана у мјесецу. Цијена је листу на цијелу годину 4 фор., а на пола године 2 фор.; за стране земље на цијелу годину 5 фор., а на пола године 2.50 фор. Учителима основних школа и ђацима даваће се лист у пола цијене. Преплата се шаље администрацији листа, а рукописи уредишћу. Рукописи не враћају се.

Прва српска штампарија Ристе Ј. Савића и друга у Сарајеву.

ИСТОЧНИК

ДУХОВНИ ЧАСОПИС

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЈЕТНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКО-ПРАВОСЛАВНОГ СВЕШТЕНСТВА
И НАРОДА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.

Год. XIII.

Сарајево, 31. децембра 1899.

Бр. 24.

ВЛАСНИК:

ЊИХОВА ВИСОКОПРЕОСВЕШТЕНСТВА СРПСКО-ПРАВОСЛАВНИ БОСАНСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКИ
АРХИЈЕРЕЈИ.

УРЕДНИК: ТЕОДОР ЈУНГИЋ, ПРОТОЈЕРЕЈ.

ЗВАНИЧНО.

Српско-православна АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Број 3533.

ex. 1899.

Окружница.

Српско-православном свештенству и црквено-школским општинама Дабро-босанске епархије.

Пријављено нам је, да се неки свештеници ове епархије не држе наредбе издане овдашњом окружницом од 8. октобра 1892. год. број 1925., у погледу наплате за изводе из парохијских матица, него да мјестимице прелазе утврђене им мјере наплате, узимајући много вишу таксу, него ли је истом наредбом прописана.

Да се тој злоупотреби на пут стане и тужбама, које ради тога властима стижу, крај учини, а поред тога, да се и правди удовољи и једнообразност за све парохије уведе, одређујемо, да од сад ни један свештеник ове епархије не смије за матичине изводе од странака затраживати већу таксу од четири круне (2 фор.), и 80 хелера (40 новч.) за законом прописани билег.

Са свијем сиромашнијем странкама, нарочито ђацима при почетку школске године и ако се извод издаје на захтјев неке власти службено, овда се исти издају бесплатно.

Позивајући пречасно свештенство, да се од сад строго придржава ове наредбе, стављамо окружницу од 8. октобра 1892. број 1925. изван крјепости.

У Сарајеву, 16. децембра 1899.

АЕ и Митроволит Дабро-босански:

Николај.

Из АЕМ. консисторије Дабро-босанске.

Премјештења. Лазар Ожеговић, досадањи парох Б.-Кобашки у протопрезвитерату Привореком премјештен је 23. децембра о. г. на парохију Масловарску у протопрезвитерату Котор-Варошком. — Данило Адамовић, досадањи парох Имљански у протопрезвитерату Котор-Варошком премјештен је 23. децембра о. г. на парохију Варошлучку у протопрезвитерату Травничком. — Симо Бањак досадањи парох Благајски у протопрезвитерату Бугојанском премјештен је 23. децембра о. г. на парохију Имљанску у протопрезвитерату Котор-Варошком.

НЕЗВАНИЧНО.

Религијозно-морални листићи.

Напијено православној епиској младежи и сваком Хришћанину.

Превео и попунио: Јован Петровић, свештеник-катихета и професор у Загребу.

Како да се најљепше проводе празнични дани?

Зло радити не ваља ни у радне дане, а још је горе — зло радити на празник: као што је црква дом, одређен за службу Богу, исто је тако празник вријеме, одређено за службу Богу. И за то је, на примјер, грјех, — красти ма гдје, а украсти што у цркви још је грјешније, јер је она мјесто Божје; грјех је псовати ма гдје, а свађати се у цркви — сачувај Боже, опет за то, што је она мјесто Божје. Ето тако треба гледати и на празнике: грјех је, на примјер, свађати се, тући се у свако вријеме; још је грјешније чинити то на празнике, јер је празник вријеме Божје. А што треба о томе много и

говорити? Ако је грјешно у празнични дан и радити само за то, што наш рад пријечи да служимо Богу: то, како да није грјешно проводити то вријеме, у пијанству и љенчарењу? — Рећи ћеш: па шта да радим на празник, кад је гријех и радити, а гријех је и нерадити? Зар да се увијек молим? Та дан је дуг чим да га испуним? — О, Господе! Што нам не ће лијеност све рећи? Говоре нам: „Моли се Богу и у радни дан;“ — она одмах одговара: „У радни дан има врло мало времена за молитву: посао на посао!“ Говоре нам: „Е, па молите се Богу на празнике“; а она одговара одрјешито: „На празнике има опет одвише времена за молитву, дан је дуг, не можеш га испунити самом молитвом“, — ово је мало, ово је много: неприлика!...

Ево како нам заповиједа св. Писмо и наши пастири духовни да проводимо празнични дан: кад устанеш јутром раније с благословом Божијим и, умивши се, одмах се помоли Богу; захвали му на његовој милости, коју си минуле недјеље добио, а нарочито моли Га, да би те сачувао од сваке саблазни тога празничнога дана. Нека се с тобом моли и сва породица твоја. За тим отиди на јутрење. Помоливши се у храму Божијем, поврати се с јутрење кући, па узми какву добру књижицу и читај, — а дјеца нека слушају; уз то протумачите и поразговорите се о оном, што сте читали, па ће ти тако проћи вријеме до литургије. Кад дође вријеме, да се иде на литургију: опет идите у цркву и повесите са собом који новчић па тас или свијећу, или други какав дар у славу Божију. Кад се после литургије вратите кући, питајте дјечицу своју, о чему је у цркви читано јеванђеље и ако је могуће апостола. Када ти све по реду кажу, сједи с молитвом за објед. Иза обједна није гријех час два одахнути, по том се прошетати по селу, и у случају, да је ко болестан или ако сретнеш сироту, посјети болесника и пружи му љекарију, коме — савјет, коме утјеху, коме што друго, да Господ положи на срце. По том опет отиди кући и читај с дјецом „животе светих“, а нарочито живот онога угодника Божјег, којег прославља црква онога дана. И ту се може много што-шта поучити и рећи, што падне на ум, док се чита живот угодника Божјих; и на тај ће начин проћи нам вријеме до вечере, и вечеравши лезите с молитвом на починак, и души ће вашој у тај час бити мило, и то за то, што сте тога дана послужили Господу, и биједним помогли, а и сами одахнули од свагдањих свјетских послова. На појутарје празника и глава ти је свјежа, и снага потеријељена, и душа је весела, и савјест је мирна. Занета, ти се вијеси на то научно, и за то ће ти с почетка бити тешко, али касније, уз помоћ Божју, тако ће ти се то омитати, да није могуће нарећи. Види дакле, како је корисно по нас

поштовати свете празнике! Поштуј празнике, па ће ти се и здравље сачувати, и Богу ћеш послужити, и сиротињи ћеш помоћи, и у породици ће ти бити мир, и задовољан ћеш бити у свему, и срце ће ти бити мирно и весело

О сједињењу јулијанског и григоријанског календара.

(Прештампано из „С. С.“).

(Свршетак.)

Сад да видимо шта би било, по овом предлогу, са нашим литургијним књигама са нашим типиком?

По тврдњи предлагача црквене се књиге и правило не би ни у чем промијенило. Октоих остаје, јер ће недјељни дани остати као и до сад. Минеј гласи на 365 дана, а у преступној години 366 дана, а то ће бити и од сад, јер се година не ће ни за један дан ни продужити ни смањити; само што би сваких 400 година за 3 преступне године било мање, а то не смета минеју. Не би се мијењао ни тријод, јер су дани у којима се креће Пасха остали исти. Пасха по садањем нашем календару варира између 22. марта и 25. априла, те тако тријод може да почиње од 11. до inclusive 14. фебруара, а то би било и од сад.

Благовијести могу пасти у времену између сријезде, свијетле седмице и четвртка треће недјеље поста. У првом случају Пасха пада 22. марта, а у другом 25. априла. Ђурђев дан по правилу, може пасти између великог петка и четвртка 5 недјеље после Пасхе; у првом случају је Пасха 25. априла, а у другоме 22. марта. По овоме, дакле, ни ту не би било смеће. Једино што би се учинило, то би било, да се измијене оне хронолошке таблице на крају Псалтира и узму у употребу поправљени циклуси сунчаног и мјесечевог круга као и према томе удешена недјељна слова и епакта, а мјесто кључ алфа или распореда пасхалних слова по тзв. Викторијевом циклусу од 592 године, да се прими нова исправљена пасхална таблица.

Те би таблице изгледале овако:

I. Таблица која показује круг мјесеца и епакта по византијском циклусу.

Круг мје- сеца	Епакта	Године од Христово рођења									
17	XXIX	1900	1919	1938	1957	1976	1995	2014	2033	2052	
18	X	1901	1920	1939	1958	1977	1996	2015	2034	2053	
19	XXI	1902	1921	1940	1959	1978	1997	2016	2035	2054	
1	II	1903	1922	1941	1960	1979	1998	2017	2036	2055	
2	XIII	1904	1923	1942	1961	1980	1999	2018	2037	2056	
3	XXIV	1905	1924	1943	1962	1981	2000	2019	2038	2057	
4	V	1906	1925	1944	1963	1982	2001	2020	2039	2058	
5	XVI	1907	1926	1945	1964	1983	2002	2021	2040	2059	
6	XXVII	1908	1927	1946	1965	1984	2003	2022	2041	2060	
7	VIII	1909	1928	1947	1966	1985	2004	2 23	2042	2061	
8	XIX	1910	1929	1948	1967	1986	2005	2024	2043	2062	
9	*	1911	1930	1949	1968	1987	2006	2025	2044	2063	
10	XI	1912	1931	1950	1969	1988	2007	2026	2045	2064	
11	XXII	1913	1932	1951	1970	1989	2008	2027	2046	2065	
12	III	1914	1933	1952	1971	1990	2009	2028	2047	2066	
13	XIV	1915	1934	1953	1972	1991	2010	2029	2048	2067	
14	V	1916	1935	1954	1973	1992	2011	2030	2049	2068	
15	VI	1917	1936	1955	1974	1993	2012	2031	2050	2069	
16	XVII	1918	1937	1956	1975	1994	2013	2032	2051	2070	

И тако даље све до 2199. године, 2000. епакта опада опет за један.

II. Таблица која показује круг сунца и недјељно слово по византијском циклусу.

Круг сунца	Недјељно слово	Године од Христово рођења									
16	З	1900	—	—	—	—	—	—	—	—	
17	А	1901	1929	1957	1985	2013	2041	2069	2097		
18	Б	1902	1930	1958	1986	2014	2042	2070	2098		
19	Г	1903	1931	1959	1987	2015	2043	2071	2099		
20	Д	1904	1932	1960	1988	2016	2044	2072			
21	Е	1905	1933	1961	1989	2017	2045	2073			
22	Ж	1906	1934	1962	1990	2018	2046	2074			
23	А	1907	1935	1963	1991	2019	2047	2075			
24	Б	1908	1936	1964	1992	2020	2048	2076			
25	В	1909	1937	1965	1993	2021	2049	2077			
26	Г	1910	1938	1966	1994	2022	2050	2078			
27	Д	1911	1939	1967	1995	2023	2051	2079			
28	Е	1912	1940	1968	1996	2024	2052	2080			
1	Б	1913	1941	1969	1997	2025	2053	2081			
2	Г	1914	1942	1970	1998	2026	2054	2082			
3	Д	1915	1943	1971	1999	2027	2055	2083			
4	Е	1916	1944	1972	2000	2028	2056	2084			
5	Ж	1917	1945	1973	2001	2029	2057	2085			
6	З	1918	1946	1974	2002	2030	2058	2086			
7	А	1919	1947	1975	2003	2031	2059	2087			
8	Б	1920	1948	1976	2004	2032	2060	2088			
9	В	1921	1949	1977	2005	2033	2061	2089			
10	Г	1922	1950	1978	2006	2034	2062	2090			
11	Д	1923	1951	1979	2007	2035	2063	2091			
12	Е	1924	1952	1980	2008	2036	2064	2092			
13	Ж	1925	1953	1981	2009	2037	2065	2093			
14	З	1926	1954	1982	2010	2038	2066	2094			
15	А	1927	1955	1983	2011	2039	2067	2095			
16	Б	1928	1956	1984	2012	2040	2068	2096			

Година 2100. не ће бити преступна, те ће тако дакле опет један дан изостати, и онда ће од 2100. до 2019. године ваступити нов ред у недјељним словима, и 2100. год. ће бити недјељно слово Д.

III. Нова пасхална таблица.

Недјељно слово	Цикле епакта	Пасха
Г	23. 22. 21. 20. 19. 18. 17. 16. 15. 14. 13. 12. 11. 10. 9. 8. 7. 6. 5. 4. 3. 2. 1. * 29 28. 27. 26. XXV. 25. 24	22. марта 29. марта 5. априла 12. априла 19. априла
Б	23. 22. 21. 20. 19. 18. 17. 16. 15. 14. 13. 12. 11. 10. 9. 8. 7. 6. 5. 4. 3. 2. 1. * 29 28. 27. 26. XXV. 25. 24.	23. марта 29. марта 6. априла 13. априла 20. априла
Я	23. 22. 21. 20. 19. 18. 17. 16. 15. 14. 13. 12. 11. 10. 9. 8. 7. 6. 5. 4. 3. 2. 1. * 29. 28. 27. 26. XXV. 25. 24.	24. марта 31. марта 7. априла 14. априла 21. априла
З	23. 22. 21. 20. 19. 18. 17. 16. 15. 14. 13. 12. 11. 10. 9. 8. 7. 6. 5. 4. 3. 2. 1. * 29. 28. 27. 26. XXV. 25. 24.	25. марта 1. априла 8. априла 15. априла 22. априла
С	23. 22. 21. 20. 19. 18. 17. 16. 15. 14. 13. 12. 11. 10. 9. 8. 7. 6. 5. 4. 3. 2. 1. * 29. 28. 27. 26. XXV. 25. 24.	26. марта 2. априла 9. априла 16. априла 23. априла
Е	23. 22. 21. 20. 19. 18. 17. 16. 15. 14. 13. 12. 11. 10. 9. 8. 7. 6. 5. 4. 3. 2. 1. * 29. 28. 27. 26. XXV. 25. 24.	27. марта 3. априла 10. априла 17. априла 24. априла
Д	23. 22. 21. 20. 19. 18. 17. 16. 15. 14. 13. 12. 11. 10. 9. 8. 7. 6. 5. 4. 3. 2. 1. * 29. 28. 27. 26. XXV. 25. 24.	28. марта 4. априла 11. априла 18. априла 25. априла

Ова би таблица важила за увијек. Ред епакта и недовољних слова би се кроз стољеће, а кад год кроз два, а дијелом и кроз три, у нечем кориговао, те би исту услугу чинила као и кључ алфа.

Пошто таблица, која показује мјесто ових празника, који од Пасхе зависе и одношај минејских празника, са тријодом, почевши са случајем ако Пасха падне 22. марта, па све до случаја, ако Пасха падне 25. априла, — остаје са свим непромијењена, то је овдје и нећемо ни репродуцирати.

На основу ове три таблице, као и ове посљедње, може се саставити: Пасхална зрачка не кључемъ слѣдѣмъ. Изгледала би овако од 1900. до 1909.

Година	Инди- кцион	Круг сунца	Круг мјесеца	Пасхално слово	Божји	Месојеђе		Почетак тријода		Пост		
						Недјеља	Дана	Мјесец	Дан	Мјесец	Дан	
Од створења свијета	Од рођења Христова	Који му је година?	Број Недјеља слово	Број	Епакта							
7408 1900	14	492	16	З	17	XXIX	Ц	Понедјељак	8	—	Фебр.	18
7409 1901	"	493	17	Д	18	X	П	Уторак	6	6	Јан.	27
7410 1902	"	494	18	Б	19	XXI	З	Сријед	5	5	Јан.	19
7411 1903	"	495	19	Г	1	П	Ф	Четвртак	7	4	Фебр.	1
7412 1904	"	496	20	Д	2	XII	Л	Петак	6	3	Јан.	24
7413 1905	"	497	21	З	3	XXIV	Ю	Недјеља	9	1	Фебр.	12
7414 1906	"	498	22	Д	4	X	Ц	Понедјељак	8	—	Фебр.	4
7415 1907	"	499	23	Б	5	XVI	Н	Уторак	5	6	Јан.	20
7416 1908	"	500	24	Г	6	XXVII	Љ	Сријед	8	5	Фебр.	9
7417 1909	"	501	25	Д	7	VIII	Г	Петак	7	3	Јан.	31

Година	Четрдесет мученика		Благовјести		Пасха		Бурђев дан		Дусови		Петров-ски пост		Петров дан	
	век. поста		недјеља	дан	мјесец	дан	недјеља	дан	мјесец	дан	недјеља	дан		
	недјеља	дан												
Од створења звјезди Од рођења Христова	недјеља	дан	недјеља	дан	мјесец	дан	недјеља	дан	мјесец	дан	недјеља	дан		
7408 1900	п. п. 2	Петак	в. п. 4	Недјеља	април	15	по Пасхи	2	Понедјељак	јуни	3	2	Петак	
7409 1901	" 3	Субота	" 5	Понедјељак	април	7	" 3	Уторак	мај	26	2	5	Субота	
7410 1902	" 4	Недјеља	век. нед.	Уторак	март	30	" 4	Сријед	мај	18	4	6	Недјеље	
7411 1903	" 3	Понедјељак	в. п. 5	Сријед	април	12	" 5	Четвртак	мај	31	3	—	Понедјељак	
7412 1904	" 4	Сријед	" 6	Петак	април	3	" 6	Субота	мај	22	4	2	Сријед	
7413 1905	" 1	Четвртак	" 3	Субота	април	23	Пасха	Пасха	јуни	11	1	3	Четвртак	
7414 1906	" 2	Петак	" 4	Недјеља	април	15	" 2	Понедјељак	јуни	3	2	4	Петак	
7415 1907	" 4	Субота	век. нед.	Понедјељак	март	31	" 4	Уторак	мај	13	4	5	Субота	
7416 1908	" 2	Понедјељак	в. п. 4	Сријед	април	19	Свјетли	Четвртак	јуни	7	3	—	Понедјељак	
7417 1909	" 3	Уторак	" 5	Четвртак	април	11	по Пасхи	2	Петак	мај	30	3	1	Уторак

Ево овако и на овај начин мисли Е. Милес, да се може извести сједињење два календара без великих потреса и без уштрба по наше црквено правило и ред у нашим црквеним књигама¹⁾.

Н. Т.

¹⁾ Види у овом броју „Источника“, а у рубрици „Равно“ биљешку „Реформа календара“.

Проповијед на св. првомученика и архиђа- кона Стевана.

Православни Хришћани! Црква наша православна слави данас упомену св. првомученика и архиђакона Стевана То је био велики поборник и постојан у вјери Христовој, и ја држим за дужност своју да вас упознам са животом овог угодног Божјега, овог светитеља-првомученика, који може на углед послужити сваком правом хришћанину.

Св. Стеван био је муж времена апостолевих, и шта више савременак апо-
стола у Јерусалиму. Хришћани су у то пријеме живјели међу собом као браћа,

били су сви „једно срце и једна душа“. Имање своје гледали су као заједничко добро, и повјеравали су га апостолима, да они с њима управљају и да дијеле свима на једнако, како би и сиротина могла уживати и не трпiti оскудице. Но кад се умножише ученици, тада не могаху апостоли и храну дијелити и проповиједати св. Јеванђеље, за то дозвавши мноштво ученика, рекоше: „није прилично нама да оставимо ријеч Божију, па да служимо оно трпеза. Нађите дакле браћо, међу собом седам поштених људи, пуних духа светог и премудрости, које ћемо поставити над овим послом, а ми ћемо у молитви и служби ријечи остати“, ми ћемо проповиједати ријеч Божију. Народу би ова ријеч мила и угодна, и изабра седам људи, и приведоше их апостолима, а апостоли, помоливши се Богу, метнуше руке своје на њих, и учинише их ђаконима, т. ј. служитељима.

Један од ове седморице био је св. Стеван, који је био побожан и први међу њима, откуда га и назваше св. апостоли архиђаконом, т. ј. врховним служитељем.

Св. Стеван био је у служби својој реван и велики раденик. Био је јако рјечит. Вјерне је утврђивао у вјери Христовој, а невјерне Јудеје изобличавао је, говорећи им, како су неправедно и из зависти убили сина Божијег, Месију, о ком су говорили још и њихови пророци, и кога су сами одавна очекивали.

Једном се скупе Јудеји са свију страна у Јерусалим, из Европе, Азије и Африке и тада у храму Соломоновом препираху се најученији са св. Стеваном, али не могаху одолети духу и премудрости, којим он говораше.

Прваци јудејски, видјевши да не могу овако савладати Стевана, почеше износити лажни, како он хули Мојсеја и Бога. Побунише народ, те нападе св. Стевана, ухватише га и доведоше на суд пред своје старјешине и учитеље закона, најоше многе лажне свједоке, који свједочише, како непрестано погрдно говори о Јерусалиму и њиховим законима, и како ће Исус Цазарећанин разорити ово мјесто и измјенити обичаје, које им је Мојсије оставио.

Овај суд бјеше убиљачки, јер не састадоше се да праведно суде св. Стевану, кога лажни људи оптужише, него састадоше се, да нађу на какав наговор, како ће убити св. Стевана. Али се он није бојао тога суда; слободно је стајао пред тим крвничким судом, а лице му се свјетлило као лице Божијег анђела... То су видјеле судије, али се невјешти чинише и питају га: „Је ли истина то, што теби говоре?“ Онда им св. Стеван стаде говорити о Авраму, коме је прво речено да ће доћи Месија, па од Мојсија до најновијих времена. Доказао им је, да су често Бога вријеђали и закон Божији газили, рекао им је како су пророке, које им је Бог шиљао гонили и убијали, и најпослије и самога Исуса, највећег праведника на крет разапели... Кад ово чуше расрдише се и првосвештеници и књижевници и народ, и сви шкргутаху зубима на св. Стевана.

Ова јарост ни мало не застраши св. Стевана, шта више још је одважније пред њима стајао; пун Духа светог погледа на небо, и виде славу Божију и рече им: *сво видим небеса отворена и Исуса, гдје стоји с десну страну Бога*. Злобни безбожници и посрамљени зачушавали су уши своје да не чују ових рјечи светитеља, навалише на њега, те га стадоше вући иза града, да га убију и заспу камењем.

Тужан ли је то призор био, кад је св. Стеван стајао посред камења, које је као киша падало из крвничких руку на његово тијело, које је од грдних рана сво у крви било. Али се светитељ и у тим мукама молио за убијце своје. За себе је само рекао: „Господе Исусе, прими дух мој!“ А за убијце своје павши у сред

муке на крљева, гласно изрекче ове ријечи: „Господе, не прими им ово за грјех“. Ово рекавши душу испусти.

Тако је ето скончао св. Стеван, поборник вјере и први мученик за вјеру Христову.

Љубазни Хришћани! Живот св. Стевана показује нам углед постојањетна; углед вјере у Христа Исуса; углед честитости и вјерности у науци Христовој. Постојан је у вјери св. Стеван и онда, кад га камењем засипају, јер га ни страх ни смрт не може да одврати од вјере, коју је он по убјеђењу исповједио. Постојан и вјеран остаје Стеван науци Христовој, јер не заборављаше на ријечи Христове: „*љубите непријатеље своје*“, па се он још и Богу моли за убојице своје! „*Господе! Не прими им ово за грјех*“. Он издише, а има поуздање у ријечи Христове: „*Благо вама, ако вас узасрамоте и успрозе и реку на вас свакојакне рђаве ријечи лажуки, мене ради. Радуйте се и веселиште се, јер је велика плаша ваша на небесима, јер су тако прогонили пророке прије вас*“.

Св. Стеван показа јачину духа, одважност и сијерност, а само такав човек може бити постојан и врлинама окићен. Само онај који мисли постојано и честито, може и врлини одан бити; а непостојан је способан за сваки порок.

Буди ти, Србине, што си, разумно биће; тако ћеш своја поштовања начела у цјелости одржати, па их не ћеш издати ни за какву корпел. Лакумност, тапшина, лаковјерност, гордост, себичност, нежност тјела, удобност, страх од људи, то су наши непријатељи, који нас праве издајцима. А то су нам злотвори, који понижавају наше сопствено достојањство. Тако нас зове св. Писмо: „*Назиште, стојите у вјери, мушки се држите, уштрбујите се*“. А који би то у стању био свакад? Рећи ћеш ти. А ја ти кажем: то може сваки, који се Бога боји више од људи, и који зна сама себе да поштује. Само онај може претрпјети, да га други ружи, да га други презире, који сам себе поштује. Онај, који истину, правду, и све што је разумно воли, не може то и мрзити у једно; не може се с оним мјенати, што је неправдо и неразумно. Шу многи су непостојани случајно, како им вјетар духне; дакле не из убјеђења, је ли то право, или није, и то је лакоумље и нерасудност; Човек без убјеђења и без свог расуђења, без свога начела, то је брод без весла, без јадра, без лангера на мору. Такан брод није у стању са собом да управља, по иде, куд га таласи гоне, куд га бура на стијену и на обалу набаца, а не може да се избави.

А да би и ти, драги мој Србине био честит, постојан у доброту и истини-послушај ријечи моје, оне ће те упутити на прави пут; а ја ти дајем добра са-вјета по дужности, ја те учим, исто би рад био да те видим истинита, и дична, и добра.

Питај свој разум: шта је право, уљудно и поштено. И своју савјест упитај: шта би најбоље било, да у дјелу порадиш, које је пред тобом. Упитај разум свој: како би ти добар и поштен циљ на најпоштенји начин постигао? Тако ти својим рођеним расуђењем састави своје начело, имајући пред собом, само што је добро и поштено. Ето овако ћеш се ти одржати на правом и истинитом путу постојано, ако се уздржиш свог здравог разума и чисте савјести. Ако свакад будеш себе испитивао; да ли се дјела твоја слажу са здравим начелима? Да ли ти свакад ненарушиво држиш оно, што си обећао, или што си сам изрекао и ријеч задао? Да ли ти свакад онако и говориш, као што мислиш? Да ли би се могло наћи међу твојим дјелима нешто што си зајетовао, па да си то погазио? Да ли ти показу чврстоћу духа и онда, кад је требало постојано бранити истину, и правду, и врлину, па ма да би ти и опасност грозила? И ако ти савјест каже на свашта

одобравајући, држи се тога мушки и утврђуј се, па ће те свијет да призна и поштује за озбиљна и честита човјек. И онда ти благодат Господа нашега Исуса Христа не ће изостати. Амин.

У *Иригу*, 1898.

говорио:

Григорије А. Николић,
парох.

Р а з н о.

Четрдесетогодишњица службе г. протођакона Филипа Радичевића, секретара митрополије цетињске, прослављена је на Цетињу 16. о. мј. достојним начином. Поводом тога дана Високопреосвештени Митрополит пригореки г. Митрофан служио је са мјесним свештенством свету литургију у манастирској цркви, која је била пуна отијенога грађанства. Послеље богослужења Његово Високопреосвештенство изговорило је присутноме слављенику бесједу, у којој је признао и симпатично оцјенио заслуге слављеникове за цркву и народну просвјету. Иза тога цео дан г. протођакон причао је у своје стану честитања из свијех престоничкијех кругова. А осим тога је слављеник примио и мноштво телеграфских честитака из унутрашњости, и иностранства.

Реформа календара. О Ускресу ове године започета савјетовања једне руске комисије, да се мјесто јулијанског календара уведе нови, грегоријански календар, нијесу довели ни до каквог успјеха. Још у вријеме рускога цара Николе I. указала је руска академија наука на потребу реформе и уједино разложила систем, по којем ће се та реформа провести. Овакова се реформа указала сада у толико потребнијом што ће разлика између оба календара од 29. фебруара 1900. године бити већ тринаест дана мјесто дванаест, као што је до сад било. Па ипак поред свега тога није ова комисија, коју је под предједиштвом професора Ггазенапа нарочито поставило астрономско друштво, могла довести до жељенога резултата. Комисија је изјавила, да је апсолутно немогуће спровести сугласност између дана празника према оба календара, па је положила појерену јој мисију. Она је једино указала на потребу, да се на свим јавним и приватним списима наведу датуми оба календара.

Из „Н. В.“

Књижевне вијести.

Голуб. Календар за 1900. (преступна година). Година 11. Допустило Високославно Царско Отоманско Министарство Просвјете у Цариграду №. 365 од 17 Цемаз-у-свела 1317. и 11 Елвља 1315 — 1899. Штампано у штампарији Синова А. Зелића у Цариграду. Цијена 1 грош. Добити се може у књижарници „Л. Кретића у Цариграду 2 — Галата, Куле-Капу — 2 Constantinople.

Живот и рад Дра Јована Хаджића Светића. У спомен прославе стогодишњег српске њице од рођења његова. Издање Матице Српске. У Новом Саду. Штампарија књижаре Браће М. Поповића. 1899. Цијена 70 новчића.

„Мала Библиотека“. Свеска 4. са садржајем: „Три припојетке“ од Симе Матавуља. Свеска 5.: „Двије таливе игре“ од Свет. Ђоровића. Свеска 6 и 7: „Божјина свеска“: „Бадње вече у ђачкој собици“ од Јована Максимовића; „Рождество твоје“ од Илије Вукићевића; „На бијелом хљебу“ од Свет. Ђоровића; „Божји“ од Јована Протића; „Бадње вече на мртвој стражи“ од Јована Иванчића; „Христос се роди“ од Милана Будисављевића; и „На бадњи дан“ од Марка Цара. — „Мала Библиотека“ излази у свескама, а износи 5-6 штампаних табака. Цијена је свакој свески 12 новчића, за Србију 30 пара дин. Претплату примају, а и поједине свеске распродавају књижарнице

и њени повјереници (растурачи). Све што иде на уредништво и администрацију „Мале Библиотеке“ прима и доставља Издавачка Књижарница и Штампарија Пахер и Кисића у Мостару. „Мала Библиотека“ оскудијева са бројем својих скупљача, те моли све оне, који су вољни примити се те дужности, да јој се јаве, а моли и досадање скупљаче, који се припише скупљача, а не јавише колико пријерака да им се пошаље, нека то учине чим прије. — Скупљачи добијају свеске с плаћеном поштарином (franco), а уз то и утањачени попуст (рабат). — Имена скупљача отпочеће се у наредној (8) свески штампати.

Постанак и разитак српске црквено-народне аутономије. Историјско расвјетлио протојереј Димитрије Руvaraц. Цијена 1 круна и 60 погура. У Ср. Карловцима. Српска Манастирска Штампарија. 1899.

Званични огласи.

Српско-православна АЕМ. конзисторија Херцеговачко-захумска.

Број 1172, ex. 1899.

Рес. II. бр. 416.

С т ј е ч а ј.

У Невесињском протопрезвитерату упражњена је парохија Улог Има цркву, парохијалну кућу, кућа 155, душа 1350, прихода годишњег око 500 фор. и 300 фор. државне потпоре.

Који би од свештеника и богослова на ову парохију желио бити стално изабран, нека се обрати овој конзисторији најдаље до 1. априла 1900. године.

У Мостару, 25. новембра 1899.

АЕ. и Митрополит:

Серафим.

Управа српско-православне митрополије Зворничко-тузланске.

Број 832, ex. 1899.

Е д и к т.

Ушљед молбе Стеве Илића, тежака из села Ченгића, парохије манастира Тавне, зворничког протопрезвитерата, да се са одбјеглом својом супругом, Аницом рођеном Милошевића, брачно разведе. — овијем се Аница позива, да се у року од три мјесеца, од дана овог едикта, лично или писмено пријави и мјесто свога боравка означи, јер ће се у противном и без тога отпочети брачни процес, даље повести и по односним прописима довршити.

У Д. Тузли. 14. децембра 1899.

Управа српско-православне митрополије Зворничко-тузланске.

П. н. читаоцима и сарадницима „Источ- никовим“.

Са овим бројем ја завршујем своју новинарску каријеру, и од данас престајем бити уредником „Источниковим“.

Кад прије двије године ја постадох уредником ушљед прилика, којима ја не могах послушност одрећи, би за ме створен врло неугодан положај. Немиле прилике, које завладаше у нашем црквено-народном животу створиле су таково стање, да се у то вријеме нико од позванијих не хтједе примити уређивања „Источника“. У томе дакле кобном времену ја се примих његовог уређивања, и до данас — двије године дакле — врших ту дужност вољно, и ако сам кроз сво то вријеме био изложен правој бури личних нападаја. Мој уреднички положај дакле не бијаше ни најмање достојан зависти, и, шта више, због неугодних абнормалних прилика и рад око уређивања бијаше много напорнији. Али данас, кад су наше црквено-народне прилике узеле повољнији вид, те са оправданом надом нагледа, да ће одиошаји наши узети правилан ток — ја сматрам, да сам своју мисију као посленик на овом пољу свршио, те се повлачим са овога мјеста са мирном савјешћу, е сам по својој могућности своју синовију дужност према својој св. цркви вршио и на овом пољу; повлачим се радо са овога мјеста са жељом и надом, да ће исто заузети способнија снага, која ће ток „Источников“ у наступајућим погоднијим приликама успјешније управљати рјешавању његовог узвишеног задатка, т. ј. да буде правим тумачем чисте и истините науке хришћанске.

Праштајући се овим са п. н. читаоцима и сарадницима „Источниковим“, захваљујем им на пажњи и потпори, и молим их, да и даље сачувају своје симпатије за овај наш једини црквени лист у овим крајевима.

Теодор Јунгић,

прото.

„Источник“ излази два пута и то 15. и последњег дана у мјесецу. Цијена је листу на цијелу годину 4 фор., а на пола године 2 фор.; за стране земље на цијелу годину 5 фор., а на пола године 2.50 фор. Учитељима основних школа и ђацима даваће се лист у пола цијене. Претплата се шаље администрацији листа, а рукописи уредништву. Рукописи не враћају се.

Прва српска штампарија Ристе Ј. Савића и друга у Сарајеву.

Р 810
4763

ИСТОЧНИК.

ДУХОВНИ ЧАСОПИС

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЈЕТНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКО-ПРАВОСЛАВНОГ
СВЕЩЕНСТВА И НАРОДА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.

ВЛАСНИК:

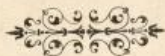
ЊИХОВА ВИСОКОПРЕОСВЕЩЕНСТВА СРПСКО-ПРАВОСЛАВНИ Б.-Х.
АРХИЈЕРЕЈИ.

*

УРЕДНИК: ТЕОДОР ЈУНГИЋ, ПРОТОЈЕРЕЈ.

ГОДИНА ТРИНАЕСТА.

1899.

САРАЈЕВО

ПРВА СРПСКА ШТАМПАРИЈА РИСТЕ Ј. САВИЋА И ДРУГА.

Гдје је што:

Званично.

I. Окружнице:

Посланице Васељенске патријаршије:	Стр. 49, 52, 97
а) Дабро-босанске епархије:	Стр. 98, 99, 113, 115, 241, 257, 258, 273, 321, 357, 389
б) Херцеговачко-вукмурске епархије:	Стр. 81, 99, 129, 289

II. Мијене у свештенству и клиру.

а) Дабро-босанске епархије:

1. Одликовања	Стр. 358
2. Рукоположења	Стр. 65, 100, 209, 242, 258, 273, 305
3. Поставаљења	Стр. 209, 258
4. Произведења	Стр. 145
5. Наименовања	Стр. 305, 321
6. Премјештења	Стр. 65, 242, 258, 390
7. Разријешења од парохијске службе	Стр. 242
8. Отпуштења	Стр. 116

б) Херцеговачко-вукмурске епархије:

1. Одликовања	Стр. 161
2. Произведења	Стр. 161
3. Поставаљења	Стр. 161, 305
4. Премјештења	Стр. 161
5. Разријешења од парохијске службе	Стр. 305

III. Званични огласи.

а) Дабро-босанске епархије:	Стр. 15, 16, 31, 32, 47, 48, 63, 64, 79, 80, 96, 112, 128, 144, 159, 160, 176, 191, 192, 208, 224, 240, 256, 287, 288, 303, 304, 319, 320.
б) Херцеговачко-вукмурске епархије:	Стр. 240, 256, 399
в) Зворничко-тузланске епархије:	Стр. 288, 304, 320, 336, 372, 388, 399

Незванично.

I. Разни чланци.

Нова година. Од Ур.	Стр. 5
Одношај Хришћанина према неразумној природи. Сруског Жарко.	Стр. 6, 17, 33
Религиозно-морали листићи. Превео и попунио Јован Петровић,	
свештеник-католик и професор у Загребу.	Стр. 8, 19, 36, 54, 71, 85, 104, 118, 133, 147, 166, 179, 195, 212, 227, 245, 259, 276, 292, 311, 326, 361, 380, 390
Из омилитичких препаратација. Проповјед на Нову годину. Од	
Владислава Боберића	Стр. 11
Богојављење у Пријепољу. (Допис). Од Н.	Стр. 23

Градња и освећење српско-православне цркве у селу Наднићима, у Гатачком протопрезвитерату. Од П.	Стр. 25
Св. Недјеља или Недјељница у народном причању. (Питања и одговори). Позив Вида витеза Вулетина-Вукасовића	Стр. 28, 140
Дјелатност св. Јована Крститеља. Крштење Исусово. Из дјела П. Дидона: Исус Христос. Превео Вл. Боберић	Стр. 39, 58, 122, 136, 150
Проповјед у недјељу „Блудног сина“. По руском Глигорије А. Николић	Стр. 42
Ексхортација у недјељу „Блудног сина“. Говорио Димитрије Димитријевић, богослов IV. године	Стр. 60
Прелазак „Шокаца“ у православну вјеру. Од Ур.	Стр. 65
О вјерској поуци младежи, која не иде у школу. (Извјештаји из Дабро-босанске епархије). Од Ур.	Стр. 75, 91, 109, 124, 142, 157, 174, 188, 204, 230
Хришћанско васпитање за првих пет вијекова. (33—476). С руског Жарко	Стр. 83, 100, 116, 130, 145, 161, 177, 193
О значају Хришћанства. Од † Ђура Радичевића. Пречистио и приопчио игуман Дионисије Миковић	Стр. 87
Недјеља у народном приповиједању. Од Јована Ђ. Зорића	Стр. 92, 173, 220
Ријеч на Благовијести. Од Л. Б.	Стр. 106
Герман Опачић. (Животописна црта). Пише: Ђанић Ђ. кознички-шину са илуст.	Стр. 108
Проповијед на Цвијети. Говорио пред друговима Василије Ковдић, богослов IV. године.	Стр. 139
Проповијед на Никољ дан 9. маја 1899. Говорио Станко Жупански, професор богословије у Рељеву.	Стр. 154
Исус у пустињи. Искушења. Из дјела П. Дидона: Исус Христос. Превео Ур.	Стр. 169, 182, 199, 215, 225, 243
Задушнице. Од Л. Богдановића.	Стр. 171
Од савјести никуд не побјеже. Превео Л. В.	Стр. 185
Проповјед на Духове. Прерадио и говорио Глигорије А. Николић, парох.	Стр. 188
Проповјед на Ивањ дан. Од Глигорија А. Николића, пароха Иришког.	Стр. 204
Записник српско-правосл. цркв. школске општине у Саском Мосту.	Стр. 210
Проповјед о слави црквеној. Од Глигорија А. Николића, пароха.	Стр. 218
Отац Јован Сергијев Кронштатски. Из „П. П.“ Слободно по бугарском Јован Ђ. Зорић.	Стр. 233, 248
Са овогодишњег пута по епархији Њег. Високопреосвештенства г. Дабро-босанског АЕ и Митрополита Николаја. Од Новака	Стр. 235
Освећење новосаграђене српско-правосл. цркве у Притоци. Од Н.	Стр. 250
Проповједништво код нас у Далмацији 1899. год. Прегледа и оцјењује Јован Шарих, свештеник	Стр. 262, 279
Кратки извјештај српско-православног богословског училишта у Рељеву школске године 1898./1899. Од Петра Зимоњића, професора и привременог управитеља	Стр. 266, 283, 297
Старине манастира Пакре у Славонији тичуће се по нешто српско-православне цркве у Босни и Херцеговини. Од Л. Богдановића	Стр. 274, 290, 306

Проповјед на Ваведење. По руском Глигорије А. Николић	Стр. 295
Цркве са старинама у Мирушама. Приопћио Леонтије Нинковић, јеромонах	Стр. 309
Проповјед на дан сабора архистратига Михаила. По руском Глигорије А. Николић, парох	Стр. 315
Ријеч двије родољубима на одјену Од Задругара	Стр. 318, 334
Последња борба у храму. Из дјела П. Дидона: Исус Христос. Превео Ур.	Стр. 322, 358, 373
О сједињењу јулијанског и григоријанског календара. (Прештампано из „Српског Сиона“)	Стр. 329, 364, 383, 392
Један дан у манастиру. Од Владимира Бобарића, јерођакона	Стр. 331
Српске старине у Корјенићима (у Херцеговини). Приопћио Леон. Нинковић, јеромонах	Стр. 376
Проповјед на св. првомученика и архиђакона Стефана. Приредио и говорио Глигорије А. Николић	Стр. 395

II. Црквене вијести.

Стр. 253, 286, 334

III. Књижевне вијести.

Стр. 14, 31, 46, 95, 111, 126, 143, 159, 175, 190, 206, 238, 254, 270, 286, 303, 335, 369, 385, 398

IV. Разно.

Стр. 13, 14, 30, 45, 78, 94, 110, 125, 158, 189, 206, 238, 253, 302, 319, 398

V. Читуље.

Стр. 14, 47, 63, 127, 176, 191, 223, 254, 370.

VI. Јавне благодарности.

Стр. 78, 127, 207, 224, 239, 254, 271, 287, 336, 370, 387

Читаоцима и сарадницима.

Стр. 400

